

FILOCALIA

SAU CULEGERE DIN SCRIERILE SFINȚILOR
PĂRINȚII CARE ARATĂ CUM SE POATE OMUL
CURĂȚI, LUMINA ȘI DESĂVĂRȘI

Volumul XI

SFINȚII VARSANUFIE ȘI IOAN

Scrisori duhovnicești

Traducere, introducere și note
de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2005

Volumul poate fi distribuit liber pentru uz personal.

Această lucrare este destinată tuturor iubitorilor de spiritualitate creștină ortodoxă. Ea poate fi utilizată, copiată și distribuită LIBER.

Lucrarea face parte din patrimoniul spiritual al Bisericii Ortodoxe.

Ediția I-a la Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1990
Ediția a II-a la Editura Universalia, New York, 2001

© 2005 APOLOGETICUM.
<http://apologeticum.net>
<http://www.angelfire.com/space2/carti/>

INTRODUCERE

1. Conținutul scrierii

Creștinismul este religia care asigură viața de veci persoanelor omenești create de un Tată iubitor al unui fiu iubit ca să extindă și la ele iubirea Sa de Tată. Această viață veșnică se asigură fiecărei persoane prin unirea cu Iisus Hristos, Fiul veșnic al Tatălui veșnic, făcut om în vederea acestei uniri neconfundate a Lui cu noi. Această mântuire pentru veci a persoanelor omenești se realizează pe de o parte prin întruparea Fiului lui Dumnezeu ca om pentru veci, prin jertfa adusă de El și prin învierea Lui, pe de altă parte prin scoaterea omului cu voia lui din patimile care îl închid în mod egoist în el însuși și în lumea văzută, trecătoare, și prin unirea cu Hristos cel înviat la viața de veci. Această ridicare a omului din starea patimașă, egoistă și unirea lui iubitoare cu Hristos cel înviat se face prin lucrarea Duhului Sfânt. Prin aceasta omul se unește pe de o parte tot mai mult cu Hristos și se întipărește de Duhul Sfânt, pe de alta realizează tot mai mult umanitatea sa, ce poartă în ea setea după comuniunea iubitoare și după viața veșnică în orizontul infinit al vieții iubitoare supreme sau dumnezeiești, aflate din veci în Sfânta Treime.

Astfel credința creștină vede ca temelie a mântuirii ceea ce a făcut Dumnezeu cel în Treime prin creație și prin Iisus Hristos ca Fiul întrupat al Tatălui, deci triadologia și hristologia. În hristologie avem și împlinirea sau ținta mântuirii ca unire veșnică cu Hristos și prin aceasta desăvârșirea umanității noastre prin această unire cu Fiul lui Dumnezeu care a luat umanitatea noastră și a dus-o la desăvârșire. Hristos ne ajută în aceasta, lucrând El însuși în noi prin Duhul Său cel Sfânt. Aceasta implică însă și o pneumatologie, dar și o anumită concepție despre om, adică despre puterile și destinația lui, sau o antropologie.

Triadologia, hristologia și pneumatologia se unesc în lucrarea mântuitoare cu antropologia.

În Noul Testament nu se vorbește despre Hristos și despre Duhul Sfânt în mod separat, adică fără legătura lor cu omul. Dar nici omul, intrat pe calea mântuirii nu e văzut în afara lui Hristos și a Duhului Sfânt. Totul în epistolele Apostolilor prezintă în mod unit pe omul ce se mântuiește și pe Hristos lucrător în el prin Duhul Sfânt, sau pe Hristos întrupat, răstignit și înviat, lucrător în noi spre a ne sfinți și mântui prin Duhul Sfânt. „Dumnezeu nu ne-a rînduit spre mînie, ci spre dobîndirea mîntuirii prin Domnul nostru Iisus Hristos, care a înviat pentru noi, pentru ca noi, să veghem, fie că am adormit cu El, împreună să viețuim” (I Tes. 5, 9-10). „Credincios este Cel ce vă cheamă. El va și împlini” (vă va duce la ceea ce vă cheamă) (I Tes. 5, 24).

Dar omul nu e mîntuit fără o conlucrare a lui cu Hristos. Mîntuirea omului nu e decît unirea lui activă cu Hristos cel lucrător în el prin Duhul Sfânt. Ea e ieșirea omului din închisoarea egoismului său, și intrarea și creșterea în comuniunea cu Hristos, realizată atît prin Hristos în Duhul Sfânt cît și prin omul întărit de Hristos.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Eliberarea omului de egoism este una cu eliberarea lui de patimi, sau cu sfințenia lui. „Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră... ca să știe fiecare să-și stăpânească vasul său în sfințenie și cinste, nu în patima poftelor, cum fac păgînii care nu cunosc pe Dumnezeu... Căci Dumnezeu nu ne-a chemat la necurăție ci la sfințire.” (I Tes. 4, 3-7). Dar eforturile spre această curăție nu le poate face omul decît în Hristos, adică conlucrînd cu puterea Lui și avîndu-l pe El ca model. Așadar dacă ați înviat cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos, șezînd de-a dreapta lui Dumnezeu... Căutați cele de sus nu cele de pe pămînt, căci voi ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu... Drept aceea omorîți mădulele omului pămîntesc: desfrînarea, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia (Col 3, 1-5).

Tot omul credincios care primește să-și lucreze rnîntuirea își face această lucrare în Hristos, sau are pe Hristos lucrînd în el, spre a-l duce la o tot mai mare asemănare cu El. Această asemănare cu Hristos prin unirea cu El e și o mișcare a lui Hristos spre tot mai marea unire cu omul, dar și o mișcare a omului spre această țintă. Sf. Ap. Pavel consideră că datoria lui să înfățișeze "pe tot omul desăvîrșit în Hristos Iisus" (Col. 1, 28). Căci „dacă este în Hristos, omul este făptură nouă" (II Cor. 5, 17). „Viața lui Hristos se arată în trupul nostru cel muritor" (II Cor. 4, 11).

E de accentuat însă în mod deosebit că Hristos lucrează în noi prin Duhul Său cel Sfînt. Duhul Său cel Sfînt este puterea sfințitoare a noastră. Hristos "ne-a dat nouă arvuna Duhului" (II Cor. 5, 5). Omul în mișcarea lui spre înălțimile umanității sale curate, iubitoare, ajunge la o tot mai mare subțiere în înțelere și simțire. Iar în aceasta se arată că este imprimat în toată, ființa sa tot mai

mult de Hristos, prin căldura iubitoare și curată întreținută în el de Duhul Sfânt. Omul este ca o hîrtie vie ce primește în ea trăsăturile spirituale din care se alcătuieste chipul lui Hristos ca chip viu. Duhul înmoae inima omului ca să poată înscrie în ea cu ușurință chipul lui Hristos. Astfel Duhul e ca un fel de condei fierbinte ce imprimă pe Hristos în om.

Dar Duhul lucrează asupra unui om prin alt om, care a ajuns, înainte de acela la o credință mai puternică și mai comunicativă. De aceea Sf. Ap. Pavel poate spune că credincioșii din Corint sînt scrisoarea în care a scris el pe Hristos cu condeiul Duhului: "Scrisoarea noastră sînteți voi; arătîndu-vă că sînteți scrisoarea lui Hristos, slujită de noi, scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii" (II Cor. 3, 2-3).

Iată cum omul, unindu-se tot mai mult cu Hristos și făcîndu-se tot mai asemenea Lui, se realizează pe de o parte tot mai mult ca om, asemenea omului desăvîrșit care e Hristos, pe de alta se apropie tot mai mult de Hristos, omul model, însușindu-și curăția și căldura Duhului. El devine purtător de Hristos, dar, în același timp duhovnicesc.

Sf. Părinți urmînd Noului Testament au stăruit pe de o parte și ei în descrierea progresului omului în unirea cu Hristos prin lucrarea Sf. Duh, dar pe de altă parte L-au prezentat pe Hristos nu separat de lucrarea Lui în om prin Duhul Sfânt, ci în însăși lucrarea Lui în om.

Separarea Sfintei Treimi și a operei lui Hristos de lucrarea lor în om a început să fie făcută mai tîrziu de scolastică prin împărțirea prea strictă între teologia dogmatică teoretică, în care nu se vede cum lucrează Hristos prin Duhul Sfânt în om, și între teologia morală la fel de teoretică, în care nu se vede cum lucrarea omului e

Sfinții Varsanufie și Ioan

susținută de Hristos prin Duhul Sfânt, și cum înaintează omul prin aceasta în Hristos.

S-a spus că Dogmatica are să ne prezinte ce e Dumnezeu în Sine și ce a făcut el pentru om, iar Morala ce are de făcut omul. S-a trecut peste faptul că ceea ce face omul nu face singur ci întărit de Hristos și de Duhul Lui cel Sfânt. S-a trecut cu vederea că Dumnezeu în Sine e un Dumnezeu al iubirii și aceasta explică creația și lucrarea mântuirii. S-a trecut peste faptul că tot ce a făcut Hristos înainte de a se uni cu noi a făcut din dragoste pentru om și că această operă e dusă la capăt în unirea lui Hristos cu omul. S-a trecut cu vederea că ceea ce a făcut Hristos a făcut în primul rînd în umanitatea asumată de El și această lucrare se continuă în fiecare om în parte. S-a trecut cu vederea că scopul lui Dumnezeu Cel în Treime e lucrarea mîntuitoare în om prin Hristos în Duhul Sfânt. Și acest scop constă în a uni pe om cu Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, avînd la aceasta și conlucrarea omului. S-a trecut de asemenea cu vederea că noi nu putem lucra nimic în vederea mîntuirii noastre fără să lucreze Sfînta Treime prin Hristos cel jertfit și înviat în noi. Propriu zis mîntuirea constă în pătrunderea și sălășluirea Sf. Treimi prin Hristos în noi, pentru a ne umple și pe noi și între noi de dragostea dintre Persoanele Treimii. Noi ajungem la ținta spre care ne duce Hristos cînd el devine străveziu în noi, ca Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, jertfit și înviat, ceea ce înseamnă îndumnezeirea noastră. Iar dacă mîntuirea stă în a se face Hristos străveziu în noi, ca în sfinți, aceasta nu e numai temă de Morala ci și de Dogmatică.

De fapt faptele noastre morale sînt și faptele lui Dumnezeu și faptele mîntuitoare ale lui Hristos ajung la capăt sau se fructifică în faptele morale ale omului. Dogmatica cuprinde în sine Morala nedesfășurată, iar

Morala, Dogmatica în desfășurarea ei pe calea spre împlinire.

Dar între faptele noastre morale prin care ne unim tot mai mult cu Dumnezeu, și Dumnezeu cu noi, un rol important îl are rugăciunea. Prin aceasta aducem mulțumiri lui Dumnezeu, Îi cerem să lucreze în noi, Îl lăudăm pentru ceea ce a făcut și face în noi. Dar aceasta o facem în cultul Bisericii. De aceea scrierile teologice ale sfinților Părinți sunt în același timp scrieri de laudă ale lui Dumnezeu, fiind foarte apropiate de cultul Bisericii.

Urmând lor, tot cultul ortodox e plin de învățatura despre Dumnezeu în ceea ce a făcut și face El pentru om și în om, deci, Dumnezeu e prezentat ca nedespărțit de om. Așa se explică conținutul teologic al cultului ortodox, dar și trăirea emoțională, existențială a conținutului teologic în acest cult. Aceasta stă în legătură cu prezentarea emoțională a dogmelor credinței și cu continua fundamentare teologică a îndrumărilor morale date omului.

Numai când Părinții aveau de apărut un punct al dreptei învățături despre Dumnezeu sau despre Hristos dezvoltau mai mult latura dogmatica a ei. Dar nici atunci nu lipsea din această prezentare legătura aceluia punct al învățăturii dogmatice cu mântuirea omului, cu urmările ei pentru viața omului, cu lauda și mulțumirea lui Dumnezeu pentru modul cum se reflectă existența și lucrarea lui Dumnezeu în creșterea duhovnicească a omului și în puterea dată acestuia de a conlucra cu Dumnezeu la mântuirea sa.

Dar cele mai multe din scrierile Părinților au un caracter precumpănitor duhovnicesc, adică prezintă nu pe Dumnezeu și lucrarea mântuitoare a lui Hristos în Sine, ci în om, prin Duhul Sfânt.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Una din prea frumoasele scrieri de acest caracter duhovnicesc sînt „Scrisorile duhovnicești” ale lui Varsanufie și Ioan.

Învățatul monah din Muntele Athos, Teoclit Dionisiatis, scrie în „Cuvîntul înainte” la a doua ediție a textului grec original al acestei scrieri, tipărită la Volos, în editura lui Sot. Shoinas, dela 1960: „Una din cărțile cele mai dulci și mai pline de Duhul Sfînt ale Părinților prea sfîntei Biserici a Răsăritului, dar în același timp din cele mai puțin cunoscute poporului drept credincios, este fără îndoială, „Cartea prea folositoare de suflet” a celor dintre sfinți Părinților noștri Varsanufie cel Mare și Ioan numit Proorocul, constatatoare din 836 Răspunsuri”.

Într-adevăr, scrierea aceasta e de o mare dulceață duhovnicească și de un deosebit folos nu numai pentru monahi, ci pentru toți credincioșii Bisericii noastre. Însuși titlul ei, „Carte prea folositoare de suflet”, sub care a fost publicată prima dată la Veneția, de Nicodim Aghioritul, și retipărită cu mici îmbunătățiri la Volos în 1960 și la Tesalonic în 1974, remarcă acest fapt. El e repetat și în explicarea titlului prin cuvintele: „Spre folosul tuturor creștinilor drept credincioși”.

De fapt „Scrisorile” acestea sînt răspunsuri potrivite în orice timp la o mulțime de întrebări puse în parte de monahi, dar în parte și de mireni, întrebări care în forma pusă atunci sau în forme asemănătoare, preocupă pe orice creștin.

Scrierea însă n-a circulat în cercurile largi ale credincioșilor decît începînd din 1816. Pînă atunci nu se afla decît în diferite manuscrise din mînăstiri în uzul monahilor, deși prin legăturile acestora cu credincioșii înțelepciunea din ea se comunica și acestora. De abia în anul 1803 Nicodim Aghioritul, învățatul monah din Muntele Athos, care a tipărit numeroase opere

duhovnicești ale Părinților, a trimis spre publicare la Veneția și aceasta scriere după un manuscris foarte vechi din biblioteca Mînăstirii Lavra din Sf. Munte, copiat de monahii Anania, Ciprian și Eftimie, care au asigurat și cheltuielile publicării ei. Nicodim Aghioritul a prevăzut cartea publicată cu o biografie a Sfinților Varsanufie și Ioan și cu un indice alfabetic al cuprinsului „Scrisorilor” din carte.

În timpul mai nou cartea a trezit un viu interes și în Occident. Preotul anglican Derwas James Chitty, un mare admirator și trăitor al spiritualității răsăritene, a pregătit publicarea unui text grec critic. O primă fasciculă din el, conținând 124 Scrisori, a fost publicat în *Patrologia Orientalis* (t.XXXI, fasc.3, Paris 1967).

Moartea sa neasteptată din 1971, l-a împiedicat să publice textul integral în *Source chretienne*. Sarcina de ducere la sfîrșit a acestei editări critice a fost preluată de Francois Neyt, care a prezentat în 1967, la Louvan, o remarcabilă teză de doctorat asupra „Scrisorilor către Dorotei în corespondența lui Varsanufie și Ioan de Gaza”.

Dar gîndind că publicarea integrală a acestei opere de către Neyt va mai întîrzia, L. Regnault, împreună cu Philippe Lemaire, a publicat o traducere franceză a ei din limba greacă, la mînăstirea din Solesmes, în 1971. Considerînd ediția greacă a lui Nicodim, „insuficientă” (conform spusei lui J. Hausherr din „*Dictionaire de spiritualite*” I, 1262), ei au recurs și la unele manuscrise din Biblioteca Națională din Paris și din alte biblioteci. Primele 223 Scrisori le-au tradus simplu din Cod. Coislin, gr. 124, de care spun că e cel bun. B. Outtier a colaționat cu ele cu cele două manuscrise principale și foarte vechi georgiene, Sinai 34 și 35, dar care nu conțin decît 79 de Epistole. Doua dintre

Sfinții Varsanufie și Ioan

ele, prima și a 73-a, pare să nu fi fost conservate de textul grec și au fost adăugate în traducerea franceză la sfârșit.

L. Regnault declară că a fost îndemnat la traducerea și publicarea în franceză a acestei scrieri de „influența considerabilă exercitată de ea în istoria spiritualității creștine” (Introducere la traducere).

Traducerea noastră, deși a urmat în mod principal textul grec din ediția de la Tesalonic, a ținut seama și de traducerea franceză. De asemenea, am urmat ordinei „Scrisorilor” luată de traducerea franceză din manuscrisele mai bune folosite de ea, punând în paranteză numărul diferit al „Scrisorilor” corespunzătoare din ediția Volos.

Am reprodus în traducerea noastră și referirile date uneori în textul francez, în paranteză, la unele sentințe din Pateric, cuprinse în unele manuscrise folosite de ea.

De viața lui Varsanufie, numit Marele Bătrîn, și a lui Ioan, numit Proorocul, s-au ocupat mai mulți. Cel dintâi a făcut aceasta Nicodim Aghioritul în „Introducere” la ediția sa, descriind mai ales virtuțile lor pe baza știrilor despre ele din „Scrisorile” lor.

În timpul mai nou s-a ocupat cu viața lor S. Vailhe, în: *Les lettres spirituelles de Jean et de Barsanuphe*, ebd. în *Echos d'Orient*, 7 (1903) p. 268-276; apoi în: *Saint Barsanuphe*, ebd. 8 (1905), p. 14-25 și: *Jean le Prophete et Seridos*, ebd. 154-160. Aprecieri asupra celor doi bătrâni și a învățăturii lor a făcut și L. Regnault în prefața la o antologie de 50 de Scrisoriale lor publicate în 1967 sub titlul „*Maîtres spirituelles au desert de Gaza*”.

Nu vom încerca aici să facem și noi o expunere sistematică a vieții lor. Căci tot ce e știut despre viața lor se cuprinde în scrisorile lor. Ne vom mulțumi aici cu

unele reflexiuni sumare asupra conținutului acestor „Scrisori”, după câteva date personale despre viața lor.

Varsanufie și Ioan au fost doi Părinți duhovnicești, trăitori ca mari nevoitori în prima jumătate a sec. VI, în mînăstirea întemeiată de Serid și condusă de el, la sud de Gaza. Varsanufie a murit pe la 540, fiind supranumit „Marele Bătrîn”, iar Ioan, supranumit „Proorocul”, cu cîtva timp înainte, între 530 și 535. Serid, starețul mînăstirii, a murit cu 14 zile înaintea lui Ioan. Dorotei care venise în acea mînăstire atras de cei doi Bătrîni și a fost unul din ucenicii lor și conducătorul bolniței din mînăstire, s-a retras și el din ea după moartea lui Ioan, întemeind o mînăstire proprie, pentru că după moartea lui Ioan, Varsanufie s-a închis total în chilia sa nemairăspunzînd nici la întrebări. (A se vedea aceasta în Filocalia rom. Vol. IX, p. 465). Vailhe socotește că Dorotei a întemeiat mînăstirea sa pe la 540. Lui îi vor fi adresate vreo sută de Scrisori de către cei doi Bătrîni.

Cei doi bătrîni viețuiau închiși fiecare în chilia lui. Serid le aducea întrebările scrise ale unor monahi și mireni și ei îi răspundeau ce să le scrie acelora.

Nicodim Aghioritul folosindu-se de mărturia lui Teodor Studitul, deosebește pe acest Varsanufie de un Varsanufie eretic acefal, de care vorbește Patriarhul Sofronie al Ierusalimului. El dă în acest sens răspunsul la o întrebare a lui Teodor Studitul de către Patriarhul Tarasie de Constantinopol, care a prezidat Sinodul VII ecumenic de la 787. În acest răspuns Patriarhul Tarsie spune și el că acest Varsanufie, spre deosebire de ereticul pomenit de Sofronie, egiptean de origine și el ca și celălalt, e cu totul ortodox și a fost socotit de Biserică sfînt. Teodor Studitul, redînd această mărturie a Patriarhului Tarasie, mai spune că în vremea sa exista

Sfinții Varsanufie și Ioan

chiar o icoană a lui Varsanufie în marea biserică din Constantinopol.

Cît privește conținutul „Scrisorilor”, el este o aplicare concretă a doctrinei ce se cristalizase în spiritualitatea creștină din secolele anterioare asupra patimilor și virtuților. Prin aceasta conținutul lor este înrudit cu cel al Patericului. Dar pe cînd în Pateric doctrina aceasta e concretizată în gesturi, fapte și scurte sentințe ale Bătrînilor, în „Scrisorile” acestea ea e concretizată în sfaturi date la întrebările unor oameni care se străduiau să aplice în diferite situații concrete ale vieții lor această doctrină, în luptă cu tot felul de piedici, de ispite, de greutăți. Ea este prin aceasta și o aplicare a doctrinei din scrierile filocalice.

Sfaturile date în aceste „Scrisori” au o remarcabilă notă de realism. Ele țin seama de nivelul spiritual al celor ce vin cu întrebări. De la cei mai progreseți duhovnicește se cer lucruri mai mari, de la cei mai puțin progreseți se cer eforturi mai modeste, pe măsura lor. De aceea cartea poate fi de un real folos nu numai pentru monahi, ci și pentru mireni credincioși, dar îndeosebi pentru preoții duhovnici.

„Ceea ce Apoftegmele Părinților (Patericul) ne lăsau doar să întrevădem în cîteva luciri fugitive, în momente rare, aici se desfășoară sub ochii noștri ca un film ce ne arată la lumina zilei aspectele cele mai ascunse ale vieții obișnuite ale monahilor, care urmăresc zi de zi umilu lor efort de asceză și de rugăciune, susținut de sfaturile, învățăturile și încurajările Părinților lor în Dumnezeu. Nu știm ce să admirăm mai mult sfătuirea dată ucenicului, care își repetă fără încetare mărturisirea neputinței și aceleași cereri de sfat și de ajutor, sau răbdarea învățătorului care nu obosește să folosească toate darurile sale naturale și supranaturale pentru a conduce spre

desăvârșire pe fiii duhovnicești încredințați lui de Mântuitorul”. (L. Regnault, în Introducere la traducerea franceză a „Scrisorilor”, intitulată: „Barsanuphe et Jean de Gaza, Corespondence”, Solesmes, 1971).

E greu să se rezume în mod fidel marea bogăție de sfaturi atât de nuanțate cuprinse în aceste „Scrisori”, potrivit cu marea felurime a situațiilor celor ce le cer. Vom da de aceea numai un rezumat aproximativ al ideilor lor, împreună cu unele reflexiuni despre ele.

Varsanufie și Ioan urmăresc în sfaturile lor adresate celor ce le cer îndrumarea acelora în primul rând spre smerenie, care e condiția iubirii de Dumnezeu și de oameni, ca supremă virtute și realizare a omului. Numai cei ajunși la ele s-au ridicat peste toate patimile.

Smereniei i se opune cu deosebire slava deșartă, care îl lasă pe om preocupat de sine în mod egoist. Această slavă deșartă poate lua nesfârșite și foarte subtile forme, care pot înșela chiar și pe cel ce e stăpînit de ele. Pentru a ajunge la smerenie e nevoie de o atenție tot mai fină, tot mai pătrunzătoare la sinea proprie, pentru a surprinde diferitele mișcări ale slavei deșarte și a curăți de pe chipul adevărat al omului toate straturile de zgură mai groase sau mai subțiri cu care acoperă sau strîmbă cu viclenie mai vizibilă sau mai puțin vizibilă sinea reală a omului.

Instrumentul cu care se răzuiește această zgură este în mod principal tăierea vocii proprii, ascultarea și supunerea față de autoritatea Părintelui duhovnicesc, sau a starețului mînăstirii. Căci slava deșartă, de care sunt legate și celelalte patimi, pot strîmba sau falsifica ființa omului pînă a-i da acestuia impresia că tocmai această formă strîmbată, prefăcută, este ființa lui adevărată și voia de a o susține e adevărata lui voie. De aceea omul trebuie ajutat să se rupă de această voie a lui.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Prin smerenie omul ajunge de vede sinea sa reală, curățită de straturile de opacitate, de întuneric, așezate pe ea. Sinea astfel curățită se descoperă ca o sine clar dependentă de Dumnezeu, s-ar putea spune străvezie pentru Dumnezeu, Care, prin sensul ce-l dă tuturor, aduce în om marea lumină. La această vedere a măreției luminoase a lui Dumnezeu nu poate ajunge decât cel ce vede micimea sa, lipsa de sens sau întunericul existenței sale închisă în ea însăși. Căci această micime a sa recunoscută face inexplicabilă existența proprie fără Dumnezeu. Cu cât se simte omul redus la sine însuși, mai gol, cu atât se vede pe sine mai clar că nu poate exista decât prin Dumnezeu, cu atât i se face mai simțită prezența lui Dumnezeu ca temelie a sa.

Smerenia e susținută în om chiar de faptul că deși își dă seama de limitele lumii și ale sale prin trăirea a tot felul de imperfecțiuni ale lor (boli, moarte, incapacitatea lumii de a-l satisface cu adevărat și definitiv pe om), totuși el nu poate ajunge la marginea cosmosului și nu poate ajunge niciodată la cunoașterea de sine în mod desăvârșit.

În imperfecțiunile ființei umane și ale lumii și în continua insatisfacție în care ne lasă acestea prin ele înseși se arată limitarea lor, dar în neputința omului de a ajunge în cunoașterea lor pînă la marginea lor, constatăm indefinitul lor. Ele ni se prezintă ca indefinite și în același timp ca limitare. Lumea e finită pentru că nu e una cu Dumnezeu; dar e indefinită, pentru că e creată de Dumnezeu cel infinit și e în legătură cu el și cu omul ca chip al lui.

Omul e indefinit la complexitatea și permanenta noutate a spiritului său. El a făcut de aceea să progreseze în cunoașterea de sine, dar nu poate ajunge pînă la capăt în această cunoaștere de sine. Dar chiar dacă ar ajunge, tot n-ar ieși din imperfecțiunea sa. Iar lumea e inferioară

omului pentru că e obiect de cunoaștere lipsit de conștiință și de capacitatea de a-și comunica iubirea în mod conștient și de a se cunoaște pe sine însuși. Totuși omul e făcut astfel că nu poate dispune cu totul nici de existența ei fizică și nu poate ajunge nici fără cunoaștere la marginile ei. Astfel, atât sinea umană, cât și lumea fizică, se prezintă pe de o parte ca limitare, ca imprimate de imperfecțiuni și de neputințe, dar pe de alta ca depășind puterile lor de a dispune de ele înseși, în special puterile omului de a se cunoaște și de a cunoaște cele două realități pînă la marginile lor.

Omul progresează în cunoașterea sa și a lumii, dar progresează într-un indefinit al cărui capăt nu-l poate ajunge, însă care închide pe de altă parte gîndurile și simțirile lui mereu în același plan nesatisfăcător. Omul progresează în cunoașterea lumii, dar progresează în cunoașterea unor aspecte specificate la nesfârșit ale aceluiași legi generale, rămînînd cu cunoașterea lumii fizice și a sa într-un plan finit și în același timp indefinit.

Amîndouă acestea arată că sinea omului și lumea, o dată ce sunt finite, dar în neputință de a se cuprinde una prin alta, sunt dependente, dar nu una de alta, ci de o realitate superioară.

Cum ar exista prin sine o lume imperfectă? Dacă poate fi prin sine, cum de nu poate fi perfectă ?

S-a dat încă de către filozofia din antichitate un răspuns panteist, emanaționist sau evoluționist la această întrebare. S-a spus că fundamentul e perfect, dar cele emanate din el sunt imperfecte, sau vor ajunge la perfecțiune prin evoluție. Dar cum pot ieși emanații imperfecte din ceea ce este perfect, sau cum n-a putut ajunge imperfectul la perfecțiune o dată ce ele au pornit pe calea perfecțiunii din eternitate, de cînd există ? Numai ideea unei deosebiri ființiale între fundamentul

Sfinții Varsanufie și Ioan

lumii și lumea noastră poate da un răspuns la problema imperfecțiunii lumii. Fundamentul e necreat, lumea e creată. Și omul la fel. Dar ele ar putea dobîndi perfecțiunea rămînînd în comunicare deplină cu fundamentul lor. Însă aceasta s-a lăsat la latitudinea libertății umane. Numai libertatea ființelor conștiente create poate duce lumea la perfecțiune. Însă perfecțiunea nu și-o poate sorbi nici lumea, nici omul din ființa proprie. Căci atunci ar fi silite să ajungă la perfecțiune. N-ar mai fi în creațiune libertate.

Astfel deși creată, lumea apare investită de Creatorul ei cu cea mai mare valoare. Perfecțiunea ei depinde de libertatea ei. La această perfecțiune ea ajunge prin comuniunea liber acceptată cu fundamentul ei, care pe lîngă faptul că e și El liber, e și iubitor, și a creat lumea din iubire, pentru a ajunge prin iubirea Lui primită în mod liber de ea la fericirea desăvîrșirii. Numai o lume creată poate fi o lume a libertății și a iubirii, pentru că e opera unui fundament personal liber și iubitor. Altfel totul stă sub necesitatea unor legi ale repetiției, care nu dau nici un sens existenței. Omul și lumea nu sînt niște roabe purtate în repetiția monotonă de niște legi, pentru că sunt create de o Ființă supremă liberă și iubitoare. O existență imperfectă dominată pînă în fundamentul ei de asemenea legi prezintă chiar acele legi ca inexplicabile, ca lipsite de conștiință și libertate. O orbire generală și fatală, imperfectă, domină întreaga existență, ceea ce o lipsește de orice sens.

Prin explicarea lumii și a omului ca creații ale lui Dumnezeu, credința creștină face dependentă creșterea omului de smerenia lui, ca conștiință a dependenței de Dumnezeu Creatorul, dar și de iubirea lui față de acest Creator, care îl ține pe om în legătură cu El, tot prin iubire.

Un mare rol în înaintarea omului spre chipul lui real îl are răbdarea necazurilor. Aceasta întărește pe om cu adevărat în spiritul lui, în vreme ce căutarea de a se sustrage de sub ele îl molesește spiritual. Prin răbdarea necazurilor omul arată că tăria lui nu-i vine de la alipirea la lume, ci de la Dumnezeu cel atotputernic și iubitor. Lumea alternează plăcerile ce le dă cu foarte multe necazuri. Însăși robia și slăbiciunile în care îl coboară pe om patimile ca alipiri excesive la lume, arată incapacitatea ei de a-l desăvârși, deci de a-l mîntui. Omul e unit prin spiritul său în mod deosebit cu Dumnezeu cel netrecător și infinit în viața Lui. De aceea trebuie să cultive mai ales legătura cu El, dezrobindu-se de lume și devenind prin aceasta stăpînul ei cu adevărat. Toate căutărilor de ocolire a necazurilor, de viață comodă prin cele ce i se oferă de către lume, sunt împreunate cu egoismul care rupe pe om de om, care-l împiedică în înaintarea spre Împărăția cerurilor, care e Împărăția iubirii între el și Dumnezeu și între om și om. De aceea Varsanufie și Ioan socotesc că nu există alt drum spre Împărăția cerurilor decît suportarea cu răbdare a necazurilor. Ba săvîrșirea oricărui bine ei o socotesc împreună cu suportarea vreunui necaz, căci trezește invidii văzute și nevăzute.

Puterea răbdării necazurilor îi vine omului din legătura cu Hristos, Care, fiind Fiul lui Dumnezeu făcut om, a suportat crucea din iubire pentru noi, nelăsîndu-se covîrșit de durerile ei.

Tot așa toată puterea omului de a se smeri îi vine din chenoza sau din golirea benevolă de slavă a lui Hristos.

Astfel înaintarea omului spre adevăratul chip al său este o înaintare din puterea lui Hristos și spre asemănarea cu Hristos ca om; ea are un temei și o țintă hristocentrică. Numai răbdarea și smerenia pot duce pe oameni la unirea

Sfinții Varsanufie și Ioan

iubitoare între ei, așa cum a voit Hristos. Dar această unire n-o pot realiza ei decât în Hristos. Această unire cu Hristos ne desăvârșește și prin faptul că odată cu ea realizăm și unirea între noi. De altfel în acest scop s-a făcut Fiul lui Dumnezeu om: ca să ne facem una cu El. Și numai smerenia și purtarea necazurilor cu răbdare ne duc spre iubirea care ne poate uni. Căci și Hristos a realizat acest chip adevărat al omului prin cheneză (smerire) și cruce.

De fapt, din moartea lui Hristos ca jertfă de Sine învățăm și luăm putere să ne pregătim spre moartea noastră ca ieșire dintr-o viață închisă în noi înșine, ca dărmare a zăgazurilor ce ne împiedică de la o deplină comuniune.

În răbdarea necazurilor se manifestă o relativizare a legăturilor noastre cu cele ale lumii. Prin ea se face iarăși transparent sau simțit planul vieții spirituale superioare, caracterizată prin bunătate și iubire în viața de veci.

Acest simț al relativității celor pămîntești, care slăbește patimile noastre, dă omului o odihnă tot mai mare din partea grijilor pentru lucrurile lumii acesteia. De aceea „odihna” este o altă importantă stare duhovnicească, accentuată stăruitor de Varsanufie și Ioan. Prin aceasta se arată că lumea e făcută nu ca să ne robească spiritul, ci ca să fie transfigurată prin spiritul nostru unit cu Dumnezeu, ca să fie luată în stăpînire de spiritul nostru.

Dacă Sf. Maxim Mărturisitorul a evidențiat „odihna eternă la care ajunge omul după mișcarea sa spre desăvîrșire în cursul vieții pămîntești (contrar lui Origen, după care sufletele revin mereu din pleroma și pleacă mereu din ea, plictisindu-se de ea, deci rămîn într-o veșnică neodihnă, sau obțin numai odihne trecătoare), Varsanufie explică această odihnă, arătînd că ea se

dobîndește ca arvună încă în viața de aici, prin răbdarea necazurilor, ca greutăți relativizate, și prin smerenie.

Sporind în această „odihnă” față de grijile și necazurile produse de prea mare alipire la lume, care ne țin într-o agitație chinuitoare, înaintăm spre marea și netrecătoare odihnă a vieții viitoare, care nu e o încremenire, ci o bucurie netulburată de iubirea în care vom viețui veșnic.

Odihna veșnică la care ajung cei ce se întăresc de aici în răbdarea necazurilor are în ea și o liniște a conștiinței de a nu fi făcut rău altora, sau de a fi obținut iertarea lor pentru relele ce le-au făcut. Iertarea lor ne vine și prin rugăciunile lor după ce am trecut din această viață, dar și prin rugăciunile tuturor celor ce fac parte din Biserică și îndeosebi a sfinților. De aici marea importanță ce se acordă în aceste „Scrisori” iertării unora de către alții și rugăciunilor unora pentru alții. Cererea de iertare înmoaie sufletul celui ce o cere, dar și al celui căruia i se cere, cum îl înmoaie și iertarea pe al celui ce iartă și al celui iertat, făcînd cu puțință comunicarea reală de putere și de viață de la unul la altul. Căci amîndouă contribuie la înaintarea în smerenie și la eliberarea de slavă deșartă.

Comuniunea e ajutată în mod deosebit de rugăciunile unora pentru alții. Nimenea nu se mîntuiește singur, nimenea nu face bucurie lui Dumnezeu dacă se prezintă Lui numai cu rugăciunile pentru sine. El ne vrea uniți între olaltă, mai ales cînd vrem să ne prezentăm în fața Lui, dat fiind că El este Dumnezeul iubirii și vrea să ne adune pe toți în Sine. De aceea în această silință de a ne uni unii cu alții, arătată mai ales în rugăciune, este El însuși lucrător. Numai în iubirea față de altul arătată prin rugăciune ne desăvîrșim fiecare. Căci numai cerînd rugăciunea altora ne smerim, eliberîndu-ne de mîndrie, precum în rugăciunea pentru altul ne eliberăm de invidia care nu se bucură de binele altuia. De aceea, numai

Sfinții Varsanufie și Ioan

rugându-ne unii pentru alții, ne răspunde Dumnezeu cu împlinirea rugăciunilor noastre.

Credem că nu există altă carte duhovnicească din perioada Părinților bisericești care să vorbească atât de mult și atât de concret despre importanța rugăciunii unora pentru alții, dar mai ales a rugăciunii sfinților.

Se pune prin aceasta în relief întâlnirea tuturor în sobornicitatea rugăciunii. Toți se întâlnesc între ei și cu Dumnezeu în rugăciune. Fiecare se simte responsabil pentru mântuirea celorlalți și chemat să lucreze pentru ea prin rugăciune.

Pe cât de relative sînt în viziunea „Scrisorilor” lucrurile, pe atât de importantă este persoana omenească: „Ce ar folosi omului de ar cîștiga lumea toată, iar sufletul și l-ar pierde”? Mă pot mîntui fără lucruri, sau chiar mă mîntuiesc mai ușor cînd nu caut să le adun cu lăcomie, defavorizînd pe alții. Dar nu pot să mă mîntuiesc fără grija de a ajuta pe alții să se mîntuiască. E implicat în aceasta faptul că lucrurile n-au preț decît pentru oameni, ca să fie folosite spre sporirea comuniunii dintre ei și spre înaintarea la veșnica lor comuniune în viața viitoare. De aceea lucrurile, cosmosul, galaxiile n-au nici un sens decît pentru oameni. Chiar ideile și cărțile care le păstrează și prin care se transmit la distanțe de spațiu și de timp spre a fi sesizate de diferitele conștiințe, fără acest scop ar fi ca și cînd n-ar fi, sau ar fi o pură virtualitate neactualizată în folosul vieții noastre și al veșnicei noastre comuniuni. Nici ele n-ar fi nimic fără oameni, cărora trebuie să le servească în năzuința lor spre comuniune, care se desăvîrșește în veșnica comuniune. Astfel dacă cosmosul se dovedește lipsit de sens fără persoanele umane, persoanele umane sunt marea și importanta realitate care dă preț cosmosului. Pe de altă parte, dacă persoanele umane, cu toată valoarea negrăit

superioară, nu pot crea cosmosul și nu-și pot menține viața în fața lui, evident că trebuie să fie o existență personală superioară cosmosului, existența care l-a putut crea, care se poate menține permanent în fața lui și-i poate da prin aceasta continuu un sens. Dar acest sens nu e pentru Cel ce a creat cosmosul, ci pentru alte persoane cu o mult mai mică putere decît Creatorul. Însă fără o existență superioară conștientă de sensurile existenței și ale lumii create, ar lipsi izvorul original al sensurilor. Iar fără acest izvor de sensuri n-ar putea avea, sau lua ființă, nici o existență. În acest caz n-ar fi posibile ființe capabile să ajungă la sensuri și nici-o relitate cu o virtualitate de sensuri; și n-ar exista nici o garanție pentru valoarea și păstrarea eternă a sensurilor sesizate de conștiința umană, împreună cu persoanele care le-au sesizat și le pot păstra în conștiința lor, în acord cu izvorul personal suprem al tuturor sensurilor.

Iertarea reciprocă, rugăciunea unora pentru alții, smerenia, refuzarea slavei deșarte, sînt tot atîtea mijloace care pot duce spre chipul omului iubitor și pot imprima raporturilor dintre oameni o nesfîrșită dulceață și delicatețe, ducîndu-i pe toți spre Împărăția cerului, care e Împărăția iubirii desăvîrșite. Opera celor doi Bătrîni e o simfonie universală a iubirii, manifestată în rugăciunea auzită și neauzită a tuturor pentru toți, ca expresie a iubirii între olaltă a tuturor, a iubirii în care toți cred în valoarea și existența eternă a tuturor ca persoane unice, neconfundate.

„Scrisorile lui Varsanufie și Ioan” descriu șlefuirea treptată a omului de tot ce l-a coborît din omenescul lui, care nu se poate realiza decît în comuniunea dintre oameni, alimentată din comuniunea lor cu Dumnezeu. Lucrarea aceasta de șlefuire o face nu numai Dumnezeu cu fiecare din ei și fiecare cu sine, dar mereu ajutat de

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu și de credincioșii mai progreseți duhovnicește. Înaintăm împreună spre o viață de desăvârșită comuniune, în care fiecare crește în tărie spirituală și în iubire, în libertate de patimile proprii și ale altora și în comuniune spre Împărăția lui Dumnezeu în Treime, a lui Dumnezeu al iubirii. Dacă nu vom trăi acolo nici o separație între noi și între noi și Dumnezeu, nu trebuie s-o acceptăm cu resemnare nici aici. Viața deplină și fericită n-o avem decât în comuniune, în depărtarea de orice eroism.

De aceea o altă recomandare statornică a celor doi Bătrâni este pe de o parte tăierea voii proprii, pe de alta punerea la contribuție a silinței noastre de a împlini voia lui Dumnezeu care ne iubește pe toți și voiește ca toți să ne iubim și care ne dă și puterea ce ne întărește spre acestea. Căci voia lui Dumnezeu, contrar voii noastre egoiste, este voia care îmbrățișază pe toți în iubire. Împlinind această voie a lui Dumnezeu, contribuim și noi în mod real la împlinirea cererii: „Fie voia Ta”. Iar prin aceasta la împlinirea celorlalte cereri: „Vie Împărăția Ta”.

Scrierea de față în tradiția spirituală românească

Am văzut că traducătorul francez al acestei scrieri vorbește de marea influență pe care ea a avut-o în spiritualitatea ortodoxă. Se poate confirma această declarație și prin atenția de care ea s-a bucurat în tradiția spiritualității românești. Remarcam înainte prezența modului de vorbire al „Scrisorilor” în mînăstirile românești. Dar nu știam că acest mod de vorbire și l-au însușit monahii români din înseși textele scrise ale lui Varsanufie și Ioan citite în mînăstirile noastre. Credeam

că el a fost însușit oral prin legăturile monahilor noștri cu Sf. Munte.

Dar interesându-ne de existența acestei scrieri în manuscrisele din Biblioteca Academiei Române, am aflat de existența ei în numeroase manuscrise românești, traduse dinainte de ediția tipărită a scrierii în grecește la 1816, cele mai multe din timpul starețului Paisie de la Neamț. E drept că cele mai multe din aceste manuscrise, numite „Miscelanee”, nu cuprind decît puține file din această scriere. Așa sunt: Ms. nr. 1913 din 1811; Ms. nr. 1621 din sec. XVIII, provenind de la Argeș Ms. nr. 1995, provenind din Mînăstirea Cernica și datînd din sec. XVIII; Ms. nr. 1994 din anul 1793, provenind tot din Mînăstirea Cernica și purtînd semnătura Sf. Calinic; Ms. nr. 2100 din sec. XVIII, provenind din Mînăstirea Lainici; Mr. nr. 2115, datînd din 1789; Ms. nr. 2466 din sec. XVIII, provenind de la Argeș; Ms. Nr. 5548 provenind din sec. XVIII; Ms. Nr. 5944, datînd din sec. XIX; Ms. nr. 3574, datînd din sec. XVIII.

Manuscrise cuprinzînd scrierea întregă sînt: Ms. nr. 3723 din 1787, ff.1 r.-343 r. ; Ms. nr. 1532, ff. 1-327 din sec. XIX; Ms. nr. 1539, ff. 1-366.

Despre aceasta din urmă se spune: „Această carte este a obștei starețului Paisie, sf. Mînăstire Săcul”. Se pare că opera întregă se află și în Ms. nr. 2147, cuprinzînd 604 ff. și provedînd de la ucenicii starețului Paisie din Mînăstirea Neamț; în Ms. nr. 1899, din 1796, cuprinzînd 426 ff. și intitulat „Cartea sf. Stareți, a marelui Varsanufie și Ioan”. Pe el se mai scrie că provine de la Cernica, din timpul Arhim. Gheorghe Paisiotul, ca o copie după o traducere de la 1789 din Mînăstirea Neamț. El poartă de asemenea autograful Sf. Calinic.

Dar și Ms. nr. 3723, intitulat „Cartea Avei Varsanufie”, se prezintă avînd o traducere din grecește, făcută la

Sfinții Varsanufie și Ioan

Neamț de un monah anonim și revăzută de „Dascălul Ilarion”, de care știm că era o autoritate atât de mare pentru Paisie, încât acesta nu îndrăznește să facă traduceri sale în slavonă (apărute în Rusia sub titlul Dobrotoliubie) direct din grecește, ci după traduceri în românește ale lui Ilarion și Macarie (Cetvericov).

O cercetare mai atentă ar putea afla dacă toate manuscrisele scrierii sînt copii după traduceri de mai sus, sau au fost mai multe traduceri.

Dăm mai jos din Ms. 3723, f. 346 r., despre traducerea lui. Apoi tot din el dăm ca mostră de text românesc din acea vreme Întrebările și Răspunsurile nr. 314 și 315. Ele se remarcă prin multe cuvinte ce s-au păstrat în limbajul suculent al tradiției noastre monahale și țărănești, cu toată stîngăcia și unele inexactități ce le făcea poate și în timpul cînd au apărut destul de greoaie la citit.

Ms. 3723, f. 346 r.: Tîlcuitu-s-a această sfîntă și de suflet folositoare carte a sfîntului Varsanufie acum den limba elinească pre limba noastră cea rumănească de oarecarele din cei prea mici și mai de pre urmă ucenici ai starețului Paisie și s-au privit de dascălul Ilarion.

F. 176[r]-177[v].

Întrebare a aceluiași.

Gîndul îmi zice mie că liniștea iaste decît toate mai de nevoie și cum că de folos îți iaste ție. Oare bine zice ?

Răspuns al lui Ioan.

Liniștea ce iaste; fără decît să-și strîngă cineva inima sa de la dare și de la luare și de la plăcerea oamenilor și de la celelalte lucruri și cînd încă Domnul au muștrat pre cărturariul pentru cel ce au căzut în tîlhari și l-au întreat pre dînsul cine i s-au făcut de aproape îi zice cel ce au făcut milă cu dînsul. Iarăși au zis milă voiesc și nu jertfă. Deci deacă odată ai înțeles că mila mai mare iaste decît jărtfa, la milă pleacă-ți inima ta. Pentru că și pricinuirea a

liniștii aduce la înaltă cugetare, mai întâi de a să câștiga pre sine, omul adecă de-a să face fără de prihană căci atunce iaste liniște, că am purtat crucea, deci dacă vei face milă afli ajutor; dar dacă vei ține pre sine-ți, ca cum adecă să covârșăști măsura, aceasta învață-te că și ceea ce ai o ai pierdut, deci nici înăuntru nici afară: ci de prin mijloc călătorește, pricepînd ce iaste voia Domunului, că zilele rele sunt.

Întrebare a aceluiași: descoperă-mi mie stăpîne cum nici înlăuntru, nici afară, ci de mijloc; oare nu arătate zile să hotărâsc liniștii și arătate griji.

Răspuns lui Ioan:

A nu nădăjdui nici la liniște nici a defăima întru îngrijire, aceasta iaste calea cea de mijloc ceea ce nu cade ci a avea întru liniște pre smerenie și întru îngrijire pre trezvie și strigînd gîndul; nu iaste hotar de ceas, cu cît mai vîrtos de zi; ci dator iaste cineva a suferi cu mulțumită cele ce îi vin asupra; și trebuie a pătimi împreună cu toți cei ce sînt în chinovie. Pentru că porunca apostolului împlinește: adecă dacă cineva se necăjește că cu dînsul împreună să necăjească: ca să-l mîntuie pre dînsul, ca să-i dreagă sufletul lui, că aceasta iaste milostivirea și cu cei neputincioși împreună a pătimi și la vindecările lor a le ajuta, bine iaste, pentru că deacă doftorul plată are purtînd de grijă de bolnavul, cu cît mai vîrtos cel ce împreună pătimește la toate cu aproapele, dupre puterea sa; că dacă cineva la toate să va milostivi și la aceea ce împreună pătimește să află împlinind voia sa.

AUTORUL

Sfinții Varsanufie și Ioan

VARSANUFIE

ȘI

IOAN

SCRISORI DUHOVNICEȘTI

1. *R ă s p u n s al marelui Bătrîn (sau al lui Varsanufie) către Ava Ioan de la Berșeba¹, care-i ceruse să îngăduie să vină să viețuiască lângă ei, în mînăstirea lor de obște.*

S-a scris în Apostol că "Cel ce a început într-o voi lucrul cel bun, El însuși îl va și duce la capăt pînă în ziua Domnului nostru Iisus Hristos" (Filip 1,6). Și iarăși a spus Stăpînul nostru celui ce a venit la El: „De nu se va lepăda cineva de toate cele ce le are și de neamul lui, ba de nu-și va urî chiar și sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu" (Lc. 14, 33 și 26). Și e cu puțință lui Dumnezeu să împlinească acest cuvînt pentru noi. "Că ce este mai bine și mai plăcut decît a locui frații împreună ?" (Ps. 132, 1).

Deci mă rog să ajungi la măsura scrisă în Fapte: "Cîți aveau averi le vindeau și aducînd prețul celor vîndute îl puneau la picioarele Apostolilor" (Fapte 4, 34, 35).

Și eu cunoscînd rîvna ta, ca fiind după Dumnezeu, am spus iubitelui nostru fiu, Serid, care ne-a acoperit pe noi cu Dumnezeu de către oameni (și nădăjduim în Dumnezeu că te va acoperi și pe tine împreună cu noi): "Primește pe fratele Ioan cu dragoste multă și să nu stai de loc la îndoială. Căci încă înainte cu doi ani mi-a descoperit Dumnezeu că va veni aici și mulți dintre frați

¹ În textul grec : Μεσοωραβι

vor veni la noi. Și eu am păzit descoperirea pînă ce voi afla ce va face Domnul. Cînd deci s-a împlinit timpul, am arătat-o și eu vouă".

Și fiindcă am socotit ca din cele ce le port să-ți trimit ceva și ție, iată am luat culionul de pe capul meu și ți l-am trimis prin fratele, zicînd : "Dă-i-l lui și adu-mi în locul lui altul". Ține-l deci pînă la moartea ta. Căci te va acoperi de multe rele și ispite. Să nu-l dai deci altcuiva. Că el este Bindecuvîntarea lui Dumnezeu prin mîinile mele. Și silește-te să duci la capăt lucrul tău și eliberează-te de orice altă grijă, cum ne-am Eliberat și noi. Și șezi cu noi întru toată negrija, dăruindu-te lui Dumnezeu.

Și eu, Serid², îți spun ție un lucru minunat. Cînd grăia Bătrînul acestea, gîndeam întru mine: cum voi putea ținea aceasta în minte, ca să le scriu ? Dacă ar vrea Bătrînul, aș aduce aci cerneală și hîrtie ca să scriu orice cuvînt pe care-l aud. Dar el a cunoscut ceea ce gîndeam: și fața lui începu să strălucească ca focul și-mi spuse: "Du-te și scrie și nu te teme. Dacă ți-aș spune zeci de mii de cuvinte ca să le scrii, Duhul lui Dumnezeu nu te; va lăsa să scrii nici mai multe nici mai puține decît ți-am spus, chiar dacă ai voi, ci-ți va conduce mîna ca să le scrii acestea pe rînd.

2. R ă s p u n s al aceluiași mare Bătrîn către același, vestindu-i lui de mai înainte feluritele necazuri ce vor veni asupra lui și neputința trupească, unită cu acestea, dar și sporirea sufletească ce-o va avea din aceasta.

² Serid(os) era întemeetorul și egumenul mînăstirii și în același timp slujitorul lui Varsanufie și Ioan și cel care scria și prin care se trimeteau răspunsurile lor. În scrisoarea aceasta adaugă și de la sine un cuvînt.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Spune fratelui Ioan³: Întărește-ți inima ca pe o piatră tare. Iar piatră numesc tăria sufletului, ca să poți auzi cele ce-ți voi spune. Ia deci seama la tine însuși, ca nu cumva auzind aceasta să te semețești în inima ta și să cazi din făgăduința duhovnicească. Căci pe mulți i-a pierdut înfumurarea chiar dintre cei ce-au atins măsura. Deci te pregătește spre mulțumire în toate, auzind pe Apostolul care zice: ” Întru toate mulțumiți” (I Tes. 5,18), “fie în necazuri, fie în nevoi, fie în strîmtorări” (II Cor 6, 4), fie în neputințe și osteneți trupești. Mulțumește lui Dumnezeu în toate cele ce vin asupra ta. Căci nădăjduiesc că și tu vei “intra în odihna Lui” (Evr. 4,1). "Pentru că prin multe necazuri trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu” (Fapte 14,22). Nu te îndoii deci în sufletul tău și să nu slăbească inima ta în ceva. Și adu-ți aminte de cuvîntul Apostolului „că chiar de se strică omul nostru cel din afară, cel dinăuntru se înnoiește din zi în zi” (II Cor. 4,16).

Dacă deci nu suferi pătimirile, nu poți ajunge la cruce. Iar de rabzi mai întîi pătimirile, vei intra la limanul odihnei Lui. Și te vei liniști apoi întru toată negrija, avînd sufletul întărit și lipit de Domnul pentru totdeauna, străjuit în credință, bucurîndu-se întru nădejde, veselindu-se în dragoste, păzit în sfînta și cea de o ființă Treime. Și atunci se va împlini cu tine ceea ce s-a spus: „ Să se veselească cerurile și să se bucure pămîntul” (Ps. 95,11). Aceasta este viața cea fără de griji a omului lui Dumnezeu. Căci se bucură, iubitul meu frate, Tatăl și Fiul și Sf. Duh de mîntuirea ta.

3. R ă s p u n s al altui Bătrîn către acelaș, care-i ceruse o întîlnire.

³ Se adresa lui Serid, ca să scrie acest cuvînt și să-l trimită aceluiaș Ioan

Spune fratelui: Iartă-mă pentru Domnul, căci doresc să te văd, dar nu găsesc timp liber din pricina conștiinței altora. Dar mă bucur de dragostea pentru binecuvântările trimise ție de sfântul Bătrîn. Și fericit ești pentru că te-ai învrednicit de ele.

4. Ivindu-se o ispită pentru monahii locului unde viețuia Ava Ioan înainte de a veni în mînăstirea de obște și avînd să se nască o tulburare pe cînd era el acolo, știind-o aceasta de mai înainte marele Bătrîn cu duhul, îi scrise lui acestea:

Scrie fratelui Ioan: Iată îți trimit trei mărturii ale puterii lui Dumnezeu, din Scripturile Sf. Duh, prin care doresc să ți se trezească mintea ca să ia aminte la Dumnezeu și la gîndurile Duhului, ca să cunoști cece se potrivește timpului de față.⁴

Întîia mărturie este aceasta: Zis-a Dumnezeu către Sf. Prooroc Isaia: "Mergi poporul meu, intră în cămara ta, închide ușa ta, ascunde-te puțin pînă va trece mînia Domnului" (Is. 26,20).

A doua mărturie este aceasta: "Ieșiți din mijlocul lor și vă osebiți și nu vă atingeți de ce este necurat, zice Domnul, și Eu vă voi primi pe voi și voi fi vouă Tată și voi îmi veți fi Mie fii și fiice, zice Domnul Atotțitorul" (Is. 17,18).

A treia mărturie: "Vedeți cum umblați, nu ca niște neînțelepți, ci ca niște înțelepți, răscumpărînd vremea că zilele sînt rele" (Ef. 5, 15-16).

⁴ Sau al lui Ioan, supranumit și Proorocul, către același Ioan din Berșeba. [n.ed. în carte nu apare decît nota de subsol, fără a se indica pe text locul care este explicat]

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iar eu zic ție: Aleargă spre cele dinaintea ta și desăvârșește lucrul tău degrabă, aducându-i aminte de Domnul care zice: nimenea punând mâna pe plug și întorcându-se spre cele dinapoi, nu se pregătește pentru Împărăția cerurilor" (Lc. 9,62). Căci eu privesc la viața liniștită care se află în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

5. Răspuns al aceluiaș mare Bătrîn către Ava⁵ care se întristase că Ava Ioan a întârziat să vină și deaceea socotea că nu mai vine.

Nu te descuraja, fiule, nici nu te întrista din pricina fratelui nostru. Pentru că deși lipsește cu trupul, este cu noi totdeauna. Căci e de un suflet cu noi și nimic nu-l desparte de iubirea noastră de acum și pînă în veac.

6. Scrisoarea aceluiaș mare Bătrîn scrisă către Ava Ioan, care se ocupa în țara lui cu unele lucruri de trebuință pentru mînăstire și era tulburat de un război al trupului⁶.

Scrie fratelui: Tu ești încă în afară, ostenindu-te după puterea ta pentru Dumnezeu și pentru sufletele fraților, mai bine zis pentru odihna și liniștea noastră și a ta. Căci dacă frații noștri se odihnesc și sînt ocrotiți prin noi,

⁵ Sau către egumenul mînăstirii, Serid.

⁶ Răspunsul acesta îl trimite Ava Varsanufie către Ava Ioan dela Berșeba. Nu e vorba de Ava Ioan, numit Proorocul, care se află tot în mînăstirea lui Serid. Ava Ioan dela Berșeba venise în mînăstirea lui Serid, dar se dusese în țara lui pentru a procura unele lucruri mînăstirii lui Serid.

aflăm și noi prin ei odihna desăvârșită ⁷ ; și se împlinește cu noi cuvîntul scris: "Un frate ajutat de alt frate este ca o cetate întărită și înconjurată de ziduri" (Prov. 18, 19).

Taie toate legăturile și părutele pricini pe care le ai pînă ești afară și să nu lași nici-o pricină născocită și nici-o legătură cu cineva care te atrage la cele dinapoi. Căci de nu faci așa, nu te liniștești într-o liniște desăvârșită. Că așa am făcut și noi. Făcînd deci aceasta, nădăjduesc că te vei liniști cu desăvîrșire și cu ajutorul lui Dumnezeu, sortul și partea ta va fi cu noi în veac. Deocamdată să nu afle nimeni cele scrise ție împlinind așadar osteneala ta, de-ți va înainta lucrul bine, mulțumește lui Dumnezeu și te roagă Lui. Căci aceasta înseamnă: "În toate mulțumiți" (I Tes. 5, 18). Să nu nesocotim datoria de a mulțumi lui Dumnezeu. Să facem ca acela despre care ai spus odată pilda : A plecat să se roage în biserică să i se rînduiască să afle ceva de mîncare și l-a întîlnit pe careva care i-a spus: mîncă azi cu mine și apoi du-te și te roagă și i-a răspuns acela: nu vin, căci am plecat să cer aceasta de la Dumnezeu. Așadar și noi, fie că vom afla, fie că nu vom afla, să dăm lui Dumnezeu rugăciune și mulțumire. Ia seama să porți în trupul tău pururea crucea lui Hristos ⁸.

7. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care se gîndea să meargă cu frații să culeagă cele de trebuință pentru lucrul de mînă și se temea de pustietatea

⁷ Ajutînd noi pe frații noștri să cîștige odihna și liniștea din partea războiului trupului, odihna și liniștea lor se întoarce spre noi, cîștigînd și noi mai multă odihnă și liniște.

⁸ De aci se vede că războiul trupului pe care-l suferea adresatul, era din partea foamei. Varsanufie îi spune că e bine să poarte și această cruce în trup, căci ea îl ferește și de alte pofte. Odată cu aceasta să se roage lui Dumnezeu. Căci El îi va procura, cînd va socoti de bine, mîncarea de trebuință.

Sfinții Varsanufie și Ioan

*locurilor*⁹. Îi aduce aminte să ia seama la războiul trupului care tulbură și-i, făgăduiește ajutorul lui Dumnezeu în această plecare pe care o ia asupra sa pentru ei.

Spune celui ce a fost chemat printr-o încuviințare de sus să locuiască lângă noi nu numai în veacul de acum ci și în cel viitor, fratelui și celui de un suflet cu noi Ioan: Zis-a Stăpînul nostru Hristos ucenicilor Săi: "Oare nu se vînd două vrăbii pe un bănuț și nici una din ele nu va cădea pe pămînt fără voia Tatălui Meu cel din ceruri. Vouă însă și perii capului vă sînt numărați. Așadar nu vă temeți Voi sînteți mai de preț decît un număr mare de vrăbii. Tot cel ce va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor voi mărturisi și eu pentru el înaintea Tatălui Meu cel din ceruri" (Mt. 10,29-32). Ia seama deci la tine să pui cu trezvie pe Dumnezeu pururea înaintea ta, ca să se îplinească și cu privire la tine cuvîntul proorocesc: "Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea, că la dreapta mea este, ca să nu mă clatin" (Ps. 15,8). Îtinde, așadar, mîinile tale din tot sufletul tău spre cele ce le ai de împlinit și cugetă la ele pururea ca să auzi glasul lui Dumnezeu spunîndu-ți: "Iată trimit pe îngerul Meu înaintea feții tale, care va pregăti calea ta înaintea ta" (Mt. 11,10; Mt. 3,1).

8. *Ostenindu-se acela mult și neaflînd cele pentru lucrul de mîină, s-a întristat și s-a mirat cum "n-a fost trimis îngerul înaintea feții lui, după cuvîntul Bătrîmului. El nu știa că acesta i-a spus-o Bătrîmul spre ușurarea plecării lui. Deaceea îi scrie lui Bătrîmul acestea:*

⁹ Să culeagă material pentru coșuri, probabil.

Scrie fratelui că atîta vreme cît este corabia pe mare, se așteaptă la primejdii și la bîntuielile vînturilor. Dar cînd ajunge la limanul liniștei și al păcii nu se mai teme de primejdii, de necazuri și de bătaia vînturilor, ci se va afla în liniște. Așa și iubirea ta, cîtă vreme ești cu oamenii, așteaptă-te la necazuri și la primejdii și la atacurile vînturilor nemateriale; dar cînd vei ajunge la cele gătite ție atunci vei fi fără frică. Iar în privința a ceea ce am spus înainte, că Stăpînul nostru a zis : "Iată voi trimite pe îngerul Meu înaintea feții tale", el a fost de fapt trimis. Iar despre faptul de a nu fi aflat cel pentru lucrul de mîină, Dumnezeu a zis în cartea lui Moise : "Pentru aceea te-a ocolit și te-a pedepsit și te-a sleit de foame în pustiul acela înspăimîntător, ca să cunoști cele din inima ta" (A doua lege 8, 2-3). Înțelege, iubite frate, cele spuse ție de mine și ține-te tare și fără șovăială în osteneala ta.

9. Scrisoarea aceluiași mare Bătrîn către acelaș care plecase pentru trebuințele mînăstirii și se descurajase pentru multele necazuri în care a ajuns.

Scrie, fiule, fratelui nostru Ioan, că-l îmbrățișăm în Domnul, eu și tu și fratele nostru Ioan. Și spune-i: nu te descuraja în necazurile și greutățile trupești ce le rabzi și în care te ostenești pentru noi și pentru obștea noastră. Căci și prin aceasta îți pui sufletul tău pentru frați și nădăjduesc că multă îți va fi răsplata pentru osteneala aceasta. Și precum l-a pus Dumnezeu pe Iosif să hrănească pe frații săi în timpul foametei în Egipt, așa te-a pus și pe tine să ajuți mînăstirii împreună cu fiul meu Serid. Iar eu îți spun cuvîntul Apostolului cel către Timotei : "Tu deci, fiule, întărește-te în harul Duhului Sfînt" (II Tim. 2, 1). Căci văd cum va veni liniștea ta și mă bucur împreună cu tine întru Domnul. Pentru că atîta

Sfinții Varsanufie și Ioan

vreme cît petreci afară, vei afla necaz și osteneală trupească. Dar cînd vei ajunge la limanul liniștei, vei afla odihnă și pace. Căci nemincinos este Stăpînul nostru care zice: "Le voi da lor în veacul de acum însutit și în cel viitor viață veșnică" (Mc. 10, 30). Ostenește-te, așadar, frate, din toată inima, ca să afli mai multă dragoste și odihnă. Căci înainte de a ajunge corabia în port e lovită și framîntată de valuri și de vîrtejuri. Dar cînd ajunge în port află însfirșit multă liniște. Înțelege cele spuse și le păzește. "Căci Domnul îți va da înlelegere în toate" (II Tim. 2, 7).

10. R ă s p u n s u l aceluiaș mare mare Bătrîn către acelaș, cînd a căzut pe piciorul lui o piatră și i-a pricinuit multă durere și descurajare.

Iubitului frate în Domnul, Ioan, bucurie. Potrivit osteneții trupului tău pentru noi și zdrobirii piciorului tău pentru noi, să umple Stăpînul Dumnezeu, sufletul tău, iubitul meu, însutit de bunătățile cerești. Înțelege, frate, cele scrise de mine și le ascunde în tine, pentru că te vor face să simți o bucurie cerească, stăpînitoare, dumnezească. Căci în numele Sfintei Treimi, descopăr că ești împreună moștenitor al harismelor mele, date mie de Dumnezeu. Și m-aștept să ajungi de grabă (la el înaintînd pas cu pas. Căci vei ajunge prin ostenețile pentru Dumnezeu la odihna Lui, așa cum altul ajunge la ea pentru smerenie. Iar eu nădăjduesc că tu le vei avea pe amîndouă cînd va muri întristarea din inima ta, înăbușindu-se iuțimea din tine. Atunci se v-a împlini în tine cuvîntul : "Vezi smerenia mea și osteneala mea și iartă toate păcatele mele;" (Ps. 24, 18). Și cînd ți-am spus că vei ajunge înaintînd pas cu pas, gîndește-te la Evangheliu, cum și de cîte ori a dat Hristos ucenicilor harismele vindecărilor și ale scoaterii dracilor, ca și

harisma desăvârșită a iertării păcatelor, zicîndu-le: "Căroră le veți ierta păcatele, iertate vor fi" (Ioan 20, 23). Deci cînd pentru osteneala ta cea pentru Dumnezeu va ierta păcatele tale, ai ajuns la măsura la care voesc să ajungi.

Iar dacă găsești în scrisoarea mea cuvinte greu de înțeles, întreabă pe Serid, cel de un suflet cu tine, pe fiul meu cel iubit, și prin harul lui Dumnezeu el îți va explica cele greu de înțeles. Căci m-am rugat lui Dumnezeu pentru el și în privința aceasta.

Tu, deci, omule al lui Dumnezeu, aleargă pe drumul gătit ție ca să ajungi cu bucurie la limanul lui Hristos, la care am ajuns noi, și să auzi glasul bucuriei împlinite, al vieții, al luminii și al veseliei, spunîndu-ți-se : "Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră în bucuria Domnului tău" (Mt. 25, 21). Bucură-te în Domnul, bucură-te în Domnul, bucură-te în Domnul! Domnul să păzească sufletul și trupul tău de tot răul și de toată împotrivirea diavolească și de toată nălucirea pricinuitoare de tulburare. Domnul va fi lumina ta, acoperămîntul tău, calea ta, tăria ta, cununa ta, veselia ta și sprijinitorul tău veșnic. Ia aminte la tine Căci s-a scris : "Nu nesocoti cuvintele ieșite din buzele Mele" (Ps. 88, 35).

*7. R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r î n c ă t r e a c e l a ș ,
îndemnîndu-l să-și aducă aminte de cele scrise lui, spre folosul lui și spre sprijinirea inimii lui.*

Zis-a Solomon despre părinții lui: "Cei ce mă învățau îmi spuneau: să se sădească cuvîntul nostru în inima ta" (Prov. 4, 4). Așa îți spun și eu, frate: să se sădească cuvintele mele în inima ta și cugetă totdeauna la toate cele scrise de mine, precum a zis Dumnezeu prin gura lui

Sfinții Varsanufie și Ioan

Moise: "Lipsește-le de mîna ta cea dreaptă și vor fi pururea neclintite înaintea ochilor tăi și cugetă la ele cînd te culci, cînd te scoli, cînd umbli pe drum și te culci în casă" (A doua lege, 6, 6-8). Arată-le, așadar, pe acestea întru desăvîrșirea faptelor și Dumnezeuul meu va fi cu tine în veac. Amin.

12. Același a poruncit fratelui un lucru și pentru că acela nu l-a împlinit repede, l-a certat pe el. Iar fratele întristîndu-se, Bătrîmul i-a poruncit să nu mai spună aceasta vreunui dintre frați. În acest scop i-a spus Bătrîmul aceasta:

Spune fratelui Ioan: Vremea noastră este slabă. Și cu multă osteneală afli în vremea de acum un om cu inima tare^{9b}. Dar ține cuvîntul sfîntului Apostol care zice : "Muștră, ceartă, îndeamnă cu îndelungă răbdare și învățătură" (II Tim. 4, 2).

13. Ridicîndu-se o clădire în mînăstire, acela (Ava Ioan) ca un om priceput a desemnat măsurile lucrării. Dar unii frați, fără să ști el, socotind că fac un lucru bun, au adăugat ceva la acele măsuri și au schimbat puțin planul. Și tulburîndu-se acela și descurajîndu-se din pricina lor, a arătat aceasta Bătrîmului. Bătrîmul a răspus:

Spune fratelui nostru Ioan, care cugetă aceleași cu noi: Multe sînt cele scrise ție de mine prin mîna iubitului și sincerului nostru fiu, care ne iubește din tot sufletul lui

^{9b} E o vreme moale, adică o vreme lipsită de oameni viguroși. Se întristează de orice lucru neînsemnat, le e frică de orice faptă care cere osteneală și curaj.

deopotrivă pe noi cei trei¹⁰ cu iubire desăvârșită și toate acestea nu ți le scriu din voia proprie ci din porunca Sf. Duh spre îndreptarea și folosul sufletului și a conștiinței omului dinăuntru, pentru necazuri și asuprirea trupului și pentru zdrobirea inimii. Întîi ferește-te de duhul descurajării. Căci naște tot răul și necazuri felurite. Dacă ți-aș scrie ispitele ce le-am suferit eu, îți spun că nu le-ar putea purta urechile tale; ba poate nici ale altuia în timpul de față. Dar nădăjduesc că vei ajunge la ele, ba chiar le vei vedea cu ochii tăi și te vei izbăvi de ele cu harul lui Hristos prin credința ta. Pentru ce slăbește inima ta și se descurajează, din pricina oilor lui Hristos ? Sau nu știi ce dureri de cap suferă învățătorul cel bun din partea copiilor pînă ce se cumițesc ? Doar ai auzit de la mine cuvîntul Apostolului: "Mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și învățătură" (II Tim. 4, 2). Ascultă și ia aminte la cele ce ți le spun Îndelunga răbdare este născătoarea tuturor bunătăților Gîndește-te la Moise, care și-a ales mai bine "să pătîmească împreună cu poporul decît să aibă dulceața trecătoare a păcatului" (Evr. 11, 25). Deci cînd te tulbură gîndul de la demoni împotriva vreunui om, spune gîndului cu îndelungă răbdare: m-am supus oare pe mine lui Dumnezeu ca să lovesc pe alții ?¹¹. Și va pleca de la tine. Aleargă cu bărbăție și cu tărie, aducîndu-ți aminte de cuvintele mele, mai bine zis de ale Domnului, ca să ne înțelegi pe noi în Hristos Iisus, Domnul nostru. Fie ! Amin.

¹⁰ Ava Ioan venit în mănăstire iubea pe marele Bătrîn Varsannfie, pe Ioan zis Proorocul și pe Ava Serid. Acest fiu este Serid, care slujea și ca scriitor și transmțător al scrisorilor lui Varsannfie și Ioan.

¹¹ M-am supus lui Dumnezeu împlinind slujiri mai mari, ca să mă supăr cînd alții nu mă ascultă în împlinirea acestor slujiri ? Trebuie să fie ei robii poruncilor mele ?

Sfinții Varsanufie și Ioan

14. *Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, pentru că răbdase cu greu să audă că oarecare dintre frați spusese ca să-l umilească: Cine mai este și acesta ? Sau pentru ce se supără ?*

Spune fratelui: Precum se judecă Mihail pentru trupul lui Moise (Iuda 9), așa mă lupt și eu pentru tine, pînă ce nu te vei izbăvi de omul cel vechi. Dar și iudeii murmurau împotriva Mîntuitorului, zicînd : „Nu este Acesta fiul lui Iosif ? Nu cunoaștem pe mama și pe frații Lui ? (Ioan 6, 42; Mt. 13, 55). Gîndește-te la acestea și rabdă pînă la sfîrșit. (Mt. 10, 22)¹²

15. *Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care nu se izbăvise încă de descurajarea lui:*

Spune fratelui: Mi-am adus aminte de proorocia lui Ieremia proorocul care zice: „Cine va da capului meu apă și ochilor mei izvor de lacrimi ca să plîng pe acest popor ziua și noaptea ?” (Ier. 9, 1). Mă așteptam ca să te hrănească hrana vîrtoasă și te văd iarăși avînd nevoie de lapte (Evr. 5, 12). Vezi ce s-a scris: „Și de cele ascunse ale mele curățește-mă” (Ps. 18, 13). Vezi să nu te fure balauri răi și să verse în tine veninul lor. Că e pricinuiitor de moarte. Căci nimenea nu îndreptează vreodată binele cu răul, pentru că că biruit de rău. Ci îndrptează răul prin bine (Rom. 12, 21). Iată tu stai în stadion: ești dator să te lupți cu fiarele, ca Apostolul (I Cor. 15, 32). Căci el se

¹² Mihail se lupta cu diavolul pentru trupul lui Moise, pe care aceasta îl revendica prin cine știe ce bîrfeală. Marele Bătrîn se luptă pentru Ava Ioan să nu se lase pradă supărării pentru bîrfeala unora. Cine e scăpat de bîrfeală ? Nici Iisus n-a fost scutit de bîrfeala iudeilor. Dar bîrfeala nu trebuie să devină pentru noi o ispită să ne supărăm pe cei ce o scornesc.

lăuda, pentru că biruise fiarele. Ai fost aruncat în furtuna mării ca să rabzi multe primejdii și să te lupți cu furia valurilor. Și biruind cu ajutorul lui Dumnezeu vei veni cu noi la limanul liniștii, în Hristos Iisus, Domnul nostru, căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

15. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care începuse să se supere pe frați pentru stricarea unor cărămizi din pricina ploii. Căci o puneă aceasta pe seama negriji lor. Știind de mai înainte că aceasta îl va face să gândească rău și de Ava, îl trezește și îl întărește de mai înainte împotriva acestor gânduri, aducându-i aminte și de dragostea adevărată pe care o are Ava față de el, ca prin această aducere aminte să lapede gândul potrivit lui.

Fă o faptă de iubire, fiul meu, și gândește-te să aduci hîrtie și cerneală și lasă răspunsul pentru care ai venit și scrie fratelui Ioan mai întîi o salutare din partea mea. Căci e pe cale să se supere pe alții și să fie supărat de alții. Și spune-i: Bucură-te în Domnul, fratele meu. Dacă sînt multe valurile mării, nu este oare cineva care să trezească pe Iisus și să certe vînturile și să se facă liniște pentru a cunoaste pe Iisus și a I se închina ? (Mt. 8, 22). Dacă toate sînt deșarte și trecătoare, pentru ce e împinsă inima noastră de ele, ca să uite de cuvîntul evanghelic: "Ce va folosi omului de va dobîndi lumea toată, iar sufletul său și-l va pierde" (Mt. 16, 26). Află, fratele meu, că dacă supără cineva pe altul fie cu fapta, fie cu vorba, va avea după aceea el o supărare însuțită. Ți s-au scris din partea mea de multe ori cuvintele Domnului din Scriptură, să ai îndelungă răbdare în toate și să iei aminte

Sfinții Varsanufie și Ioan

și să nu fie voia ta amestecată¹³. Ci când îmi trimiți vre-o întrebare cu iubitul meu fiu, Serid, care mereu necăjit că te vede necăjit, silește-te să ții sub pază gândurile tale, ca să nu arunce vre-un venin pricinuitor de moarte în inima ta și să te amagească să iei țințarul drept cămilă și bobul de nisip drept o piață. Căci așa se va afla omul care avînd o bîrnă ia seama la firul de pai (Mt. 7, 3-5).

Ți-am scris acestea ca sufletului meu. Căci știu că inima ta se va bucura de acestea. Fiindcă se spune : "Mustă pe înțelept" și celelalte (Prov. 9, 8). Și, știi, frate, cît de mult te am pe tine în dragostea lui Hristos.

Nădăjduesc că ești, însfîrșit, aproape de a nu te mai îngriji de lucrurile pămîntești și de a te afla în lucrarea duhovnicească a Părinților. Căci nu mă va rușina Domnul meu Hristos pe mine care mă rog Lui ziua și noaptea pentru tine¹⁴.

17. Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn. Știu, Părinte, că acesta mi se întîmplă mie pentru păcatele mele; și că sînt fără de minte și pricina relelor. Iar cel ce mă duce în astfel de necaz este Ava, pentru că nu are grije și trece cu vederea lucrurile. Și acestea se pierd din pricina lui, iar eu nu pot răbda aceasta. Și ce

¹³ Să nu ne fie voia noastră împărțită între cele bune și cele rele, sau să nu se unească ea cu vre-un gînd rău, sau cu vre-o faptă neplăcută lui Dumnezeu.

¹⁴ A nu se face pricină de supărare mare din orice cuvînt sau gest neînsemnat al cuiva. Viața curată și rugăciunea neîncetată, neîmprăștiată, dă sfîntului nu sigranța mîndră, lipsită de vibrație, că cererea lui va fi împlinită, dar o nădejde puternică, nu goală de tensiunea continuă a cererii în nădejdea că va fi ascultat. E în rugăciune o luptă continuă plină de nădejde. Nu lipsește nici nădejdea, nici lupta.

să fac dacă eu vreau să adun gândurile ¹⁵, dar nu am putere ? Iartă-mă, că "Am spus-o odată; a doua oară nu voi mai adăuga (să o spun)" (Iov. 39, 35). Și mă mir că s-a răcit căldura dragostei pe care o aveam față de frați. Roagă-te pentru mine, pentru Domnul.

R ă s p u n s: Frate, adu-ți aminte că Domnul a spus ucenicilor Săi: "Acum și voi sînteți nepricepuți ?" (Mt. 15, 16). Ți-am scris să-ți păzești gândurile tale. Dacă te-ai fi ostenit să le păzești, ai fi aflat că puterea de care mi-ai scris de curînd, eu ți-am arătat-o într-o scrisoare de mai înainte și nu era nevoie să-mi scrii iarăși. Totuși voi adăuga alt răspuns la întrebarea ta.

Mai întîi te mustru. Te-ai numit pe tine păcătos, dar în faptele tale nu te socotești așa. Căci cel ce se socotește păcătos și pricină a relelor, nu se împotrivește cuiva, nu se războește, nu se mînie împotriva cuiva, ci îi socotește pe toți mai buni. Și dacă gândurile te fac să spui, fără să glumești, că ești păcătos, cum îți mișcă inima împotriva celor mai buni ? Ia seama, frate, că nu acesta este adevărul. Deci încă n-am ajuns să ne socotim pe noi înșine păcătoși ¹⁶. Deaceea cînd iubește cineva pe cel ce-l

¹⁵ A răspunde gândurilor ispititoare prin refuz de a le asculta.

¹⁶ E o stare de suflet complicată: poți să spui că ești păcătos în glumă, sau dintr-o falsă smerenie. Aceasta nu înseamnă că nu trebuie să spunem că sîntem păcătoși. Dar declarației tale că ești păcătos trebuie să-i corespundă o recunoaștere în tine însuși că ești păcătos. Sau această declarație trebuie să te îndemne în mod real să depășești păcatul. Deci cînd spui că ești păcătos, dar te porți cu mîndrie, cu invidie față de alții, aceste purtări contrazic declarația ta că ești păcătos, pentru că arăți că de fapt nu te socotești păcătos. Conștiința reală că ești păcătos trebuie să te ajute să lupți mereu cu gândurile rele. E o stare foarte complexă. Cel ce se socotește de fapt păcătos luptă mereu împotriva a tot ce e nedesăvîrșit în el, dar pe de altă parte niciun om nu ajunge desăvîrșit. Un semn că nu te lauzi numai cu o falsă

Sfinții Varsanufie și Ioan

mustră pe el, este înțelept. Dar dacă spune că îl iubește și nu face cele ce aude de la el, mai mult îl urăște. Dacă ești păcătos, pentru ce îl ocărăști și îl învinuiești că prin el ți-a venit neczul ? Nu știi că fiecare se ispitește de pofta sa? (Iacob 1, 14) și aceasta-i naște lui necazul ? Aceasta este ceea ce ți-am scris despre frați, să nu te faci să iei țințarul drept cămilă ș.a.m.d. Roagă-te mai degrabă să-ți fie părtași în frica de Dumnezeu. Și când spui de tine că ești nepriceput, nu o spune în glumă, ci cercetează-te și vei afla că nu te crezi așa. Căci dacă ai fi așa, n-ar trebui să te mîinii, pentru că n-ai putea deosebi dacă lucrul s-a făcut bine sau rău¹⁷. Dar cel nepriceput e prost. Și cel nepriceput și prost e neînțelept în judecățile lui. Și cum ar putea îndrepta și înțelepți cel neînțelept pe alții ? Vezi, frate, că vorbim în glumă și numai cu gura și aceasta o arată faptele noastre. De aceea cînd răspundem gîndurilor, nu avem putere, pentru că mai întîi primim să osîndim pe aproapele și puterea duhului nostru slăbește¹⁸ și învinovățim pe fratele nostru, vinovați fiind noi înșie¹⁹. Dacă socotești că totul este al lui Dumnezeu care miluește și nu al celui ce voește, nici al celui ce aleargă (Rom. 9, 16), pentru ce nu înțelegi și nu iubești pe fratele

smerenie cînd zici că ești păcătos, e că nu te superi cînd cel căruia îi spui că ești păcătos, aprobă această spusă a ta.

¹⁷ Spui că ești nepriceput, dar o spui în glumă. Căci dacă te socotești cu adevărat nepriceput, n-ar trebui să te mîinii pe vre-un frate că a făcut vre-un lucru rău, pentru că fiind tu nepriceput, nu poți stabili dacă lucrul s-a făcut bine sau rău.

¹⁸ L. Regnault și Philippe Lemaire traduc greșit cuvîntul grecesc ἐκνευροῦται cu "enervează".

¹⁹ Nu putem birui gîndurile noastre rele, odată ce osîndim pe frații noștri. Ci tocmai prin aceasta le întărim.

tău cu o iubire desăvârșită ?²⁰ Căci cîți nu voiau să ne ajungă pe noi, bătrînii, și alergau în acest scop ? Totuși nu li s-a dat lor să ne ajungă. De aceea nerușind el, ne-a trimis Dumnezeu pe noi la el și l-a făcut pe el fiul nostru sincer. Căci Dumnezeu iubește voința cea dinăuntru.

Cît privește cuvîntul: „Am spus odată” ș.a.m.d., dacă lupți pentru a ajunge acolo, ești fericit. Dar nu s-a dat aceasta tuturor.

Iar despre celelalte gînduri, pune în seama lui Dumnezeu tot gîndul, zicînd: „Dumnezeu știe ce e de folos”. Și te vei odihni. Și pe încetul îți va veni puterea să rabzi. Nu înceta să spui. Iar de spui nu ești auzit, și nici nu afli har (ascultare) în cuvîntul tău, să nu te întristezi. Căci te vei folosi și mai mult.

Iar privitor la cele ce te miră, iubirea desăvârșită nu cade și cel ce a dobîndit-o pe ea, rămîne în căldură, fiind închis în iubirea fără de Dumnezeu și de aproapele.

Cît despre rugăciunea de care ai scris la sfîrșit, să-ți ajungă cuvîntul ce ți l-am scris, că mă rog pentru tine lui Dumnezeu fără încetare, noaptea și ziua. Ai cerut-o deci și aceasta de prisos. Ai așadar de la mine hrana cea după Dumnezeu pentru multă vreme. Stăruie și așteaptă pe Domnul, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

18. R ă s p u n s u l a c e l u i a ș B ă t r î n c ă t r e a c e l a ș , c a r e l - a î n t r e b a t d e u n d e e s t e c ă l d u r ă ș i r ă c e a l a ș i î n v î r t o ș a r e a i n i m i i ; ș i d e s p r e r ă z b o i u l t r u p e s c .

²⁰ Dacă totul este al lui Dumnezeu, de ce să ne lăudăm pe noi înșine și să defăimăm pe altul care socotim că ne-a împiedicat în fapta noastră ?

Sfinții Varsanufie și Ioan

Despre căldură și răceală, e știut că Domnul s-a numit foc ce încălzește și aprinde inima și răunchii (Ps. 7, 9; 35, 2). Dacă e așa, diavolul este răceală și de la el este toată răceala. Căci de n-ar fi așa, cum s-ar fi spus că "atunci se va răci dragostea multora"? (Mt. 24, 12). Iar "atunci" ce înseamnă dacă nu în timpurile vrăjmașului. Când simțim deci răceala, să chemăm pe Dumnezeu, care venind va încălzi inima noastră spre dragostea desăvârșită a Lui, ba nu numai a Lui, ci și a aproapelui. Și venind de față căldura Lui, se alungă răceala urătorului de bine. Iar când acesta a uscat izvorul lacrimilor din inima ta, l-a umplut pe cel de sub pînțele tale. Dar primește pe Domnul în casa ta și El va usca izvorul din urmă și va curăți izvorul lacrimilor ca să curgă din el apa duhovnicească²¹. Cel ce voește să vină la frica lui Dumnezeu, vine prin așteptare stăruitoare²². Căci zice : "Așteptînd, am așteptat pe Domnul și a căutat spre mine și a ascultat cererea mea" (Ps. 39, 2) Și ce a adăugat? "Și m-a scos pe mine din groapa ticăloșiei și din tina noroiului" (Ps. 39, 3). Iar prin groapa aceasta înțelegem și învîrtoșarea inimii. Dobîndești deci ceea ce dorești și te vei mîntui în Domnul.

19. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care l-a întrebat despre îndelunga răbdare.

²¹ Trupul prinde putere cînd se împruținează viața duhovnicească a cărei esență o constituie iubirea de Hristos ce se naște din simțirea prezenței Lui și a comuniunii cu El. Iar trupul plin de vigoare se face izvorul altor curgeri. Lacrimile inimii sînt semnul că omul nu e singur, ci că-L simte pe Domnul Hristos în sine.

²² Cel ce nu așteaptă cu răbdare pe Domnul, e agitat. El uită de frica Domnului.

Spune fratelui : Ți-am scris despre îndelunga răbdare. Și acum îți spun: Zis-a Stăpînul nostru Dumnezeu ucenicilor Săi: "Iată v-am dat vouă putere să călcați peste șerpi și scorpii și peste toată puterea vrăjmașului. Și nimic nu vă va vătăma" (Lc. 10, 19). Fă-te dar ca Iov "bînd batjocura ca apa" (Iov. 34, 7). Fă acestea și cugetă totdeauna la ele.

20. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîm către acelaș, care l-a întrebat: Dacă i-a dat lui Dumnezeu putere să calce peste șerpi și scorpii, de ce se mai tulbură ?²³.

Cel ce a primit putere să calce peste șerpi și scorpii, nu mai este vătămat sau biruit de ei. Cercetează deci inima ta în fața oricărui lucru și dacă el poate tulbura inima ta, măcar cît de puțin, află că ești încă departe de a fi primit putere asupra acelora și să nu fii fără grijă de tine, ca nu cumva să ți se fure vre-o clipă²⁴. Ci orice lucru ai vedea că se întîmplă - și nu spun numai despre cele din lume, care sînt trecătoare, ci fie în cer, fie pe pămînt - pune pe Dumnezeu și judecata Lui înaintea ochilor tăi. Și gîndește-te că puțină vreme avem să petrecem în lume. Și așa fă să se sălășluiască blîndețea în inima ta, aducîndu-ți aminte de Hristos, Oaia și Mielul cel fără de răutate; de cîte a răbdat, nevinovat fiind: ocări, bătaii și celelalte. Iar noi, măcar că sîntem vinovați de ce ne pornim împotriva aproapelui, cînd n-am pățimit nimic din partea lui? Adu-ți aminte că dragostea nu se trufește, ci e cu îndelungă

²³ De ce nu stăruie în starea de neispitire? De ce se mișcă împotriva aluia?

²⁴ În textul grec: "Ca nu cumva să ți-o ia timpul înainte", adică să nu ți scape vreo clipă de sub stăpînire; să nu ți se întîmple în vreo clipă ceva ce n-a fost sub ateuția ta. Să nu-ți răpească diavolul vremea din clipele date ție spre creșterea ta.

Sfinții Varsanufie și Ioan

răbdare și celelalte (I Cor. 13, 4). Și roagă-te să ajungi la cele dinaintea ta, ca să nu-ți fie osteneala în deșert. Lipește-te fără șovăire de Hristos, care ne-a iubit pe noi. Lui fie slava în veci. Amin.

21. R ă s p u n s u l aceluiaș Bătrîn către acelaș, punîndu-i în minte să nu poruncească nimămui ceva, ci să-și hotărască drept regulă limpede să se îngrijească numai de sine.

Frate, cu cît îți scriu mai multe, cu atîta silește-te mai mult să înțelegi cele scrise de mine și să nu le nesocotești. Căci se spun spre cunoștința și spre buna așezare a sufletului.

Să știi, frate, că dacă cineva nu suferă ocările, nu va vedea slava și dacă cineva nu leapădă amărăciunea mîniei, nu gustă dulceața. Ai fost lăsat în mijlocul fraților și a lucrurilor ca să arzi și să fi cercat. Căci aurul trebuie probat prin foc (I Petru 1, 7). Nu-ți ține nimic pentru tine, căci prin aceasta vii la război și la griji. Ci judecă cele ale timpului potrivit cu frica de Dumnezeu și nimic în duh de ceartă (Filip 2, 3). Fă tot ce poți sa te înstrăinezi de mînie și fii pildă de folos tuturor, nejuducînd pe cineva, nici osîndindu-l, ci sfătuindu-i ca pe niște frați adevărați. Lubește mai ales pe cei ce te ispitesc. Căci și eu am iubit pe cei ce mă ispiteau. Pentru ca de gîndim bine ei, aceștia ne ajută să înaintăm. Nu-ți impune nici-o regulă²⁵. Fii ascultător și smerit și cere-ți socoteală de ce-ai făcut în fiecare zi căci proorocul explicînd cuvîntul "în fiecare zi", zice: „Și am zis: acum am început" (Ps. 76, 10)²⁶. Iar

²⁵ Nu spune: voi ierta atîta. mă voi supune pînă la marginea cutare.

²⁶ Poetul Charles Pegui vorbea de „l'eternel commencement". De fiecare dată cînd fac acelaș drum, gîndesc altceva. Nici-un moment nu e ca altul. Kirkegaard vorbea și el de noutatea fiecărui moment

Moise zice: „Și acum Israile” (A doua lege, 4, 1). Ține deci și tu pe acum²⁷.

Și de ți se impune trebuința să poruncești cuiva, probează gândul tău, dacă nu cumva va mișca vre-o tulburare. Și dacă nu ți se pare folositor, ascunde-l sub limbă, aducându-ți îndată aminte de Cel ce a zis : "Ce va folosi omul de va dobîndi lumea toată iar sufletul și-l va pierde ?" (Mt. 16, 26). Învață, frate, aceasta, că tot gândul care nu are în sine renunțarea la smerenie, nu e după Dumnezeu, ci este în chip vădit din cele de-a stînga. Căci Domnul nostru vine cu seninătate, iar toate cele ale vrăjmașului, cu tulburare și mișcare necurată. Și chiar dacă par îmbrăcați în haina oilor, se descopere din tulburarea ce o pricinuesc că "sînt lupi răpitori" (Mt. 7, 15). Căci zice: "Din roadele lor îi veți cunoaște pe ei" (Mt. 7, 16). Să ne dea Dumnezeu tuturor pricepere ca să nu ne lăsăm amăgiți de dreptățile lor. Căci "toate îi sînt Lui goale și descoperite" (Evr. 4, 13).

Tu deci, iubite, fă să izbutească totul în mîinile tale, punînd înaintea ochilor tăi frica lui Dumnezeu. Și

(„der Augenblick"). Se poate generaliza: omul e mereu nou, căci spiritul personal e mereu nou. Dar e cu adevărat mereu nou, cînd nu se bălăcește în patimile sale.

²⁷ Nu lăsa nici-un „acum" să treacă nefolositor. Kirkegaard cerea să nu amînăm împlinirea a ceea ce ni se cere în acest moment, căci prin aceasta ne obișnuim să tot amînăm. Fă fapta bună pe care ți-o cere momentul chiar în acel moment. Împacă-te cu fratele tău pînă ești cu el pe cale. Tot timpul și spațiul sînt imprimate pentru un imperativ moral. Faptul că fiecare moment al timpului și al persoanei își are unicitatea lui, sau se cere umplut de ceea ce e de trebuință în acel moment, arată că nici momentele timpului, nici împlinirile persoanei nu sînt destinate să se topească într-o esență indistinctă, ci-și au ecoul lor prelungit și unic ca mulțumire sau osîndă în eternitatea persoanei. Dar trebuie să vedem și ceea ce nu e potrivit să facem în această clipă, ca să așteptăm o alta. La aceasta ne ajută discernămîntul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

mulțumește-i Lui. Că a Lui este slava și cinstea în veci.
Amin.

*22. R ă s p u n s u l aceluiuș mare Bătrîn către acelaș,
plin de mîngiere și de îndemn ca să se întoarcă la veselia
duhovnicească din descurajarea pricinuită lui de diferite
întîmplări.*

Scrive fratelui Ioan un îndemn duhovnicesc care să veselească inima lui în Hristos Iisus, Domnul nostru. Și spune-i lui: fiindcă ne dorești, „precum se dorește cerbul după izvoarele apelor" (Ps. 41, 1), - dar nu așa de mult ca noi pe tine - nemaiputînd răbda, cum zice prea dumnezeescul Apostol Pavel (I Tes. 3, 5), am scris iubirii tale aceste spuse de noi, mai bine zis de Dumnezeu. Rodească-ți viața ta struguri, care, călcați în picioare, să-ți producă vin duhovnicesc, ca să veselească sufletul tău necăjit. Cîmpul tău să rodească îmbelșugat sămînța cea bună care semănată pe pămîntul cel bun să producă una o sută, alta șase zeci și iarăși alta trei zeci (Mt. 4, 8). Și să se încălzească inima ta pentru totdeauna de focul de care a spus Stăpînul nostru Iisus Hristos: „Foc am venit să arunc pe pămînt" (Lc. 12, 49). Să se înstăpînească în inima ta pacea Domnului, după cuvîntul Apostolului (Col. 3, 15). Și să se înalțe finicul tău cu ramurile lui, potrivit lui David care zice: "Dreptul ca finicul va înflori" (Ps. 91, 13). Să te curățești de mînie și de iușimea patimilor ca sfinții cei desăvîrșiți, în care nu se arată nicidecum mișcarea acestora, ba nici măcar vre-o înclinare de-o clipă spre ele. Și să învrednicească Domnul sufletul tău ca să se sălășluiască în nevinovăție și în blîndețe, ca să fii o hrană a lui Hristos, un miel nevinovat. Să calci pe urmele noastre ca un urmaș cuminte și să te ridici la canonul nostru ca un bun

moștenitor al harismelor mele. Să vadă ochii tăi pe Dumnezeu, ca unul ce-ai ajuns curat cu inima (Mt. 5, 8). Să fii îndelung răbdător în necazurile tale, ca unul ce ai cunoscut făgăduinla Stăpînului care zice: „În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea” (Ioan 16, 33). Să ajungi la dragostea de nebiruit care introduce pe cei ce au dobîndit-o în curțile împărătești și-i face frați ai lui Hristos²⁸. Pătimizește împreună cu Hristos, ca să te slăvești împreună cu El (Rom. 8, 17) și dacă mori împreună cu El, ca să te scoli împreună cu El. Făcînd așa, nu nesocotești comoara ce stă în fața ta²⁹. Dar pînă acum n-ai cunoscut înțeleșul ei, sau ce este ea. Cînd

(n.ed. În text nu există nota 27b, poate va apare în ediția ulterioară a Filocaliei) Frumoasă aplicare a ideii de mîncare de către noi a Mielului Hristos. Fiecare om blînd e o adevărată hrană plină de dulceață pentru semenii săi. Dar numai unit cu Hristos în jertfa de sine, poate fi și omul un astfel de miel blînd, dulce la mîncare și îndulcind viața celui ce-l mîncă

²⁸. Iisus s-a făcut Fratele nostru prin dragostea care L-a îndemnat să se facă om și să primească moartea pentru a ne ridica la comuniunea veșnică și fericită cu Sine în Împărăția unde vom fi fii ai Tatălui ceresc și frați ai lui. Iar Tatăl cel veșnic ne-a creat și L-a făcut pe Fiul Său om, ca să-și extindă dragostea Sa de Tată și la alți fii. Noi trăim frăția cu Hristos și calitatea de fii ai Tatălui ceresc, răspunzînd acestei iubiri a Lor și iubind și noi pe oameni cu iubirea Lor. În împărăția lui Dumnezeu, Acesta nu e Stăpîn al nostru ci Tată și Frate. Acolo donmește dragostea între Dumnezeu și noi și între noi toți frați ai lui Hristos și fii ai Tatălui ceresc.

²⁹ Comoara ce ne stă în față este dragostea lui Hristos și toate bunățile Lui pe care ni le dă și nouă. Pe ea nu o vom putea cunoaște decît cînd vom ajunge la liniștirea desăvîrșită din partea grijilor pentru lucrurile trecătoare și înguste ale lumii acesteia. Căci în această stare nu ne vom mai agita pentru cele netrecătoare. La dragostea aceasta vom ajunge după ce vom fi fost în stare să murim și noi lumii ce ne îngustează pentru Hristos, cum a murit El pentru noi.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Însă vei ajunge la liniștea desăvârșită, atunci o vei cunoaște pe ea³⁰ și te vei minuna de darul lui Hristos. Dar cât de nepătrunse sînt căile Lui ! (Rom. 11, 33). Pînă ce ești cu oamenii, nu poți să le înțelegi. Dar cînd te vei afla fără griji ca noi, atunci vei înțelege cele spuse. De aceea mă rog lui Dumnezeu noaptea și ziua (II Tim. 1, 3) ca să fii și tu acolo unde sîntem noi, să fii și tu într-o simțire cu noi, în bucuria negrăită a sfinților și în lumina veșnică, ca să afli și tu partea ta în ceea ce s-a făgăduit sfinților, „în cele ce ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El". Întărește-te în Domnul; bucură-te. Amin.

23. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ȳ n : T e r o g , P ă r ȳ n t e ș i ȳ n v ă ț ă t o r u l e , s ă n u t e s u p e r i p e m i n e p e n t r u c e l e c e l e g r e ș e s c ș i s ă - m i d a i u n c a n o n (u n ȳ n d r e p t a r) c u m t r e b u e s ă m ă f o l o s e s c d e p s a l m o d i e r e , d e p o s t ș i d e r u g ă c ȳ i u n e . Ș i d a c ă t r e b u e s ă f a c o d e o s e b ȳ r e ȳ n t r e z ȳ l e .

R ă s p u n s : Frate, dac ă ai fi luat aminte la cuvintele cererilor tale, ai fi avut puterea s ă le ȳ n ț e l e g i . D a c ă m ă s o c o t e ș t i P ă r ȳ n t e ș i ȳ n v ă ț ă t o r , c u m c r e z i c ă m ă p o t s u p ă r a ? C ă c i P ă r ȳ n t e l e e s t e ȳ n d u r ă t o r ș i n u s e l a s ă n ȳ c ȳ d e c u m s t ă p ȳ n ȳ t d e s u p ă r a r e ș i ȳ n v ă ț ă t o r u l e ȳ n d e l u n g r ă b d ă t o r ș i s t r ă ȳ n d e o r ȳ c e s u p ă r a r e .

Iar ȳ n p r ȳ v ȳ n ț a d r e p t a r u l u i d e c a r e m - a i ȳ n t r e b a t , m u l t e s ȳ n t c ă ȳ l e p e c a r e s e p o a t e ȳ n t r a p r ȳ n p o a r t a s t r ȳ m ț ă l a v ȳ a ț a v e ș n ȳ c ă . I a t ă , D o m n u l H r ȳ s t o s ȳ ț i s p u n e p e s c u r t c u m

³⁰ Numai murind egoismului p ă c ă t o s , o m u l t r e c e ȳ n v ȳ a ț a ȳ n f ȳ n ȳ t d e l a r g ă a d r a g o s t e i , ȳ n v ȳ a ț a c e a a d e v ă r ă t ă . Ș i s ȳ m ț ȳ n d c ă a r e t o t u l , n u e a g ȳ t a t , c i l ȳ n ȳ ș t ȳ t .

trebuie să intri. Lasă regulile oamenilor și ascultă pe Cel ce zice: "Cel ce rabdă pînă la sfîrșit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Dacă deci nu are omul răbdare, nu va intra în viață. Așadar nu cere o poruncă, pentru că nu vreau să fii sub lege, ci sub har³¹. Căci s-a zis : "Pentru cel drept nu este lege" (I Tim. 1, 9). Iar noi vrem ca tu să fii cu cei dreپți. Ține dreapta socoteală, cîrmuind ca un bun cîrmaci vasul printre vînturi. Cînd ești bolnav, ține-te de cele ce ți-am scris, potrivit stării tale. Iar cînd ești sănătos, împlinește-le iarăși după starea ta. Căci cînd se îmbolnăvește trupul, nu cere hrană după obișnuința lui. Deci nici în privința aceasta nu se lucrează după vre-o regulă.

Iar cît despre zile să le ai pe toate deopotrivă, sfinte, bune. Fă așadar toate cu înțelepciune și vei ajunge la viața cea în Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

24. Născîndu-se o deosebire de păreri între Ava și el despre un loc din Scriptură și fiecare din ei luptîndu-se pentru îndelunga răbdare, le-a trimis Bătrînul răspunsul acesta arătîndu-le că îndelunga răbdare e lipsită de tulburare. Aceasta pentru ca să-și păzească totdeauna netulburarea în chip desăvîrșit.

Iubite fiule, să nu socotești că ați înțeles prin voi înșivă capitolul de ieri din Epistola Apostolului Pavel către Tesaloniceni. Deaceea eu, cunoscînd slăbiciunea răbdării voastre, sau că este amestecată cu supărare, m-am rugat

³¹ Cine crede în Hristos, primește harul ca putere a iubirii Lui care-i dă și lui puterea iubirii neîngustată de lege. Și cine iubește, este și tare și liber și în veșnică înaintare. Împlinește tot binele din dragoste pentru Hristos, pentru că-i place Lui. Și El îi dă aripi în larg.

Sfinții Varsanufie și Ioan

lui Dumnezeu pentru voi ca să înțelegeți acest capitol. În aceasta stă tot înțelesul scrisorilor mele scrise prin tine fratelui Ioan.

Pe lângă aceasta luați aminte și la capitolele ce urmează să le citiți astăzi din Apostoiul Pavel și din Sfînta Evanghelie, pentru că au același înțeles. Citiți-le de trei ori, cercetînd înțelesul cuvintelor pentru folosul sufletesc. Căci vă port foarte mult în suflet și mă îngrijesc de voi, după voia lui Dumnezeu. Nevoiți-vă, așadar, împreună cu mine și luptați-vă împreună să tăiați de la voi supărarea și mînia. Căci e nevoie pentru aceasta de lupta dusă cu ajutorul lui Dumnezeu.

Iată capitolele acestea:

Din cea dintîi către Tesaloniceni, de la: "Vă rugăm, fraților, să recunoașteți pe cei ce se ostensc între voi și pe cei ce vă cîrmuesc în Domnul" (I Tes. 5, 13), pînă la sfîrșitul epistolei.

Din cea dintîi către Corinteni, de la:

„Iar cît privește darurile duhovnicești, nu vreau, fraților, să fiți în necunoștință: știți că pe cînd erați păgîni" (I Cor. 12, 1-2) pînă la: "Dar în biserică voesc să grăesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decît zeci de mii de cuvinte cu limba" (I Cor. 14, 19).

Din Evanghelia după Matei, de la: "Ieșind Iisus a văzut popor mult și I s-a făcut milă de ei și a tămăduit pe bolnavii lor" (Mt. 14, 14) pînă la: "Iar cei ce se aflau în corabie s-au închinat Lui, zicînd: "Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu ești" (Mt. 14, 33).

25. Răspunsul aceluiaș către acelaș și către Avacare voia dintr-odată să facă mai strînsă regula fraților.

Îți spun și ție, fiule, si fratelui, că v-am scris mai înainte despre îndelunga răbdare. Vă spun și acum: "Strînge

laptele și va fi unt; dar dacă strîngi sînul în mînă va ieși sînge" (Prov. 30, 33). Iar Sf. Pavel zice: "M-am făcut Iudeilor Iudeu ca să cîștig pe Iudei" (I Cor. 9, 20) ș a.m.d. Apoi zice: "Tuturor toate m-am făcut, ca în orice chip să mîntuiesc pe vreunii" (I Cor. 9, 22). Dacă vrea cineva să înconvoae un pom, sau o viță, îl înconvoae treptat și nu se frînge. Dar dacă-l trage dintr-odată lemnul se frînge îndată. Înțelege. Ce-ți spun ³².

26. R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care descoperise unele lucruri despre care Bătrîmul îi poruncise să nu le spună nimănu și de aceea căzuse în ispită. Și despre desăvîrșita îndelungă răbdare.

Spune fratelui: E scris : "Dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui" (Rom. 8, 9). Ia seama de unde ți-au venit aceste gînduri de îndoială, care te supără neîncetat. Oare nu din călcarea poruncii mele, care ți s-a făcut obișnuință ? Căci ți-am poruncit adeseori să nu spui nimănu taina și tu ai vestit-o multora. Sînt eu oare Hritos, care cînd porunceam să nu se spună vre-o faptă a Lui nimănu, atunci se vestea cuvîntul despre ea noroadelor și tuturor (Mt. 7, 36)? Totuși voia lui Hristos este să nu fie izbit aproapele, căci El a venit să mîntuiască pe oameni cu multă blîndețe și dulceăț. Căci dacă omul nu se face ca fărămitură, nu poate locui cu oamenii³³. Vezi ce spune Hristos ucenicilor Săi : „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi" (Io. 15, 16).

³² Se recomandă să nu se pună îucepătorilor în viața duhovnicească o regulă prea aspră.

³³ Hristos ni s-a făcut pildă de delicatețe. Și sfinții se aseamănă cel mai mult cu El. Aceasta e puterea pozitivă a smereniei. Ea dă altora toată lărgimea, îu manifestarea lor. Sfințul se consideră o fărămitură între alții.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dacă deci chemarea ce ne-o faci cu iubire e de la Dumnezeu și nu de la oameni, nevoiește-te să dobândești îndelungă răbdare³⁴. Căci ți s-au scris ție de mine cele scrise odinioară: „întru răbdarea voastră veți câștiga sufletele noastre" (Lc. 21, 19). Pune deci iarăși început în păstrarea și păzirea celor spuse ție de mine³⁵. Căci nu e încă vremea de a le descoperi acum³⁶. Fii cu curaj în Domnul !

³⁴ Dacă Hristos ne-a ales pe noi, când cineva ne alege să-l ajutăm cu sfatul și cu fapta, Dumnezeu ne alege prin acela. Dar despre aceasta trebuie să-și dea seama și acela și să ne asculte în ceeace-i spuем, căci sîntem aleși prin el de Dumnezeu însuși pe seama lui. În aceasta e întemeiată delicatețea raporturilor dintre oameni și responsabilitatea reciprocă între ei. Dumnezeu nu ne-a ales numai să fim, ci să fim unii pentru alții. Eu te respect, pentru că prin tine apelează la mine Hristos; și tu mă respecti, pentru că eu sunt ales de Hristos pe seama ta. Eu trebuie să am răbdare în a-ți asculta și împlini cu responsabilitate cererea de sfaturi; tu trebuie să ai răbdare în a-mi asculta și împlini cu responsabilitate sfaturile.

³⁵ Răbdarea înseamnă a socoti că fiecare clipă ne e dată pentru un nou început ca și când n-am fi făcut nimic pînă acum. Astfel putem să fim mereu noi în luarea în seamă a ceeace ni se cere în fiecare clipă și să nu ne îngreunăm niciodată în ascultarea și împlinirea poruncii în fiecare clipă. Sîntem într-o veșnică noutate, care e totodată o neconținută creștere, pe care însă nu trebuie să o prezentăm cu mîndrie altora. Dar ceeace trebuie să împlinim în fiecare clipă aflăm și din sfatul părinților duhovnicești.

³⁶ Dacă spui altora înainte de vreme cele recomandate ție riști să le banalizezi; riști ca ele nefiind înțelese de alții, ca unele ce nu sînt date pentru ei în starea lor de acum, să le bagatelizeze și să te facă și pe tine să le mișorezi importanța. Le vei putea descoperi cu folos pentru alții după ce ai crescut tu prin împlinirea lor, ca să iradieze din tine forța desăvîșirii tale, la care ai fost ridicat din practicarea celor poruncite ție. Dar și după ce au crescut ei la puțină de-a le împlini. Deaceea Hristos putea spune lucruri tari altora, dar le interzicea să le comunice mai departe înainte de a se fi ridicat ei înșiși la puterea de a le exemplifica prin viața lor.

27. R ă s p u n s u l a celuiaş mare Bătrîn către acelaşi, care se întristase că a întârziat să-i scrie şi de aceea crezuse că l-a scos din amintirea lui.

Scrie îndată fratelui, arătându-i întîi bucuria, veselia şi îmbrăţişarea mea în Domnul. Şi spune-i: Să nu socotesti, iubitul meu, că am predat uitării pomenirea ta în inima mea, fiindcă am întârziat să-ţi scriu. Ci luînd aminte la purtarea ta, mi-am prelungit răbdarea pînă acum. Fii încredinţat că precum nu uită Dumnezeuul nostru să miluiască lumea, nici eu nu uit de iubirea ta, ci mă rog lui Dumnezeu noaptea şi ziua pentru mîntuirea sufletului tău, ca să ajungi la măsurile ce ți le-am arătat prin scrisorile dinainte.

Şi mai află şi aceasta, că atunci cînd pleci spre slujirea mînăstirii, merge totdeauna cu tine şi inima mea cu bună-voirea lui Dumnezeu. Drept aceea să nu te descurajezi, fratele meu. Căci nădăjduesc că vei ajunge să te bucuri de toate cîte ți le-am scris. Pentru că nu minte Dumnezeu care a spus: "Cel ce rabdă pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Cugetă la cele ce ți le-am spus şi la ce e pus în sarcina ta. „Căci prin multe necazuri trebuie să intrăm noi în Împărăţia cerurilor" (Fapte 14, 23). Bucură-te, aşadar, întru Domnul; şi iarăşi îţi zic: bucură-te (Filip, 4, 4). Nimenea să nu afle deci taina. Căci s-a scris: "Şi cuvintele acestea le-au părut lor ca o aiureală"

Sfinții Varsanufie și Ioan

(Lc. 24, 11)³⁷. Că de nu are cineva inima tare nu le poate suporta³⁸.

28. I-a venit gândul să-și pună ca regulă să nu iasă nicăeri în zilele de post. Dar Bătrîmul l-a oprit de la aceasta ca nu cumva cerînd vre-o trebuință voită de Dumnezeu, să iasă și să se întristeze ca unul ce a călcat regula.

Spune fratelui: N-ai auzit de la mine că oriunde vei pleca și orice ai face pentru Dumnezeu, inima mea merge cu tine ? Nici acum, frate, precum ai auzit mai înainte, să nu-ți pui nici-o regulă. Și de ieși cînd se ivește trebuința, să nu te întristezi în gândul tău. Pricepe înțelesul celor scrise ție de mine. Și lucrează așa și vei avea odihnă. Pace ție de la mine, mai bine zis de la Dumnezeu³⁹.

29. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către același, prin care întărește credința lui în cele făgăduite lui și îl ridică prin această încredințare la o și mai mare rîvnă

Odihna și tot darul cel bun și toată harisma dumnezească vine; omului prin credință. Nu fii deci nesimțitor

³⁷ Să nu afle cei nepregătiți taina că la fericirea veșnică se ajunge prin necazuri, sau taina de viață aducătoare a crucii. "Căci cuvîntul crucii celor pieritori nebunie este" (1. Cor. 1, 18). Taina suferinții care înobilizează nu o pot înțelege decît cei subțiați prin experiențe duhovnicești.

³⁸ Inima tare stă în a suporta necazurile, în a rămîne cu iubire față de cei ce te defămează; inima tare stă în stăruirea de a fi dulce pentru cei ce te adapă cu paharul amărăciunii.

³⁹ Varsanufie cere mereu adresantului să nu se robească unei legi pe care ți-o dă o dată pentru totdeauna. Ci să lucreze de fiecare dată așa cum împrejurarea îi spune că e de folos. Libertatea în bine, aceasta e recomandarea. Să nu se îngrădească omul printr-o lege a repetiției formale.

la puterea ce-ți vine în fiecare zi de la Dumnezeu prin smerenia mea ⁴⁰. Și află că nu puțin ne-a făcut să ne minunăm venirea ta la noi ⁴¹. Aleargă deci spre cele dinaintea ta „ca să le iei” (I Cor. 9, 24). Și adu-ți aminte pururea de unde te-a scos Dumnezeu. Și dă-I Lui mulțumită în toate, rugîndu-te să plinească cu tine mila Sa în veci. Amin

30. R ă s p u n s u l aceluiași mare Bătrîn către același, care l-a, întreat dacă e dator să plece pe vapor cu unii frați pentru a găsi ceva pentru lucrul de mîină în Egipt. Căci șovăia pentru că și el și frații erau necunoscători ai mării și ai locurilor.

Spune fratelui: „Cît timp ești afară, trebuie să te ostenești pentru Dumnezeu împreună cu frații. Pune deci în fața ochilor tăi necazurile Apostolului. Căci „cel ce va răbda pînă la sfîrșit se va mîntui” (Mt. 10. 22), în Hristos Iisus, Dosmnul nostru, căruia se cuvine slava în veci. Amin.

31. Umblînd ei mult în Egipt înainte de, a afla ceva pentru lucru de mîină și suferind multe și felurite greutăți și necazuri, Ava Ioan s-a descurajat din pricina aceasta.

⁴⁰ Tot darul vine de la Dumnezeu prin credință. Dar aceasta înseamnă în acelaș timp să crezi celui ce te asigură de darul ce-ți va veni dela Dumnezeu. Credința în Dumnezeu nu exclude ci implică încrederea în omul care te îndeamnă la credință, mai ales cînd acoperă spusele lui cu viața lui. În acela e prezent Dumnezeu în lucrare. Se cere o mare încredere în părinții duhovnicești.

⁴¹ Adresatul ceruse la începutul scrisorilor să-i se dea voie sa vină să viețuiască în mîinăstire. Aceasta se făcuse cu voia lui Dumnezeu. El slujea acum mîinăstirii, plecînd cu diferite misiuni în diferite locuri.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Bătrînul văzîndu-le acestea de mai înainte cu duhul, i-a pregătit de mai înainte un răspuns cu următorul cuprins:

Scrie, fiule, cele spuse de mine, mai bine zis de Dumnezeu, și le pregătește să le trimiți fratelui Ioan ⁴²: Întîi salutarea mea în Domnul. După aceea spune-i : Te descu-rajezi în necazuri ca un om trupesc, ca și cînd n-ai auzit că te așteaptă necazuri cum a spus și Duhul lui Pavel (Fapte 20, 23), care mîngîia pe cei ce erau cu el în corabie, îndemnîndu-i să fie cu voie bună (Fapte 27, 22). „Nu știi că multe sînt necazurile dreptilor” ? (Ps. 33, 19) ; și că în ele se probează omul ca aurul în foc? Deci dacă sîntem drepiți, să primim să fim cercați în necazuri. Iar de sîntem păcătoși, să le răbdăm ca unii ce sîntem vrednici de ele. Căci încercarea lucrează (produce) răbdare (Rom. 5, 4). Să ne gîndim la toți sfinții de la început și să vedem cîte au răbdat. Căci făcînd binele și grăind binele și stăruind în adevăr, au fost urîți și necăjiti de oameni pînă la moartea lor, iar ei se rugau pentru dușmanii și pentru prigonitorii lor, potrivit cuvîntului Mîntuitorului (Mt. 5, 44). Oare ai fost și tu vîndut ca nevinovatul Iosif ? Oare au robit mîinile tale la coșuri (Ps. 80, 6) ? Ai coborît oare de două ori în groapă (Facere 37, 24; 40, 15) ? Sau ai fost asuprit ca Moise din copilărie pînă la bătrînețe (Evr. 11, 25) ? Ce-ai îndurat, leneșule ? Sau ai fost prigonit ca David de către Saul și de către propriul său fiu, plîngînd totuși pentru ei cînd au murit (2 Imp. 1, 11-27; 18, 33)?

⁴² E vorba de acelaș Ava Ioan, care venise în mînăstire și mergea în diferite locuri pentru trebuințele mînăstirii. Era ca un fel de iconom al mînăstirii, care cînd îngrija de anumite lucrări în ea, cînd se ducea să procure cele de trebuință în afara mînăstirii. El se află sub Ava Serid, egumenul mînăstirii. Dar e desoebit de Ioan Proorocul, celălalt Bătrîn, care viețuia și el închis în chilie. Pe acest Ava Ioan, marele Bătrîn îl numește "frate", iar pe Serid "fiu".

Sau ai fost aruncat în mare ca Iona (Iona 1, 15) ? Uitucule și iubitul, pentru ce slăbește cugetul tău? Nu te teme și nu tremura ca un lipsit de bărbăție, ca să nu te lipsești de făgăduiala lui Dumnezeu. Nu te speria ca un necredincios, ci încurajează gândurile tale puțin credincioase. Iubește necazurile în toate, ca să te faci fiu cercat al sfinților. Adu-ți aminte de răbdarea lui Iov și a celor ce i-a urmat și râvnește să mergi pe urmele lor. Adu-ți aminte de primejdiile, de necazurile, de lanțurile, de foamea și de mulțimea altor rele pe care le-a răbdat Pavel (II Cor. 11, 24-27) și zi fricii tale: sînt străin de tine ! Adu-ți aminte de cel ce ți-a scris: Fie că izbîndești în lucrul ce-ți stă în față, fie că nu, mulțumește lui Dumnezeu. Gîndește-te că lucrurile sînt stricătioase și trecătoare. Iar răbdarea cea după Dumnezeu mîntuește pe cel ce a cîștigat-o pe ea.

Iată, te străduiești să aduci ceva pentru lucrul de mîină și să lucrezi. Ca să-ți arăt că, după cuvîntul Apostolului, reușita nu atîrnă "nici de cel ce voiește nici de cel ce aleargă ci de Dumnezeu care miluește" (Rom. 9, 16), iată că Dumnezeu ne trimite oameni care au cele de trebuință ale lumii ⁴³. Primindu-i, nu spuneți că eu am grăit despre ei ceva ca să nu cadă în slava deșartă ⁴⁴. Iubiți-i ca pe niște frați adevărați și faceți ca gîndul vostru să odihnească gîndurile lor ⁴⁵. Căci ei disprețuesc lumea, ca

⁴³ Nu noi îi găsim pe cei ce se întorc la Dumnezeu, ci El ni-i trimite. Și prin Dumnezeu se întorc.

⁴⁴ Să nu spună adresatul, acestor oameni, care vin la el, că Bătrînul i-a spus ceva despre ei, ca să nu-și închipuie că sînt foarte importanți și de aceea i-a vorbit Bătrînul despre ei. E bine ca cel atras la credință să știe că Dumnezeu a făcut aceasta, dar să nu cadă prin aceasta în închipuirea că e mai important pentru Dumnezeu decît alții. Viața duhovnicească e continuă balansare între cele contrare.

⁴⁵ Ne putem odihni unii pe alții în gînduri, cum ne putem și tulbura. Mai bine zis afit odihna cît și tulburarea vine unora totdeauna prin

Sfinții Varsanufie și Ioan

să-și mîntuiască sufletele lor. Și Dumnezeu îi aduce prin mine - căci scriu cu înaintea știință -, pe ei aci la voi ca să aflați că au disprețuit-o foarte mult. Tu deci, frate, fiind ținut de mîna mea umblă pe calea cea strîmtă și plină de necazuri care duce la viața veșnică în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

32. R ă s p u n s u l aceluiași mare Bătrîn către același, care l-a întrebat dacă trebuie să mănînce deosebit și să nu iasă Miercurea și Vinerea la Sfînta Împărtușanie; și dacă trebuie să se oprească de la grija lucrului; și de trebuie să se folosească de vre-un mijloc de tămăduire dacă i s-ar întîmpla să se îmbolnăvească în nevoița liniștirii lui; și deci să i se dea porunci în vederea mîntuirii.

Nu vreau să nu știe iubirea ta despre binefacerea venită ție de la iubitorul de oameni Dumnezeu. Căci iată te-au ajuns durerile (nașterii) ⁴⁶. Fiindcă a început Iisus să lucreze cu tine și să te aducă pe tine, după rînduială la liniștea binecuvîntată a Lui, la răbdarea care nu se rușinează (care nu e făcută de rușine) ⁴⁷. Și chiar dacă îți va veni vre-o slăbiciune sau vre-o boală, îndreaptă toată

alții. Deci e o datorie a noastră să odihnim pe alții și sîntem datori cu recunoștință fără de cei din preajma noastră cînd sîntem odihniți de ei, precum trebuie să ne simțim vinovați cînd aceia nu sînt odihniți.

⁴⁶ Semnul binefacerii ce-i vine dela Dumnezeu omului pornit pe calea înduhovnicirii, este că au început pentru el necazurile. Însemnează că Dumnezeu are încredere în puterea lui de a le suporta.

⁴⁷ Liniștea pe care o dobîndește omul duhovuiesc din partea grijilor lumii e lucrarea lui Hristos, sau în Hristos în care avem totul. Și la ea îl duce pe acel om Hristos, sălășluindu-se în el, dar nu fără ca el să treacă prin eroismul răbdător al crucii, care este implicit și în liniștea lui Hristos. Asceza este hristocentrică.

nădejdea ta spre Dumnezeu și te vei odihni. Căci nădăjduesc în Dumnezeul meu că nu ești departe de calea lui Dumnezeu.

Cît privește mîncarea deosebită în chilia ta, ea îți e de folos și de ajutor. Dar dacă se ivește un motiv să mănînci cu frații, nu șovăi, nici nu te îngreuna, ci îngustează-ți dorința treptat.

Iar de la împărtășanie nu te opri cît timp intri și ieși, căci altfel pricinuești sminteală altora.

Și ia seama ca să-ți faci șederea ta cu smerenie și cu frică de Dumnezeu și cu iubire nefățărîtă. Zidește-ți casa ta pe piatra tare și neclintită: „Iar piatra este Hristos” (I Cor. 10, 4).

Iar alte porunci nu sînt de trebuință acum. Ți-ajung cele ce ți s-au scris din partea mea. Sînt destule pentru a te duce de la omul vechi la cel desăvîrșit. Cugetă la ele și adu-ți aminte de ele și nu le uita. Căci cuprind toată Scriptura. Întărește-te în Domnul, păstrînd totdeauna smerita cugetare în cuvinte, în fapte și în mișcări.

33. R ă s p u n s u l aceiuași mare Bătrîn către același, pentru că fratele lui după trup, gîndindu-se să se retragă în viața călugărească, îl întrebă prin el pe Bătrînul despre aceasta.

Zis-a Domnul nostru Iisus Hristos: "Nimenea nu vine la Mine de nu-l va trage pe el Tatăl cel ceresc". Și: "Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi". Și: "Eu mă voi arăta lui" (Ioan 6, 44; 14, 21). Și "Priviți că holdele sînt albe pentru seceriș și cel ce seceră primește plată și adună rod spre viața veșnică, ca să se bucure împreună cu cel ce seceră și cu cel ce seamănă". Căci în aceasta se adeverește cuvîntul că altul este cel ce seamănă și altul cel ce seceră" (Ioan 4, 35-37).

Sfinții Varsanufie și Ioan

Frate, nimenea voind să intre în cetate nu doarme; și nimenea vrînd să lucreze, nu se lenevește văzînd soarele; și nimenea vrînd să-și lucreze țarina nu stă nepăsător. Ci cel ce voește să intre în cetate își iuțește pasul, în loc să-l facă mai zăbavnic; și cel ce vede soarele începe repede să lucreze de frică să nu fie curînd împiedicat; și cel ce voește să-și lucreze țarina, se grăbește ca să nu fie vătămată de neghină. Cel ce are urechi, să audă ⁴⁸.

34. Venind iarăși a doua oară fratele la el, acesta era îngrijorat de mîntuirea lui și îi aduse aminte de făgăduiala lui de mai înainte. Iar acela îi ceru să i se dea un semn de către Bătrîn, despre aceasta. Și Bătrînul, îi spuse acestea:

În privința fratelui de care mi-ai vorbit, el e războit de necredință. Și aceasta este eresul fariseic. Despre aceștia Domnul a spus: „Neamul acesta cere semn și semn nu i se va da” (Lc. 11, 29). Acestuia nu am nimic să-i spun decît ceea ce a spus Apostolul: „Cele Vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi” (II Cor. 5, 17). Și: „Acum Izraile” (A doua lege, 4, 1). Și: "Să nu isipitești pe

⁴⁸ Cine se obișnuiește cu amînarea, greu mai scapă de această obișnuință. Cine se oprește din urcuș, a căzut în aceeași clipă mai jos de unde este. Nu stă decît cel ce urcă neîncetat. E o idee pe care a dezvoltat-o sfîntul Grigorie de Nisa. Oprirea prin lenevie produce o anumită paralizie în puterile sufletului. Cel ce cedează lenei, devine robul ei, își slăbește libertatea, sau stăpînirea sa asupra lui însuși. Ești tu însuși cînd ești stăpîn pe tine. De aceea în grecește libertatea se numește și stăpînire de sine (αὐτεζουσιον). N-am ajutat pe om în clipa în care a trebuit l-am putut pierde. Fiecare clipă impune o datorie unică pentru veci, pe care n-o mai poți îndeplini în altă clipă. Fiecare clipă ni s-a dat cu rostul ei unic dela Dumnezeu. Fiecare clipă are o însemnătate pentru veșnicie.

Domnul Dumnezeuul tău” (A doua lege 6, 16). Și iarăși: "Astăzi de auziți glasul Lui, nu învărtoșați inima voastră" (Ps. 94, 8). Cel ce are urechi de auzit, să audă ⁴⁹.

35. Răspunsul celui care mare Bătrîn către cel ce L-a întrebat despre frații neputincioși cu trupul. Și despre alții neputincioși cu cugetul, de trebuie să-i ia la sine. Si de trebuie să-i spună Avei ⁵⁰ să ușureze puțin pe începători de la priveghiere ? Și despre tăcerea lui îndelungată.

Frate, răspunsul la cele trei gânduri este unul: să nu silești voința cuiva, ci seamănă cu nădejde. Căci Domnul nostru n-a silit pe nimeni, ci a binevestit. Și dacă cinva a voit, a ascultat. Știu că știi că nu nesocotesc, nici nu disprețuesc dragostea ta. Dar răbdarea este spre mare folos. Căci când ne rugăm și Dumnezeu întîrzie să ne asculte, o face spre folosul nostru ca să ne deprindem cu îndelunga răbdare. Deci să nu ne descurajăm, zicînd că ne-am rugat și nu ne-a auzit. Căci Dumnezeu știe ce e de folos omului. Bucură-te în Domnul, fratele meu, și fii fără grije

⁴⁹ E aceiaș idee ca în răspunsul dinainte. Cine urcă o face pentru că aude glasul Domnului care-l cheamă. Cel ce se obișnuiește să nu dea toată atenția poruncii Domnului îndată ce o aude, și așteaptă să i se spună a doua oară, să i se dea un nou semn mai accentuat, pierde sensibilitatea receptivă a inimii. Începe să se tocească, să se sclerozeze spiritual. Începe să nu mai fie viu, începe să moară. Cade din simțirea planului dumnezeesc care-l face liber, din planul vibrant al Duhului, în cel al automatismului naturii, încetînd să mai fie ei însuși. Se afirmă iarăși importanța lui „acum" și a lui „astăzi", importanța de a împlini în această clipă ceea ce cere Dumnezeu în ea. Fiecare clipă ne e dată pentru a o umplea cu împlinirea datoriei noastre legată de ea, pentru a imprima în noi ceea ce ne cere și Dumnezeu însuși. Nu se spune în ea, ce datorie avem de împlinit în ea.

⁵⁰ Starețului Serid.

Sfinții Varsanufie și Ioan

în orice lucru. Și roagă-te pentru mine, tu cel iubit de mine și de un suflet cu mine ⁵¹.

36. Răspunsul aceluiași mare Bătrîn către același, prin care îi îngăduie aceuia să înceapă liniștirea slobozit

de orice grijă; precum și răspunsul la gândul ce i-a venit aceuia că e ceasul din urmă; ca și la întrebarea de a făcut bine că a rămas mult la unul dintre Părinți stînd de vorbă cu el.

Frate, ascultă de mine care te iubesc în Hristos Iisus. Despre chilie a spus Domnul nostru Iisus Hristos: "Vine ceasul și acum este, cînd morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia. Că precum Tatăl are viață întru Sine, așa a dat și Fiului să aibă viață întru Sine" (Ioan 5, 25-26).

Și eu îți spun ție că timpul intrării tale, cu ajutorul lui Dumnezeu, e de față întocmește-ți noua chilie. Intră avînd pe Dumnezeu drept călăuză și tu te vei sălășlui în ea, să nu mai porți grije de nimic. Căci trebuința lucrurilor și ispita se susțin una pe alta. Iar gândul semănat în tine e fără folos, ba aduce cu el și slava deșartă căci cine nu știe că sîntem în ceasul din urmă ? ⁵²

⁵¹ A persista în urcușul spre Dumnezeu nu înseamnă a forța în orice clipă împlinirea unei fapte pentru cineva, sau a aștepta totdeauna rezultatul unei rugăciuni pentru acela. Dumnezeu vrea să ne obișnuiască și cu răbdarea. Continuitatea urcușului stă uneori în continuitatea rugăciunii pentru alții și în neslăbirea așteptării rezultatului. Rugăciunea și răbdarea pot susține împreună urcușul continuu și o neîncetată tensiune, ca o căldură care dacă se răcește, greu mai poate fi reaprinsă.

⁵² Orice clipă poate fi cea din urmă. În alt sens, să cugetăm că orice ceas poate fi ceasul din urmă al vieții noastre moarte și deci ceasul

Cît despre convorbiri cînd te vezi pe tine pornit de a vorbi despre Dumnezeu, află că tăcerea e mai minunată și mai slăvită decît convorbirea ⁵³. Deci n-a mai rămas nimic de care ai nevoie să-ți scriu. Căci ți-am scris de la alfa pînă la omega cum o știe iubirea ta. Te las cu Dumnezeu. Că al Lui este ajutorul și a Lui mila. Amin.

37. Un mirean oarecare, iubitor de Hristos, a trimis vorbă să se întrebe Ava Ioan despre un lucru și i-a dat lui răspuns. Dar părăindu-i pe urmă rău a descoperit aceasta marelui Bătrîn, zicînd: "Iartă-mă că sînt beat și nu știu ce fac".

Ți-o spun de multe ori: "Lasă pe morți să-și îngroape pe morții lor" (Lc. 9, 60). Oare nu ești încă degustat de răul lor miros ? Ia seama ce zici. Căci nu știi ce zici. Că cel beat e luat în batjocură de oameni, e lovit, e disprețuit. El nu se cinstește pe sine însuși, nu-și dă vre-o părere, nu învață pe alții, nu dă un sfat despre ceva, nu deosebește lucrul acesta ca bun de altul ca rău. Dacă spui una cu gura și alta o arăți cu fapta, vorbești întru necunoștință. Nu te lăsa prins de somn, ca nu cumva să

trezirii noastre din moarte la viață, dacă auzim glasul celui în stare să ne trezească la existența noastră responsabilă, să ne facă treji, ca să ne dăm seama că existăm. Iar dacă nu ne deschidem urechea sufletului la acest glas acum, ne obișnuim să nu-l mai auzim niciodată. Și deci rămînem în moarte definitiv, făcînd din această clipă în sens contrar clipa noastră din urmă. Cine intră "în chilie" sau în intimitatea sensibilă cu Dumnezeu, părăsind alipirea la lucrurile moarte, a trăit în momentul acela și trăește tot timpul cît rămîne în această stare, ceasul din urmă în sens bun.

⁵³ Dumnezeu e mai presus de cuvînt. Principal e să simți prezența Lui ca o putere mai presus de cuvînt. Și o simți puternic prin responsabilitatea ce a trezit-o și o susține în tine.

Sfinții Varsanufie și Ioan

vină deodata la urechile tale strigarea: "Iată Mirele vine, ieșiți întru întâmpinarea Lui" (Mt. 25, 6). Tu vei zice atunci: „Sînt ocupat". Te-a făcut fără griji, și tu nu o voești aceasta. Ți-a luat frămîntările, și tu te încurci în ele. Te-a odihnit și tu voești să te obosești. E vremea din urmă să jelești și să plîngi pentru păcatele tale. Adu-ți aminte că ți-a spus despre poartă că se va închide (Mt. 25, 10). Grăbește-te, ca să nu rămii afară cu fecioarele nebune. Strămută-te cu gîndul de la lumea aceasta deșartă la alt veac. Lasă cele pămîntești și caută cele cerești. Părăsește cele stricacioase și vei afla pe cele nesticacioase. Fugi cu cugetul de la cele vremelnice și le vei întîlni pe cele veșnice. Mori în chip desăvîrșit, ca să viețuești în chip desăvîrșit în Hristos Iisus Domnul nostru⁵⁴, Căruia îi este slava în vecii vecilor. Amin.

38. Răspunsul aceluiași Bătrîn către acelaș, care dorea să primească de la el des un răspuns spre ajutor și spre mîntuirea sufletului și căuta să afle de trebuie să se întrețină cu vreumul dintre frați, sau să se lase întrebat de ei în privința vreumui gînd.

Fiindcă știu Cui te-am încredințat și ce hrană ți-am predat, dacă iei seama la acestea, nu trebuie să-ți scriu des. Caci Cel Căruia te-am încredințat știe de ce ai

⁵⁴ Numai cine moare în chip desăvîrșit omului vechi, omului mort spiritual, legat de lucrurile trecătoare, supus îngustimii lor, și ca urmare la tot felul de piedici în relațiile cu semenii săi, poate intra într-o viață neîngustată, neîntunecată, neîmpiedicată, liberă și deplin comunicativă, bună și generoasă, în relațiile cu ceilalți, întărite de relația neîngustată cu Subiectul de extremă libertate și infinită bunătate. Celui rămas adormit în lanțurile preocupărilor înguste și trecătoare, îi rămîne închisă poarta intrării la viața ce se hrănește din hrana dătătoare de viață netrecătoare.

trebuință încă înainte de a cere -tu. Deci fii fără grije în privința celor ce ai auzit. Lipsa de orice grije te face să te apropii de cetate ⁵⁵. Și faptul de a nu fi luat în seamă de oameni te face să locuiești în cetate ⁵⁶. Sau faptul de a muri față de orice om, te face să moștenești cetatea și comorile ei ⁵⁷.

Și fiindcă voești mereu să auzi acelaș cuvînt despre vre-o convorbire sau despre vre-un gînd al fraților, cînd va fi de trebuință îți voi spune ce e de făcut. Deci nu te îngriji de nimic decît de a-ți duce pînă la capăt călătoria. Îți îmbrățișez dragostea neîncetat. Iar cum să stingi din tine puțin cîte puțin mișcarea mîniei celei prea aprinse, poți să înveți de la tine însuși. Pace ție frate și iubite Ioane.

39. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care voia să taie convorbirile chiar și cu slujitorul său, pentru că îi spusese Bătrînul că "lipsa de griji te face să te apropii de cetate"; și pentru că venise la gîndul să cerceteze pricinile feluritelor ispite ce se ridicau în el.

⁵⁵ Nota în ed. greacă: Cetate pare să numească aci desăvîrșita liniște. Vezi și răspunsul 159.

⁵⁶ Un alt sens al cetății poate fi comunicarea cu alții. Cel ce umblă prea mult după iuteresele sale egoiste, e ocolit de ceilalți, e în afara cetății. Cel bun, cel ce nu caută să tragă spre sine, nu mai e temut de alții ci îi atrage cu blîndețea și bunătatea sa: „Fericiți cei blînzi ca aceia vor moșteni pămîntul”. Cînd oamenii te iau cu zgomot în seamă, te iau de frică sau de interes, deci nu te iau în seamă din inimă, ci în mod viclean. Interior sînt despărțiți de tine. Dimpotrivă cel ce nu e "luat în seamă" în sensul acesta, atrage pe ceilalți la sine.

⁵⁷ E vorba de moartea care te oprește să cauți pe oameni pentru iuteresele tale, pentru a-i exploata într-un sens sau altul, într-o totală nesimțire. Abea cînd mori acestui interes pentru ei, le cîștigi interesul, atunci te cauță sincer, găsind mînașiere în tine. Atunci ai devenit viu pentru ei. Ai intrat în „cetate”.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Spune fratelui: Așteaptă încă puțin, căci n-a venit timpul. Și mă îngrijesc eu de tine mai mult decât tu însuși. Mai bine zis Dumnezeu. Frate Ioane nu te teme de ispitele ce se ivesc spre probarea ta. Căci nu te va preda Dumnezeu. Când îți vine deci ceva de felul acesta, nu te osteni căutând pricinile, ci chiază numele lui Iisus, zicând : "Iisuse ajută-mi". Și te va asculta, căci este aproape de cei ce-L cheamă. Nu te descuraja, ci aleargă și vei lua în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

40. R ă s p u n s u l a c e l u i a ș c ă t r e m a r e l e B ă t r ı n : D e t r e b u e s ă ı n v e ę e p e s l u j i t o r u l s ă u l u c r u l ı m p l e t i t u l u i . Ș i d e s p r e u n f r a t e , c a r e - l ı n t r e b a s e d e s p r e g ı n d u r i l e s a l e , d a r n u ı n c h i p l ă m u r i t c i p r i n g h i c i t u r i ; A f ă c u t e l b i n e (c ă l - a s f ă t u i t) ?

Învățătura cea prea luminoasă a Mîntuitorului nostru este aceasta: „Facă-se voia Ta”. Dacă deci spune cineva rugăciunea aceasta din inimă părăsește voia sa și le atîrnă toate de voia Lui Dumnezeu. Așadar, a învăța pe fratele e de folos, însă aceasta poate fi și pricina de pismă. Dar lucrul poate fi făcut rar, din cînd în cînd, și în felul aceasta e acoperit pentru conștiința fratelui ⁵⁸.

Cît despre întrebarea prin ghicituri, ea își are pricina într-o cruțare de sine, lipsită de dreaptă socoteală, și acest frate are deci nevoie de multe rugăciuni. Căci "semmele

⁵⁸ Chiar lucrarea învățării altcuiva poate stîrni pisma altora, puțînd părea contrară smereniei, cum poate și fi. Pentru ocolirea ispitei proprii și a altora trebuie să faci acest lucru cît mai rar și cît se poate de acoperit.

nu sînt pentru credincioși, ci pentru cei necredincioși" (I Cor. 4, 22) ⁵⁹.

41. R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă r t r ı n c ă t r e a c e l a ș , c a r e c ă z u s e l a m u l t e r ı n d u r i ș i g r i j i c u p r i v i r e l a v i i t o r u l m ı n ă s t i r i i .

Multe sînt cele ce izvorăsc din inima ta. Căci zice: Îi voi număra pe ei și mai mult decît nisipul se vor înmulți" (Ps. 138, 18). Frate, nimeni nu știe, unde va ajunge locul acesta, decît singur „cunoscătorul de inimi Dumnezeu" (Fapte 15, 8). Dar mi-a făcut cunoscut și mie. Află deci că nu-l va părăsi Domnul, si-l va păzi și-l va slăvi spre slava numelui slavei Sale. Lui fie slava în vecii vecilor. Amin.

42. R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă r t r ı n , c ă t r e a c e l a ș , c a r e a ı n t r e b a t d e s p r e n e p u t i n ța c e i - a v e n i t , d e u n d e e s t e ; ș i d a c ă t r e b u e s ă s p u n ă f r ă ț i l o r c a r e p l e c a u ı n E g i p t c u m t r e b u e s ă a i b ă g r i j ă d e e i , c a n u c u m v a s ă a i b ă n e c a z u r i d i n p r i c i n a n e c u n o a ș t e r i i o b i c e i u r i l o r d e a c o l o .

Spune fratelui: Egiptenii și Ierusalimitenii sînt amestecați pentru tine. Dar nu te îngrijii. Căci Dumnezeu va avea grijă de tine. Cît despre gîndul tău lucrează cu frica lui Dumnezeu și nu te necăji pentru frați. Ci roagă-te numai și Domnul îi va călăuzi pe ei după voia Lui în tot

⁵⁹ Cine nu-și mărturisește lămurit păcatele și scăderile, ci prin pilde și ghicituri, nu a învins încă cu totul mîndria, cruțarea sa. El vrea încă să se ascundă în ceea ce are rău. De aceea are nevoie de multe rugăciuni pentru a fi scăpat de Mîndrie. Vorbirea în ghicituri are rostul de a acoperi față de cei necredincioși gîndurile păcătoase, nu pentru cei credincioși. Duhovnicului trebuie să i se spună lămurit păcatele.

Sfinții Varsanufie și Ioan

lucrul. Căci nimic nu se face în afară de Dumnezeu mai ales în locul acela dacă se face cu frica lui Dumnezeu spre odihna și folosul sufletelor.

43. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, ca să închine lui Dumnezeu toate cele privitoare la el.

De bea cineva din apa ce ți-am trimis-o prin scrisori, nu va înseta în veac (Ioan 4, 14). Iar tu trebuie să aștepti și să nădăjduști odihna prin credința în Hristos. Ia pînea aceasta din hrana mea și fii fără grijă. Nu te teme de nimic, ci ia și nădejtile prin Sfîntul Duh. Crede că mîna lui Dumnezeu este cu tine.

44. Din binecuvîntarea trimisă lui a dat slujitorului său⁶⁰ dar nu din mîna sa căci nu era cleric, ci a pus-o în fața lui și acela a luat-o. Și primind a doua și a treia oară binecuvîntarea, a făcut acelaș lucru. Și făcînd aceasta fără încuviințare nu și-a dat seama de greșală⁶¹.

⁶⁰ Se pare că e vorba de Sf. Împărtășanie. Căci ea e pînea binecuvîntată. Așa cum se numește Euharistie, pentru că s-a săvîrșit la Cina cea de Taină prin rugăciunea de mulțumire a Domnului, tot așa se numea, în primele secole creștine, și „Evloghia=Binecuvîntare”, pentru că s-a săvîrșit și prin "binecuvîntarea" Domnului (a se vedea la I Cor. 9, 16, unde sîngele Domnului e numit "paharul binecuvîntării"). Iar de fapt, ea ne și aduce o mare binecuvîntare a lui Dumnezeu.

⁶¹ Cel ce a luat Sf. Împărtășanie cu sine, n-a pățit nimic folosindu-se de ea, căci o primise din mîna preotului. Dar cel ce a luat-o el însuși, s-a îmbolnăvit pentru că n-a luat-o din mîna preotului. Preotul dă Sf. Împărtășanie, pentru că el este chipul văzut al lui Hristos, care a dat Sf. Împărtășanie la Cina cea de taină. Credinciosul trebuie să aibă conștiința că Sf. Împărtășanie nu e de la el, sau că nu ia cu sila trupul lui Hristos, ci îl primește de la Hristos, ca Dumnezeu și om deosebit de el și într-un fel din planul dumnezeesc iar în altul din

Dar cînd s-a văzut pe sine uşurat de patimi prin rugăciunile Bătrînului a spus: s-au slăbit patimile în mine. Şi după aceea a trimis să-l întrebe despre gîndurile de hulă şi nu a primit răspuns. Şi mirîndu-se de pricină, deodată, prin îngăduinţa lui Dumnezeu, spre îndreptare, i s-a arătat lui o nălucă înfricoşătoare o dată şi de două ori, care s-a mistuit îndată şi umplîndu-se de multă tulburare, şi-a adus aminte numai de greşala săvîrşită cu pîinea. Căci uitase ceea ce spusese despre slăbirea patimilor. Şi punîndu-şi culionul trimis lui odată de Bătrîn, căzu de multe ori la prămînt şi se rugă să se învrednicească de milă.

Şi-i scrise lui Bătrînul despre cele două greşeli ⁶². Dar şi despre gîndul de hulă. Apoi i-a spus că punînd Binecuvîntările la îndemîna slujitorului, pentru a le lua el însuşi, nu a făcut o faptă de smerenie, ci mai degrabă o faptă de mîndrie şi de cugetare copilărească.

Cînd cineva ştie că a călcat o poruncă dă dovadă că o cunoaşte. Şi cel ce o cunoaşte: înseamnă că se îndreptează. Dar să vorbim simplu: te-am predat în mîna lui Dumnezeu şi te abaţi de la ea? Dar Scriptura zice ca

planul omenesc: dela un mijlocitor între Dumnezeu şi om. Iar această mijlocire umană din trimitere dumnezească o reprezintă preotul. Prin investire de sus devine şi preotul oarecum un bun conducător de energie dumnezeiască. Împărtăşindu-se slujitorul fără mijlocirea preotului, s-a umplut de patimi. Apoi cînd, prin rugăciunile Bătrînului a scăpat de ele, s-a lăudat că aceasta i s-a întîmplat datorită lui. Drept urmare s-a văzut pradă unor gînduri de hudă. Nu e clar dacă aceaste patimi şi gînduri de hulă i-au venit celui ee a lăsat pe slujitor să se împărtăşească, fără de preot, sau slujitorului. Se pare că amîndorura.

⁶² Despre împărtăşirea fără mijlocirca preotului şi despre gîndurile de hulă ce i-au venit pentru că s-a lăudat că a scăpat prin sine de patimi.

Sfinții Varsanufie și Ioan

din gura lui Dumnezeu că „dreptii nu se abat” (Prov. 24, 7). Să-ți spun ce gîndești? Și iarăși zice: „Să nu iasă cuvinte lăudăroase din gura voastră” (I Împ. 2, 3). Iar tu ai cutezat să-ți deschizi gura înaintea lui Dumnezeu și să spui că: „Au slăbit patimile în mine”, și nu mai degrabă că toate zac în mine ca într-o magazie? De aceea ai fost părăsit pentru puțin timp și ți s-a arătat toată greșala ta. Și dacă n-ar fi fost acoperămîntul pe care ți l-ai ales, ai fi fost sleit. „Dar credincios, zice, este Dumnezeu, care nu ne va lăsa pe noi să fim ispitiți peste puterile noastre, ci va aduce odată cu ispita și scăparea din ea, ca să o putem răbda” (I Cor. 10, 13). Cît despre lucrul săvîrșit fără cuvîntă, din voința de a te mîndri, de a fi dat, neavînd hirotonia de la alții, binecuvîntarea altora ca un arhiepiscop, nu știu cum să vorbesc despre el. Nu puteam eu să trimit binecuvîntare tuturor, în loc să ți le trimit ție?

Iată deci cum ai fost pedepsit pentru lucruri mari și multe. Veghează așadar ca să nimicești cu tărie cele opt soiuri ⁶³ și să nu te afli atras de lucruri copilărești; și să cîștigi și bărbăție, nu numai naivitate. Căci ai auzit de multe ori: „Să faci toate cu sfat” (Prov. 24, 72).

Și pentru toată patima și hula roagă-te lui Dumnezeu și-ți va ajuta puțin cîte puțin.

Veghează de aci înainte și păzește-le acestea în inima ta. (Lc. 2, 51). Și nu e de trebuință ca să știe cineva, ci ce s-a petrecut, s-a petrecut. Fie deci Iisus cu tine. Iartă-mi cele trecute și voi îndrepta pe cele viitoare. În veci. Amin.

43. *Răspunsul* marelui Bătrîn către același cînd, căzînd în grea fierbințeală multe zile, nemîncînd și

⁶³ Cele opt feluri de patimi.

nedormind, a strigat împotriva Avei ⁶⁴ și a fraților ce-l slujeau, mișcat de lucrarea diavolului.

Frate, de ce s-a ascuțit inima ta, ca să lași pe Cel iubit și să alergi după vrăjmaș? Ai lăsat glasul păstorului Hristos și ai urmat lupului diavol. Ce ai pățit? Ce ți-a venit? Ce sînt strigările acestea, pe care Apostolul le-a înșirat cu numele cele mai urîte cînd a zis: "Orice strigare și hulă și mînie să piară de la voi împreună cu toată răutatea" (Ef. 4, 31). N-ai pățimit nimic peste putere. Căci zice Apostolul: "Credincios este Dumnezeu care nu ne va lăsa să fim ispitiți peste puterea noastră" (I Cor. 10, 13). Trezește-te din tulburarea acestor gînduri rele. Ia toiagul crucii cu care vei alunga pe lupi, adică pe diavoli ⁶⁵ și adu-ți aminte să zici: "Pentru ce ești întristat sufletul meu, pentru ce mă tulburi? Nădăjdueste în Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui, mîntuirea feței mele, Dumnezeul meu" (Ps. 41, 6-7). Veghează de aci înainte și nu te aprinde ca un copil fără de minte și fără simțire, cînd ești dator să urci cu Hristos pe cruce și să fii pironit cu cuie și să fii străpuns cu sulița. Pentru ce suferi, nenorocitul, să strigi împotriva puterii lui Hristos ⁶⁶ și să înjuri pe frații tăi? Unde lăsăm îndemnul: "În cinste dați-vă unii altora înțîietate" (Rom. 12, 10). Ajunge aceasta. Căci zice: "Dă înțeleptului prilej și va fi și mai înțelept" (Prov. 9, 9). Îndură și rămîi liniștit și mulțumește în toate.

⁶⁴ Sau a egumenului Serid, cum spune nota din textul grec.

⁶⁵ Toiagul crucii e toiagul răbdării biruitoare. Căci cu acest toiag a biruit și Iisus. Nu te lăsa biruit de mînie, de hulă, cînd îți vine suferința. Păstrează seninătatea, bunătatea. Fă-te și mai tare în acestea prin faptul că le menții și în boale, în greutăți, în necazuri aduse asupra ta de alții. Numai așa biruiești pe vrăjmaș.

⁶⁶ Cine strigă la necaz împotriva altora, strigă împotriva puterii arătată de Hristos pe cruce. Căci Hristos și-a arătat puterea răbdînd și neocărînd pe nimeni.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Căci zice: "Mulțumiți în toate" (I Tes. 5, 18). E vădit că și "în strîmtorări, în necazuri, în boli și în clipe de ușurare" (II Cor. 6, 4). Ține deci pe Dumnezeu și va rămînea cu tine. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

46. După ce s-a ușurat de boală și a trecut peste ispite, vrăjmașul i-a arătat niște visuri rele ca să-l tulbure iarăși. Dar neisbutind cu acestea, i-a arătat iarăși ca o mînăstire și o biserică și pe mulți alergînd acolo ca să afle, chipurile, ajutor. Întărindu-l, Bătrînul i-a scris acestea:

„Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu" (Lc. 2, 14) frate, vrăjmașul nostru, diavolul a pornit "răgnind ca un leu" (I Petru 5, 14) să te înghită. Dar nu l-a lăsat mîna cea pururea ocrotitoare a lui Dumnezeu. Cînd deci a văzut că nu e lăsat să facă ce voește, a pornit să-ți tulbure mintea și ți-a pus înaintea unele lucruri prin niște visuri spurcate. Și, plin de răutate în viclenia lui, lui a văzut că nu te lasă Domnul să fii ispitit pînă la capăt, nici mai presus de puterea ta, te-a făcut să vezi o biserică și o mînăstire spre ajutor, chipurile. Pune-ți deci inima în siguranță pece-tluind-o întru netulburare în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh ⁶⁷. Și cred că ne va ajuta să călcăm în

⁶⁷ Pecetea aceasta este, fără îndoială, semnul crucii. Căci acest semn îl întipărim în noi în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Noi arătăm astfel ai cui sîntem prin pecetea ce o purtăm întipărită în noi. Și vrăjmașul nu mai are curaj să se apropie de noi și să încerce să ne fure Stăpînului nostru, Atotputernicului Dumnezeu. În cruce ca pecete sînt imprimare numele Persoanelor Sfintei Treimi. Aceasta trebuie să o facem de cîte ori simțim pe ispititorul dîndu-ne tîrcoale. Sîntem ai lui Dumnezeu cel în Treime, care a primit ca Unul din Ea să sufere cu răbdare biruitoare crucea pentru noi, întărind umanitatea asumată în libertatea desăvîrșită fără de toate durerile și plăcerile, de toate neputințele intrate în firea noastră prin păcat.

picioare capul vrăjmașului (Fac. 3, 15). Dobîndește, așadar, o inimă smerită și dă slavă Celui ce te-a mîntuit de cursa diavolului. Căci din negrije ai pățimit acestea.

47. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care căzuse în războiul foarte greu și pentru mulți neînțele din partea feluritelor gînduri.

Spune fratelui Ioan: Mă mir, iubitul meu, că nu pricepi lucrurile. Căci eu văzînd necazurile tale cele multe, ți-am trimis de multe ori binecuvîntări ca să ieși prin ele putere de la Dumnezeu. Dar trebuie să cugeți totdeauna la Ps. 107, în care se spune: "A zis și s-a ivit un suflu de vifor și s-au ridicat valurile lui; se suie pînă la cer și se pogoară pînă în adîncuri". Și iarăși: "Sufletul lor întru răutăți se topește" (Ps. 106, 25-26). Acestea au venit peste noi și trebuie să îndurăm astfel de primejdii, pînă vom ajunge „la limanul voii Lui" (Ps. 106, 30), precum ți-am scris înainte. Căci odată ce Dumnezeu nu te-a predat în mîinile vrăjmașilor tăi, nu te preda nici tu în mîinile lor. Și dacă faci aceasta nu te predă nici Dumnezeu ⁶⁸.

⁶⁸ „În limanul voii Lui." E starea în care nu vom voi să se facă nimic după voia noastră, ci totul după voia lui Dumnezeu. E starea cînd vom voi ce voește Dumnezeu, înlelegînd că așa e bine pentru noi; cînd nu vom mai fi robii „voii" noastre. Aceasta va fi deplina noastră libertate. Căci în fond voia lui Dumnezeu e ceea ce corespunde firii noastre adevărate Voia contrară voii lui Dumnezeu e cea prin care voim ceace nu e spre adevărata noastră libertate. Prin ea nu voim în mod cu adevărat liber. Ea nu e de fapt voia noastră, ci voia unor forțe contrare care ne robesc. Dar cînd știm care e voia lui Dumnezeu și lucrăm conform ei, sîntem liniștiți ca într-un post și vom fi și după aceea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iar de vrei să te izbăvești de necazuri și să nu fii doborât de ele, așteaptă-te la altele mai rele și te vei odihni ⁶⁹. Adu-ți aminte de Iov și de sfinții de după aceea, câte necazuri au suferit, și dobândește răbdarea lor și duhul tău va fi mîngîiat. Îmbărbătează-te și fii tare și roagă-te pentru mine, aducîndu-ți aminte de cuvintele mele și sufletul tău (în grecește: sufletul meu) se va înnoi.

48. Ava ⁷⁰ folosindu-se de un motiv oarecare a întîrziat să-i ducă aceluia răspunsul arătat înainte. Aceasta i-a adus din partea aceluia o aspră muștrare, ceea ce i-a pricinuit mare întristare. Și unii frați care-i slujeau din pricina neputinței, spunîndu-i despre unele lucruri ce se săvîrșeau în mînăstire fără rost și fără folos, aceasta în loc să-i mustre și să-i îndrepteze pentru astfel de bîrfire, spuse că nici lui nu-i plac acestea. Și Ava spunîndu-i după aceea că ce făcut acestea după sfatul Bătrînului, acela îi răspunse: "Bătrînul te-a lăsat să lucrezi după voia ta". Bătrînul îi trimite la toate acestea răspunsul ce urmează, arătîndu-i prin el că cele ce ni se par că nu s-au săvîrșit bine s-au săvîrșit bine, s-au săvîrșit dintr-o iconomie mai presus de înțelegerea noastră.

Iată că după un timp dragostea ne stîrnește să lovim iarăși cu toiagul lui Hristos, cel spre certare și îndreptare

⁶⁹ Așteptînd necazuri și mai grele decît cele de față le vei simți pe acestea ușoare și prin aceasta te vei simți deasupra lor, deci și odihnit. Libertatea și odihna sînt nedespărțite. Dar, la această stare nu se ajunge căuțînd comoditatea. Căci și aceasta ne robește lenevicii, făcîndu-ne totodată insensibili în sens egoist. Nu evitînd necazurile ne umanizăm, ci răbdîndu-le. Aceasta este în acelaș timp adevărata mîngîiere a Duhului Sfînt, care va mîngîia duhul nostru. Aceasta este adevrăta odihnă.

⁷⁰ Trad. franceză punct în paranteză: Serid.

se ca să se împlinescă și cu noi cuvîntul scris, care zice: „Mai vrednice de crezătînt sînt ranele prietenului” și celelalte (Prov. 27, 6). Deci, de te certăm nu te descuraja, aducîndu-ți arminte de: proverbul care zice: „Fiule, nu te descuraja de certarea Domnului, nici nu slăbi fiind muștrat de El. Că pe care-l iubește Domnul, îl ceartă și bate pe tot fiul pe care-l primește” (Evr. 12, 5; Prov. 3, 11-12). Tu chiar dacă te cert, știi ce spune Apostolul : "Muștră, ceartă, mîngîie" (II Tim. 4, 2).

Unde este mintea ta, fățarnice? Sau unde petrece gîndul tău, leneșule? De ce stăpînii minții tale se împotrivesc în tine ucenicilor Stăpînului, ca să nu o ia pe ea, ca să urce Stăpînul pe ea spre a intra în Ierusalim (Lc. 19, 33-35) și ca să scoată din templul lui Dumnezeu pe vînzători și cumpărători și să rușineze pe cărturari și farisei? ⁷¹ Pentru ce trebuind să locuești în Ierusalim, te trag ei pe tine în Babilon? Pentru ce, părăsind apa Siloamului (Is. 8, 6) voești să bei din apele tulburi ale Egiptenilor? Pentru ce te abați de la calea smereniei, care zice: „Cine sînt eu? Pămînt și cenuse" (Fac. 18, 27) și voești să umbli pe calea sucită și plină de necazuri și de primejdii? Unde ai aruncat cuvintele mele spuse către tine noaptea și ziua? Unde este ținta la care îți spun ție ca și mie, să ajungi și unde te vezi pe tine ajuns ? Unde voiești să fii tu și unde ești, din pricină că ai o limbă nestăpînită și o slobozi

⁷¹ Ucenicii Domnului vreau să facă din orice minte (în grecește de genul masculin=ους un asin blînd, ca să urce Domnul pe ea și să intre purtat de ea în Ierusalimul de sus împartășindu-se de slava lui. Domnul nu vrea să intre fără noi ca om în Ierusalimul ceresc. El pentru aceasta s-a întrupat, ca să se întoarcă în cer ca om împreună cu noi, lăsîndu-ne conduși de El, dar slujindu-l și noi Lui. Mintea noastră nu mai trebuie să rămînă nimănui ca un asin fără stăpîn.

Sfinții Varsanufie și Ioan

repede ⁷² ? Și dacă dai dreptate aproapelui, de ce nu te silești să înțelegi că trebuie să dăm dreptate mai ales celui ce după Dumnezeu ne acopere și-și pune grumazul lui pentru noi ⁷³. Acestuia trebuie să-i mulțumim și pentru el trebuie să ne rugăm să fie păzit de tot răul spre folosul nostru al celor mulți, învățînd de la Apostol? Căci acesta mulțumind unora, zicea: "Care pentru mine și-au pus grumazul lor (Rom. 16, 14).

Nu-ți amintești de toate acestea? De lipsa de griji ce ți-a dat Dumnezeu prin el? De scaunul de care te împărtășești în liniște ca un împărat? Nu este el cel ce poartă greutatea celor ce vin și pleacă de la noi, lăsîndu-ne netulburați? Căci dacă vin pentru noi, ar trebui să purtăm noi grija lor și nu el. Așadar deci multe mulțumiri sîntem datori să aducem lui Dumnezeu care ne-a dat un fiu adevărat după sufletul nostru, precum a voit. Și în loc de acestea, i-ai spus lui prostește: "Îmi spăl mîinile în privința ta. Și aceasta nu o dată, ci de multe ori, scufundîdu-i sufletul în multă mîhnire. Și nu ți-ai adus aminte de Apostolul care zice: "Ca să nu fie copleșit unul ca acesta de prea multă întristare" (II Cor. 2, 7). Căci de n-ar fi fost mîna lui Dumnezeu și rugăciunea Părinților lui s-ar fi sfîșiat inima în el.

Unde sînt poruncile mele cele către tine, prin care ți-am spus: Plînge, jeleşte, nu căuta să fii luat în seamă și nu te prețui în nici-o privință. Ți-am atras iubirea pe vre-o altă cale? Strămută-te de aci înainte din lume. Urcă pe cruce

⁷² Nota la textul grecește: Fără pază, fără atenție, grăind fără să gîndești și cu grabă.

⁷³ Bîrfitorii își dădeau unii altora dreptate și nu conducătorului obștei, oare purta povara grijilor pentru ei. A-și pune grumazul pentru cineva poate însemna atît a lua orice povară a altora, cît și a fi gata cineva să-și dea viața pentru viața altora.

⁷⁴. Desprinde-te de pământ. Scătură praful de pe picioarele tale ⁷⁵. Disprețuiește rușinea ⁷⁶. Să nu te lași aprins în cuptorul Chaldeenilor, ca să nu fii ars cu ei de mânia lui Dumnezeu. Socotește pe orice om mai presus de tine ⁷⁷. Plînge pe mortul tău (Iisus Sirah 8, 10) ⁷⁸. Scoate bîrna ta (Mt. 7, 5). Zidește casa ta dărîmată. Strigă: "Miluește-mă, Fiule a lui David, ca să văd" (Lc. 18, 38-41). Învăță că "toată gura se va închide" (Rom. 3, 19) și nu vorbi cu trufie ⁷⁹. „Închide ușa ta" (Is. 26, 20) vrăjmașului. Ține în jug cuvintele tale și pune lacăt la ușa ta.

Tu știi cum îți vorbesc. Gîndește la cele spuse. Silește-te să le înțelegi și vei afla roadele vrednice de Dumnezeu cuprinse în ele. Și să nu rușinezi căruntețea mea, a celui ce mă rog pentru tine ziua și noaptea. Dumnezeu să-ți dea să le înțelegi și să le înțelegi în frica Lui. Amin.

Și pentru că ai zis către el: "Bătrînul te-a lăsat să umbli după voia ta", spre mine însumi se îndreaptă judecata pe

⁷⁴ Cine se urcă pe cruce, s-a eliberat de lume. A devenit cu adevărat liber; a intrat în alt plan al existenței în cel al libertății, al Duhului, al dragostei de Dumnezeu și de oameni, ieșit din lumea egoismelor.

⁷⁵ Scătură praful care te lipește de pământ și te împiedică să zbori în văzduhul libertății, al lui Dumnezeu cel nerobit de nimic, al dragostei desinteresate.

⁷⁶ Disprețuiește ceea ce socotesc oamenii, printr-o judecată contrară adevărului, ca rușine.

⁷⁷ Socotind pe oricine superior ție, ai cîștigat adevărata superioritate. Nu mai ești stăpînit de dorința de a fi superior, de a căuta să fii recunoscut ca atare. Aceasta e înălțimea chenozei lui Hristos și a smereniei noastre. „Cine se smerește, se va înălța".

⁷⁸ Plînge pe mortul din apropierea ta, gîndește-te că și tu vei muri. Dar plînge-te, și pe tine de este mort, ca să învie.

⁷⁹ Toată gura va rămîne închisă cînd fiecare va fi dat pe față ca vinovat. Lăudărosul, sau cel ce se socotește ca bun; vorbește cel mai mult.

Sfinții Varsanufie și Ioan

care a spus-o Domnul prin prooroc: "Amin zic ție, că de vei vedea pe fratele tău umblînd pe o cale care nu e bună și nu-i vei arăta că această cale nu e bună, din mîna ta va cere sîngele lui" (Ez. 3, 18). Nu rîde de aceasta, ci crede Apostolului, că vom da socoteală despre el. Dar voi nu înțelegeți cele ce se întîmplă.

49. Mulțumind Bătrîmului pentru îndrumare, i-a cerut să-i scrie de multe ori despre mîntuirea sufletului. Deasemenea și despre gîndul pe care a voit să i-l spună Avei, s-a rugat de Bătrîn să i-l spună el aceluia.

Frate Ioane: nu știu ce este aceasta. Ți-am scris de la alfa pînă la omega, de la starea începătorului pînă la a celui desăvîrșit, de la începutul drumului pînă la sfîrșitul lui, de la desbrăcarea de omul vechi împreună cu poftele lui, pînă la îngroparea celui nou, zidit după Dumnezeu, de la înstrăinarea de pămîntul simțurilor pînă la starea de cetățean al cerului și de moștenitor al pămîntului gîndit al Evangheliilor. Rumeză Epistolele și te vei mîntui. Căci ai în ele, dacă le înțelegi, Vechiul și Noul Testament, și înțelegîndu-le, nu ai nevoie de altă carte. Scutură uitarea și depărtează-te de întuneric, ca să se sălășluiască pacea în inima ta și în simțurile tale; și toate acestea îți vor veni ție. Să se risipească fumul jertfelor idolești dela a ta Ninivă gîndită și se va răspîndi în piețele ei mirosul tămîiei pocăinței duhovnicești care va opri mînia ce o amenință cu nimicirea. De ce dormi ? Pentru ce ai pus sub cap răspunsurile cele nu numai spre mîntuirea ta, ci și a celor ce se apleacă asupra lor cu credință? Încetează acum cu visurile. Trezește-te din somnul cel prea greu. Iubește picioarele. Intră în Segor ca să nu te apuce nimicirea celor cincii cetățîi. Nu te întoarce la cele dinapoi,

ca să nu te faci stîlp de sare (Fac. 19, 22-26)⁸⁰. Fă-te înțelept așa șarpele, ca să nu te amăgească vrăjmașii tăi, și nevinovat ca porumbeii, ca să nu te războiască duhul răzbunării (Mt. 10, 16). Fă-te slujitor adevărat al Stapînului căci altfel vei avea să fii robit de mulți.⁸¹ Să nu te desapați de El căci numai cel nevrednic a luat o astfel de hotărîre (I Cor. 7, 15). Vezi cum șezi și spune-ți: pentru ce șed așa, ce cîștig din această ședere. Și iubitorul de oameni Dumnezeu va lumina inima ta ca să înțelegi. Iată că Dumnezeu te-a făcut slobod de toată grija pămîntească. Ia seama la tine unde ești și ce voești, și Dumnezeu îți va ajuta în toate, fratele meu.

Cît despre gîndul ce ceri să-l spun fiului meu, aș putea să i-l spun eu însmi, dar dacă nu i-l spui cu gura ta, te înstrăinez pe tine de dragostea desăvîrșită și adevărată fați de el⁸². Dacă sufletul este, unul și inima una, după Scriptură (Fapte 4, 32), nimenea nu ascunde de la inima

⁸⁰ Stîlp de sare nemișcat și neroditor se face cel ce nu se mișcă mereu înainte, ci rămîne fixat privind la cele dinapoi, spre aceleași păcate monotone. Ele îl vrăjesc, îl cheamă mereu spre ele. Nu se poate despărți de ele. Acela rămîne un monument jalnic al morții spirituale.

⁸¹ Cine se face rob al lui Dumnezeu, a scăpat de orice altă robie. Dumnezeu ne face liberi de toate puterile mai prejos de duhul nostru, ce ne robesc duhul, care cînd e suveran ne face pe noi înșine suverani. Am scăpat de robia patimilor care sunt stăpînite ele înseși de forțele naturii înseși decăzute automate. Dar numai Dumnezeu, care e și el Duh desăvîrșit liber, întărește și duhul nostru, deci și libertatea noastră libertatea noastră (II Cor. 3, 17). Dumnezeu ne ține alipiți de El numai prin iubirea ce I-o acordăm cu bucurie, pentru că ne mîngîie cu iubirea Lui.

⁸² Se pare că e vorba de același Ioan care l-a rugat pe Bătrîn să spună Avei Serid un gînd al său.

Sfinții Varsanufie și Ioan

lui nimic ⁸³. Cuminește-te, tu cel ce ești greoi la inimă. Domnul să te ierte !

50. Al aceluias mare Bătrîn către cel ce l-a întreat dacă trebuie să nu se mai întâlnească cu nimeni începînd din Săptămîna mare.

După sărbătoare, liniștește-te (stai retras) cinci zile din săptămîină și două zile întâlnește-te cu frații dacă se ivește trebuință. Și-ți spun mai departe ce să faci. Puneți toată puterea ca să nu ai grijă de nimic. Căci Dumnezeu se îngrijește de fiecare om potrivit folosului lui, fie că se pocăește cu inima, fie că o ține trează prin altceva spre folosul lui.

51. După sărbătoare venind un episcop căuta să se întâlnească cu el și niște alți frați voiau să-l întrebe despre gîndurile lor. De aceea trimise să întrebe, despre aceasta pe acelaș mare Bătrîn.

Știi că n-am pus niciodată vre-o legătură asupra cuiva, nici asupra noastră. Și fiindcă ți-am spus: liniștește-te cinci zile din săptămîină și două zile întâlnește-te cu frații, fii fără grijă și în privința aceasta. Și cînd îți spun: întâlnește-te, cînd te întâlnești, nu te îngriji de ce ai să spui și ce ai să vorbești. Căci Hristos a spus: „Duhul, Tatălui vostru este cel ce grăește întru voi" (Mt. 10, 20). Iar

⁸³ Inima celor ce iubesc e una și sufletul unul în sensul că trebuie să fie amîndoi de o inimă și de un suflet, cum zise Varsannfie adeseori. Sufletul lor și inima lor sînt una, pentru că simt de bine (σπουδαίως). Iar cînd se iubesc, simțirea le este comună, deși e trăită de doi.

despre frații de care ai spus, nu-i respinge cînd trebuința o cere, și Dumnezeu te va ajuta. Amin.

43. Răspunsul aceluiaș Bătrîn către acelaș, care întreba despre neorînduiala din lume.

Frate, cît avem vreme să luăm aminte la noi înșine, că toate s-au tulburat. Și să ne deprindem să tăcem. Și dacă voești să te odihnești fă-te mort față de tot omul și de vei odihni. Înțelege că-ți spun să te liniștești în pace în privința gîndurilor și a tot lucrul și fapta și grija.

53. După acest răspuns cănta să taie cu desăvîrșire toate convorbirile. Și un frate era foarte mîhnit pentru aceasta. Și îl ruga să stea de vorbă cu el de se va ivi trebuință. Și făcîndu-i-se milă, i-a făgăduit. Și l-a întrebat despre aceasta și despre mantia trimisă lui de un frate oarecare, de trebuie să o primească.

Frate, ți-am trimis cuvînt: Fii fără grije, ce mai dorești? Ia aminte la tine însuși. "Secerișul este mult" (Mt. 9, 37). Nu-l lăsa ca să aduni boabele de grîu îndărătul secerătorului. Lasă toate și ocupă-te cu secerișul și cu culesul, ca să ai roadele grîului și viei, ca să se întărească și să se veselească inima ta în Domnul. Cercetează scrisorile ce ți le-am scris că nu sînt fără folos. Iar despre mantie, de vrea fratele să ți-o dea ție din toată inima lui, primește-o, socotindu-te însă pe tine ca nevrednic.

54. Un frate avînd un război foarte greu și fiindu-i rușine să-l destăinue Avei, a trimis vorbă la acelaș Avă Ioan să-l primească pe el fără știrea Avei lui și să-i asculte gîndul său. Acesta însă se chimuia pentru două motive: nu voia nici să-l primească fără îngăduință, dar

Sfinții Varsanufie și Ioan

nici să-l întristeze pe acela. Și neștiind ce să facă, l-a întrebat în duh pe acelaș mare Bătrîn dacă trebuie să-i închidă ușa.

Spune fratelui: Cine e atât de lipsit de minte să-și aleagă sieși lucrul cel mai păgubitor și care-i pricinuește lui necaz mai mare și nu pe cel mai ușor de suportat, cu smerenie și eu rugăciune? Nu închide ușa. Căci nu în închiderea ușii stă omorîrea, ci în închiderea gurii. Te îmbrățișez cu sărutare sfântă.

55. Un oarecare bătrîn egiptean venind să locuiască în mînăstirea unde erau Părinții, a scris în limba egipteană marelui Bătrîn - căci era și el egiptean - cerîndu-i rugăciune și cuvînt pentru mîntuirea sufletului; și de e cu puțință să se învrednicească de o convorbire cu el. Dar acesta i-a scris în grecește următorul răspuns:

Fiindcă m-am hotărît să nu scriu eu însumi cuiva, ci să trimit răspunsul prin Ava, de aceea nu ți-am scris în egipteană, ci mi-am impus că-i spun să-ți scrie în grecește. Căci nu știe egipteană. Dacă în scrisoarea ta mă socoterști Părintele tău prea iubit în Domnul, care cunosc nevoile și strîmtorările și primejdiile sufletului, dacă sînt Părintele tău, cum scrii, îți poruncesc să nu mă mai tulburi cu cererea unei convorbiri. Că nu fac deosebire între oameni atîta timp cît trăesc. De aceea de-ți deschid ție, trebuie să deschid tuturor. Iar de nu-ți deschid ție, nu deschid nici altcuiva.

Ți-am scris aceasta, pentru că mi-ai scris zicînd: "Fă-mă vrednic de blîndețea ta și fă milă cu sufletul meu necăjit". Și fiindcă mai spui în epistola ta: "Păcatul meu m-a despărțit de tine, stăpînul meu", eu îți spun că prin harul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu m-am despărțit

de tine, ci sînt pururea cu iubirea ta în duh. Iar fiindcă dupa aceea îmi scrii în aceeași epistolă: "Roagă-te pentru păcatele mele", îți spun și eu acelaș lucru: "Roagă-te pentru păcatele mele". Căci zice Domnul: "Precum voiți să vă faciă vouă oamenii, așa să faceți și voi lor" (Mt. 7, 12). Și eu, măcar că sînt un ticăos și cel mai dintre dintre toți oamenii fac tot ce pot pentru cel ce a spus: "Rugați-vă unii pentru alții ca să vă vindecați" (Iac. 5, 16)⁸⁴.

Frate, sîntem străini, să ne facem străini și să nu ne prețuim pe noi înșine. În vre-o privință, și așa nimeni nu ne va lua în seamă și ne vom odihni.⁸⁵ Iar dacă ai intrat la noi luptă-te să rabzi. Căci zice: "Cel ce va răbda pînă la sfîrșit, se va mîntui" (Mt. 10, 22)⁸⁶. În toate, luptă-te să mori față de tot omul și te vei mîntui⁸⁷. Și spune gîndului: „Am murit și zac în mormînt”.

Crede mie, frate, că silit de iubirea lui Dumnezeu am trecut măsurile mele spunînd acestea către iubirea ta.

⁸⁴ Fiecare se vindecă de păcatul pimei, rugîndu-se pentru altul, dar îl vindecă prin aceasta și pe altul, căci simte în el pe cel ce se roagă pentru sine și-și biruește patima sa.

⁸⁵ Sîntem străini de lume prin duhul nostru iar prin năzuința de a ne despărți de lume ne facem străini de ea prin voința noastră. Dacă nu te ia nimeni în seamă, nu te tulbura. Și așa te linișești în duh. Să ne facem străini și de cei ce ne ispitesc ca să căutăm prețuirea și înțelegerea altora. Căci abia aceasta ne va da odihna de setea de a căuta prețuirea altora.

⁸⁶ Cel ce a răbdat pînă la sfîrșit, arată că nu s-a lăsat copleșit de nici o greutate, de nici o ispită de a scăpa de ea. Acela a cîștigat deplin lupta pentru libertate, în care s-a unit cu Duhul Sfînt, Duhul libertății.

⁸⁷ Luptă-te să mori morții, să mori față de ce te face mort, adică față de tot ce te robește; luptă-te să te dechizi vieții generoase, să te ridici în lărgimea liberă a adevăratei vieți.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Căci cine sînt eu cel preamic ? ⁸⁸ De aceea cerînd iertare zic : iartă-mă pe mine, flecarul, pentru Domnul. Și roagă-te pentru mine, robule al lui Dumnezeu Avraam.

56. Al aceluiaș mare Bătrîn către Ava Pavel, bătrînul, care, viețuia. în liniște și voia să ia la el un, frate orb și să-i slujească.

Frate Pavel, este un proverb care zice : „Cînd vezi un tînăr alergînd află că e un bătrîn care-l stîrnește". Pentru noi, bătrînul care ne stîrnește este satana. Din pismă el vrea să ne împingă în zile rele cu păreraea că lucrăm pentru dreptate. Și nu ne gîndim că mulți voind să scoată pe unii din rîu s-au înecat împreună cu aceia. Vezi de cînd voește să te prindă în cursă. Și cînd întrebi și primești un răspuns, folosește o altă cursă (o altă amăgire) mai vicleană, peste puterea ta ⁸⁹. Nu-ți cere

⁸⁸ Mi-am întrecut măsura, dîndu-ți Sfat ție, să faci ceeace eu însumi nu am ajuns să fac. Făcînd aceasta am greșit și de aceea îți cer iertare. Căci tu căruia i-am dat acest sfat, ești mai bun decît mine. Dar am făcut-o din iubire pentru tine. Însă iubirea nu e a mea ci a lui Dumnezeu. Avem aci o îmipletire de paradoxuri care exprimă cu mare delicatețe o mare grijă de cel ce cere sfat.

⁸⁹ Adeseori satana îndeamnă pe cineva sa facă un lucru, amăgindu-i că în felul acesta lucrează pentru a spori în dreptate, adică în desăvîrșire. După ce Ava Pavel a scăpat de multe amăgiri ale satanei, întrebînd și primind răspunsuri dela Marele Bătrîn, ce să facă în aceste situații, vrăjmașul a venit acum cu o cursă și mai vicleană: cu îndemnul să primească și să ajute un orb, deși era și el bătrîn.

89 b Bătrînul își dă seama de greutatea de a da în această chestiune un sfat potrivit. N-ar vrea nici să-l împiedice pe Ava Pavel de a face o faptă bună, dar îi arată și povara greu de suportat ce vrea s-o ia asupra lui în starea lui de om bolnav. Ultima hotărîre trebuie s-o ia Ava Pavel după puterea ce știe că o are de a suporta greutățile ce vor veni de pe urma hotărîrii lui de a lua pe orb la sine, cunoștință care în fond e una cu credința ce o are în ajutorul ce i-l va da Dumnezeu. Dar dacă va lua pe orb, va trebui să dea grijă altora să-l slujească nu

Dumnezeu să faci bine aproapelui peste puterea ta. Căci zice: „Nu înceta de a face bine aproapelui după puterea ta" (Prov. 3, 27). A venit orbul. Dar ești și tu foarte bolnav. Cine te va sluji și pe tine și pe el? Iar cel ce-ți pune în față aceste chipuri ale dreptății, îți va spune pururea: Iată ai adus o povară în mînăstire. Și omul este, precum știi, o ființă care nu suportă ușor, cum zice Scriptura: "Cine va suporta un om, mai ales un bătrîn descurajat?" (Prov. 18, 14).

Dar dacă trebuie să guști puține zile rele, fă cum dorești. Dacă n-aș fi fost întreat, n-ar fi trebuit să vorbesc. Iar cele ce le-am spus, le-am spus pentru iubirea lui Hristos, ca să nu se amăgească fratele meu. Dar dacă compătimesți cu el pentru Dumnezeu și crezi că puternic este Dumnezeu ca să-l ajute, roagă-te Lui și va face cu el cum va voi. Nu te-am legat, frate, nici nu ți-am dat o poruncă. Fă deci cum voești. Și iartă-mă pentru Domnul și roagă-te pentru mine cel prea mic.

57. Răspunsul aceluiaș mare Bătrîn către același, care mișcase un cuvînt către cineva despre credință și nu fusese în stare de această dispută și de aceea se tulburase din pricina împotrivirii.

Dumnezeescul Apostol, mișcat de Duhul Sfînt, a spus "Credincios este Dumnezeu care nu vă va lăsa să fiți ispitiți peste ceea ce puteți și va face împreună cu ispita și sfîrșitul ei, ca să puteți îndura" (I Cor. 10, 13). Fratele meu, cel de un suflet cu mine și mie cu adevărat iubit să fii îndredințat în Domnul că văzînd supărarea și tulburarea pricinuită ție de ispita ce ți-a venit, am simțit o

numai pe el, ci și pe orb. Și va auzi mereu în cuget mustrarea: "Iată ai adus o povară în plus în mînăstire".

Sfinții Varsanufie și Ioan

durere mare ca niciodată. Și aceasta mi-a adus aminte de Apostolul care zice : "Cine e slab și eu să nu fiu slab ? Cine se smintește și eu să nu ard?" (II Cor. 11, 29). Și iarăși "Dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună cu el" (I Cor. 12, 26). Că deși nu fac lucrurile Apostolului totuși l-am auzit spunînd că plînge cu cei ce plîng și se bucură cu cei ce se bucură (Rom. 12, 15).

Dar slavă lui Dumnezeu, Celui prea înalt, care n-a fâgăduit vrăjmașului urîtor de bine să împlinească cu tine toată răutatea și toată voia lui. Căci el vrea să înghită pe toți oamenii vii, cum mărturisește corifeul Apostolilor Petru zicînd că "răgnește ca un leu căutînd pe cine să înghită" (I Petru 5, 8).

Stăpîne al meu, fă să nu primim totdeauna în grabă tulburarea gândurilor rele ca să ne pornim cu tulburare împotriva aproapelui nostru. Căci aceasta este din lucrarea diavolului și nimic altceva. Și unde am lăsat cuvîntul: "Fericit cel ce rabdă ispita, că se face încercat" și cele următoare (Iac. 1, 12) ?

Dar acestea le-am scris iubirii tale nu ca unuia ce ai nevoie de învățătură. Căci de cercetezi Scripturile, vedea și te vei înțelegeți mai mult ca mine. Că eu sînt un prăpădit și un neputincios și n-am decît un nume gol. Dar ți-am scris din durerea inimii și dintr-o iubire prisositoare față de Dumnezeu "cu multe lacrimi" (II Cor. 2,4). Să-ți sprijine deci inima în frica Lui, Cel ce a întărit cerul și l-a așezat pe el" (Is. 42, 5). Și să-ți întemeeze făptura pe piatra cea tare (Mt. 7, 24), "Cel ce a întemeiat pămîntul pe ape" (Ps. 136, 6). Și să certe pe ispititorii (pirații) tăi, Cel ce a certat vînturile și marea (Mt. 8, 26). Să depărteze de la tine uitarea poruncilor, Cel ce a depărtat răsăriturile de la apusuri (Ps. 102, 12). Să se miluiască de sufletul tău "precum se miluește un tată de fii" (Ps. 102, 13). Și să-ți lumineze inima Cel ce a luminat cele ce erau mai înainte

întunecate. Și să-ți dea răbdare să locuiești cu mine cel iubit de tine în pace pînă la ultima răsufare, precum ne-a arătat de mai înainte prin harul Său, Cel ce a zis : „cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22)⁹⁰. Și să vă dea pacea întreolaltă, pacea pe care a dat-o ucenicilor Săi (Ioan 14, 27). Și să vă dea să ajungeți la iubirea Lui desăvîrșită, Cel ce a zis: "Dacă Mă iubiți veți păzi poruncile Mele" (Ioan 14, 15); sau a zis iarăși: "Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei de veți avea dragoste între voi (Ioan 13, 35). Dacă am avea această dragoste, nimic nu ne-ar despărți pe unii de alții pînă la moarte.

Căci a scris: „Și acum Israile” (A doua lege 4, 1). Și iarăși: "De se va ridica duhul celui ce stăpînește asupra ta, să nu-ți părăsești locul tău" (Ecl. 10, 4)^{90b}. Eu îți spun ție cuvîntul de la Ruth: "Să nu-mi fie să mă despart

⁹⁰ Căci acela va cîștiga biruința ultimă, își va afirma libertatea în clipa ultimă a vieții supuse ispitelor și încercărilor, rămînînd liber pentru veci, deci unit cu Dumnezeu.

^{90b} Numai satana vrea să fie stăpînitor, în sensul că vrea să domnească asupra omului, robindu-l. Dumnezeu e Domn și Împărat prin iubire, făcînd pe om liber și dîndu-i puterea să-L iubească, liber de orice patimă. Prin aceasta îi dă omului puterea să biruiască pe "stăpînitorul lumii", făcîndu-se el stăpîn. Dumnezeu nu e un despot nici chiar față de lume. Pentru omul liber de satana, lumea devine ambianța libertății lui Dumnezeu și a libertății omului. Omul trebuie să se elibereze de robia lumii (a satanei prin lume), dar nu să o disprețuiască. Ea-l poate face să vadă prin ea pe Dumnezeu și să se întîlnească cu El. Numai satana face lumea să-l stăpînească pe om. Sau numai el stăpînește prin lume peste om. Dumnezeu nu stăpînește prin lume pe om ci îl face liber în ea. Dumnezeu îl arată pe om superior lumii stăpîn al lumii. Lumea îi devine omului străvezie pentru Dumnezeu, cînd acesta trăiește relația nemijlocită cu Dumnezeu prin ea. În sensul acesta satana coboară lumea, o face instrumentul Lui de stăpînire a omului. El e în ultimă analiză stăpînitorul lumii pentru omul supus lui prin păcat.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de tine. Doar moartea. se va așeza între mine și tine" (Ruth 1, 16-17).

Iar dacă tu te lași clătinat de acestea, iar eu sînt cu totul nevinovat, tu vei vedea și tu vei avea să răspunzi în ziua înfricoșătoare. Căci eu îmi dau cu bucurie sufletul meu morții pentru tine, fratele meu. Fără să fie o poruncă, îți spun: Viețuiește în liniște cu convingere, minunîndu-te de Dumnezeu care te-a izbăvit de mari primejdii și necazuri și ispite de multe feluri; și slăvindu-L. Lui fie slava. Amin. Iartă-mă că am flecărit prea mult. Căci am lungit cuvîntul din multă întristare și mare bucurie.

58. Primind acela acest răspuns, i-a întors acest cuvînt: Stăpîne, Doamne iartă-mă pentru Domnul și roagă-te pentru mine întristarea și tulburarea mea știu că sînt de la diavol. Dar tu știi, Stăpîne, deasemenea că eu de copil am primit credința celor 318 purtători de Dumnezeu Părinți. Și că niciodată n-am primit altă învățătură decît aceasta. Însă sunt tulburat. Deci dacă știi, Părinte, că sînt tulburat dă-mi o asigurare că Domnul meu va pune cuvînt pentru mine la Dumnezeu și că nu voi suferi nici-o păgubire. De vei face așa, va înceta întristarea și tulburarea mea. Căci sînt cumplit de chinuit de acestea. Fiindcă sînt prost și plin de nebunie și chinuit pentru multele păcate. Deci nu fii împotriva mea Stăpîne. Ci scrie-mi iertarea. Și ajută-mă în privința acestora în rugăciunile tale cele bine primite. Și cred în Dumnezeu că vei cîștiga nenorocitul meu suflet.

R ă s p u n s: (V. 59) Dacă ai cugetat la cele scrise ție de mine, ai putut afla că ți le-am scris de la mine însumi. Căci spusa mea că îmi pun sufletul meu pentru tine, se țîlcuește: pun cuvînt de apărare pentru iubirea ta. Căci nu mă rușinez să-ți spun, fratele meu, că nu poți pătrunde

cele ale credinței. Deci neputînd-o aceasta, nu le cerceta. Pentru că altfel îți atragi mîhnire și tulburare. Dar cel credincios chiar dacă grăește către eretici sau necredincioși, sau se împotrivese lor, nu se tulbură în veac. Căci are înăuntru pe Hristos, Căpetenia păcii și a liniștii (Is. 9,6). Ba unul ca acesta împotriviindu-se în chip pașnic, cu iubire, poate aduce la cunoștința Mîntuitorului nostru Iisus Hristos mulți eretici și necredincioși.

Deci tu, frate, fiindcă întreci puterea ta cercetarea acestor lucruri, ține calea împărătească, adică credința celor 318 Părinți ⁹¹, întru care ai fost botezat. Căci ea le are pe toate întocmai pentru cei ce înțeleg ceea ce e deșăvîrșit. Viețuește deci în liniște luînd aminte la păcatele tale și la felul cum vei avea să răspunzi lui Dumnezeu. Și dacă ții astfel porunca, mea, mai bine zis a lui Dumnezeu, mărturisesc că voi pune cuvînt de apărare pentru tine: "în ziua aceea, în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale oamenilor" (Rom. 2, 16) ⁹². Nu sta deci la îndoială ca să nu te duci pe tine la alte lucruri și mai rele. Căci cele dulci le întoarce spre amărăciune vrăjmașul pe care-l va răpune întîi Domnul Iisus ⁹³. Nu te mai îngriji de aci înainte de alte lucruri. Căci Domnul a ridicat grija de la tine ⁹⁴. Dar demonul cel rău văzînd că ai fost izbăvit prin rugăciunile sfinților, a căutat să lase cu tine o parte din fumul acestor ispite.

⁹¹ Credința Părinților de la Niceea.

⁹² Cei ce și-au dat pe față cele ascunse în fața duhovnicului și au fost iertați de acesta în numele lui Dumnezeu, nu se vor mai rușina de ele la judecata din urmă. Căci nu vor mai fi scoase pentru prima dată la iveală, și ele au fost desprinse de ei prin mărturisirea lor.

⁹³ Sf. Maxim Mărturisitorul va zice că cele dulci se prefac în amare, în dureri. Aci se pune aceasta în seama diavolului.

⁹⁴ Odată ce ne-a asigurat viața veșnică, la ce să mai purtăm atîta grije de cele trecătoare, știind mai ales că **ele** (în text ea n.ed.) ne împiedică dela dobîndirea acelei vieți.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Roagă-te pentru mine, frate, ca să nu-mi spună și mie: "Tu cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți?" (Rom. 2, 21). Nu te împiedica deci iarăși în aceste lucruri căci mă vei întrista pe mine, cel iubit de tine. Domnul să ne acopere sub aripile Sale. Amin.

59 (V. 151) *Un bătrîn oarecare, Ava Eftimie, care viețuia în liniște, a trimis rugăciunea aceasta către marele Bătrîn ca să-i răspundă Dumnezeu prin el la întrebările din rugăciune: Dătătorule de viață, calea celor din întunec, luminează-ne pe noi cei din ceață, căci Tu ai spus Sfinte: "Cereți și veți lua (Ioan 16, 24), bateți și vi se va deschide" (Mt. 7, 7). Și fiindcă voești să ne deschizi și nouă ușa, grăbește-Te. Căci ai început. Pentru că de n-ai, fi voit să ne mîntuești, nu ne-ai fi arătat cele la noi cu neputință, iar la Tine, Dumnezeule cu putință (Mt. 19, 26; Lc. 18, 27). Ne-ai cerut nouă Sfinte: "Curățește-te dacă voești să vin". Și eu am spus Sfinte: "Noroiul nu se poate curăți pe sine însuși". Și iarăși ne-ai spus nouă Sfinte: "Cel ce voește să se învrednicească de daruri, să vadă urmele Mele în toate". Dar cum poate să vadă cel orb din naștere (Io. 9, 1) de nu i se vor deschide lui ochii ? Orbul caută o călăuză ca să-și afle mica lui slujire. Vartimeu, fiul lui Timeu, ședea lângă cale, cerînd milă și cînd a auzit că lumina dreptății trece pe calea aceea, a strigat zicînd: "Fiule al Lui David, miluește-mă". Și cînd s-a milostivit bunătatea Ta și l-a chemat pe el și l-ai întreat: "Ce voești să-ți fac", iar el a zis: "Învățătorule, să văd", îndată bunătatea Ta ai zis: "Vezi". Și a văzut urmele Tale și Ți-a urmat (Mc. 10, 46, 52; Lc. 18, 35-43).*

Și eu voesc să strig. Dar mă ceartă cel ce voește pururea să întunece ochii celor ce văd. Dacă voește bunătatea ta să mă cheme și să-mi zică: „Ce voești să-ți

fac ? " voi striga și eu ca acela: „Doamne, să se deschidă ochii mei".

Dar și leprosul, dacă ar fi putut să se curățească el însuși pe sine, n-ar fi strigat: "Doamne, de voiești, poți să mă curățești" (Mt. 8, 2) ci s-ar fi curățat el însuși. Deci și eu strig ca el. Dă-mi și mie acest răspuns sfânt: "Voesc, curățește-te" și îndată va pleca de la mine lepra. Iar curățat fiind și văzînd, voi vedea urmele Tale ^{94b}, ca să pot pași pe urmele Tale. Că Tu ești calea celor rătăciți".

Dar te rog și pe tine, Părinte: Da, Părinte, roagă-te Stăpînului nostru Hristos, ca să deschidă ochii mei, că pe tine te am călăuza care mă duce la Stăpînul Iisus. Că a Lui este slava împreună. cu Tatăl și cu Sf. Duh, în veci. Amin.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie (V. 152) "Acum e timpul bine primit" (II Cor. 6, 2) pentru a înțelege cuvîntul Evangheliei: "Nu au nevoie cei sănătoși de doctor, ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Dar cînd cel bolnav vine la doctor, trebuie să păzească cele poruncite de doctor potrivit celui ce a spus: "Cel ce se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este și că se face răsplătitor celor ce-L caută" (Evr. 11, 6). Căci credincios este Cel ce a zis: "Le voi da lor în veacul acesta însutit și în cel viitor viață veșnică" (Mc. 10, 30). Cei ce se apropie, așadar, de Doctorul nostru cel mare sînt luminați de El și El îi vindecă de toate boalele sufletești. Să nu ne lăudăm deci zicînd că

^{94b} Nu poate merge cineva pe urmele Domnului dacă nu-L vede. Nu se poate înălța la un alt plan de viață dacă nu știe de el și e înfundat cu totul în cel al Patimilor ce-l leagă de cele materiale. La vederea aceluia plan nu ajunge omul de la sine. Ci trebuie să ceară puterea de a-l vedea dela Dumnezeu, Izvorîtorul luminii, Dătătorul vederii aceluia plan, prin însăși arătarea Lui. Deci dacă nu cere lui Dumnezeu această vedere, arată că nu e dispus să primească acel plan, că nu vrea să se despărță de planul întunecat în care se află.

Sfinții Varsanufie și Ioan

sîntem credincioși. Căci în acest caz vom fi judecați ca oameni fățarnici și necredincioși. Din cele din afară se arată credința cea nearătată, care locuște în cele ascunse ale inimii. De credem Mîntuitorului Hristos care zice: "Fie ție; după credința Ta" (Mt. 9, 29), va spune și acum sufletului nostru ce locuște în trup: "Îndrăznește fiică, credința ta te-a mîntuit" (Mt. 9, 22).

Deci credința noastră nu stă în a o rosti și a o vesti cu gura, ci credința desăvîrșită se arată după vindecare⁹⁵.

Dacă deci ai crezut și te-ai vindecat, umblă și nu te poticni. Te-ai vindecat, nu șchiopăta. Arată că ți s-a oprit curgerea sîngelui. Și de-ai ajuns, omule, la acestea, te-ai apropiat de starea cînd auzi pe Mîntuitorul care zice către sufletul deplin curățit și înfrumusețat: "Întregă ești frumoasă apropiata mea și pată nu este întru tine" (Cînt 4, 7), și cînd auzi pe Apostolul care zice: "Neavînd nici zbîrcitură, nici altceva din acestea"^{95b} (Ef. 5, 27).

Ni s-a deschis deci ușa și s-a așternut calea ce duce la viață, dar aflăm totodată că "prin multe necazuri trebuie să intrăm în Împărăția cerurilor (Fapte 14, 22). Să stăruim în osteneala faptelor noastre. Căci cu adevărat „nu sînt; vrednice pătimirile vremii de acum de slava ce ni se va descoperi" (Rom. 8, 18); și „nu e nedrept Dumnezeu ca să uite" (Evr. 6, 10) asemenea ostenelei, de vom ține pînă la sfîrșit ascultarea. Căci zice: „Cel ce a răbdat pînă la sfîrșit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22), în Hristos Iisus. Amin.

⁹⁵ Toți sîntem slabi sau bolnavi în privința credinței putînd-o afirma cel mult prin cuvînt. Numai cel ce s-a vindecat de boală, fără mijloace materiale, arată că a crezut cu putere.

^{95b} Sufletul în grecește e feminin (Ψοχη). De aceea i se zice "fiică", sau "frumoasă ești".

60 (V. 153) *Întrebare către acelaș mare bătrîn în chip de rugăciune despre giudurile întinate și despre înviere:*

Tu care ești viața și învierea (Io. 11, 29), cercetează-ne pe noi că făptura Ta sîntem, și ne curățește pe noi, Sfinte, de legiunea răului căci Te-ai milostivit și odinioară da făptura Ta și ai scos legiunea, cînd cereau dracii să intre în porci (Mc. 5, 9-12). Oare au intrat în porcii necuvîntători sau în mine cel cuvîntător ? Că i-am primit pe ei și m-am aruncat de pe vîrfuri în mare ⁹⁶. Și mă poartă valurile fără să știu de mine. Dar acum cineva mă împinge dinăuntru ca să trezesc pe cîrmaci, ca să-mi dea mîna și să mă scoată din adînc cum a făcut cu Petru și să-mi spună: "Pentru ce te-ai îndoit, puțin credinciosule ?" (Mc. 4, 38; Mt. 14, 31). Și, fiindcă ne-ai, dat de știre prin răspunsurile slujitorului Tău Varsanufie că ne vei pune într-un singur mormînt, oare vom și învia împreună ? Căci mă tem de Cel ce a spus: „Vor fi doi în țarină; unul se va lua și unul se va lăsa. Vor fi două la moară; una se va lua și una se va lăsa" (Mt. 24, 40-41).

Deci fiindcă de la zidirea lumii oamenii dorm și trupurile sfinților și ale păcătoșilor se află adeseori împreună în acelaș mormînt, oare vor și învia împreună ? Cînd vor veni îngerii Tăi cei aleși ca să învie pe drepți, îi va învia pe toți, sau vor învia numai cei aleși ? De aceea temîndu-mă Te, rog prin slujitorul Tău ca precum ne-a arătat că vom dormi în acelaș mormînt, așa să arăți că ne vei și învia împreună. Și rog pe Părintele meu Varsanufie ca după ce am luat și eu și el holde de secerat (Io. 4, 35) iar

⁹⁶ E de remarcat exegeza existențială a Scripturii, aplicată persoanei proprii. Tot ce s-a spus în Scriptură are valoare în orice timp. Este exegeza proprie tuturor Părinților. Totdeauna oamenii sînt la fel în ultimele lor străfunduri și Dumnezeu le grăește totdeauna.

Sfinții Varsanufie și Ioan

eu m-am îmbolnăvit și nu pot secera, să se străduiască el, ca umul ce are putere să-Ți aducă Ție, Stăpîne, și pentru mine snopul dreptății. Căci vedem la Părinții vechi o astfel de pildă că au ieșit trei să secere și umul a slăbit ca și mine și s-a întors în chilia lui, iar ceilalți au adunat cu bărbăție secerișul. Și când au isprăvit secerișul și au venit în casele lor, l-au silit pe el să-și ia plata: „Ce plată, dacă nu m-am ostenit? Numai voi v-ați ostenit”. Și în sfada cu el, ca să ia plata, Părinții îi dădeau cinstea că o ia el întâi ⁹⁷. Și judecata lor a fost socotită fericită. Deci Tu, Stăpîne Hristoase Dumnezeu, întărește cererea mea, că a Ta e slava în veci. Amin.

Răspuns: (V. 154) Un stăpîn dintre oameni își alege lui niște iconomi credincioși, dîndu-le în seamă cheile și bunurile sale și cele ale casei. Și atîrnă de iconomul credincios cum să doarmă, cum să se hrănească, cum să fie cinstit de stăpîn și cu cine să se împrietenească: cu bețivii sau cu cei ce viețuiesc în mod cuviincios. Iar pe cel dîntîi îl va aștepta certarea și pe cel de al doilea fericirea.

Așa și Dumnezeuul nostru și-a ales pe oamenii credincioși ca iconomi. Le-a dat lor cheile Sale ca să închidă și să deschidă, adică stăpînirea de sine (libertatea). Ei sînt credincioși pentru că s-au botezat toți ca creștini. Și sînt buni iconomi cînd chivernisese bine cele încredințate lor, adică bunurile primite la Botez pentru mîntuirea lor. Dar dacă se abate careva de la

⁹⁷ Dacă s-ar fi socotit pt ei îndreptățiți la întîietate, n-ar fi avut smerenie. Smerenia dă totdeauna altuia întietate. Cel mai bun îl socotește pe altul mai bun. Prin aceasta își menține cel smerit întîietatea. Căci celălalt nu va primi nici el să primească întîietatea. Deci îl cîștigă și pe acela la mai multă simțire. E un alt paradox care folosește și unuia și altuia. Iar în această delicateță umană pozitivă ce simte apropierea lui Dumnezeu. Cel smerit s-a subțiat și s-a făcut străveziu ca o pînză de păianjen, lăsînd să se vadă Dumnezeu prin el.

această cale, partea lui va fi cu cei bețivi, cu cei ce beau vinul nelegiurii. Unul ca acesta este porc cuvântător și știți ce pățește când vine Stăpînul (Mt. 24, 44-51). Iar dacă chivernisește bine cele: predate lui, cunosc toți fericirea ce-i vine dela Stăpîn. Căci zice: "În tot pămîntul s-a auzit glasul lor și la marginile lumii cuvintele lor" (Ps. 18, 5).

Cît despre înviere, altul este veacul de acum, cînd sînt la un loc neghina și grîul (Mt. 3, 12, 13, 30). Dar cînd vine învierea, glasul evanghelic învață că se vor scula amestecați. Căci zice: "Și-i va despărți pe ei pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre" (Mt. 25, 32).

Iar cele privitoare la cele două femei și doi bărbați le-a spus despre sfîrșitul lumii și despre credință și necredință. Atunci una se va lua și omul rămîne într-una. În ce privește secerișul fraților, binele e făcut de doi⁹⁸. Cel ce s-a îmbolnăvit a avut voința să lucreze, dar l-a împiedicat boala. Dar ei au socotit că Domnul i-a întărit prin rugăciunile fratelui care s-a îmbolnăvit și pe amîndoi i-a ajutat harul Sfîntului Duh. Deci precum a spus Domnul către Apostoli, "nu vă bucurați că vi se supun demonii, ci bucurați-vă că numele voastre sînt scrise în ceruri" (Lc. 10, 20). Așa și noi, să nu întrebăm dacă toți ne vom scula, ci dacă vom auzi: "Veniți binecuvîntații Părintelui Meu de moșteniți Împărăția ce este gătită vouă de la întemeerea lumii" (Mt. 25, 34) și vom fi împreună cu

⁹⁸ Nici-un bine nu e făcut de unul singur sau în izolare. Binele e un produs al comuniunii, sau stă în căutarea și realizarea comuniunii. Aceasta ca să nu se laude nimenea în mod egoist. De fapt însăși existența ne vine dela alții, ne vine și e susținută de toți și de cosmosul întreg, iar acesta vine și e susținut de Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iisus întru 'Tatăl, precum a spus El (Io. 14, 20)⁹⁹. Lui fie slava în veci. Amin.

61 (V. 155) *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ı n :*

Doamne Iisuse Hristoase, Doctorul sufletelor rănite, Ție Ți aducem rugăciuni din sfintele Tale cuvinte. Primește-le prin slujitorul Tău. Căci Tu însuși ai spus, Sfinte: "Nu au trebuință de doctori cei sănătoși ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Despre uceasta a spus și slujitorul Tău Pavel: "Cel ce este șchiop să nu se abată, ci mai virtos să se vindece" (Evr. 12, 13). Ai spus, Sfinte, într-unul din răspunsurile Tale: "Dacă ești sănătos, de ce Șchiopătezi ? Cel sănătos nu șchiopătează, ci umblă drept". Dar eu, fiindcă sînt șchiop și rănit, strig ca să mă îngrijești și pe mine cîm ai îngrijit pe cel ce se cobora spre Ierihon și a căzut între tîlhari (Lc. 10, 30-34). Căci și eu am căzut între aceiași tîlhari și am fost rănit, ca să legi și ranele mele și să mă sui pe sfîntul Tău asin, adică pe credința cea bună și să mă duci în sfînta Ta casă de oaspeți, ca să mă îngrijească acolo unde sînt îngrijiți toți cei ce suferă.

Stăpîne, femeea ce suferea de curgerea sîngelui a venit înapoia Ta și s-a atins de veșmintele Tale. Iar eu iau tămăduirea în fiecare zi din sfintele Tale mădulare, adică din trupul și sîngele Tău, și din apa ce iese din sfînta Ta coastă. Și patima mea puroiază încă. Pentru că ai spus, Sfinte, că cel ce vine la doctor și vrea să se vindece să facă cele poruncite de doctor, trimite-mi, Stăpîne, toate leacurile care vrei, cauterizări, cataplasme, mumai oprește-mi curgerea, adică gîndul necurat. Și, fiindcă ai

⁹⁹ Tatăl a creat lumea și în ea pe oameni pentru a întinde dragostea Sa de Tatăl și la alții fii, sau la oameni, cu care se face Frate, Fiul Său. Ca fii vom fi și moștenitori ai Împărăției Tatălui, nu supușii ei.

spus, Doamne, că ușa s-a deschis dar cîinii, stau la pîrindă din toate părțile și nu mă lasă să mă apropiu de ușe, bunul Stăpîn al casei văzînd de departe pe săracul ce se apropie, dar e împiedicat de cîini, trimite pe portar ca să alunge cîinii și astfel săracul să se poată apropia și să primească mila bunătății Lui.

Părinte, ce înseamnă ceea ce mi-ai scris că cel a trăit o săptămînă de ani va vedea lucruri ce nu s-au făcut de la întemeierea lumii ? Și ce să facem noi cei mai tineri ? Cum ne vom mîntui ? Roagă-te Domnului, ca să ne arate nouă care sînt munții aceia sfinți, unde a spus să fugim ca să ne mîntuim (Mt. 24, 16). Sînt munți spirituali sau văzuți ? Vrem să știm și noi aceasta, ca atunci cînd va veni ceasul, să fugim acolo și să ne mîntuim. În numele Tatălui și al Fiului și al Sf Duh. În veci. Amin.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: (V. 156) Frate, să ne gîndim la ce spunem și să vedem că din cuvintele noastre vom avea mustrarea noastră. Căci cel ce vine la doftor de nu se pune în rînduială după poruca doftorului, nu se poate izbăvi de boală. Și fiindcă spui că trebuie primite și alte; leacuri și mijloace de vindecare, mă mir de iubirea ta că nu cunoști înțelepciunea a toate șitutoare a marelui nostru Doftor, care a tăiat orice motiv al omului care caută o desvinovățire. Căci îmbiind cărțile doftoricești ale Lui fiecărui om care vrea să se uite în ele și să se mîntuiască, i-a arătat lipsiți de apărare. Pentru că dacă femeile cîntă totdeauna: "Sînt vierme și nu om, ocară oamenilor și partea disprețuită a poporului" (Ps. 21, 6), ce ar trebui să facă bărbații? Nu se spune aceasta din dispreț față de femei. Să nu fie ! Căci nu ni s-a poruncit să facem aceasta. Ci pentru că ele s-au făcut de la început pricinile căderii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dar Dumnezeu nu le-a depărtat de la învățătura dumnezească ¹⁰⁰.

Dacă deci ne place acest leac, pentru ce-l respingem? Chiar dacă, amăgiți, spunem că nu-l respingem, ci-l folosim, totuși o spunem aceasta de formă: nu cu fapta. Și acesta este adevărul. Căci dacă cercetăm pe omul nostru dinăuntru, aflăm cu adevărat că nu rbdăm nici-o muștrare, nici o defăimare, nici o disprețuire și ocară.

Și din gândul ce-l ai azi, cu care ai fost ispitit și altădată, ai putut cunoaște - deși ai spus că n-ai cunoscut că am făcut cele ce știi ca să pun la probă iubirea ta. Căci am aflat, locuind încă înăuntru tău pe omul cel vechi. Totuși socotesc că nu puțin s-a folosit iubirea ta din acesta.

Domnul nostru este desăvârșit și voește ca să fie și toți ai Lui desăvârșiți. Căci zice: "Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este" (Mt. 5, 48).

Deci cel ce rabdă aceste arderi cu fierul înroșit se va mîntui. Căci cel ce are în nări răul miros al său, nu simte alt miros, chiar dacă ar sta deasupra tuturor mortăciunilor ^{101b}. Și cel jefuit de tâlhari nu are ce da altora. Ia seama iubitule cei toți cîți sîntem stăpîniți de lene nu putem să fim cu totul fără griji, sau să ne socotim drept ceace sîntem: pămînt și cenușe. Și am îmbătrînit hrînind slava deșartă. Căci a socoti că, lucrul nostru place lui Dumnezeu și șederea noastră în chilie zidește pe toți și că am fost

¹⁰⁰ Femeile își recunosc prin aceste cuvinte smereria. Cu cît mai mult n-ar trebui să și-o recunoscă bărbații, care fac mai multe rele? Dar nu o fac. Aceasta se arată ceva mai jos. Să primească și ei defăimările. Să spună și ei singuri despre ei: Sînt vierme și nu om".

^{101b} Nota din textul grec: Aceasta a spus-o Sf. Singlitica, adică cel ce și simte păcatele sale nu le mai simte pe ale altora.

izbăviți de a judeca și a fi judecați, e cea mai mare slavă deșartă și nimic altceva¹⁰¹.

Dacă deci marele și cerescul nostru Doftor ne-a dat leacurile și cataplasmele, de unde vine pricina pierzării, dacă nu din slăbiciunea voinței noastre?¹⁰² Înainte de toate ne-a dat smerenia, care alungă din noi toată mândria și „toată înălțarea ce se ridică împotriva cunoștinței slavei Fiului Său" (II Cor. 10, 5) ; apoi ne-a dat ascultarea, care stinge săgețile aprinse ale vrăjmașului" (Ef. 6, 16); apoi tăierea în toate a vocii noastre față de aproapele¹⁰³; iar aceasta naște netulburarea în inimă și arătarea a tot strălucitoare și prea bucuroasă a feții și stăpînirea privirii Lui^{103b}. Iar ca cea mai mare cataplasma

¹⁰¹ Cei ce stau leneși în chilie, fără pocăință, fără rugăciune, sînt supuși ispitei de a se socoti că chiar prin aceasta fac un lucru mare, deci se umplu de slava deșartă. Ei socotesc că nu vor mai fi judecați pentru nimic, căci ei neștind din chilie au scăpat de prilejul de a judeca pe alții.

¹⁰² A voi ce vrea și Dumnezeu nu înseamnă a avea o voință slabă, ci dimpotrivă, a avea o voință slabă înseamnă a voi ceeace voește vrăjmașul, care ne ispitește la rele. Primind ispita renunțăm la efortul vocii noastre pentru a face cu ușurință ceeace îi place lui. Acest om nu mai are voința tare, deși se obișnuiește a se spune că omul devine liber cînd iese din ascultarea lui Dumnezeu.

¹⁰³ Tăria voinței se arată în acelaș timp în "tăierea vocii față de aproapele" desigur nu pentru a împlini capriciile și îndemnurile lui la rău, ci pentru a nu-l domina, ci a-l ajuta, renunțînd la voia de a face ceea ce ne place nouă, pentru a face ce e de folos aproapelui. Cel mai greu lucru e să fii stăpîn pe voia ta.

^{103b} Cînd ți-ai tăiat voia, ai cîștigat netulburarea, căci nu mai voiești nimic pentru tine. O tai în folosul aproapelui, ascultînd de Dumnezeu. Aceasta îți face străvezie prezența feței bucuroase a Domnului. Pe El îl vezi de cîte ori îți tai voia, de cîte ori te-ai depășit prin aceasta. Vezi privirea Lui în acelaș timp iubitoare și stăpînitoare, o vezi stăpînindu-te prin iubire. Cînd simți că nu mai ești prin voia ta, simți că ești prin Dumnezeu, te simți asigurat în El. Toate aceste virtuți sînt moduri ale comuniunii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

care strînge toate mădularele și "tămăduiește toată boala și toată neputința" (Mt. 4, 23) ne-a dat iubirea asemenea celei a Lui. Căci El s-a făcut pilda noastră, după spusa: "Ascultător făcîndu-se pînă la moarte" (Filip. 2, 8). Și punîndu-și sufletul Său pentru noi, ne-a învățat zicînd: "Să vă iubiți unii pe alții, precum Eu v-am iubit pe voi" (Io. 13, 34) și: "Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, cînd veți avea dragoste între voi" (Io. 13, 35).

De voești, așadar, să nu șchiopătezi, ia toiagul crucii și-ți sprijinește mîinile pe el și așa vei muri și nu vei mai șchiopăta. Pentru că cel mort nu șchiopăta niciodată¹⁰⁴. Și dacă ai acest toiag, nu mai e nevoie de portar. Prin acest toiag alungi nu numai cîinii, ci și pe mai marele fiarelor, pe leul ce răgnește (I Petru 5, 8). De aceea și Iacob a zis: "Cu toiagul meu am trecut rîul" (Fac. 32, 10); și iarăși: "S-a închinat pe vîrful toiagului său" (Fac. 47, 31). Iar Moise a făcut cu toiagul semne (Ieș. 4, 17). Și cel pironit pe el se izbăvește fără întdoială de umezeala curgătoare. Căci cel ce moare, moare păcatului^{104b}. Și ce nădejde ne așteaptă după acestea, dacă nu învierea cea de a treia zi ? Căci ajunge celui răstignit să se scoale împreună cu Iisus.

¹⁰⁴ Crucea e toiagul pe care se sprijinește omul în mersul lui spiritual drept. De aceea, a se prinde cu mîinile de toiagul acesta, înseamnă a se lăsa bătut în cuie pe el, deci a se răstigni pe el, a se face nedespărțit de el. Aceasta îl face pe om și tare în mersul cel drept, și mort față de cele rele ale egoismului. Prin amîndouă aceste slujiri crucea alungă cîinii spirituali de la om. Ea ține prin aceasta și locul portarului la ușa ființei noastre. Cu aceste gînduri ne punem pe partea din afară a ființei noastre semnul crucii, închizîndu-ne ispitelor.

^{104b} De fapt cel ce moare, moare de tot egoismului. Dar cel ce moare pentru Dumnezeu, nu din scîrbă pentru viața sa, deci jertfîndu-se ca om despărțit de Dumnezeu, pentru a trăi în Dumnezeu și semenilor, ca fii ai Lui.

Iar prin ceea ce am spus despre săptămîni, am arătat că vor fi felurite necazuri și schimbări. Iar prin munții de care ai întreat, să înțelegem pe Sfînta Maria, Născătoare de Dumnezeu și pe sfinții de după aceea care se vor afla în timpurile acelea, avînd fără îndoială pecetea Fiului¹⁰⁵. Căci El mîntuiește pentru ei pe mulți^{105b}. Lui fie slava în veci. Amin.

62 (V. 157) *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș Bătrîn: Treime nedespărțită nu te despărți de noi ! "Din gura pruncilor și a celor ce sug Ți-ai pregătit laudă" (Ps. 8, 3).*

Părinte, ești un ucenic cu adevărat bun al Doftorului adevărat. Ne-ai dat leacuri și mijloace de vindecare. Iar primul mijloc de ardere a străpuns inima mea și nu pot îndura durerile. Căci ne-ai scris să cîntăm: „Sînt vierme și nu om” (Ps. 21, 7). Voi cînta cu adevărat și mă voi închina și voi preamări pe Domnul și-L voi preaînălța în veci. Dar oare îndrăznesc să spun că sînt vierme și nu om. Căci sînt om ros de viermele stricăciunii. Dar oare este acesta și înțelesul viemelui cel nesticăcios ? Acesta e viermele care a, venit pentru mine, ca să mă scape de acest vierme al staicăciunii, care a stricat (a corupt) neamul omenesc. Căci fiindcă acest vierme stricăcios care strică și se strică pătrundea în răni și pricinuia

¹⁰⁵ Pecetea Fiului e crucea, căci aceasta s-a imprimat în ființa lor răstignind în ei pe omul vechi, al păcatului, despărțit de Dumnezeu și întipărint în el calitatea de fii ai Tatălui, care nu mai trăesc decît pentru e face voia Lui și a-L iubi pe El asemenea Fiului dumnezeesc și împreună cu El.

^{105b} Cine aleargă la rugăciunile Maicii Domnului și ale sfinților ca la niște munți, aleargă de fapt la credința în Hristos. Cine nu crede că Hristos s-a născut din Fecioară, nu crede că El e Dumnezeu făcut om. Cine crede în rugăciunile sfinților către Hristos, crede în credința lor în Acela ca Dumnezeu, care deci ne poate mîntui.

Sfinții Varsanufie și Ioan

putrezire și împuțiciune, a venit viermele nesticăcios despre care s-a spus: "Sînt vierme și nu om". Și precum viermele stricăcios pătrundea în răni, așa și viermele nesticăcios pătrunde "în cele mai, de jos ale pămîntului." (Ef 4, 9) și acolo, precum, ai spus, a stricat toată necurăția vechiului vierme. Și așa, curățind pe toți, i-a ridicat dar El a rămas nesticăcios. Acesta e viermele care a curățit pe Iov de viermele cel vechi, spunîndu-i: "Scoală-te și încinge ca un bărbat mijlocul tău" (Iov 38,3 și 40, 2). Acest vierme a tras și pe balaur cu undița (Iov 40, 19-20), atîrnîndu-l pe cruce. Acestui vierme toate i s-au supus, "afară de Cel ce I-a supu Lui toate". Căci toate le-a supus sub picioarele Lui (I Cor. 15, 27).

Viemele stricăcios toate le strică și nu e pe pămînt nici lemne, nici mîncări, nici pămînt, nici trup pe care să nu le mistuiască, afară de sare și de untdelemn. Dar ce este sarea și untdelemnul, decît Tatăl care I-a supus Lui toate¹⁰⁵, care a sărat și zidirea cu mila Sa, care le-a dat și Apostolilor sare, ca să săreze lumea, ferind-o de împuțiciunea idolilor și să vină la buna mireasmă a adevărului Dumnezeu. Amin.

Dar ce înseamnă grăuntele de muștar și de ce a asemănat Împărăția cerurilor cu el și nu cu măslinul sau

¹⁰⁵ Una din ideile din aceste rînduri este că răul trăește din coruperea celor ce sînt. El nu are o existență în sine. „Că nici n-a fost nimicul vreodată nici întrebarea n-a putut să fie... Ci iată, neființa ființa-și are din Este, fiindcă poate să se adape", spune poeta Lidia Stăniloae în volumul "Locul unde aștepți" (în poezia Munchausen"). A doua idee: Sarea și untdelemnul sînt considerate simbolul Tatălui ceresc, care, ca origine a existenței nu poate fi corupt de rău, și care prin Fiul Său făcut om conservă pentru veci și creațiunea. S-ar putea spune că Tatăl e sarea care eliberează toate de corupere, în Duhul Sfînt e untdelemnul care dă fluiditatea sau tinerețea vieții neîmbătrînite tuturor.

cu finicul sau cu altul din pomii mari ci cu cel așa de mărunt (Mt. 13, 31) ? Pentru că este cel mai acru și pișcă inimile noastre. Da, părinte, roagă-te Domnului ca să ne arate nouă taina acestui vierme și a grăuntelui de muștar, ca să preamărim și noi pe Tatăl și pe Fiul împreună cu Sfântul Duh în veci. Amin.

Părinte, mi-ai adus aminte de cele străvechi, pe care nu le-am uitat nici eu, ci, îmi amintesc de cele ce mi le-a făcut vrăjmașul. Căci acesta s-a înfuriat când a văzut fructul ce a rodit în locul acesta. Dar răbdarea ta și iubirea de oameni a lui Dumnezeu n-a lăsat să se împlinască voia lui cea ticăloasă. Ci ne aflăm pînă acum slăvind pe Dumnezeu. Și fiindcă ne-ai spus că te pocăiești după ce săvîrșești ce nu se cuvine, eu zic: de m-aș pocăi și eu măcar după aceea, ca să nu rămîn cu totul nepocăit.

Și fiindcă ai spus că cel ce a căzut între tîlhari și a fost jefuit nu mai ce să dea altora, te rog, ca un înfometat ce sînt, să-mi arunci fărămiturile ce-ți rămîn, ca să primesc și eu hrana ca un cîine de sub masa ta, din cele ce le ai. Și fiindcă ai mai spus că a îmbătrînit în mine mîndria și pornirea de a rîde de alții, roagă-te pentru mine, ca să plece acestea de la mine.

Răspunsul lui Varsamufie: (V. 158) A grăit mai înainte David, zicînd: "Împuțitu-s-au și au putrezit ranele mele din pricina nebuniei mele (Ps. 37, 5). Așadar nebunia e un izvor al tuturor relelor. Căci nebunia a născut neascultarea, iar neascultarea, rana. Și după rană, aceeași nebunie a născut nepăsarea, iar nepăsarea a produs putreziciunea și împuțiciunea. Și nenrocitul trnp s-a umplut de viermi și s-a stricat. Și stricîndu-se a fost aruncat în mare și s-a făcut mîncare peștelui cel mare. Și s-a sălășluit în măruntaele lui pînă ce a venit viermele ceresc, care

Sfinții Varsanufie și Ioan

pironit de undița crucii, s-a coborât în măruntaele peștelui celui mare și a scos grin gura lui mîncarea ce o înghițise împreună cu măruntaele lui. Și luînd trupul l-a uns cu untdelemn, l-a înmuiat în apă și la copt în foc. Căci zice: "El vă va boteza în Duhul Sfînt și în foc" (Mt. 3, 11). Apoi l-a hrănit cu pîine, l-a veselit cu vin, l-a presărat cu sare și l-a scăpat de stricăciune. Pe lîngă atceasta l-a îmbibat cu muștar, depărtînd toată stricăciunea. Apoi a uscat nările balaurului ca să nu mai poată mirosi, i-a încețoșat ochii ca să nu mai vadă desăvîrșirea smereniei Lui.

Cunoscînd deci toate acestea, să nu trecem cu vederea îndemnul Lui, ca să nu se împlinească și cu noi cuvîntul: "Dacă sarea se va strica cu ce se va mai sara?" (Mt. 5, 13).

Și ce este lipsa acestora decît ceea ce s-a spus: "Zis-a cel nebun în inima sa: nu este Dumnezeu" (Ps. 13, 11). Dacă n-ai uitat deci ceva din cele vechi și cunoști pe cele din urmă, ascultă pe cel ce spune: "Cel ce cunoaște voia Stăpînului și nu o face, se va bate mult" (Lc. 12, 47). Dacă deci cunoscîndu-le le spunem, dar în acelaș timp le nesocotim, nu va fi departe de noi acel "vai" rostit împotriva celor ce păcătuiesc cu cunoștinlă. Dar dacă ne socotim pămînt și cenușe, ca Avraam și Iov (Fac. 18, 27 ; Iov. 42 6), nu vom fi în veac jefuiți, ci vom avea pururea ce să dăm și altora: nu aur, nu argint, ci chip de smerenie, de răbdare și de iubire către Dumnezeu¹⁰⁷. Lui i se cuvine slava în veci. Amin.

63. (V. 159) *Acelaș, hrănindu-se cu puțină pîine, l-a întrebat pe acelaș mare Bătrîn despre dietă.*

¹⁰⁷ Se amintește de întemeierea mînăstirii unde se aflau amîndoi, pe care n-a făcut-o vrăjmașul, dar el voia s-o distrugă, vîzînd fructul adevăratei vieți ce creștea în ea.

Răspuns : Frate, bucură-te în Domnul. Roagă pe Dumnezeu să-mi dea răbdare desăvârșită. Fiindcă încep un lucru și nu-l duc la sfârșit, și îndată mă clatin în lucrarea mea. Doresc să pun început și să ajung la sfârșit. Căci aud pe Apostol care zice despre început și sfârșit: "Cel ce începe în noi tot lucrul cel bun îl va duce la capăt pînă în ziua Domnului nostru Iisus Hristos" (Filip 1, 6).

Dar chiar dacă eu, nevoiașul, nu fac nimic care să placă lui Dumnezeu, la cererea ta îți dau o părere ca unui frate: ia, de poți, patru pînișoare¹⁰⁸ pe săptămîină, iar Duminica pentru neputința trupului ia fie o supă, fie o mîncare de legume fierte. Precum socotesc, e bine să le iei acestea. Iar de vorbesc prostește, nu știu. Cel ce nu se cîrmuește pe sine, cum poate să cîrmuiască pe alții? Iartă-mă, frate, că ar fi trebuit să te rog eu să mă îndrumezi, dar încă nu m-a părăsit mîndria, care e rădăcina tuturor relelor. Roagă-te, frate, să trecem peste partea de drum ce ne stă înaintea. Căci e plină de vîrtejuri și de primejdii și cît de prostește rîd eu și rămîn nepăsător. Dar nu-mi tai nădejdea. Căci îl am pe Stăpînul milostiv și iubitor. Dă-mi mîna ta, cu iubire și trage-mă spre El, ca să mă mîntuiască pe mine, nenorocitul. Lui i se cuvine slava în veci. Amin.

107 b Cînd te socotești că ești nimic, ești mai mult de cît cel ce n-are conștiință. Căci acela fiind nimic, nu are nici măcar conștiința că e nimic. El e nimic în grad sporit. A avea conștiința că ești nimic înseamnă a avea o conștiință. Și prin această conștiință, cunoști nu numai nimicul tău, ci și măreția lui Dumnezeu. Și într-un fel omul prin conștiință participă mai mult la cel dela care este. Fiindcă știe de măreția creatorului său. El poate da prin smerenie în veci ceva și altora.

¹⁰⁸ În textul grec: λαίτγια, care în notă se explică cu πίττα (pită) .

Sfinții Varsanufie și Ioan

64. (V. 160) *Acelaș, neținînd dieta dată lui de Bătrîn, a întrebat pe acesta a doua oară acelaș lucru. Iar acela a răspuns așa:*

Frate, supunîndu-mă iubirii tale, ți-am dat un sfat. Tu găsești cuvintele mele fără putere. Și aceasta nu din pricina ta, ci a mea. Fiindcă cuvintele mele sînt neroditoare. Nu au putere, fiindcă nu sînt din fapte împlinite cu sudoare. Dar cel ce întreabă și nu ascultă, minie pe Dumnezeu căci după întrebare urmează și pisma vrăjmașilor. Încă nu cunoaștem nici pînă azi meșteșugurile dracilor. O spune aceasta neîncetat Apostolul, zicînd: "Nu cunoaștem gîndurile lui" (II Cor. 2, 11). Îndrăznește fratele meu, că dacă nu te-aș fi socotit de un suflet cu mine pentru dragostea lui Hristos, nu ți-aș fi dat un răspuns. Căci, precum am spus și înainte, nu sînt vrednic de așa ceva. Dar fiindcă Dumnezeu m-a lipit de iubirea ta, ți-o spun iarăși în prostie: folosește patru pînișoare pe săptămîna, cum ți-am spus, iar Duminica fie o supă, fie legume fierte. Nu socoti însă în inima ta că ți-am dat o poruncă. Căci nu e poruncă, ci o părere de frate. S-a deschis stadionul; să alergăm ca să luăm cununa (I Cor. 9, 24). Căci sîntem oameni supuși stricăciunii și de scurtă dăinuire pe pămînt. Să alergăm ca să aflăm mila în ceasul acela înfricoșător și înspăimîntător, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

65. (V. 161) *R ă s p u n s u l acelaș mare Bătrîn către acelaș despre înțelesul răspunsului dat.*

Frate, ce pot să spun la aceasta, eu care n-am făcut chiar nimic ? Deși tu spui că am făcut și fac; eu nu-mi aduc aminte de nimic, decît, că am supărat totdeauna pe Dumnezeu prin faptele mele. De aceea nu aștept nimic

pentru fapte, ci nădăjduesc că mă va mîntui Dumnezeu pentru iubirea Lui de oameni. Căci a murit ca să mîntuiască pe cei păcătoși (I Tim. 1,15). Mă bizui deci pe numele Lui, pînă ce va veni El însuși și mă va întreba: „Ce voești să-ți fac ?”, ca să răspund și eu cu orbul acela: "Să văd Doamne" (Mt. 10, 46-52). Căci dacă aș avea fapte, temîndu-mă de osînda fariseului (Lc. 18, 10-14), n-aș îndrăzni să o spun. De aceea îți spun ție, frate, că toată viața și nădejdea mea atîrnă de El și mă rog ziua și noaptea să fiu curățit de patimile mele arătate și ascunse. Deci ce pot să-ți spun despre fapte, cînd aud că "toată gura se va închide" (Rom. 3, 19) și că: "cel ce se laudă, să laude întru Domnul" (I Col. 1, 31) ? Dar fericit este ce a fost curățit de mînie și de celelalte patimi și a păzit toate poruncile și totuși zice: „Slugă netrebnică sînt" (Lc. 17, 10). Căci dacă săvîrșim o faptă bună și o pierdem prin mîndrie, cu ce ne-am folosit, că în fiecare zi zidim și dărîmăm? Cel ce disprețuește însă slava și necinstirea acela poate să se mîntuiască, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Lui fie slava. Amin.

Predă-te Domnului și du cu convingere o viață în liniște, rugîndu-te pentru mine, nevrednicul și smeritul.

66. (V. 162) *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș :*
Frate, roagă-te pentru mine că obosesc. Înainte de a fi
luat sfat de ta tine, orice socoteam că e bine să fac,
făceam după părerea mea, fără oboseală. Dar de cînd
îmi, dai sfaturi obosesc pînă a mă îmbolnăvi. Ți-am scris
și înainte aceasta despre acest lucru și m-ai socotit
îngîmfat și mi-ai trimis un cuvînt despre fariseu. Dar eu
nu ți-am scris. Părinte, trufindu-mă, ci de nevoie. Îți cer,
Părinte, să rogi, ca să-mi descopere Domnul ce e cu
mine ?

Sfinții Varsanufie și Ioan

R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn: Frate, Sfânta Scriptură zice: "Fă-le toate cu sfat și fără sfat să nu nimic" (Prov. 24, 72). Când nu lucrezi cu sfat, ci din voia, ta, spui că nu oboseai cu mintea. Însă nu e nimeni care să aibă nevoie de sfat, decât singur Dumnezeu care a făcut înțelepciunea (Prov. 3, 22). Dar când ai căutat, după voia lui Dumnezeu, să tai voia ta și să dobândești smerenia, luând ca sfătuitor pe fratele cel prea mic, ai înfuriat pe Demonul urîtor al binelui, care e pururea plin de pizmă față de toți. Vezi viclenia diavolului? Nu ți-am rînduit de la mine nimic, ci mi-ai cerut și te-am sfătuit ca pe un frate. Și auzind sfatul l-ai nesocotit și ai împlinit mai multe. Iar eu ți-am spus cele ale fariseului. Căci și acela a spus cele ce a spus, lăudându-se. Și nu tu ai cerut o asigurare (aprobare) pe baza lor. Dar aceasta nu e altceva decât un semn de mîndrie. Ia aminte și privește cu atenție cum, când pui un început, îndată îți aduce (demonul) un motiv, și-l părăsești. Și iarăși pui un alt început și îndată îl părăsești și pe acela și nu-ți aduci aminte că "cel ce rabdă pînă la sfîrșit, acela se va mîntui" (Mt, 10, 22) și că "Cel ce începe în voi tot lucrul bun, Acela îl va și duce la capăt pînă în ziua Domnului nostru Iisus Hristos (Filip. 1, 6)¹⁰⁹. Dacă găsești mulțumire în a face de la tine precum

¹⁰⁹ Aci răbdarea are înțeles de stăruință în lucrul cel bun pe care l-ai început în pocăință, în post, în rugăciune, în grija de cineva. Cine n-are o stăruință nu înfăptuiește nimic și nu se realizează prin sine. Dimpotrivă produce în sine o neorînduială. Și un astfel de om nu va putea să stea lîngă Dumnezeu, sau nu-L va putea simți, căci el este izvorul rînduiei statornice și subiectul desăvîrșitei stăpîniri de Sine. Dacă e așa El ne e prezent cu ajutorul Lui acolo unde se săvîrșește acest drum al împlinirii ce cresc una din alta; și unde nu se săvîrșește acest drum, nu e de față Dumnezeu, ci duhul neorînduiei, care toate le destramă care face ca și omul să nu se împlinească și în toate să se întindă haosul, căci dacă la nimic nu poate duce diavolul lumea creată și nici aceasta însăși nu se poate duce pe ea însăși la nimic odată ce există prin voia lui Dumnezeu, diavolul caută să o

ai făcut pînă acum, nu mă supăr, Căci nu voesc să fiu Avă cuiva și nici învățător. Căci am ca muștrător pe Apostolul care zice: "Cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți?" (Rom. 2, 21).

Frate, ține de cei ce se mîntuesc „să-și subțieze sufletul ca un păianjen" (Ps. 38, 15). Drept aceea e nevoie de multă răbdare pînă cînd prin multe necazuri vom intra în Împărăția lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Amin. Iartă-mă, frate, și roagă-te pentru mine.

67. (V. 163) *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ȳ n : T u c a r e a i c ă u t u t o a i a c e a r ă t ă c ȳ t ă (M t . 1 8 , 1 2) a l u i I i s u s , ȳ n v ă ț ă - n e ș i p e n o i c u m s ă c ă u t ă m P ă s t o r u l . P ă r ȳ n t e , v r e a u s ă t e ȳ n t r e b u n c u v ȳ n t : S - a s c r i s „ C ă u t ă ț i p e D o m n u l ș i v ă ȳ n t ă r ȳ ț i . C ă u t ă ț i f a ț a L u i p u r u r e a " (P s . 1 0 4 , 4) . D a r c u m p o a t e o m u l p ă c ă t o s s ă c a u t e p u r u r e a p e D o m n u l . ȳ n v ă ț ă - n e p e n o i a c e s t l u c r u p r i n c e l c e t e - a ȳ n ț e l e p ț i t p e t i n e , c a ș i n o i s ă c ă u t ă m p u r u r e a f a ț a D o m n u l u i . C ă L u i i s e c u v ȳ n e s l a v a ȳ n v e c i . A m i n .*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a m u f i e : F r a t e E f t i m i e , m ă r o g i u b ȳ r ȳ i t a l e o s t e n e ș t e - t e ȳ m p r e u n ă c u m i n e ȳ n r u g ă c ȳ i u n e a c ă t r e i u b ȳ t o r u l d e o a m e n i D u m n e z e u . I u b ȳ r e a t a m i - a c e r u t s ă - ț i s c r i u c u m s ă c ă u t ă m p e P ă s t o r . D i n p r i m a z i p ȳ n ă a z i m ă r o g l u i D u m n e z e u p e n t r u c e r e a t a ș i E l ȳ m i s p u n e : " C u r ă ț e s t e - ț i ȳ n i m a d e g ȳ n d u r ȳ l e o m u l u i v e c h i ș i - ț i v o i ȳ m p l i n i c e r e r ȳ l e t a l e ¹¹⁰ . C ă c ȳ d a r u r ȳ l e M e l e i a u l o c ȳ n

ducă cel puțin la o neorînduială, prin care nu poate împlini nimic cu adevărat.

¹¹⁰ Hristos se simte cînd se scoate din inimă tulburarea, ȳngustarea grijilor și patimilor egoiste. ȳn această stare se simte l ărgimea generozit ă ț ȳ i , c a l m u l s u v e r a n e i s t ă p ȳ n ȳ r i d e s i n e a S u b ȳ c t u l u l u i s u p r e m ș i a t o t u i b ȳ t o r c a r e d ă ș i o m u l u i l ȳ n ȳ ș t e .

Sfinții Varsanufie și Ioan

cei curați și lor li se dăruiesc și cât timp inima ta e mișcată de mînie de pomenirea răului și de patimile asemănătoare ale omului vechi, nu va veni în ea înțelepciunea. Dacă dorești darurile Mele, scoate din tine vasele celui străin ¹¹¹ și vor veni la tine ale Mele dela ele însăși. Oare n-ai auzit cuvîntul: „Nu poate sluji cineva la doi domni” (Mt. 6, 24)? Dacă-Mi slujește Mie, nu slujește diavolului. Dacă slujește diavolului, nu-mi slujește Mie. De vrea deci cineva să se învrednicească de darurile Mele, să ia seama la urmele Mele. Căci ca o oaie nevinovată am primit toate pătimirile, neîmpotrivindu-mă întru ceva ¹¹². V-am spus și vouă să aveți nevinovăția porumbelului (Mr. 10, 16) și în loc de aceasta aveți sălbăticia patimilor. Vedeți că nu spun: "Umblați în lumina focului vostru" (Is. 50, 11) ¹¹³.

Auzind acestea, mă află în jale și în gemete, pînă nu se va milostivi și de mine bunătatea Lui și mă va izbăvi de patimile cumplite ale omului vechi, ca să pășesc pe urmele omului nou și să primesc toate ce vin asupra mea cu răbdare multă. Căci știi ce lucrează răbdarea. A

¹¹¹ Sînt vasele înguste, agitate și murdare ale simțurilor pătimase, în care nu încapă lărgimea generozității și liniștei suverana a lui Dumnezeu.

¹¹² Neînregistrarea egoistă, lărgimea generoasă și de sine stăpînitoare a lui Dumnezeu a luat în Fiul lui Dumnezeu cel întrupat forma îndurării pătimirilor pînă la moarte. Departate de a ocoli pătimirea pentru noi și de a fi contrară ei, nepătimirea lui Dumnezeu e premisa ei, fundamentul ei. Acest lucru ar trebui să-l aprofundeze teologia occidentală mai nouă, care socotește că trebuie să părăsim ideea Dumnezeului nepătimitor, înlocuind-o cu ideea unui Dumnezeu capabil de pătimire.

¹¹³ Cei pătimiși aprind foc în ei și între ei, un foc al răutății, al dușmăniei. Ei vor arde veșnic în acest foc și vor suferi de chinul produs de el. Unde nu e calmul stăpînirii de sine, nu se simte prezența lui Dumnezeu Cel atotstăpînitor, care toate le împacă prin iubirea Lui.

amintit și Apostolul despre, aceasta (Rom. 15, 4). Roagă-te, fratele meu, să mi se dăruiască și mie. Și muștră-mă, din iubire, dacă greșesc în ceva, ca să mă îndreptez. Căci sînt fără minte, dar iubesc pe cei ce mă învață și mă muștră, cunoscînd că învățătura lor îmi va fi spre mîntuirea sufletului. Mai roagă-te și ca să scap de căderea din ceea ce e drept, pentru necazurile ce le am din toate. Și mă iartă mai ales că te arunc totdeauna în oboseală. Căci aceasta îți va aduce multă răsplată în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

68. (V. 164) *Î n t r e b a r e a aceleuia către acelaș mare Bătrîn: Părinte, oboselile mele, de care ți-am vorbit, le-ai luat asupra ta. Aceasta o fac cei înțelepți nu numai pentru a purta povara unuia singur care-i este apropiat, ci pentru muți și pentru folosul sufletelor noastre. Ba mai mult, ca un adevărat părinte, ne îndemni să te întrebăm despre calea vieții. Deci te rog odată ce Domnul te-a trimis mie ca un liman și ca un loc de scăpare, ai milă și roagă pe stăpînul, ca să-și, facă milă de mine și să-mi arate puțină lumină, pentru că adeseori cad din neștiință; și învață-mă cum m-ai învățat întîia oară, ca să mă pocăesc. Și după aceea arată-mi calea, ca să știu cum să umblu.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: frate, îți vorbesc ca sufletului meu. Căci Domnul a legat sufletul tău cu al meu spunîndu-mi: „Nu te despărți de el”. De aceea nu mi-a fost mie să te învăț pe tine ci să învăț eu de la tine. Căci mă tem de cel ce a zis: „Cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți ?” (Rom. 2, 21). Dar fiindcă spui că deși s-a zis că „Ajunge înțeleptului un semn” (Prov. 9,9) „tocmai de

Sfinții Varsanufie și Ioan

aceea nu-mi ajunge" ¹¹⁴, ci voești să auzi lucrul în mod mai limpede, am primit să-ți răspund. Totuși știu că dacă greșește în cuvânt un om lipsit de minte, are iertare de la toți. Căci este fără minte și nu știe ce spune. Dar dacă greșește un înțelept, nu are iertare. Fiindcă este înțelept și a greșit întru cunoștință. Astfel dacă greșește în cuvânt vreunul din frații din afară ¹¹⁵, are iertare căci e ca toți. Dar dacă greșim noi cei socotiți de către oameui, retrași și viețuitori în liniște și buni. ce iertare vor avea? Deci dacă voești să cunoști deschis lucrul de, care întrebii, îți spun: Șezi înăuntru ca un mort lumii. Căci când mergi la o întâlnire din iubire și cu bucurie, dar te întorci cu mînie și stăpînit de amintirea răului și-l defăimezi pe altul și nu pe tine și nu zici: „Sînt nevrednic”, ci te respecti pe tine, și cînd se ivește vre-un prilej, tu zici: "Spune că eu am zis și te vor asculta cu plăcere", ce te socotești pe tine, de zici că vor primi cu plăcere cuvîntul tău? Te socotești asemenea proorocului Ilie? Defăimează-te deci pe tine și toate cele întîmplăte ție în acest caz. Să știi că nu ți se întîmplă nimic fără voia lui Dumnezeu, fie odihnă, fie mulțumire, fie necaz spre răbdare, Ține seama de cuvîntul scris: „Trebue să răbdați și pe cel ce vă lovește peste obraz" s.a.m.d. (II Cor. 11, 20). Cît de departe sîntem de Dumnezeu ! De voești să afli calea, aceasta este: Să socotești pe cel ce te lovește ca pe cel ce te mîngîie. Și pe cel ce te necinstește ca pe cel ce te slăvește; și pe cel ce te ocărește ca pe cel ce te cinstește; și pe cel ce te necăjește ca pe cel ce te odihnește. Și dacă din uitare, sau cu voia unii nu-ți dau atenția obișnuită, să nu te superi, ci mai vîrtos zi că dacă ar fi fost voia lui Dumnezeu, mi s-ar fi dat. Și cînd vin unii ca

¹¹⁴ „Pentru că eu nu sînt înțelept”.

¹¹⁵ Din afară de mînăstire.

aceștia la tine, primește-i cu bucurie, spunînd că nevrednic fiind m-a miluit pe mine Domnul ca pe Daniil, care cînd l-a cercetat Domnul spunea numai aceasta: "Și-a adus Dumnezeu aminte de mine (Dan. 12, 37), socotindu-se pe sine nevrednic. Nu socoti că e drept ca atunci cînd ai spus ceva să zici: „Bine am spus": și cînd ai gîndit ceva să zici: „Bine am gîndit, bine, bine". Unde e binele ? Pentru ce nu-l vedem în a nu supăra pe cineva nici cu cuvîntul, nici cu fapta, ca să fie Dumnezeu împreună cu noi în toate?¹¹⁶ Te-ai luptat să arăți fraților gîndul tău și să împlinești voia ta, zicînd: "Dacă nu sa face; azi lucrul acesta . . ." și ai rănit gîndul celor mai tineri, care zic: "Ce mare lucru mai sînt două zile? Pentru ce nu are Bătrînul răbdare să mai aștepte?" Spune-mi, s-a făcut un lucru bun cu adevărat? Și te-ai suit la cer¹¹⁷. Ai fost pur și simplu lovit de diavol cum nu se cuvenea, fratele meu. Să lăsăm de acum pe, morți să-și îngroape pe morții lor¹¹⁸. Și să binevestim Împărăția lui Dumnezeu, în

¹¹⁶ Această delicateță face ființa noastră transparentă pentru Dumnezeu, Ea vibrează atunci de prezența lui Dumnezeu ca de o adiere a dragostei, întocmai cum vibrează foaia unei flori de adierea vîntului. Dar îi face și pe semenii noștri, sensibilizați de delicatețea noastră, străvezii pentru Dumnezeu. De unde ar veni această forță a nobleței dacă nu dela Dumnezeu Cel ce are suprema calitate a existenței, arătată într-o negrăită noblețe ? Dimpotrivă, prin afirmarea dreptății tale, separîndu-te de toți și punîndu-te pe tine și pe toți în tulburarea vrăjbei nesimțitoare, te-ai închis față de Dumnezeu. Căci nu te mai vezi decît pe tine, propriu zis nu te vezi nici pe tine cu adevărat. Dumnezeu nu încapă în această îngustime, nici în tulburarea opacă, incapabilă de vedere clară.

¹¹⁷ Te-ai suit la cer, grăbindu-te să faci un lucru imediat după voia ta? N-a fost în aceasta o tulburare și o mîndrie, care te-a închis în tine, ba te-a închis și ție însuși, separîndu-te de Dumnezeu ca izvor al neîngustatei ambiante de înțelegere și de iubire, al cărei subiect ești chemat și tu să devii.

¹¹⁸ Sf. Grigorie de Nisa îndeamnă pe călugări să nu se lase luați în stăpînire de slavă deșartă ca niște morți sufletești, îngropați prin

Sfinții Varsanufie și Ioan

Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

69. (V. 165) *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn în chip de rugăciune: „Tu cel ce ești viața celor deznădăjduiți, nu mă trece cu vederea ! Căci zac în deznădejde”. „Arătarea cuvintelor Tale luminează și înțelepțește pe prunci” (Ps. 118, 130). Mi-ai spus, Sfinte, că trebuie să mă curățesc și să scot din mine pe omul cel vechi. Dar se poate curăți tina pe ea însăși ? Sau se poate împodobi casa pe ea însuși, de nu o va împodobi cel ce a zidit-o ? Sau se poate arde vasul de lut alcătuit de olar pe sine însuși, de nu-l va pune la foc cel ce l-a alcătuit și nu-l va proba acela dacă a ajuns bun de folosit ? Deci și Tu, Sfinte, de voești să mîntuești făptura Ta, trimite dumnezeescul Tău foc, ca să ardă vasul de lut plăsmuit de Tine, ca să primească untdelemnul de la Tine și și nu se desfacă. Că a Ta este slava în veci. Amin.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, nu mă sili să vorbesc, pe mine care voesc să îmbrățișez liniștea și tăcerea. Sprijinește deci inima ta și stăruiește întru neclătinare. Căci cel ce a pismuit pe Adam de la început și l-a scos din rai pismuește unirea noastră în cuget. Dar Cel ce a spus: "Am văzut pe satana căzînd ca un fulger din cer" (Lc. 10, 18), îl va face neputincios și va rupe mreaja lui. De aceea nu te lăsa amăgit de el în vre-o privință, ca să te clatini din locul tău. El a amăgit și pe Malchus. Căci e cumplit înfuriat împotriva noastră. Dar cînd ne smerim, Domnul îi zădărnicește lucrarea. Deci să ne defăimăm totdeauna pe noi înșine. Căci în aceasta stă biruința. Cît despre gîndul de a pleca în pustie, părinții au

laude și în laude de alți morți (Despre rînduiala vieții creștinești în: Părinți și scriitori bisericești, vol. 29, p.483).

spus că sînt trei lucruri de preț și dacă cineva le păzește pe ele poate vieții și în mijlocul oamenilor și în pustie și oriunde s-ar întîmpla: Să se defăimeze pe sine însuși, să-și arunce voința sa la spate și să se aștearnă sub picioarele a toată făptura. Să mai știe iubirea ta că toată lupta diavolului este să ne despartă pe unii de alții. Căci vede împlinită cu adevărat la noi Scriptura: „Fratele ajutat de frate e ca o cetate întărită și înconjurată de ziduri” (Prov. 18, 19). Să nu-i dea Dumnezeu să-și împlinească voia lui cu noi, ci după cuvîntul Apostolului: "Să-l zdrobească repede sub picioarele noastre" (Rom. 16, 20). Tu, deci, nu te îndoi. Căci nădăjduesc că vom fi aruncați amîndoi împreună în aceeași groapă, precum ți-am spus mai înainte. Iar Dumnezeu deaceea ne-a adunat ca să ne folosim unul pe altul. Chiar și aceste ispite sînt mijloace spre folosul și întărirea noastră.

Viețuește deci în liniște, fratele meu, și te roagă, ca să trecem peste această parte a drumului, ca să nu cheltuim în zadar zilele noastre. Căci s-a apropiat vremea și vrăjmașul e furios ¹¹⁹. Dumnezeu nu lasă deșartă osteneala ta. Să nu fie ! Ci ca Cel ce „voește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Tim. 2, 11), vrea să intri la desăvîrșire. Dar a zis Apostolilor săi: "Ziceți atunci că slugi nevrednice sîntem" (Lc. 17, 20). De aceea să ne stăpînim. Și El va face mila Sa cu noi pentru numele Său cel chemat peste noi (Ier. 14,9) Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

¹¹⁹ Timpul nu trebuie cheltuit nici în păcate, nici în deșert, ci pentru a face bine și pentru a înainta în desăvîrșire, în apropierea de Dumnezeu, și între olaltă în eliberarea de robia patimilor despărțitoare, fără rost și fără orizont. Timpul trebuie folosit cu atît mai serios cu cît ni s-a apropiat de sfîrșit, iar vrăjmașul e furios pe cei ce vede că-i vor scăpa, fiindcă au pornit pe calea care-i duce la viețuirea armonioasă și veșnică în Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

70. (V. 166) *Diavolul semănînd, din pismă, în gîndul Bătrîmului ce întreba pe marele Bătrîn, îndoială cu privire la folosul răspunsurilor lui, acesta, cunoscînd cele din inima lui, îi scrise acestea:*

Mai întîi și întîi de toate preamăresc pe Sfînta și pe cea de o ființă Treime, zicînd: Slavă Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin. Nu fără rost am început această doxologie, ci ca să dovedesc demonului urîtor al binelui că în nălucirile arătate de el nu se vede nimic dintr-o astfel de doxologie, ci numai tulburare, tristețe și spaimă. Să dăm, deci, frate, mulțumire lui Dumnezeu pentru izbăvirea de ispita ce ne-a venit ca unor lipsiți de minte. Căci nu ne-a lăsat iubirea Lui de oameni să ne pierdem pînă la sfîrșit. Căci pururea este adevărat cuvîntul care zice: "Viu sînt Eu", zice: Domnul, că nu voesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu" (Ez. 18, 23). Să dăm, deci, totdeauna mulțumire Celui ce ne-a mîntuit și ne mîntuește pururea pe noi: Celui ce-I mulțumesc îngerii, Puterile mai presus de lume, oștirile cerești, Heruvimii și Serafimii, neîncetat și neîntrerupt, cu glasuri înalte, strigînd și glas înălțînd și zicînd ¹²⁰: "Sfînt, Sfînt, Sfînt e Domnul Savaot" (Is. 6, 3). Gîndind la aceasta, să-I mulțumim deci și noi Celui căruia "cerul Îi este scaun și pămîntul așternut picioarelor" (Is. 66, 1), Căruia toată zidirea îi slujește (Iudit. 16, 14).

Pornind de la această pildă a Scripturii. să-I mulțumim ci noi Tatălui că a miluit lumea și nu L-a cruțat nici pe Fiul Său Unul Născut, ci L-a trimis ca Mîntuitor și Izbăvitor al sufletelor noastre. Să-I mulțumim Fiului, care s-a smerit pe Sine, făcîndu-se ascultător pînă la moartea pe

¹²⁰ Cuvinte din Sf. Liturghie.

cruce (Filip. 2, 8) pentru noi oamenii. Să-I mulțumim Sfintului Duh, de viață făcătorului, care a grăit în legi și în prooroci și în învățători, Care a făcut pe Petru să se pocăiască și i-a poruncit să meargă la Corneliu (Fapte 10, 19-20), l-a slăvit și i-a dat putere să scoale morți ca pe Tavita (Fapte 9, 40); care pururea o ia înainte și zdrobește cursele vrăjmașului dela cei ce-L cheamă pe El, zicînd după proorocia lui David: "Cursa a fost zdrobită și noi ne-am izbăvit; ajutorul nostru în numele Domnului care a făcut cerul și pămîntul" (Ps. 123, 7-8).

Iată deci că ne-a miluit pe noi și ne-a vindecat de o așa de mare boală. Să-L auzim zicînd: "Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuești, ca să nu pățești și mai rău" (Io. 5, 14). Să venim în toate la smerenie.

Căci cel smerit zace jos; și cel ce zace jos unde mai poate cădea? Dar e vădit că cel dela înălțime cade ușor¹²¹.

Dacă deci ne-am întors și ne-am îndreptat aceasta nu e dela noi. "Al lui Dumnezeu este darul" (Efes. 2, 8). Căci „Domnul, zice, îndreptează pe cei sfărîmați și înțelepțește pe orbi" (Ps. 145, 8). Iar cuvîntul scris: "Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos?" (Rom. 8, 35), se cuprinde un gînd de mare desăvîrșire. Dar noi am tăiat funia iubirii, murind și despărțindu-ne de corabia lui Hristos.

Însă e bine să nu rup pecetea lui Hristos și să flecăresc prea mult. Căci mă îndeamnă cel ce zice: "Unde sînt cei înțelepți, nu face pe înțeleptul" (Sirah 7, 5). Voi opri deci cuvîntul. Ți-am scris ca unui frate cu adevărat iubit.

¹²¹ Dacă te socotești cel mai de jos, nu mai poți cădea în mîndrie. Dacă te socotești cel mai de jos, nu-și mai place să te înalți în mîndrie. Nu te mai ispitește mîndria și nu mai poți socoti pe altul mai jos decît tine; nu mai vrei să te afirmi. Nu te mai temi că părerea cuiva te poate coborî și mai jos.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Făcînd acestea, vei ajunge la calea care duce la viața veșnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia I se cuvine slava, cinstea și stăpînirea, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh în veci. Amin.

71. (V. 167) *Primindu-le acestea Bătrînul s-a predat pe sine plîusului și lacrimilor. Ca să-L mîngîie, marele Bătrîn i-a scris acestea:*

Frate, cîte au trecut să le aruncăm la spate, după cuvîntul Apostolului, care zice: „Cele vechi au trecut, iată toate nouă s-au făcut” (II Cor. 5, 17). Să ne unim împreună sub jugul cel blînd al lui Hristos și să ne întărim pe noi în dragostea lui Hristos. Căci s-a spus, că "Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8). Dacă deci spune cineva că are dragoste, să nu aibă nimic urît de la Hristos¹²². Să ne străduim să curățim inima noastră de omul cel vechi al patimilor, pe care le urăște Dumnezeu. Căci "sîntem locașuri (biserici) ale Lui" (II Cor. 6, 16) și în locașul umplut de răul miros al patimilor nu locuște Dumnezeu.

Să intrăm deci în ea și să ne liniștim în micul nostru locaș,^{122b} căci a fost făcut cît ne trebuie; și să ne rugăm ca viața noastră liniștită să fie după voia Lui, slăvind Sfînta și neprihănită Treime. Intră, așadar și mă predă și pe

¹²² Cel ce crede în Hristos, să nu mai arate în sine nimic urît, căci în cazul acesta va fi socotit dela Hristos ceea ce e urît în el.

^{122b} E o practică ce se dezvoltă în rugăciunea făcută în inimă de isihăștii din sec. XIV. Te linișești în inimă, căci în ea întâlnești pe Dumnezeu, retrăgîndu-te din toate grijile legate de lume. Inima noastră e micul templu în care locuște Dumnezeu, care noi Îl înfîlmăm liniștîndu-ne. Dar a fost făcut destul de mare ca să încapă pe Dumnezeu. E mic, dar se deschide spre infinit.

mine lui Dumnezeu și nu te mai tulbura de acum să mă întrebi sau să-mi scrii. Căci sînt și eu ocupat acum.

Îți trimit analavul ce mi l-ai cerut, știind că nu sînt nimic decît "pămînt și cenușe" (Fac. 18, 27). Nu ți l-am trimis ca unul ce sînt vrednic, căci sînt necurat și dator în toate, ci ca să nu nesocotesc porunca ce zice: "Tot celui ce cere, dă-i" (Mt. 5, 12). Ți-l trimit pentru dragostea cea întru Hristos. Primindu-l, roagă-te pentru mine. Și roagă-te „ca să nu fie deșartă osteneala noastră" (1 Tes. 3, 5), ci (rodnică) în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

72. (V. 168) Un oarecare bătrîn bolnav, cu numele Andrei, care se liniștea în mînăstirea de obște, i-a destăinuit aceluiaș mare Bătrîn unele din cele ascunse ale lui, mulțumindu-i totodată că a fost învrednivit să locuiască aproape de el; deasemenea despre boala lui..

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: De crezi cu adevărat că Dumnezeu este cel ce te-a adus aci aproape încredințează-I Lui grija de tine, aruncînd asupra lui toată grija ta (Ps. 54, 25; I Petru 5, 7). Și El va rîndui precum voește cele ale tale. Iar dacă te îndoești despre vre-un lucru, sau despre boala trupească, sau despre niscai patimi sufletești, trebuie să te îngrijești singur, precum știi. Căci îndoiala ce apare în cel ce a lăsat toate în grija lui Dumnezeu în cazul unei mici supărări, îl face să spună totdeauna: "Dacă m-aș fi îngrijit de trup, nu aș fi avut să sufăr astfel"¹²³. Dar cel ce se dă pe sine lui Dumnezeu

¹²³ În măsura în care crezi mai puțin că se îngrijește Dumnezeu de ale tale, te îngrijești tu însuși mai mult pentru tine. Aceasta pentru ca nu cumva, venindu-ți totuși vre-o supărare de pe urma lăsării tale în grija lui Dumnezeu, să te cuprindă vre-o îndoială că n-ai făcut bine lăsîndu-te cu totul în grija lui Dumnezeu. De altfel cînd nu crezi

Sfinții Varsanufie și Ioan

din toată inima, trebuie să se predea pe sine Lui pînă la moarte. Căci El știe mai mult decît noi ceea ce e de folos sufletului și trupului nostru. Și cu cît îl lasă să fie mai chinuit în trup, cu atît îi aduce mai multă ușurare de păcatele șăvîrșite ¹²⁴. Căci nimic nu cere Dumnezeu de la tine decît mulțumire și răbdare și rugăciune de iertare a păcatelor.

Dar ia seama cît de mîndru sînt, că fiind bătaia de joc a dracilor și socotind că am dragostea cea după Dumnezeu, sînt biruit: ca să-ți spun. „Port jumătate din povara ta și în ce privește viitorul, Dumnezeu are să ne ajute”. ¹²⁵ Am vorbit ca un lipsit de minte, spunînd acestea. Căci mă știu pe mine slab și neputincios și gol de tot lucrul bun. Dar nerușinarea nu mă lasă să desnădăjduesc. Căci am pe Stăpînul plin de duiosie, de milă și de iubirea de oameni

deplin că Dumnezeu se va îngriji de tine, apare în mod necesar grija de a te îngriji tu însuși. Pe de altă parte o credință slabă micșorează și în mod obiectiv lucrarea lui Dumnezeu asupra ta, pentru că nu te-ai deschis deplin ei. Credința e ușa de intrare a lucrării lui Dumnezeu în ființa ta și în lucrările tale.

¹²⁴ Cel ce se lasă, din credință tare, în grija lui Dumnezeu, s-o facă cu gîndul de a suporta chiar și moartea prin îngrijirea sa de sine căci abia în aceasta arată deplina lui credință în Dumnezeu și prin aceasta credința că Dumnezeu îl va scăpa cînd i se va părea că nu mai e scăpare pentru el. Aceasta dacă vrea Dumnezeu să-l scape.

¹²⁵ Îi e teamă să nu fie o mîndrie nerușinată în afirmarea unei credințe atît de tari, încît să nu mai fie în stare să desnădăjduiască, cu toată nevrednicia sa, sau cu toată mîndria ce s-ar putea ascunde în pretetenția unei atît de mari credințe. Uimitoare analize sufletești! Uimitoare și subtile complexități sufletești Delicatețea sfintului ia și aci forma paradoxului: nu pot să nu te asigur de participarea mea la povara necazurilor tale și de ajutorul ce ți-l va da Dumnezeu, dar pe de altă parte mă tem că aceasta sună a mîndrie însă cu riscul de a părea, sau de a fi ispitit de mîndrie, nu pot să nu te încurajez. Aceasta nu-l lasă totuși să spună Fratelui că e toată povara lui.

care întinde mîna păcătosului pînă la ultima răsufare. Lipește-te de El și El va împlini tot lucrul care cerem sau îl gîndim. Lui se cuvine slava în veci. Amin. Iartă-mă, frate și roagă-te pentru mine.

73. (V. 169) *Auzind de la marele Bătrîn: „Port jumătate din povara ta” și întristîndu-se că nu i-a, fîgăduit iertarea deplină, bătrînul Andrei l-a rugat a doua oară, cerîndu-i să-i fie îndurător și să-i dea iertarea desăvîrșită prin Hristos.*

Răspunsul lui Varsamufie: Mă mir de iubirea ta, frate, că nu pricepi lucrurile iubirii celei după Dumnezeu. În primul rînd, Dumnezeu știe că mă socotesc pe mine „pămînt și cenușă” (Iov. 42, 6) și ca nefiind peste tot - nimic. Dacă totuși spun cuiva ceva peste măsurile mele, sau peste puterea mea, o fac mișcat de dragostea lui Hristos, știind că am spus că prin mine nu sînt nimic, și o „slugă netrebnică” (Lc. 17, 10). Fiindcă n-ai înțeles deci ce ți-am spus, că port jumătate din păcatele tale, află că prin aceasta te-am făcut împreună părtaș cu mine. Și nu ți-am spus că port o treime, ca să nu te las să porți mai mult ca mine și să fii mai îngreunat. Pe de altă parte, ți-am spus aceasta, ca să scot din mine mîndria. De aceea nu ți-am spus că port două părți, ca să mă arăt mai puternic ca tine. Căci aceasta ar fi fost chip al slavei deșarte. Nu ți-am spus nici că îți port întreaga povară. Căci aceasta este propriu celor desăvîrșiți, care au ajuns frați ai lui Hristos, Cel ce și-a pus sufletul Său pentru noi și care voește ca cei ce iubesc să facă aceasta cu o iubire deăvîrșită.

Și iarăși, pe de altă parte, dacă nu ți-aș fi spus așa, te-aș fi lăsat în afara lucrării duhovnicești. Deci nu caut slava dașartă luînd asupra mea totul. Nici nu te pisimuesc,

Sfinții Varsanufie și Ioan

odată ce te socotesc împreună părtaş al buneii întoarceri^{125b}. Dacă sîtem frați, să împărțim în mod egal moștenirea Părintelui nostru, ca să nu se afle între noi vre-o nedreptate. Iar dacă voești să iau totul asupra mea, o primesc și aceasta, din ascultare. Iartă-mă Că multa iubire mă duce la vorbărie. Dar să fie și aceasta spre bucuria ta în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

74. (V. 170) *Cererea aceluiaș mare acelaș mare Bătrîn să se roage pentru el și pentru boala ce-i venise.*

R ă s p u n s u l marelui Bătrîn Varsanufie: Scriptura zice: „Am trecut prin foc și apă și ne-ai scos pe noi ca să răsuflăm” (Ps. 65, 11). Cei ce voesc să placă lui Dumnezeu trebuie să treacă prin unele necazuri. Cum putem să ferim pe sfinții mucenici pentru pătimirile ce le-au îndurat pentru Dumnezeu, dacă nu putem îndura o fierbințeală? Spune sufletului tău necăjit: Nu-ți este mai de folos fierbințeala decât gheena? Să nu ne descurajăm în boală, căci Apostolul a zis: „Cînd sînt slab, atunci sînt tare” (II Cor. 13, 10). Gîndiți-vă că „Dumnezeu cercetează inimile și rărunchii” (Ps. 7, 10). Să răbdăm, să îndurăm, să ne facem mucenici ai Apostolului, care zice: „În suferință fiți răbdători” (Rom. 12, 12), mulțumiți lui Dumnezeu pentru toate (1 Tes. 5, 18) ca să nu se întîmple și cu noi ceea ce s-a spus: „Mărturisi-se-va Ție, cînd îi vei face lui bine.” (Ps. 48, 19). Și dacă ai avut sănătate trupească, dar spre încercare ți-a venit și o mică suferință, pentru ce nu-ți aduci aminte de Iov, care zice: "Dacă am

^{125b} Dacă ar fi spus că poartă toată povara fratelui, pe de o parte ar fi riscat să arate o mîndrie vizibilă, pe de alta să pismuiască pe frate că nu mai poartă nici o povară a greșalelor sale.

primit din mîna lui Dumnezeu Cele bune, nu vom rãbda și cele rele?" (Iov 2, 10). Gîndește-te că cei ce voesc odihna în toate, vor avea sa audă: Ați luat cele bune ale voastre în viața voastră" (Lc. 16, 25). Să nu ne descurajăm. Avem un Dumnezeu milostiv care cunoaște mai mult ca noi neputința noastră; și dacă pentru a ne încerca aduce asupra noastră cîte, o boală, avem pe Apostolul care ne îmbie mîngîierea, zicînd: „Credincios este Dumnezeu, care nu vă va lăsa săi fiți încercați peste ceea ce puteți, ci va aduce odată cu încercarea și sfîrșitul ei, ca să puteți rãbda" (I Cor. 10, 13). Domnul te va întări și pe tine pe cel bolnav și pe cel care te slujește și vor fi faptele voastre spre slava lui Dumnezeu. Păstrați rãbdarea pînă la capăt. Nu vă descurajați. Nu desnădăjduiți. Căci aproape este Dumnezeu care zice: "Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi" (Evr. 13, 5).

Credeți-mă, fraților, că am fost stăpînit de slava deșartă, cînd fiind bolnav niciodată nu m-am întins și nici nu mi-am lăsat lucrul meu de mînă, măcar că mi-au venit mari neputințe. Dar și acum îmi întinde cursa slava deșartă. Căci de cînd am intrat în chilie n-a lăsat boala să mă încerce. Și mă întrisiez, căci voesc să rabd. Dar nu aflu ce să rabd. Nu-mi vine vre-o suferință și mă topesc cînd aud: "Cel ce rabdă pînă la sfîrșit acela se va mîntui" (Mt. 10, 22) ¹²⁶. Dar rugați-vă să stăruie în nădejdea mîn-

¹²⁶ Un alt joc sprinten de paradexe. Marele Bătrîn se plînge că dînd prin rãbdarea ce a arătat-o în boala de mai înainte o pildă altora, s-a lăsat stăpînit de slava deșartă. Dar nu poate să nu întărească pe adresat prin pilda rãbdării sale. Însă se plînge și acum că de cînd s-a închis în chilia sa n-a mai fost încercat de boală și deci nu i s-a mai dat prilej de rãbdare. Și fără rãbdare, cum se poate mîntui ? Îi e teamă însă pe de o parte să dorească să-i vie boala, afirmînd prin aceasta că ar putea-o rãbda și prin aceasta să se arate ca urmărind slava deșartă. Pe de altă parte îi e teamă că viețuirea lui înaltă ar

Sfinții Varsanufie și Ioan

tuirii mele celei în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

75. (V. 171) *Acelaș bătrîn, încă bolnav, a rugat pe marele Bătrîn să se roage pentru el, ca să se învrednicească de ajutorul lui Dumnezeu.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie. Odată ce ai pe Dumnezeu, nu se teme, ci aruncă toată grija ta asupra Lui și El va purta grije de tine. (Ps. 54, 23; I Petru 5, 7). „Nu știi că de se va desface această casă pămîntească a cortului nostru, vom avea zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută, de mîină, veșnică; în ceruri ?” (II Cor. 5, 1). Crede fără să te îndoiești și Dumnezeu te va ajuta. Căci e milostiv. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

76. (V. 172) *Acelaș Bătrîn, locuind cu un frate oarecare, bolnav și el, i-a cerut celui alt Bătrîn să se roage pentru el.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Domnul a spus: "Întru răbdarea voastră veți cîștiga sufletele voastre (Lc. 29, 19). Iar Apostolul urmînd Lui a spus: „Aveți nevoie de răbdare" (Evr. 10, 36). Și proorocul a zis: "Așteptînd, am așteptat pe Domnul și a căutat spre mine" (Ps. 39, 1). Dulcele nostru Stăpîn a spus: „Cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Stăruieți amîndoi în răbdare, mulțumind și privind la sfînta putere a lui Dumnezeu, care vine de sus. Căci spre cercarea voastră sînt toate acestea. Privegheați în cele spuse de noi: "Ispi-

putea să oprească boala dela el. De aceea numește chilia în care s-a închis, „chilia ei,” adică a slavei deșarte.

tește-mă, Doamne, și mă ceartă" (Ps. 25, 2). Vă cer să vă rugați pentru mine, pentru dragostea cea după Dumnezeu.

77. (V. 173) *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Fiindcă îmi spune gîndul că nu mă pot mîntui, roagă-te pentru mine, milostive Părinte, și spune-mi ce să fac, că sînt împiedicat să postesc.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Dumnezeu cerului și al pămîntului să-ți dea ție și mie, nevrednicului, să aflăm milă în ceasul acela și să stăm cu îndrăzneală înaintea înfricoșătorului și slăvitului scaun de judecată al Lui. Iubite frate, avînd un astfel de Dumnezeu milostiv nu te arunca în desnădejde. Căci aceasta este marea bucurie a diavolului. Fii cu încredere în Domnul. Căci nimenea nu va fi scos din turma oilor lui Hristos, a Dumnezeului nostru, dacă rabdă pînă la sfîrșit în locul acesta. Fiindcă sînt unii în el care au multă îndrăzneală la Dumnezeu și stăruiesc în rugăciunea către El ca să nu fie despărțiți de ei cei ce sînt uniți cu ei în acest loc binecuvîntat; ci ca precum rămîn împreună în locul pe care și l-a ales Dumnezeu ca să fie chemat în el numele Lui, așa să rămînă împreună și în viitor ¹²⁷.

¹²⁷ Cei mai slabi duhvnicește, dacă rămîn uniți cu cei mai tari - fapt care depinde de petrecerea în acelaș loc - se vor bucura și ei în viața viitoare de bunătățile - de care se vor bucura aceia. Iubindu-i pe aceia, cinstindu-i pe aceia, primesc în ei ceva ce au aceia. Se produce o comunicare a stării de suflet dela cei mai înaintați la cei mai puțin înaintați. Ei nu vor putea fi despărțiți de aceia nici cînd în aceia se va revărsa toată cunoștința și toată desăvîrșirea comuniunii depline cu Dumnezeu. Exită o sobornicitate interioară între cei de pe trepte duhovnicești mai înalte și mai coborîte. Aceasta implică o mare răspundere a celor mai tari pentru cei mai slabi; ei trebuie să se facă iubiți de cei mai slabi prin felul lor de a se purta cu aceștia. De altfel arceasta e și o urmare inevitabilă a calității mai înalte a stării lor duhvnicești. Dar aceasta nu-i scutnște nici pe cei mai slabi de a-și

Sfinții Varsanufie și Ioan

Deci nu te teme prea cinstite căci dacă eu cel neputincios și prea mic am primit încredințarea că vei fi numărat și înscris împreună cu turma binecuvîntată a lui Hristos, cu cît mai mult sfinții părinți ai lui Dumnezeu și vrednici de El n-au fost încredințați despre aceasta? Așteaptă deci pe Domnul și nădăjduște în El. Iar despre postul trupesc nu te întrista, Căci el, nu e nimic fără cel duhovnicesc. Pentrucă „nu cele ce intră (fără plăcere) în om îl spurcă, ci cele ce ies din el” (Mc. 7, 15). Pe de altă parte Dumnezeu a dat monachului drept cîrmaci dreapta socoteală (puterea deosebirii). Deosebește deci, iubitele, dela cine cere Dumnezeu milostenie, dela sărac sau dela bogat? Căci zice: "Să nu încetezi să faci bine celui lipsit, precum ai la îndemîină" (Prov. 3, 27). Deci nu cere Dumnezeu dela cei bolnavi cu trupul înfrînarea, ci dela cei puternici și sănătoși cu trupul. Coboară, fii îngăduitor deci puțin cu trupul. Căci nu va fi un păcat. Nu cere Dumnezeu dela tine aceasta (înfrînare), pentru că știe neputința ce ți-a trimis-o.

Mulțumește-i deci, în toate Lui (I Tes. 5, 18). Căci mulțumirea înalță rugăciunea pentru neputința ta la Dumnezeu. Dezbracă, așadar, pe omul cel vechi, care se strică împreună cu poftetele amăgirii și îmbracă pe cel nou zidit după Dumnezeu (Ef. 4, 22-24). Și bucură-te în Domnul, veselindu-te împreună cu sfinții Lui ce se veselesc pururea. Cine înțelege? Cine poate bănui bucuria cea negrăită a sfinților? Veselia lor de nedescris? Lumina de neînchisă? Cine le descoperă, atîta timp cît sînt aici, tainele Lui minunate, slăvite, slava și odihna ce așteaptă și chipul în

deschide sufletul cu înțelegere pentru cei mai buni. Astfel dacă există într-un anumit loc cîțiva foarte tari duhovnicește, se pot mîntui toți. Dar dacă nu există cîțiva din aceștia, viețuirea la un loc prin pildele rele ce și le dau unii altora, poate înmulți răul tot mai mult în toți.

care le înstrăinează mintea de lumea aceasta ca să se vadă totdeauna pe ei în cer împreună cu Hristos și cu îngerii ? Nu-i supără pe ei foamea, nici setea, nici altceva pămîntesc. Căci s-au eliberat de toate poverile și ptimile și păcatele. Sau după cuvîntul Scripturii: „Unde e comoara lor, acolo e și mintea lor" (Mt. 6. 21). Cel ce a ajuns la aceasta, știe ce aude. Dar ce am de făcut eu care n-am făcut nimic ? Dar nu desnădăjduesc. Căci puternic e Dumnezeu ca să ne așeze printre cei ce vor afla milă în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh în veci. Amin. Domnul să audă pe slugile Sale adevărate și să vă trimită vouă degrabă marea lui milă, iar mie să-mi dea ea știu, să vin la cunoștința adevărului" (I Tim. 2, 4). Roagă-te pentru mine și îmbrățișează pe fratele tău împreună slujitor, rugîndu-l să facă acelaș lucru pentru puținătatea mea.

78. (V. 174) Î n t r e b a r e către acelaș mare Bătrîn: Sufăr cumplit de reumatism la picioare și la mîini și fiindcă mă tem de nu cumva sînt dela demoni, spune-mi Părinte de este așa. Și ce trebuie să fac, că tare mă supără pentru că nu pot posti și sînt silit de multe ori să mînc. Ce este apoi că văd în vis, pe zid, niște fiare sălbntice ? Te rog, Stăpîne, pentru Domnul, să-mi trimiți o mică binecuvîntare din sfînta mîncare și apă a ta, ca să iau mîngiere prin ele.

Nu fi trist, iubitul meu. Nu e dela demoni cum socotești, ci e un reumatism îngăduit de voința pedagogică a lui Dumnezeu spre îmbunătățirea noastră, dacă îl primim cu mulțumire. N-a fost Iov un prieten adevărat al lui Dumnezeu? Și sfîrșitul răbdării l-a dus la o slavă de neînchipuit

Sfinții Varsanufie și Ioan

Rabdă deci și tu puțin și vei vedea slava lui Dumnezeu.

Cît despre post nu te întrista. Căci precum ți-am spus încă înainte nu cere Dumnezeu ceva peste putere. Doar ce este postul altceva decît o pedagogie a trupului, spre supunerea trupului sănătos și spre slăbirea pornirii lui spre patimi. Căci zice: „Cînd, sînt slab, atunci sînt tare” (II Cor. 12, 10). Iar boala e mai presus de certarea pedagogică și celui ce o suportă cu răbdare și mulțumește lui Dumnezeu i se socotește în loc de nevoie (asceză), sau chiar mai mult și culege din răbdarea aceasia rodul mîntuirii. Deci nu trebuie să slăbești trupul prin post cînd el e slab prin el însuși. Mulțumește lui Dumnezeu că ai fost izbăvit de osteneala înfrînării. De zece ori îți spun: nu te întrista. De mînînci, nu vei fi osîndit. Căci aceasta nu ne vine din lucrarea demonilor, nici din moleșeala gîndului, ci spre cercarea a noastră și spre folosul sufletului.

Iar visurile cu fiarele sălbatice, sînt năluciri ale dracilor care voesc să te amăgească prin ele să crezi că boala ta este dela ei. Dar Domnul îi va goli de putere co cuvîntul gurii Sale (II Tim. 2, 8) prin rugăciunile sfinților ¹²⁸. Amin.

Să nu te întristezi. Căci „pe care îl iubește Domnul îl ceartă și bate cu biciul pe tot cel ce-l primește” (Prov. 3, 12). Cred că Dumnezeu va face milă și cu boala aceasta trupească a ta, așa cum voește. Domnul să-ți dea putere și tărie ca să suportî. Amin. Îți trimit puțină apă din ulciorul fericitului nostru Părinte Eftimie. Îți trimit și puțină

¹²⁸ Numele Domnului nostru Iisus Hristos este înfricoșător dracilor și celor ce se lasă stăpîniți de patimile inspirate de aceia. Dar e înfricoșător prin blîndețea și curăția umanității Sale, care înseamnă totodată o libertate de tot ce e rău, o putere absolută față de rău. În El existența umană nu e supusă nici unei înrobiri. [n.ed.: în carte nu este pusă nota în dreptul vreunui cuvînt din textul filocalic ci numai la subsol; am pus-o unde am considerat mai potrivit].

binecuvîntare din hrana mea, ca să binecuvîntezi tu această hrană. Roagă-te pentru mine, prea dorite frate.

79. (V. 174) *Cererea aceluiaș către alt Bătrîn: Roagă-te Părinte pentru boala mea cea grea și spune-mi despre dietă.*

Oare nu e spre sminteață cît mănînc repede și des ? Iar despre psalmodie, în ce măsură pot să trec peste ea ? Căci nu pot să cînt. Sădaște-mă, Stăpîne, și mă udă. (I Cor. 3, 6-8) Explică-mi ceea ce a spus sfîntul nostru Părinte că "Domnul va face mila Sa cu tine"; dacă mi-a spus-o despre moarte.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă am tăcut, am făcut-o pentru că n-am știut ce să-ți spun, nu pentru că am ascuns ceva ce era de bine. De ce ceri pîine dela cel ce mănîncă roșcove? Iar acum îți scriu, pentru că chiar dacă nu sînt nimic, mă bucur împreună cu tine de cele ce ți-a scris binecuvîntatul nostru Părinte. Căci te hrănește cu hrana tare a pîinii duhovnicești. De ce mai ai nevoie de laptele meu apos care pricinucște scîrbă? Nici Scriptura, nici Părinții n-au împiedicat coborîrea la trup, făcută nu din plăcere, ci cu dreaptă socoteală (cu discernămînt). Cînd deci, precum ți-am spus înainte, nu mănînci și nu bei cu risipă, nici din plăcere, acestea nu-ți aduc; osîndă, nici nu sînt spre sminteață. Despre ele a spus Domnul că nu spurcă pe om (Mc. 7, 15).

Cît despre psalmodie sau liturghie, nu te necăji. Căci nu ți le cere Domnul odată ce ești bolnav. Cel ce ia aminte la sine, își pricinuește el însuși suferința nevoinței (ascezei) pentru Domnul și pentru mîntuirea sa... Dar tu ai suferința boalei în locul suferinței nevoinței. În privința boalei nu te descuraja, căci nu te va părăsi Domnul, ci o

Sfinții Varsanufie și Ioan

va folosi cum singur El știe spre folosul tău, ca să nu suferi peste putere.

Iar deaspre moarte n-a vorbit Bătrînul, ci numai despre mila ce-o va face Dumnezeu cu iubirea ta. Te rog deci să o suportți cum ți-a spus și vei vedea cu adevărat slava lui Dumnezeu.

Cît despre sădire, dacă cel ce sădește și udă e nimic, iar tu le pui pe seama mea, să ai în locul meu, care nu sînt nimic, pe Dumnezeu, care dă creșterea și acopere și face cu tine potrivit cu mila Lui. Bucură-te deci de bunătatea Lui, îmbărbătează-te și fii tare în El. Și roagă-te pentru mine, ca să se facă și cu mine mila Lui.

80. (V. 176). *Acelaș bătrîn chimuit de boală i-a cerut iarăși aceleuiaș Bătrîn să se roage pentru el.*

Răspunsul lui Ioan: Boala ta îți este spre cercare. Rabdă mulțumind și vei fi miluit degrabă de Dumnezeu. Vă îmbrățișez în Domnul și vă cer să vă rugați pentru mine.

81. (V. 177). *Acelaș i-a cerut marelui Bătrîn acelaș lucru.*

Răspunsul lui Varsanufie: Iată că și fratele Ioan i-a spus că Dumnezeu îl va milui în grabă. Deci eu cel prea mic, ce pot să-i spun ? Mă bucur încă, astăzi. Căci cred că Dumnezeu îi va trimite lui astăzi ușurarea prin rugăciunile sfinților Lui. Rugați-vă, iubiților, pentru mine.

82. (V. 178) După acest răspuns, îndată s-a făcut sănătos încă în aceiași zi și i-a trimis mulțumiri Bătrînului, vestindu-i mila ce-a făcut-o Dumnezeu cu el.

Răspunsul lui Varsanufie: Domnul nostru Iisus Hristos a spus ucenicilor și apostolilor Săi, făcându-le bucurie: „Nu va bucurați că dracii se vor supune vouă întru numele Meu, ci că numele voastre sînt scrise în ceruri” (Lc. 10, 20). Așa și noi, dacă săltăm strigînd pentru ajutorul venit trupului întru numele lui Dumnezeu și al Ocrotitorului sufletelor noastre Iisus Hristos, ce vom spune despre curățirea desăvîrșită de toate patimile care se va da sufletului nostru întru numele înfricoșător și slăvit al lui ? Cîte glasuri, limbi, și gînduri, inimi îi vor putea da Lui cuvenita doxologie ? ¹²⁹ Dar socotesc că nu se află nici în ființele netrupești ¹³⁰. Pentru că dumnezeirea este necuprinsă. Lui se cuvine slava, stăpînirea și puterea în veci. Amin.

83. (V. 179) Acestui bătrîn îi spuse un frate oarecare: "Iată cu prin rugăciunile sfinților te-ai reînoit, bătrîne. Acesta, răspunzîndu-i, îi spuse: "De cîte ori mi-ai spus cuvîntul acesta, chiar dacă acum e a patra oară, am băgat de seamă că dracii îmi zdrobesc trupul" Și fu întrebat celălalt Bătrîn despre aceasta.

Răspunsul lui Ioan. Lucrul acesta vine din pismă și necredință. Din pismă, pentru că dracii nu se bucură de

¹²⁹ Îi vor înălța doxologia pentru nenumăratele binefaceri făcute diferitelor făpturi, care cu ființa lor întregă îl vor preamări. Dar îl vor preamări plini de uimire mai ales pentru suprema realizare a umanului pe care o vor vedea în El, care se va revărsa ca un dar și în ele. Căci ele vor fi ridicate cu vederea și cu existența la un plan pe care nici nu-l putem bănuși.

¹³⁰ Făpturile vor slăvi dumnezeirea. Dar acestea nu înseamnă că Ea se va afla întregă în ele și înțeleasă deplin în ele. Slava Ei va iradia în ele, puterea Ei va lucra în ele. Dar Ea va rămîne în același timp veșnic mai presus de ele.

Sfinții Varsanufie și Ioan

binele ce se face omului. Din necredință, pentru că văzînd boala să se îndoiască cu inima.^{130b}

84. (V. 180) *Întrebarea* aceluiaș către acelaș Bătrîn: Spune-mi, Părinte, avem necredința în noi, sau dracii ne aduc la necredință ?

Răspunsul lui Ioan: Dracii ne aduc necredința din pismă. Dar dacă o primim, ne face slujitori și părtași ai lui.

85. (V. 181) *Întrebarea* aceluiaș către marele Bătrîn: Cînd mă ușurez de boală, cum trebui să-mi petrec ziua ?

Răspuns : Bucură-te în Domnul ! Iarăși zic bucură-te (Fil. 4, 4). M-ai veselit acum cu întrebarea ta; sau mai vîrtos pe Dumnezeu și pe îngerii Lui.

Cît despre cele ce m-ai întreat, zis-a Domnul; „Pe acestea trebuia să le faceți și pe acelelea să nu le lăsați” (Mt. 23, 7, 3). Trebuie să cînți puțin și să spui puține pe dinafară, să cercetezi și să păzești puțin gîndurile. Căci cel ce are multe feluri de mîncare la masa sa, are plăcere să mănînce din multe. Iar cel ce mănîncă un singur fel de mîncare în fiecare zi, nu numai că n-are plăcere de ea, ci poate cu vremea se și scîrbește de ea. Așa e și în această privință. Stă în puterea celor desăvîrșiți să se obișnuiască să se împărtășească în fiecare zi din acelaș fel de mîncare

^{130b} Fratele îi spunea des: „Iată te-ai făcut sănătos”, i-o spunea de pisma semănată de diavolul în el. Dar i-o spunea și cu o anumită îndoială, născînd această îndoială și în bătrînul ce se făcuse sănătos. Iar îndoiala aceasta, ca slăbire a credinței, îl făcea să se simtă din nou bolnav. Îndoiala produce și ea boală. Cînd zici: „Nu cred că sunt sănătos”

simți cu adevărat un început de îmbolnăvire.

fără a se scîrbi. Cît despre cîntare și despre rostirea pe dinafară să nu te legi pe tine, ci fă după puterea ce ți-o da Domnul. Iar de citit și de rugăciune să nu te lipsești. Fă puțin din aceasta, puțin din aceea. Și așa vei cheltui ziua plăcînd lui Dumnezeu. Părinții desăvîrșiți ai noștri n-au avut o regulă. Pentru că toată ziua le era o pravilă: să cînte puțin, să rostească puține pe dinafară, să-și cerceteze puțin gîndurile, să se ocupe puțin cu mîncarea. Iar acestea toate cu frica lui Dumnezeu. Căci s-a spus: "Toate cîte le faceți să le faceți spre slava lui Dumnezeu" (I Cor. 10, 31). Domnul Iisus să ne păzească pe noi de tot răul. Amin.

86. (*Lipsește în V*) *Întrebarea* aceluiaș către acelaș Bătrîn: Cum trebuie cercetate gîndurile ? Și cum trebuie să ne păzim de robia patimilor ? ¹³¹

Răspuns: A cerceta gîndurile înseamnă că atunci cînd vine gîndul să se ia seama la ce naște el. Îți dau o pildă: presupune că cineva te-a ocărît și că tu ești frămîntat de gîndul să-i răspunzi. Spune atunci gîndului: "Dacă răspund îl voi tulbura și el se va supăra împotriva mea. Deci e mai bine să îndur puțin și îmi va trece". Dacă se ivește nu un gînd împotriva cuiva, ci un gînd în el

¹³¹ Lupta omului împotriva patimilor e lupta pentru libertate, împotriva robiei. Cel mai greu este să te eliberezi de ceea ce te robește din tine, mai bine zis de forțele nevăzute care stînesc aceste patimi prin trezirea pornirilor inferioare din tine. E bine să ajungi să faci ce voiești, fără să te simți silit de aceasta; să fii stăpîn pe tot ce e în tine; și fii liber de tine. Ești tu însuși, cînd ești liber și de tine. Sînt liber cînd fac ce vreau, fără nici o silă din partea a ceva ce este în mine. Dar aceasta înseamnă a face binele și a te menține în starea de a-l face fără greutate. E cea mai mare putere a ta în aceasta. Numai răul robește sub aparența libertății.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Însuși, trebuie să cercetezi acest gând și să-ți spui: "Unde va sfârși acest gând rău?" "El va sfârși în gheenă". Și gândul te va lăsa liniștit. Și pentru toate gândurile fă la fel: îndată ce apare un gând, cercetează-l și taie-l. Cît despre robie, trebuie multă veghe ca, precum zic Părinții, dacă un gând trage mintea ta spre desfrînare, să-l îndrepti spre curăție; dacă spre lăcomia pîntecelui, să-l conduci spre cumpătare; dacă spre ură, să-l călăuzești spre iubire și la fel cu alte patimi. Nu te întrista, căci vei afla milă după făgăduințele ce le-ai primit. Drept aceea "de trăim, să trăim pentru Domnul și de murim, să murim pentru Domnul" (Rom. 14, 8).

87. (V. 182) *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ı n : S p u n e - m i , P ă r i n t e , d e c e t r e a p t ă d e d e s ă v ı r ș i r e ț i n e a t e r u g a n e ı n c e t a t ? (I T e s . 5 , 1 7) ș i d u c ă t r e b u e s ă ț i n u n c a n o n (o r e g u l ă , o p r a v i l ă) ?*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : Bucură-te, frate, în Domnul; bucură-te, iubitul meu, în Domnul; bucură-te în Domnul, împreună moștenitorule¹³². Rugăciunea neîncetată ține de măsura nepătimirii¹³³. Dar atunci se ia

¹³² Ești împreună moștenitor cu mine al Împărăției Sf. Treimi, în calitate de fiu al Tatălui, al Împăratului suprem, nesupus nici unei sile. Bucură-te de libertatea la care ești chemat în calitate de moștenitor și împreună stăpînitor în Împărăția Lui în care nu e nici o silă. Libertatea aceasta este una cu nepătimirea. De aceea este anunțată aceasta în propoziția următoare. Sîntem împreună moștenitori ai Împărăției cerurilor al cărei Împărat e Tatăl nostru.

¹³³ Nu te poți ruga neîncetat cît timp nu te-ai eliberat total de patimi. Căci orice ivire a patimii întrerupe rugăciunea, te ia în robie, rupîndu-te de Dumnezeu, în care e libertatea. Numai în rugăciune, ca act de iubire a lui Dumnezeu, care nu te supune ca o patimă, se manifestă libertatea deplină de noi înșine. Starețul Gheorghe de la Cernica

cunoștință de venirea Duhului, care învață pe om toate (Io. 14, 26), deci și cele ale rugăciunii ¹³⁴. Căci Apostolul zice: "Iar să ne rugăm cum trebuie nu știu, dar Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite" (Rom. 8, 27). La ce ți-aș vorbi deci acum despre clădirile Romei, când încă n-ai fost acolo?

Omul care viețuiește într-o liniște, mai ales pe pat, nu are canon. Ci fii ca un om care mănâncă și bea după trebuință. Iar când îți vine să citești și vezi în inima ta căință, citește cât poți. La fel în ce privește cântarea. Dar mulțumirea și pe "Doamne miluește" țin-le după puterea ta și nu te teme. "Căci darurile lui Dumnezeu nu se iau înapoi" (Rom. 11, 29).

88. (V. 183). Acelaș după ce s-a însănătoșit, fiind apucat de o neputință la stomac, a trimis o rugămintă către marele Bătrîn să se roage pentru el, zicînd: „De pe la miezul nopții mi se usucă gura și pleoapele și mi se slăbesc mîinile și picioarele. Și cînd mă trezesc îmi tremură un ceas întreg tot trupul începînd de la stomac. Apoi mă moleșesc și mă fac ca lutul. Și vreau să spun un psalm și nu-l pot rosti cu gura. Iar dacă vreau să-l spun cu inima, mă cuprinde somnul. Și nu mai știu ce să fac, căci îmi văd amenințată mînuirea. Fii bun, Părinte, pentru

spunea și el: rugăciunea neîncetată ține de nepătimire.

¹³⁴ Libertatea nu poate fi decît în Duhul Sfînt. Căci Duhul Sfînt, Duhul suprem, liber de orice silă, nu e supus nici unei patimi, nici unei legi ce nu ți-o dă El. Și El poate infuza libertatea Sa și a omului dotat cu duh. „Unde este Duhul Domnului acolo e libertatea" (I Cor. 3,17). De aceea unde este Duhul, este și puțința rugăciunii neîncetate, a convorbirii iubitoare cu Dumnezeu. El ne insuflă duh de fii iubitori și iubîți ai Tatălui, duh de libertate și duh de iubire față de Tatăl nostru și de Hristos Fratele nostru. De aceea cînd ne rugăm, Duhul se roagă în noi (Rom. 8, 26).

Sfinții Varsanufie și Ioan

Domnul, roagă-te pentru mine și explică-mi ce se întâmplă cu mine ?

Răspunsul lui Varsanufie: Starea aceasta e o mică neputință a stomacului. Dar e și o greutate pricinuită de lucrarea demonilor. Nu lua în seamă pe nici una. Căci zice: „Iar cei ce sînt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile: și poftele lui” (Gal. 5, 24). Iată că se roagă Bătrînul pentru iubirea ta. Plînge și tu puțin în rugăciunea ta, mulțumind lui Dumnezeu și rugîndu-te să fii miluit și te va milui. Căci avem un Stăpîn foarte milostiv și un Părinte îndurător. Și nimenea nu e în stare nici dintre Puterile de sus, nici dintre slugile adevărate de jos să descrie după vrednicie, bunătatea Lui și cît dorește să miluiască neamul omenesc ¹³⁵. Deaceea are îndelungă răbdare cu noi, ca să sporească răbdarea noastră în vederea mîntuirii ¹³⁶. Căci așa ne-a învățat, zicînd: „Întru răbdarea voastră veți cîștiga sufletele voastre” (Lc. 21, 19). Deci să nu te descurajezi, frate. Căci Iisus a înțeput

¹³⁵ Nu se poate descrie mila dumnezeiască și nici cît de mult dorește Dumnezeu să ne miluiască. Mila noastră e numai un chip șters al milei Lui. Căci ea e legată de libertate. Și nu ne poate ridica în libertate, dacă nu ne silim și noi să ne cîștigăm libertatea. Nu-i pot da cuiva libertatea de el însuși. Ea ni se poate întări prin iubirea lui Dumnezeu față de noi și a noastră față de El. Dar iubirea nu se impune cu sila, ci se primește de bunăvoie.

¹³⁶ Răbdarea noastră se alimentează din răbdarea lui Dumnezeu, care e și puterea nesfîrșită a statorniciei în bine. Dacă El are răbdare, de ce nu am avea și noi dacă El ne-o dă și nouă ? Depinde numai de noi să rămînem în legătură cu El. În tăria răbdării se afirmă și sporește libertatea, necedarea la ceea ce ne-ar presa, mai ales cînd știm că greutatea ce ne vine e încuviințată de Dumnezeu. Iar mîntuirea constă în libertatea desăvîrșită și definitivă trăită în comuniunea iubitoare de Dumnezeu.

să-și facă mila Sa cu tine. Lui i se cuvine slava, în veci. Amin. Roagă-te pentru mine.

89. (184). *În t r e b r e a aceluiaș către celălalt Bătrîn: Oare de ce a spus Părintele nostru: „Iisus a început să-și facă mila Sa cu tine” ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A spus-o pentru propășirea și pentru marele folos ce-l are sufletul tău să te afli într-o împreună viețuire cu astfel de oameni, cu care vei avea să înviezi tu ziua aceea întru mare bucurie, de vei ținea pînă la sfîrșit răbdarea și mulțumirea.

90. (V. 185). Cererea aceluiaș către marele Bătrîn: Eu cred că toate cîte veți lega pe pămînt vor fi legate și în cer; și cîte veți deslega vor fi deslegate (Mt. 18, 18). Te rog, Părinte, pentru îndurările lui Dumnezeu, ajută neputinței mele, căci șchiopătez cu sufletul și cu trupul și necăjesc pe frații cu care locuiesc. Cere lui Dumnezeu să-mi împlinesc prin mine însumi trebuințele mele, ca să nu-mi poarte frații poverile mele. Căci cred că toate cîte le ceri lui, Dumnezeu, ți le dă. Păitimește, Părinte, împreună cu neputința mea și mă iartă.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, mica ta cheie deschide ușa mea ¹³⁷. Căci sînt fără de minte și nu pot să suport să ascund minunile lui Dumnezeu. Dacă deci aude cineva cuvintele mele plin de uimire nu zice altceva decît că: „Și-a ieșit din miniți”. Eu socotesc că nu știe că „toate sînt cu putință lui Dumnezeu și nimic cu neputință” (Iov. 42, 2). De aceea precum a lucrat prin primii Săi ucenici, sculînd pe paralic (Fapte 9, 33-34) și înviind pe Tavita care murise (Fapte 9, 40), așa poate lucra și prin cei de

¹³⁷ În Pateric, la Ava Petru.

Sfinții Varsanufie și Ioan

acum. Grăesc înaintea Lui și nu mint, căci știu pe un rob al lui Dumnezeu între oamenii de acum, în această vreme și în acest loc binecuvântat, care poate scula morți întru numele Stăpînului nostru Iisus Hristos, și poate alunga draci și vindeca boli de nevindecat și săvîrși alte puteri nu mai puțin decît Apostolii, cum mărturisește Cel ce i-a dat lui harisma (darul), mai bine zis harismele (darurile). Și ce sînt aceste lucruri care se săvîrșesc azi întru numele lui Iisus. Sînt lucruri pentru care nu se poate ajuta de puterea sa proprie ¹³⁸. Fiindcă toate opri și războaie, poate închide și deschide cerul ca Ilie. Căci totdeauna are Domnul slugi adevărate, pe care nu-i numește slugi, și fii (Gal. 4, 7). Și chiar dacă sînt pismuiți de vrăjmașul, cu harul lui Dumnezeu nu-i poate vătăma. Căci corabia a trecut peste furtună. ostașul peste războaie, cîrmaciul peste vîrtejuri, plugarul peste vremea rea, negustorul peste hoți și monachul s-a desăvîrșit în singurătate ¹³⁹.

Dar cine nu va spune auzind aceste lucruri mai mult decît uriașe că mi-am ieșit din minți. Și cu adeavărat mi-am ieșit din minți. Dar eu nu mărturisesc despre mine, ci despre altul. Și dacă vrea cineva să spună că mi-am ieșit din minți, cum am spus, n-are decît să o spună ^{139b}. Dacă rîvnește deci cineva să ajungă la această măsură, să nu șovăie. Le-am spus acestea iubirii tale, încredințîndu-te că e cu putință să ajungi la ceea ce voești. Căci dacă am cerut pentru tine și Dumnezeu ți-a dăruit bunătățile

¹³⁸ Se pare că Varsanufie face aluzie la sine însuși. El nu poate ascunde minunile lui Dumnezeu, dar prin arceasta se socotește că se face un om fără de minte. Hristos însuși mărturisește lui aceasta.

¹³⁹ Aci se dă și condiția ca cineva să ajungă la o astfel de harismă: odihna totală de patimi.

^{139b} Nota de la ediția greacă: „Socotesc că sfintul le zice acestea de la sine, dar nu o spune în mod deschis, din smerenie, de aceea zice că spune acestea despre altul”.

cerești cele negrăite și veșnice „pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" (I Cor. 2, 9), și dacă ele vor fi ale tale care ai păzit predaniile, cu cât mai mult nu e nici-o greutate să cerem lui Dumnezeu și să primim harul să nu mai fii bolnav și în suferință nici măcar o singură zi ^{139c}.

Dar Iisus știe mai mult decît noi ce e de trebuință și de folos fierărui om: unuia să ia plata răbdării, ca Iov; altora, să ia plata slujirii, ca Evloghie cel dintre avocați (Hist. Lausiacă 21, 3-14.). Deci să nu ceri nimic de la Dumnezeu prin slujitorii Lui decît ajutor și ascultare. „Căci cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22) în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căci El va avea grije de noi în veci. Amin. Nu știi ce a spus Domnul Sfîntul Pavel care-i ceruse să se ia de la el suferința ? : „Îți ajunge ție harul Meu" (II Cor. 12, 9). Oare din lipsa de iubire i-a spus lui aceasta ? Sau pentru că știa ce-i este de folos? Adu-ți aminte că „nu sînt vrednice pătitmirile vremii de acum de slava ce se va descoperi nouă" (Rom. 8, 18). Iertați-mă și rugați-vă pentru mine titcălosul, ca să țin și eu măsurile acestea pînă la sfîrșit. Căci cel ce le ține pe acestea s-a făcut de pe acum frate al lui Iisus. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

91. (V. 186). *Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn despre aflarea milei în ziua aceea.*

Răspunsul lui Varsamufie: Frate și iubite în Hristos, Andrei ! Mă mir de iubirea ta, mai bine zis de simplitatea ta, care se îndoaie în fagăduințe. Zis-a Domnul lui

^{139c} Dacă Dumnezeu ne dă bunătățile veșnice negrăit de mari, nu ne poate da El bunul cu mult mai mic al sănătății ?

Sfinții Varsanufie și Ioan

Filip: „Toată vremea am fost cu voi și nu m-ai cunoscut, Filipe?” (Io. 14, 9) Crede, frate, că tot ce ni s-a făgăduit vom avea. Și dacă vrei, chiar mai mult. Căci se poate dobîndi puțină milă. Dar se poate dobîndi și multă milă. Iar David a ales-o pe cea mare (Ps. 50, 30). Deci a cel ce o vrea pe cea mare, o va afla prin smerenie și blîndețe și răbdare și prin alte daruri asemănătoare¹⁴⁰. De afli milă, o afli prin rugăciunile sfinților. Dar mila mică sau mare atîrnă de tine. Alege-o pe care vrei¹⁴¹. Locuiește cu celălalt în pace și sfințește, răbdînd în smerenie pe aproapele ca un monach, făcîndu-te pildă ca un monach și ca un înaintat ce ești. Să ai pe fratele tău lîngă tine ca pe un fiu și slujitor, iar de greșește sau pierde ceva, sfătuește-l și arată-i greșala, ca să se îndrepte. Și roagă-te pentru mine.

¹⁴⁰ De ai milă pentru alții o ai Pentru tine, căci mila pentru alții se mișcă în ființa ta, te îndulcește pe tine însuși. Iubești pe alții, ai tu însuși bucuria dulcității acestei iubiri. A cere milă mare dela Dumnezeu înseamnă a nu te simți capabil să ajungi prin tine la această stare înaltă. Înseamnă a cere o dulceață care te ferește în primul rînd pe tine însuși. Înseamnă smerenie, dar și dragoste de alții (contrar lui Nitsche, care disprețuia pe creștini că cer mila lui Dumnezeu).

¹⁴¹ Chiar în rugăciunile sfinților pentru tine e prezentă mila lor generoasă și ei au, prin apropierea lor de Cel ce este izvorul milei, această generozitate comună cu a Lui. Cel ce cere mila lui Dumnezeu devine capabil să se dăruiască pînă la moarte, cîștigă o tărie supremă, nu o stare de rob fricos, cum spunea Nitsche. Iar mila cînd e statornică se întinde între personae ca o simțire molipsitoare. Fără să vrei te molipsești de mila altuia față de tine. Dar poți să-i pui și o frînă, primind și dînd mai puțin din ea. Însă o poți și lăsa să se lărgească atît cît tinde ea, sau ființa ta, în care e trezită mila de mila altuia. În cererea milei dela Dumnezeu cu stărință se arată și o putere de dragoste nepotolită a omului față de semenii.

92. (V. 187). *Acelaș către acelaș mare Bătrîn Părinte, dă-mi, un canon, (o pravilă) ca unui începător, care n-a primit încă schima și roagăte pentru mine, că fratele care mă slujește pe mine mă necăjește, iar pe celălalt îl odihnește.*

Răspunsul lui Varsanufie: Prea iubite frate, mi-ai scris un lucru peste puterea mea: să-ți poruncesc un lucru pe care nici eu însumi nu-l pot purta. Mi-ai cerut să-ți dau un canon ca unui începător care nu a luat încă schima iar rînduiala începătorului este aceasta: să petreacă în multă smerenie, să nu se prețuiască pe sine în vreo privință oarecare, să nu zică ce-i aceasta?", sau: „ Pentru ce-i aceasta ?". Ci într-o multă ascultare și supunere, să nu se socotească de-o potrivă cu cineva. Să nu spună „I se dă cinste cutăruia, de ce nu mi se dă și mie? E ușurat acela în toate, de ce nu sînt ușurat și eu ?" Chiar dacă băgat în seamă în toate, să nu se împotrivescă. Acestea sînt faptele adevăratului începător, care vrea cu adevărat să se mîntuiască. Dar acestea își sînt acum greu de purtat atît pentru neputința trupului, cît și din pricina bătrîneții. Deci tu mi-ai cerut să porți ceea ce e greu, iar eu îți dau ceea ce e mai ușor, nu silindu-te, ci sfătuindu-te. Ți-am spus să ai pe fratele ca pe un fiu, cum îl și ai, chiar dacă pentru încercarea ta odihnește pe cineva mai mult ca pe tine. Căci dacă Dumnezeu voește ca pe acela să-l odihnească, iar pe tine să te necăjească și i-a dat să simtă că așa trebuie să faci, rabdă și nu te necăji. Căci prin răbdarea necazurilor vom cîștiga sufletele noastre (Lc. 21, 19). Și nu ne putem face părtași ai patimilor lui Hristos decît prin răbdarea necazurilor ¹⁴². Ține

¹⁴² Răbdarea necazurilor ne face părtași la patimile lui Hristos. Iar aceasta ne pune în comuniune cu El însuși. Prin aceasta ne împărtășim și de puterea Lui de a ne ridica mai presus de noi înșine,

Sfinții Varsanufie și Ioan

mulțumirea în toate (I Tes. 5, 18). Că aceasta mijlocește pentru neputința noastră înaintea lui Dumnezeu ¹⁴³.

Canonul tău să fie să șezi luînd aminte la gîndurile tale și să ai frica lui Dumnezeu, spunîndu-ți: „Cum am petrecut timpul trecut? Mă voi pocăi măcar acum, căci s-a apropiat ieșirea mea; și voi răbda pe aroapele meu și supărările și încercările de la el, pînă ce va face Domnul mila Lui cu mine și mă va duce la starea nemînierii și va scoate de la mine pisma, puiul diavolului". Petrece puținele zile ce ți-au rămas cercetîndu-ți gîndurile și împotrivindu-te celor ce-ți aduc tulburare și sfătuind pe fiul tău în frica lui Dumnezeu și aducîndu-i aminte greșalele lui, știind că și el este om supus ispitelor. Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu, să ne dea nouă stare de pace și de împreună locuire în frica lui Dumnezeu. Mă mir că citiți Scriptura care zice: „Fraților,

mai presus nu numai de plăcerile, ci și de suferințele care pot să aibă o mare putere asupra noastră. Mila de alții ne eliberează și de unele și de altele. Concepția aceasta este cu totul deosebită de cea protestantă, după care Hristos a făcut totul pentru noi și noi nu mai avem să facem nimic. În învățătura Noului Testament și a Sfinților Părinți Hristos a pățimit pentru noi, dar nu ca să ne scutească pe noi de a mai face ceva, ci ca să ne înobileze firea noastră. Punînd în firea Lui omenească puterea biruitoare de patimi, această putere ne-o comunică și nouă. Altfel Hristos nu s-ar fi făcut începătorul unei vieți noi a umanității. Omenirea occidentală a renunțat la orice efort de îmbunătățire din puterea lui Hristos. Aceasta a dus-o la o mare slăbănogală, sau la un mare indiferentism și libertinaj etic.

¹⁴³ Mulțumirea ne ajută să ne mîntuim chiar cînd nu putem face ceva pozitiv pentru Dumnezeu. Căci pre cum cînd lauzi pe Dumnezeu pentru cele bune folosești puterile ce ți le-a dat, așa le folosești și cînd Îl lauzi pentru tîria dată în boală și neputința ce ți-a lăsat să vină asupra ta. Vezi și în acestea înțeleciunea și grija lui Dumnezeu față de tine. Te poți mîntui astfel și prin ele. Se arată o tîrie și o întărire a noastră dată nouă de Dumnezeu și în mulțumirea pentru suferințe, neputințe și greutăți. Se arată o tîrie și o întărire mai mare decît în simpla răbdare a lor.

bucurați-vă când cădeți în felurite ispite" (Iacob 1, 2) și totuși vă tulbură lucrurile cele mai de nimic. Cunoașteți cel puțin unde sînteți și ce puteri aveți și grumazul de fier se va smeri și pacea Domnului va fi cu voi. Iertați-mă și vă rugați pentru mine, ca să nu aud cuvîntul: „Tu care înveți pe altul, pe tine nu te înveți?" (Rom. 2, 21). Și ce voi răspunde iubirii?" Dar mila pentru oricine este la Stăpînul nostru Dumnezeu (Din Pateric Sentința 318).

93. (V. 193). *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Îmi spune gîndul: „Ai spus fratelui o dată și de zece ori. Lasă-l de aci înainte să facă ce vrea. Și nu-i mai avea grije, cum au spus Părinții".*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Prea iubite frate de un suflet cu mine, fie cu tine pacea pe care a dat-o Domnul Sfinților Săi. Căci întîi le-a dat pacea, scoțînd de la ei toate gîndurile trupești și tot cugetul diavolesc, ca să fie inimile lor curate și să primească cu curăție învățăturile și poruncile Stăpînului lor.

Așa și tu, iubitule, primind această pace înfricoșătoare¹⁴⁴, nu de la mine, ci de la Mîntuitorul Iisus Hristos pregătește-te pe tine cu cumițenie și fără tulburare să auzi și să faci (ceeace auzi). Căci știi că eu vreau să te iau și să te înaripez spre cer. Dar diavolul te împresoară din toate părțile prin pismă și mînie¹⁴⁵. Iar dacă nu află loc

¹⁴⁴ Pacea lui Hristos este o pace înfricoșătoare pentru că se dobîndește cu aspre eforturi și înfricoșează pe cel ce se gîndește să pornească la dobîndirea ei prin asemenea eforturi și suportări de încercări și greutăți. E înfricoșătoare deci pentru cei împătimiți și pentru demonii care-i susțin în împătîmirea lor și se bucură de războiul și de dușmănia dintre oameni.

¹⁴⁵ Cel ce începe să înainteze în bine e împresurat de pisma și de mînia diavolului, dar și a multor semeni între care el lucrează.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Își bate joc de tine prin lucruri de nimic și te războește prin ele și tulbură prin tine și pe fratele tău. Și aceasta pentru că ți-am scris în scrisorile de mai înainte să spui fratelui greșalele lui și să-l sfătuești; mai bine zis pentru că nu ți-am spus-o bine și tu l-ai disprețuit, sau ți-am spus-o bine, dar ai fost biruit în război. Și de aceea se bucură diavolul și vine, avînd amarele drepturi asupra ta și-ți zice: „I-ai spus o dată și de zece ori; lasă-l de acum să facă cum vrea și nu-i mai avea grija, cum au spus Părinții". Și-și rîde de tine și prin aceasta¹⁴⁶. Căci ești departe de măsura lor, cum e departe cerul de pămînt. Vrei să știi de ce a spus Domnul despre pomi că și cei răi produc roadă (Mt. 7, 17-20)? Ca să afli ce ți-a produs tăcerea de la diavol: tulburări, mîinii. De cîte ori te pornești de la tine la un lucru fără întrebare, ești prins repede în cursă. Așa pătesc cei simpli ca niște neînvățați. Îți voi arăta limpede în acest caz că îndelunga ta răbdare nu e după Dumnezeu¹⁴⁷. Pentru că îngrămădind multe zile (supărarea) într-o singură zi deșerți butoiul care se golește. Răbdarea după Dumnezeu însă tace pînă la sfîrșit. Dar tu, frate, te porți asemenea stăpînului cu sluga lui: în loc să-i dai în fiecare zi o palmă, spunîndu-i greșalele lui și așa aducînd pacea, rabzi îndelung multe

¹⁴⁶ Adresatul se silește să înainteze în îndeletnirile sale dubovnicești, dar vrăjmașul îl tulbură prin nemulțumiri mărunte, pe care i le pricinuește prin slujitorul lui. Există o tăcere dela Dumnezeu, cînd nu răspunzi celui ce te ocărăște. Dar există și o tăcere dela diavol în două cazuri: cînd nu mai vrei să-i spui un cuvînt binevoitor, sau un sfat bun celui ce te-a supărat; ci cînd pornești să faci un lucru fără să întrebi pe duhovnicul tău, sau pe cel a cărui ascultare ești. Ambele aceste tăceri produc tulburări și mîinii.

¹⁴⁷ Cînd lași pe cel care depinde de sfatul tău să se îndrepte, fără acest sfat, din silă de a-i mai spune un cuvînt, răbdarea ta nu e dela Dumnezeu.

zile ci apoi îi dai una în spate (o lovitură aducătoare de moarte) și îi iei sufletul.

94. (V. 189). *Acelaș a întrebat pe celălalt Bătrîn acelaș lucru; și dacă nu trebuie să se mute din chilie, căci astfel poate ar înceta războiul (din sufletul lui).*

Răspunsul lui Ioan: Dacă ai fi luat în seamă răspunsul Bătrînului și i-ai fi dat ascultare când ți-a spus să nu te prețuești pe tine întru ceva și să nu cauți să fii de-o potrivă cu altul, ți-ai fi găsit odihna și n-ai fi ajuns la tulburare; și în acest caz n-ai fi avut nevoie de mine nici de altcineva. Ia seama, frate, că își bat joc demonii de tine. Spui că greșalele fratelui sînt adevărate. Dar spune-mi: știi tu sigur că sînt adevărate? Căci vorbind de greșalele cuiva din bănuială, uneori ele se dovedesc a nu fi greșale adevărate. Apoi despre ce fel de greșale a vorbit Domnul oamenilor cînd a zis: „Amin zic vouă, de nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru cel ceresc nu va ierta vouă greșalele voastre” (Mt. 6, 15) ? Despre care greșale a vorbit El ? Despre cele adevărate sau despre cele din bănuială? Fără îndoială, despre cele adevărate. Și iarăși: cum judeci și osîndești pe fratele tău pentru greșalele lui de trei săptămîni încoace și nu știi să te arunci pe tine însuși în mare osîndă? Căci dacă ceri fratelui socoteală pentru acestea, Dumnezeu îți va cere ție socoteală pentru cele din tinerețe și pînă acum. Și unde lași pe Cel ce a zis: „Soarele să nu apună peste mînia voastră” (Ef. 4, 26)? Unde lași cuvîntul „purtați-vă sarcinile unii altora !” (Gal. 6. 2) ? Unde lași scrisoarea Bătrînului care ți-a dat o pravilă de viețuire ? În loc de mulțumire, îi răspunzi cu acestea ? Nu știi ce s-a spus: „În loc de bunătați, Mi-au răsplătit Mie cu rele” (Ps. 34, 12) ? Și pentru ce vă slujește vouă fratele? Nu pentru

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu și pentru iubirea Lui ? Și pentru ce răniți cugetul lui ? Ia seama că ieșirea ta este aproape, precum ai auzit și mărturisești tu însuși. Și nu te lasă dracii să nu te prețuești pe tine și să te odihnești ¹⁴⁸. Luptă-te cu gândurile care-ți aduc tulburare. Căci precum ți-a arătat și bunul Bătrîn, făcînd aceasta vei afla ajutor ¹⁴⁹. Dar de vei căuta să te ajuți cu fel de fel de meșteșuguri, de vei face orice, de te vei muta ori de cîte ori îți vine un război și o ispită, nu va pleca de la tine, decît dacă te vei lupta cu gândurile. Căci trebuie să unești puținele tale osteneți cu rugăciunile Sfinților ¹⁵⁰. Pentru că "mult poate ea cînd se lucrează" (Iacob 5, 16). Spune gîndului: Astăzi voi muri. Ține smerenia și te vei odihni. Domnul să-ți dea pacea Lui. Amin.

95. (V. 190). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : P ă r i n t e a m v o i t s ă î n d r e p t p e f r a t e l e c u d r a g o s t e a l u i D u m n e z e u ș i n u a p r i m i t î n d r e p t a r e a . Ș i m - a m t u l b u r n t . C e s ă f a c d e c i ? Ș i d a c ă s t a u d e v o r b ă c u m a ți p o r u n c i t s p u n e - m i d a c ă d i n a c e a s t a n u s e v a d a d e g î n d i t c u i v a ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Fiindcă nu înțelegem ce spunem, tot sfatul de îndreptare care lasă să intre tulburarea în inima omului nu e sfat după Dumnezeu, ci din lucrarea diavolului care vrea să-i lase părerea că e îndreptat. Căci dacă l-ai fi sfătuit pe aproapele după Dumnezeu, cum te-ai fi tulburat? Căci întristarea după Dumnezeu nu lasă pe cineva să se tulbure. Ci doar dacă pleacă cel sfătuit spre îndreptare și va birfi pe cel ce l-a sfătuit, acesta nu se va tulbura, ci va purta sarcinile

¹⁴⁸ Grijă de a te prețui, de a te socoti că ești cineva nu-ți dă odihnă, nu te lasă să fii liber, sau stăpîn pe tine însuși, te tulbură mereu.

¹⁴⁹ Cine luptă, se întărește, căci primește ajutor de deasupra lui

¹⁵⁰ Mult poate face rugăciunea împreunată cu lucrarea, cu osteneala.

aceluiia. Ni s-a arătat și nouă că lucrul acesta era o ispită. Dar Dumnezeu a golit-o de putere și o golește. Domnul să vă dea sănătatea șufetului și a trupului ca să înțegeți meșteșugirile celui rău și să scăpați ele. Rugați-vă pentru mine. Cît privește, convorbirea cu frații, de care ai spus, cînd ea se face în dragostea lui Dumnezeu, nu aduce sminteală, ci zidire.

96. (V. 191). *Întrebarea* aceluiiaș către acelaș: Ava, tare mă necăjește, fratele. Și dacă e cu putiniță l-aș schimba bucuros. Căci îmi spune gîndul că dacă ași fi sigur, n-ar mai fi prilej să fiu necăjit, ci mai degrabă să mă mîntuiesc. Spune-mi deci dacă-mi este de folos aceasta.

Răspunsul lui Ioan: Frate, nu te necăji cu părerea că ai dreptate să zici „Dacă aș fi singur, n-ar mai fi prilej să fiu necăjit, ci mai degrabă să mă mîntuiesc.” Căci nesocotești Scriptura, care zice: „Multe sunt necazurile dreptilor” (Ps. 33, 20); și iarăși: „Multe biciuirile păcătosului” (Ps.31, 10). Deci fie că ești drept, fie păcătos, trebuie să rabzi necazul. Căci nu putm fi fără necaz. El ne învață răbdarea. Avem în privința aceasta ca cel mai bun dascăl pe Apostol care spune: „Răbdînd întru necaz (Rom.12, 12). Necazul îi așteaptă pe cei ce se vor mîntui. Căci Domnul însuși a spus: „În lume necazuri veți avea” (Io. 16, 33); și iarăși: „Prin multe necazuri trebuie să intrați în Împărăția cerurilor” (Io. 14, 22) ¹⁵¹.

¹⁵¹ Răbdarea necazuilor e un ajutor de întărire a subiectului uman. Cine rabdă stăruie sub greutăți, nu fuge de sub ele. Nu dă loc slăbiciunii, deznădejdiei. Cel ce rabdă se învață să se facă stăpîn pe sine. Cel ce stăruie răbdînd atinge treapta supremă a umanului de a fi subiect și nu obiect purtat încoace și încolo, fără voia lui. Iar Împărăția cerurilor este o comuniune a subiectelor libere, nesupuse fără voie răului și nerăbdării chinuitoare, a subiectelor ce se bucură deplin de comuniunea cu tatăl, ca niște fii ai Tatălui supremul

Sfinții Varsanufie și Ioan

Vezi, fratele meu, că vrînd să te mîntuești te-a lăsat să fii puțin necăjit Cel ce a spus: „Întristat este sufletul meu pînă la moarte" (Mt. 26, 38). A făcut-o aceasta ca să afli mila Lui în schimbul răbdării, în ceasul acela înfricoșător. Căci de voim în toate odihna, vom avea să auzim : „Ați luat cele bune ale voastre în viața voastră" (Lc. 16, 25)¹⁵². Stăpînul nostru a răbdat pentru noi toate pătimirile. Deci nu vom răbda și noi, amintindu-ne de ele, ca să fim părtași împreună cu El ? Ia seama că am primit porunca să mulțumim în toate (I Tes. 5, 18). Să nu ne atragă pe noi urîtorul binelui la nemulțumire, ca să pierdem toate¹⁵³.

Subiect liber, devenind și ei stăpîni pe ei înșiși asemenea supremului Stăpîn, nesupus nici unei forțe superioare Lui. În această împărăție nu pot intra deci decît cei ce și-au întărit libertatea prin răbdarea cu putere a necazurilor, a supărărilor inevitabile ce le vin dela natura schimbăcioasă a lumii și dela starea încă nedesăvirșită a semenilor. Pildă ne-a dat în aceasta însuși Hristos. Dar nu numi pildă ci și putere, punînd în firea Lui omenească toată puterea stăpînirii nepătimitoare de sine prin suportarea răbdătoare a pătimirilor și a morții. Deci așa cum a întemeiat El Împărăția cerurilor pentru oameni sau Împărăția subiectelor umane ridicate peste robia de sub stăpînirea patimilor interioare și a stăpînirilor lumesti exterioare.

Să notăm că tăerea vocii și ascultarea față de cei ce le cer în numele lui Dumnezeu și a căror importantă este atît de subliniată de Varsanufie și Ioan nu sînt o robie, ci fapte de voință a omului eliberat de sine și de patimile egoismului său îngustat și trăirea în largimea libertății iubitoare a lui Dumnezeu.

¹⁵² Falsa odihnă în care au viețuit și de care s-au lăsat amăgiți este de fapt o robie sub plăceri și ea îi va duce la treapta supremă a acestei robii, care-și va desvălui toată puterea ei în „neodihna eternă".

¹⁵³ Varsanufie și Ioan unesc răbdarea necazurilor cu mulțumirea. Prin ultima se întărește și mai mult răbdarea și se arată ca fiind pentru Dumnezeu. Căci ea dă slavă lui Dumnezeu nu numai pentru cele plăcute, ci și pentru cele neplăcute, văzînd și în cele din urmă înțelepciunea și iubirea pedagogică a lui Dumnezeu față de noi.

Cît privește luarea unui alt frate, nu e greu Avei să-ți dea pe un altul ¹⁵⁴. Căci pentru el e acelaș lucru să-ți dea pe unul sau pe altul. Dar dacă vei lua pe un altul, însă și acela te va necăji în vre-o privință, ce vei mai face? Chiar dacă fratele de acum nu e deosebit de deștept, are vino-văție puțină. Nu ți-o spun aceasta ca să te împiedic să-ți iei un altul, ci te sfătuesc să le cumpănești toate și să alegi ceea ce e bine. Căci precum altul îți slujește pentru Dumnezeu, ești dator și tu să porți sarcinile lui ca să împlinești și tu, la rîndul tău, legea lui Hristos (Gal. 6, 2). Oare nu voesc să te odihnesc ? Dumnezeu știe că dacă aș putea, aș vrea să te slujesc în toate zilele mele. Și ce să fac dacă sînt cu totul nefolositor ? Să urăm odihna trupului, căci lui Dumnezeu îi este scîrbă de ea, fiindcă ne înstrăinează de El. Acestea ți le-am scris ca unuia de un suflet cu mine. Pentru că vreau să fim necăjiți puțin. Căci fără necaz nu este înaintare în frica lui Dumnezeu. Iartă-mă, frate, și mă rabdă. Roagă-te pentru mine ca să pun început. Căci sînt aproape de zilele mele din urmă.

97. (V. 192). *Răspunsul* marelui Bătrîn către acelaș: Bucură-te, frate, și fii cu curaj ! Să nu te tulbure diavolul pentru lucruri nefolositoare. Socotește iubirea ta că e ispitit și necăjit cineva fără îngăduința lui Dumnezeu ? Nu. Dumnezeu îngăduie să ni se întîmple acestea spre folosul sufletului. Dar diavolul văzînd aceasta a întors lucrurile contra noastră ca și la început, scoțîndu-ne din sfînta pace a raiului. Căci ce ne-a mutat din cele ale noastre? În locul sfîntei păci a aruncat în noi furioasa mînie. În loc de ura cea de la Dumnezeu, prin care se urăsc cele rele, a aruncat în noi ura rea, prin care urîm cele bune și pe Dumnezeu însuși. Dar noi nu înțelegem și nu știm că pentru a tăia de la noi toată amintirea

¹⁵⁴ E vorba de Ava Serid, starețul minăstirii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

rușinoasă și tot gândul rău și de suflet stricător ne-a spus Dumnezeu să ne rugăm pentru dușmanii noștri și să binecuvîntăm pe cei ce ne blestemă și ne-a poruncit să iubim pe dușmanii noștri (Mt. 5, 44). Și dacă ni s-a poruncit să iubim pe dușmanii noștri, care nu ne-au slujit nici cu lenevie nici cu sîrguință, ce scuză vom avea de nu vom iubi pe cei ce ne-au făcut bine și ne-au slujit, chiar dacă dracii ni-i prezintă ca pe unii ce ne-au slujit cu lenevie ? De vrei să te mîntuiești și ți-ai încredințat sufletul lui Dumnezeu și nouă, să nu crezi gândului tău. Căci dracii seamănă ca o sămînță rea, cele rele în locul celor bune. Oprește-te deci de a le urma și vei afla calea lui Dumnezeu. Căci El însuși a spus: „De voiți și de Mă veți asculta, veți mîncă cele bune ale pămîntului” (Is. 1, 19). Deci atîrnă de noi să mîncăm sau să nu mîncăm (cele bune). Și pentru ce defăimăm pe aproapele? Nu căuta pricină cuiva pentru nimicuri, ci fă-te lui plăcut în toate. Și să nu gîndești de cineva rău, ca să nu te faci tu însuși rău”¹⁵⁵. Căci cel rău gîndește cele rele și cel bun, cele bune. Iar a gîndi despre unii: „Iată vorbesc împotriva mea”, e un război propriu începătorilor. De aci vine că dacă se roagă doi într-o chilie, sau se îndrumează unul la altul, un oarecare poate spune despre ei lucruri contrare. Și dacă gîndește așa, nu se află prin aceasta în adevăr și în nebunia lui unul ca acesta își pricinuește sie-și pierzanie. Nu rămînea în acestea. Căci fratele gîndește că prin voi află multe, chiar dacă vă necăjiți puțin din pricina lui ca să cîștigați răbdarea. Bucurați-vă și vă veseliți că mare este plata răbdării ! (Mt. 5, 12). Căci încă înainte de aceasta ai aflat de la fratele Ioan că nu sîntem lăsați în necazuri fără voia lui Dumnezeu, iar aceasta se

¹⁵⁵ Gîndind rău despre altul, te-ai făcut tu însuși rău, căci gîndul este al tău, se imprimă în tine și te înveninează pe tine.

face spre folosul nostru. Să nu crezi deci în ceva dracilor, împotriva fratelui tău. Căci nu e așa (cum îți șoptesc ei). Ci ei sînt cei ce vor să te tulbure. Dar Domnul îi va face neputincioși.

Iar gîndul prin care spui: "M-am hotărît să mă fac rob oamenilor", nu e gînd de smerenie. Fără îndoială, Apostolul se lăuda că s-a făcut robul tuturor. Vrei să spui și tu aceasta? Dar cînd vei ajunge tu la măsura aceasta a smereniei ? Nu știi ce ai spus, frate.

S c o l i e: Privește înțelepciunea Bătrînului. Fiindcă l-a văzut pe acela numindu-se și socotindu-se pe sine rob, ca unul ce gîndea, că e ceva mare și a făcut vreo mare ispravă, rîde de el și-l dovedește nevrednic de acest titlu, împingîndu-l prin toate spre smerenia cu fapta. Căci cea cu cuvântul e rodul mîndriei și e nestatornică, născînd slava deșartă, ca maica ei.

98. (V. 193). *R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r î n c ă t r e a c e l a ș*.

Mă mir de unii care, după ce au petrecut mulți ani în școli, se ocupă tot cu alfabetul și silabisesc, cînd trebuiau să fie acum dascăli desăvîrșiți. Dar tot mă mir și de cei ce după ce au purtat multă vreme schima și ar trebui să deosebească și alte gînduri mai adînci sînt încercați încă de războaiele începătorilor. Voi ar trebui să călăuziți pe cei amăgiți spre; calea cea dreaptă, ca niște desăvîrșiți. Dar în loc să purtați sarcinile celor neputincioși, mai vîrtos îi îngreunați prin supărarea ce le-o pricinuiți pînă la a se scufunda. Ia aminte, frate, la tine însuși. Oare nu se păgubește sufletul prin aceea că necăjești gîndul aproapelui ? Căci după ce el a împlinit osteneala ta pentru Dumnezeu, îi pricinuești gîndul că a lucrat cum a

Sfinții Varsanufie și Ioan

voit. O spune aceasta un om desăvârșit unui începător ? Nu trebuie să-i vorbești așa, ci să-l sfătuești, să-l cârmuești, temîndu-te de Cel ce zice: „Nu da fratelui prilej de poticnire sau de sminteală” (Rom. 14, 13). Ce nevoie e să spui aproapelui cuvînt de întristare ? Dar de ce îți spun acestea eu care sînt așa cum sînt ? Căci nebunia mea nu m-a lăsat să port în mine un cuvînt pînă nu l-am scos și n-am tulburat sufletul fratelui meu. Cînd diavolul seamănă în tine gînduri rele - căci acesta e lucrul lui să semene unele în locul altora și nu-l lasă pe om să-și aducă aminte de moarte pentru ce vă tulburați pentru nimicuri ca niște începători și nepricepuți ? De ce uiți cuvîntul: „lipsiți, strîmtorați, rău chinuiți ? (Evr. 11, 37). Părinții noștri și-au ales lor necazurile și noi nu ne rușinăm să căutăm orice fel de odihnă. Să știm, noi ticăloșii, că toate acestea s-au scris în cărțile de sus și ni se va cere socoteală cu deamănuntul de ele. Vi le scriu acestea voind să scot orice putregai de la voi¹⁵⁶. Iar dacă vă necăjesc, iertați-mă. Căci nu voi mai adăoga să vă necăjesc. Rugați-vă pentru mine ca să ajung la cunoștința vieții¹⁵⁷. Cît despre moartea ta, ți-am spus adeseori și ți-o spun: nu vei zăbovi timp lung în trup.

99. (V. 194). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ı n : Ș t i i , P ă r i n t e , c ă n u ı n d r ă z n e s c s ă m ă ı m p o t r i v e s c v r e u n e i p o r u n c i a t a l e ı n n i c i - o p r i v i n ță . C ă c i t o t c e s p u i e s t e v i a ță p e n t r u m i n e . D a r r o a g ă - t e p e n t r u m i n e c ă t a r e m u l t m ă n e c ă j e ș t e f r a t e l e .*

¹⁵⁶ Plăcerile, comoditățile, urile ne descompun ființa ca un putregai, căci devenim robii lor neputincioși. Noi nu mai sîntem noi, nu mai sîntem stăpîinii noștri care ne susținem cu tărie.

¹⁵⁷ E vorba de cunoștința vieții adevărate, care e cea a libertății de robia patimilor.

Răspunsul lui Varsanufie: Bucură-te, iubitul meu, bucură-te în Domnul ! Știu și sînt convins în Domnul că dacă ți-aș spune să locuești un an de zile în închisoare, nu te-ai împotrivi. Căci știu cum vorbesc și cui vorbesc: unui împreună slujitor și de un suflet cu mine. Dar nu știi ce zice Iov: „Oare nu-i o ispită locuința omului pe pămînt?” (Iov 7, 1). Fii deci totdeauna pregătit pentru ispite și neazuri. Și uită toate cele dinapoi, cum zice Apostolul, întinzîndu-te spre cele dinainte (Filip 3, 13), ca să nu mai vorbești împotriva fratelui și să ții minte răul. Domnul va zdrobi degrabă pe satana sub picioarele Lui (Rom. 16, 20). Harul lui Dumnezeu și pacea și iubirea Lui să fie cu voi pînă la sfîrșit. Amin. Și să vă dea vouă bucurie, veselie și dragostea care „niciodată nu cade” (I Cor. 13, 8), ca să vă răbdați unii pe alții în frica lui Dumnezeu. Căci moartea nu va zăbovi.

100. (V. 195). *Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Spune-mi, Părinte, ce este smerenia ? Și roagă-te să-mi fie drumul morții în pace.*

Răspunsul lui Varsanufie: Smerenia este a te socoti pe tine „pămînt și cenușe” (Iov 42, 6) în fapte și cuvinte; nu numai în cuvinte. Adică să zici: "Cine sînt eu ? (2 Regi 7, 18). Cine mă prețuește ? Nu însemnez pentru nimeni nimic" Cît privește moartea, așteaptă încă puțină vreme pe Domnul și-ți va slăvi ieșirea întru multă bucurie. Roagă-te pentru mine, fratele meu. Te îmbrățișez în Domnul.

101. (V. 196). *Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Ava, fratele meu mi se împotrivese îndată și nu-mi arată nici-o compătimire. Ce poruncești să fac ?*

Răspunsul lui Varsanufie: Mă mir de simplitatea ta. Tu crezi așa de simplu că diavolul stă liniștit, fără să ispitească pe nimeni? Nu putem învinovăți pe cei răsturnați în spume de diavolul. Deasemenea nu-i putem învinovăți nici pe cei împinși de diavol la împotrivire și necompătimire. Aci lucrează patima. Ia aminte cu înțelegere la cele spuse. Căci și tu te afli sub lucrarea diavolului. Și nu vezi ale tale, ci le vezi cu ascuțime pe cele ale aproapelui. Iată ai spus cele ale fratelui și n-ai spus ale tale. Sînt puține zile de cînd ai întrebat despre smerenie și ai auzit că ea stă în a te socoti pe tine „pămînt și cenușe” și a nu te prețui cîtuși de puțin. Dar pămîntul și cenușa și neprețuirea de sine așteaptă oare simpatia (compătimirea) cuiva? Mai ales a omului stăpînit de urîtorul binelui? Și aceasta pentru că ești mai înaintat ca el și în vîrstă și în schimă și în preoție ? Dar cel mai înaintat e dator el însuși să poarte pe cel mai mic și să zică: „Eu sînt nevrednic”. Iar de o spui dar nu rabzi, în zadar o spui. Și cine ești tu care ai ochi care văd patimile străine? Un om căruia s-au binevestit lucruri peste orice măsură ^{157b}. Dacă te-ai gîndi la ele, ai uita să mănînci pîinea ta ^{157c}. Dar tu nu le-ai gustat încă și nu ți s-au făcut

^{157b} Ți s-au pregătit bunătățile nemăsurate ale vieții viitoare.

^{157c} Cel smerit nu vede patimile altuia, sau grijile mărunte ale lui, pentru că se socotește pe sine mai mic decît toți, ca nimic prin sine. Dar în acelaș timp cel smerit vede măreția copleșitoare a lui Dumnezeu ca nimeni altul și de aceea nu mai dă importanță măruntelor bășici de săpun ale grijilor omenești, nu se mai alarmează de ele. Are cel mult milă de purtătorii lor. Pe de altă parte cînd te vezi ca nimic prin tine însuși, ai ajuns la suprema conștiință a ceea ce ești, care e conștiința că afirmi cu totul de Dumnezeu. Conștiința și Dumnezeu sînt cele două realități nedespărțite care se revelează la maximum. Dar prin aceasta te și deschizi total pentru Dumnezeu, te vezi plin de El.

încă dorite precum se cuvine. Adu-ți aminte de Lazăr, cîtă vreme a răbdat mulțumind lui Dumnezeu și nu uita nici de ceeace ți-am spus de multe ori că e aci o pismă diavolească. Tu știi ce te așteaptă. Iar eu cred în Dumnezeu că aceea nu va izbuti întru nimic.

102. (V. 197). *Acelaș cere rugăciunea aceluiaș mare Bătrîn: Roagă-te pentru mine, Părinte, că am căzut în năluciri.*

Răspunsul lui Varsanufie: Frate Andrei, să strigăm împreună cu Sfîntul Pavel: „O, adîncul bogăției și al înțelepciunii și al cunoștinței lui Dumnezeu ! Cît de necercetate sunt judecățile Lui și de neafiate căile Lui !” (Rom. 11, 33). Cum ne oprește și pe noi de a ne lăuda cu arcul nostru și de a nu gîndi că sabia noastră ne izbăvește pe noi (Ps. 43, 4) ? Cu harul bunătății Lui. Căci zice: „Prin har sînteți mîntuiți” (Ef. 2, 5). El ne lasă să cădem în năluciri și în alte patimi ca să cunoaștem neputința noastră și unde sîntem încă. Din bunătatea lui ne lasă pe noi spre folosul nostru, ca încredearea noastră să se întemeeze pe Dumnezeu și nu pe noi. Dar ia seama să nu socotești că e voia lui Dumnezeu ca noi să cădem în năluciri și alte patimi, ci El ne lasă să pătimim acestea din negrija noastră; însă din iubirea de oameui se folosește de aceste rele pentru a face să se nască în noi smerenia în vederea mîntuirii ¹⁵⁸. Dar cum ? Vom pune pe seama patimilor mîntuirea noastră ? Nicidecum. Ci pe

¹⁵⁸ Nu din voia lui Dumnezeu se ivesc patimile cele rele în noi. Dar Dumnezeu îngăduie să se ivească, respectînd libertatea noastră rău înțeleasă de noi, sau mai bine zis o voință slăvită din negrija noastră. Însă se folosește și de ele pentru a ne face să ajungem la smerenie dîndu-ne seama de robia în care cădem prin patimi, sau prin voința de a viețui prin noi înșine și să ne facă să dorim ridicarea noastră spre El.

Sfinții Varsanufie și Ioan

seama iubirii și a înlelepciunii Lui neîngustate în priceperea de a folosi tot felul de mijloace. Gîndește-te cum trezește mintea noastră în tot felul ca să zică: „De nu mi-ar fi ajutat Domnul, sufletul meu s-ar fi sălășluit îndată în iad” (Ps. 93, 17).

Știind deci că din neputința și negrija noastră pătimim acestea, să facem tot ce putem ca să nu cădem în ele. Dar atîrnă de mila Lui ca să ne izbăvească de ele. El a făcut aceasta cu Petru și cu Pavel, retragîndu-și puțin puterea Sa de la ei ca să vadă că sînt oameni. Și cel dintîi a căzut în tăgăduire (Mt. 26, 69-75). Celălalt a fost coborît într-un coș (II Cor. 11, 33). Aceasta ca să știe amîndoi să nu se încreadă în ei, ci în Stăpînul tuturor.

Deci învață și tu cine ești și unde te afli ¹⁵⁹. Și fă-te iertător celor împreună robi cu tine și osîndește-te pe tine. Smerește-te cu adevărat nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci și a oamenilor ¹⁶⁰. Și „aruncă toată grija ta asupra Lui” (Ps. 54; 23; 1 Petru 5, 7), „care poate face cu prisosință mai mult decît cerem sau cugetăm” (Ef. 3, 20). Și El va împlini toate cele făgăduite. Căci nu va respinge pe cei ce îl roagă din toată inima: pe robii Săi proprii și cinstiți; pe cei ce s-au eliberat prin El și în El de întreg omul vechi și au auzit de la El cu bucurie negrăită: „Toate cîte veți lega pe pămînt vor fi legate în ceruri” ș.a.m.d. (Mt. 18, 18); pe

¹⁵⁹ Învață să știi în ce treaptă duhovnicească te afli. Ca să-ți cunoști „puterea” sau neputința.

¹⁶⁰ Cine nu se smerește și înaintea oamenilor, păstrează în ființa sa mîndria și iese mereu în fruntea oamenilor, în fața lui Dumnezeu. Crede că pe el l-a făcut Dumnezeu mai bun, luînd ca motiv ceva din el însuși, sau el însuși s-a făcut mai bun prin eforturile sale. Aceasta nu mai e nici sentiment de frățietate. Și dacă fiecare face așa, se întreține o luptă între oameni. Desigur alta e smerenia înaintea lui Dumnezeu și alta înaintea oamenilor. Pe Dumnezeu îl socotești totul, pe oameni frați ai tăi mai buni ca tine prin eforturile împlinirii voii lui Dumnezeu de către ei.

cei cărora le-a dat toată puterea în cer și pe pământ ¹⁶¹
 "Slujește deci Domnului cu frică și te veselește de El cu
 cutremur" (Ps. 2, 11). Și mulțumește-i cu o gură neoprită,
 că s-a milostivit de tine și de afli mulți prin robii Lui. Lui
 fie slava în veci. Amin.

103. (V. 198). *R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r ı n
 c ă t r e a c e l a ș , c a r e - i c e r u s ă s ă s e r o a g e p e n t r u e l .*

Dumnezeu cel îndurător, Cel prea înalt și milostiv să vă
 dea puterea cea de sus ca să puteți cugeta totdeauna la
 cuvintele scrise vouă și ca să împliniți lucrul cu adevărat
 duhovnicesc, adică să vă luptați cu gândurile ce vă
 tulbură; deasemenea, ca să vă aflați împreună cu cei ce au
 primit talanții și i-au îndoit (Mt. 25, 16-17) și să auziți
 cele ce le-au auzit ei; și ca să vă străduiți să vă răbdați
 unii pe alții și să facă pământul vostru roade bune lui
 Dumnezeu și la bună vreme, fie o sută, fie șasezeci, fie
 treizeci (Mc. 4, 8). Aceasta este rugăciunea mea, ca
 păzind voi acestea să vă văd pe voi în Împărăția lui
 Dumnezeu ca prieteni buni, veselindu-vă în Domnul.

104. (V. 199). *Î n t r e b a r e a a c e l u i ș c ă t r e a c e l a ș
 m a r e B ă t r ı n : S p u n e - m i , P ă r i n t e , d e u n d e n e - a r ă s ă r i t
 i s p i t a c e n e - a v e n i t ? Ș i p e u t r u c e s e a r a t ă ? Ș i c u m p o a t e
 f i g o l i t ă d e p u t e r e ? Ș i r o a g ă - t e s ă m ă i z b ă v e s c d e e a .*

¹⁶¹ Le-a dat toată puterea să lege și să deslege pentru că sînt uniți cu
 Dumnezeu prin rugăciune și prin dragostea față de oameni. Ei știu că
 nu din puterea lor leagă și desleagă, ci în numele Domnului și din
 puterea Lui. Dar ei fac totul ca să apropie pe oameni de Dumnezeu,
 arătându-ne prin credința și prin dragostea lor dragostea lui
 Dumnezeu față de noi.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Varsanufie: Diavolul, urătorul bine-lui, cunoscînd că e de folos sufletului nostru și că nu e alt mijloc de cîștigare a mîntuirii decît a ne purta sarcinile unii altora (Gal. 6, 2), ne pismuește și se străduiește să semene ale lui în noi. De aci răsare ispita, pe care Domnul o va goli de putere. Și ispita e golită de putere prin aceea că ne purtăm sarcinile unii altora și ne rugăm pentru omul prin care vine ispita ¹⁶². Dar fără lupta cu raționamentul (pus în slujba ispitei) nu vine sfîrșitul ispitei ¹⁶³. Căci semănarea e ușurată de cedare ¹⁶⁴. Și aceasta este și ea o ispită din pisma aceluia, susținută de o părută îndreptățire, ca să te rupă de iubirea sfinților ce se roagă pentru tine și să te lipsească de ajutorul lor. Iată ți-am arătat atît obîrșia cît și sfîrșitul ispitei. Rabdă puțin și vei lua ușurarea de acestea în Hristos Iisus, Domnul nostru.

¹⁶² Ne rugăm și pentru cel prin care ne vine ispita diavolului, pentru că e slab și de aceea a primit să se facă unealta aceluia. Rugăciunea noastră îl va întări, căci va simți prin noi iubirea lui Dumnezeu față de el. Pentru că iubirea lui Dumnezeu arătată prin noi ne face să ne comportăm cu iubire față de el, să vorbim bine de el altora și el va lua cunoștință de aceasta.

¹⁶³ A răspunde răului cu rău, a căuta satisfacerea plăcerii, dă impresia că întărește ființa noastră. Pe aceasta se întemează argumentarea părută rațională a ispitei. Trebuie să demascăm falsitatea acestei argumentări, arătînd că întărind prea mult trupul, întărim pentru un timp ceea ce e pieritor și slăbim sufletul cel nemuritor, slăbind puterea și libertatea noastră ca subiect. Peste tot Varsanufie și Ioan văd mîntuirea omului prin întărirea a ceea ce e netrecător în ființa lui. Cel bun e tare. Săvîrșirea binelui e o întărire a existenței. Ontologicul deplin implică eticul. Hristos întărește pe om pe cruce și comunicîndu-ne tăria Lui de a suporta și noi greutățile, ispitele, ne face și ființa noastră tare, pentru că o face bună.

¹⁶⁴ Ispita ca o sămînță a răului e primită de om prin cedarea lui, prin faptul că nu luptă ca să nu se samene ea în el; e primită printr-un act de primă slăbiciune. E o cedare în fața falsei argumentări.

105. (V. 200). *R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care se descurajase de ispitele ce-l împresurau.*

Frate Andrei, cel de un suflet cu mine, nu te descuraja. Căci nu te-a părăsit Dumnezeu, nici nu te va părăsi. Dar vestirea Stăpînului făcută lui Adam, părintele nostru comun, nu va trece. Iar ea sună: „În sudoarea feței tale vei mânca pîinea ta” (Fac. 3, 19). Și precum a poruncit omului din afară, așa a poruncit și celui dinăuntru să conlucreze prin nevoie (prin asceză), cu rugăciunile sfinților care mult ajută ca omul să nu rămînă fără rod. Căci precum aurul ars în cuptor, în vreme ce e ținut cu cleștele și lovit cu ciocanul, se face bun și potrivit pentru diadema împărătească, așa și omul susținut de rugăciunile sfinților ¹⁶⁵ care multe pot și împlinesc, cînd e ars de necazuri și bătut de ispite, dacă rabdă mulțumind se face fiu al împăratului ¹⁶⁶. Drept aceea, toate ți se fac spre folos, ca să primești și tu îndrăznirea de la sfinți și din osteneiile tale, a căror pîrgă nu te rușina să o arăți ¹⁶⁷.

¹⁶⁵ Din rugăciunile sfinților se revarsă în noi o putere care ne susține, așa cum în cuvîntul de încurajare al prietenilor simțim prezentă inima lor, care ne dă putere în dureri și greutăți. În puterea venită nouă prin rugăciunile sfinților și care ne susține răbdarea se întîlnește puterea lor cu puterea noastră trezită de puterea lor și cu puterea lui Dumnezeu din care sfinții se întăresc în rugăciunile lor și pe care ne-o comunică. E o comunicare între trei: între mine, între sfînt și între Dumnezeu, care e prezent între mine și sfînt unindu-ne. „Unde sînt doi sau trei adunați (sufletește) în numele Meu, acolo sînt și eu în mijlocul lor.”

¹⁶⁶ Acest om ajunge stăpîn pe sine, liber, împreună împărat cu Dumnezeu peste toate, nesubordonat nici unei forțe inferioare, ci fiu al Împăratului și frate al Fiului Lui cel Unul Născut.

¹⁶⁷ Nu te rușina să arăți că ai cîștigat pîrga îndrăznelii împotriva patimilor, a ispitelor, a deplinei libertăți față de ele, a stăpînirii de

Sfinții Varsanufie și Ioan

Deci nu-ți pricinui întristare în loc de bucurie duhovnicească. Și crede în Cel ce ți-a făgăduit-o. Fii tare, iubitule, în Domnul !

106. (V. 201). *R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r î n c ă t r e a c e l a ș , c ă z u t î n m a r e d e s c u r a j a r e .*

Să nu lase iubitorul de oameni Dumnezeu pe urătorul de bine vrăjmaș să samene întru tine întristare: și descurajare, ca să nu te ducă la desnădejde în privința celor făgăduite ție, iubitule, de binecuvântatul Dumnezeu prin Duhul Sfânt. Ci să-ți deschidă inima ca să înlelegi Scripturile, precum a deschis inima lui Cleopa și a însoțitorului lui (Lc. 24, 32). Pentru ce Dumnezeu după făgăduințele făcute, sfântului patriarh Avraam, l-a ispitit iarăși pe el ? Căci s-a scris că după cuvintele acestea - înleleg ale făgăduințelor - l-a lăsat pe prietenul lui, care-i adusese o așa de mare jertfă și care nu se cuvenea să pătimească nimic, căruia i s-a socotit credința spre dreptate să cadă iarăși în ispită (Fac. 22, 1; 15, 6), spre probarea lui și spre a face fără apărare puterile întunericului. Aceasta spre a fi pildă celor credincioși, care, prin multe necazuri vor avea să intre în Împărăția lui Dumnezeu" (Fapte 14, 22) și care „prin răbdarea lor câștigă sufletele lor" (Lc. 21, 19), „în toate mulțumind" (I Tes. 5, 18).

Ia împreună cu aceștia în mintea ta și pe cel dintre sfinți Iov. Căci pe acest „prieten sincer al lui Dumnezeu, pe

ele. Nu e rușine a arăta că nimic nu te stăpînește, ci tu însuși ești stăpîn peste toate. Stăpîn peste sine e cel ce nu e stăpînit de nimic. Deși nu trebuie să te lauzi că ai stăpînirea de sine totuși trebuie să arăți în fapte această stăpînire și îndrăzneală față de patimi. Să nu te rușinezi să arăți cu fapta că ești mai tare ca ispitele, că le rezști, că nu te lași robit de ele. Iar îndrăznirea aceasta dă și o bucurie, cum se va arăta în continuare.

dreptul adevărat și fără pată, pe evlaviosul și înstrăinatul de tot lucrul rău", care nu se cuvenea să pătimească vre-un rău, l-a predat ca să fie ispitit spre probarea lui, pînă ce a arătat pe vrăjmașii și pîrîții lui rușinați și fără apărare, fiind dați pe față de el.

Ia în sprijinul credinței și pe Iisus, pe Căpetenia și pe Desăvîrșitorul mîntuirii noastre, (Evr. 2, 10) pe Cel ce ne-a răscumpărat pe noi din blestemul în care am căzut (Fac. 3, 13). Privește cum ajuns la ceasul crucii, ne-a arătat nouă calea răbdării drept calea mîntuirii ¹⁶⁸, zicînd: „Părinte, de este cu putință să treacă acest pahar de la Mine, dar nu cum voesc Eu, ci precum Tu voești" (Mt. 26, 39). Iar aceasta a făcut-o pentru noi Cel ce-l certase pe Petru, care-i spusese: „Milostiv fii ție, Doamne, să nu-Ți fie Ție aceasta" (Mt. 16, 22) ca unul ce era gata și hotărît să pătimească. Pentru noi s-a rugat să treacă paharul, ca rugîndu-ne și noi să nu ne descurajăm, chiar dacă în clipa de față rugăciunea nu ne este ascultată ¹⁶⁹. Să ne gîndim deci la patimile Mîntuitorului nostru făcut om și să răbdăm împreună cu El osîndirile, cuiele, nesocotirea, disprețuirea, scuipările, hlamida batjocoritoare, podoaba cununii de spini, oțetul cu acreala lui, străpungerea suliței, apa și sîngele; și ia din toate

¹⁶⁸ Calea mîntuirii e calea răbdării, ca mijloc al întăririi adevărate față de tot ce-l robește pe om din slăbiciune.

¹⁶⁹ Nu s-a rugat Iisus pentru Sine să treacă paharul dela El, ci pentru ca să ne învețe și pe noi să ne rugăm cînd cînd ne aflăm în mare strîmtorare, și rugîndu-ne să luăm putere să răbdăm. Astfel nici El n-a primit și nici noi nu primim prin rugăciune depărtarea pătimirii, a necazului, ci puterea de a o răbda. Căci aceasta ne este de folos pentru a ajunge la ȋria stăpînirii peste toate cele ce caută să ne robească, nu scăparea de durere. Deci nici Iisus n-a obținut ceea ce a cerut, nici noi. Dar obținem altceva cu mult mai de folos. Rugăciunea nu-i ascultată totdeauna în ceea ce cerem, dar e ascultată totdeauna prin faptul că ni se dă putere să răbdăm ceea ce ni se lasă să suportăm.

Sfinții Varsanufie și Ioan

alinarea durerilor tale. Căci nu va lăsa osteneala ta să fie zadarnică (I Cor. 15, 58). Dar ca nu cumva privind pe sfinții ce și-au purtat în timpul lor roadele răbdării necazurilor și au fost lăudați pentru aceasta, tu să rămâi nepărtaș de ele, te-a lăsat și pe tine să rabzi puțină osteneală, ca să te faci împreună părtaș cu ei și cu Iisus câștigînd îndrăznire înaintea Lui împreună cu sfinții. Deci nu te întrista, căci nu te-a uitat Dumnezeu, ci se îngrijește de tine ca de un fiu adevărat și nu nelegitim. Și te vei ținea bine de vei lua aminte în chip neclintit la tine însuși, ca să nu cazi din frica lui Dumnezeu și din mulțumirea adusă Lui. Dar vei fi fericit, dacă te vei face cu adevărat străin și sărac. Căci aceștia sînt moștenitorii Împărăției lui Dumnezeu¹⁷⁰. Îmbărbătează-te și fii tare în Domnul. Nu preget să-ți amintesc de aceleași bunătăți, pe care ți le va dărui Domnul. Roagă-te pentru mine.

107. (V. 202). *Rugămintea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn pentru sprijinirea inimii sale și pentru iertarea păcatelor sale începînd de la nașterea sa.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Domnul Iisus Hristos să-ți fie tămăduire și sprijin sufletului și trupului și să-ți susțină inima ca să nu pună stăpînire pe tine diavolul, urîtorul de bine și de oameni. Cît despre iertarea păcatelor tale de la naștere și pînă acum, aceasta ți-o va hărăzi ție Dumnezeu după patruzeci de zile dacă vei fi părtaș la rugăciunile mele pentru acest dar, prin scurta ta

¹⁷⁰ Cel străin și sărac de toate de bunăvoie e cu adevărat tare, s-a ridicat deasupra tuturor, puțin de viețui și fără ele. Și-a descoperit subiectul său nesfîrșit mai de preț decît toate, El e cu adevărat liber și puternic fiind unit cu Tatăl cel atotputernic și supremul subiect nesupus de nimic. El e fiu după har al Împărăției lui Dumnezeu.

răbdare. Îmbărbătează-te deci și fii tare în Domnul.
Domnul, marele

Doctor al sufletelor și trupurilor, să fie cu tine. Pace Fie
în Domnul, frate !

108. (V. 203). *R ă s p u n s u l l u i I o a n , a l c e l u i l a l t
B ă t r ȳ n , c ă t r e a c e l a ș .*

Dacă oamenii fericesc pe cel bogat în cele lumești, cu mult mai mult fericesc eu iubirea ta care s-a îmbogățit cu cele dumnezeiești prin rugăciunile binecuvântatului nostru Părinte. Fără îndoială, dacă rugăciunea lui n-ar fi apucat să spună înainte: „Împuternicește-te și îmbărbătează-te și fii tare”, ai fi fost în primejdie să te îmbolnăvești din pricina micii tale negriji și a puținului curaj de a stăruii în răbdare și în îndelungă răbdare față de gândurile tale și față de cei ce te slujesc. Așa însă ți-ai adus aminte de Apostolul care zice: "Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos" (Ef. 6, 2). Căci pentru că te iubește, te-a încercat Domnul cu milă, datorită rugăciunii robului. Sau, ca și prin această mică încercare să conlucrezi cu rugăciunea lui. Iar aceasta ți s-a socotit drept lucrarea ta, ca să închidă gura vrăjmașului spre a nu zice: „Dacă ar fi fost ispitit spre îndreptare s-ar fi prăbușit”¹⁷¹. Deci nu te întrista. Căci ți se întâmplă așa cum ai auzit de la Bătrîn. Îmbărbătează-te și fii tare, după cuvântul lui.

¹⁷¹ Ai conlucreat prin răbdarea ispitei adusă asupra ta cu rugăciunea lui Varsanufie pentru tine. Rugăciunea lui nu te-a scutit de ispită, ca să poți arăta și tu prin răbdarea ei, o împreună lucrare cu rugăciunea lui. Dar și rugăciunea lui te-a ajutat să aduci această răbdare. Prin aceasta s-a închis gura vrăjmașului care ar fi putut spune că dacă ai fi fost supus la o astfel de probă, te-ai fi clintit din statornicia ta în credință și în răbdare.

Sfinții Varsanufie și Ioan

109. (V. 204). *Acelaș Bătrîn scăpat de ispite prin rugăciunile sfântului Bătrîn și prin învățătura lui duhovnicească, i-a trimis acestuia mulțumiri.*

Răspunsul lui Varsanufie: Înaltă toată doxologia Dumnezeului slavei. Pe El să-L laudăm în veci. Amin. Căci nu nouă ni se cuvine slava, ci numai Lui și Fiului Său și Duhului Său cel Sfânt. Dumnezeu a adus iubirea ta la neputința noastră ca să primim ajutorul Lui unul prin altul¹⁷². A vrut să îplinească cu noi Scriptura care zice: "Fratele ajutat de frate este ca o cetate întărită și împremuită de ziduri" (Prov. 18, 19).

Dar fie ca noi toți să fim ajutați de Fratele nostru cel Mare, înțeleg de Iisus. Căci El a binevoit să ne facă pe noi frați ai Săi¹⁷³. Și așa sîntem fericiți de îngeri. Avem

¹⁷² Dumnezeu ar putea să dea ajutorul Său și omului în izolarea lui. Dar el face clară lucrarea Lui cînd o dă fiecăruia prin celălalt: El leagă pe fiecare nu numai de Sine, ci și de celălalt. Prin aceasta impune fiecăruia o răspundere pentru celălalt și susține iubirea între ei. Îl ferește Pe fiecare de mîndria de a socoti că n-are nevoie decît de ajutorul lui Dumnezeu, deci de a disprețui pe ceilalți. Cît de mult îmi încălzește viața intersul celui alt pentru mine! E și celălalt capabil să mă întărească, cum sînt și eu capabil să-l ajut. Omul nu e anulat. Dar iubirea reciprocă ce-i înobilează îi face mai capabili să se înalțe la simțirea lui Dumnezeu. Însă nu numai această noblețe produsă în ei de iubire îi ridică la simțirea lui Dumnezeu, ci și experiența pe care o fac despre limita puterii lor de a se ajuta în unele cazuri, fără un ajutor ce le vine amîndurora de mai sus de ei, de la Dumnezeu, ultimul izvor al puterii.

¹⁷³ Fiul lui Dumnezeu, făcîndu-se Fratele nostru cel Mare, a confirmat voința lui Dumnezeu de a fi ajutat fiecare din noi printr-un alt om, printr-un frate al nostru întru umanitate. A arătat prin aceasta marea importanță a fratelui în existența noastră și importanța mea ca frate în existența altora. Iar prin aceasta răspunderea noastră a unuiu față de altul, ca frați. Cînd ne-a făcut Dumnezeu așa, a pus o temelie voinței de a face pe Fiul Său Frate al nostru, sau crearea noastră ca ființe ce își au temelia în voința lui Dumnezeu de a face pe Fiul Său

un astfel de Frate puternic, ca să ne facă și pe noi puternici; tare, ca să împartă cu noi prăzile luate de la vrăjmași; arhistrateg (suprem conducător de oști), ca să zdrobesască în război pe vrăjmașii care poartă război împotriva noastră; Doctor, ca să împace pe omul nostru cel dinăuntru cu cel din afară ce se supune lui; hrănitor, care nu hrănește cu

hrană duhovnicească; viu, ca să ne facă vii ; milostiv, ca că ne miluiască; îndurător, ca să se îndure de noi; Împărat, ca să ne facă împărați; Dumnezeu, ca să ne facă dumnezei. Cunoscînd deci că toate sînt în El, rugați-vă Lui. Căci cunoaște cele de care aveți trebuință mai înainte de a le cere de la El (Mt. 6, 8). Și împlinește cererile inimii tale (Ps. 36, 4), dacă nu-L împiedici. Deci Lui înalță-I doxologia ta. Căci Lui se cuvine slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine, frate, ca să cunosc neputința mea și să mă smeresc.

Fratele nostru, prin care ne mîntuim sau ne asigurăm viața de veci. Iisus a așezat în Sine ca Frate al nostru toate posibilitățile comunicării de putere dela un frate la altul, nesfîrșitele resurse de milă. El a trăit în mod culminant responsabilitatea fratelui pentru frați, valoarea ce o au frații Săi omenești pentru El, conținutul emoțional ce-l dă vieții proprii interesul meu pentru frate, interesul fratelui pentru mine, căldura și sensul ce le dă vieții omenești relația între frate și frate. În Iisus însă responsabilitatea nelimitată pentru frate nu e împreună cu durerea de a nu-i putea asigura viața veșnică, așa cum o voesc dar n-o pot da, de-a asigura de fapt valoarea eternă a fratelui simțită de mine. Căci în El această responsabilitate de frate poate și realiza pe seama fraților ceea ce dorește el: eternizarea lor. Coborînd Fiul lui Dumnezeu din cer ca să se facă Frate al nostru, a coborît suprema noblețe care-i poate înobilă pe oameni prin iubirea reciprocă reală.

Sfinții Varsanufie și Ioan

110. (V. 205). *În t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ă n d e s p r e s e c e ț ă ș i d e s p r e î n d e l u n g a t a l u i t ă c e r e .*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : Toate le face Dumnezeu la vremea lor. Și toate spre folosul oamenilor. Dacă a împiedicat ploaia, a făcut-o spre certarea îndreptătoare a lor. Dar iarăși se milostivește de ei și le-o trimite. La fel a fost oprit o vreme cuvântul, ca să simtă unii, măcar că ei totuși n-au simțit. Dar Dumnezeu se întoarce iarăși și cuvântul se grăește din nou după trebuință spre folos.

111. (V. 206). *R u g ă m i n t e a a s e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ă n : T e r o g , c u v i o a s e P ă r i u t e , î m p l i n e ș t e p e u t r u m i n e s f i n t e l e t a l e f ă g ă d u i n ț e d e s p r e i e r t a r e a p ă c a t e l o r .*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : "Binecuvântat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hrisios, care ne-a binecuvântat pe noi cu toată binecuvântarea duhovnicească întru cele cerești" (Ef. 1, 3). Căci dacă te pregătești spre primirea celor cerute de tine, le vei lua prin multa ta osteneală și prin neputința noastră. Căci eu socotesc câștigurile și foloasele fiecărui om și ale fiecărui suflet ca ale mele"¹⁷⁴. Deaceea cu bucurie și arzînd mă cheltuesc pentru sufletele voastre, cum bine știe

¹⁷⁴ Dacă socotesc ca ale mele toate cele primite de cineva dela Dumnezeu, mă și rog ca el să le primească, socotind că, le primesc eu însumi. Nu se poate simți cineva fericit cînd e bogat dacă ceilalți sînt săraci. Numai în ambianța bogăției generale sînt și eu bogat. Eu mă îmbogățesc primind dela alții și mă bucur de cele ce le au alții. Mă bucur de cecece am eu cînd văd aceasta folosind pe alții, rodind în alții, făcînd bucurie altora. Această se referă mai ales la bunurile spirituale.

Dumnezeu, singurul cunoscător al inimilor noastre. Și știu și sînt încredințat că nu vom pierde în zadar osteneala noastră. Să ai deci încredere că vei lua cele cerute. Dar luîndu-le, păzește-le, ca să rămîină harul la tine. Căci mulți au luat, dar după ce au luat au căzut, pentru că n-au păzit cu frică ceea ce au luat. Fii deci doritor al celor bune, dar și păstrător al lor; slujitor bineplăcut al Stăpînului tău; ucenic smerit al Celui ce s-a smerit pentru tine; ascultător de Cel ascultător¹⁷⁵; neținător de minte al răului din puterea Celui neținător de minte al răului; îudelung răbdător din puterea Celui îndelung răbdător; milostiv din puterea Celui milostiv; purtînd sarcinile aproapei, precum și El poartă sarcinile tale ; iubind pe toți cu sinceritate, precum și El ne iubește pe noi; urmînd Lui în toate pînă ce te va primi în marea Lui odihnă, pe care "ochiul n-a văzut-o și urechea n-a auzit-o și la inima omului nu s-a suit, la cele pe care Dumnezeu le-a pregătit celor ce-l iubesc pe El" (I Cor. 2, 9). Lui I se cuvine slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine, monachule !

112. (V. 207). *Acelaș i-a cerut marelui Bătrîn aceleași lucruri.*

Răspuns: Frate Andrei, să-ți dea ție Domnul cele ce le-a spus Iisus: "Cereți și veți lua" (Io. 16, 24). Să se

¹⁷⁵ Așa se împacă faptul de a nu avea nimic ce te robește, de a avea chiar pe Dumnezeu nu ca Stăpîn, ci ca Tată și Frate, cu faptul că totuși Îi ești ascultător și plin de smerenie. Ascultă tu de Hristos, dar ascultă și El nu numai de Tatăl, ci și la trebuințele tale; te smerești tu față de El, dar s-a smerit și se smerește și El pentru tine și față de tine, mai mult decît te smerești tu, pentru că se coboară dela dumnezeirea Sa infinită sau cu ea pînă la starea de Frate al tău. E o întrecere în smerenie și în reciproca prețuire, în deplina libertate.

Sfinții Varsanufie și Ioan

împlinească toate cererile tale. Dar pregătește-ți casa întru toată curăția ca să primești cele dăruite. Căci ele se așează în casa curată ca într-o visterie. Și își răspîndesc buna mireasmă acolo unde nu e gunoi. Iar cel ce gustă din ele se înstrăinează de omul vechi, răstignindu-se lumii și lumea lui (Gal. 7, 14) și viețuind totdeauna Domnului. Vasul acestuia nu va fi spart oricît ar bate în el valurile vrăjmașului. El s-a făcut de acum înainte înfricoșător celor potrivnici, căci ei văd în el sfînta pecete. Și pe cît de vrăjmaș este acelora, pe afită de prieten este marelui împărat. Drept aceea urăște, frate, în chip desăvîrșit, ca să iubești în chip desăvîrșit. Depărtează-te cu desăvîrșire ca să te apropii cu desăvîrșire ¹⁷⁶. Scîrbește-te de o înfiere, ca să o iei pe alta ¹⁷⁷. Încetează să împlinești voile (tale sau ale celui rău) ca să împlinești voia ^{177b}. Taie-te pe tine și leagă-te pe tine

¹⁷⁶ Numai cel ce urăște desăvîrșit, iubește desăvîrșit binele. Dar ura desăvîrșită a răului înseamnă totala absență a urii. Nu te poți apropia cu desăvîrșire de cineva în iubire, dacă nu te-ai depărtat cu desăvîrșire de egoismul tău care te desparte de el, dacă n-ai înlăturat poarta care te închide în tine. Între cei răi, între demoni nu este apropiere reală, pentru că nu este iubire, pentru că nici nu s-au găsit pe ei înșiși. Ei sunt legați fără voia lor, prin blestemul răului, al urii.

¹⁷⁷ Pînă ești fiul diavolului, nu poți deveni fiul lui Dumnezeu. Pînă mai ești legat de cineva care e rău, care te îndeamnă la rău și egoism, nu poți deveni intim celui bun, în comunicare cu el. Căci există și o legătură a celor robiți de rău. E legătura robiei, nevrută de ei. E legat fiecare în zaua proprie a unui lanț care-i leagă pe toți. Se detestă, dar nu se pot desprinde unul de altul.

^{177b} Voile tale despărțite de voia lui Dumnezeu nu sunt voi deplin libere. Ele nu sunt voia ta adevărată. Căci aceasta este robită de mîndrie, sau de o patimă sau alta. Ea e multiplă, căci tu însuși ești sfîșiat, supunîndu-te cînd unui stăpîn, cînd altuia. Nu poți avea nici-o consecvență. Voia ta adevărată se afirmă cînd afirmă voia lui Dumnezeu. Atunci ești cu adevărat liber și unitar, sau tu însuși, căci faci permanent ceace corespunde subiectului tău ca fundament veșnic al existenței tale fericite în fundamentul ultim al lui.

¹⁷⁸. Omoară-te pe tine și fă-te viu ¹⁷⁹. Uită-te pe tine ca să te cunoști pe tine ¹⁸⁰. Și iată ai faptele monachului.

113. (V. 208). *Acelaș i-a cerut marelui Bătrîn aceleași lucruri.*

R ă s p u n s: Frate și prea iubite sufletului meu, Andrei! Dacă ai cunoaște cum trebuie darul lui Dumnezeu, chiar dacă toți perii capului tău ți-ar fi tot atâtea guri, n-ai putea să-L preamărești pe El, sau să-I mulțumești după vrednicie. Dar cred că tu îți dai seama de aceasta. Dumnezeu știe că nu e bătaia ochiului meu, sau clipă în care să nu te am în minte și în rugăciune. Dar dacă eu te iubesc așa, cu mult mai mult te iubește Dumnezeu care te-a plăsmuit. Iar eu mă rog Lui să te călăuzească și să te cîrmuiască după voia Lui. Și El te cîrmuește pe tine spre folosul sufletului tău. Iar dacă are îndelungă răbdare cu tine, aceasta este spre folosul sporit al sufletului tău. Rămîi deci așa, mulțumindu-I pentru toate și socotindu-te ca nimic în toate, crezînd că toate cele spuse ție se vor împlini în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

114. (V. 209). *R ă s p u n s u l acelaiaș mare Bătrîn către acelaș, care-i ceruse aceleași lucruri și înțelegere de la Dumnezeu.*

¹⁷⁸ Taie-te de cel rău și leagă-te de Dumnezeu, căci prin amîndouă acestea te eliberezi.

¹⁷⁹ Omoară-te pentru tine, ca să fii cu advărat comuniune cu Dumnezeu și cu ceilalți. Omoară individul egoistcare te ține mort, ca să fii viu ca subiect comunitar...

¹⁸⁰ Uită grija de tine, ca să cunoști ce ești cu adevărat, prin trezirea conștiinței de eul tău răspunzător, îmbogățit și aprofundat prin legăturile fundamentale ce și le descopere cu Dumnezeu și cu semenii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Frate Andrei, zis-a Domnul către Marta: "De crezi, vei vedea slava lui Dumnezeu" (Io. 11, 40). Crede deci și tu și vei vedea pe Lazăr înviat din morți și sfînd la masă cu Iisus (Io. 12, 2). Și vei vedea pe Maria șezînd lîngă sfințele Lui picioare, izbăvită de grijile Martei. Crede că ți se vor da toate cîte au fost cerute prin mine, nevrednicul, de la Dumnezeu, ca să le dea iubirii tale. Nimic nu cere Dumnezeu de la tine decît răbdare și mulțumire, ca să-ți deschidă visteriile înțelepciunii și înțelegerii aflate în El. Te îmbrăjișez în Domnul, întru care fii sănătos cu sufletul și cu trupul și roagă-te pentru mine.

115. (V. 210). *R ă s p u n s u l Aceluiaș către Bătrîn către acelaș.*

Frate și iubite Andrei, ascultă ! Cei ce primesc de la împăratul prețioasele monezi, de le păzesc cu sîrguință și grije, ele rămîn strălucitoare și curate. Dar dacă n-au grije de ele, nu numai că se ruginesc, ci se și pierd. Deaceea a spus un oarecare înțelept: "Leagă argintul tău" (Sirah 28, 29). Iar eu îți spun nu numai să-l legi cu credința neîndoelnică, ci să-l și pecetluiești cu smerenia și cu îndeluga răbdare a ascultării, prin care se mîntuește cel ce rabdă (Mt. 10, 22). Îți spun, cu îngăduința lui Dumnezeu, un lucru îndrăzneț: Prin mine, cel prea mic, îți spune ție Marele Mijlocitor Iisus, Fiul Părintelui celui binecuvîntat, dăruitorul Sfîntului Duh: "Iertate-ți sînt păcatele tale cele multe" (Lc. 7, 47-48), de la naștere și pînă acum. Primind deci această mare și negrăită bucurie, iubește-L pe El cu toată puterea, arătînd roadă vrednică de pocăință (Mt. 3, 8) și strigînd cu Sf. Pavel acele cuvinte ca o cîntare: "Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strîmtorarea, sau

foamea, sau prigoana, sau lipsa fac îmbrăcăminte, sau primejdia, sau frica, sau sabia?"; și zicînd cu El: "Sîntem omorîți în fiecare zi, sîntem socotiți ca niște oi spre junghiere. Dar în toate acestea sîntem mai mult decît biruitori prin Cel ce ne-a iubit pe noi. Căci sînt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici începătoriile, nici stăpîniile, nici cele de față, nici cele viitoare, nici puterile, nici înălțimea, nici adîncul, nici vre-o altă zidire nu ne va putea despărți pe noi de dragostea lui Dumnezeu în Hristos Iisus, Domnul nostru" (Rom. 8, 35-39). Arată-te gîndind la acestea nu cu gura ci și prin fapte. Căci zice: "Întru răbdarea voastră veți cîștiga sufletele voastre" (Lc. 21, 19). Te-ai făcut părtaș de o mare vrednicie, arată mari și vrednice fapte de răbdare și de vrednicie. Căci prin ele se așteaptă desăvîrșirea de care fie să ne facem vrednici în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Amin. Macină-le acestea neîncetat și prin lucrare. Și gustă dulceața lor ca să-ți înmiresmeze sufletul tău și al celor cu care te întîlnești. Îmbărbătează-te și fii tare, prea bine credinciosule !

116. (V. 211). *R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn către acelaș.*

Frate Andrei, Domnul a spus că Ilie a și venit (M. 17, 12). Și eu îți spun că Lazăr al tău cel spiritual a și înviat și a fost deslegat de legături (Io. 11, 44) și pentru el s-a împlinit cuvîntul: "Tu ai rupt legăturile mele" (Ps. 115, 7)¹⁸¹. Deci și tu ești dator să aduci "jertfa laudei" Celui ce te-a deslegat, ca să nu cazi iarăși din negrije în legătături

¹⁸¹ Mortul sufletesc e legat de patimi, nu se mișcă liber, nu e stăpîn pe sine. În fiecare se poate scula din mormînt, deslega din legături, omul său interior, în relație de prietenie cu Hristos, ca un alt Lazăr.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de mai înainte" ¹⁸², după cuvîntul Mîntuitorului: „Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuești" (Io. 5, 14). Mulțumește lui Dumnezeu. Căci El se îngrijește de tine, te călăuzește în toate, dacă și tu stăruiești în a voi. Fii sănătos cu sufletul și cu trupul. Și roagă-te pentru mine.

117. (V. 212). *Acelaș primind un așa de mare dar, a mai cerut să fie înfățișat el și cei împreună cu el (lui Dumnezeu).*

Răspuns: Slujitorule al lui Dumnezeu Cel Prea înalt și împreună slujitorule cu mine, Andrei. Pace ție și celorlalți împreună slujitori ai noștri dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul nostru Iisus Hristos. Vă fac vouă cunoscut că încă înainte de cererea voastră v-am înfățișat Sfintei, închinății, celei de o ființă de viață făcătoare și neînceputei Treimi, într-o înfățișare care să vă păzească de tot răul. Dar nu voesc să nu știți și aceea, că este și o altă înfățișare mai plină de frică, mai de neocolit și de dorit întru toată frica și mult iubită, mai plină de cinste și mai slăvită. Care este ea ascultați: Cînd va fi făcut, de rușine urîtorul de bine vrăjmaș, auzind glasul acela fericit și de viață făcător al Mîntuitorului nostru către noi, glas plin de bucurie și de veselie, luminat de o strălucire negrăită și grăind: "Veniți binecuvîntații Părintelui Meu de moșteniți Împărăția cea gătită vouă dela întemeierea lumii (Mt. 25, 34). Atunci va avea loc marea înfățișare înaintea Lui, cînd „Se va preda Împărăția lui Dumnezeu și Tatăl (I Cor. 15, 24). Aceasta este și afară de ea nu este

¹⁸² Aducînd jertfa de laudă lui Dumnezeu, ieși din robia egoismului sau a patimilor tale. Predîndu-te, cu simțire de laudă, lui Dumnezeu, te-ai eliberat de tine, ai intrat în orizontul larg al vieții în Dumnezeu cel a toate iubitor.

alta. Și cum se va face, ascultă: Fiecare dintre sfinți înfățișând pe fiii săi mîntuiți lui Dumnezeu, va zice cu glas strălucitor, cu multă și mare îndrăzneală, spre uimirea îngerilor și a tuturor puterilor cerești: "Iată eu și copiii pe care mi i-a dat Dumnezeu" (Evr. 2, 13; Is. 8, 18)¹⁸³. Și nu numai pe ei, ci și pe sine ce va preda lui Dumnezeu¹⁸⁴. Și atunci va fi Dumnezeu toate în toți (I Cor. 15, 28). Rugați-vă să ajungem acolo. Fericit cel ce așteaptă și ajunge acolo. Rugați-vă pentru mine, iubiților.

118. (V. 213). Acelaș, supărat de năluciri și de ispitele ce veneau dela draci, și mirîndu-se că după o atît de mare iubire de oameni a lui Dumnezeu și după făgăduința bunătăților viitoare, se mai ivesc acelea, a întreat pe acelaș mare Bătrîn despre ele: și dacă mai stau în el pecețile făgăduințelor¹⁸⁵.

¹⁸³ Cei mîntuiți prin cineva sînt fiii lui duhovnicești. Ei s-au mîntuit prin el întrucît Hristos, pe care el li l-a făcut cunoscut, a lucrat prin el asupra lor. Dar și el s-a făcut organ capabil al voii lui Hristos: prin credința lui tare prin viața lui potrivită voii lui Hristos, prin îndrumarea dreaptă dată lor. Ei vor fi scrisoarea lui de recomandare în ziua judecării. Vor arăta cum și-a împlinit răspunderea lui. În el însuși se vor arăta și ei, sau ce a făcut el pentru ei (II Cor. 3,2). Între cei ce lucrează pentru alții și între cei din urmă se produce o interioritate reciprocă. Ei nu mai pot fi despărțiți unui de alții. Inima părinților nu mai poate fi golită de copii și nici a copiilor de părinți.

¹⁸⁴ Dar cei ce se vor preda lui Dumnezeu împreună cu cei care i-au adus la mîntuire, vor fi predați și ei de Hristos, care a lucrat prin rîvna lor de cîștigare a altora. Ei vor fi predați întrucît Hristos însuși predîndu-se Tatălui îi va avea înscrși pe toți în Sine. Hristos va preda toate Tatălui, avîndu-le pe toate adunate în Sine, care se vor preda Lui. E marea concentrare a tuturor în Hristos în Marele Frate și odată cu El în Tatăl, ca toți să fie în Hristos la sînul Tatălui.

¹⁸⁵ Făgăduințele se întipăresc ca o arvună în cei ce cred în ele. Cel ce va fi plin de iubire în împărăția lui Dumnezeu, are de pe acum în sine iubirea în desvoltare.

Răspunsul lui Varsumufie: „Pace multă este celor ce iubesc pe Domnul și nu va fi lor sminteală" (Ps. 118, 165). Pace multă va fi ție în Dumnezeu, prea cinstite frate Andrei cel de un cuget cu mine. Să nu te moleșească pe tine mulțimea patimilor și nălucirilor drăcești, ci crede că nu vor izbuti nimic tulburările și ispitele lor ci mai vîrtos îți vor spori virtutea, dacă vom lua aminte cu grije să stăruim în răbdare. Căci s-a zis despre dreptul care se mîntuește prin credință: „De se va feri, nu va binevoi sufletul Meu întru el" (Avac. 2, 4). Să nu slăbim deci coarda, ca să nu pierdem cele date nouă de iubitorul de oameni și milostivul Dumnezeu. Căci e propriu Lui să ne dea și nouă să fim paziți.

Și să nu te miri că după sfințele făgăduințe și după darurile de care nu-I pare rău lui Dumnezeu, se mișcă iarăși spre tine patimile necinstite ale aceluia, urmărind să jefuiască comoara nesfîrșită, ci adu-ți aminte de nerușinarea lor de după mărturia Stăpînului nostru Dumnezeu despre cel întru sfinți și slăvitul Iov ¹⁸⁶. Adu-ți aminte cîte ispite și uneltiri a pus în mișcare ca să doboare turnul și n-au putut, nici n-au isbutit să jefuiască comoara strălucitei lui credințe și mulțumiri. Căci așa cum întîlnirea cu focul face aurul mai strălucitor, la fel îl face mulțimea încercărilor pe cel drept. Căci Dumnezeu a îngăduit ca și după mărturisirea Sa despre drept, să fie încercat robul Său spre și mai marea laudă și slavă a Stăpînului ¹⁸⁷ și

¹⁸⁶ Deși Dumnezeu însuși a dat mărturie despre fidelitatea lui Iov, dracii au avut nerușinarea să pună la îndoială asigurarea dată lor de Dumnezeu despre această fidelitate.

¹⁸⁷ Dumnezeu a primit mai mare slavă prin răbdarea de către Iov a încercărilor venite asupra lui, atît pentru că mărturia lui Dumnezeu pentru el s-a dovedit prin ea adevărată, cît și pentru că s-a arătat cît de tari sînt cei ce se încred în El.

spre rușinarea vrăjmașilor. Deci să nu te descurajezi. Căci pecetile făgăduințelor stau neclintite. Ci așteaptă cu răbdare pe Domnul. Căci „cel ce rabdă până la sfârșit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22), în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

119. (V. 214). *Răspunsul marelui Bătrîn către acelaș, în care se semănase gîndul că neînfrînarea de la mîncări îl va împiedica să ajungă la cele făgăduite lui.*

Nu din nesocotirea înfrînării și a nevoinței spun mereu iubirii tale să împlinești trebuința trupului precum e nevoie. Doamne ferește ! Ci pentru că dacă lucrarea lăuntrică nu ajută, după Dumnezeu, omului, în zadar se oste-nește în cea din afară. De aceea a spus Domnul că „nu cele ce intră spurcă pe om, ci cele ce ies din gură" (Mt. 15, 18). De fapt lucrarea dinăuntru făcută cu durerea inimii aduce liniștea adevărată a inimii, iar liniștea aceasta aduce smerenia; și smerenia face pe om locaș al lui Dumnezeu¹⁸⁸. Iar sălășluirea Lui scoate afară pe dracii răi și pe căpetenia lor, diavolul, împreună cu patimile lor necinstite. Și astfel omul se face biserică sfințită, luminată și curată a lui Dumnezeu, plină de toată buna mireasmă, de bunătate și veselie. Omul se face atunci purtător de Dumnezeu, mai bine zis dumnezeu, precum s-a spus: "Eu am zis: dumnezei sînteți și fii ai Celui Prea Înalt" (Ps. 81, 6).

¹⁸⁸ Smerenia deschide pe om cu totul lui Dumnezeu. Căci el nu mai ține la nimic care ar fi al său, ci așteaptă totul dela Dumnezeu. Dar smerenia e adusă în inimă de liniștirea care înseamnă nefrămîntarea omului de nici-o grijă pentru ceva, deslipirea completă de toate. Prin liniștire se ajunge la smerenie, la conștiința adevărată că nu ești și nu ai nimic prin tine. Smerenia te face că te socotești afirmat total de Dumnezeu, făcîndu-ți-L deplin evident pe El.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Deci să nu te tulbure gândul, mai bine zis vicleanul, că mâncările trupești te împiedică să ajungi la făgăduință. Căci ele sînt sfinte¹⁸⁹ și din ceace e bun nu poate ieși ceva rău. Ci cele ce ies prin gură, trimise de inimă, opresc și împiedică pe om să ajungă în mod sigur la făgăduințele puse în fața lui. Împlinind deci trebuința trupului, să nu faci deosebiri, ci fă puterea omului dinăuntru să se ostenească și să smerească gândurile lui. Și atunci Dumnezeu deschide ochii inimii tale ca să vadă¹⁹⁰ „lumina cea adevărată” (Io. 1, 9) și să spună cu înțelegere „prin har sînt mîntuit” (Ef 2, 5) în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

120. (V. 215). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș c ă t r e B ă t r ı n : F i i n d ă p r e c u m ș t i i , S t ă p ı n u e , s ı n t s l a b c u s u f l e t u l ș i c u t r u p u l , ı ț i c e r s ă r o g i p e D u m n e z e u s ă - m i d e a p u t e r e d e r ă b d u r e c a s ă p o r t c e l e c e v i n a s u p r a m e a .*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate Andrei, voesc să afle iubirea ta că toate darurile (harismele) se dau prin

¹⁸⁹ Dacă trupul e prin smerenie templu sfințit al lui Dumnezeu și dacă nu te legi prin plăcere de mâncările ce le consumi, ci gândul întreg îți este la Dumnezeu, mâncările se sfințesc și ele, gândind în vreme ce le consumi la Dumnezeu.

¹⁹⁰ A primi în trup mâncările cu gândul că Dumnezeu e totul și eu nimic prin mine însmni, îmi deschide ochii să-L văd pe Dumnezeu și prin această trebuință a mâncării și chiar toate mâncările ca lăsate de Dumnezeu spre a corespunde trebuinței întreținerii trupului și a vieții mele de pe pământ. E iluminarea prin care vedem pe Dumnezeu prin creațiune, sau ca creator al tuturor. Dacă eu prin mine sînt nimic și dacă toate prin ele sînt nimic, atunci trebuie să fie cineva care îmi dă putința să exist și dă și tuturor această pntință, odată cu rostul lor pentru mine.

venirea Sfântului Duh de multe ori și în multe feluri. Odată a dat Dumnezeu Apostolilor Duhul să scoată draci; altădată să săvârșească vindecări; altădată să prevadă; și altă dată să învie morți. Dar Duhul desăvârșit stă în a ierta păcatele și în a elibera sufletele de întuneric și în a le duce la lumină. Deci îl rog pe Dumnezeu ca după eliberarea sufletului tău de întuneric, să-ți dea Duhul Sfânt spre răbdare și mulțumire; și „ca să se rușineze vrăjmașul, neavînd de zis nimic rău împotriva noastră” (Tit. 2, 8). Conlucrează și tu puțin, luptînd să-l dobîndești și ți-L va da „Dumnezeu cel bogat în milă” (Ef. 2, 4). Roagă-te pentru mine, frate.

121. (V. 216). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e m a r e l e B ă t r ı n : T e r o g , s t ă p ı n e , p o m e n e ș t e - m ă t o t d e a u n a ș i a r a t ă - m i c u m t r e b u e s ă v i e ț u e s c c u f r a t e l e c a r e l o c u e ș t e a p r o a p e d e m i n e .*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, stă scris: „De te voi uita Ierusalime, uitată să fie dreapta mea” (Ps. 136,5)

Aceasta despre pomenire. Cît despre cum trebuie să viețuești cu cel apropiat, cel ce voește să placă lui Dumnezeu să-și taie voia sa de dragul aproapelui, silinduse pe sine. Căci zice: „Împărăția lui Dumnezeu este a celor ce o silesc și cei ce o silesc, o răpesc pe ea” (Mt. 11, 12). Află deci cum se odihnește fratele și fă așa și vei afla odihnă de la Dumnezeu¹⁹¹ în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

¹⁹¹ A silii Împărăția înseamnă a te silii pe tine. Căci prin această silire a ta, sau prin luarea ta în stăpînire de către tine cu putere, afli în sinea ta cea adevărată, sau prin ea, Împărăția care este a celor stăpîni pe ei, a celor ce au reușit să pună cu sila stăpînire pe ei. Căci în această pntere a ta de a te stăpîni se arată puterea lui Dumnezeu, care te-a eliberat de toate. Dar stăpînindu-te pe tine nu mai superi pe fratele și te vei întîlni cu el în dragoste sau în Împărăția veșnică. Așa veți fi

122. (V. 217). *Acest frate, care locuia aproape de bătrînul bolnav compătîmind cu neputința lui, i-a cerut tare mult marelui Batrîn să se roage pentru el.*

Răspușul lui Varsanufie: Frate, nu-mi dai pace. „Dacă ai fi cunoscut darul lui Dumnezeu" (Io. 4, 19), ai fi slăvit pe Dumnezeu, pentru că din vreme în vreme dojenește pe robul Său Andrei ca un Părinte milostiv, ca să închidă gura spurcată a demonului, pentru ca acesta să nu dea motiv împotriva lui în ziua judecării, că s-a odihnit în marile făgăduințe, vestite lui de Dumnezeu, prin mine, prea neînsemnatul și netrebnicul rob¹⁹². Dar ce socotești? Că nu pățimesc și eu împreună cu el, mai mult ca orice om? Sufăr și eu cu el. Căci altfel cum s-ar mai adevăra cuvîntul că „de suferă un mădular, toate mădulele suferă împreună cu el" (I Cor. 11, 26).

Dacă ai cunoaște cu adevărat strălucirea celor ce-l așteaptă, ai fi cîntat împreună cu Pavel, mulțumind, veselindu-te și zicînd că „nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum de mărirea celor ce se vor descoperi" (Rom. 8, 18). Dumnezeu să-l întărească și să-i trimită lui marea milă. Vă îmbătășez pe voi în Duhul Sfînt, privind cu Dumnezeu la înaintarea voastră cea întru Hristos, Dumnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

123. (V. 218). *Acelaș frate dorea să slujească bătrînului după putere împreună cu slujitorul lui.*

amîndoi mîngîiați și odihniți de Dumnezeu, a cărui dragoste ați aflat-o, ca pe cea care vă unește.

¹⁹² Dacă n-ar veni asupra celui drept necazuri, diavolul (și nu numai el, ci și invidioasele slugi ale lui), ar putea spune în ziua judecării către Dumnezeu: i-a fost ușor să nu se clatine în viața pămîntescă, odată ce a cunoscut făgăduința marilor bunătăți ce-l așteaptă și de a caror arvună s-a bucurat încă pe pămînt, nefiind supărat de necazuri.

Bătrîmul, din dreapta socoteală nu voia să fie slujit de acela pentru cuvîntul Lui Ava Teodor din Ferme, care nu suferea să poruncească ucenicului său (Pateric, la Isaac 2). De aceea a întreat pe celălalt Bătrîn despre aceasta.

Răspunsul lui Ioan: Dumnezeu cerului și al pămîntului să sporească credința ta, o, prea cinstite și prea, iubite frate; și să întărească iubirea ta întru frica Lui ca să împlinească hotărîrea ta cea bună în privința aproapelui. Căci dacă te ostenești puțin după putere, nu te va lipsi Dumnezeu de plata osteneții tale. Deci odihnește pe bătrîn atîta cît poți. Căci aceasta place lui Dumnezeu mai mult decît sfînta slujbă și decît jertfa. Iar cele ce nu le poți, să le facă fratele. Și bătrînul nu trebuie să se ferească, din dreapta socoteală, de a fi slujit de către voi, odată ce e bolnav, ci să mulțumească lui Dumnezeu și să se roage pentru voi. Căci fiind bolnav nu e dator să țină cuvîntul lui Ava Teodor, care a spus despre frate: „Nu sînt conducătorul chinoviei, ca să-i poruncesc. Dacă vrea să facă ceva, să facă ceea ce mă vede pe mine că fac”. Ava Teodor le-a spus aceasta pentru că putea să împlinească trebuința lui și să slujească altora. Dar acesta este bolnav. Și fiecare trebuie să-și ducă viața în frica lui Dumnezeu pe măsura și starea lui, mulțumind Lui totdeauna. Căci prin el își iau plata lor și alții¹⁹³. Deci să

¹⁹³ Prin cel bolnav, slujit de alții, aceștia își iau plata lor dela Dumnezeu. De aceea nu trebuie ca cineva fiind bolnav, să oprească pe alții de a-l sluji. Căci aceasta i-ar lipsi pe aceia de plata lor. Dar nici el nu trebuie să-și piardă plata sa, lăsîndu-se slujit din comoditate, sau din mîndria ce i-o produce superioritatea în vîrstă, învățătură sau în poziția ierarhică (socială).

193b (neprecizat în text n.ed.) Cu mare delicatețe socotește Bătrînul Ioan că cel ce oprește pe cineva să-l slujească, îl pismuiește pentru răsplata ce o va primi de la Dumnezeu. Se socotește supus ispitei păcatului dacă nu se lasă slujit. Prin aceasta îl împiedică pe acela de

Sfinții Varsanufie și Ioan

nu pismuiesc pe cel ce vrea să asculte pe Cel ce zice: „Bolnav am fost și mi-ați slujit” (Mt. 25, 36). Căci Dumnezeu nu cere, precum am auzit adeseori, de la cel bolnav decât mulțumire și răbdare. Pentru că acestea mijlocesc pentru neputința noastră înaintea lui Dumnezeu¹⁹⁴. Deci potrivit dreptei socoteli să nu se ferească să fie slujit de oricare frate care vrea să se ostenească după Dumnezeu. Și să nu spună: îl împovărez, sau îl necăjesc. Ci să spună: „Cel ce slujește poate fi egal cu cei chinuți de boală dacă Dumnezeu l-a încredințat că-l va răsplăti pentru mine. Domnul să-l mintuiescă și pe mine să nu mă osândească”.

Să se păzească acestea și locuiți în pace, prin harul lui Hristos; al Dumnezeului nostru. „Înainte de toate purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos” (Gal. 6, 2). Și pe lângă acestea, să ne aducem aminte că moartea nu întârzie să se apropie. Slujiți Domnului și aproapelui cu frică ca să moșteniți prin El viața nemuritoare, în Hristos Iisus, Domnul nostru, întru care avînd nădejdea, nu vă îngrijorați de ziua de mâine (Mt. 6, 34). Căci se îngrijește El de noi. Și dacă aruncăm grija noastră asupra Lui (I Petru 5, 7), se va îngriji El însuși de noi precum vrea. Lui se cuvine slava. Amin. Vă îmbrățișez în Domnul, cerîndu-vă să vă rugați pentru mine, din dragoste,

la înaintarea în desăvîrșire. Lasă-te deci servit cînd ai trebuință, nu atît pentru tine cît pentru cel ce vrea să o facă aceasta. Dar smereste-te, primind această slujire, socotind că iei asupra ta riscul păcatului. Numai smerenia topește păcatul ce se poate lega atît de primirea slujirii cît și de refuzul ei.

¹⁹⁴ Răbdarea și mulțumirea aduse lui Dumnezeu îl apără pe bolnav pentru ceea ce n-a putut face pozitiv (post, nevoință) pentru Dumnezeu din cauza neputinței lui.

124. (V. 60). *Întrebarea monachului Teodor către marele Bătrîn: Cum pot să cunosc gândul care vine dela Dumnezeu și cel care e dela fire și cel care e dela draci ?*

Răspunsul lui Varsamufie: Fiule Teodor, cerînd, înțelege ce ceri și pregătește-te de lucrare Căci s-a scris: „Nu cugetați cele înalte, ci lăsați-vă duși de cele smerite" (Rom. 12, 16). Cererea ta ține de o măsură mare. Dacă ochiul tău cel dinăuntru n-a fost curățit prin multe leacuri, nu se poate despărți de spini și măcăcini, ca să poată prinde strugurele care întărește inima și o veseleşte. Dacă nu ajunge omul la această măsură, nu poate deosebi lucrurile, ca să-și dea seama de nu cumva își bat dracii joc de el și nu e amăgit încrezîndu-se în ei. Căci aceia schimbă chipul lucrurilor precum voesc, mai ales pentru cei ce nu cunosc meșteșugurile lor.

Iubitule, nădăjduiește în Domnul și-ți „va împlini cererile inimii tale" (Ps. 36, 3-4). Și spune-I Lui în toate: „Fie, Doamne, nu cum voesc eu, ci cum Tu voești" (Mt. 26, 39). Și va face cu tine după voia Lui.

Ascultă fiule deosebirea gîndurilor ce ai cerut-o. Cînd gîndul te îndeamnă să faci ceva după voia lui Dumnezeu, să ai bucurie în a face aceea și o întristare care i se împotrivesc, află că e a lui Dumnezeu. Deci luptă-te să rabzi după cuvîntul Apostolului: "Îmi duc trupul rob și-l asupresc, ca nu cumva altora binevestind eu să mă fac neîncuviințat" (I Cor. 9, 27). Și împlinește voia lui Dumnezeu.

Iar dacă îți vine un gînd ce ține de fire, ia aminte cu grije și vei putea să-l deosebești. Căci zice dumnezeiasca Scriptură: "Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amîndoi un trup" (Fac. 2, 24). Dar Apostolul cunoscînd că voia lui

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu este să părăsim nu numai cele ale dracilor, ci și cele ale firii, că „trupul la nimic nu folosește” (Io. 7, 33), a zis: "Cel ce se alipește de femei este trup, dar cel ce se alipește de Domnul, este duh" (I Cor. 6, 16-18). Deci cei ce voesc să fie duhovnicești, trebuie să respingă trupul. Căci ceea ce nu e de folos, e și păgubitor. Iar ceea ce păgubește trebuie lepădat. Dar celor ce voesc să viețuiască în lume în chip evlavios le-a spus că „nunta e cinstită” ș.a.m.d. (Mt. 13, 4).

Iar gândurile dela draci sînt tulburate și pline de întristare și atrag pe ascuns și în chip subțire la cele dinapoi. Ele se îmbracă în piei de oaie, adică iau înfățișarea unor gânduri ale dreptății, „dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori” (Mt. 7, 15), adică prin cele de la arătare folositoare, dar de fapt prin ele însăși nefolositoare răpesc și „amăgesc inimile celor simpli” (Rom. 16, 18). Fiindcă s-a spus de șarpe că este foarte viclean (Fac. 3, 15), păzește totdeauna capul lui ca nu cumva să afle în tine cuib și prin el locuință și să lucreze în tine pustiirea.

De dorești deci și tu să te faci duhovnicesc, respinge cele ale trupului. Căci cele ce le tăgăduiește cineva, pe acelea le și leapădă. Ascultă pe Domnul însuși zicînd: „De voește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine și să-Mi urmeze Mie” (Mt. 16, 21). Dar cum se leapădă omul de sine, dacă nu părăsind voile firii sale și urmînd Lui ¹⁹⁵.

¹⁹⁵ Avem aci o explicație a lepădării de sine, a tăgăduirii sale: înseamnă nu o nimicire totală a ființei proprii, ci o neîmplinire a trebuințelor vieții sale naturale, sau a voilor acestei vieți, împlinind omul însuși voile lui Dumnezeu cu sine. Aceasta arată că el continuă să existe ca subiect care împlinește voia lui Dumnezeu cu privire la el, voie care nu vrea ca omul să nu mai existe peste tot, ci să existe pe un plan superior, umplîndu-se de voia dumnezeiască. Aceasta e ridicarea ființei sale din planul în care vrea să trăiască prin puterile ei în marginile trebuințelor ei pămîntești, în planul existenței unită cu

De aceea vorbește în mod deosebit despre cele ale firii și nu de cele contrare firii. Căci dacă părăsește cineva cele contrare firii, n-a părăsit nimic din cele ale lui pentru Dumnezeu. Pentru că ele nici nu sînt ale lui¹⁹⁶. Dar cel ce a lăsat cele naturale ale lui, striga pururea cu Sf. Apstol Petru: „Iată noi am lăsat toate și am urmat Ție. Ce oare va fi nouă?" (Mt. 19, 27). Și aude cuvîntul acela fericit și este asigurat de făgăduința vieții viitoare. Ce a lăsat deci Petru, ca să se laude, știut fiind că nu era bogat? Nimic altceva decît voile sale naturale. Căci dacă nu moare omul cu trupul, viețuind cu duhul, nu poate

Dumnezeu, într-o deschidere pentru puterile ce-i vin din Dumnezeu. Propriu zis, într-un plan pur natural omul nu poate trăi. Cînd vrea să rămîină închis în acest plan, el se mîndrește, deci se face robul unei patimi venită de la tatăl trufiei, care este diavolul, și caută să dezvolte firea sa prin porniri exagerate care sînt tot atîtea patimi. Aci învățătura Sf. Părinți e cu totul opusă învățăturii catolice despre puțința de existență a unei „naturi pure" a omului. Dar patimile ce se mișcă în orizontul lumii acesteia în care toate sînt pieritoare, în realitate îl „pustiesc" pe om de viață. Numeroasele satisfacții ce i le procură aceste patimi sînt urmate de o pustiire generală; o pustiire anticipată de o pustiire parțială ce urmează după satisfacerea fiecărei patimi în parte.

Despre necesitatea de a părăsi chiar cele ale firii, ca neputînd mîntui pe om, vorbește Varsanufie în rîndurile ce urmează. Dar părăsirea lor e un act de mai

mare curaj, de mai mare iubire a lui Dumnezeu, decît părăsirea celor contrare firii. Desigur pînă la un loc unele din cele ale firii trebuie păstrate și satisfăcute. Dar unii păstrează mai puține din ele decît alții. Aceștia sînt monachii. E necesar însă ca și unii și alții să nu mențină ale firii despărțite de cele dumnezeiești.

¹⁹⁶ Cele contrare firii sînt patimile păcătoase. Fără ele poate omul trăi, căci nu fac parte din fire. Deci părăsindu-le pe ele pentru Dumnezeu, nu dă ceva din ceea ce este necesar. Dar cel ce dă ale firii sale aduce o jertfă lui Dumnezeu. Însă prin aceasta se ridică pe un nou plan de existență, mai peresus de fire. Iar jertfa e sfințită de Dumnezeu cînd e primită.

Sfinții Varsanufie și Ioan

învia. Și precum cele ale firii nu rămân cu cel mort câtuși de puțin, tot așa nici cu cel mort duhovnicește cu trupul¹⁹⁷. Dacă deci ai murit pentru trup, cum trăiesc în tine cele naturale?

Iar dacă nu ai ajuns la măsura duhovnicească, ci ești încă prunc cu mintea, smerește-te în fața învățătorului tău, ca să te dojenească spre îndreptare: „Nu fă nimic fără să ceri sfat” (Sir. 35, 29.), chiar dacă cecace se ivește și se pare bun la arătare. Căci lumina dracilor se dovedește pe urmă întunec.

Deci tot ce auzi, sau gîndești, sau vezi, de-ți tulbură inima fie măcar cît de puțin, este de la draci. Primește cele scrise pe scurt, crezînd că dacă ai asuda în acestea, Dumnezeu care toate le dăruiește, ți-ar hărăzi să înaintezi ca să fii în toate pururea cu sfinții spre a liturghisi și a te bucura cu ei și a moșteni împreună cu ei bunătățile Lui, în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia fie slava în veci. Amin.

125. (V. 61). *Deoarece Bătrîmul ne se întreținea cu nimeni decît cu slujitorul său, Ava (Serid), acelaș frate ceru prin scrisoare o convorbire cu el, zicînd că și Ava Moise (Pateric, la Arsenie 38) și ceilalți părinți se întreținea cu cei ce cereau. Bătrîmul răspunse prin scrisoare, cu prevestirea unor lucruri a căror împlinire noi am cunoscut-o prin ceea ce ni s-a întîmplat chiar nouă. Căci a spus că se va arăta lui. Și anume în ce fel și pentru cine: pentru „necredincioșii din Iudeia” (Rom. 15,*

¹⁹⁷ Aceasta nu e moartea duhului, ci o moarte a trupului pentru cugetare, pentru duh; adică nu e o moarte fizică a trupului, ci în spirit, sau pentru spirit. Trebuie să mori în spiritul tău, ca să treci la înviere, la o altă viață, așa cum trebuie să moară trupul fizic pentru a ajunge la învierea în astfel de trup. Numai cei care au biruit prin duh cele ale trupului vor învia întru fericire.

31). *Și de fapt, după o vreme, fratele căzînd în ispita de a nu crede că Bătrîmul e în chilie și de a zice că Ava dădea închipuire prezenței lui, chemînd Bătrîmul pe frate și pe cei ce se aflau în acel loc, le arată tuturor picioarele. Și eu însumi, păcătosul, m-am învrednicit de spălare¹⁹⁸. Și așa căindu-se fratele și aducîndu-și aminte de răspunsul Bătrîmului, ne-a mărturisit necredința lui și prevestirea Bătrîmului. Și toți am preamărit pe Dumnezeu.*

Iată r ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate „nimeni nu cunoaște cele ale celui alt, decît duhul omului cel din el” (I Cor. 2, 11). Fiecare știe ce are în casă și ce a cîștigat în punga lui. Și potrivit cu aceasta cheltuește și pentru întreținerea altora. Apoi avem porunca Stăpînului să nu zidim turn înainte de a fi calculat cheltuelile (Lc. 14, 28). Numără-mi pe sfinții care s-au îmbogățit (sau: care te îmbogățesc) în duh. Și mă veselești cu cunoștința ta, dar și mai mult cu faptele tale. Dar eu îi cercetez pe ei și pe cît îi aflu de prisoselnici în faptele lor cele bune, pe ațita mă aflu pe mine de prisoselnic în fapele mele cele rele. Și aceia au lucrat cu îndrăzneală, iar eu fără să fac nimic, tremur, cunoscînd cele făcute de mine, pentru Cel ce a zis: „Tu cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți?” (Rom. 2, 21). Și mă străduiesc să nu-L mai aud cum mă osîndește și-mi zice: „Fățarnice, scoate mai întîi bîrna din ochiul tău” ș.a.m.d. (Mt. 7, 5). Dar mă silesc să o scot și nu izbutesc. Totuși nu desnădăjduiesc, ci nădăjduiesc să izbutesc. Dar spune-mi frate: dacă zice cineva unui sărac: „Unii oameni au dat ajutoare, dă și tu chiar dacă n-ai nimic”, o poate acela face ? Și ce urmează de aci? Că mulți însetați aflînd cu bucurie apa, nu caută să afle

¹⁹⁸ Nota în textul grec: Poate acesta era Serid, egumenul mînăstirii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

izvorul ei, sau al ploii, sau al râului de unde vine^{198b}. Și mulți bucurându-se de strălucirea soarelui, nu iscodesc de e mare sau mic, văzut sau nevăzut. Și în privința altor stihii la fel. Tot așa Părinții întrebați au spus despre Dumnezeu: „Nu căuta pe Domnul și nu întreba unde locuiește” (Pateric, Sisoe 40).

Ce-ți voi spune deci ție, care ai părăsit străduința de a cerceta păcatele și dorești să mă vezi pe mine, vierme împutit, „pământ și cenușe” (Iov 42,6) ? Dar și eu, ca un nebun, bucurându-mă de întrebare, ți-am trimis un răspuns, amăgindu-mă și socotind că sînt ceva și dînd uitării ceace s-a scris că „cel ce socotește că este ceva, nefiind nimic, se amăgește pe sine” (Gal. 6,3). Da, m-am amăgit în aceasta și am vorbit fără să fiu vrednic. Tu însă, lucrează ca un bun și ascultător lucrător și nu cere aceasta dela mine. Totuși eu doresc să te văd și să te îmbrățișez pe tine și pe toți, mînat fiind de iubirea cea dela Dumnezeu. Dar în momentul cînd mă va înștiința Dumnezeu. Atunci mă voi arunca, prin mine însumi, la picioarele voastre și vă voi săruta, rugîndu-vă să fiu izbăvit de cei necredincioși din Iudeia. Și să nu ne cheltuim, frate, zilele noastre în împrăștiere, ci să cîștigăm plînsul plin de lacrimi, ca să dobîndim fericirea. Și să petrecem cu cei săraci și blînzi, ca să ne facem împreună moștenitori cu ei¹⁹⁹. Și să urmăm pacea cu toții, ca să ne aflăm împreună cu fiii lui Dumnezeu. Să îndurăm osîndirea și defăimarea, ca să se înmulțească plata noastră în ceruri. Să ne sîrguim să ne arătăm Lui

^{198b} Să nu căutăm să știm teoretic prea multe despre Dumnezeu, izvorul puterii noastre, ci să ne folosim de ea. Nu cere unui sărac ca mine, spune Varsanufie, să-ți dau cunoștința tainelor lui Dumnezeu, pe care nu o am.

¹⁹⁹ Petrecînd cu cei săraci și blînzi, ne vom face ca ei și vom moșteni împreună cu ei Împărăția cerurilor.

prin fapte bune, „ca văzînd oamenii faptele noastre cele bune să preamărească pe Tatăl nostru Cel din ceruri" (Mt. 5, 3-16). Nu învîrtindu-te pe tine ți-am scris acestea. Căci mă văd pe mine apăsător de multe datorii. De aceea cad neîncetat, rugîndu-mă lui Dumnezeu ca să-mi dăruiască mie și ție iertarea păcatelor prin rugăciunile sfinților. Amin.

126. (V. 62). *R ă s p u n s u l acehuiuș mare Bătrîn către acelaș, care-l fericise pe el pentru virtutea lui și-i spusese cuvinte din Scriptură și-l întrebese dacă trebuie să respingă fructele și să se poarte cu credincioșie și cu ascultare ca Părinții; și despre rugăciune și cu rugămîntea de a i se lumina ochii lui bolnavi.*

Frate, s-a împlinit cu mine prin tine Scriptura care zice: „Poporul Meu, cei ce vă fericesc pe voi, vă amăgesc" (Is, 9, 16). O astfel de fericire (laudă) nu ne lasă să vedem rușinea faptelor noastre. Ea vatămă, precum socotesc, chiar pe cei ajunși la măsură și-i desparte de credința în Dumnezeu. Căci zice Domnul: „Cum puteți crede în Mine, primind lauda unii de la alții?" (Io 5, 44). Cel ce înțelege smerenia Apostolului va alege mai ales nebunia, ca să se facă mai tîrziu înțelept. (I Cor. 3, 18)²⁰⁰. Căci cel ce voește să se arate pe sine știutor (gnostic) și nu mai degrabă duhovnicesc (pnevmatic), mă voi mira de va scăpa de osînda ce i se rînduește prin firea²⁰¹ însăși. Iar

²⁰⁰ Cine săvîrșește fapta pentru a fi lăudat de alții și se bucură de laudele ce i se aduc de aceia, se va dovedi pînă la urmă neînțelept. Dimpotrivă, cel ce nu urmărește asemenea laude și nu dă pe ele nimic, fără a face totuși răul, se va dovedi pînă la urmă înțelept, căci nu s-a slăbănogit în căutarea slavei deșarte.

²⁰¹ Firea însă se slăbește în cei ce caută laudele dela alții, sau se dovedește slabă. Ce va face cînd nu va mai fi lăudat ? Și cu siguranță

Sfinții Varsanufie și Ioan

despre cei smeriți scrie că vor lua har (Prov. 3, 34). Oricine laudă dulceața cuvintelor lui Dumnezeu, dar nu se hrănește din ea, o face să apară amară. Oare e amar cuvântul: „De voește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să urmeze Mie" (Mt. 16, 24)? Iar de e dulce, pentru ce, vrînd să împlinim voia proprie, îl respingem ? Cel ce se arată pe sine cunoscînd calea care duce la cetate, întrebă de ea fie din dispreț, fie ca să ispitească pe cel întreat și să rîdă de el. Iar de cunoaște calea și nu merge pe ea, e judecat ca unul ce o nesocotește. A avut și Ava Arsenie, cunoștința, dar nu a arătat-o (Pateric, Arsenie 5), zicînd: Voesc să mă mîntuiesc dar nu știu cum" (Pateric, Antonie și Arsenie 1). Dacă deci cineva arată, fratelui său calea, dar nu are grijă să meargă el însuși pe ea, e socotit vinovat. Iar cale este aceasta: ca cele trecute și aruncate de noi la spate să nu ne atragă la cele dinapoi. Căci altfel ne-am afla iarăși la locul de unde am ieșit și deci vrednici de disprețuit ca unii ce ne-am ostenit în zadar. Pentru că cel ce voește să cunoască drumul, dacă nu merge pe el împreună cu cel ce-l cunoaște în chip desăvîrșit, nu ajunge niciodată la

laudele ce i se aduc, pentru că e văzut că le dorește și are să le impună, nu sînt sincere și nu vor ține mult. Nu vor ține după ce nu va mai avea puterea să le impună. Chiar cei ce-l laudă pe cineva, de voie, de nevoie îl osîndesc în sinea lor în vreme ce la arătare îl laudă; iar cînd nu vor mai avea interesul să-l laude, îl vor osîndi pe față. Iar laudele le caută cel ce se arată știutor al poruncilor, dar nu împlinitor al lor, ca omul duhovnicesc. Cel ce împlinește porunca se va face tuturor slujitor, deci se va smeri. Prin aceasta el este duhovnicesc și nu caută lauda. El nici nu vrea să-și spună că știe această poruncă. Cine voește să arate că o știe, de fapt nu o face, ci vrea să se laude cu știința sa. Cunoștința lui rămîne la suprafața lucrurilor. Aplicarea cunoștinței se imprimă în ființa proprie. Acela vestește împlinirea poruncilor în viața sa.

cetate. Aruncă voia ta înapoia ta și smerește-te în toată viața ta și te vei mîntui.

Iar despre foame, să nu le ceri din propria voință. Dar dacă ți le vor da, ia și mîncîncă, suspinînd pentru osînda ce ți-o aduce plăcerea aceasta²⁰². Iar pentru că vorbești de sfinți, urmează-le ascultarea și credința arătată în fapte. Căci fără fapte s-a dovedit că o moartă (Iac. 2, 26). Și fiindcă vorbești de ascultare, să știi că nu e una mai bună decît cea arătată în supunere. Căci în aceasta stă ascultarea. Și a zis careva: „Fiul ascultător va trăi”.

Iar despre ochi, puternic este Cel ce i-a plăsmuit să-i și lumineze împreună cu ochii dinăuntru, cu care dacă am vedea, după cuvîntul Mîntuitorului, n-am avea nevoie de cei dinafară, care văd deșertăciunea lumii.

Puternic e deci Dumnezeu să facă să ne aflăm cu cei ce se mîntuesc, spre slava prea sfîntului Său nume. Amin.

127. (V. 63). *R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r ȳ n c ă t r e a c e l a ș , c a r e - l ȳ n t r e b a s e ȳ m p r e u n ă c u a l ȳ i i : C i n e a d a t d i a v o l u l u i p u t e r e a ș i s t ȳ n ȳ r e a ?*

Dacă voiți să cunoașteți ceea ce nu vă este de trebuință: cine a dat diavolului puterea și stăpînirea, să o cunoașteți din aceasta și să nu faceți, din pricina neștiinței voastre, pe Dumnezeu cauza relelor. Luați o pildă dela voi. Dacă cineva dintre voi înclină cu propria voință spre rău și-l face, e judecat de Dumnezeu ca unul ce a făcut răul din propria voință. Dar întrebi: Cine i-a dat voința? Dacă Dumnezeu, pentru ce îl judeci pe el? Vă spun: Nu înfățișați pe Dumnezeu, din pricina strîmbării aduse ei de diavol, ca voitor al răului. Nu este aceasta, să nu fie! Chiar dacă au spus-o aceasta unii dintre sfinți, înțelesul în

²⁰² Deci mîncîncă, tăind pe cît poți plăcerea dela fapta aceasta, sau așteptînd osînda pentru ea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

care au spus-o vă este cu totul nepriceput. Ei au spus că Dumnezeu i-a dat aceluia putere și stăpânire, întrucât nu-l oprește și nu-l împiedică dela săvârșirea răului. Așa să înțelegeți cuvântul: „Eu am învățat inima lui Faraon” (Ieș. 10, 1). Întrebi: Dacă este așa pentru ce îl învinuiești²⁰³ ? El o spune aceasta pentru că nu l-a pedepsit de mai înainte. Aceasta o poate cunoaște cineva și din cartea lui Iov. Căci se spune în ea că diavolul a pierdut averile și pe fiii lui. Dar auzi-l pe Iov zicând: „Domnul a dat, Domnul a luat, cum a socotit Domnul așa a făcut. Fie numele Domnului binecuvântat în veci” (Iov. 1, 21).

Pentru ce, deci, nu numește pe pierzător, ci pe Cel îndelung răbdător și în stare să împiedice și să oprească răul ? Dar ia seama că pentru nimic altceva nu i-a spus

²⁰³ Aceasta este problema teodiceii, care caută să scoată pe Dumnezeu de sub vina existenței răului în lume. Leibnitz a răspuns că lumea aceasta este cea mai bună posibilă. În orice caz ea poate ajunge la o înălțime decît care nu există alta mai sus. E un lucru pe care necredința nu-l cunoaște. Pentru ea lumea rămîne total în ceea ce este. Ea nu poate deci găsi o explicare a răului. După învățătura creștină lumea se poate îndumnezei prin har. Oamenii (toate ființele conștiente) au în ei și în lume și în ajutorul lui Dumnezeu toate condițiile pentru aceasta. Îngerii, la fel pot ajunge acolo. Chiar pe pămînt oamenii ar putea trăi în bună înțelegere. Răul e produs de libertatea rău folosită de o parte din îngeri și de oamenii care se lasă ispitiți de ei și de trup prin reaua folosire a libertății. Îngerii răi pot face rău oamenilor și prin distrugerile produse în natură. Există o puțință de lucrare tainică a spiritului asupra naturii. Dar o lume fără libertate ar fi o închisoare insuportabilă pentru ființele conștiente. Lipsa de libertate nu se poate împăca decît cu absența conștiinței. Dar aceasta este o lume cu totul inferioară, nedemnă de puterea lui Dumnezeu. Dumnezeu lasă ființele conștiente libere să facă și răul, pentru că le respectă conștiința și libertatea. Dar El face și din răbdarea Lui și din lupta acelor ființe cu ispitele posibilă o întărire spirituală a ființelor umane. Căci omul trebuie să crească cu colaborarea sa spre mărirea sa de fiu al lui Dumnezeu prin har.

aceluia: „Iată ți-l dau pe el în mâinile tale" (Iov. 1, 12), ci ca să-l arate pe Dumnezeu cauza mărturisirii dreptului Iov că dela El are toate binefacerile. Deci Dumnezeu este înfățișat ca Cel ce i-a dat aceluia putere și stăpânire, pentru că nu l-a împiedicat (de a face răul). Căci Dumnezeu i-a încredințat la început o stăpânire bună și dându-i-o, nu i-a luat-o înapoi; dar acela primind-o, s-a făcut neascultător și în locul ei s-a îmbrăcat cu facerea celor rele. Deci Dumnezeu S-a arătat ca neîmpiedicându-l, pentru că e Cel ce i-a dat puterea. Nu scrie: N-a primit binecuvântarea și Dumnezeu a depărtat-o de la el; ci „și se va depărta dela el" (Ps. 108, 17)²⁰⁴.

Așadar să nu socotiți pe Dumnezeu cauza relelor, căci aceasta vă va aduce osîndă. Ci acela însuși (diavolul) și-a ales sie-și puterea de a face răul și Dumnezeu nu l-a împiedicat. Căci zice: „Și a iubit blestemul și i-a venit lui" (Ps. 108, 17); nu zice că Domnul i l-a dat lui. Drept aceea stați neclintiți întru Domnul, în credința că este Căpetenia vieții noastre și a tuturor bunătăților. Și mă iertați că m-am lăsat atras în întrebări copilărești, părăsind grija desăvîșirii. Copii, binecuvînteze și sporească Domnul rodurile voastre în numele Tatălui împreună cu Sfîntul Duh.

*Scolie:*²⁰⁵ În acestea purtătorul de Dumnezeu părinte arată limpede că cel ce se străduiește pentru mîntuire nu trebuie să caute darul științei. Căci știința îngîmfează, cum zice Apostolul. Se cuvine să întrebi despre patimi și cum să-ți conduci viața. Căci aceasta e de trebuință și

²⁰⁴ Scriptura nu spune că Dumnezeu i-a luat diavolului și oricărui făptaș al răului puterea, pentru că nu o folosește spre bine și deci spre binecuvîntarea lui; ci că nu va ajunge la binecuvîntare, pentru că a folosit rău puterea dată lui.

²⁰⁵ Scolia aceasta se cuprinde în ed. Volos, în text.

Sfinții Varsanufie și Ioan

duce la smerenie. Iar smerenia e mîntuirea prescurtată: „M-am smerit și m-a mîntuit Domnul”, spune oarecare dintre sfinți. „Monachul smerit nu va iscodi cele negrăite, iar cel mîndru va iscodi judecățile²⁰⁶. Unui doctor care întrebă dacă trebuie să se ocupe mai mult cu cărțile de medicină, decît cu patimile, pentru că așa ajungem la desăvîrșire, izbăvindu-ne de robia patimilor, sfîntul i-a spus că e bine să se ocupe cu amîndouă în chip convenit și cu dreaptă socoteală. Iar spunînd: „Iertați-mă că m-am lăsat atras de întrebări copilărești”, dă de înțeles, sau mai vîrtos arată deschis că astfel de întrebări sînt pline de cuget copilăresc și de multă neștiință. Ba pe lîngă aceea, și de o cumplită mîndrie.

128 (V. 64). *Întrebare a aceluiaș către celălalt Bătrîn: Ce să fac, părinte, că mă chiniește gîndul că mi-am părăsit copiii și soția și au rămas fără ocrotire ?*

Răspunsul lui Ioan: S-a scris în Pateric despre un oarecare că fiind nedreptățit de cineva s-a dus la un bătrîn și i-a spus: „Am fost nedreptățit de cineva și vreau să mă răzbun”. Și i-a răspuns bătrînul: „Nu fiule, ci să lăsăm lui Dumnezeu cele ale răzbunării”. Dar fiindcă nu l-a convins, a zis: „Să facem o rugăciune”. Pornind rugăciunea, bătrînul a început să zică la auzul fratelui: „Doamne Dumnezeule nu mai avem trebuință de tine ca să îngrijești de noi, căci noi ne facem singuri dreptate”. Acela, străpuns de cuvînt, a zis: „Iartă-mă, Ava nu mă voi mai răzbuna”. (Sisoe I).

Deci iată ce-ți spun, frate: dacă ne îngrijim noi înșine de soție și de copii, nu se mai îngrijește Dumnezeu de ei; dar dacă-i lăsăm, Dumnezeu se va îngriji de ei și de noi. Nu socoti deci că trebuie să te îngrijești de ei, sau să te

²⁰⁶ Aceasta o spune Ioan Scărarul.

rogi pentru ei, ca să nu-i ai în amintirea ta și să nu se ivească o patimă în sufletul tău.

129. (V. 65) *Întrebară a aceluiaș către acelaș*
Bătrîn: Ce să fac că, stăruie în mine cu putere întristarea
pentru despărțirea de soție ?

Răspunsul lui Ioan: S-a scris despre bărbat și femeie că „vor fi amîndoi un trup” (Fac. 2, 24). Precum deci dacă se taie din trup o parte oarecare, trupul rămas suferă pînă se tîmăduiește rana, apoi durerea încetează, la fel și în cazul tău e de trebuință să suferi de pe urma tăierii trupului.

130. (V. 66) *Răspunsul marelui Bătrîn către acelaș la aceiaș întrebare.*

"Dacă celui ce crede toate îi sînt cu puțință" (Mc. 9,1 23), unde este credința ta ?²⁰⁷ Sau dacă ți-ai ales starea unui mort, întreabă pe mort dacă o dorește pe soția sa, sau dacă nu va fi osîndit pentru că venind ea, a curvit? Dacă ai lăsat pe morți să-și îngroape morții lor, pentru ce nu binevestești Împărăția lui Dumnezeu (Lc. 9, 60) ? Pînă cînd vei dormi ? Veghează și strigă cu David: „Să nu apleci inima mea către cuvite viclene, ca să caut desvi-novățiri în păcate" (Ps. 140, 4). Dacă ai înțeles mai mult decît toți cei ce ne te învață (Ps. 118, 99), viclenii demoni care împresoară inima ta sporesc, cu și mai multă tărie războiul gîndului la femeie²⁰⁸. Dar unde s-a ascuns de tine

²⁰⁷ De ce te vaiți că nu poți birui această întristare cînd știi că „ celui ce crede toate îi sînt cu puțință ”? Unde este credința ta, dacă socotești că nu poți birui întristarea despărțirii de soție ?

²⁰⁸ Dacă ai înțeles și ai respins alte ispite mai mult decît toți, demonii aduc războiul mai puternic al gîndului la femeie. Sau: precum știi mai mult decît alții, care n-au fost căsătoriți, demonii aduc în tine cu mai multă tărie războiul gîndului la femeie.

Sfinții Varsanufie și Ioan

cvîntul Scripturii: „Credincios este Dumnezeu, care nu ne va lăsa pe noi să fim ispitiți” (I Cor. 10, 13)? Iar dacă le pătimim acestea din neputința noastră, să nu învinovățească soarele că nu-l luminează sau nu-l ajută. Și de crezi că s-a subțiat ca un păianjen sufletul omului pedepsit pentru fărădelegea lui (Ps. 38, 15), pentru ce se moleșesc mîinile tale înainte de a începe; războiul? Dacă e puternic Cel ce zdrobește pe toți vrăjmașii împreună cu noi pentru noi, pentru ce-L, bîrfim că stă departe de noi din pricina necredinței și lenii noastre? Dacă nimenea nu e mai tare ca el și te lauzi zicînd: „Tu cu mine ești” (Ps. 22, 4), de ce te temi și tremuri, avîndu-l pe El ca tine? Arată iubirea și vei lua puțin din focul ceresc, pe care a venit să-l arunce pe pămînt Stăpînul tuturor (Lc. 12, 43). „Ca atunci cînd se va semăna de vrăjmaș neghina (Mt. 13, 25), să o ardă focul și să o consume. Tămîiază deci din acest foc, ca Dumnezeu să primească buna mireasmă a tămîii tale și să o ducă în fața Părintelui Său împreună cu Duhul de viață dătător și să-și facă salaș la tine, în biserica ta, în care te înfățișezi Lui ca jertfă vie, sfîntă, bine plăcută Lui²⁰⁹. Și atunci, încălzit de acest foc, vei

²⁰⁹ Tămîia reprezintă jertfa ființei noastre. Dar ea trebuie să se aprindă de căldura dragostei, ca să urce la Dumnezeu. În stare de jertfă ființa noastră răspîndește o simțire eliberată de egoism, care place lui Dumnezeu ca o bună mireasmă. Dar ființa noastră se aprinde de focul dragostei și de pornirea de a se dărui ca jertfă Tatălui, numai întrucît acest foc îi vine din Hristos ca jertfă supremă plină de dragoste. Prin aceasta ne unim în starea de jertfă cu Hristos în stare de jertfă, sau Hristos în stare de jertfă ia în Sine și în mireasma Sa ca jertfă dăruiată Tatălui și mireasma jertfei noastre. Atrasă de această stare a noastră, în care sîntem total puși la dispoziție și deschiși Tatălui și Fiului și Sf. Duh, Sfînta Treime se sălășuiește în noi ca într-un templu, în care i se oferă jertfa ființei noastre. Ființa noastră e și templu și jertfă lui Dumnezeu, plină de căldura jertfei lui Hristos și de bună mireasmă a predării totale lui Dumnezeu. Venit în noi și unit cu noi cei aflați în această stare de jertfă. Pasagiul se resimte de

dori pururea să fii împreună călător, împreună cetățean și împreună moștenitor cu sfinții, care au izbândit în acestea ajungând la acelea „pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe eL (I Cor. 2, 9)", în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

131 (V. 67). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e c e l ă l ă l t B ă t r ı n : C e s ă f a c , P ă r i n t e , c ă m i - e f r i c ă n o a p t e a ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Locuitorii cetății se tem de barbari pînă ce nu au ajutorul împăratului. Dar cînd află că a sosit în cetate ducele, sau generalul, nu se mai tem, știind că aceia se îngrijesc de ei. Chiar dacă aud că se apropie barbarii, nu mai sînt îngrijorați, avînd pe cel ce luptă pentru ei. Deci și noi dacă credem în Dumnezeu, nu ne temem de draci. Căci ne trimite ajutorul Lui.

132. (V. 219). *U n f r a t e o a r e c a r e a v ı n d t r e i g ı n d u r i ș i v o i n d s ă ı n t r e b e d e s p r e e l e p e m a r e l e B ă t r ı n , ı i f ă c u ı n t r e b a r e a n u ı n m o d d e s c h i s c i p r i n g h i c i t u r i , v o i n d s ă l e a s c u n d ă A v e i . E l s c r i s e d e c i c ı t e v a l i t e r e ș i g ı n d i n d u - s e l a c e l e c e v o i a s ă - l ı n t r e b e , ı ș i ı n t i p ă r i ı n m i n t e l i t e r e l e c u g e t a t e c a l e g a t e c u a c e l e p u n c t e . I a r l i t e r e l e e r a u a c e s t e a : ı n t ı i i , ı n l e g ă t u r ă c u c a r e ı ș i ı n t i p ă r i ı n m i n t e ı n t r e b a r e d e s p r e l i n i ș t e a d e p l i n ă ș i d e s p r e t ă c e r e d e s ă v ı r ș i t ă f ă r ă n i c i - o ı n t r e ț i n e r e c u c i n e v a ; a d o u a k , d e s p r e h r a n ă , c a s e m n p e n t r u ı n t r e b a r e a d a c ă t r e b u e s ă m ă n ı n c e m ı n c a r e u s c a t ă ș i f ă r ă v i n ș i d e t r e b u e s ă s e ı n t r e ț i n ă n u m a i , c u s l u j i t o r u l s ă u ; a t r e i a l , p r i n c a r e*

scrierea „Închinare în duh și adevăr" a Sf. Ciril din Alexandria (P.G. 68).

Sfinții Varsanufie și Ioan

întreba dacă trebuie să se întâlnească cu cineva și dacă poate face vreun pogorământ în hrana trupului.

La acestea bătrînul îi răspuse: „Să nu te abați nici la dreapta, nici la stînga” (Prov. 4, 27), pînă ce nu se vor face amîndouă cu dreapta socoteală²¹⁰.

133 (V. 220). *Acelaș frate i-a făcut aceleiaș mare Bătrîn o altă întrebare, pe care nu i-a pus-o nici în mod deschis, nici prin ghicituri legate de litere, ca prima dată, ci gîndind-o numai cu mintea. Era o întrebare despre povara somnului și slăbiciunea sufletului și o cerere de ajutor și de rugăciune pentru mîntuirea sa; și ce înseamnă spusa din răspunsul dinainte: pînă ce se vor face amîndouă cu dreaptă socoteală. La aceasta Bătrînul a răspuns:*

Primul lucru este păgubitor, al doilea folositor. Și cu cît e mai păgubitor primul, cu atît e mai folositor al doilea.

134. (V. 221). *Acestea lăsîndu-l iarăși nedumerit, fratele se rugă să afle cum este primul lucru păgubitor și ce trebuie să facă pentru a scăpa de el. Și ce înseamnă ceea ce s-a spus în răspuns despre cele două ?*

Și el a răspuns: Toate sînt drepte celor ce le înțeleg. Însăși firea ne învață. Iar cu privire la ce sînt cele două, aceasta am spus-o despre voi, despre cel ce întrebă și despre cel ce slujește pentru a se primi răspunsul. Cît privește somnul, e vorba de suflet și de trup. Căci de nu e robit trupul duhului, nu pot fi slăbite patimile de către trup. De aceea am apropiat gîndurile între ele.

²¹⁰ Explicarea e dată în scrisoarea 137.

135. (V. 222). *Fratele rămînînd iarăși nedumerit de spuse despre apropierea gîndurilor întreolaltă, a întrebat: Ce înseamnă aceasta ?*

Iar Bătrînul i-a răspuns: Iertați-mă pentru Domuul, Vorbesc în prostie. Domnul a spus Ucenicilor Săi: „Acum nici voi nu înțelegeți ?" (Mt. 15, 16).

Punctul întâi și punctul doi sînt unul și acelaș.

136. (V. 223). *Auzind acestea fratele, i-a spus Bătrînului: Părinte îmi încredințez sufletul milelor lui Dumnezeu și mîinilor tale. Roagă-te pentru mîntuirea smeritului meu suflet.*

Răspunsul prin scrisoare: Frate, să luăm seama la noi înșine cu multă luare aminte. Căci nu e cu puțință să luăm aminte repede la lucruri. Dacă Apostolul care luase (răsplata), spune de sine că n-a luat-o (Filip 3, 12), cu cît mai mult nu trebuie să ne smerim noi care sîntem o nimica? Am socotit să primim gînduri în ghicituri și să dăm deasemenea răspunsuri în ghicituri. Căci acestea nasc în sufletul cugetelor, mai ales al celor înțelegători o rumegare duhovnicească. Pentru că cercetînd ghiciturile aflăm răsărind din ele mult folos. Dar Apostolul ne îndeamnă, zicînd: „Nu cugetați la cele înalte, ci lăsați-vă duși spre cele smerite" (Rom. 12, 16). De aceea nu mai spune totdeauna gîndurile tale în ghicituri. Căci răspunsurile mele fără înțeles te vor face să nu le pricepi și ne va duce pe amîndoi într-o neconținută încurcătură. Cu adevărat, nu ne este de nici-un folos să ne grăim sau să ne scriem unii altora totdeauna prin ghicituri, chiar dacă vedem că am primit acest dar, ci numai cînd se

Sfinții Varsanufie și Ioan

ivește trebuința²¹¹. Odată ce sîntem mădulare unii altora și mai știm că „fratele ajutat de frate este o cetate întărită” (Prov. 18, 19), spune gîndurile tale sau scrie-le în chip deschis prin fratele și așa vei avea răspunsul la fel²¹². Căci aceasta este un semn al smereniei pentru amîndoi. Spune-mi ce nevoie este să grăim în chipuri înalte, cînd putem să rămînem în smerenie ? Fă-o și aceasta, dar rar. Căci e de folos inimii zdrobirea care însoțește gîndurile. Lucrul acesta te-a făcut să zici: „Îmi încredințez sufletul și trupul”. Iar dacă cineva gîndește să se supună fratelui său pentru Dumnezeu, e de înțeles că se supune lui Dumnezeu²¹³. Deci numai El ne poate trezi din somnul beției gîndite (spirituale)²¹⁴. Iar

²¹¹ Ceea se spune aci se potrivește și grăirii în limbi (Glosolania)

²¹² Vorbirea e pentru a întreține și încălzi frăția între noi, care ne se împlinește acolo unde nu ne înțelegem unul pe altul prin cuvinte. Rostul acesta al vorbirii e cuprins în termenul românesc „cuvîntul” =conventus, venire la un loc în înțelegere. Nu ne e dat cuvîntul ca să ne mîndrim unul față de alul. Aceasta ne desparte. Ca să venim la buna înțelegere, trebuie să ne vorbim unul altuia fără mîndrie, cu smerenie, cu atenție unul la altul. De cuvînt ține smerenia și respectul reciproc. Poporul nostru e „cuvincios” în vorbire, adică voește ca prin cuvînt să înfăptuiască „venirea la olaltă” (convenientia). Fiul lui Dumnezeu însuși ni s-a făcut pildă de smerenie, însușindu-și cuvîntul omenesc. Dar aceasta pentru că El însuși este sînul potențial al cuvintelor. De El atîrnăm ca cuvinte întrupate, în El sîntem chemați să ne unim prin cuvinte. El ne cere să ne vorbim și să ne răspundem unii altora pentru a ne uni cu El.

²¹³ A te supune cuiva pentru Dumnezeu înseamnă a te supune lui Dumnezeu care o cere aceasta. Dumnezeu de fapt ne cere să ne supunem unul altuia. Aceasta e contrariul mîndriei care desparte. A asculta fiecare cuvîntul celuilalt înseamnă a se supune fiecare celuilalt și prin el lui Dumnezeu. Înseamnă a se supune amîndoi lui Dumnezeu, care a dat fiecăruia cuvîntul pentru celălalt și e ascultat de celălalt.

²¹⁴ Dumnezeu cerîndu-mi prin celălalt să țin seama de acela și de El, mă trezește la realitate din somnul mîndriei care mă face să mă

precum mi-ai cerut să mă rog pentru tine, te rog și eu acelaș lucru. E un cuvînt din Scriptură. Dar tot acolo se spune că acesta e și un cuvînt tămăduitor (Iacob 5, 16).

Fiindcă deci cele două puncte v-au fost greu de înțeles, iată le spun deschis: în prima scrisoare era vorba îndeosebi de tine și de fiul meu Serid: al doilea punct era despre suflet și trup, care are acelaș înțeles cu trupescul și duhovnicescul. Căci se spune: „Dacă doi dintre voi se vor învoi orice vor cere, rugîndu-se, vor lua" (Mt. 18, 19). Dar aceasta se înțelege și despre noi toți. Căci de nu ne vom învoi, nu se va arăta niciodată la noi o viețuire curată.

Roagă-te deci, frate, ca să ieșim cu pace din puținele noastre zile. Căci nimic nu vine la împlinire. „Cel ce se lipește de Domnul este un Duh cu El" (I Cor. 6, 17). Să ne dea Domnul să isprăvim trecerea mării acesteia nevătămați, întru numele Lui. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin. Dobîndește smerenie, răbdare, nădejde și dragostea cea de Dumnezeu care e mai mare ca toate.

137. (V. 68). *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn, trimisă prin scrisoare: Iartă-mă Părinte. „Certamă-va dreptul cu milă și mă va mustra", zice dumnezeiasca Scriptură (Ps. 140, 6). Așa cum doftorul arzînd sau trăind, știe că bolnavul va culege rodul tămăduirii, la fel cel ce bolește știe cînd e tăiat că-l doare, dar așteaptă vindecarea pentru că Scriptura zice: „Pe spusa a doi. sau trei martori e întărit tot*

socotesc singur existent și stăpîn peste tot și toate, întins cu sărăcia mea într-un păcat infinit, asemenea celui beat care nu mai știe de nimeni și de nimic, ba nici chiar pe sine. Prin cuvintele altuia sînt trezit la realitatea de netrecut, dar și bucuroasă a datoriilor mele, a graniței mele, dar și a unei realități cu adevărat infinit mai bogate decît a mea și a lui, de care prin împlinirea datoriilor mele și prin iubire mă pot împărtăși.

Sfinții Varsanufie și Ioan

cuvîntul" (A doua lege 19, 15). Ceeace am mai spus, o spun și acum. Iată mă predau lui Dumnezeu și Cuvioșiei tale. Căci îmi dau seama că n-am venit aici dela mine însumi. Drept aceea cunoscînd cele ale mele, învață-mă. Căci inima mea e stăpînită de multă zăpăceală a patimilor și gîndurilor Sînt gata să primesc, cu voia lui Dumnezeu, din toată inima și cu bucurie cele de la tine, cu ajutorul rugăciunilor tale celor pentru mine. Și-ți voi scrie și vorbi precum a poruncit Ava.

Ră s p u n s u l aceluiaș către acelaș prin scrisoare:

Frate, iată îți trimit, cu îngăduința lui Dumnezeu, aceasta a doua scrisoare prin care rog iubirea ta în Dumnezeu, să trezești ochiul tău cel gîndit (spiritual), care stă ațipit din lîncezeală, ca să nu adoarmă în moarte (Ps. 12, 4). Veghează ca mîntea ta să priceapă „să străbată pămîntul cel bun" (Iosua 18, 8), ca nu cumva acesta să odrăslească spini care să înăbușe semnătura, după cum s-a spus: „Împrejur necredincioșii umblă" (Ps. 11, 8). Dar tare este cel ce poate să zdrobească jugul și cornul lor de grabă. Amin.

137 bis. *Cugetare despre litera e(eta)²¹⁵. Unul din părinți care avea trei, gînduri a întrebat pe marele Bătrîn despre ele, dar nu în chip limpede, ci prin ghicituri, vrînd să le ascundă de Ava Serid care slujea ca secretar pentru răspuns. Scriind deci cele trei litere din*

²¹⁵ Paragrafele de aici și pînă la cealaltă linie orizontală, cu excepția ultimului paragraf (V. 837), le dă numai traducerea franceză după trei codici (Vatoped 2, Sinai 410 și Pantelimon 192), Ele sînt un fel de cugetare asupra literei eta (e) și sînt adresate aceluiaș frate care întrebese prin ghicituri despre cele trei gînduri. Ele încep cu o reamintire a celor trei epistole (132-136). Această scriere a lui Varsanufie nu s-a păstrat.

alfabet, le-a trimis Bătrînului, întipărint în mintea sa întrebarea legată de fiecare literă. Bătrînul îi răspunse, deasemenea, prin ghicituri, deslegînd temeinic fiecare întrebare. Dar îl opri să mai întrebe în viitor prin ghicituri, spunîndu-i că aceasta nu se potrivește cu smerenia și aduce tulburare și în unul și în celălalt, adică și celui ce întreabă și celui ce răspunde. Căci atît întrebarea cît și răspunsul sînt la fel de neînțelese și întunecoase. Și iscă nedumerire în toți.

Acelaș Bătrîn scrise însă aceluiaș și cîtorva alți bătrîni care-l întrebară. anumite gînduri și învățături teologice în ordinea alfabetică, punînd în legătură fiecare literă cu Dumnezeu. El a adunat la un loc sub litera explicată cuvinte care încep cu aceeaș literă, apoi a desvotat pe larg în cugetări diferite o explicare amănunțită a fiecărui cuvînt. Alegînd în această expunere o parte din gîndurile despre litera e (eta), le-am înfățișat aci ca pildă a tîlcuirii minunate pe care Bătrînul, întrebat fiind, a dat-o întregului alfabet.

a) η (eta) înseamnă călăuză. Călăuză e cel ce conduce. El te conduce la lumină, nu caută întunericul. El te conduce pe calea dreaptă, nu caută minciună. El te conduce la adevăr, nu te duce în amăgire. El te conduce la pace, nu caută războiul. El te conduce la bucurie, nu aleargă spre întristare. El te conduce la smerenie, nu merge spre mîndrie. El te conduce la dreptate, nu caută nedreptate. El te conduce la răbdare ocărilor și batjocurilor ce ți se aduc, nu caută lauda și slava deșartă. El te conduce la moartea (omului vechi), nu caută viețuirea plăcută. El te conduce la dreapta, nu te așează printre cei de a stînga (Mt. 25, 33). El te conduce la viața veșnică, nu la osînda veșnică, în gheena focului nestins (Mt. 9, 43). Semnul că se respinge ceea ce trebuie respins

Sfinții Varsanufie și Ioan

este alegerea celor bune și nepărăsirea nici uneia din rugăciunile de zi și de noapte. Să se bucure în Domnul cel ce a ajuns la aceasta, cel ce ajunge și cel ce are nădejdea.

b) ε (eta) înseamnă dreapta Tatălui. Dacă ești la dreapta, nu fugi la stînga, ca să nu pierzi puterea care este împrejurul tău. Căci „dreapta Domnului m-a ridicat, dreapta Domnului a desfășurat tăria ei” (Ps. 117, 16). Domnul este tăria celor ce luptă și mai ales a celor care rămîn sub ocrotirea drepte Sale. Și sînt unii care sînt treji și se supraveghează totdeauna cu grije, pentru a nu pierde o astfel de ocrotire prin lăcomia pîntecelui, prin desfrînare, prin zgîrcenie, prin tristețe, prin moleșală, prin mînie, prin iușime, prin vorbire dușmănoasă, prin ură, prin slavă deșartă, prin mîndrie, sau simplu prin aruncarea oricărei semințe a lui Amalic în țara gîndită a făgăduințelor. Semnul că omul este mîntuit e curăția de toate acestca și faptul de a cînta ca, îngerii lui Dumnezeu. Să se bucure în Domnul cel ce a ajuns acolo, cel ce va ajunge și cel ce are nădejde.

c) ε (eta) înseamnă jertfa nemuritoare care a fost adusă pentru viața lumii și oricine mănîncă din ea este adus și el cu adevărat, și nu mai e supus stricăciunii gîndite (spirituale) ²¹⁶. Căci în el sînt desființate toate lucrurile diavolului, patimile și gîndurile sale, care se ascund în om ca viermii ²¹⁷. Căci zice despre aceasta „în el își fac

²¹⁶ Se resimte și aci învățăura Sf. Chiril din Alexandria că nu putem intra la Tatăl decît în stare de jertfă curată, iar în această stare nu putem fi decît în Hristos. Simțirea de predare totală, deci curată de orice egoism, n-o putem avea decît în Hristos sau în unirea cu El.

²¹⁷ Acela e ros de patimi ca de viermi. E sfișiat de ele trăindu-și starea de descompunere netrecătoare prin ele. E închis de ele în temnița egoismului său întunecat. Sub masca satisfacerilor de scurtă durată, ca niște spasme, se ascunde o mare nefericire.

vulpile vizuini", adică dracii, și „păsările cerului cuiburi", adică puterile din văzduh, „iar Fiul Omului nu are unde să-și plece capul" (Mt. 8, 20). Cel ce cugetă că a fost adus ca jertfă să se cerceteze deci ca să vadă dacă această viermărie mai este ascunsă în el și dacă nu mai găsește nimic, este vădit că a murit cu Iisus și viețuiește și șade cu El în slavă²¹⁸. Și încredințarea că șade cu Iisus o are în cuvântul Mîntuitorului care se roagă ca cei ce cred în El să fie una (cu El), precum El însuși este în Tatăl (Io. 17, 20-21). Credincioșii care au fost curățiți de patimi se află deci în Fiul și în Tatăl Lui, în unitate. Să se bucure în Domnul cel ce a ajuns acolo. Cel ce va ajunge și cel ce are nădejdea să ajungă.

d) ε (eta) înseamnă bucuria Tatălui. Și bucuria Tatălui este Fiul; în El se bucură corurile îngerilor. Cu încredere în El luptă sfinții. Prin El a fost ridicat blestemul de pe pămînt. Prin „El" a fost șters pe cruce zapisul ce era asupra noastră (Col. 2, 14) și noi nu mai sîntem robi vrăjmașului. Scăpați deci de robia aceluia, ne aflăm în slujba „Celui ce ne-a chemat cu chemare sfîntă" (II Tim. 1, 9), „în noutatea Duhului și nu în vechimea literei" (Rom. 7, 6). Aceasta ne face sfinți, căci El însuși spune: „Fiți sfinți precum sfînt sînt Eu" (Lc. 19, 2)²¹⁹. Eliberați

²¹⁸ Cel care s-a adus jertfă, s-a eliberat de patimile egoiste, viețuiește în liniștea și libertatea de fiu al lui Dumnezeu după har, asemenea lui Hristos după înviere. Nimic nu-l însăimîntă, nimic nu-l îngrijorează, e mai presus de toate, se simte unit cu Tatăl și cu Fiul și cu Duhul Sfînt în iubirea fericită. Se simte în planul Treimii absolutei iubiri și libertăți. Liber de egoism, el zboară în lumina comuniunii cu toți. Lui i se deschid frontierele tuturor, dar mai ales ale Persoanelor Sfintei Treimi.

²¹⁹ Dacă sîntem sensibili la cuvîntul despre Hristos, în care lucrează Hristos însuși, simțim în conștiință chemarea sau revendicarea Lui și trebuința de a-I răspunde afirmativ. Simțim în această chemare atractivă lucrarea Duhului lui Hristos cel viu și nu o poruncă cunoscută din litera Scripturii, privită ca exterioară lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de blestem, să nu ne mai facem iarăși robi, ci să rămînem în libertate²²⁰. Căci vi se spune; „Iată v-ați vindecat, să nu mai păcătuiți, ca să nu vi se împlină ceva și mai rău.” (Io. 5, 14). Și semnul de a fi ajuns la această treaptă de desăvîșire este păzirea libertății primite pînă la ultima suflare. Să se bucure în Domnul cel ce a ajuns acolo, cel ce va ajunge și cel ce are nădejdea să ajungă.

e) ε (eta) înseamnă El. Și El este Dumnezeu²²¹. Căci prorocul Isaia a zis: „Emanuel” (Is. 4, 7) și dumnezeescul Matei, sfîntul Evanghelist al bucuriei negrăite, l-a explicat așa: Eman = cu noi; El = Dumnezeu” (Mt. 1, 23). Să ne cercetăm deci ca să vedem dacă în adevăr Dumnezeu este cu noi. Dacă ne-am îndepărtat de rele și ne-am înstrăinat de meșteșugarul lor, diavolul, cu adevărat cu noi este Dumnezeu. Dacă ni s-a făcut amară plăcerea de rele și ni s-a îndulcit dorința de faptele bune și avem totdeauna viețuirea în ceruri (Filip 3, 20), cu adevărat cu noi este Dumnezeu. Dacă vedem pe toți oamenii ca unul și toate zilele deopotrivă, cu adevărat cu noi este Dumnezeu²²². Dacă iubim pe cei ce

Simțim pe Hristos însuși prin Duhul Său în această revendicare dulce și necondiționată; simțim o viață nouă pătrunsă în noi. Această viață ne face sfinți. Căci în ea ne simțim uniți cu Hristos, izvorul sfințeniei umane.

²²⁰ Dumnezeu este izvorul libertății, căci e deasupra patimilor ce robesc. În Dumnezeu devenim și noi liberi de orice patimi, stăpîni pe noi înșine. Numai viața de unul singur, sau în legătură cu cineva pătimăș care vrea să te robească, te face rob. Comuniunea cu cel ce te iubește, care nu vrea să te facă rob, te face și pe tine liber. Căci cel iubit vrea și poate să răspundă liber iubirii lui.

²²¹ În limba ebraică *El* înseamnă Dumnezeu.

²²² A vedea pe toți oamenii ca unul, înseamnă a nu socoti pe unii buni și pe alții răi, a nu vedea pe pe niciunul ca rău, a-i vedea pe toți ca buni, a-i privi cu aceeași dragoste. Dacă sîntem stăpîniți de dragoste, e semn că Dumnezeu este cu noi. Iar dacă sîntem așa, nu ne

ne osîndesc, ne ocăresc și ne disprețuiesc, ne păgubesc și ne necăjesc, ca pe cei ce ne iubesc și ne laudă, ne sînt de folos și ne odihnesc, cu adevărat, cu noi este Dumnezeu. Iar semnul de a fi ajuns cineva la măsura aceasta este că are totdeauna cu sine pe Dumnezeu. Căci de fapt Dumnezeu este totdeauna cu el. Iar cel ce nu este așa și nu are pe Dumnezeu cu sine, le va avea numaidecît pe ale celui contrar. Și urmarea o știi cei ce au minte.

138. (V . 69). *R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn către umul ce se liniștea, care-l întrebuse despre slujitorul lui; și despre primirea gîndurilor; și despre rudeniile cele după trup.*

Frate, îți vorbesc ca sufletului meu. S-a scris: „Cunoștința voastră să nu fie sminteală fraților mai slabi” (I Cor. 8, 9). Fratele tău care te slujește e simplu. Nu căuta să-l înveți să fie înțelept. Căci vei stîrni mînia lui. Și îndestulează-te cu împlinirea de către, el a trebuințelor tale. E bine să nu-i trezești vre-un gînd despre înțelepciune, ca să nu-i tulburi inima.

E propriu celor desăvîrșiți să se lase gîndul să intre în inima lor și apoi să-l scoată. Tu nu lăsa focul să intre în pădure, ca să nu o ardă. Nu lăsa să ți se ia hainele, ca să nu trebuiască să le iei înapoi cu luptă. Nu te juca cu tulburarea, căci nu vei rămînea neclintit în această ispită. Deci ia aminte la tine și roagă-te pentru mine.

Cît despre rudeniile după trup, odată ce Domnul a spus: „Cine este mama mea și cine sînt frații mei ? (Mt. 12, 48), nu poți călca porunca lui Dumnezeu, ca să rămîi în legătură cu frații după trup. Iar de gîndești că au nevoie

mai schimbăm dela o zi la alta, ci în toate zilele ființa noastră e plină de dregoste, sau de Dumnezeu. Atunci sîntem liberi, căci nu ne mai stăpînesc patimile.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de haine, de ce nu te gîndești la săraci ? „Gol am fost și m-ați îmbrăcat" (Mt. 25, 36)²²³. Dar ajuns jucăria dracilor, îți aduci aminte iarăși de cei pe care i-ai lăsat pentru Dumnezeu călcînd făgăduința dată. Vai nouă, fraților cum fac aceia ce vreu cu noi ! Vrei să ai față de ei iubirea pe care ești dator să o ai față de toți oamenii ? Roagă-te pentru ei ca să se mîntuiască și ei prin harul lui Hristos. Ia aminte așadar la tine să nu fii bătaia de joc (a dracilor). Căci lășînd silabele, ne-am întors la alfabet²²⁴. Luptă-te să mori, dacă vrei să te mîntuești ²²⁵. Caută neprețuirea și aleargă spre ceea ce ne stă în față. Să nu-ți sădească diavolul vre-o grije fără folos sub masca vreunui lucru drept. Nu te îngriji de nici-un lucru²²⁶. Fie că mor, fie că trăesc, nu trimite nimic la ei. Adu-ți aminte de Domnul care zice: "Lasă pe morți să-și îngroape morții lor" (Lc. 9, 60). Ia aminte la tine. Căci nu aceia te vor izbăvi pe tine în ziua cea înfricoșătoare. Ți-am spus-o adeseori: trezește-te din somnul cel prea greoi; căci nu știi ceasul în care vine Domnul, ca să te afle pregătit (Mt. 24, 42)²²⁷.

²²³ Avem și aci o aplicare a sfatului de a socoti pe toți oamenii ca unul, sau potrivit trebuințelor lor. Dacă cineva e mai lipsit de haină decît fratele după trup, trebuie dată haina acestuia, nu fratelui.

²²⁴ Un monach intrat în mînăstire de curînd n-a ajuns la cine știe ce treaptă înaltă. Dar tot e pe o treaptă mai sus decît cea a viețuirii în lume. E o „întoarcere" la starea dinainte de căderea în păcat prin Adam. Dela această treaptă trebuie să urce la alte mai înalte; la cuvinte, la cuvîntare, nu să se întoarcă la silabe.

²²⁵ Luptă-te să mori după omul cel vechi, să mori vieții „moarte", ca să intri în viața adevărată nemuritoare, pe care o cîștigăm din Dumnezeu, izvorul vieții cînd ne unim cu el.

²²⁶ Și în aceasta se arată libertatea noastră de robi ai lucrurilor, ai oamenilor, sîntem ușori ca în împărăția lui Dumnezeu.

²²⁷ De aceea nu ne descopere Domnul ceasul venirii Lui (și al morții noastre), ca să ne întărim continuu prin trezvie necurmată, ca să sporim mereu făcînd binele și respingînd gîndurile rele împotriva

Cît despre întinări, ele aduc sufletului cădere. Iubește pe Iisus din toată inima ta și nu vei cădea în veci. Pace ție în dragostea Domnului²²⁸. Pace ție în sfînta sãrutare.

139. (V. 70). *Un oarecare dintre prîniți, care se liniștea (viețuia în retragere), i-a cerut aceleiaș mare Bãtrîn sã se roage pentru el.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Cînd cineva trimite un avocat sã-l apere în fața împãratului, se roagã mereu pentru el sã fie ascultat. Cãci nu e ascultat avocatul, ci cererea ce a trimis-o el la împãrat. Tot așa rugați-vã și voi ca sã fiu ascultat (de Dumnezeu). Cãci arãtîndu-vã ascultare, mã rog îmlereunã cu voi pentru sãnãtatea trupului și sufletului vostru. Iar de voi fi ascultat (și Dumnezeu ascultã pe toți), aceasta voi pune-o pe seama rugãciunilor voastre²²⁹. Cãci eu nu sînt nici mãcar un

altora. Precum nu crește omul trupește fãcînd pauze în creșterea lui sau amînînd-o mereu pe aceasta, tot așa nici duhovnicește.

²²⁸ Numai în iubirea noastrã de cãtre altul avem pace. Numai în dragostea lui Dumnezeu cel personal vom avea odihnã, care nu-i e simplã nelucrare, ci o bucurie de care nu ne vom plictisi, sau nu ne vom sãtura niciodatã (în sensul origenist).

²²⁹ În relația dintre cel ce se roagã și cel pentru care acela se roagã, nu e activ numai cel ce se roagã, ci și cel pentru care acela face rugãciune. Cel pentru care se face rugãciunea se roagã și el pentru cel ce se roagã pentru el, ca acela sã fie ascultat. Desigur, el se roagã în interesul sãu. Dar întrucît rugãciunea sa contribuie la ascultarea de cãtre Dumnezeu a celui ce se roagã pentru el, rugãciunea lui îl folosește și pe cel ce se roagã pentru el, fãcîndu-l ascultat la Dumnezeu, atrãgînd atenția lui Dumnezeu asupra lui. Amîndoi se folosesc din aceastã rugãciune reciprocã. E o relație care întãrește dragostea fiecãruia cãtre celãlalt. E un curent care pornește dela fiecare și se îndreaptã spre celãlalt. Rugãciunea lor se îndreaptã spre Dnmnezeu, dar în folosul fiecãruia dintre ei. Amîndoi se întîlnesc în Dumnezeu. Acesta e sensul cel mai deplin al sobornicitãții.

Sfinții Varsanufie și Ioan

avocat vrednic de a te apăra, ci mă socotesc o slugă trimisă. Deci Domnul să asculte rugăciunile noastre. Rugați-vă pentru ticăloșia mea.

140. (V. 71). *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Cum trebuie să mă rog ? Trebuie să spun "Tatăl nostru", cum ne-a învățat Domnul (Mt. 6, 9-13) ? Sau cum a spus Ava Macarie din Schit: "Doamne miluește-mă precum voești", iar când se ivește războiul: "Doamne, dacă voești, ajută-mă" ? Nu cumva s-a cerut numai celor desăvârșiți „Tatăl nostru" ?*

„Tatăl nostru" s-a poruncit și celor desăvârșiți și celor păcătoși. Aceasta, ca cei desăvârșiți cunoscînd că au ajuns fii ai lui Dumnezeu, să se străduiască să nu cadă, iar cei păcătoși, chemîndu-L cu rușine Tată pe Cel de multe ori înjurat de ei, să se întoarcă cu frică și să vină la pocăință. Ba socotesc că mai mult li se potrivește celor păcătoși. Pentru că ține de cei păcătoși să zică: "Și ne iartă nouă datoriile noastre". Căci ce datorii mai au cei desăvârșiți odată ajunși fiii Tatălui celui din ceruri? Iar cuvîntul: "Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean" are acelaș înțeles cu cuvintele lui Ava Macarie, care a spus: "Miluește-mă și mă ajută".

141. (V. 72). *R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn către acelaș, care-i ceruse o binecuvîntare și întrebare despre nepătimire.*

Frate, Dumnezeu cunoaște ce ne este de folos. Ai cerut o pîine dela neputința mea și n-a intrat în cimitirul meu mai mult de cele trei pîini rînduite pentru o săptămînă. Dar iată că acum prin iconomia lui Dumnezeu, fiul durerilor mele, cel mai dulce ca mierea, care n-a făcut

niciodată nimic dela sine și care îi are pe toți ca de un suflet cu sine și socotește cele de folos ale lor ca cele de folos ale sale, a venit aducînd o pîine și n-am putut să o resping. Căci a zis: „E de folos să vă tăiați și în aceasta voia proprie". Deci am frînt-o și ți-am trimis și iubirii tale, osîndindu-mă pe mine ca nevrednic pentru ce am făcut. Căci Domnul ți-a făcut ție după credința ta. Iar pe mine să mă mă osîndească²³⁰. Dar dacă a ajuns cuvîntul despre aceasta pînă la tine și pînă la cei doi frați care intră la tine, ți se îngăduie să le spui aceasta.

Cît despre nepătimire, ea este un dar al lui Dumnezeu și El o dăruiește celui ce voește. Dumnezeu să-ți dea mîna care să poată atinge cele spre care te întinzi pe tine cu frică și după voia Lui. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

142. (V. 73). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e c e l ă l a l t B ă t r ı n : P ă r i n t e , p e n t r u c e a m u m i t b u n u l B ă t r ı n c h i l i a l u i , c i m i t i r ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Pentru că l-a odihnit de toate patimile. Căci a murit cu desăvîrșire păcatului. Și pentru cu chilia lui, în care s-a îngropat de viu, ca într-un mormînt, pentru numele lui Iisus, este loc de odihnă, unde nu calcă demonul nici căpetenia lui diavolul. Căci s-a făcut un loc sfînt, pentru că e locașul lui Dumnezeu. Să slăvim deci toți pe Dumnezeu ca o inimă, în toate.

²³⁰ Varsanufie socotește că pîinea ce i s-a dat peste rația lui, i-a venit pentru credința celui ce avea să i-o ceară. El a fost o unecaltă nevrednică a acestei fapte a lui Dumnezeu, împlinită prin el pentru credința aceluia. Iar întrucât nu i-a trimis-o întregă, se roagă să nu fie osîndit pentru aceasta. Căci era dreptul aceluia ca el să i-o trimită întregă.

Sfinții Varsanufie și Ioan

143. (V. 74). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ă n : f i u n d ă s - a c r i s i n „ V i e ț i l e B ă t r ă n i l o r ” (H i s t . L a u s . 20, 3), c ă u m l f ă c e a o s u t ă d e r u g ă c i u n i , a l t u l a f ă t e a , s ă n t e m d a t o r i ș i n o i , c ă n d n e r u g ă m , s ă a v e m o m ă s u r ă , s a u n u ? Ș i c u m t r e b u e , f ă c u t e r u g ă c i u n i l e : p r e l u n g i t e ? S a u s ă s p u n e m T a t ă l n o s t r u ” ș i s ă n e a ș e z ă m l a l u c r u l d e m ă n ă ? Ș i c ă n d l u c r ă m c e t r e b u e s ă f a c e m ? D e a s e m e n e a c e t r e b u e s ă f a c ă c e l c e v i e ț u e ș t e d e u m l s i n g u r i n p r i v i n ț a v e c e r n i i l o r ș i s l u j b e l o r d e n o a p t e ? Ș i d a c ă t r e b u e s ă s p u n ă c ă n t ă r i l e ș i i m n e l e ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n . Ceasurile și cîntările sînt predanii bisericesti și bune pentru conglăsuirea întregului popor: la fel în mînăstiri pentru conglăsuirea mulțimii ²³¹. Dar cei din Schit²³² nu au nici ceasurile ²³³ și nu cîntă nici imne. Ci săvîrșesc lucrul de mînă și meditează și fac cîte puțină rugăciune de unul singur. Iar stînd la rugăciune trebuie să te rogi să te eliberezi de omul cel vechi, sau să zici "Tatăl nostru", sau să le faci amîndouă și apoi să șezi la lucrul de mînă. Cît privește prelungirea rugăciunii, cînd stai în picioare, dacă te rogi neîncetat, potrivit Apostolului (I Tes. 5, 17), nu trebuie să o reiai de cîte ori te ridici. Căci mintea ta e toată ziua în rugăciune. Dar cînd te așezi la lucrul de mînă, trebuie să spui din inimă sau să rostești psalmi. Iar la șfîrșitul fiecărui psalm să te rogi șezînd: „Dumnezeule, miluiește-mă pe mine ticălosul”. Și de ești hătrțuit de gînduri adangă: „Dumnezeule, tu vezi necazul meu, ajută-mă”. Cînd deci ai făcut trei rînduri în plasă, scoală-te la rugăciune. Și

²³¹ Căntînd toți împreună, se produce o unitate de cuvînt, de gîndire și de simțire a întregului popor din biserică, o simfonie.

²³² E vorba de pustia Schitului din Egipt, plină de pustnici.

²³³ Ceasuri de slujbe comune.

plecînd genunchiul și sculîndu-te, spune la fel rugăciunea amintită.

Iar la vecernii, cei din Schit spun doisprezece psalmi și la sfîrșitul ficăruia în locul doxologiei (Mărire Tatălui etc.) spun: Aliulia și fac o rugăciune. La fel și noaptea spun doisprezece psalmi și după psalmi se așează la lucrul de mîină. Și precum voește, unul spune psalmi din inimă, altul își cercetează gîndurile sale, sau "Viețile Părinților". Acesta citind cinci sau opt foi, trece apoi la lucrul de mîină. Iar cel ce cîntă sau rostește psalmii din inimă, trebuie să-i rostească cu buzele dacă nu-i aproape de el un altul și dacă nu vrea ca nimenea să nu afle ce face.

144. (Numai în Cod. Coislin 124 și în versiunea georgiană a Scrisorilor lui Varsanufie și Ioan, aflată în manuscrisele georgiene dela Sinai nr. 34 și 35. După traducerea franceză din limba greacă a lui L. Regnault și Ph. Lemaire și din georgiană a lui B. Outtier): *Acelaș, chimuit de plictiseală, i-a cerut marelui Bătrîn cu stăruință să se roage pentru el.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Știu că nu sînt nimic. Și dacă nu am grijă de mine, nu am grijă nici de tine. Fiindcă mai știu că după Scriptură: "Noi sîntem mădulare unii altora" (Ef. 4, 25). Și dacă am grijă de mine din frica de Dumnezeu, am grijă și de tine²³⁴. Căci s-a spus: "Să

²³⁴ E o moleșală care-l face pe cîte unul să nu aibă grijă nici de el, nici de altul. Căci nici prin egoism omul nu se îngrijește cu adevărat de viața sa adevărată. Și în acest caz se îngrijește și mai puțin de altul. Grija de sine adevărată nu trebuie să o aibă omul numai pentru că așa îi place, ci și din frica de Dumnezeu. El nu trebuie să ruineze ființa sa care i-a fost dată în grije de Dumnezeu. El trebuie să-și înalțe ființa, făcînd-o un factor folositor altora, dar fără să se mîndrească. Sîntem împlețiți în mod de nedesfăcut unul cu altul. Cînd mă

Sfinții Varsanufie și Ioan

iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși" (Lev. 19, 18). Fă și tu la fel. Căci s-a spus iarăși: „Un frate ajutat de fratele său e ca o cetate întărită, înconjurată de ziduri" (Prov. 18, 19). Înainte ca iubirea ta să-mi fi zis: "Roagă-te pentru mine", aveam porunca Celui care zice: "Rugați-vă unii pentru alții, ca să vă vindecați" (Iac. 5, 16)²³⁵. Fă și tu așa. Dacă suferi de plictiseală, adu-ți aminte de apăsarea ce a suferit-o Ava Eftimie și a mers cu slavă la Domnul²³⁶. Așteaptă ziua ieșirii și te vei ușura de plictiseală. El a fost soțul nostru de drum și ne-a luat-o înainte. Ce bucurie l-a primit ! Să-l pismuim²³⁷. Să alergăm ca să luăm cununa (I Cor. 9, 24). S-a scris: "Cu măsura cu care vei măsura, cu aceia ți se va măsura" (Lc. 6, 38)²³⁸. Iar Părinții zic: "Ascultare pentru ascultare" (Mios I). De aceea îți spun și eu: Dă mâna fratelui care este aproape de tine în tulburare și vei afla și tu pe cineva care îți va întinde mâna în clipa încercării²³⁹. Și „muștră,

îngrijesc de sinea mea adevărată îngrijesc de sinea mea care te ajută pe tine, care se desvoltă din grija ei față de tine. Cel ce se urăște pe sine, urăște și pe alții și viceversa. Prin aceasta se usucă ființa sa ca factor de comuniune. Numai în comuniunea adevărată e prezentă apa din care se adapă rădăcinile propriei ființe. Fără grija de altul, în ura față de altul, ființa ta însăși se goleşte de sens.

²³⁵ Vă vindecați amîndoi de egoism prin comuniunea dintre voi. Prin aceasta vă umpleți amîndoi de sănătate și de viață adevărată.

²³⁶ Desgustul, plictiseala te apasă cînd nu-ți găsești rostul avînd grije de altul, dar nu numai grija pentru viața lui trecătoare, ci mai ales pentru cea veșnică. Aceasta înseamnă să-ți vezi rostul lucrînd pentru veșnicia ta și a altora în Dumnezeu. Căci fără Dumnezeu nu ți se deschide vederea spre veșnicie și grija pentru o viață trecătoare sfîrșește în plictiseala de moarte.

²³⁷ Să-l pismuim numai ca să facem și noi binele la fel.

²³⁸ Dai puțin, ți se va da puțin; dai mult, ți se va da mult.

²³⁹ E cu neptînță să nu te fi văzut vreunii cînd ai ajutat pe alții. Și aceasta va face și pe vreunul din ei să-ți ajute la nevoie. Dar prin acela te ajută Dumnezeu.

ceartă, îndeamnă" (II Tim. 4, 2). Căci și acestea dau roduri duhovnicești.

145. (Numai în Cod. Coislin. 124). *Cererea aceluiaș către celălalt Bătrîn: Te rog, Ava, roagă-te pentru mine care sînt slab cu sufletul și cu trupul, ca să-mi dea Dumnezeu răbdare desăvîrșită în acest loc sfînt. Vrăjmașul și patimile tulbură rînd pe rînd inima mea ca să mă tragă înapoi. Și nu pentru că am făcut vre-un bine aici, dar vrăjmașul mă vede ocrotit de rugăciunile Bătrînilor. Ai milă de mine, prin Iisus, și roagă-te fără încetare pentru mine, păcătosul.*

R ă s p u n s u l lui Ioan. Dumnezeu să primească cererea ta ca un miros cu bună mireasmă. Căci tu ai bucurat sufletul meu prin smerenia ta cea după Dumnezeu, care nu micșorează nici micimea mea, nici dragostea ta. Fiindcă ea e calea lui Dumnezeu și dacă noi o păzim, sîntem mîntuiți în numele Dumnezeului nostru. Aceasta, mai ales cînd cunoaștem tîria cea mai mare a puterii care vine să se unească cu noi, a puterii Stăpînului nostru Iisus Hristos, care ne-a dat „puterea să, călcăm în picioare șerpi, scorpioni și toată puterea vrăjmașului" (Lc. 10, 19).

Cînd un protivnic pornește să hărțuiască pe cineva, îl împinge să se adreseze unui judecător pentru a i se face dreptate. Tot așa ne face cel ce urăște, pe oameni dela început, să alergăm la Căpetenia și Împăratul nostru Hristos. Astfel lupta lui ne este mai mult de folos decît spre pagubă. Acolo unde e de față Hristos, lupta vrăjmașului nu are nici-o putere.

Sfinții Varsanufie și Ioan

146. (V. 75). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ă n d e s p r e s o m n : C ă t t i m p t r e b u e s ă d o a r m ă ș i c ă t s ă p r i v e g h e z e ; c u c ă t e h a i n e t r e b u e s ă s e î n d e s t u l e z e .*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : În privința somnului de noapte, roagă-te două ore seara, socotindu-te dela apusul soarelui. Slăvindu-L astfel pe Dumnezeu, dormi apoi șase ore și scoală-te la priveghere. Și petrece așa celelalte patru ore. Vara fă la fel, dar scurtînd timpul și spunînd mai puțini psalmi pentru scurtimea nopților.

În privința hainelor, cel slab trebuie să aibă pentru neputința lui haine de iarnă și de vară. Iar cel ce a ajuns să suporte, cum zice Apostolul, foamea și setea și golătatea (II Cor. 11, 2), poate petrece timpul cu o singură haină. Dar să nu ne înălțăm, frate, în cuget, ci să ne lăsăm duși spre cele smerite (Rom. 12, 16). Și să nu murmurăm avînd două sau trei veșminte.

147. (V. 76). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ă n : F i i n d c ă a i s p u s P ă r i n t e , s ă p r i v e g h e z ș a s e o r e , c u m p o t c u n o a ș t e c ă a m p r i v e g h e a t ș a s e o r e ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Dacă vrei să afli întocmai orele, culcîndu-te într-o zi ca să nu fi biruit de oboseala trupului, și priveghind o noapte de seara pînă dimineața, ia seama cîte stihuri ai spus. Împărțindu-se stihurile pe ore, afli întocmai orele. Vara fă la fel. Și ți se vor face cunocute orele.

148. (V. 77). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e m a r e l e B ă t r ă n : P ă r i n t e , r o a g ă - t e p e n t r u m i n e c ă s ă n t b o l n a v ; ș i c a s ă p o t p u r t a c u b u c u r i e b o a l a . Ș i s p u n e - m i c u m s ă - m i s p ă l p e t e l e .*

Răspunsul lui Varsamufie: Prea iubite frate, mă bucur de cuvintele tale, că încă înainte de mine, chiar nepricepînd cele spuse de mine te-ai numit pe tine păcătos în întrebările tale. Și păcătosul este, cu adevărat, o slugă rea. Iar acum ai spus că ești bolnav. Dar boala este în chip recunoscut o certare spre îndreptare. Deci boala ți s-a trimis ca unei slugi rele. Dacă însă îți este greu să primești certarea, încetează să fii rău. Iar dacă ești rău, primește certarea. Dar dacă te bucuri de certare, nu ești rău. Iar cel ce nu e rău, este iubit. Și „Domnul îl ceartă pe cel pe care-l iubește” (Prov. 3, 12; Evr. 12, 6). Ia seama deci cu adevărat cum ești și alege-ți ție una din cele spuse²⁴⁰. Dar Dumnezeu știe că eu, nepurtînd grije de mîntuirea mea, găsesc putere să vă ajut vouă, întrucît mă tem de poruncă.

Cît privește întinăciunile, de voești să ți le speli, spală-le cu lacrimi. Căci ele spală în chip curat toată întinăciunea. Strigă către Iisus pînă îți răgușește gîtlejul: „Stăpîne, mîntuiește-ne că pierim” (Lc. 8, 24). Înlătură cenușa de pe inima ta aprinde focul pe care a venit Domnul să-l arunce pe pămînt (Lc. 12, 49). Și va arde toate petele și va arăta aurul bine întipărit în tine și probat ca într-un cuptor²⁴¹. E trebuință de multă trezvie. Iartă-mă.

²⁴⁰ Bucură-te de boală, fie că e spre îndreptarea ta, fie ce e dovada iubirii lui Dumnezeu, vrînd să te facă și mai bun. Numai bucurîndu-te de ea, îți e de folos: în primul caz eliberîndu-te de păcat prin pocăință, în al doilea sporind prin ea. Dar e mai bine să nu te socotești fără păcat.

²⁴¹ Focul dragostei de Dumnezeu se unește cu inima, prefăcînd-o într-un cuptor care scoate la iveală curat aurul credinței și bunătății ei. În foc este însă și o suferință. E suferința pocăinții de păcat și arderii obiceiurilor rele, care deveniseră plăcute omului, dar îl murdăreau. Inima prin simțirea ei capabilă să întrețină focul, e ca o

149. (V. 78). *Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Te rog fă-mi să aflu de unde vine moleșala trupului și topirea inimii ? Și pentru ce nu pot stărui în aceeaș dietă.*

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, sînt uimit și mă minunez cînd cei din lume, dorid să cîștigate și să se războiască, disprețuiesc fiarele sălbatice, cursele țilharilor, primejdiile mării și însăși moartea și nu se descurajează cu sufletul, datorită bogăției dorite, chiar atunci cînd nu sînt siguri că o vor cîștiga. Iar noi, ticăloșii și moleșiții, care am primit putere să călcăm peste șerpi și scorpioni și peste toată puterea vrăjmașului (Lc. 10, 19), care am auzit: „Eu sînt, nu vă temeți” (Io. 6, 20), care știm limpede că nu ne luptăm din puterea noastră, ci din puterea lui Dumnezeu, care ne întărește și ne înarmează, sîntem lipsiți de curaj și ne moleșim. De unde vine aceasta? De acolo că trupurile noastre; n-au fost străpunse de frica Lui (Ps. 118, 120), că glasul suspinului nostru nu ne-a făcut niciodată să uităm să mîncăm pîinea noastră (Ps. 101, 5-6). De aceea trecem dela un regim de hrană la altul, pentru că n-am luat deplin focul pe care Domnul a venit să-l arunce pe pămînt (Lc. 12, 49), care ar fi ars și mistuit mărăcinii țarinii noastre celei gîndite (spirituale). Moleșeala, nepăsarea și iubirea de trup nu ne lasă să răsuflesc.

Dar martor îmi este Domnul că știu un om și anune în mînăstirea aceasta bincuvîntată - dar să nu spună cineva că vorbesc despre mine și să nu mă socotească a fi ceva cînd nu sînt nimic - care poate rămînea cum este,

vatră. Prin ea toată ființa omului e ca un cuptor care se curățește prin foc.

nemîncînd nimic, nebînd nimic, neîmbrăcînd nici-o haină pînă în ziua cînd îl va cerceta Domnul, neavînd trebuința de aceasta în veac. Căci hrana și băutura și veșmîntul lui este Duhul Sfînt ²⁴². Deci dacă vrei să fii rîvnitor, ostenește-te silește-te, teme-te de Dumnezeu și El va face voia ta. Căci a spus că „va face voia celor ce se tem de El” (Ps. 144,19). Și eu, chiar dacă nu sînt nimic pun în lucrare puterea mea ²⁴³. Căci e propriu lui Dumnezeu să sprijinească, să întărească și să conducă la tot lucrul bun și să păzească de tot răul și să ne, mîntuiască în Împărăția Lui. Lui fie slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine și roagă pe Bătrîn să se unească cu tine în rugăciune.

150. (V. 79). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r î n : T e r o g P ă r i n t e s p u n e - m i c u m s e c ă ș t i g ă s m e r i t a c u e t a r e , s a u r u g ă c i u n e a d e s ă v î r ș i t ă ? S a u c e t r e b u e s ă f a c ă c i n e v a c a s ă n u p ă r ă c ă h o i n ă r e ș t e c u g î n d u r i l e ? Ș i d a c ă t r e b u e s ă c i t e a s c ă ?*

Despre felul cum se cîștigă smerita cugetare, desăvîrșită ne-a învățat Domnul, zicînd: „Învățați dela Mine că sînt blînd și smerit cu inima și veți afla odihna sufletelor voastre” (Mt. 11, 29)²⁴⁴. De voești deci să

²⁴² La nota în ed. Volos: „Socotesc că aceasta le spune Sfîntul despre sine, chiar dacă zice, din smerenie, că le spune despre altul”.

²⁴³ Se exprimă aci taina unirii voii noastre cu voia lui Dumnezeu. Lucrînd El în noi ca Persoană liberă și iubitoare nu înăbușe voia noastră, ci se așază pe linia ei, deci o ajută și pe ea să se împlinească. Numai forțele impersonale, sau numai cel ce vrea să te domine, îți stingherește voința. Cel ce te iubește îți promovează libertatea, te încurajează, te ajută să lucrezi tu însuși. Căci se bucură să-i răspunzi cu iubirea ta liberă, lucrînd cu voia ta cele bune, care corespund și voii lui. Iar binele este iubirea între olaltă sau este produsul ei.

²⁴⁴ Cel smerit cu inima are și odihnă în sufletul său, necăuțînd sa se impună altora prin tot felul de mijloace, ca să-ți mențină o părută

Sfinții Varsanufie și Ioan

cîștigi desăvîrșita odihnă află ce a răbdat El și rabdă și tu, taie voia ta în toate. Căci și El a spus că nu s-a coborît din cer ca să facă voia Sa, „ci voia Tatălui Meu care este în ceruri”, (Io. 6, 38). În aceasta stă smerita cugetare: în a purta ocări și osîndiri și cîte le-a pătimit Învățătorul nostru Iisus.

Iar rugăciunca desăvîrșită stă în a grăi lui Dumnezeu nehoiărind (cu gîndul), în a-ți aduna toate gîndurile în chip neîmprăștiat împreună cu simțurile. La acesta îl conduce pe el voința de a muri oricărui semen și lumii și tuturor celor din ea ²⁴⁵. Și nimic nu trebuie să spui lui Dumnezeu decît aceasta: „Izbăvește-mă de cel viclean” (Mt. 6, 10) și „Facă-se voia Ta” întru mine (Mt. 6, 10). Trebuie să ai mîntea stînd în fața lui Dumnezeu și grăind Lui. Iar rugăciunea adevărată se cunoaște cînd cel ce o face s-a eliberat de hoinăreală și vede că mîntea lui se veselește, fiind luminată în Domnul. Și semnul că s-a ajuns la ea este că omul nu se mai tulbură chiar dacă l-ar ispiti lumea întregă. Desăvîrșit se roagă cel ce s-a făcut mort lumii și odihnii ce i-o îmbie ea. Iar a face lucrul tău cu grijă pentru Domnul, nu e împărtășire, ci rîvnă pentru Dumnezeu.

superioritate. El nu e chinuit de teama de a nu fi băgat în seamă de ceilalți.

²⁴⁵ E de trebuință moarte față de oameni și față de lucrurile trecătoare, în sensul de moarte a voinții de a te folosi de ei și de ele în chip egoist și pentru plăceri trupești, în sensul de-a refuza să fii oamenilor de ajutor și de a te folosi de lucruri pentru a ajuta prin ele pe oameni mai ales de a cunoaște prin ele pe Dumnezeu. Adică gîndurile la oameni și la lucruri trebuie adunate în gîndul la Dumnezeu și spre slujirea Lui și spre mîntuirea oamenilor prin aducerea lor la El. În Dumnezeu trebuie adunate toate, pentru că toate sînt din El și toate se desăvîrșesc în El. Gîndindu-le în legătură cu Dumnezeu, ele sînt curățite de orice atracție egoistă și pătimășe, se sfințesc.

Cît despre citire, e de folos a citi „Viețile Părinților” căci așa luminează mintea în Domnul.

151. (Numai în Coislin-Paris. 124 și Coislin 281). În t r e b a r e a aceluiaș către celălalt Bătrîn: Marele Bătrîn a spus: „Rugăciunea desăvîșită se aprinde murind oamenilor, lumii și plăcerilor trupești”. Ce să fac ca să ajung acolo odată ce trăesc printre oameni ? Căci trebuie să dau porunci fratelui care mă slujește. De altă parte, fiind bolnav, nu pot lua decît legume verzi. Dar aceasta mă face să poftesc și alte lucruri. Mai mult, dacă legumele nu sînt bine pregătite, gîndul meu se tulbură pe motiv de boală. Pentru că de multe ori aceasta îmi dă o noapte grea. Aflîndu-mă deci în aceste împrejurări, cum pot să mor oamenilor Pe de altă parte, dacă hrana este bună și pregătită potrivit bolii, se naște în mine plăcerea. Cum pot să mor atunci plăcerii trupului și lumii. Și cum trebuie să petrec Săptămîna Sfîntă ? Te rog să mă înveți despre acestea și roagă-te pentru mine.

Răspunsul lui Ioan: O, tu care ești printre oameni și voești să le mori lor, nu judeca și nu disprețui pe nimeni și nu rămînea lipit voii tale. Aceasta este a muri oamenilor aflîndu-te printre ei²⁴⁶. Dacă se întîmplă că în

²⁴⁶ E un paradox. Ești aliait de oameni și de lume, cînd ești alipit voii tale, cînd ești egoist. Ți se pare că prin aceasta ești stăpîn pe ceilalți și pe lucruri și de fapt ești robul lor. Numai prin lepădarea generoasă de egoism, care te deschide oamenilor și tainelor lumii, ai murit oamenilor și lumii. Slujind intereselor adevărate și eterne ale oamenilor, ai murit lor, pentru că ai murit voinții de a te folosi de ei în mod egoist. Dăruiește-te oamenilor ca să mori lor, mai bine zis ca să mori pornirii de a profita de ei. Ai murit în acest caz oamenilor și lumii în ceace au superficial dar i-ai descoperit și îi ajnți pe oameni în adîncul lor netrecător. Și tot în acest adînc ți s-au luminat lucrurile. Le-ai descoperit o valoare neasemănat mai mare în

Sfinții Varsanufie și Ioan

legăturile trebuitoare cineva te supără, poartă-te cu dulceață față de aproapele care-ți este dator cu ceva, spunându-ți: „Dumnezeu știe cecece este de folos. Poate El l-a voit așa ca să nu aflu vre-o plăcere pentru trup, ci mai degrabă o suferință". Nu te mai tulbura pentru lipsirea de un fel de mâncare, căci se poate întâmpla aceasta să vină dela lucrarea dracilor ca să te tulbure. Și dacă tu folosești un altfel de hrană din pricina bolii, mulțumește lui Dumnezeu, socotindu-te nevrednic de aceasta și aceasta îți va fi de folos. Adu-ți aminte totdeauna de sfatul: „În toate mulțumiți" (I Tes. 5. 18) și vei avea odihnă²⁴⁷. Căci făcând așa, nu mai ești robul supărării pentru lipsa unor feluri de mâncare sau a gustului lor plăcut, ci ești ocrotit de Dumnezeu prin mijlocirea mulțumirii ce I-o aduci. Cît privește Săptămîna Sfântă, mănîncă, din pricina neputințelor tale, în fiecare zi la ora 11 puține legume și dacă nu poți rămînea fără vin, ia atîta cît ți se pare de trebuință, de pildă două pahare. Să nu fii neliniștit pentru aeeasta dar fă totul spre slava lui Dumnezeu, cum zice Apostolul (I Cor. 10, 34). Roagă-te pentru mine și iartă-mă cu dragostea ta.

152. (V. 96). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c â t r e a c e l a ș B â t r î n : C u m s e f a c e c ă v r î n d s ă s t ă p î n e s c p î n t e c e l e m e u ș i s ă a j u n g l a m a i p u ț î n ă h r a n ă , n u p o t ? Ș i d a c ă i a u o*

Dumnezeu. Te unești cu ei și cu toate în mod real în Dumnezeu. Ai înviat pentru toți și toate în Dumnezeu.

²⁴⁷ Nemulțumirea îți menține sufletul într-o continuă neodihnă, tulburare, agitație, care nu te lasă să te gîndești la Dumnezeu și să te înțîlnești cu El și să socotești că în El ai totul, în fiecare împrejurare, în fiecare dar și necaz. Nemulțumirea ta desparte de Cel ce le chivernisește și le umple pe toate. Nemulțumirea nu te lasă să te bucuri nici de cecece ai. Cu dreptate zice poporul "nemulțumitului îi ia Dumnezeu darul".

vreme hrană mai puțină, după puțin timp vin iarăși la măsura mea dinții. La fel cu băutura.

Răspunsul lui Ioan: Fratele meu să-și amintească iubirea ta că mi-ai spus toate patimile câte le am și eu. Căci pățimesc și eu de aceleași. Și nimenea nu se izbăvește de ele decît cel ce a ajuns la măsura celui ce a zis: „Am uitat să mănînc pîinea mea; de glasul suspinării mele osul meu s-a lipit de carnea mea" (Ps. 101, 6). Unul ca acesta vine de grabă la puținătatea hranei și a băuturii. Căci lacrimile i se fac lui pîine. Și așa ajunge să se hrănească cu Duhul Sfînt. Crede mie, frate, că știu pe un om, pe care-l cunoaște numai Domnul, ajuns la o astfel de măsură: odată sau de două ori sau și de mai multe ori pe săptămîină este cucerit de hrana duhovnicească și dulceața ei îl face să uite de hrana simțită. Și cînd vine la împărtășirea de ea, nu voește să se împărtășească, simțindu-se sătul și scîrbit de ea. Iar împărtășindu-se, se osîndește pe sine, zicînd: pentru ce nu sînt totdeauna așa ? Și dorește să mai primească din aceea²⁴⁸. Unde sîntem

²⁴⁸ În ed. Volos la notă: „Socotesc că acestea le spune Sfîntul despre sine, deși zice că despre altul. O spune aceasta din smerenie". Se afirmă aci taina necunoscută a intimei legături între suflet și trup. La urma urmelor trupul e o raționalitate plasticizată și sensibilizată, plină de lucrarea spiritului uman și în ultimă instanță de Duhul dumnezeesc. De ce n-ar susține atunci Duhul dumnezeesc acest suport al vieții spirituale, printr-o lucrare intensă a lui în sufletul omenesc și deci și în trup, fără să recurgă la noi adausuri de materie, pe care El să o prefacă în materia vie și însuflețită a trupului ? În afară de aceasta, materia este în ultimă analiză energie concentrată. Poate că noi prin puterea spiritului nostru nu actualizăm toată energia concentrată în trupul nostru. O lucrare mai intensă a Duhului dumnezeesc poate actualiza lucrînd direct asupra trupului, sau prin spiritul nostru, mai multe din zăcămintele de energie condensate în trupul nostru. Mai condensate sînt aceste energii în oasele trupului. Alipirea lor de carne poate avea ca urmare o umplere a cărnii de mai

Sfinții Varsanufie și Ioan

frate? Nu vom pleca de aici, nu vom muri ? Iartă-mă, că neaflînd ale mele cu care sa mă fălesc, mă fălesc cu ostenele străine. Și aceasta spre osînda mea.

153. (V. 97). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ı n : T e r o g , P ă r i n t e , s ă - m i l ă m u r e ș t i î n ț e l e s u l a c e s t u i l u c r u : C u m . a j u n g e c i n e v a l a c e l e c e l e - a i s p u s ? C ă c i e u n u ș t i u . P e n t r u c ă e u d e c ı t e o r i a m î n c e r c a t s ă - m i î m p u ț i n e z h r a n a , m o l e ș e a l a ș i n e p u t i n ț a n u m - a u l ă s a t p i n ă c e n - a m v e n i t l a m ă s u r a m e a d e m a i î n a i n t e . Ș i c u m p o ț i s ă s p u i c ă c e l c e a j u n g e l a m ă s u r a c e l u i c e a z i s : „ L i p i t u - s - a o s u l m e u d e c a r n e a m e a ” (P s . 1 0 1 , 6) , a j u n g e s ă s e m u l ț u m e a s c ă c u p u ț i n ? Ș i c u m î n a i n t e d e î m p u ț i n a r e a h r a n e i „ s e l i p e ș t e o s u l d e c a r n e ” ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : F r a t e , m ă s i l e s c s ă s p u n c e l e p e s t e m ă s u r a m e a ș i m ă t e m s ă n u f i u o s ı n d i t d e s c r i i n d i s p r ă v i s t r ă i n e . S - a s c r i s : „ L i p i t u - s - a o s u l m e u d e c a r n e a m e a ” (P s . 1 0 1 , 6) . A c e a s t a î n s e a m n ă c ă t o a t e o a s e l e o m u l u i s e f a c u n u l ; s a u t o a t e g ı n d u r i l e o m u l u i s e f a c u n u l d u p ă D u m n e z e u . C ă c i a l i p i n d u - s e d e c a r n e a c e a s t a s e î n d u h o v n i c e ș t e , u r m ı n d g ı n d u l u i c e l u i d u p ă D u m n e z e u . Ș i d a c ă s e n a ș t e î n i n i m a l u i b u c u r i a D u h u l u i a c e s t a h r ă n e ș t e s u f l e t u l ș i î n g r a ș e t r u p u l ș i l e î n t ă r e ș t e p e a m ı n d o u ă , î n c ı t n u s e m a i m o l e ș e s c ș i n u m a i s l ă b e s c î n p u t e r e . C ă c i I i s u s s e f a c e d e a c u m M i j l o c i t o r ș i a d u c e p e o m a p r o a p e d e p o r ț i l e l o c u l u i „ d e u n d e a f u g i t d u r e r e a , î n t r i s t a r e a s i s u s p i n u l ” (I s . 5 1 , 1 1) . Ș i s e î m p l i n e ș t e c u

multe energii, încît aceasta poate trăi o vreme mai îndelungată fără hrană nouă. Acesta pare să o spună în continuare Ava Ioan. Dar aceasta poate fi și urmarea concentrării tuturor gîndurilor în singurul gînd îndreptat spre Dumnezeu, cecece atrage în gîndul astfel concentrat, dar și în oasele unificate și lipite de trup, puterea Duhului Sfînt, care actualizează mai multe energii concentrate în ele.

acest om cuvîntul care s-a scris: „Unde e comoara ta, acolo e și inima ta" (Mt. 6, 21). Dar cea care duce pe om la măsura lui este smerenia desăvîrșită întru Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

154. (V. 98). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e M a r e l e B ă t r ı n : T e r o g , s p u n e - m i , c u m a j u n g e c i n e v a l a ı n f r ı n a r e ? Ș i c u m s e c u n o a ș t e b o a l a n a t u r a l ă ș i c e a d e l a d r a c i ? Ș i c ı t t r e b u e s ă s e m ă n ı n c e ?*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a m u f i e : Frate, tu năzuești puțin cîte puțin ca să descoperi lucruri ascunse. Iar eu, nebun cum sînt încă socotesc că ceea ce ceri dela mine nu poate deosebi limpede decît cel ce a ajuns la măsura aceasta. De fapt, omul viu are simțirea răcoarei și a căldurei celor ce vin în atingere cu el. Dar mortul nu le simte acestea, căci a pierdut simțirea. Și precum nu ajunge la măsura cunoașterii lucrurilor decît cel ce s-a apropiat de ele și le știe deosebi, iar cel ce nu s-a apropiat de ele și nu a ajuns în atingere cu ele, de-ar întreba și ar auzi de zeci de mii de ori ce sînt, nu poate încă prinde înțelesul lor, așa este și cu aceasta: oricît ai vorbi cuiva, are nevoie de cercare (de experiență). În privința boalei, dacă trupul primește hrană în fiecare zi și totuși slăbește, e dela draci. Dacă nu, e boală. Iar a se înfrîna stă în a se scula cineva dela masă cu puțin înainte de a se sătura, cum au orînduit Părinții celor începători (Ava Isaia, Recueil, 4, 44; Abbaye de Bellefontaine, 1970, p. 61). Dar cînd ajunge omul la măsura celui ce a zis „Nu ne sînt necunoscute gîndurile lui" (II Cor. 2, 11), nu poate uita cît trebuie să mănînce, căci s-a deprins în aceasta.

Iată sînt silit să spun lucruri mai presus de mine fără să fie nevoie. Ba poate nici nu se găsește de aceea cineva care să le poată primi și înțelege decît foarte rar.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeul părinților noștri să te ducă pe tine la bucuria aceasta. Căci este în ea lumină negrăită. Pentru că strălucește departe și e dulce. Acela nu-și aduce aminte de hrană, ci caută cele de sus, cugetă la cele de sus, stăruie în gândirea celor de sus, acolo unde șade Hristos de-a dreapta Tatălui. Lui fie slava în veci. Amin.

155. (V. 81). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e c e l ă l a l t B ă t r ă n , c a s ă - l l ă m u r e a s c ă d e s p r e m ă s u r a î n f r ă n ă r i i .*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Părinții spun despre măsura înfrînării că ea stă în a te opri puțin înainte de săturare, fie dela mîncare, fie dela băutură, adică înainte de a avea stomacul plin. Și în a te folosi de mîncare și vin cu socoteală. Iarna nu se bea mult²⁴⁹. Deasemenea trebuie să se mănînce mai puțin. Dar nu numai în acestea stă măsura înfrînării, ci și în a vorbi și a dormi și în îmbrăcăminte și în înfrînarea simțurilor. În toate acestea se arată măsura înfrînării.

156. (V. 82). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : S p u n e - m i , P ă r i n t r e , î n c e c o n s t ă a c e s t „ m a i p u ț i n ” î n m ă n c a r e , î n b ă u t u r ă , î n l e g u m e ș i f r u c t e ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Din toată greutatea pînii, bucatelor, legumelor și a fructelor micșorează pînă la o uncie (a douăsprezecea parte). Iar din vin și apă, din fiecare cîte o jumătate de pahar. Și dacă te ții tare și nu obosești, e bine să bei o dată pe zi. Iar de nu poți, de două ori, dar de fiecare dată mai puțin. Iar în vremea mișcărilor și războaielor gîndurilor, trebuie să mai tai

²⁴⁹ În ed. Volos: „Poate prepoziția *nu* e temporală, nu negativă. Adică în timpul iernii, cînd se bea mult vin, cel ce se înfrînează trebuie să bea mai puțin decît îi este măsura obișnuită”.

puțin din măsura obișnuită, ca o uncie din mâncare și o jumătate de pahar din băutură, încît mîncarea să fie micșorată cu două uncii, iar băutura cu un pahar. Roagă-te, frate, pentru mine.

157. (V. 83). *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Cum poate cunoaște cineva cît trebuie să mănînce și să bea ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Se poate afla din proba făcută în toate zilele cît îi trebuie trupului din cantitatea de pîine, de mîncări, de legume și de fructe, sau cîtă mîncare și băutură. De pildă unul bea trei pahare pe zi și mănîncă o litră de pîine (1/4 kg.). Dacă vede că trupul cere mai mult de trei pahare fără motiv, sau fără o osteneală mai mare, sau pentru că a mîncat mîncări sărate, trebuie să lupte să se înfrîneze. Dar dacă e un motiv, aceasta nu e o ispită. Iar din trei pahare, dacă poate, să îmпуțineze un pahar la jumătate. Iar dintr-o litră de mîncare, o uncie.

158. (V. 84). *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Te rugăm să ne spui ce cere Dumnezeu potrivit puterii omului, ca acesta să nu amestece din moleșeală ceva dela el și să creadă că face tot ce poate. Cum să înțelegem deci ceeace putem ?*

R ă s p u n s u l lui Varsarmufie: Dumnezeu a dat omului pricepere ca să deosebească lucrurile. Dacă cineva, obosit de călătorie, sau de alte lucrări foarte grele, nu poate păzi aceeaș măsură ca în celelalte zile, ci face puțin pogorămînt pentru trup, adică la jumătatea de litră de pîine mîncată pe zi, adaugă, pentru osteneală, încă o uncie, a făcut aceasta din puterea lui, mîncînd ceva mai mult. Sau dacă sculîndu-se în fiecare zi la miezul nopții

Sfinții Varsanufie și Ioan

pentru priveghere, se odihnește din oboseală încă o jumătate de oră, face iarăși după puterea lui. Deci oboseala este un semn că se mai poate odihni puțin. Dar apoi să se scoale iarăși la privegherea obișnuită. Deci a face ceeace îi este în putere, înseamnă a micșora puțin fie din hrană, fie din somn. Pentru somn Părinții au rînduit o jumătate de noapte. Iar din mîncare au rînduit să se oprească cineva de cîte ori se vede pe sine mai dorind puțin.

159. (V. 85 a). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e c e l ă l a l t B ă t r ă n : C e m ă s u r ă d e v i n ș i d e m ă n c a r e p r e g ă t i t ă e b i n e s ă p ă z e a s c ă î n f i e c a r e z i c e l c e v i e ț u i e ș t e d e u m u l s i n g u r ? Ș i c u m a u ț i n u t P ă r i n ț i i u n r e g i m f o a r t e a s p r u ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : În privința vinului, celui ce e sănătos și voește să se înfrîneze, îi ajunge un pahar pe zi și nimic mai mult. Iar de-i vin dese neputințe, să ia două întregi. Iar din mîncarea pregătită, trebuie să ia o farfurie și să nu se mai îngrijească de ea. Iar la întrebarea cum au ținut părinții un regim așa de aspru, trebuie știut că ei au avut trupurile lor foarte ascultătoare. Deci cei ce se cîrmuesc pe ei înșiși bine și cu dreaptă socoteală, țin seama de trup și de înclinarea lui. Roagă-te pentru mine.

160. (V. 85 b). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ă n : C a n o m u l î n f r ă n ă r i i p e c a r e l - a i s p u s t r e b u e p ă z i t d e t o ț i , s a u e d u p ă s t a r e a c e l u i c e a î n t r e b a t ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Frate, cele ce le-am spus iubirii tale despre înfrînare, le-am spus celor ca noi și după măsura noastră. Dacă înfăptuim cele dela mijloc, ajungem prin înfrînare la cele mai înalte. Dar punînd piciorul pe prima treaptă a scării, să nu voim să urcăm

îndată la cea mai de sus. Căci cei ajunși la măsură pot să fie, cum zice Apostolul, și „sătui și fămînzi pentru că s-au învățat în toate" (Filip. 4, 12)²⁵⁰. Iar tu, frate, cunoști măsurile tale. Când se ivește în tine război, mai scoate o uncie. Și din băutură la fel²⁵¹.

161. (V. 86). *Acelaș frate a întrebat pe acelaș Bătrîn: Ce înseamnă a mânca după poftă sau după înclinare.*

Răspunsul lui Ioan: A mânca după poftă înseamnă a pofti să măninci nu pentru trebuința trupului, ci din lăcomia pîntecelui. Iar când vezi că cineva din înclinare dorește mai multe legume verzi decît uscate, dar nu din poftă, ci pentru că îi este mai ușor, aceasta e ceva deosebit. Există înclinări care primesc mai bucuros bucatele dulci, altele, sărate și iarăși altele acre. Iar aceasta nu e patimă, nici poftă, nici lăcomie. Dar a pofti și a dori mîncarea este poftă. Și ea e slujitoarea lăcomiei pîntecelui. Când deci lucrezi împotriva ei și te folosești de mîncare din trebuință, nu o faci din lăcomia pîntecelui.

162. (V. 87). *În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Ce să fac, Părinte, când patima nu se ivește înainte, dar se strecoară în vremea mîncării ? Să mă opresc dela mîncare ?*

Răspunsul lui Ioan: Nu te opri, ci luptă împotriva gîndului, aducîndu-ți aminte că mîncarea se va preface în ceva rău mirositor și că vom fi judecați ca unii ce am mîncat, în vreme ce alții s-au înfrînat cu desăvîrșire. Și

²⁵⁰ Rămîn stăpîni pe ei înșiși și cînd sînt sătui și cînd sînt fămînzi, pentru că s-au desprins să se stăpînescă în amîndouă cazurile.

²⁵¹ Cînd te războește lăcomia, sau cînd trupul începe să aibă și alte poftă, pentru că e prea hrănit, mai taie o uncie.

Sfinții Varsanufie și Ioan

dacă pofta a încetat, mănîncă, dar osîndește-te tu însuși. Iar de stărue, chiază numele lui Dumnezeu în ajutor și te va odihni (de ispită). Iar de pune stăpînire pe tine încît nu mai poți mînce cu bună rînduială, oprește mîncarea. Și de sînt unii care șed cu tine la masă, ca să nu bage de seamă, ia cîte puțin²⁵². Și dacā țî-e foame, împlinește-ți trebuința cu pîine sau cu altă mîncare dela care nu ai război (ispită).

163. (V. 88). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : L ă m u r e ș t e - m ă c a r e e s t e s e m m u l l ă c o m i e i p ı n t e c e l u i .*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Cînd vezi gîndul tău îndulcindu-se de o mîncare și urmărești să o ai îniantea tuturor, sau să o ai îniantea ta, să știi că te stăpînește lăcomia pîntecelui. Ia aminte deci la tine însuși și fă tot ce poți ca să te silești să nu iei cu grabă din ea, ci cu bună rînduială. Și îmipinge mai vîrtos mîncarea aceasta îniantea altora ce șed la masă împreună cu tine²⁵³. Dar cum am spus, nu trebuie să încetezi îndată de a mînce pe motiv de lăcomia pîntecelui, ci păzește-te că nu te repezi la mîncare fără rînduială. Vorbind de lăcomia pîntecelui, Părinții cer să nu întinzi mîna la masă îniantea altuia (Isaia, Recueil, 3, 11, p. 50) căci acesta e un lucru necuviincios și străin de bună rînduială. Iar cînd mîncarea pusă îniante este de așa fel că nu se vede care e partea fiecăruia, ci au să o mănînce toți în comun, nu e

²⁵² A se observa smerenia și delicatețea ce trebuie să însoțească nevoița. Cel ce o practică nu trebuie să se mîndrească cu ea, făcînd-o arătată, nici să mustre cu pilda ei pe alții. Să se înfrîneze pentru Dumnezeu, nu pentru oameni, deci cît se poate de discret.

²⁵³ Minunate reguli de bună cuviință, care s-au întipărit în viața poporului nostru. Ele stau pe o temelie lăuntrică și nu sînt asociate cu vreo fanfaronadă ca cele din codul manierelor elegante occidentale, care stau la baza unei politețe ce face caz de ea.

necuvenit de a lua cineva din ea împreună cu toți. Dar trebuie să se facă aceasta cu bună rînduială, și să nu se cadă în lăcomia pîntecelui și în osîndă. Un alt semn al lăcomiei pîntecelui este de a voi să mănînci înainte de ora rînduită, lucru care nu trebuie făcut decît dacă este vre-o pricină binecuvîntată. Dar în toate trebuie cerut ajutorul lui Dumnezeu și El ne va ajuta.

164. (V. 89). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș :
De unde vine pornirea trupului ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Pornirea trupului vine din negrije. Căci negrija te mîină, fără să-ți dai seama, să judeci și să osîndești. Și astfel te trădează. Cînd Israil slujea cu adevărat lui Dumnezeu, Acesta îl păzea pe el de dușmanii lui. Dar cînd nu se îngrijea să-l slujească cu adevărat, Dumnezeu lăsa pe dușmanii lui să-l calce.

165. (V. 90). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș :
Trebuie să fie întrebați bătrînii despre toate gîndurile ce
răsar în inimă ? Și cel ce se roagă și psalmodiază trebuie
să o facă cu glas ? Trebuie să-și amintească cineva de
toate cele ce le-a făcut, le-a auzit și le-a grăit ? Și trebuie
să se ia la întrecere cu Părinții ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Frate, nu trebuie să se întrebese despre toate gîndurile ce se ivesc. Căci unele sînt trecătoare. Ci numai despre cele ce stăruie și războiesc pe om. Căci precum un om ocărit de mulți disprețuește ocările și nu le are grijă, dar dacă cineva se pornește împotriva lui și începe să se lupte cu el, se plînge judecătorului, așa e și cu lucrul acesta. Iar rugăciunea și psalmodierea trebuie făcute nu numai cu mintea, ci și cu buzele. Căci proorocul David zice: "Doamne, buzele

Sfinții Varsanufie și Ioan

mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta". (Ps. 50, 17). Și Apostolul arătînd că se cere și lucrarea buzelor vorbește de "rodul buzelor" (Evr. 13, 15). Cît despre cele ce le-ai văzut, le-ai auzit, le-ai făcut și le gîndești, nimic nu le taie pe acestea decît rugăciunea făcută cu smerenie, cu osteneală și cu lacrimi, în care nu mai e voia omului. Iar Părinții care au biruit, n-au biruit fără osteneți și fără lacrimi și fără tăerea vocii.

Iar a se lua la întrecere înseamnă a se prețui pe sine și a se socoti de-o potrivă. Dar cel ce întrebă și se încrede în răspunsuri, arată smerenie și sporire în Domnul. Roagă-te pentru mine, frate.

166. (V. 91). *Un altul dintre părinți a întrebat pe acelaș Bătrîn: Cum își păzește cineva inima sa ? Și cum începe războiul vrăjmașului ? Și dacă trebuie cineva să se împotrivească celui ce-l războește. Și despre gîndul curviei. Dacă trebuie să i se închidă intrarea. Iar dacă intră, ce trebuie făcut ? Iar în privința mîncării, trebuie să stabilească cineva unciă folosiindu-se de cîntar, să să-și dea cu socoteala și să fie cu pază ?*

Răspunsul lui Ioan: A-și păzi cineva inima înseamnă a avea mintea trează și curată cînd e războit. Căci cel dintîi lunecă în nepăsare gîndul lui. Și cînd vrăjmașul vede nepăsarea, se străduiește să aducă în el războiul. Și dacă vrei să afli de este dușman, sau prieten, lasă rugăciunea și întrebă-l: ești al nostru sau al dușmanilor ? Și-ți va spune adevărul. Predarea vine deci din negrijă²⁵⁴. Dar să nu i te împotrivești. Căci aceasta o

²⁵⁴ S-ar putea spune că inima este simțirea adîncului pe care îl are omul în sine. Ca atare ea e pe de o parte simțire, pe de alta o sesizare a adîncului care nu se sfîrșește în om, ci trece și dincolo de el, în infinit. Prin inimă omul se leagă nu prin cunoaștere teoretică, ci real,

doresc ei și nu vor înceta (să te războiască). Ci aleargă la Dumnezeu împotriva lor, aruncînd înaintea Lui neputința ta. Și El va putea nu numai să-i depărteze, ci chiar să le ia puterea de a lucra²⁵⁵.

aînt simțitor cît și reflexiv de Dumnezeu, așa cum se leagă prin simțurile trupești de lumea din afară, sau trăește prin simțire stările trupului său.

Iar adîncul pe care-l sesizează și simte inima nu e în infinit impersonal, ci o Persoană, pentru că altfel inima nu s-ar simți iubind acest adînc, fericită de sesizarea și simțirea Lui. Adîncul care trezește iubirea persoanei umane care-l simte în inimă e și el Persoană. Prin inimă omul simte și indefinitul semenului cu iubire, sau cu dușmănie, arătîndu-se și în aceasta că indefinitul omenesc simțit și simțitor e persoană. Mîntea cînd e strîns unită cu inimă (ca în "rugăciunea inimii") subliniază pe plan de cunoaștere sesizarea lui Dumnezeu prin inimă. Drept urmare în

expresia ce i-o dă prin cuvinte se cuprinde nu numai sensul adîncului dumnezesc, ci și indefinitul Lui propriu persoanei și trăit prin simțire. Pe măsură însă ce mîntea ca funcție de cunoaștere se desparte de inimă, sesizează mai puțin prin simțire indefinitul personal al lui Dumnezeu și funcția ei de cunoaștere este preluată de rațiunea care prin cunoașterea ei definită e destinată mai mult lucrurilor finite. Cunoașterea aceasta rațională sesizînd aspecte mărginite, opuse, îl face pe cei ce o au să se opună unii altora, adeseori cu fanatism. Numai în cunoașterea simțitoare prin inimă și prin mîntea unită cu inima, oamenii se pot uni, pentru că sesizează toți totul infinit, personal și iubitor.

La rîndul ei o inimă lăsată de ea însăși pierde funcția de cunoaștere a simțirii adîncului infinit și urmarea este că se fanatizează printr-o pură simțire de iubire și de ură pentru lucruri mărginite. Fiind acoperită ca funcție de sesizare a unui infinit personal care aprinde iubirea, se poate împietri pentru ceace e mare și bun, și atotcuprinzător, căzînd în fanatisme trecătoare, înguste, pentru lucruri finite. La această stare duce inima "gîndul" pasionat de lucruri finite, care promit oarecare plăceri superficiale, trecătoare. Rugăciunea pune însă inima din nou în legătură cu Dumnezeu, în adevărata ei funcție, iar în Dumnezeu găsește iubirea generoasă pentru toate.

Sfinții Varsanufie și Ioan

În privința dracului curviei, e foarte bine să-i închizi intrarea. Dar dacă te răpește și intră, lupta cu el, aruncând neputința ta înaintea lui Dumnezeu și cerînd ajutor. Și El îl va scoate dela tine.

Cît despre mîncare, rînduește-ți ceea ce îți întreține viața, cu cumpăna socotelii și cu pază. Și roagă-te pentru mine cu dragoste.

167. (V. 92). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș :*
De unde îmi vine îngreunarea inimii și un somn fără măsură ? Și că nu e în mine nici-o pocăință ?

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Acestea îi vin mereu celui ce se liniștește (sihastrului retras) ca descurajîndu-se să fugă de stadion (din locul de luptă) și să desnădăjduiască. Dar noi să aruncăm neputința noastră înaintea Celui ce poate să facă cu mult mai mult decît cele ce le cerem, sau le gîndim noi (Ef. 3, 20) pînă ce va zdrobi taberele Amoreilor înaintea noastră. Căci El nu va lăsa pe Madiam și pe Amalic și pe fiii răsăriturilor să nimicească rodurile noastre (Jud. 6, 3-4). Să așteptăm ajutorul

²⁵⁵ Supunîndu-te ispitei lor, rămîi în planul gîndurilor finite, al aprinderii pentru ele. Dar alergînd la Dumnezeu, ridici inima din planul lor, o pui în comuniune cu adîncul infinit și iubitor al lui Dumnezeu. Numai venind însă și Dumnezeu în întîmpinarea ta, cu infinitatea lui, te ajută să te desprinzi de planul celor finite care îți promit satisfacțiile în cele finite ale unui egoism despărțitor. Dumnezeu va putea astfel să te depărteze de cele finite, de finitul despărțitor al demonilor și al gîndurilor pătimase aduse de ei în conștiință și să le ia puterea asupra ta. Chiar conștiința trezită a neputinții tale, te deschide infinității Lui, căci pui în comparație neputința ta cu puterea infinită a Lui, ba chiar trăești această deosebire între ele, le trăești simultan pe amîndouă fără să le despartă, ci de conștiința ta umilindu-se de elanul iubirii cuprinzătoare a Lui.

Stăpînului nostru Dumnezeu, Căci e mai puternic decît ei. Și ne vom mîntui.

168. (V . 93). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : C u m s e f a c e c ă n o a p t e a î m i n ă l u c e s c a n u m t i t e f e ț e , i a r z i u a m ă l u p t c u a l t e l e ? D a r s e î n t î m p l ă a c e a s t a ș i , f ă r ă f e ț e . Ș i s e m a i î n t î m p l ă c ă a c e s t e n ă l u c i r i a p a r f i e î n s o ț i t e d e d u l c e a ț ă , f i e f ă r ă d u l c e a ț ă .*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : C e i c e n e a t a c ă z i u a , n e a t a c ă ș i n o a p t e a , a r ă t î n d c ă n e a u î n c ă î n m ă i n i l e l o r ș i s e p r e f a c î n a l t e ș i a l t e f e ț e . I a r f a p t u l c ă a c e a s t a s e î n t î m p l ă c î n d c u d u l c e a ț ă , c î n d f ă r ă d u l c e a l ă , v i n e , p r e c u m a m s p u s , d i n p r e f a c e r e a l o r , c a s ă - l a r u n c e p e o m î n î n d o i a l ă ș i t u l b u r a r e . I a r r ă z b o i u l d e n o a p t e e î n d o i t . U n e o r i e p ă t i m i t d i n p ă c e r i , a l t e o r i d i n i s p i t a d i a v o l u l u i , c a s ă - l d u c ă p e c i n e v a l a d e s n ă d e j d e , î n c î t s a c r e a d ă c ă n u m a i a r e p u t i n ț ă d e m ă n t u i r e . C î n d d e c i î ț i v i n e i s p i t a a c e s t u i r ă z b o i , f ă d e ș a p t e o r i ș a p t e î n g e n u n c h e r i , a d i c ă p a t r u z e c i ș i n o u ă , z i c î n d l a f i e c a r e : „ D o a m n e , i a r t ă - m ă p e n t r u n u m e l e T ă u c e l s f i n t ” . I a r d e e s t e b o l n a v , s a u d e e s t e D u m i n i c ă , c î n d n u e s t e î n g ă d u i t s ă s e f a c ă î n g e n u n c h e r i (m e t a n i i) , z i c u v î n t u l a c e s t a î n l o c u l c e l o r p a t r u z e c i ș i n o u ă d e î n g e n u n c h e r i . I a r d e o s e b i r e a i s p i t e l o r e s t e a c e a s t a : u n e l e s î n t d e l a d i a v o l u l ș i e l e v i n d i n m ă n d r i e ; a l t e l e d e l a p ă c e r i ș i e l e v i n d i n l ă c o m i a p ă n t e c e l u i ²⁵⁶ .

²⁵⁶ Cînd ne închipuim persoane cu care ne certăm, avem de a face cu ispita despărțitoare dela diavol, din pricina mîndriei, sau a ambițiilor noastre, din pricină că ne amintim de niscai jîgniri ce ni s-au adus. Cînd ne închipuim Persoane care sîrnesc în noi pofta de desfrîu, care în beția ei uită de toate, avem de a face cu mișcări iscate în noi de îmbuibare stăpînită și ea de egoismul lor. Ispitele de plăcere ne vin noaptea, cele de mînie ziua.

Sfinții Varsanufie și Ioan

169. (V. 95). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : M i - a i s p u s , P ă r i n t e , î n r ă s p u n s u l t ă u , c ă d i n t r e c e l e c e i s e î n t î m p l ă o m u l u i n o a p t e a , u n e l e s î n t d i n m î n d r i e p r i n i s p i t a d i a v o l u l u i , i a r a l t e l e d i n p l ă c e r i , d a t o r i t ă l ă c o m i e i p î n t e c e l u i . O a r e p o a t e d i a v o l u l s t î r n i a c e s t e i s p i t e î n o m ș i n u m a i d i n p i s m ă f ă r ă m î n d r i a s a u i u b i r e a l u i d e p l ă c e r i ? Ș i c u m p o a t e c i n e v a c u n o a ș t e c î n d o a s e m e n e a m î ș c a r e s e s t î r n e ș t e n o a p t e a p r i n f i r e ? Ș i d a c ă a c e a s t ă m î ș c a r e n a t u r a l ă o s u f e r ă ș i c e i d e s ă v î r ș i ț i ? Ș i d a c ă t r e b u e s ă s e î n g e m u n c h e î n t r e P a ș t i ș i R u s a l i i , s a u n u ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Diavolul o poate stîrni din pismă. Dar neexistînd mîndria sau pofta de plăcere, nu poate. Precum cînd cineva voind să zidească o casă, dacă nu află materialele care să-i slujească în zadar se ostenește, la fel și diavolul. Iar semnul mișcării naturale îl cunoaște cineva cînd vede că ea nu se stîrnește în el nici din mîndrie, nici din plăcere, nici din pisma diavolului. În deosebi cînd nu e din pisma diavolului, ci din fire, cunoaște cineva cînd, culcîndu-se în pace și după multe rugăciuni și pecetluindu-se cu numele Sfintei și Celei de o ființă Treimi²⁵⁷, o pătimizește aceasta. Dar cei desăvîrșiți nu o pătimesc nici pe aceasta, căci au stins și aprinderea firii, făcîndu-se în chip duhovnicesc eunuci pentru Împărăția cerurilor (Mt. 19, 12), adică au omorît (au modificat) mădularele lor (Col. 3, 5). Iar despre plecarea

²⁵⁷ Ne pecetluim făcînd semnul crucii și pomenind numele Sfintei Treimi. Prin aceasta întipărim și în trup și în suflet gîndul la crucea lui Hristos, care a primit acum iubirea pentru toți, răstignirea, respingînd ispita de a-și cruța trupul în mod egoist și dîndu-ne și nouă această putere generoasă, și gîndul la Sf. Treime, de la care ne vine iubirea atotcuprinzătoare aflătoare în Ea și ajutorul de-a birui ispitele și de-a răbda greutățile care ne îndeamnă la scăparea egoistă de ele.

genunchilor între Paști și Rusalii, s-a spus și altădată să nu le pleci în chilie²⁵⁸. Roagă-te pentru mine, frate.

170. (V. 94). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : D a c ă m i s e î n t ı m p l ă v r e - o n ă l u c i r e î n t i m p u l n o p ții ș i a d o u a z i a m s ă i a u S f i n t a Î m p ă r t ă ș a n i e , c e t r e b u e s ă f a c ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Să ne apropiem ca niște răniți, nu ca niște biruitori; ca unii ce au mai degrabă trebuință de doctor. Și Cel ce a vindecat pe cea care suferea de curgerea sîngelui (Mt. 9, 22), ne va vindeca. Să iubim mult, ca să ni se spună și nouă: "Vi se vor ierta multe păcate, pentru că ați iubit mult" (Lc. 7, 47). De cîte ori voești să te împărtășești, zi: „Să nu-mi fie mie, Stăpîne, aceste sfinte Taine spre judecată, sau spre osîndă, ci spre sfințirea sufletului și a trupului". Apoi apropie-te cu frică și iubitorul de oameni Stăpîn al nostru va face cu voi mila Sa. Amin.

171. (V. 99). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ın : A v a , o a r e e b i n e s ă m ă r t u r i s e s c v r e u m u i a d i n f r ă ț i n ă l u c i r i l e c e l e a m ș i s ă - i p u n m e t a n i e c e r ı n d u - i s ă s e r o a g e p e n t r u m i n e ?*

²⁵⁸ În ed. Volos la notă: „A se vedea țilcuirea can. 20 al primului Sinod ecumenic în care Sf. Sinod și toți țilcuiitorii (dar și Vasile cel Mare în can. 51) opresc îngenuncherile de la Paști la Rusalii. De aceea și îngăduința aceasta parțială a sfântului acesta vrea să fie de acord cu oprirea generală din canonul Sinodului ecumenic și a Bisericii. Împăcîndu-le pe amîndouă, dacă vreunii sînt supărați de războiul trupului, sau au vreun canon și voesc să-și asuprească și domoleasca trupul, să facă mai multe închinăciuni (plecări), ca prin ele să le împlinească osteneala îngenuncherilor și a mătăniilor cu alipirea la pămînt."

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: E bine să i se spună celui ce poate să audă (să înțeleagă) despre nălucirile din vremea nopții, dar nu celor mai tineri. Și la fel să i se pună meta-nie și să i se ceară să se roage pentru noi. Căci e un cuvânt al Scripturii: „Mărturisiți-vă unii altora păcatele și rugați-vă unii pentru alții, ca să vă vindecați” (Iacob 5, 16).

Școlie: Spunînd Părintele că e bine să se spună celui ce poate să audă, a arătat că nu e de folos să se spună acestea tuturor, la întîmplare.

172. (V. 100). *Un altul dintre părinți care se liniștea (viețuia retras în chilie), l-a întrebat pe acelaș Bătrîn: Cum trebuie să se șadă în chilie ?*

Răspunsul lui Ioan: A șede în chilie înseamnă a-ți pomeni păcatele tale și a plînge și a te tîngui pentru ele; a veghea să nu ți se robească mintea; iar de e robită, a o aduce iarăși la locul ei ²⁵⁹.

173. (V. 124). *Întrebarea aceluiaș către acelaș Bătrîn: Cum cunosc, Părinte, cînd sînt închis în chilie, dacă îmi tai voia mea ? La fel cînd sînt cu oamenii ? Și ce este voia trupezască; și voia dracilor acoperită sub masca binelui; și voia lui Dumnezeu ?*

²⁵⁹ Se cere a nu-ți lăsa mintea să fie luată de sub stăpînirea ta de niscăi gînduri. Căci atunci nu mai ești nici tu liber în întregime, odată ce o parte din tine și anume mintea ta e scoasă de sub voia ta. A aduce mintea la locul ei e a aduce la locul ei de strajă în fața lui Dumnezeu, ca pe un ostaș care stă de strajă în fața Împăratului. Atunci ești stăpîn pe ea și peste tine. Atunci se revarsă în tine darurile Lui, viața Lui, iubirea Lui generoasă, opusă egoismului pătimaș.

Răspunsul lui Ioan: A-ți tăia voia când șezi în chilie înseamnă a disprețui plăcerea trupească în toate. Iar voia trupului stă în a-l mulțumi pe el în orice lucru; ca să nu-l mulțumești deci pe el, taie voia ta când șezi în chilia ta.

Iar a-ți tăia voia când ești cu oamenii stă în a muri față de ei și a fi cu ei ca și când n-ai fi²⁶⁰.

Voia cea după Dumnezeu stă, după Apostolul, în a-ți tăia voia trupului (Ef. 2, 3). Iar voia cea dela draci este pornirea de a-ți apăra dreptatea ta și de a te încrede în tine²⁶¹, Atunci ești prins în cursă. Roagă-te pentru mine, fratele meu, și iartă-mă.

174. (V. 125). *Întrebarea aceluiaș către acelaș Bătrîn: Ce hrană trebuie să-mi rînduesc pentru fiecare zi?*

Răspunsul lui Ioan: A-ți stabili hrana pentru fiecare zi în chilie, precum ai întreat, înseamnă a te lăsa prins de o grijă și de o nevoie. Lasă-te călăuzit de îndrumarea lui Dumnezeu. „Cel ce umblă drept, umblă cu încredere" (Prov. 10, 10).

175. (V. 126). *Întrebarea aceluiaș către acelaș Bătrîn: Oare e bine a stărui în rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, miluește-mă" ? Sau e mai bine a citi din Sfînta Scriptură și a rosti stihuri din psalmi ?*

²⁶⁰ Să nu pui pasiune în a fi cu ei. Să nu cauți o plăcere în a fi cu ei, în așa fel ca să suferi dacă nu ești cu ei, sau îți se ia prilejul de a fi cu ei. A voi să fii prea exclusiv cu unul sau cu unii e tot un egoism.

²⁶¹ Voința ce-ți vine de la draci, sau pe care ei te fac să ți-o socotești drept voința ta, este voința de a te justifica în tot ce faci și a socoti că tu nu poți greși. E lauda cu păcatele proprii. Ți-ai închiriat eul demonului. E dovada mîndriei egoiste ce-și apără egoismul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: Trebuie făcute amîndouă, puțin din una și puțin din alta. Căci s-a scris: "Aceasta să o faceți și aceea să n-o lăsați" (Mt. 23, 23).

176. (V. 127). *Întrebară acelaș către acelaș: Cînd psalmodiez trebuie să spun după fiecare psalm sau să spun o singură data „Tatăl nostru” și să petrec celălalt timp în cereri ?*

Răspunsul lui Ioan: A spune odată „Tatăl nostru” și odată a rosti cereri este acelaș lucru.

177 (V. 101). *Întrebară acelaș către acelaș: Îmi vine gîndul că cugetarea (meditața) face rugăciunea curată. Oare așa este ?*

Răspunsul lui Ioan: Frate, nu te lăsa batjocorit de draci ca să spui că cugetarea face rugăciunea curată. Căci cum mai rămîn patimile în omul care are o astfel de rugăciune curată?²⁶²

178. (V. 128). *Întrebară acelaș către acelaș: Trebuie să se pomenească la sfîrșitul doxologiei de seară sau de noapte sfințele Biserici. Împăratul, conducătorii, poporul, săracii, văduvele și cele asemenea ? Și cel căruia i se cere de către cineva să se roage pentru el, trebuie să o facă chiar dacă e stăpînit de patimi ?*

Răspunsul lui Ioan: E bine să cerem în rugăciune pacea sfințelor Biserici și să pomenim cele ce urmează. Dar să o facem ca niște nevrednici, care nu avem putere

²⁶² Aceasta nu e o rugăciune curată. Căci mai rămîn patimile în cel ce o face. Mai rămîi în parte închis în egoism.

spre aceasta. Căci e o poruncă apostolică (I Tim. 2, 1-2). Și e bine să ne rugăm pentru cel ce ne-o cere. Căci e un cuvânt al Evangheliei și al Apostolului: "Oricărui cere, dă-i" (Mt. 5, 42); și: „Rugați-vă unii pentru alții, ca să vă vindecați" (Iacob 5, 16). Și iarăși: „Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea" (Mt. 7, 12; Lc. 6, 31). Ba unii se rugau și pentru Apostoli (Fapte 12, 5). Deci cel ce nesocotește porunca, se osîndește pe sine însuși. Iată pentru ce, putînd sau neputînd, eu mă silesc spre aceasta din pricina poruncii.

179. (V. 102). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș :*
Cum ajunge gîndul pradă fiarei ?

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Gîndul ajunge pradă fiarei dacă omul nu i-o ia înainte și nu se disprețuește pe sine însuși. Atunci suferă mușcătura dinților ei și e sfîșiat de dinții ei²⁶³. Pe urmă e nevoie de un plasture, adică de pocăință.

180. (V. 103). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș :*
O a r e t r e b u e s ă s e î n c h i d ă o c h i i î n f a ța u n e l t i r i l o r
v r ă j m a ș u l u i ? Ș i c î n d t r u p u l s e r ă z v r ă ț e ș t e , c e t r e b u e s ă
f a c ?

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Diavolul arată omului felurite lucruri fie prin simțuri, fie în afară de ele. Cel ce e slab închide ochii ca să nu le vadă. Iar cel tare chiar dacă le vede, le disprețuește. Căci „dreptul îndrăznește ca un leu" (Prov. 28, 1). Cît privește răzvrătirea trupului, aleargă în acel moment repede la Iisus, prin rugăciune, și te vei odihni.

²⁶³ Se dezvoltă tema lui Marcu Ascetul din scrierea „Despre Botez”, Filoc. Rom. Vol. I, p. 282.

Sfinții Varsanufie și Ioan

181. (V. 104). *Întrebare a aceluiaș către acelaș: De ce mi se întâmplă să osîndesc pe alții chiar după ce am întrebat ?*

Răspunsul lui Ioan: Ai de îndurat ispita de a osîndi pe alții chiar după întrebare, pentru că n-a murit în tine ispita de a te socoti drept (de a te justifica). Și nu-ți iei osteneala de a te feri de această patimă. Osîndește-te pe tine și osîndirea altora va pleca dela tine.

182. (V. 105). *Acelaș fiind supărat de tâlhari și înfricoșându-se tare, dar prin harul lui Dumnezeu fiind apărat de vătămarea lor, a destăinuit aceluiaș Bătrîn frica sa, cerînd totodată rugăciunea lui ca să fie ocrotit de mai înainte.*

Răspunsul lui Ioan: Dumnezeu nu părăsește pe nimeni, căci a zis: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi (Evr. 13, 5). Dar ne predă necredinței noastre. Însă cu îngăduința lui Dumnezeu vin și ispitele credinței celor ce au desăvîrșită încredere în Dumnezeu. Dar sînt oare mai mulți tâlhari care vin decît carele și puterile lui Faraon? Și se știe că printr-un singur cuvînt și la un singur semn al Domnului au fost înecate toate de odată (Ieș. 14, 26-28). Nu-ți aduci aminte cum a orbit pe cei ce veneau asupra lui Elisei? Cine i-a orbit și pentru ce (4 Împ. 6, 18)? Cel ce știe să izbăvească de ispite pe cei bine credincioși. Acela le-a făcut și le face toate. Cum vom uita de Scriptura care zice: "Domnul te va păzi pe tine de tot răul; păzi-va Domnul sufletul tău" (Ps. 120, 7) ? Și cum vom da uitării cuvîntul: „Vouă și perii capului vă sînt numărați", sau cuvîntul: "Nici-o vrabie nu va cădea în plasă fără știrea Tatălui vostru. Nu e cu mult mai de preț

omul decît o vrabie" (Mt. 10, 29-31) ? O, frică, fiica necredinței, pînă unde ne-ai coborît ! E înspăimîntătoare. Orbește mintea. Moleșește inima. Desparte pe oameni de Dumnezeu. E sora lipsei de nădejde. Îi mînă pe oameni de la frica de Dumnezeu în țara pierzaniei. Frate, să fugim de ea și să-L deșteptăm pe el din somn, zicînd: "Stăpîne, mîntuiește-ne că pierim" (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Și El sculîndu-se, va certa năvala vîntului și o va potoli. Iar nouă ne va zice: „Eu sînt, nu vă temeți" (Mt. 14, 29). Să părăsim toiagul de trestie și să luăm toiagul crucii, în care se sprijinesc cei ce șchiopătează, prin care se scoală morții, întru care se laudă Apostolul (Gal. 7, 19), întru care am fost izbăviți de predare de noi înșine, așezîndu-ne lîngă Cel ce s-a răstignit pentru noi. Căci prin el ne păstorește pe noi, oile sale, și prin el alungă dela noi lupii pofitori de sînge²⁶⁴. Lui fie slava în veci. Amin.

²⁶⁴ Crucea e puterea noastră de-a ne depăși, ea e puterea pregătită pe seama noastră de Hristos. El a răbdut-o ca om, pentru a întări firea omenească din El împotriva cruțării egoiste și pentru a ne comunica această putere și nouă. Pomenirea ei legată de semnul ei îl aduce pe Hristos însuși în noi, pe Hristos care a întărit firea sa omenească răbdînd crucea și care în urma acestei întăriri a biruit moartea. Nu putea învia Dumnezeu o fire omenească moleșită îmbrăcînd-o în viața largă netrecătoare, care reprezintă o supremă tărie, ca pe un obiect. Ea însăși trebuia să vină în împlinirea învierii sale, ca act al acestei țării spirituale, prin răbdarea durerilor opuse egoismului. Crucea e și dovada milei lui Hristos pentru noi, dar și mijlocul pe care ni l-a dăruit pentru a ne întări și a crește spre țaria vieții generoase nespunșă morții îngustării egoiste. În cruce Îl avem pe Hristos cu puterea Lui atotiubitoare, dar ca să ne însușim și noi această putere. De aceea crucea e toiagul nostru cel tare, e lauda noastră, e nădejdea noastră. Prin ea alungăm pe diavoli care ne supun cînd sîntem fricoși din egoism, prin ea sîntem păziți în pășunea întinsă a hranei nemuritoare adusă nouă de Hristos. Diavolul vrea să ne facă fricoși, ca să ne predăm și să devenim robii lui; Hristos vrea să devenim puternici, liberi, frați ai Lui și a tuturor, părtași la puterea generozității și la slava Lui. Dracii ne robesc pentru

183. (V. 106). *Î n t r e b a t despre acelaș lucru, marele Bătrîn a răspuns:* Frate adormit, cercetează inima ta moleșită, de care eu mă mir că se teme de robii ce stau afară și nu privește la stăpînii lor aflători înăuntru. Tîlharii cunoscuți cu simțurile sînt slugile tîlharilor cunoscuți cu mintea, adică ai dracilor, lucrători în aceea. Ești dator să mulțumești tîlharilor ce vin asupra ta, că venind ei au trezit pe stăpînii lor, pe tîlharii ce dormeau în tine. La ce depărtare s-a dus Iisus, ca să mergi la El și să-L rogi să-ți vină într-ajutor? Nu aude oare urechea ta ceea ce psalmodiază gura ta?²⁶⁵ „Aproape este Domnul de toți cei ce îl cheamă întru adevăr. El va face voia celor ce se tem de El, și cererile lor le va asculta și-i va mîntui pe ei” (Ps. 144, 18). Lipește-te de El și El va alunga dela tine și pe stăpînii dinăuntru și pe robii lor din afară. Lui fie slava în veci. Amin.

184. (V. 107). *Acelaș a întrebat pe celălalt Bătrîn: Două gînduri mă supără în legătură cu tîlharii. Umul mă osîndește, zicînd: „Cele ce ai sînt ale mînăstirii și vei avea păcat de vei lăsa să le ia; de aceea trebuie să bați și să strigi”. Celălalt gînd mă osîndește, zicînd: "Domnul a zis: Celui ce voește să-ți ia haina, lasă-i și cămașa". Ce poruncești, deci stăpîne, să fac ? Fiindcă stau la îndoială. Și iartă-mă că lăsînd pe tîlharii cunoscuți cu*

că nici ei înșiși nu sînt liberi, fiind robii slabi ai patimilor mîndriei lor și lucrînd sub stăpînirea ei. În sensul acesta de absolut liber de orice patimă și lege mai presus de el care L-ar putea îngusta trebuie să înțelegem afirmarea Părinților că Dumnezeu este nepătimitor (ἀπαθής).

²⁶⁵ Urechea lui Iisus e așa de aproape de gura ta ce se roagă ca și urechea ta.

mintea să intre și să iasă și să jefuiască inima mea întreb despre cei cunoscuți cu simțurile. Roagă-te deci să-i alunge mai întâi Domnul pe aceștia.

Răspunsul lui Ioan: Dacă nu ai nimic al tău, nu disprețui cele ce ai primit din dragoste dela mînăstire. Altfel vei avea osîndă. Căci omul aflat sub stăpînire nu e sub poruncă (de-a lăsa să se ia ceva). De aceea bate²⁶⁶ fără grije²⁶⁷. Și strigă, zicînd: „Binecuvîntează cel ce ești încă²⁶⁸, și mă ajută”. Și te va ocroti Dumnezeu. Domnul va alunga atît pe tîlharii văzuți cu simțurile, cît și pe cei cunoscuți cu mintea. Îmbărbătează-te și fii tare. Și te roagă pentru mine.

185. (V. 108). *Acelaș a citit în Gherontic (Les sentences des Peres du desert. Solesmes, 1966, nr. 325, p. 332) că cel ce voește cu adevărat să se mîntuiască trebuie să rabde mai întâi dela oameni ocări, necinstiri, păgubiri, vătămări, să-și elibereze simțurile²⁶⁹, apoi poate să urce la liniștea desăvîrșită²⁷⁰, precum a făcut și*

²⁶⁶ Ed. Volos la notă: "A bate nu înseamnă a-i bate pe tîlhari, ci a ciocăni cu ceva și a face zgomot, pentru a-i înfrica".

²⁶⁷ Nu ești aci sub porunca de a păstra liniștea, căci lucrurile ce le ai nefiind ale tale trebuie să le aperi.

²⁶⁸ În ed. Volos la notă: „Încă” cred că înseamnă pe soțul care e cu el. E ca și cînd ar zice: „Binecuvîntează și vino și tu, frate, care mai ești cu mine și mă ajută”, ca auzind tîlharii că mai este unul cu el, să se teamă și să fugă”.

²⁶⁹ Simțurile sînt furate fără voie de lucrurile plăcute. Prin aceasta e robit și îngustat însuși subiectul lor. Ele trebuie eliberate, ca să devină omul însuși liber. Iar aceasta cere multă tărie. Și o neprețuire a lucrurilor.

²⁷⁰ Liniștea este astfel una cu libertatea, cu stăpînirea de sine. Acest om își poate aduna mintea în întregime și continuu în gîndul la Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Domnul nostru Iisus Hristos, Căci El răbdînd toate acestea, a venit apoi la sfînta cruce, care e una cu omorîrea trupului și a patimilor și cu odihna sfîntă și desăvîrșită²⁷¹. (Abee Isaie, Recueil cit. 8, 68, p. 104.; 13, 2-3, p. 115-119). Și el și-a zis sie-și: Eu, ticălosul, n-am făcut nici una din acestea, ci smintind cu neputința mea pe toți, am plecat dintre oameni. Oare nu trebuie să vin iarăși între oameni și cu ajutorul lui Dumnezeu să fac ceea ce spus Părinții și așa să intru la liniște (la retragere), ca să nu fie zadarnică osteneala mea ? Și a destăimuit acestea aceluiaș Bătrîn.

Răspunsul lui Ioan: Bine au spus Părinții; și altfel nu s-ar putea. Dar pentru că sînt multe motive pentru care omul crede că face bine. Dar pentru alte motive el se păgubește făcînd aceea, trebuie să se încredințeze întîi că ceea ce face e bine. Tu ai trecut la viețuirea retrasă, dar cînd mergi între oameni se naște în tine slava deșartă. Dar poate că nici gîndul ce ți-a venit acum de a viețui între oameni nu va stărui în tine. Și așa se vor naște două rele. Însă dacă te osîndești pe tine ca unul ce n-ai făcut ce trebuie ca să urci la cruce, zicînd: m-am retras din neștiință, osîndirea aceasta aducîndu-ți ocară și necinstire, te poate duce cu adevărat la măsura crucii, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

186. (V. 109). *Cererea aceluiaș către marele Bătrîn: Roagă-te pentru mine, Părinte, că sînt tare necăjit.*

²⁷¹ Avem aci înțelegerea crucii ca odihnă. Deplina binuire a patimilor și a grijii de sine aduce desăvîrșita odihnă. Dar biruirea patimilor se face prin pătimirea

Răspunsul lui Varsamufie: Dumnezeu cerului și al pământului să vă împlinească, prin rugăciunile sfinților Săi, cererile pe care mă rog din inimă să vi le împlinească²⁷². Dar fiindcă voiți să ascultați, și să vă bucurați, voi sînteți cei ce mă siliți sa grăesc, ca să împlinească cu mine cuvîntul: „M-am făcut fără de minte, voi m-ați silit" (II Cor. 12, 11). Însă eu și înainte de a-mi cere voi, simțeam în mine arzînd ca flacăra unui

despărțirii de ele și de egoismul lor. La Iisus nu e o biruire a patimilor, ci a afectelor a slăbiciunilor intrate în firea noastră odată cu păcatul. El a luat afectele noastre, dar nu patimile ce se desvoltă prin satisfacerea afectelor, care au în ele pornirea de a se satisface în mod exagerat, sau de a apăra cu orice preț viața pămîntească a omului. Astfel Hristos-omul ajunge la deplina odihnă, la capătul pătimirii, așa cum noi ajungem la nepătimire, pătimind desfacerea de patimi. Starețul Vasile Kondikakis dela Atos spune că cel ce stă întins pe cruce din iubire pentru alții, se odihnește (Eisodicon, Sf. Munte, 1974). Se odihnește prin mulțumirea de a fi făcut aceasta pentru alții, dar și prin faptul că s-a eliberat de agitația ce o întrețineau în el patimile. În el n-a rămas decît iubirea curată față de alții dusă pînă la capăt, biruind orice egoism. De observat că în scrierea aceasta liniștea e socotită egală cu închiderea în chilie, care e unită cu renunțarea la toate plăcerile.

²⁷² Cererile marelui Bătrîn către Dumnezeu, puse în mișcare de cererea celui ce-l roagă să le facă, se adresează în acelaș timp sfinților ca să-și adauge rugăciunea lor la rugăciunea lui și a celui ce a pus în mișcare rugăciunea lui. Toate se împletesc. Cele mai de jos se întemează pe cele mai de sus și acestea sînt puse în mișcare de cele mai de jos. E o întîlnire de întregire, o sobornicitate a completării în rugăciunea tuturor într-un fel în jurul celui mai de jos, deși acesta și-a adresat cererea celui mai de sus. Este în ea o urcare dela cei mai de jos la cei mai de sus și o coborîre a acestora la cei mai de jos. Dar toți urcă prin această rugăciune întregitoare spre Dumnezeu, sau Dumnezeu îi face să se unească în această sobornicitate a rugăciunii în El. Nimenea nu urcă spre Dumnezeu și în Dumnezeu singur. Ci toți împreună. Aceasta e Biserica.

Sfinții Varsanufie și Ioan

foc puternic, dragostea lui Hristos care a zis: „Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți” (Lev. 19, 18). Și arderea și fierberea aceasta cu duhul mă face să nu încetez să mă rog ziua și noaptea lui Dumnezeu ca să vă facă pe voi purtători de Dumnezeu și să locuiască în voi și să umble în voi (II Cor. 6, 16) și să vă trimită vouă Duhul Său cel Sfânt, "Duhul adevărului", ca să vină și să vă învețe toate și să vă conducă la tot adevărul (Io. 16, 13; 17, 26) spre a vă face moștenitori ai bunătăților cerești „pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit” (I Cor. 2, 9). Și m-am făcut pentru voi ca un părinte care se străduiește să-și învețe copiii: să slujească Împăratului în oștirea Lui strălucitoare, neavînd nici-o grijă de ei înșiși. Să vă dea Dumnezeu arderea unei astfel de iubiri. Căci Domnul vă va încredința că ridică la al șaptelea cer pe oamenii care au această iubire ²⁷³, precum au urcat unii cu îndrăzneală și sînt binecuvîntați ²⁷⁴, „fie în trup, nu știu, fie afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe” (II Cor. 12, 2).

Și ca să aflați începutul căii acestei bucurii, ascultați. Întîi îi vine omului Duhul cel Sfânt, care-l învață toate și cum trebuie să se smerească în cugetare. Apoi, călăuzit de acea primă ardere, urcă la primul cer și după aceea la al doilea și treptat pînă la al șaptelea. Și acolo poate auzi lucruri negrăite și înfricoșătoare, pe care nimenea nu le

²⁷³ Iubirea desăvîrșită eliberează de griji. Aceasta cu atît mai mult cu cît cel ce iubește știe că iubește pe Cel atutputernic, răspunzînd iubirii Lui, care va purta grije de toate ale sale.

²⁷⁴ Cel binecuvîntat de Dumnezeu este totodată dăruit de El cu ceea ce spune în binecuvîntare. În ed. Volos la nota se spune: „Cred că sfîntul spune acestea despre sine. Căci cel ce călăuzește pe alții pe calea aceasta negraită și necuprinsă a răpirii la Dumnezeu, e vădit că a pășit primul pe această cale prin puterea tainică a Duhului”.

poate auzi decît cei ce au urcat la măsura aceasta, de care fie să vă învrednicească Domnul și pe voi. Acolo pot ajunge cei ce au murit cu desăvîrșire lumii prin răbdare și multe necazuri.

O, iubite frate, Domnul a răbdat crucea și tu nu te bucuri de necazurile a căror răbdare duce în Împărăția cerurilor? Drept ai spus că ești necăjit. Dar nu știi că atunci cînd cineva cere Părinților să se roage pentru el lui Dumnezeu să-i dea ajutorul Său, i se înmulțesc necazurile și cercetările spre probarea lui ? Nu cere deci odihnă trupească dacă Domnul nu ți-o dă. Căci Domnul rîvește cu scîrbă la odihna trupului. Și tot El a spus: „În lume necazuri veți avea" (Io. 16 33). Domnul să te ajute în toate. Iartă-mă pentru cele ce ți-am spus. Căci am vorbit ca unul care cere multe fără să le aibă el însuși. Dar am spus cele ce le știu despre alții, despre sfinți. Roagă-te pentru mine.

187. (V. 110). *Acelaș socotind cu moartea marelui Bătrîn este aproape și întristîndu-se în privința mîntuirii sale și întregii obști din mînăstire, i-a făcut acest lucru cunoscut marelui Bătrîn, care i-a răspuns acestea:*

Prea iubite frate, mișcat de dragostea dumnezească, ai grăit cuvinte de smerenie, trezind și compătimirea unor oameni nemiloși față de un om păcătos și prea neînsemnat. Și ce pot să-ți spun eu care sînt un om lipsit de compătimire și de iubire ? Sînt copleșit de cuvintele tale și nu am ce să-ți dau în schimb. Dacă aș avea ceva, ți-aș spune. Nu vă las în acești ani ai vieții mele și nici în ziua din urmă orfani. Ci voi rămîne cu voi din porunca lui Dumnezeu care toate le face spre mîntuirea sufletelor noastre, a robilor Săi. Și nu voi rămîne pentru mine, ci pentru voi, care o cereți aceasta, ca să rodiți în Dumnezeu

Sfinții Varsanufie și Ioan

prin mine, aducându-I drept roadă mîntuirea voastră. Roagă-te deci ca să pot să-I spun: „Iată eu și copiii pe care mi i-ai dat (Is. 8, 18 ; Evr. 2, 19); păzește-i întru numele Tău (Io. 17, 11); acopere-i cu dreapta Ta, călăuzește-i la limanul vieții Tale și scrie numele lor în cartea Ta (Apoc. 21, 27) ²⁷⁵. Dă-le lor arvuna vieții, bucurîndu-i și zicîndu-le: "Nu te teme turmă mică, căci binevoit-a Tatăl vostru să vă dea Împărăția" (Lc. 12, 32). Și mai roagă-te să-mi dea mie să-I spun: „Părinte, dă-mi mie ca unde sînt eu, să fie și copiii mei" (Io. 17, 24), în viața negrăită. Crede, frate, că duhul meu rîvnește să spună Stăpînului meu, care se bucură de cererea robilor Săi: „Stăpîne, sau du împreună cu mine și pe copiii mei în Împărăția Ta, sau șterge-mă și pe mine din cartea Ta" (Ieș. 32, 32) ²⁷⁶. Dar slăbiciunea și nepăsarea mea mă împiedică să am o astfel de îndrăzneală. Totuși mila Lui e mare.

²⁷⁵ „La limanul voit de tine", unde sînt scăpați de agitația grijilor și patimilor; în Împărăția odihnei celei întru Tine, unde au toate împreună cu Tine viața fără de sfîrșit.

²⁷⁶ Cine poate renunța la fericirea veșnică din iubire pentru alții, nu o poate pierde, căci ea se află chiar în această iubire pentru alții dusă pînă la capăt. Deci cei ce nu ajung la această iubire nu put gusta toată fericirea Împărăției veșnice. Pe de altă parte nu se poate ca cei iubiți așa de mult de cel ce poate renunța pentru ei la fericirea veșnică, să nu se fi molipsit și ei de un anumit grad de iubire. „În casa Tatălui Meu sînt multe locașuri" (Io. 14, 2) poate indica treptele de iubire în care se vor afla diferitele persoane. Și cum nu există doi oameni care să aibă acelaș grad de iubire, fiecare se poate spune că are în iubirea sa și în înțelegerea sa corespunzătoare cu ea, un alt locaș. Dar aceasta nu împiedică comunicarea între ei, care sînt în aceeași „casă". Dimpotrivă, deabia în acest caz se bucură de comunicarea între ei, pentru că fiecare are de spus ceva propriu altuia, sau de auzit dela, altul. Și prin aceasta toți urcă în veci ca îngerii. Dar fiecare se află pe altă treaptă, comunicîndu-și și primind unul dela altul cele ale lor și prin aceasta promovîndu-se și ei unul pe altul în această urcare.

Avînd deci un astfel de Stăpîn, să ne mîngîem, crezînd în chip neîndoelnic că va face mila Lui cu noi. Nu va trece Dumnezeu cu vederea osteneala nevoinței Părinților noștri celor adormiți și celor încă vii, ci va zice: "Cruțavoii locul acesta pentru Mine și pentru cei ce Mi-au slujit Mie din inimă în el". Căci eu cred fără să mă îndoiesc că sînt unii în acest loc care pot să cîștige îndurarea lui Dumnezeu pentru zecile de mii de oameni și nu sînt respinși. Domnul va face voia lor care cer ca ochii Lui să fie peste locul acesta (III Imp. 8, 29). Căci rugăciunile lor se suie la El ca niște fulgere ce luminează asemenea razelor soarelui și de ele se veselește Tatăl și se bucură Fiul și are plăcere Duhul Sfînt ²⁷⁷.

Să luăm aminte deci, frate, numai la noi înșine, pentru că Dumnezeu are grije de locul acesta. Căci s-a făcut loc de odihnă pentru slujitorii Săi și în el se împlinește cuvîntul: „Glas de veselie și de mîntuire în corturile dreptilor” (Ps. 117, 15). Drept aceea e propriu dreptei Domnului să lucreze cu putere, să ne dea nouă tărie, să ne hărăzească să pășim pe urmele Părinților noștri „în învățătură, în viețuire, în îndelungă răbdare, în dragoste, în răbdare, în prigoniri, în pătămiri” (II Tim. 3, 10-11), în cîte le-au venit lor dela vrăjmașul în chip simțit și gîndit.

Căci de nu vom cîștiga ceva propriu vieții lor, cum vom fi copiii lor ? Fiindcă Însuși Domnul zice: „Dacă ați fi copiii lui Avraam, ați face lucrurile lui Avraam” (Io. 8, 39). Dacă nu pătimim împreună cu ei, după puterea neputinței noastre, cum ne vom slăvi împreună cu ei în ceasul

²⁷⁷ În ed. Volos la notă: „Dacă acestea le mărturisește sfîntul despre alții, cu atît mai mult le mărturisește poate despre sine. Căci el îi copleșea pe toți prin virtuțile și harismele (darurile) sale.

Sfinții Varsanufie și Ioan

acela ²⁷⁸ ? Dacă nu murim împreună cu ei, tăind voia noastră ²⁷⁹, cum ne vom scula împreună cu ei, așteptând să auzim: "Veniți, binecuvîntații Părintelui meu de moșteniți Împărăția pregătită vouă" (Mt. 25, 34). Frate, dacă

²⁷⁸ Nu putem ajunge tari și liberi, deci la slava oamenilor adevărați, împreună cu Hristos ca om, dacă n-am biruit toate cele ce ne robesc și ne arată ca oameni slabi, dacă nu ne-am întărit prin răbdarea necazurilor, cum a întărit Hristos umanitatea Sa prin răbdarea patimilor.

²⁷⁹ Dacă nu vom muri vieții spre moarte, vieții slabe prin patimile egoiste ce o stăpinesc, tăind voia noastră, care nu e a noastră, care mai mult ne robește, nu ne vom „ridica” sus la viața puternică, nemuritoare, pentru că e cu adevărat liberă, în comunicarea iubitoare cu Hristos Dumnezeu a cărui umanitate s-a ridicat cea dintâi la viața nemuritoare și veșnică prin cruce și înviere. Datorită ipostasului dumnezeesc cu care era unită.

La această libertate și nemurire cu trupul nu poate ajunge firea omenească prin ea însăși; aceasta ar însemna o identitate a ei cu Dumnezeirea în sens panteist. Dumnezeu este însă transcendent lumii și omului. Faptul că lucrurile lumii sînt supuse prin ele unor Legi, iar omul în plus unor ispite, arată că nu sînt suprema realitate, absolut liberă. Însă trebuie să existe și o astfel de realitate nesupusă niciunei legi și ispite înrobitoare, ca realitate supremă. Iar ea trebuie să fie Persoană, căci numai Persoana poate fi absolut liberă. Legea nu e nici ea liberă oricît de superbă ar fi. Iar întrucît libertatea absolută nu se poate manifesta decît în iubire, într-o iubire fără nici-o scădere, realitatea supremă trebuie să fie o comuniune desăvîrșită între persoane, deci o realitate pluripersonală și totuși desăvîrșită una. Numai în comuniune cu Ea poate primi și omul libertatea desăvîrșită și deplin iubitoare prin care să copleșească tot ce îl poate robi din partea lumii, a trupului, care îl face să-și afirme o autonomie, pe care nu o are de fapt. Această înălțime a fost comunicată de o Persoană dumnezească unei umanități pe care și-a făcut-o proprie, ca prin ea să o comunice tuturor oamenilor care o voesc, unei umanități de care nu se mai desparte în veci. Aceștia nu pot deveni însă liberi, stăpîni pe toate ce-i pot robi, dacă nu vreau și ei să fie liberi murind tuturor, deși numai prin ei nu pot să fie liberi. În Hristos libertatea absolută și nemurirea, deși izvorăsc din dumnezeirea transcendentă, și-au găsit un inel prin care se comunică comunității umane.

Dumnezeu ne împlinește cererile pentru că avem pe Părinții noștri drept călăuze, să luăm aminte ca nu cumva lenea și moleșeala sau nepăsarea, sau necredința noastră să ne despartă de ei. Căci zice: „Iar dacă cel necredincios vrea să se despartă, să se despartă” (I Cor. 7, 15). Să ne aducem aminte de Cel ce a zis că "cel ce va răbda pînă la sfîrșit se va mîntui" (Mt. 5, 18). Să ne rugăm lui Dumnezeu neîncetat (I Tes. 5, 18), ca să nu ne despartă de Părinții noștri nici în veacul acesta, nici în cel viitor. Unde am putea merge, părăsindu-I ? Ce-am putea găsi mai bun ? Să nu părăsim lumina și să căutăm întunerecul. Să nu lăsăm dulceața mierii și să luăm amărăciunea șarpelui. Să nu ne pizmuim pe noi înșine și să nu urîm boala și să iubim moartea. Să nu primim în loc de binecuvîntări, blestemele. Să nu mîniem pe Hristos, slujind pe vrăjmaș. Să stăm treji, să veghem, să pășim sprinteni, să fim totdeauna gata, să ne trezim din somnul cel prea adînc. Să înțelegem ce ne-a dăruit Dumnezeu: nu de a fi sub picioarele sfinților, ci fiii lor și împreună moștenitori cu ei. Fericit este sufletul care a gustat din acestea. Fericit este sufletul care a fost luminat ca să înțeleagă acestea. Fericit este sufletul care a fost rănit de o astfel de dragoste. Fericit este sufletul care a fost cucerit de acestea. Fericit este sufletul care cugetă la acestea. Fericit este sufletul care s-a lipit de acestea. Fericit este sufletul vrednic de acestea. Fericit este sufletul care-și pune credința în ele. Fericit este sufletul desăvîrșit în acestea. Căci îl așteaptă bucuria și veselia și răsplata în Împărăția cerurilor, în lumina veșnică, unde stau de față îngerii, arhanghelii și toate puterile cerești spre slava Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

Sfinții Varsanufie și Ioan

188. (V. 129). *R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r ȳ n c ă t r e a c e l a ș ș i c ă t r e f r ă ț i i c e v i e ț u i a u ȳ m p r e u n ă c u a c e l a , c a r e c e r u s e r ă , a j u t o r u l r u g ă c i u n i i l u i ȳ m p o t r i v a v r ă j m a ș i l o r ș i c a s ă l e s p u n ă l o r v i a ț a c e l u i l a l t B ă t r ȳ n , A v a I o a n .*

Bucurați-vă în Domnul prea scumpii și prea iubiții mei copii. Domnul să împlinească cererile voastre cu multe bunătăți și să slăbească în voi săgeata celor puternici și voi să vă încingeți cu putere (I Imp. 2, 4). Mă uimesc că voiți folosul sufletelor voastre cum îl voesc și eu și rog pe Dumnezeu noaptea și ziua pentru mântuirea sufletelor voastre. Nu spun că voi n-o voiți, ci că n-o cunoașteți. Căci de aici încep să se facă văzute cetele și treptele și măsurile; și care va fi moștenirea. Și precum un om strălucit în lume și încercat în lucrurile vieții acesteia și cunoscător al măririlor, al gradelor, al cinstirilor ostașilor, se străduiește să-i facă pe fiii lui să lupte cu putere, iar aceștia ca niște neexperimentați nu au nici-o grijă și nu știu de cinstirile marilor ostași, dar doresc să fie meșteri în mînuirea armelor, așa fac și eu cu voi. Dar iertați-mă că am grăit ca un lipsit de minte. Căci venindu-mi în sinea mea, mi-am adus aminte că sînt "pămînt și cenușe" (Fac. 18, 27), un sac umplut de toate răutățile. Și am început să mă tînguesc. Ce am vorbit și am spus ? Pentru ce s-a lăudat pămîntul și cenușa ? Totuși, fiindcă am ajuns să spun că doresc mîntuirea voastră și voesc să mă fac pricinuitoarea tot binele vostru, fac, dacă pot, tot ce pot²⁸⁰.

²⁸⁰ Paradoxuri de ale smereniei și dragostei: sufăr că socotesc că mă, laud cînd vă spun că doresc mîntuirea voastră și că lucrez pentru ea, dar mă bucur totodată lucrînd pentru aceasta. Pe de altă parte aveți nevoie să vă asigur de acestea. Și eu însumi mă simt mînat să vă dau acest semn de dragoste. Nu pot face mare lucru pentru mîntuirea

Iar despre viețuirea fiului meu de un suflet cu mine, despre binecuvîntatul și smeritul ascultător, care și-a tăiat în toate voile sale pînă la moarte, ce pot să spun ? Domnul a zis: „Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl" (Io. 14, 9). Iar despre ucenic a spus că poate „ca și învățătorul său" (Lc. 10, 40): „Cel ce are urechi de auzit, să audă" (Mt. 11, 15). Iertați-mă și rugați-vă pentru mine.

189. (V. 130). *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn, despre sănătatea Avei, care era bolnav de mult timp; și despre patimile sufletești. Și dacă trebuie să cerceteze pe Bătrînul care locuște în vecinătate. Și de unde vine că trupul se simte rău.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Bucură-te, frate, în Domnul. În privința sănătății fiului meu, ar fi putut unii din sfinții de aici să se roage pentru el, cum l-am încredințat pe el, ca să-l facă să nu mai fie bolnav - nici-o zi.

voastră; dar fac tot ce pot; iar acesta e un mare lucru. Omul e mîngîiat mai mult de gîndul că cineva face tot ce poate pentru el decît de gîndul că face tot ce poate pentru el decît de gîndul că face el însuși pentru sine totul. E cel mai mare lucru să-ți sleiești pînă la moarte o viață neputincioasă pentru alții, decît să le dai mult ajutor dintr-un surplus uriaș, fără a simți că ți-ai împuținat prin aceasta puterea ce o ai. Hristos a lucrat pentru noi, neridicîndu-se spiritual prin porunca dumnezească atotputernică, ci coborînd la slaba stare de om, capabil să moară pentru noi. Forma aceasta de lucrare a avut un efect neasemănat mai mare decît dacă ar fi folosit lucrarea prin poruncă. Aceasta e slava slăbiciunii care dă totul din iubire. „Slava plecăciunii Tale, Hristoase", cîntăm la Prohodul Domnului. Slaba putere a trupului luat de El se sleiște pentru noi. Dar în fapta predării trupului se arată iubirea cu mult mai mare a spiritului, care vrea să meargă la infinit și în eternitate, acceptînd însăși moartea pentru viața pămîntească.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Și ar fi fost așa. Dar n-a avut roadele răbdării. Nu știe el ce am răbdat eu ? Îmbolnăviri, friguri, necazuri, pînă ce am venit la limanul acesta al liniștii. Mult l-ar fi folosit pe el boala prin răbdare și mulțumire.

Cît despre patimi, omul trebuie să-și conducă trupul ca pe un rob în lipsuri și necazuri după putință.

Iar a-l cerceta pe frate bine este, dar a flecării e un lucru murdar. Fapta aceasta te pune la probă. Cercetează pe frate, dar păzește-te de vorbărie, ci ca în întîlnirile sfinților Părinți zi de pildă: „Cum te afli, Ava ?”. Apoi: „Spune nouă un cuvînt al vieții. Cum aflăm calea lui Dumnezeu. Roagă-te pentru mine, că multe păcate am”, și cele asemenea acestora. În sfîrșit o rugăciune și plecarea dela el cu pace.

Povara trupului tău vine din amestecul rău al moleșirii și al greutății dela draci. Domnul să te întărească spre a lupta cu ei după lege și a te încununa (II Tim. 2, 5) în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava și stăpînirea în vecii vecilor. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

190. (V. 131). *Un răspuns al marelui Bătrîn către acelaș*: Frate, ai spus: „Sînt bolnav cu sufletul și cu trupul”. Pentru ce nu te mărturisești ca să te faci sănătos în voia ta? Nu știi ce este de folos sufletului și trupului. Dar ce este de folos voii tale zeci de mii de specialiști nu știu ca tine. Nu vezi că eu te mușc mereu una după alta ? De poți rabdă, rabdă. Căci eu vorbesc ca un lipsit de minte: Iar fiindcă vorbesc ca un lipsit de minte, vorbești și tu la fel. Iar vorbindu-ți, arăt că nu știu ce-mi este de folos²⁸¹. Domnul să ne dea înțelegere în toate. Iartă-mă și te roagă pentru mine.

²⁸¹ Cea mai bună metodă de a vindeca voința egoistă e răbdarea, în care e o altă voință. E o experiență pe care nu o poate trăi nimenea

191. (V. 132). *Întrebar ea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn odată cu cererea rugăciunii: Te rog, cinstite Părinte, să-mi spui ce este voia cea bună și cea rea ? ca să nu trec la împlinire peste sfintele tale cuvinte. Și iartă-mă și te roagă pentru mine, ca să mă izbăvesc de diavol și de tulburarea dela el.*

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, „toată odihna trupului este un lucru de scîrbă Dumnezeului nostru” (Pateric, Pimen 38). Căci a zis El însuși: „Îngustă și plină de necazuri este calea ce duce la viață” (Mt. 7, 18). Deci în alegerea ei stă voia cea bună. Și cel ce o ține pe ea își alege sie-și în tot lucrul un necaz de bună voie după puterea lui. Nu știi ce zice Apostolul: „Îmi chinuesc trupul meu și îl port rob” (I Cor. 9, 27) ? Vezi că chiar fără să vrea trupul, dumnezeescul Apostol îl duce rob cu voia

așa de mult ca cel ce practică răbdarea. Numai el trăește acest efort. Varsanufie socotește îndemmurile ce le dă prin scrisorile lui ca tot atîtea mușcăături ale celui ce primindu-le cu răbdare, își vindecă voința de a răspunde cum un se cuvine. Voința care nu primește sfatul e o voință slabă, care nu lucrează spre întărirea omului și spre pace între oameni. Dar sfîntul ia asupra sa vina fratelui care nu primește cu răbdare, sfaturile ce i le dă. Pentru că el îl provoacă pe acela prin voința sa de a-l învăța, să reacționeze în apărarea voii sale. Sînt impasiunile ce apar adeseori în raporturile dintre oameni. Vreau să-l învăț pe altul să renunțe la voia sa spre binele lui. Dar poate că el vede în aceasta, nu fără dreptate, pornirea mea de a-i impune voia mea. Cel ce dă altuia sfat numai dacă ajunge la o smernie care face cu totul evident faptul că nu dă sfat decît cînd e cerut cu stăruință și numai spre binele celui ce-l cere, poate să evite efectul rău și pentru acela și pentru sine. Dar ca să ceară cineva cu stăruință un sfat și să-l urmeze, i se cere și lui să fi ajuns la o culme e smereniei. E un drum ce trebuie să-l facă amîndoi pentru a se putea folosi fără nici o primejdie unul pe altul, ca să se evite fricțiunile între oameni în practica sfătuirii unuia prin altul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

sa ? Cel ce are această voință bună a mîntuirii, în orice lucru din cele trebuitoare lui amestecă puțin necaz. De pildă: am prilejul să dorm pe saltea de lînă, dar mă chinuesc puțin, dacă acesta e chin, și dorm pe una din paie, deci mai puțin moale; și aceasta numai pentru neputința trupului, rușinîndu-mă că alții dorm pe jos, pe scîndură, iar alții își pun sub cap o pernă de ogrinji, ca cel întru sfinți Arsenie (Pateric, Arsene 36) și alții mulți. Alții și-au pus sub capul lor mărăcini, alegîndu-și chinul. Am aproape apa folositoare la bucătărie? Trebuie să aleg, ca un iubitor de osteneală, o apă mai depărtată ca să ostenesc trupul cu puțin necaz. Pot să mănînc pîine bună și curată ? Trebuie s-o aleg pe cea de mîna a doua, ca să mă chinuesc puțin, aducîndu-mi aminte de cei ce n-au gustat nimic copt, mai ales de Stăpînul nostru Iisus, care a gustat fierea și oțetul pentru mine. Aceasta este voia cea după Dumnezeu. Iar cea după trup, caută odihna în toate cele dimpotrivă. Nu înțelegi ce spunem ? Iată îți zic: „Închide repede ușa, să nu mă ia curentul și să răcesc". Sau: „Vezi frate că ai afumat mîncarea și nu pot s-o mănînc" și celelalte. Aceasta e voia cea rea. Tai-o pe aceasta și te vei mîntui. Iar de ești biruit de ea, învinovățește-te pe tine și dă dreptate aproapelui²⁸².

Frate trîndav, fii încreditaț în Domnul, că „s-a subțiat ca un păianjen sufletul meu" (Ps. 38, 15). Mîntuirea se cîștigă cu osteneală. Și cum se înșeală cineva crezînd că se mîntuește, odihnindu-se în toate ! Dacă te ostenești puțin împreună cu mine, mă rog lui Dumnezeu să-ți împlinească cererea ta. Și cînd Îl pomenești pe El și pe sfinții Lui, se depărtează diavolul și tulburarea lui dela

²⁸² Dacă ești biruit de voia cea rea, de poftă, de dorința de comoditate, nu te poți elibera de ele, fără să te recunoști pe tine vinovat și fără să dai dreptate celuiilalt, deci invers de cum o faci cînd împlinești voia celui rău, cu părerea că o faci pe a ta.

tine. Dacă ași spune că nu mă rog ca să vă întărească pe voi Domnul și să vă dea putere spre tot lucrul bun, ași minți. Dar „Împărăția lui Dumnezeu este a celor ce se silesc" (Mt. 11, 12). Dacă nu ne silim puțin pe noi înșine, cum ne vom mîntui ? ²⁸³. Sau cum ar putea rugăciunea sfinților să dobîndească multe, dacă n-ar fi lucrătoare (Iacob 5, 16) ? Roagă-te pentru mine, frate.

192. (V. 133). *R ă s p u n s u l c e l u i a l t B ă t r ı n c ă t r e a c e l a ș ș i c ă t r e c e i c e l o c u i a u ı m p r e u n ă c u e l .*

Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, să vă binecuvînteze pe voi „cu toată binecuvîntarea duhovnicească" (Ef. 1, 3) și cu harul dreptății²⁸⁴. El însuși îmi este mărturie că doresc odihna a tot omul, dar mai ales a voastră. Vă grăesc ca unora de-un suflet cu mine ^{284b}, celor ce voiți să umblați de bună voie pe calea pe care am umblat noi, lipsiți și necăjiți pentru numele Lui. Frate, nu-mi amintesc să fi luat această cale pentru că am găsit pe ea odihna desăvîrșită, ci totdeauna amestecăm în ea puțină strîmtorare și necaz de orice fel, temîndu-ne de Cel ce zice: „Ai luat cele bune ale tale în viața ta" (Lc.

²⁸³ Împărăția lui Dumnezeu este a celor puternici în bunătatea, în blîndețea, în smerenia, în generozitatea lor desăvîrșită, a celor puternici în voia lor de a nu căuta satisfacerea mîndriei și a tuturor patimilor lor, a celor care au fost făcuți împărați, dar au contribuit și ei ca să devină împărați peste ei înșiși. Mereu se vorbește de „întărirea" de „puterea" ce le-o dă Dumnezeu aceluia. Ei săvîrșesc un act de putere, de „silă" asupra lor, ca să scape de starea de cîrpe, de robi ai poftelor, ai mîniei, ai lăcomiei, de calitatea de jucării a tot felul de forțe contrare, a demonilor, cu amăgirea că-și fac voia lor, că au putere.

²⁸⁴ Cu tot Harul care vă face dreți, care vă umple de toate virtuțile.

^{284b} Trad. franceză redă de regulă expresia greacă „δμόφοχος" prin „ca mie însumi". Ea înseamnă: vă simt, vă trăesc ca pe mine însumi.

Sfinții Varsanufie și Ioan

16, 25) și „prin multe necazuri trebuie să intrăm noi în Împărăția lui Dumnezeu (Fapte 14, 22). Și aceasta chiar dacă au venit în mîna noastră mulți bani. El însuși știe cum am trăit în sărăcie pentru Cel ce s-a făcut sărac pentru noi (II Cor. 4, 9). Nu e bine să ne odihnim întru nimic. Cel ce voește aceasta își trăește lui-și și nu lui Dumnezeu. Căci unul ca acesta nu-și poate tăia voia lui. Rugați-vă pentru mine, fraților.

193. (V. 134-135). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ȳ n : S p u n e - m i A v ă a l m e u , d e d i m i n e a ț a p ȳ n ă a p r o a p e l a o r a d o u ă s u f ă r d e g ȳ n d u r i ș i n u ș t i u d e u n d e v i n e a c e a s t a . M a i , s p u n e - m i ș i a c e a s t a : C u m p o a t e d r a c u l s ă z u g r ă v e a s c ă ȳ n c u g e t a r e a m e a c h i p u l u n e i f e m e i s a u a l a l t c u i v a ? C ă c i c h i a r ȳ n g ȳ n d e s t e ș i c h i p u l ș i n u v i n d e s p ă r ț i t e c h i p u l ș i g ȳ n d u l , c i d e o d a t ă . Ș i c e s ă f a c c a s ă m ă e l i b e r e z ?*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : Frate, cînd stă cineva fără lucru, se ocupă cu gîndurile ce vin la el. Iar cînd lucrează nu găsește timp să le primească pe acestea. Scoală-te deci de dimineață și ia ȳn stăpȳnire moara ta și macină ȳn ea grîul tău pentru pîinea hranei tale^{284c}. Căci dacă vrăjmașul țȳ-o ia ȳnainte, vei măcina ȳn ea neghină ȳn loc de grîu²⁸⁵.

^{284c} In ed. Volos la notă: „Moara este mintea. Cînd omul are ȳn mintea sa gînduri bune și folasitoare, nu se poate ocupa cu gînduri rele”.

²⁸⁵ Mintea macină continuu și se hrănește cu ce macină. Dacă macină gînduri rele, se otrăvește cu ele. Gidurile legte de lucruri sȳnt, pe lȳngă aceea, monotone. Nu ridică pe om ȳn zone mereu noi. Gȳndurile prin care plănuiește aranjamente lumești, ȳl ajută să le realizeze tot mai bine, dar rămȳne ȳn orizontul lor ȳnchis.

Cît despre a doua întrebare, frate, la zugravi chipurile se ivesc odată cu culorile. Și dacă scîndura a fost zugrăvită cele de pe ea s-au făcut una, încît nu mai primesc nici chip nici culoare. A te elibera înseamnă a o lua înainte în zugrăvirea scîndurei tale. Să luptăm să facem ceea ce ne stă în putere și Dumnezeu va veni în ajutorul nostru. Roagă-te pentru mine și iartă-mă pentru Domnul.

194. (V. 80). *Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn de a se ruga pentru el și pentru cei împreună cu el.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Copii iubiți, vă îmbrățișez în Domnul, rugîndu-L să vă păzească de tot răul, să vă dea răbdare ca lui Iov și har ca lui Iosif, blîndețe ca lui Moise și bărbăție în războaie ca lui Iisus Navi (Sirah 46, 1), stăpînirea gîndurilor ca Judecătorilor și puterea de supunere a vrăjmașilor ca lui David și Solomon, stăpînirea pămîntului ca Israelitilor, care au adus pace în el; să vi se dea iertarea păcatelor împreună cu sănătatea trupului ca slăbănogului (Mt. 9, 2-6) și să vă scape de furtună ca pe Petru (Mt. 14, 31); să vă izbăvească de neazuri ca pe Pavel (II Tim. 3, 11) și pe ceilalți Apostoli; să vă ocrotească de tot răul ca pe fiii lui adevărați și să vă împlinească cererile inimii voastre spre folosul sufletului și al trupului în numele Lui. Amin. Rugați-vă pentru mine.

195. (V. 136). *Cererea și rugămîntea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn să se roage să i se dea bunătățile potrivite sufletului.*

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Varsanufie: Mă bucur în Domnul și Domnul se bucură în mine când mi se fac cereri bune de către copiii mei. Adică pentru mîntuirea sufletului și viața veșnică. Bucură-se deci și duhul tău, frate, că te-am făcut ostaș într-o oaste de frunte, ca să fii neîncetat în visteria bunătăților negrăite. Și tu ești de pe acum în aceasta. Drept aceea ia seama Să cîștigi veșminte strălucitoare, potrivite cu cinstea oastei, ca să nu fii scos din ea; o smerită: inimă înțeleaptă și o față bine așezată, străină de orice mișcare mînioasă și tulbure. Căci de acestea au nevoie în acel loc slujitorii; să fie înstrăinați de patimi și îmbrăcați în haine de nuntă, ca să nu fie scoși afară dela locul acela cu rușine mare.

Iată deci că ai intrat în oaste. Să nu te lepezi de ea. Aceasta atîrnă de tine. Te-am adus în ea, să nu ieși. Te-am desprărit de cei de-a stînga, nu te amesteca cu ei. Te-am binecuvîntat, nu căuta blestemul. Ți-am cerut să slujești ca ostaș în înalte visterii negrăite, neprihănite și curate, dar Duhul mi-a spus că încă nu era timpul. Dar cînd cineva se străduiește să facă stînga ca dreapta și pe omul vechi om nou, spre primirea sfîntului și închinatului Duh, îl ia Duhul si-l învață toate și-l călăuzește și-l duce în astfel de corturi în care puțini intră, pentru înalta lui ascultare, blîndețe și răbdare ²⁸⁶. Să nu te lenevești deci,

²⁸⁶ Virtuțile sînt un tot (dar un tot potrivit cu fiecare om). E omul întreg ridicat mereu pe altă treaptă de cunoaștere a sa și a realității, în zone mereu mai înalte, mai luminoase. În ele nu e activ numai omul, ci și Duhul Sfînt. Căci în nimic ce face omul nu e singur. În cele rele e cu cei răi, văzuți și nevăzuți, sub influența lor, sau întipărit de influențele lor.

În cele bune e cu cei buni, văzuți și nevăzuți, cu oamenii buni de pe pămînt și cu sfinții mutați trupește dela noi, dar mai ales cu Duhul Sfînt, ca Persoană dumnezeiască pătrunsă în mod activ în cea mai adîncă și într-un fel nedeplin conștientă intimitate a noastră. Iar el pe

ci lucrează. Și nu pregăti hrana care putrezește, ci pe cea care rămîne în viața veșnică și o hrănește pe aceasta în Hristos Iisus. Domnul nostru, întru Care întărește-te pururea, binecuvîntate frate.

196. (V. 137). *Acelaș i-a cerut acehũa mare Bătrîn să se roage pentru el și să-i arate cum se învrednicește cineva de viața curată și duhovnicească.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Prea iubite frate în Domnul, Dumnezeu ne-a dat să umblăm fără greutate pe calea voilor Lui care duce la viața veșnică. Și-ți spun ce este aceasta și cum o putem cîștiga, ca să dobîndim astfel toate bunătățile veșnice. Domnul nostru Iisus Hristos a spus: „Cereți și vi se va da, căutați și veți afla, bateți și vi se va deschide” (Mt. 7, 7). Drept aceea roagă-te Bunului Dumnezeu ca să ne trimită nouă pe Duhul Său cel Sfînt, pe Mîngîietorul, și Acesta ne va învăța pe noi despre toate. Și ne va descoperi toate tainele. Cereți să fiți călăuziți de El. Și El nu va lăsa în inima voastră nici-o rătăcire sau tulburare; nu va lăsa în cugetarea voastră nici-o întristare sau suspinare. Va lumina ochii voștri, va sprijini inima voastră, va înălța mintea voastră. Lipește-te de El. Crede Lui. Iubește-L pe El. Căci El înțelepțește pe cei fără de minte, îndulcește înțelegerea, dă putere, învață și dăruiește cuvîntul, dă bucurie și dreptate, îndelungă răbdare și blîndețe, dragoste și pace. Ai deci Piatra cea tare, nu te descuraja. Căci vînturile, ploile și rîurile nu vor izbuti să surpe casa zidită pe Ea. Ai pe marele Cîrmaci, care ceartă vînturile și marea și le potolește. Și corabia e păzită ca să nu se

măsură ce ne ridică la noi ale binelui, ne deschide alte orizonturi ale binelui infinit cuprinse în el.

Sfinții Varsanufie și Ioan

scufunde. Ai pe Învățătorul cel bun, care-ți poruncește să uiți cele dindărit și să te întinzi spre cele dinainte. Iată comoara neșefuită, iată turnul de nesurpat. Pentru ce mă lauzi pe mine ? Căci eu nu pot ajunge la acestea dacă nu biruesc mînia și nu înăbuș iuțimea și nu cîștig starea de seninătate în care se odihnește Dumnezeu. Să părăsim deci viclenia și să ne însușim nevinovăția. Să săpăm adînc și să sădim în pămîntul nostru via aducătoare de rod, ca să culegem și să pregătim vinul veseliei, pentru ca îmbăfîndu-ne, să uităm necazurile și durerile ce vor să ne stăpînească spre pieirea sufletului ²⁸⁷.

Frate, voia Stăpînului nostru este să ne mîntuim. Pentru ce noi nu voim ? Roagă-te totdeauna prelungit ca să ne vină nouă harul Duhului. Umpluți de bucuria Lui, Părinții s-au lipit de El, strigînd cu dragoste desăvîrșită: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos?" (Rom. 8, 35). Și am răspuns: „Nimic". Să iubim deci, ca să fim iubiți; să ne apropiem, ca să fim primiți; să ne smerim foarte, ca să ne înălțăm (Mt. 23, 12) ; să plîngem, ca să rîdem (Lc. 6, 21) ; să ne întristăm, ca să ne bucurăm ; să ne tînguim, ca să ne mîngîem (Mt. 5, 5). Să rugăm pe Duhul să vină la noi, ca să ne călăuzească la tot adevărul (Io. 16, 13). Căci nu minte Cel ce spune: "Cereți și veți lua" (Io. 16, 24). Domnul să ne ajute în toate cu mila Lui, ca să aflăm cine sîntem și de ce avem nevoie și ce să voim ²⁸⁸. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

²⁸⁷ E beția adusă de Duhul Sfînt peste Apostoli la Rusalii. Ea e în același timp eutuziasmul pentru starea de fericire cu totul nouă născută din trăirea înțelegerii unor realități înalte și din uitarea realității cenușii care ni se prezintă de obicei ca o îngustime de nebiruit.

²⁸⁸ Nu te poți cunoaște cu adevărat dacă nu cunoști pe Dumnezeu. Îți trebuie lumina nesfîrșită a Lui, ca să vezi unde ești, ca să vezi spre ce țintă trebuie să înaintezi și pe ce cale. Dacă nu-ți cunoști rostul, nu te cunoști. Dacă nu-ți cunoști răspunderea față de forul suprem, nu te

197. (V. 111). *Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn ca să se roage lui Dumnezeu să-i dorească sporire.*

Răspunsul lui Varsamufie: Frate, roagă bunătatea Celui ce „voește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4), să-ți dea ție vegherea duhovnicească ce aprinde focul duhovnicesc, pe care a venit să-l arunce pe pămînt (Lc. 12, 49), Stăpînul cerului și al pămîntului. Și împreună cu tine mă rog și eu după puterea mea ca să-ți hărăzească Dumnezeu, Cel ce dă tuturor celor ce cer cu osteneală și multă dorire, acest har. Și venind el, te va călăuzi întru adevăr. Căci el luminează ochii, îndreptează mintea, alungă somnul moleșelii și al negrijei, face să scînteeze armele lor acoperite de rugina otrăvitoare a trîndăviei, le face strălucitoare veșmintele murdărite în robia barbarilor; îi face să se scîrbească de urîciunea aducătoare de moarte și să dorească săturarea de jertfa duhovnicească adusă de Marele nostru Arhiereu, despre care proorocul a auzit că curățește păcatele și șterge fărădelegile (Ps. 50, 3). Celor ce plîng le hărăzește și celor smeriți le dăruiește cele dorite; pe cei vrednici îi așteaptă să li le dăruiască, spre a moșteni prin El viața veșnică în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

198. (V. 112). *Acelaș i-a cerut aceluiaș mare Bătrîn să se roage pentru el ca să se învrednicască „să poarte în sine omorîrea lui Hristos". (II Cor. 4, 10).*

cunoști. Dacă nu se proiectează lumina unui orizont atotcuprinzător asupra ta, nu te înțelegei.

Răspunsul lui Varsanufie: Mă rog lui Dumnezeu cu bucurie să vă îplinească toată cererea cea bună. Și cred că o va împlini. Căci nu minte Cel ce a zis; „Cereți și vi se va da” (Mt. 7, 7). Să vă îplinească, așadar, Dumnezeu cererile voastre. Amin. Dar îngrijește-te să te ostenești și tu puțin. Căci precum cei ce voesc să dobândească dregătorii dela împăratul, chiar dacă au mulți susținători la el, rabdă și ei necazuri și primejdii și osteleni, pînă reușesc, așa pune și tu puțină osteneală, ca să afli marea milă. Căci „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului” (Iacob 5, 14). Spune fratelui care este cu tine, iubitului meu în Domnul: rabdă puțin, căci Domnul pururea te ceartă și prin aceasta îți dăruiește mare milă. Nu înceta să cerți. „Căci pe care-l iubește Domnul, îl ceartă” (Prov. 3, 12; Evr. 12, 6-7). Vă îmbrățișez pe toți în Domnul și vă cer să vă rugați pentru mine din dragoste.

199. (V. 113). *Acelaș i-a cerut marelui Bătrân să se roage pentru el să iasă din omul cel vechi.*

Răspunsul lui Varsanufie: Ascultă, iubite frate, și fă inima ta să păzească cuvintele dumnezeiești grăite ție nu dela om, ci dela Duhul Sfînt. Iisus este Doctorul sufletelor și al trupurilor. De ai vre-o rană, te duc la El și mă rog Lui să te vindece, dacă voești și tu ²⁸⁹. Că El este

²⁸⁹ Vindecarea o dă Dumnezeu, nu și-o dă omul, dar nu împotriva voinței omului. Propriu zis nu ajunge ca omul să nu se împotrivescă lucrării lui Dumnezeu, ci trebuie să o și primească, să se bucure de ea. Căci puterea lui Dumnezeu nu nesocotește voia omului, pentru că Dumnezeu vrea ca și omul să crească duhovnicește; și puterea lui Dumnezeu e dăruită prin voia Lui personală, nu se revărsă ca o forță a naturii peste om. Bucuria omului da lucrarea lui Dumnezeu se resimte de această lucrare. Dar totuși omul poate să i se și opună, să

Dătătorul tuturor darurilor celor bune. Și-ți împlinește nu numai cererile tale, ci cu mult mai multe decît cele ce le ceri. Căci Iisus este Fiul lui Dumnezeu și lumina și puterea care s-a întrupat din Sfînta Fecioară Maria, care s-a arătat pe pămînt și cu oamenii a petrecut și „s-a adus pe Sine jertfă vie și bineplăcută lui Dumnezeu” (Rom. 12, 2) și Tatălui nostru, „ca să ne facă pe noi Sie-și popor ales, rîvnitor de fapte bune,” (Tit. 2, 14), „preoțime împărătească, neam sfînt” (I Petru 2, 9). Cel ce a răbdat acestea pentru noi, ne-a lăsat nouă pildă de răbdare și se bucură cînd îi cerem Lui (să-I urmăm)²⁹⁰. Îl rog deci să-ți lumineze inima. Dar ostenește-te și tu și asudă și tu. Căci zice Fiul lui Dumnezeu: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și vă voi odihni pe voi” (Mt. 11, 28)^{290b}, Mă apropriu de El pentru tine cu îndrăzneală multă. Dar dacă nu te apropii și tu, voi păți rușine mare²⁹¹. Iisus

nu ajungă în situația să se bucure de ea. Nu se poate separa partea omului de partea lui Dumnezeu. Ele formează un tot. Dar în acest tot al lucrării mîntuitoare din om trebuie să fie și partea omului.

²⁹⁰ Cum s-ar bucura Iisus cînd îi cerem să ne ajute să-I urmăm pilda ca să ne asemănăm cu El ? Prin aceasta ne facem frați cu El și moștenim cu El ai împărăției Tatălui. De aceea s-a făcut om și s-a adus jertfă Tatălui ca om, predîndu-se cu desăvîrșire Tatălui, ca și noi să ne facem, din puterea Lui, asemenea Lui, renunțînd la egoismul nostru, predîndu-ne Tatălui și unii altora. Toate sfaturile lui Varsanufie sînt hristocentrice. Chipul lui Hristos este ținta spre care înaintăm în eforturile noastre de desăvîrșire și din El luăm puterea lor. Mai ales din puterea Lui, care a culminat în răbdarea crucii, luăm și noi putere de a răbda.

^{290b} Ni se cere aci poate o părășie la osteneala celui ce se roagă pentru noi, dar poate și la osteneala lui Hristos, precum se poate deduce din cele spuse mai departe. Iisus se roagă și acum Tatălui pentru noi, prezentînd ca temei jertfa Sa, precum se vede din Ep. c. Evrei (7, 24-25).

²⁹¹ Cel ce se roagă pentru cineva care nu face și el ceva pentru a dobîndi ceea ce cere acela pentru el dela Hristos, se va întoarce cu

Sfinții Varsanufie și Ioan

nu respinge pe nimeni. A răsplătit și pe lucrătorii veniți în vie în ceasul al unsprezecelea (Mt. 20, 6). Lipește-te de El și fă și tu puțină osteneală ca să iei plata, poate egală cu toți. S-a făcut Fiul lui Dumnezeu om pentru tine, fă-te și tu dumnezeu pentru El ²⁹². Căci El voește aceasta, dar trebuie să voești și tu. Mă rog și eu pentru tine ca să te eliberezi de omul cel vechi. Dar fă și tu ceva pentru aceasta. Dumnezeu ți-a dat minte, dă-i-o și tu Lui ca să o

mîna goală și e rușinat dela Hristos. Pentru că acela nu se deschide pentru a-și însuși cele cerute pentru el. Deci chiar și din grija de a nu vedea rușinat pe fratele tău, căruia i-ai cerut să se roage pentru tine, fă și tu ceva ca să nu fie rușinat. Nu poți sta în crîsmă chefuind cînd un prieten intervine la cineva să te angajeze în slujba lui, luîndu-te oarecum pe garanție. Dacă Dumnezeu va vedea cînd altul cere ceva pentru tine că nu ești vrednic să-ți dea, nu-ți va da.

²⁹² S-a coborît la ceea ce ești tu nu ca să te lase unde ești, ci ca să te urce pentru veci unde este El. Dar aceasta nu o face fără voia ta. Fă și tu ceva ca să te poată urca la starea Lui, căci Ți-a dat putere să faci și tu ceva în scopul acesta. A venit Fiul Împăratului ceresc la tine să te ridice la demnitatea de fiu al Împăratului egal cu Sine. Primește ceea ce și se dă ție. Primește puterea dela El și folosește-o ca să devii și tu puternic. Îți oferă mare cinste, nu o refuza. Aceasta ca să nu-l faci coborîrea, osteneala, jertfa zadarnice, rîzînd de ele. Cîtă delicatețe nu se arată în acest raport de dragoste pe care l-a întemeiat Fiul lui Dumnezeu cu noi făcîndu-se om ! Ne dăruiește fericirea pentru a ne bucura de ea. Dar ne arată că prin aceasta îi facem bucurie și Lui, că ne face fericiți nu numai de dragul nostru, ci și pentru bucuria Lui. Din El curge fericirea, nu din noi. Aceasta înseamnă că firea Lui omenească e purtată de un ipostas dumnezeesc. Dar își leagă bucuria Lui ca om de primirea fericirii ce ne-o aduce. În general, fericirea noastră n-ar fi completă, dacă nu s-ar bucura și altul pentru ea și dacă n-am căuta să producem bucurie prin ea și altora. Hristos se bucura de fericirea noastră ca să sporească fericirea. O gustare a fericirii în mod egoist nu e fericire. Fericitul invidiat de alții, și fericitul ce nu-și comunică fericirea și altora nu e deplin fericit. Hristos apare ca să desăvîrșească modul fericirii noastre după modelul fericirii Sfintei Treimi.

urce cu Sine în cer, ca să caute cele de sus, să cugete cele de sus, unde se află El. Căci acolo mă rog și eu să ajungi împreună cu toți „cei ce iubesc numele Lui” (Ps. 68, 37). În acest chip se eliberează cineva de omul cel vechi.

Iisus a spus Apostolilor „Voi sînteți sarea pămîntului” (Mt. 5, 13). A numit pămînt trupul. Căci se spune: Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce” (Fac. 3, 19). Fă-te sare ție însuși, sărînd și secînd putreziciunea și omorînd viermii, adică gîndurile rele din tine. Și dacă faci aceasta mă ostenesc și eu împreună cu tine și-l sărez împreună cu tine, ca să nu răspîndească răul lor miros, sporindu-și-l unele prin altele. Dumnezeu, Mîntuitorul nostru, voește ca noi să ne mîntuim. Dar e datoria noastră să strigăm neîncetat: „Mîntuește-mă Doamne” ! ²⁹³ Și te va mîntui. Căci au strigat unii și au intrat „în limanul voii Lui” (Ps. 106, 30) ^{293b}. Nădăjduesc să intri și tu în el, dacă îmi dai mîna după puterea ta ²⁹⁴. Gîndește-te la acestea și urmează-le. Căci făcînd așa, vei ajunge acolo, potrivit celui ce a spus: „Așa să alergați, ca să apucați” (I Cor. 9, 24). Roagă-te pentru mine, ca să nu fiu osîndit ca unul ce vorbesc și nu fac.

²⁹³ În conștiința neputinței noastre de a fi și de a ne mîntui prin puterea noastră e conștiința că Dumnezeu e Cel ce ne-a creat, ne susține și ne mîntuește. Prin aceasta ne deschidem puterii Lui. În smerenia noastră stă puțința deschiderii noastre lui Dumnezeu ca să ne umple de putere.

^{293b} Cine intră înăuntrul voii lui Dumnezeu, sau a celor voite de El, a intrat în liniște, căci a intrat în zona vieții neamenințată de moarte.

²⁹⁴ Eu te prind de mîna, dar trebuie să vrei să rămîi și tu în mîna mea, sau să te ții și tu atîta cît poți de mîna mea. Aceasta se potrivește și cu unirea dintre puterea ce ne-o dă Dumnezeu și puterea produsă în noi de ea. Ea ne prinde, dar numai dacă vrem să fim prinși și dacă ne ținem și noi de ea. Trebuie să punem toată puterea ce-o avem, sau pe care o trezește El în noi, nu pentru a ne mîntui noi înșine, ci în a o dori și a ne deschide ei.

200. (V. 114). *Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn, despre diferite gânduri și despre calea adevărată către Dumnezeu.*

Răspunsul lui Varsanufie: Toate câte mi le-ai scris cerîndu-le lui Dumnezeu prin puținătatea mea, frate nelucrător, se adună într-una: să te slobozești de omul cel vechi și să ajungi la sfințenia sufletului și a trupului și să te mîntuești împreună cu toți sfinții întru Împărăția lui Dumnezeu. Aceasta este, de fapt, măsura pe care ți-am arătat-o: să te izbăvești și să te curățești de omul cel vechi. Iar eu, stăpînit de dragoste, voi ruga pe Dumnezeu să-ți dea ție cu mult mai multe decît cele ce le ceri (Ef. 3, 20). Și dacă nu-l vei împiedica prin moleșeala și negrija ta ²⁹⁵, te vei minuna și vei preamări pe Dumnezeu de felul cum te va strămuta dela neființă la ființă ²⁹⁶.

²⁹⁵ Pe Dumnezeu Îl împiedicăm în lucrarea Lui de curățire a noastră și de înzestrare cu darurile Lui nu numai împotrindu-I-ne în mod direct cu voia noastră, ci și rămînînd moleșiți și nepăsători, în a nu voi să devenim și noi puternici. Fiindcă Dumnezeu vrea să devenim și noi subiecte pline de putere, folosindu-ne de puterea Lui. În a nu face aceasta e o altă încăpăținare ce I se opune. Dumnezeu se lasă împiedicat de moleșeala noastră pentru că nu vrea să ne coboare la nivelul coborît al unor obiecte „mîntuite” cu sila. Dacă nu vrem și noi să fim tari, făcînd eforturi în acest scop, nu ne poate face Dumnezeu tari fără noi. Leneșul nu se opune, dar nici nu conlucră. Se cade sub nivelul omului și prin lene.

²⁹⁶ A fi moleșit, a nu voi să sporești cum ți-o cere însăși fierea, înseamnă a te lăsa stăpînit și purtat ca un obiect. Dar fiind om nu poți fi redus prin trîndăvie totuși la starea totală de obiect, ci devii robul patimilor. A fi moleșit înseamnă a te lăsa închis în închisoarea neputinței și monotoniei plictisitoare, înseamnă a cădea din plinătatea ființei într-o existență pârută, într-un coșmar, în care nu faci și nu mai poți face nici-un gest de eliberare, ci cu tine se fac, deși ți se pare că faci tu însuși lucruri care nu le faci de fapt tu.

Dumnezeu să te ierte pentru păcatele ce le-ai făcut și să-și pregătească iertare pentru cele de după acestea.

În privința nălucirilor de noapte, ele sînt dela diavolul care te ispitește din pizmă. El vrea să-și bată joc de tine, pentru că te pocăiești lui Dumnezeu. Vrea să-ți arate că pocăința n-are nici-o putere. Dar tu să nu te încovoi. Căci ai mare ajutor în rugăciunile sfinților. Cînd ești răpit prin cuvînt sau prin faptă ca să greșești cuiva, silește-te să mergi să-i pui metanie și Dumnezeu văzînd aceasta te va acoperi față de vrăjmașii tăi.

Cît privește mîncările, să nu ne îngrijim prea mult de trup. Căci se întîmplă ca aceasta să fie uneori un război din partea dracilor, ca să ne arunce în griji și, stăruind în ele, să părăsim bunătățile ce ne sînt puse înainte.

Iar despre calea adevărată spre Dumnezeu nu trebuie să-ți vorbesc de pe acum, ca să nu te duc la desnădejde. Ci crede că Dumnezeu te va mîntui în dar prin rugăciunile sfinților. Căci de îl pot face îndurător. Roagă-te pentru mine, frate.

201. (V . 115). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ı n d e s p r e l ı n c e z e a l ă ș i d e s p r e a l t e g ı n d u r i .*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a m u f i e : Dumnezeu cel singur fără păcat, „Care mîntuiește pe cei ce nădăjduiesc în El” (Dan. 13, 60), să întărească iubirea ta ca să-I slujești Lui cu sfințenie și dreptate în toate zilele vieții tale (Lc. 1, 75), în altarul omului dinăuntru, unde se aduc lui Dumnezeu jertfe gîndite, aur, tămîie și smirnă, unde se jertfește vițelul îngrășat și se stropește cu cinstitul sînge al Mielului neprihănit, unde se aud glasurile pline de

Aceasta e moartea sufletească de pe pămînt și apoi, ca culminare a ei, cea veșnică.

Sfinții Varsanufie și Ioan

armonie ale sfinților îngeri ²⁹⁷. „Atunci vor pune pe altarul Tău viței” (Ps. 50, 21). „Atunci”, cînd ? Cînd vine Domnul nostru, Marele Arhiereu, care aduce jertfa cea fără de sînge și o pimește ²⁹⁸, cînd în numele Lui se face auzit în urechile slăbănogului ce stă la poarta cea frumoasă a templului glasul de bucurie: „Scoală-te și umblă” (Fapte 3, 6) ²⁹⁹. Atunci "El va intra în templu, umblînd și săltînd și lăudînd pe Dumnezeu" (Fapte 3, 8). Atunci încetează somnul lîncezelii și al neștiinței. Atunci se depărtează dela gene somnolența moleșelii. Atunci cele cinci fecioare înțelepte își aprind candelile lor și întră cîntînd împreună cu Mirele în sfînta cămară de nuntă (Mt. 25, 6 și 10). Atunci se îndeamnă unele pe altele cîntînd fără tulburare „Gustați și vedeți că e bun

²⁹⁷ Altarul acesta dinăuntru omului, de care vorbește și Marcu Ascetul (Despre Botez, Filoc. Rom. I, p. 282) și Calist Patriarhul (Capete despre rugăciune, Filoc. Rom. VIII, p. 328), nu e despărțit de altarul ceresc. Mîntea deschisă lui Dumnezeu comunică cu cerul unde este Hristos ca Arhiereu suprem ce aduce jertfa supremă Tatălui, pe altarul inimii omenești, unde Hristos stă în desăvîrșita iubire de Sine ca om al Tatălui pentru noi; e jertfa slăvită pentru negrăita iubire ce se manifestă în ea pentru noi, de toate cetele îngerești. Omul care în unirea cu Hristos simte aceasta e pătruns el însuși de starea Mielului ce se jertfește, devenit și el mai blînd în această stare de jertfă. „Împărăția cerului este înlăuntru vostru”. Odată cu Hristos, Mielul, și cu Sine însuși ca miel, omul aduce jertfă lui Dumnezeu, pe altarul inimii sale, și toate gîndurile și toate simțirile sale ca niște viței. El e unit în acea înălțime spirituală a sa cu Tatăl, dar și cu sfinții și cu toți oamenii care fac la fel. Cel dintîi îl îmbrățișează, pe cei din urmă Îi îmbrățișează El spiritual cu iubire.

²⁹⁸ Hristos se aduce jertfă ca om și se primește ca Dumnezeu.

²⁹⁹ Slăbănogul în cazul de față e cel ce se află lîngă cel a cărui casă a devenit templu în care a venit Domnul și aduce jertfă. El a ridicat din paralizia care-l ținea neputincios în robia patimilor. El se umple acum de putere, se face sănătos, putînd folosi resursele firii sale. El poate umbla în gînduri și fapte bune, unit cu cel în care se află Hristos.

Domnul. Fericit bărbatul care nădăjduște întru El" (Ps. 33, 9)³⁰⁰. Atunci încetează războaiele și întinăciunile și pornirile (pătimase) și se face stăpînă sfînta pace a Sfintei Treimi³⁰¹. Și comoara³⁰² se pecetluește și rămîne nejezuită. Roagă-te ca să o înțelegi, s-o ajungi și să te bucuri de ea în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

202. (V. 116). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ı n d e s p r e i s p i t a a s c u n s ă ș i d e s p r e ı n a i n t a r e .*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a m u f i e: Mă mir de iubirea ta, frate, că nu cunoști uneltirile dracilor. Așa cum a mărturisit Dumnezeu lui Iov, ei s-au infuriat împotriva lui. Și cînd au aflat că copilul era aproape de a se curăți, l-au zguduit pe el (Mc. 9, 26). Tot așa și cînd văd pe cineva înaintînd, îl ispitesc din pizmă. Nu-l ispitesc însă pe cel ce înaintează prin fapte, căci acesta i-a biruit. Ci îl ispitesc, cu îngăduința lui Dumnezeu, pe cel ce a început să înainteze prin harul rugăciunii sfinților, ca să-și

³⁰⁰ Toată Liturghia este o cîntare de bucurie ce o înalță credincioșii lui Dumnezeu, în comuniunea unii cu alții, pentru că se împărtășesc de Cel prea bun și sau pentru că s-au împărtășit de El. Fecioarele înțelepte sînt în cursul vieții pămîntești sufletele care se lasă înfrîurite de Hristos, care răspîndește lumina din cel în care se află El ca într-un templu.

³⁰¹ În Sfînta Treime e suprema pace, pentru că e suprema unitate în iubire între Persoanele Ei, pentru că în această iubire au totul. Cel ce prin lupta sa împotriva războaielor care-l ispitesc din partea gîndurilor și grijilor legate de lume înaintează în liniște, înaintează în pacea Sfintei Treimi.

³⁰² Comoara bunătăților și a darurilor Sfintei Treimi, care se dau omului ridicat la liniște prin biruirea ispitelor prin înfrînare, răbdare, smerenie și iubire. Comoara acestor bunni a devenit în el statornică. E pecetluită în el prin îndelungata luptă pentru ea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

cunoască slăbiciunea lui și să nu se mîndrească pentru acest dar. Precum sînt multe oștiri rînduite unele deasupra altora, așa sînt multe locașuri la Tatăl luminilor așezate unele deasupra altora. Căci dacă n-ar fi așa, pentru ce ar fi multe? ³⁰³ Dumnezeu să te întărească în frica lui. Roagă-te pentru mine.

203. (V. 117). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ı n d e s p r e ı u a i n t a r e a s u f l e t u l u i ș i d e s p r e s f ă t u i r e a d e c ă t r e e l a u m i i f r a t e ș i d e s p r e ı n c r e d e r e a ı n e l, P ă r i n t e l e c o m u n.*

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e: Crede mie, prea iubite, că datorită lui Dumnezeu nu stai în afara porților Împărăției cerurilor. Dar ia aminte la tine cu grije, ca să nu fi scos de acolo. Căci e propriu lui Dumnezeu să-l ducă pe om înăuntru prin sfinții ce se roagă Lui, însă atîrnă de om să rămînă sau să fie scos. ^{303b} Și cu voia lui Dumnezeu eu te conduc treptat spre culmi. Deci fii cu curaj în Domnul și pășește cu rîvnă pe calea Lui și vei lua dela El ajutor în numele Lui.

Cît despre frate, poartă-te cu el cu inima smerită și vorbește-i dacă Dumnezeu trimite ceva în inima ta ca să-i spui. Gîndește-te că, fiind că era nevoie, El a deschis și gura asinei (Numeri 22, 28). Iar dacă totul este dela El, pune în socoteala Lui folosul ce-i vine fratelui prin tine.

³⁰³ Frica de Dumnezeu întărește pe om, nu-l anulează. Căci îl face să lupte împotriva a tot ce-l robește, pentru a fi liber din Dumnezeu și pentru Dumnezeu, pentru a putea primi în el înaltele bogății ale lui Dumnezeu. Lui Dumnezeu îi place să primească iubirea omului tare în libertatea lui, nu a robului.

^{303b} Rugăciunile altora pentru noi ne duc în Împărăția lui Dumnezeu, dar numai faptele proprii ne stabilizează acolo, dînd stabilitate în bine persoanei noastre.

Și dacă va vedea Dumnezeu smerenia ta, va pune în socoteala ta plata sfătuirii, măcar că El e cel ce a dat în gura ta cuvântul ^{303c}. Astfel se împlinește cu tine ceea ce s-a scris: „Un frate ajutat de un frate e ca o cetate întărită și împrejmuită de ziduri" (Prov. 18, 19). Domnul Iisus Hristos ne va ajuta nouă în tot lucrul bun. Cât privește pe cel mai mic dintre slujitori, dacă Dumnezeu ți-a dăruit ție încrederea în acela El este cel ce dă creșterea și paza ^{303d}. Căci nu poate cel prea mic să descopere oamenilor taine, ci „Dumnezeu se face toate în toți" (I Cor. 15, 28). Iartă-mă, frate, și roagă-te pentru mine.

204. (V. 118). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e c e l ă l a l t B ă t r ă n : C e s ă f a c ă c e l c e v o e ș t e s ă s e l i n i ș t e a s c ă î n r e t r a g e r e p e n t r u n u m e l e d a t l u i . C ă c i s e t e m e c a n u c u m v a a c e s t n u m e m a i p r e s u s d e e l s ă - l p ă g u b e a s c ă c u m a u s p u s P ă r ă n ț i i : „ V a i o m u l u i a c e l a , a l c ă r u i n u m e e m a i p r e s u s d e l u c r u l l u i " (P a t e r i c , S i l v a n 10) . Ș i d a c ă t r e b u e s ă s t e a d e v o r b ă c u v r e u n i i s a u n i c i d e c u m c u n i c i u m u l ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : N u m e l e s a u s l a v a m a i p r e s u s d e l u c r u r e c e l e a r e c i n e v a n u - l p ă g u b e s c p e c e l c e n u s e î n d u l c e ș t e d e c e l e s p u s e ș i n u l e î n c u v i i n ț e a z ă , c u m n i c i p e c e l c ă r u i a i s e p u n e î n s e a m ă u n o m o r , d a c ă n - a s ă v ă r ș i t ă ș a c e v a . U n u l c a a c e s t a t r e b u e s ă g ă n d e a s c ă : „ E i

^{303c} Dumnezeu și omul își atribuie reciproc sfătuirea cea bună. Numai smerenia omului, care pune tot ce a primit în seama lui Dumnezeu, poate da sfaturi cu adevărat. Dumnezeu pune la rîndul Său în seama smereniei omului slujirea adusă de el lui Dumnezeu ca unealtă smerită a sfaturilor date de Dumnezeu însuși.

^{303d} Acest prea mic slujitor este Varsanufie însuși. Cu modestie vorbește despre sine la persoana treia. La afirmarea fratelui că se încrede în el, îi răspunde că această încredere trebuie să I-o dea lui Dumnezeu care i-a dat putere.

Sfinții Varsanufie și Ioan

au despre mine această părere, pentru că nu știu cine sînt".

Iar a sta de vorbă cu unii și cu alții nu, sau a respinge pe unii și pe alții a-i primi, îl face pe acela să deosebească între oameni, Dar cel ce poate să lapede grija aceasta - vorbesc după prostia mea - bine face, cunoscîndu-și neputința sa³⁰⁴.

205. (V. 119). *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Te rog, cinstite Părinte, coboară la neputința mea și dacă vreunul din părinți vrea să vină în chilia mea să-mi facă o rugăciune îngăduie-mi să-l primesc. Căci mă văd îngreunat de lîncezeală. Îngăduie-mi aceasta pînă ce Dumnezeu va întări sufletul meu prin rugăciunile voastre.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Rog iubirea ta, fratele meu, să nu mă arunci sus, căci sînt fără minte și mă mîndresc. Și trebuie să-mi dau seama că sînt jos. Spunînd tu „coboară”, înseamnă că șed sus întru înălțime. Dar nu ști că mi se cere (de Dumnezeu), să fiu mai jos de orice om ? Cel ce e dedesupt nu are unde să coboare.

Ai sfatul sfîntului Apostol: „Cercetînd toate, țineți binele” (I Tes. 5,21). Tot ce face un om din frica lui Dumnezeu folosește sufletului său. Dacă deci îți folosește înfîlnirea cu altul, nu te împiedic dela acest folos. Dar între cei ce vin la tine să se roage pentru tine și să te folosească, eu mă socotesc de prisos. De altfel fie că te înfîlnești cu alții, fie că nu, Domnul să întărească iubirea ta adevărată. De ce sînt socotit printre oamenii de folos pentru alții, cînd eu o caut aceasta pentru mine?

³⁰⁴ Cine ocolește convorbirea cu toți nu mai are grija de a alege pe unii de alții.

Bucuria mea e câștigul tău ^{304b}. Deci întâlnindu-te și folosindu-te de sfinții care vin la tine, cere-le să se roage ei pentru mine, din dragoste. De aceea socotesc că întâlnirea pentru Dumnezeu este un lucru bun, dar și neîntâlnirea pentru Dumnezeu este la fel un lucru bun ³⁰⁵. Să fii sănătos.

206. (V. 138). *Acelaș, după ce a tăiat întâlnirea cu mulți, a căutat să se întâlnească cu un oarecare. Deci a întrebat pe acelaș Bătrîn: Deoarece am o simțire iubitoare față de cineva și acela voește să se întâlnească cu mine, să mă îatîlnesc cu el, sau nu ?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă ai o simțire iubitoare față de un oarecare, ce ai împotriva altora? De ce să nu te întâlnești și cu ei ? Este vre-un motiv ? Ia seama în ce stare de suflet ești și dacă voești, întâlnește-te cu acela, dar ocărîndu-te pe tine însuși. Roagă-te pentru mine.

207. (V. 120). *A aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Cerere de a se ruga pentru el și întrebare despre liniștea (retragerea) desăvîrșită.*

^{304b} Nu numai pentru folosul tău mă rog – spune Ioan – ci și pentru mine. Căci folosindu-te pe tine prin rugăciunile mele câștig și eu din iubirea cu care le fac. Și astfel ceea ce ți este ție spre câștig mă folosește și de mine și deci trebuie să mă bucore și pe mine, mai ales datorită constatării că rugăciunea mea a fost ascultată. Dar precum se vede din propoziția ce urmează, autorul scrisorii, socotește că are un câștig și din folosul ce i-l aduc adresatului cei ce merg la el, pentru că îi va ruga pe aceia să se roage și pentru sine. În această împlétire a tuturor în rugăciune stă folosul tuturor.

³⁰⁵ Când te întâlnești cu alții ca să le ceri să se roage pentru tine și pentru cei absenți, sau ca să te rogi împreună cu ei, e un lucru bun. Dar dacă nu te întâlnești cu ei, și astfel te poți ruga în liniște lui Dumnezeu, este de asemenea lucru bun.

Răspunsul lui Varsanufie: Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul binecuvântatului și preaiñaltului Dumnezeu, să vă dea putere și să vă întărească spre primirea Sfintului Său Duh, ca prin buna Lui sălășuire să vă învețe pe voi despre toate și să lumineze inimile voastre și să vă călăuzească întru adevăr (Io. 16, 13) ca să vă văd înflorind ca finicii în raiul lui Dumnezeu și să vă aflați ca niște măslini plini de rod (Ps. 51, 10) în mijlocul sfinților și „ca o vie roditoare întregă adevărată” (Erem. 2, 21) în locul dumnezeesc. Să vă învrednicească Domnul să beți "din izvorul înțelepciunii" (Prov. 18, 4). Căci cîți au băut din el au uitat de ei înșiși, ieșind întregi din omul cel vechi ³⁰⁶. Și dela izvorul înțelepciunii au fost călăuziți la alt izvor, la cel al iubirii, care niciodată nu cade (I Cor. 13, 8) ^{306b}. Și ridicăți la treapta aceasta au dobîndit măsura nerătăcită și neîmprăștiată, ajunși întregi minte, întregi ochi, întregi vii, întregi luminoși, întregi desăvîrșiți, întregi dumnezei ³⁰⁷. S-au ostenit (sfinții)? Acum s-au preamărit, s-au slăvit, s-au umplut de strălucire. Au ajuns la viață pentru că au murit. Sînt

³⁰⁶ Omul cel vechi, al păcatelor, se gîndește prea mult la el însuși în înțeles egoist. Cel ce bea din izvorul dumnezeesc al înțelepciunii adevărate, uită de a se mai gîndi la sine în acest înțeles egoist, dar își descoperă sinea cea adevărată și afirmarea ei de Dumnezeu, punînd accentul direct nu pe eul său, ci pe Dumnezeu și pe toți pe care-i iubește El. În seusul acesta e ieșit din sine.

^{306b}

³⁰⁷ Toată ființa lor e înțelegere, toată vede dincolo de cele văzute cu simțuirile, sau prin ele; toată ființa lor e vie, generoasă bucuroasă, neavînd nimic mort îa ea; toată e luminată și răspîndește lumina bucuriei, pentru că toată e ridicată la treapta îndumnezeirii după har.

Au înlăturat prin moarte zidurile ce-i despărțeau de viața adevărată în largă comuniune cu Dumnezeu și cu semenii. Au omorît viața moartă din ei, ce să se umple de viața adevărată. Cuvîntul din text e luat din Pateric (Ava Visarion 11).

veseliți și veselesc ³⁰⁸. Sînt veseliți în Treimea nedespărțită și veselesc puterile de sus ³⁰⁹. Doriți-vă după treapta lor, urcați împreună cu ei, rîvniți credința lor, cîștigați smerenia lor, dobîndiți răbdarea lor în toate ca să primiți moștenirea lor. Țineți iubirea lor necăzută, cu să vă aflați în bunătățile negrăite, "cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit" ș. u. (I Cor. 2, 9).

Cît despre liniște (retragere), nevoește-te încă puțin și Dumnezeu va face mila Sa cu tine.

Dumnezeu să lumineze inima voastră ca să înțelegeți toate aceste cuvinte. Căci ele sînt greu de înțeles de cei ce n-au ajuns la înălțimea lor. Iertați-mă și rugați-vă pentru mine că să nu rămîn mai prejos de această înălțime, ca un nevrednic ce sînt.

208. (V. 121). *În t r e b a r e c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ȳ n, d a c ă ȳ i, ȳ n g ă d u e d e s ă v ȳ r ș i t a l i n i ș t i r e (r e t r a g e r e).*

³⁰⁸ Sînt veseliți de Hristos și veselesc pe Hrisros, eă au ajuns prin El la veselie. Sînt veseliți de Hristos și veselesc pe alții. Din cel vesel se răspîndește veselie. Și cei nepimași, cei ridicați și ei în iubire, se bucură de veselia acelora, ceea ce înseamnă că veselia acelora trece și la ei. Trebuie să mori total ție, ca să trăești cu adevărat din viața lui Dumnezeu și a celorlalți care ți se comunică, cînd ai surpat zidurile egoismului. Moartea din generozitate înseamnă ieșirea din închisoarea egoismului. Moartea de pe urma păcatului înseamnă a te sărăci și sufoca în strîmtoarea egoismului tău. Noi purtăm în noi moartea din egoism chiar din sămînța părinților din care ne naștem. Dar o putem preface în moarte din generozitate. Și aceasta ne trece la viață. Ne naștem în orice caz ca să murim: să murim de moartea de bunăvoie a iubirii față de alții, sau de moartea din egoism.

³⁰⁹ Puterile de sus nu sînt invidioase pe veselia la care an ajuns cei sfinți dintre oameni. Dimpotrivă se bucură și ei de veselia acestora, căci au soți noi în cunoașterea negrăitei iubiri a lui Dumnezeu și și-o sporesc prin comunicare. Cîntarea veselă a fiecăruia se întărește din corul de obște.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Varsanufie: Am spus iubirii tale, iubite frate, despre liniștirea (în retragere), să mai aștepti deocamdată, nu pentru că n-aș voi să intri la starea acestei măsurii. Să nu fie ! Ci voind și rugându-mă ca Dumnezeu să ți-o dăruiască cu o mare îmbelșugare. Căci bucuria mea cea mare este sporirea voastră a tuturor. Iar darurile (harismele) duhovnicești se dau de Dumnezeu la timpuri potrivite și El ne cheamă, ne ajută și ne păzește. Căci s-a zis: Nu cel ce se laudă pe sine este și probat, ci cel pe care-l laudă Domnul" (II Cor. 10, 12). De vrei deci să-i zidești casa ta, pregătește mai întâi materialul și toate cele de trebniță. Numai după aceea poate să vină meșterul și să o zidească. Iar cele de trebuință pentru astfel de zidire sînt: credința tare spre clădirea zidurilor, ferestre luminoase în stare să lase lumina soarelui să pătrundă pentru a lumina casa, ca să nu se afle nici-un colț întunecat în ea. Iar ferestrele sînt cele cinci simțuri susținute de cinstita cruce de lemn a lui Hristos, care aduc lumina soarelui gândit (spiritual) al dreptății și nu lasă să se arate în casă nici-un întuneric al vrăjmașului urîtor de bine. Vei mai avea nevoie apoi de un acoperiș care să acopere casa, „ca ziua să nu te ardă soarele, nici noaptea, luna" (Ps. 120, 6). Iar acoperișul este iubirea față de Dumnezeu, care „niciodată nu cade" (I Cor. 13, 8), care acopere casa și nu lasă „soarele să apună peste mînia noastră" (Ef. 4, 26), ca să nu ne învinovățească în ziua judecății și să ne ardă în focul gheenei; nici luna să dea mărturie despre moleșeala și nepăsarea noastră din vremea nopții. În șfîrșit, casa trebuie să aibă ușe care lasă pe om să intre și-l păzește pe cel ce viețuiește înăuntru. Iar cînd zic ușe, înțelege frate, ușa spirituală, sau pe Fiul lui Dumnezeu care a zis: „Eu sînt ușa" (Io. 10, 9). După ce ți-ai pregătit astfel casa, ca să nu fie în ea nimic ce nu-I place, Fiul va veni cu binecuvîntatul Său Părinte și cu

Duhul cel Sfînt și-și va face sălaș la tine (Io. 14, 13) și te vor învăța ce este liniștirea în retragere și va lumina inima ta într-o bucurie negrăită. Amin.

209. (V. 122). *Cererea rugăciunii și învățaturii de către acelaș dela acelaș mare Bătrîn.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Dumnezeu nostru Iisus Hristos să lumineze ochii inimii tale, fiule iubit și prea dorit, ca să strălucească în ei lumina Sfintei, singurei Stăpînitoare, Celei de o ființă și fie închinată Treimi, spre a fi călăuzit să înțelegi sfintele Lui taine și să te bucuri veșnic; ca să ieși din Egipt, să desparți marea cu toiagul, să scapi din mîinile barbarului Faraon și să serbezi, jertfînd lui Dumnezeu ³¹⁰, ca să mîncînci Paștele într-o sfințenie ³¹¹, să-ți înflorească buzele ca un finic prin sfîntul și cinstitul ei sînge ³¹²; ca încingîndu-ți mijlocul și țînînd toiagul în mîini curate, și purtînd încălțăminte în

³¹⁰ Sărbătoarea în orice religie e unită cu jertfa. Dar în creștinism se aduce jertfa cea mai înaltă: jertfa de bunăvoie a Fiului lui Dumnezeu ca om și unită cu El, jertfa propriei noastre ființe, ca semn al supunerii și dragostei desăvîrșite față de Dumnezeu. Aceasta e sărbătoarea laudei lui Dumnezeu pentru că ne-a dăruit toate și mai presus de toate existența noastră; și e sărbătoarea ridicării noastre din moartea întreținută de egoism în viața desăvîrșită ce ne vine din unirea neîmpiedicată de egoismul nostru, cu Dumnezeu în iubire.

³¹¹ Paștele nostru, sau Mielul nostru pascal, Mielul prin care trecem dela moarte la viață, dela pămînt la cer, este Hristos. Mîncîndu-L pe El, devine și ființa noastră o ființă care înfăptuiește această trecere, sau Paștele, acesta întrucît prin jertfă ne sfințim, ieșind din egoismul păcatelor. Aceasta e trecerea sau Paștele nostru.

³¹² După ce mîncăm pe Hristos, Paștele nostru, buzele ni se înfloresc ca niște finici, ca semn că am trecut din moarte la viață. Am căpătat sîngele unei vieți noi, netrecătoare. Faptul a fost închipuit de Israelii, care după ce au mîncat mielul lor pascal și au trecut la viața lor liberă prin marea despicată de Moise, au ajuns la o oază cu finici.

Sfinții Varsanufie și Ioan

picioare, să înaintezi neîmpiedicat, să te hrănești cu mana din cer mijlocită de norii împreună slujitori cu tine ^{312b}; ca să nu se mai învechească haina ta (A doua lege 8, 4), nici să-ți mai crească părul capului ³¹³; ca să ți se curățească inima spre primirea legii Domnului ei să sfârîmi vițelul turnat din mijlocul poporului tău și să înghită pămîntul pe vrăjmașii tăi care ți se împotrivesc; ca să biruești pe împărații Amoreilor și să mistuiască Dumnezeu cele șapte popoare dela fața ta; ca să moștenești pămîntul lor în veci ³¹⁴; și să treci Iordanul cu puterea dumnezeieștei faceri de minuni (A doua lege 11, 31); apoi să cucerești cetatea finicilor (A doua lege, 34, 3) ³¹⁵; și să mîntuești pe Raav, desfrînata care a crezut în Dumnezeu (Iosua 6, 23-25); și să sameni și să sădești și să mănînci și să te sature și să slăvești pe Dumnezeu care ți-a dat ție pămîntul acesta; și să nu se mai găsească la tine alt dumnezeu. Însfîrșit să fii sfînt lui Dumnezeu și să nu mai pustiască țara ta alte neamuri, căci vei fi înfricoșător pentru ele. Și să omori pe Goliat, ca să împărătești împreună cu David și să ieși din cele vechi, aflînd viața nouă. Și să crezi lui Hristos, ca să te răstignești împreună cu El și să mori împreună cu El, să te îngropi împreună cu El, ca să-te scoli plin de strălucire împreună cu El, să te înalți împreună cu El și să viețuești

^{312b} Norii sînt cei ce mijlocesc lumina lui Hristos.

³¹³ Veșmintele curăției nu se învechesc și nu te duc la moarte, ca veșmintele păcatului. Perii nu cresc continuu, trebuind să fie tăiați. Totul e semn de tinerețe netrecătoare. Viața lui Dumnezeu și a omului în Dumnezeu nu îmbătrînește, pentru că nu se apropie de moarte, ci e veșnic tînără, neîncetat în plinătatea vigoarei.

³¹⁴ Pămîntul sau Împărăția cerurilor, destinată tuturor îngerilor, a fost trecută de Dumnezeu dela îngerii căzuți în moștenirea oamenilor care trec dela viața moartă la adevărata viață în Dumnezeu.

³¹⁵ Cetatea Finicilor e chipul cetății în care nu va fi îmbătrînire și moarte.

veșnic împreună cu El (Rom. 6, 6-8; Colos. 2, 12) ^{315b}. Înmoaie deci ceara și se va face mai plăcută la pipăit. Căci când o vei înmuia, vei afla în ea înțelesurile vieții veșnice, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Amin.

Cît despre fratele cel împreună cu tine, suportă-l după puterea ta. Căci cel sănătos trebuie să suporte pe cel bolnav, pînă ce va face Dumnezeu ceea ce este de folos. "Bucurați-vă în Domnul" (Filip. 3, 1).

210. (V. 123). *Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Sfinte Părinte, binecuvîntează-mă cu o biucuvîntare duhovnicească și sfințește culionul și analavul trimise ție, ca să le am ca acoperămînt de tot răul în Hristos Iisus Domnul nostru.*

Răspunsul lui Varsamufie: Iubite frate, dacă Stăpînul Hristos, Cel ce toate le poate, Domnul cerului și al pămîntului, a spus celui ce s-a apropiat de el: „Fie ție după credința ta" (Mt. 9, 29), ce să-ți spun eu, cel sărac și lipsit de toate? Dumnezeu binecuvîntărilor să te binecuvînteze cu toată binecuvîntarea duhovnicească, cu tot harul dreptății; să te facă pe tine împreună părtaș la strălucirea sfinților, moștenitor al Împărăției, eliberat de patimile de necinste ³¹⁶ prin rugăciunile și mijlocirile sfințior. Amin. Cît despre cele ce le ceri, fiindcă ai încredere în mine, le voi purta trei zile și ți le voi trimite înapoi, cîud vor fi sfințite în întîlnirea mea cu Dumnezeu,

^{315b} Lucrarea mîntuitoare a lui Hristos, e primită prin credință, e puterea prin care ne înălțăm și noi cu El, purtînd crucea și înviind cu El Mîntuirea noastră nu e un fapt exterior, ci o creștere interioară. Desăvîrșirea noastră este hristologică.

³¹⁶ Împăratul e Stăpîn, nu e rob. Robul patimilor nu poate fi moștenitor al Împărăției supreme. Iar libertatea de patimi dă o strălucire, pe cînd egoismul te face întunecat.

Sfinții Varsanufie și Ioan

prin rugăciunile sfinților. Îți cer să te rogi și tu pentru mine, când voi fi într-o astfel de întâlnire.^{316b}

211. (V. 139). *Un oarecare presbiter dintre Părinți, ostendind mult timp în pustiuri, voind după aceea să se liniștească retras în mînăstire a întreat odată pe celălalt Bătrîn, cum trebuie să înceapă liniștirea ?*

Răspunsul lui Ioan: Ioan Botezătorul a zis Stăpînului nostru Iisus Hristos: „Eu am trebuință să fiu botezat de Tine și Tu vii la mine ?” (Mt. 3, 14). Totuși, bine a făcut iubirea ta, că ne-a învățat pe noi prin smerenie, să ne rușinăm și să ne destăinuim patimile. Căci „fără îndoială cel mai mic ia binecuvîntare dela cel mai mare” (Evr. 7, 7). Deci tu trebuie să mă vindeci pe mine. Căci tu ești presbiter, preot duhovnicesc al lui Dumnezeu, care e chemat să unșă cu untdelemn pe cei bolnavi și să-i tămăduiască pe ei de boala trupească, unind cu ungera iertarea păcatelor (Iacob 5, 14-15). Deci cum pot să sfătuiesc pe cel mai mare eu care n-am fost chemat la preoție din pricina nevredniciei mele, eu a cărui floare a părului alb nu a oprit simțurile mele din tinerețe ? Dacă omul care m-ar fi întreat, ar fi fost ca mine, pornirea mea spre vorbărie nu m-ar fi lăsat să stau liniștit și să nu-i răspund. Căci am o limbă nestăpînită. Și i-ași fi spus că un copil înaintează dela învățăturile mici la altele mai mari. Și n-ar fi trebuit să răspundă. „Da, așa este” ? Și tot ce ași fi socotit că am să-i spun lui, i-ași fi spus. Deci și tu stai retras (liniștește-te) cinci zile și întâlnește-te cu alții, două. Și dacă șederea ta (retragere),

^{316b} Subtil și delicat joc de nuanțe: se vor sfinți în înfîlnirea lor cu Dumnezeu, dar aceasta va avea loc prin rugăciunile sfinților. Dar și celui ce-i cere binecuvîntarea, i se cere rugăciunea.

va fi după Dumnezeu, adică dacă vei ajunge să cunoști ceea ce urmărești prin șederea aceasta, nu vei cădea în mâinile dracului slavei deșarte. Căci cel ce cunoaște ce a voit să facă venind în cetate, aceea o voește și inima lui nu se abate la altele. Pentru că altfel cade dela ceea ce caută. Iartă-mă, Ava, că nu am să-ți spun altceva. Și roagă-te pentru mine pentru Domnul. Căci nu am nici fapte, nici cuvânt.

212. (V. 140). *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ı n : C ı n d ı i d a u t r u p u l u i m a i m u l t d e c ı t a r e n e v o e , n u s e s i m t e b i n e ı n s l u j i r e a l u i . D a r i a r ă ș i d a c ă ı i d a u m a i p u ț i n , m ă t e m s ă n u o b o s e a ș c ă r e p e d e . C e t r e b u e s ă f a c ı n p r i v i n ț a a c e a s t a ? I a r ı n c e p r i v e ș t e s f i n t a ı m p ă r t ă ș a n i e , d e o a r e c e v r e a u s ă m ă ı m p ă r t ă ș e s c ı n f i e c a r e z i , d a c ă - m i e s t e s p r e p o v a r ă s ă f a c s ă u r c e l a m i n e , p ă c ă t o s u l , s f i n t a ı m p ă r t ă ș a n i e , n u t r e b u e s ă c o b o r e u c a s ă m ă ı m p ă r t ă ș e s c ? D a r a t u n c i c u m n u s e p i e r d e l i n i ș t i r e a s a u s t a r e a d e r e t r a g e r e ?*³¹⁷

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Ț i - a m s p u s m a i ı n a i n t e , A v a , c u v i n t e l e l u i I o a n c ă t r e M ı n t u i t o r u l . Ș i i a r ă ș i a i a d a u s a m i s c r i e m i e p r o s t u l u i ș i l i p s i t u l u i d e m i n t e . D a r d a c ă I o a n p ı n ă l a u r m ă n u s - a ı m p o t r i v i t , c i n e s ı n t e u c a r e m ă s o c o t e s c u n n i m i c a , s ă r e s p i n g c e r e r e a t a ? D e c i ı ț i s p u n a d e v ă r u l c ă n u s ı n t n i m i c ș i n u ș t i u n i m i c , d a r , d ı n a s c u l -

³¹⁷ Cel ce întreba se îndoia de e bine să ceară să i se aducă Sf. Împărtășanie în chilie. I se părea că a cere să fie urcată la el (sau poate chiliea lui era pe un deal ?) se socotește mai sus decât ea. De aceea întrebă dacă nu trebuie să iasă din chilie, coborînd el la Sf. Împărtășanie, mai bine zis urcînd el la ea, întreprindînd retragerea (liniștirea).

Sfinții Varsanufie și Ioan

tare, îți spun ceea ce am în inima mea. Nu te asigur că e numai decît așa, dar spun ceea ce pot ³¹⁸.

Nu cere Dumnezeu dela cel bolnav o slujire trupească, ci una duhovnicească, adică rugăciunea. Căci zice; „Rugați-vă neîncetat” (I Tes. 5, 17).

Cît despre dieta trupului, dacă atunci cînd ia hrană mai multă nu poate sluji, iar cînd nu ia, te temi de neputință, ține mijlocul: nici în sus, nici în jos. Și așa se împlinește Scriptura care zice: „Nu te abate nici la dreapta, nici la stînga” (Numeri 20, 18). Dar dă trupului ceva mai puțin decît e de trebuință, Aceasta este calea Părinților: să nu fi nici încărcat, nici slăbit în viațuire.

Iar despre aducerea la tine a sfintei Împărtășanii, cînd aceasta nu e din disprețuire, ci din boală, nu este spre osîndă. Căci Căpetenia doctorilor vine El însuși la cei foarte oboșiți și bolnavi, precum a venit Domnul nostru Iisus Hristos mai înainte la noi care eram păcătoși și ne simțeam rău. Iartă-mă, Părinte, că supunîndu-mă, am vorbit eu, nevrednicul.

*213. (V. 141). Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș :
Fiindcă o vădăvă nedreptățită mi-a trimis rugămintea să
scriu dregătorului, am în privința aceasta două gînduri:
unul zice că am venit aici pentru a muri lumii și dacă
scriu calc obligația luată de a muri lumii; dar de nu-i
scriu, calc porunca ce spune să ajutăm celor ce au
nevoe. Fă iubire, Părinte, și spune-mi ce să fac ?*

³¹⁸ Un alt paradox: dacă răspund cererii tale de a-ți da un sfat, e primejdie să mă mîndresc. Pe de altă parte, n-am dreptul să nu-ți fac ascultare. Prin aceasta iarăși risc să mă mîndresc. Dar prefer riscul să fiu ispitit de mîndrie împlinind cererea ta, decît să o resping. Și voi lupta, împlinind-o, să nu fiu totuși biruit de mîndrie. De aceea iată îți spun dela început, înainte de a-ți da sfatul cerut, că nu sînt nimic și nu știu nimic. Deci nu te asigur că ceea ce îți spun e bun. Dar spun ceea ce am în minte.

Răspunsul lui Ioan: Dacă erai mort și ar fi venit o văduvă nedreptățită puteai s-o ajuți ³¹⁹ ? Iar dacă ai ajutat-o pe aceea și vine o alta, dacă o treci cu vederea pe a doua, calci porunca. Mortul nu se îngrijește de așa ceva. Chiar dacă vor bombăni împotriva ta, aceasta să nu-ți aducă nici-o tulburare.

214. (V. 142). *Un frate care locuia în mânăstire și slujea pe un bătrîn bolnav, a întrebat pe marele Bătrîn despre gîndurile sale.*

Răspunsul lui Varsamufie: Ești lipsit de minte, de aceea te stăpînesc gîndurile și mai ales pornirea de a te îndreptăți. Domnul vrea să ai pe tot omul mai presus de tine. Deci arată-i Lui ascultare în toate și fă orice ți-ar spune, fie în privința mîncării, sau a băuturii, sau a oricărui lucru. Supune-te lui. Iar dacă e un lucru greu, cere sfatul Avei și orice ți-ar spune, fă ^{319b}. În privința psalmodierii și privegherii fă ceeace îți spune și îți va fi spre mîntuirea sufletului. Și dacă te va bîrîfi, bucură-te. Căci îți este de mare folos. Și dacă te necăjește, rabdă. Căci „cel ce rabdă pînă la sfîrșit, se va mîntui" (Mt. 10, 22). În toate mulțumește lui Dumnezeu. Căci „mulțumirea mijlocește la Dumnezeu pentru neputință" ^{319c}. (Les senteces

³¹⁹ Ioan pare că știa că cel ce i-a trimis această întrebare ajutase mai înainte o altă văduvă. De ce n-ar ajuta acum și pe ceea de care întreabă.

^{319b} E vorba de sfatul lui Serid, al starețului; sau poate de al Bătrînului pe care-l slujea.

^{319c} Mulțumirea către Dumnezeu te justifică pentru neputința de a face fapte mai însemnate cerute de Dumnezeu. Rămii legat de Dumnezeu măcar prin mulțumirea ce I-o aduci.

Sfinții Varsanufie și Ioan

des Peres au desert, Nouvel Recueil, Solesmes, 1970, p. 151). În toate osîndește-te pe tine ca cel ce ai păcătuit și ai greșit și nu te va judeca Dumnezeu. Smerește-te în toate și vei afla har la Dumnezeu. De le înveți acestea, îți ajută Dumnezeu să afli putere. Căci aceasta este voia lui Dumnezeu, ca „tot omul să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Tim. 2, 4).

215. (V. 143). *R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r ȳ n c ă t r e a c e l a ș*: Frate, nu te repezi în fapta deosebirii gîndurilor ce-ți vin, căci aceasta nu ține de măsura ta. De aceea te vor tulbura cum vor ca pe unul ce nu cunoaște meșteșugirile lor. Și cînd te tulbură, zi-le lor: „Nu știi cine sînteți, Dumnezeu care vă știe nu vă va lăsa să mă amăgiți” Și aruncă neputința ta înaintea lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, sînt în mîinile Tale, ajută-mă și mă scoate din mîinile lor”. Iar gîndul care zăbovește în tine și te războește, spune-l lui Ava al tău. Și acela te va lecu pe tine prin Dumnezeu.

În privința lucrului de mîină, fă ce ți se spune și te vei mîntui în numele lui Dumnezeu.

Cît privește psalmii, nu lăsa învățarea lor. Căci aceasta îți este în putere. Și luptă-te să-i rostești. Pentru că mult foloesc. Iar ceceace întrece puterea, nu căuta să auzi. Căci deocamdată ai învățături care te folosesc, pe măsura ta.

216 (V. 144 a). *R ă s p u n s u l a c e l u i a ș m a r e B ă t r ȳ n c ă t r e a c e l a ș*: Nu te lăsa batjocorit ca un lipsit tle minte. Nu te încrede în vrăjmașii tăi. Căci dacă stai fără grije și cu nepăsare, vin iarăși. Ostașul în vreme de pace cugetă la cele ale războiului. Ia seama că Domnul a zis șarpelui: „El va păzi capul tău și tu vei păzi călcîiul lui” (Fac. 3 15). Omul să nu stea fără grije pînă la cea din urmă răsufire. Păzește-te, frate, de mînie, de slava deșartă, de

somn și de celelalte patimi, cunoscînd că vrăjmașul nu doarme, nici nu se lenevește.

217. (V. 144 b). *R ă s p u u s u l aceluiaș către acelaș:* Frate, de vrei să te mîntuești agonisește-ți smerenie ascultare și supunere de bună voie. Cînd auzi ceva dela, bătrîn, orice ar fi, spune-i cu smerenie: roagă-te pentru mine, Părinte, ca să-mi dea Dumnezeu pricepere și veghe ca să nu te necăjesc. Păzește acestea și te vei mîntui.

218. (V. 145). *Acelaș, frate, căzînd la boală și bămuind că va muri, i-a cerut cu smerenie aceluiaș mare Bătrîn să se roage pentru iertarea păcatelor lui și ca să aibă răbdare în boală pînă la sfîrșit.*

Și Bătrîmul i-a r ă s p u n s așa: Nu te întrista, frate. Căci moartea fără păcate nu e moarte, ci mutare dela necaz la odihnă, dela întuneric la lumină negrăită și la viața veșnică. Și Dumnezeu. Marele Împărat, îți spune ție: „Iertate-ți sînt toate păcatele tale" (Lc. 7, 47-48), în primul rînd prin rugăciunile și cererile sfinților și pentru credința ta El. Și să-ți dea ție răbdare pînă la sfîrșit.

219. (V. 146). *Acelaș către acelaș mare Bătrîn: Stăpîne și Părinte al meu, sînt în mîinile lui Dumnezeu și ale tale. Fă-ți milă cu mine pînă la sfîrșit și grăbește-te de mă desleagă, înfățișîndu-mă Stăpînului meu Hristos, conducîndu-mă cu rugăciunile tale și însoțîndu-mă prin văzduh și pe calea aceea pe care n-o cunosc.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Te înfățișez pe tine, frate, lui Dumnezeu care ne-a învrednicit să moară pentru noi, Stăpînului cerului și al Stăpînului și a tot ce răsuflă, ca să potolească frica ta de moarte și să-ți facă

Sfinții Varsanufie și Ioan

neîmpiedicată suire sufletului tău și să te închini cu îndrăzneală Sfintei Treimi, adică eliberat, dar cu frică și cu cutremur ca sfinții îngeri ³²⁰; și să te odihnească cu sfinții Lui ³²¹. Du-te deci și te roagă pentru mine ³²².

220. (V. 147). *Un alt frate îmbolnăvindu-se de oftică și aflându-se foarte primejduit l-a rugat pe acelaș mare Bătrîn să se roage pentru el și să-i ceară iertarea păcatelor* ³²³.

³²⁰ Ești eliberat de pornirile inferioare din tine și de ispitele duhurilor rele, dar ești temător și cutremurat de marea slavă a Sf. Treimi. De fapt acestea două sînt una. Numai cutremurat de slava iubirii nesfîrșite a Sf. Treimi fața de tine, poți fi liber și în putere să-I răspunzi cu iubirea ta. Iubirea nemărginită ce ți-o arată te cutremură, dar te face totodată liber și îți dă puterea să o iubești la rîndul tău. Frica aceasta nu mai e frica de moarte. În iubirea ce ți-o arată ești liber și cutremurat; ea te umple de îndrăzneală, dar te face în acelaș timp să I te închini cu frică și cu cutremur. Iubirea ta adevărată n-o poți arăta chiar față de alt om decît în libertate și în iubirea altuia nu simți nici-o silă exercitată asupra ta. Dar ea te copleșește în acelaș timp.

Iar cel ce e unit cu Dumnezeu într-o astfel de iubire, însă în acelaș timp și cu tine, te duce prin iubirea lui pînă la Dumnezeu. Are această forță. El nu te părăsește, pentru că nu părăsește nici pe Dumnezeu care-i dă această putere. Aceasta se arată în rugăciunea lui care e către Dumnezeu, dar e pentru tine. E cu tine în fața lui Dumnezeu. Te prezintă, te recomandă pe tine lui Dumnezeu.

³²¹ Te odihnești în iubirea lui Dumnezeu de toate tulburările și grijile de tine. Dar te odihnește și iubirea sfinților uniți cu Dumnezeu, dar și cu tine. Se ajunge în sobornicitatea deplină a iubirii și a odihnei produsă de ea. În Dumnezeu nu te mai înțeapă invidia nimănui, nu te mai supără voința nimănui de a te stăpîni, de a ți-o lua înainte.

³²² Varsanufie îl prezintă în sine, ca în cel rugător lui Dumnezeu, pe cel pentru care se roagă, dar acesta, adus în fața lui Dumnezeu, e rugat și el să recomande lui Dumnezeu pe Varsanufie, ca pe cel care i-a făcut un așa de mare bine de l-a adus în fața lui Dumnezeu. El nu vrea să se socotenscă mai presus de cel pentru care se roagă.

³²³

Răspunsul marelui Bătrîn: Nu te teme, frate, ci mai degrabă să se bucore sufletul său și să se veselească în Domnul. Și crede mie cu adevărat, că iată Dumnezeu a iertat toate păcatele tale, așa cum ai cerut, din copilărie și pînă acum. Bindecuvîntat este Dumnezeu cel ce a voit să ți le ierte pe toate. Deci nu fi trist. Căci nu ai nici-un păcat în tine. Ai încă o durere, care va înceta.

221. (V. 148). *Acela fiind și mai îngreunat de boală, cîțiva frați l-au rugat pe celălalt Bătrîn să le explice răspunsul de mai înainte: de a vorbit Bătrînul despre viață sau despre moarte.*

Răspunsul lui Ioan: E vorba de moarte. Dar Bătrînul poate să ceară pentru el viață, dacă i se dă de știre de către Dumnezeu.

222. (V. 149). *Auzind aceasta, frații au rugat pe marele Bătrîn să ceară pentru acela viață.*

Răspunsul lui Varsamufie: Dumnezeuul meu cel bun și milostiv să vă umple pe voi iarăși și iarăși de bucuria Sf. Duh. Amin. Cît despre frate, îi ajunge lui ceea ce s-a învrednicit să primească. Căci s-a făcut dintr-o dată din sărac bogat și din rob liber. Bindecuvîntat este Dumnezeu care a binevoit să primească cererea. Dar nu spuneți nimic fratelui, ca să nu se întristeze, ci păstrați taina. Căci ceea ce îi vine nu este moarte, ci mutare dela moarte la viață veșnică și dela chin la odihnă.

223. (V. 150). *Fiindu-i acelui frate și mai greu și suferind de mari dureri, aceia i-au cerut marelui Bătrîn*

Sfinții Varsanufie și Ioan

*să roage pe Dumnezeu să-și facă mai repede milă cu fratele.*³²³

R ă s p u n s u l marelui Bătrîn: El a rămas în durere, ca rugăciunea făcută pentru el să nu rămână singură de sine³²⁴. Dumnezeu a făcut și va face ceea-ce-i este de folos prin rugăciunile sfinților³²⁵. Amin. Și după răspunsul acesta, fratele s-a săvârșit în pace.

224. Cineva a întrebat pe Ava Ioan despre un lucru. Și luînd răspuns, a trimis să întrebe despre acelaș lucru pe Ava Varsanufie, nespunînd că a întrebat mai înainte despre acel lucru pe celălălt Bătrîn.

³²³ În ed. Volos la notă: „Acesta pare să fie acel frate simplu și prea încercat lucrător al ascultării, numit Dosoftei, despre care scrie Ava Dorotei în primul lui Cuvînt. Căci Dorotei îl avea pe acela ajutorător în bolnița mînăstirii, în care se afla și marele Varsanufie, fiind atunci doctor al bolniței. Căci Dosoftei s-a îmbolnăvit acolo de oftică, precum scrie Dorotei”. Despre Dosoftei e vorba și în următoarele trei scrisori și două note.

³²⁴ Nu trebuie să rămînă singură rugăciunea cuiva pentru altul. Focul se face puternic cînd e întreținut de mulți cărbuni. Rugăciunea e mai tare cînd e a mai multora. Sobornicitatea sau comuniunea dă putere rugăciunii. Rugăciunea comună întărește sobornicitatea sau comuniunea. Cel ce se roagă sporește în sine cînd știe că rugăciunea lui e însoțită de a altora. Zborul spre Dumnezeu e mai avîntat cînd se face de mai mulți, așa cum păsările se înalță în zbor cu mai mult, cînd zboară în stol. În căldura ce și-o comunică cei ce se roagă împreună e simțită mai puternică prezența lui Dumnezeu. Granițele lor se înlătură, dar căldura comuniunii nu-i desființează ca persoană, ci fiecare se umple de căldura comună. Cu cît e cineva mai mult în durere, se roagă mai mult pentru el.

³²⁵ În ed. Volos nota: "Ava Dorotei în primul său Cuvînt adaugă, că marele Varsanufie a mai spus către fratele Dosoftei și acesta: „Du-te copile în pace. înfățișează-te Sfintei Treimi și mijlocește pentru noi”.

Și a răspuns Bătrînul: „Fă cum ți-a spus fratele Ioan". Și iarăși după un timp oarecare s-a întâmplat că acelaș frate să întrebe ceva pe Ava Ioan și primind răspunsul, a trimis să întrebe aceleași lucruri pe Ava Varsanufie. Iar Bătrînul i-a spus: „Îți ajunge acum. Dumnezeuul lui Varsanufie și al lui Ioan este unul". Și n-a mai adăugat acelaș să întrebe pe amîndoi despre acelaș lucru, mulțumindu-se cu răspunsul unuia ³²⁶.

225. Un frate a întrebat pe marele Bătrîn: Spune-mi Părinte, ce să fac în tulburarea ce o sufăr dela gîndurile inimii mele ? Și dacă trebuie să tai cu desăvîrșire vinul ? Și dacă trebuie să-l arăt șezînd ? Și roagă-te pentru boala ochiului meu. Și dacă trebuie să-l arăt doctorului ? Și te rog să ceri lui Dumnezeu să-mi dea puțină sporire. Și să nu mă mai despartă de sfintele voastre urme.

Răspuns: Frate, tu ceri dela puținătatea mea să auzi cele privitoare la gîndurile tale. Oare nu te-au mulțumit cele ce le-ai auzit dela fratele Ioan ? Tu suferi aceste tulburări, pentru că ai o inimă ușuratică. Iar după cuvîntul Domnului „toate sînt cu puțință celui ce crede" (Mc. 9, 23). Deci unde este credința ta ? Cît privește vinul, nu trebuie să-l tai cu desăvîrșire, ci întrebuițează puțin. Iar șederea la somn te va duce pe urmă la smerenie. Însă predă-te lui Dumnezeu, în frica Lui. În privința ochiului, nu-ți fie frică. Căci ai pe Dumnezeu care te luminează. Dar dacă se nimerește să întîlnești pe cineva priceput și-l arăți lui, nu păcătuiești. Pentru că și aceasta este smerenie.

Acestea ți-au fost dictate de mine, dar au fost scrise de fiul meu Serid. Iar de nu te lupți să faci deșarte aceste

³²⁶ Varsanufie nu neagă că în primul răspuns era și sfatul lui Ava Ioan. Acesta pentru că fratele însuși ceruse sfatul dela amîndoi.

Sfinții Varsanufie și Ioan

cuvinte ale mele, grăite prin Dumnezeu, mă rog lui Dumnezeu să te ducă la o sporire mai mare și să nu te despartă de noi nici în veacul acesta, nici în cel viitor. Înțelepțește-te în privința dracilor care te învață lucruri de sminteală și vei atrage întotdeauna sufletul tău și gândurile tale spre bine. Nu încheia învoială cu ei, căci sînt înspăimîntători și de neam străin. Și vei moșteni pămîntul Israelitilor în Domnul Iisus Hristos, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

226. În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Te rog, Părinte, spune-mi dacă primul răspuns e dela tine. Căci gîndul îmi spune că poate e dela Ava numele tău. Și spune-mi cum se pot tămădui patimile ? Și dă-mi o poruncă spre mîntuirea sufletului meu. Și cere pentru mine iertarea păcatelor. Și dacă e bine, cum îmi spune gîndul, să primesc pentru totdeauna bucătăria.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ascultă fiule ! Pentru toată patima există un leac și pentru tot păcatul o pocăință. Dacă ești cu totul necredincios, cum ai spus, și voești să te vindeci de necredință, leac este credința. Să crezi fără să te îndoiești în Cel bun³²⁷. Iar dacă stăruiești să rămîi în necredință, ia seama să nu cazi din fericirea aceea de care s-a spus: „Fericiți cei ce n-au văzut și au

³²⁷ „τὸ ἀγαθόν ” poate fi tradus cu: în Cel bun, sau în bine. De altfel binele nu e în afara persoanei. Numai persoana poate fi bună. Iar binele prin excelență nu poate fi decît Persoană supremă sau Dumnezeu. Cine crede în bine, crede într-o Persoană supremă ca suport activ al binelui. Și cine crede în bine, se silește să sporească în bine. Iar aceasta înseamnă a face bucurie altor Persoane. În binele desăvîrșit în care voim să înaintăm, să credem că e implicată veșnica noastră existență pentru că înaintăm în Dumnezeu.

crezut" (Io 20, 29). Căci s-a scris: "Credeți în lumină ca să fiți fii ai luminii" (Io. 12, 36).

Iată ți-am trimis un al doilea răspuns ție care n-ai crezut în cel dintâi. Dacă ai fi primit un prooroc în nume de prooroc (ca prooroc) ai fi luat plată de prooroc (Mt. 20, 41), adică dacă, chiar dacă primul răspuns n-ar fi fost dela mine, l-ai fi primit ca dela mine, l-ai fi luat după credința ta. Căci credincios este cel ce zice: „Să-ți dea fie după inima ta" (Ps. 19, 5). Spusa ta: „Vreau să mă întăresc dela tine și dela Ava" ți-a adus primul răspuns³²⁸. Pentru ce te-ai apropiat atunci de cei ce L-au ispitit pe Domnul, zicând: „Arată-ne nouă un semn" și pe care Domnul i-a respins ca pe niște ispititori, zicând: „Semn nu li se va da lor" (Mt. 12, 38-39)? Și pentru ce nu te-ai apropiat mai virtuos de Ahaz, care după ce i s-a poruncit să ceară semn, n-a voit, ci a zis: „Nu voi cere, nici nu voi ispiti pe Domnul" (Is. 7, 12) ?

Dacă auzind, ai fi crezut simplu, te-ai fi ales cu mult folos. Dar pentru că din nou n-ai luptat împotriva necredinței³²⁹, am cerut Avei să stea la ușa ta și să cetească strigându-le cu glas tare cuvintele scrise ție de mine spre rușinarea diavolului. Căci de le va citi acestea strigând cum te mai poate război diavolul ca să zici: „Nu aud" ? Iar dacă le auzi și altul ți le-a scris precum a voit, cum nu l-aș da pe față pe acela ?³³⁰ Dacă m-ai fi socotit srăvă-

³²⁸ Aci se pare că Varsanufie întristat că fratele n-a fost mulțumit cu răspunsul ce i l-a dat Ava Ioan, îi spune: „Crede Avei Ioan, care este bun" deci „crede omul bun". Omul bun nu vrea să te amăgească, ci te duce pe calea bunății lui, spre Dumnezeu, Cel atotbun.

³²⁹ N-a luptat împotriva necredinței, când la început a voit să-i întrebe pe amândoi, nemulțumindu-se cu răspunsul unuia.

³³⁰ Deoarece fratele se îndoia că cuvintele din prima scrisoare i le-a trimis Varsanufie, acesta pune pe Ava Serid, căruia i le dictase pentru acel frate, să le citească cu glas tare la ușa chiliei lui, ca acesta auzindu-le, în caz că nu le recunoaște că sînt ale lui Varsanufie, să o

Sfinții Varsanufie și Ioan

zător și cunoscător al celor ce se fac potrivit voii lui Dumnezeu, ar fi trebuit să socotești că nimenea n-a îndrăznit să schimbe cuvântul meu, fără ca eu să știu. Dar și pe mine m-a micșorat vrăjmașul în chip ascuns în fața ta, înfățișându-mă în ochii tăi ca necunoscând nimic de mai înainte.

Drept aceia de voești dela mine vre-o poruncă spre mîntuirea și viața ta, agonisește-ți smerenie desăvîrșită și ascultare în toate. Căci acestea sînt cele ce desrădăcinează toate patimile și sădesc toate bunătățile (virtuțile). Și să nu-ți fie greu să ascuți învățăturile Avei. Căci aceasta este sămînța vrăjmașului. Iar dacă pui toată puterea ta în a le primi și păzi, nădăjduesc prin Hristos care s-a întrupat și s-a răstignit ca să mîntuiască pe cei păcătoși, că nu vei întîrzia să aduci rod frumos și bun.

Cît despre păcatele ce zici că le-ai săvîrșit, de vei păzi porunca mea în Hristos Iisus, crede neîndoelnic că Domnul ți le-a iertat și că ești ca un nou născut din Dumnezeu, prin pocăință.

Iar despre patimi, nu e nevoie să-ți scriu despre fiecare din ele. Căci printr-un singur cuvînt ți-am arătat leacul lor. Fiindcă zice Domnul: „Voi locui în cei smeriți” (II Cor. 6, 16). Oare socotești că poate locui peste tot ceva din răutatea vrăjmașului, acolo unde îl vede locuind pe Domnul ? Înțelege că nu se poate arăta răufăcătorul în palatele dregătorilor.

Cît despre bucatărie, să nu ții să o păstrezi pînă la sfîrșit. Căci aceasta va trezi tot mai multă pismă. Dar cînd ți se poruncește, nu te codi și nu te împotrivi, ci fă ce ți se cere cu toată inima. Căci din aceasta cîștigi har.

spună aceasta; iar în caz că nu spune nimic, să recunoască în mod public că sînt ale lui și să nu mai fie războit de draci, să se îndoiască că nu sînt ale lui Varsanufie.

Iar despre cele două patimi, despre uitare și negrije, întreabă cu râvnă, frate, și lucrează cu mai multă sîrguință și nu face ca cu întrebările de mai înainte, pe care le-ai dat uitării și surorii ei negrija, ci înnoește întrebările tale duhovnicești prin harul Sfintei Treimi³³¹. Și încâzește-ți inima în frica lui Dumnezeu³³², trezind-o din somnul spiritual al celor două cumplite patimi pomenite. Căci încălzită, va prinde dorința bunătăților viitoare. În jurul acestora să se miște cugetarea ta. Și grija aceasta va alunga dela tine și somnul trupesc. Atunci vei spune ca David: „În cugetarea mea se va aprinde foc” (Ps. 38, 4)³³³. Ai întrebat deci despre două patimi și ai auzit pe scurt despre toate. Ele sînt ca niște surcele care sînt arse de focul duhovnicesc. Căci ca să vorbesc despre viețuirea duhovnicească, dacă nu e în lucrare privegherea minții conducătoare, în zadar cugetă omul. Fii iubitor de osteneală și de cugetare la acestea și vei afla calea împărătească și vei umbla fără teamă în Domnul.

Ți le-am cerut acestea și crede-mă cînd îți spun că de voi vedea sîrguința ta în Dumnezeu, mă voi ruga pentru tine neîncetat către Domnul ca să te rmîntuiască de moarte

³³¹ Întrebările arată și ele o nemulțumire a omului cu starea în care se află, deci o voință de trecere peste ea, de ieșire din ea. E o frămîntare spre viață, nu o împăcare cu nesimțirea păcătoasă.

³³² Frica de Dumnezeu produce căldura rîvnei spre a împlini voia Lui, spre a nu se mai lăsa stăpînit de obișnuințele pătimase. Deci ea aduce o tărie.

³³³ Cugetarea prin care omul se preocupă de îndreptarea sa nu-i o cugetare rece. E o cugetare în care pune grija de sine, grija de a nu pierde, ci de a-și asigura viața veșnică. De altfel nici o cugetare preocupată de a cîștiga și menține atențiunea altuia față de tine nu-i o cugetare rece. Cugetarea rece e numai aceea care se ocupă cu lucruri care nu ating viața persoanei proprii. Orice altă cugetare este o cugetare existențială.

Sfinții Varsanufie și Ioan

spre viața veșnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

227. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e*
Bătrîn: Ava, mă înspăimîntă gîndul, zicîndu-mi: „Întrebi
și nu faci. Nu te va blestema Bătrînul ?” Deci, roagă-te
pentru mine ca să dăruiască Dumnezeu să înțeleg cele
scrise mie și, să le fac.

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e: Fiule, dacă ascultă cineva și face, lui își face și pe sine se folosește. Dar fiindcă ai zis că te înspăimîntă gîndul ca nu cumva să te blestem, te întreb: cum poate cel ce se teme de Dumnezeu să blesteme pe cineva cînd Domnul zice: „Binecuvîntați și nu blestemați" (Rom. 12, 14). Dar ia aminte, frate, că demonii voesc să-ți atragă grija la cele ce nu sînt de mare folos: să dormi șezînd, sau să nu-ți pui o pernă la capătîi, care sînt mărarul și izma și chimenul (Mt. 23, 23); și să lași cele însemnate ale legii care stau în a stînge mînia, în a usca iușimea și în a te supune în toate. Iar acestea le seamănă în tine vrășmașul, ca să-ți slăbească trupul și să ajungi la patimă și să vrei saltele moi și multe feluri de mîncări. Dar îndestulează-te cu o singură pernă și întinde-te în pat cu frica lui Dumnezeu³³⁴. Iar ca să înlelegi cele spuse ție de mine, roagă-te lui Dumnezeu și-ți va da înțelegere. Căci El este Dătătorul a tot darul cel bun. Ai încredere că de vei pune toată puterea în a face cele ce ai auzit, voi înmulți pentru tine puterea mea, ca să primești ajutor dela Dumnezeu.

³³⁴ Varsanufie este pentru o asceză trupească moderată. Pentru el important este curățirea de patimile sufletești și dobîndirea virtuților: smerenia, bunătatea, răbdarea ocărilor rugăciunea.

Umple deci oala ta cu mîncări spirituale³³⁵, care sînt credința, nădejdea, iubirea. Căci cel ce le are pe acestea se ospătează cu Împărăția. A Lui este slava în veci. Amin.

228. Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Te rog, Părinte, fiindcă citesc grecește și nu înțeleg ce zic, roagă pe Dumnezeu să-mi dea înțelegere la citire. Și spune-mi dacă trebuie să învăț psalmii în grecește³³⁶.

Ră s p u n s u l lui Varsanufie: În ce privește citirea în grecește, dacă noi căutăm cu ajutorul lui Dumnezeu și în smerenie cele ce ne sînt spre folos sufletului, Dumnezeu ne va da înlelegere. Și dacă acesta e un dar al lui Dumnezeu, e vădit că e spre mîntuirea sufletului. Căci cele mai multe din cărți sînt scrise în limba greacă. Iar dacă te ostenești să înveți psalmii în limba greacă, aceasta îți va fi spre ajutor la citirile lor în această limbă. Dar fie că citești, fie că înveți psalmii, adu-ți aminte neîncetat de Dumnezeu care zice: „Învățați dela Mine că sînt blînd și smerit cu inima și veți avea odihna sufletelor noastre" (Mt. 11, 29). Înțelege ce spun și dacă te ostenești, osteneala ta va afla har spre viața veșnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

229. Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Te rog, Părinte, iartă-mă pentru Domnul, că

³³⁵ În ed. Volos la notă: „Vezi înțelepciunea sfintului: fiindcă fratele acesta era bucătar al mînăstirii îi dă o pildă din cele ale bucătăriei".

³³⁶ Se vede că în Gaza Părinții foloseau Scriptura Vechiului Testament în traducerea greacă a Septuagintei, ca în tot imperiul bizantin.

Sfinții Varsanufie și Ioan

gîndul hulei a pus stăpînire pe mine. Și roagă-te pentru mine să mă îndrept.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dacă aș fi putut să acopăr cu lacrimi această scrisoare și să ți-o trimit ție care te chinuești pe tine însuți, ți-ar fi fost de folos. Dar ce să fac omului care nu și-a pregătit pămîntul inimii lui ca să primească cuvintele semănate de mine prin răspunsuri scrise, spre readucerea sufletului din starea învechită la înnoirea vieții veșnice? Căci dacă ai fi primit cu hotărâre cuvintele mele, ai fi gustat prin ele dulceața care îndulcește sufletul și alungă cumplita amărăciune semănată de draci în tine³³⁷. Dar de vreme îndelungată se războește împotriva ta dracul defăimării, care pierde sufletele care-l primesc. Cercetează și vei afla că fără să fi găsit nici măcar vre-un motiv vrednic de luat în seamă, te-a prins în cursa ducătoare la moarte³³⁸. Dar să nu-i dea Dumnezeuul meu putința să împlinească voia lui cu tine.

³³⁷ Ispitele semănate de draci îndeamnă la păcate oare la început par dulci, dar pe urmă lasă o amărăciune care devine de nesuportat prin dezvoltarea lor în patimi. Omul are o dulceață în sine și o răspîndește și în afară. Dimpotrivă, în omul pătimăș se așează o drojdie de amărăciune, care prin fața lui întunecată se răspîndește și în afară. Omul bun îi îndulcește pe toți pe măsura bunătății lui. De aceea sfinții comunică o dulceață sufletească. Omul rău îi amărăște și îi agită pe toți. Atît bunătatea cît și răutatea au o forță iradiantă. De aici se vede că atunci când cineva devine rău, fără să fi suferit vre-o influență văzută pe măsura răutății lui, trebuie să fi primit această influență dela ființe rele nevăzute.

³³⁸ Cineva poate fi văzut defăimînd fără nici-un motiv cele ce i se spun despre Dumnezeu. E demonul care face aceasta prin el, pentru că nu i se împotrivesc. Eul aceluia s-a predat demonului. Defaimă demonul, dar e vinovat cel prin care o face, pentru că și-a predat eul său aceluia. Sau eul aceluia s-a umplut de eul demonului, lăsîndu-i impresia că lucrează eul său, deși nici eul său nu a rămas nepărtaş la această lucrare săvîrșită prin el.

Căci dacă nu ne pierdem nădejdea, Dumnezeu ne stă totdeauna aproape ca să primească pocăința noastră. Dar dacă ne pierdem nădejdea în noi înșine³³⁹, ne vom afla osîndiți pe noi înșine, avînd sîngele asupra capului nostru³⁴⁰.

Drept aceea trezește-te din rătăcirea care te robește și pune din nou stăpînire pe simțurile ce ți le-a robit vrăjmașul³⁴¹, trăgîndu-le dela învățăturile date ție de Hristos prin mine, care ți-am poruncit mai întîi să stingi mînia și iuțimea din tine, cunoscînd că ele duc pe om spre pierzanie prin defăimare. Agonisește apoi smerenia, în care se ard dracii; ascultarea, care aduce pe Fiul lui Dumnezeu să locuiască în om³⁴²; credința care mîntuește pe om;

³³⁹ Dacă nu ne pierdem nădejdea nu că ne putem scăpa singuri din cursa dracilor, dar că putem voi serios să fim scăpați, Dumnezeu ne ajută. Numai cînd ne resemnăm în gîndul că nu mai putem voi serios aceasta, nu ne mai poate ajuta nici Dumnezeu.

³⁴⁰ Aluzie la Mt. 27,25: „Sîngele Lui asupra noastră. Cei ce defăimează pe Hristos, Îl răstignesc din nou. Dar prin aceasta se predau pe ei înșiși morții veșnice.

³⁴¹ Precum s-a făcut stăpîn pe voia ta, așa s-a făcut stăpîn și pe simțurile tale. Nu le mai folosește eul tău, ci eul lui așezat în eul tău, deși e părtaș și eul tău la lucrarea eului lui prin simțurile tale. E o parțială înlocuire de euri, care e în acelaș timp o însoțire între ele, deși cîteodată îți dai seama că alt eu lucrează în tine. E o anumită schizofrenie.

³⁴² Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om ca să se facă Frate cu noi și deci să ne facă și pe noi împreună fii cu Sine ai Tatălui ceresc. Dar această înfiere uu e simplu fapt juridic. Ca să devenim împreună fii cu Fiul ai Tatălui ceresc, trebuie să ne însușim iubirea Lui ascultătoare de Fiu față de Tatăl ceresc. Iar această simțire o dobîndim numai sălășuindu-se El cu simțirea Lui de Fiu în noi. E și aceasta o înlocuire, sau mai bine zis o interiorizare reciprocă de euri. Dacă cel în care se salășluește demonul își însușește hula aceluia împotriva lui Dumnezeu, prin îndrăcire, cel în care se salășluește Fiul Tatălui își însușește simțirea fiască. Simțirea Fiului ne-o însușim prin ascultare iubitoare, hula demonului prin răzvrătirea prin de ură sau de dispreț.

Sfinții Varsanufie și Ioan

nădejdea care nu rușinează, dragostea care nu lasă pe om să cadă dela Dumnezeu. Căci tu în loc să te îngrijești de acestea ți-ai ales mai vîrtos cele protivnice: mînia și iuțimea și pieirea desăvîrșită care este hula. Însă dacă auzind acestea dela mine, vei face tot ce poți ca să te desparti de aceste patimi și să cîștigi acele bunătăți (virtuți), voi face și eu înzecit decît pot pentru tine și nu vei mai rușina căruntețea mea. Drept aceea, de dragul bunătății lui Dumnezeu, ca să afli cît de bun este El, ostenește-te să te îndrepti. Și fiindcă avem poruncă să iertăm (Lc. 6, 31, 37)³⁴³, iertate să-ți fie păcatele trecute. Iar de acum să te îndrepti. Pocăiește-te patruzeci de zile pentru păcatele trecute³⁴⁴, făcînd trei metanii (în fiecare zi) și zicînd: „Iartă-mă pe mine care am hulit împotriva Ta, Dumnezeul meu”, și te mărturisește Lui în trupul hulitor de trei ori pe zi, zicînd: „Slava Ție, Dumnezeul meu, binecuvîntat ești în veci. Amin”. Și nu mai cădea iarăși în aceasta „ca să nu ți se întîmple ceva și mai rău” (Io. 5, 19). Căci din învîrtoșarea inimii ai venit la mine și dela mînie la reținerea dela Sfînta Împărtășanie. Și odată ce ai

³⁴³ Cine nu iartă, păstrează în sine o mîndrie care împietrește. Nu se umanizează, nu realizează comunicarea dela sine la cel ce trebuie iertat, și în afară de ea omul pierde condiția de om. Deci cel ce nu iartă nu poate intra în Împărăția iubirii a umanității scăpată de rigiditate. De aceea se cere în această scriere atît de mult să iertăm și autorul se roagă la sfîrșitul fiecărei „Scrisori” de cei adresați să-l ierte. Cînd te rogi de cineva să te ierte, îl înmoi tot așa de mult pe el ca și pe tine atunci cînd ierți tu. Îl ajuți pe acela să iasă din rigiditatea lui, cum ieși și tu. Îl ajuți să urce cu tine în Împărăția Lui Dumnezeu. Căci unde se reîntînesc oamenii prin iertare e și Dumnezeu, izvorul iertării, pentru că e izvorul iubirii rare vrea să-i cuprindă pe toți în ea, al puterii noastre de a ne umaniza. Acolo Îl simți și pe El ca iertător. Aceasta e adevărat atotputernicie a lui Dumnezeu.

³⁴⁴ Acest număr reprezintă stăruința fără sfîrșit în a te face mai bun, reprezintă puterea creerii obișnuinței tale în bine.

fost luat cu desăvîrșire în stăpînire de pornirea aceasta, ai căzut în prăpastia hulii³⁴⁵. Și dacă n-ar fi luat-o înainte mîna iubitorului de oameni Dumnezeu și rugăciunile sfinților, sufletul tău ar fi fost aruncat în pierzania desnădejdiei. Acum, Dumnezeu îți spune prin mine cel prea mic: „Ai păcătuit, să nu mai faci” (Sirah, 21, 1). Dar roagă-te și pentru păcatele de mai înainte, căci milostiv este Dumnezeu și dacă vrem noi ne va ierta păcatele³⁴⁶. În acestea adu-ți aminte că „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului” (Iacob 5, 16). Dacă-ți place (ceea ce îți spun), împlinește. Dacă nu, iartă-mă pentru toate³⁴⁷.

230. Acelaș frate, cerînd iertare, marele Bătrîn i-a răspuns îndată:

³⁴⁵ E o înfățișare exactă a treptelor căderii din credință și implicit din omenescul autentic, recunoscător al micimii sale, dar și doritor să stea în comuniune cu Dumnezeu ca izvorul puterii iubitoare nesfîrșite: a) învîrtoșarea, sau un fel de obișnuință cu nepăsarea, cu nesimțirea, care încă nu e o pornire de împotrivire; b) mînia față de ceea ce ți se cere în relație cu ceilalți; c) reținerea voită dela Sf. Împărtășanie și deci dela comuniunea cu ceilalți în credință; d) justificarea atitudinii tale păcătoase prin hula exprimată împotriva lui Dumnezeu, și a credinței în El.

³⁴⁶ Dacă voim noi, deci dacă-i cerem lui Dumnezeu să ne ierte, ne va ierta. A cere iertare înseamnă a te smeri, a-ți înmuia inima, Nu-i o vrere poruncitoare care menține învîrtoșarea, ci o vrere rugătoare care ne înmoaie prin smerenie și ne face în stare de comuniune și deci de părăsire a egoismului manifestat în mîndrie.

³⁴⁷ Este o ultimă încercare de a înmuia sufletul adresatului în cazut că, n-ar vrea să împlinească ceea ce I se cere, deci ar rămîne învîrtoșat. Dar cerîndu-i sfîntul și pentru acest caz iertare, mai încearcă o dată să-l înmoaie. Și din scrisorea ce urmează vedem că a reușit, făcîndu-l și pe acela să ceară iertare. Căci chiar dacă nu i-a greșit aceluia cu nimic, îi dă o pildă de smerenie, care poate să înmoaie mîndria lui. Iar rugîndu-se celui ce eventual se încapățînează în mîndrie, sporește el însuși în smerenie.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Moartea și viața noastră sînt în mîinile noastre. Dacă nu mai săvîrșim păcatele de mai înainte, e semn că de acum iertarea lor dela Dumnezeu, dat fiind că nu ne mai clătînim³⁴⁸. Deci stai neclintit, fratele meu, ca să nu se împlinescă și în privința ta cuvîntul: „Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuești, ca să nu ți se întîmple ceva și mai rău” (Io. 5, 14). Fugi de neascultare, depărtează necredința dela tine, înstrăinează-te de desnădejde și te alipește de Dumnezeu, iubind, crezînd, nădăjduind. Și vei avea în El viață veșnică. Amin.

231. Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Părinte roagă-te pentru mine ca să fiu apărat de nălucirile de noapte. Și de este cu puțință, învrednicește-mă să vin să vă fac închinăciune și să vă ascult glasul sfînt. Căci cred că dacă mi se va îngădui aceasta mult acoperămînt aș avea din ea.

R ă s p u n s: Spune Scriptura că „cel credincios în puțin, e credincios și în mult” (Lc. 16, 10). Dacă ai fi crezut cuvîntul meu, m-ai crede și cînd ași fi de față^{348b}. De aceea a fericit Domnul pe cei ce n-au văzut și au crezut. (Io. 20, 29). Și ți-am scris de multe ori despre neascultare și mînie și învîrtoșare. Dar văd că n-ai pus nici-un preț pe cuvintele mele. Însă fiindcă sînt dator să-ți

³⁴⁸ Iertarea lui Dumnezeu vine ca o putere care ne ajută să nu mai păcătui. Dar ne mai păcătuiind arătăm că am depășit starea de păcătoșenie. Păcatul odrăsleşte din păcat, binele din bine. Cînd nu mai lucrăm contrar lui Dumnezeu înseamnă, că ne-am unit într-un anumit fel cu Dumnezeu, că simțim dulceața comuniunii cu El, că dulceața aceasta ne-a scos din șovăială în ce privește împlinirea voii Lui.

^{348b} Adică dacă nu crezi cuvintelor ce ți le scriu, nu vei crede nici dacă mă vei vedea față către față.

dau tot ce am, după Scriptura care zice: „Tot celui ce cere, dă-i” (Mt. 5, 42), îți spun și eu: agonisește smerenie, ascultare, nădejde și te voi apăra la Dumnezeu pentru toate păcatela tale. Dar află și aceea, că de nu te smerești, nu ascuți; și dacă nu ascuți, nu iubești. Și dacă nu iubești, nu crezi și nu nădăjduiești ³⁴⁹. Dacă deci te ostenești să le ai acestea, voi socoti ca ale mele toate păcatele tale. Și dacă te socotești pe tine lepros, cred că auzi și tu dela Mîntuitorul cuvîntul: „Voesc, curățește-te” (Mt. 8, 3). Și dacă te socotești păcătos, auzi: „Iertate îți sînt păcatele tale cele multe” (Lc. 7, 47-48). Și dacă te socotești orb, vei afla vederea după credința ta (Mt. 9.29). Acestea ți le-am scris ție și mai înainte. Dar ai dormit. Păzește-ți gura să nu cazi iarăși în hula înspăimîntătoare. Căci cînd ți-a ajuns sufletul pînă la ea, am asudat să-ți fac pe Dumnezeu îndurător, ca să scapi de ea. Și de vei lua aminte să păzești cele spuse din tot sufletul tău, ele te vor păzi nu numai de nălucirile de noapte, ci și de toate

³⁴⁹ Ordinea virtuților poate începe dela un capăt, dar și dela celălalt: înfii credința, apoi nădejdea și apoi dragostea, dar și invers înfii iubirea, apoi credința și nădejdea. De fapt în fiecare virtute sînt prezente și celelalte. Nu poți crede în Dumneezel creștin fără să-L iubești. Căci crezi după ce ai aflat faptele Lui de iubire pentru tine. Dar aceasta trezește și iubirea ta. Iar odată iubindu-L, crezi că-ți va da toate cîte le-a făgăduit și a dat dovada că vrea să le facă pentru noi. Mai ales pe treptele mai înalte ale cunoanșterii lui Dumnezeu este pe primul plan iubirea. Și nu ești convins sau crezi că din iubirea lui Dumnezeu îți vor veni toate bunătățile negrăite. Însă odată cu iubirea, este smerenia și ascultarea. Iubești pentru că ascuți și crezi, dar și ascuți și crezi pentru că iubești. Între ascultare și iubire nu e o împotrivire în cazul relației cu Dumnezeu cel iubitor. Pe cel ce te iubește și-l iubești, îl ascuți și-l crezi cu bucurie. Ești fericit că-l ascuți. Nu e o ascultare de frică, ci o ascultare plină de iubire. E o pornire interioară, liberă, avîntată, de ascultare și de credință.

Sfinții Varsanufie și Ioan

uneltirile vrăjmașului prin Hristos care te ajută pe tine.
Amin.

232. A aceluiaș către acelaș: Fă milă cu mine, Stăpîne, și spune-mi cum pot să mă mîntuesc în vremea aceasta, că gîndul fricii³⁵⁰ s-a suit în inima mea. Ce poruncești să fac ?

R ă s p u n s: Omul se poate mîntui în orice vreme cu harul lui Dumnezeu, dacă poate să-și taie vrerea lui în toate și să aibă o inimă smerită și dacă are pururea moartea în fața ochilor. În acest caz, ori unde ar fi, nu va pune frica stăpînire pe el. Căci unul ca acesta le-a uitat pe cele dindărăt și se întinde spre cele dinainte (Filip 3, 13)³⁵¹, Fă aceasta și fii fără grijă, căci te vei mîntui.

233. Un frate mai tînăr, avînd credință în acelaș frate, îl cerceta pe motiv de folos sufletesc. Si treptat începu să-i împlinească trebuințele lui ca un slujitor. Și fratele nepricepînd ce se petrece, nu l-a întrebat pe Bătrîn despre aceasta. Dar Bătrînul cunoscînd, cu darul lui Dumnezeu, ca un străvăzător, ceea ce se petrecea, îi scrise lui acestea.

³⁵⁰ „Gîndul” (λογισμός), în toate scrierile duhovnicești ale Părinților, ca și în Sf. Scriptură, nu are un sens teoretic, ci e un gînd plin de simțire, un gînd existențial. În planul relației cu Dumnezeu, dar și ai relației concrete cu oamenii, nu se mișcă în noi nici sensuri pur teoretice, nici simțiri lipsite de sensuri. Frica e și un sentiment, dar și un gînd.

³⁵¹ Acela nu mai e stăpînit de frică, pentru că nu se mai gîndește la trecutul său păcătos. Nu mai e stăpîn nici chiar de frica noastră, deși se gîndește la ea. El e preocupat mereu de binele pe care vrea să-l facă în și mai mare măsură și care-i stă în față.

Îndemnul lui Varsanufie: Frate, Dumnezeu, prin mijlocirea sfinților și al lui Ava al tău, ți-a iertat cele dintii păcate săvârșite cu îngăduința lui Dumnezeu (Rom. 3, 26) spre arătarea roadelor dreptății, ca să se împlinească ca tine Scriptura care zice: „Unde s-a înmulțit păcatul a prisosit cu îmbeșugare harul (Rom. 5, 20)³⁵²”.

Pentru ce deci îndemni iarăși focul să vină în pădurea ta? Pentru că dracii nu te lasă să vezi aceasta pînă ce nu te iau în mîinile lor și nu-și împlinesc voia lor cu tine. Dar ca să vezi că acest lucru nu-ți este spre folos, ci spre primejdie, ia aminte că prin aceasta te fac cu dreptate, să înțelegi povăța Apostolului care zice: „Cel ce înveți pe altul, nu te înveți pe tine?” (Rom. 2, 21)³⁵³

Ascultă frate ! Ai ajuns slăbănog, de vrei să fii slujit de altul ? Nu-ți dai seama că aceasta este spre osîndă mai ales pentru un tînăr care poate să slujească el altuia ? Crede-mă că eu pînă ce n-am primit înștiințare dela Dumnezeu să mă liniștesc în retragere, mă slujeam singur pe mine însumi chiar în vreme de boală, pregătindu-mi puțină mîncare și aprinzînd focul. Nu face ceeace faci, că de nu, vei muri în chip păcătos. Ci de ai vre-o nevoie, nu vorbi de ea mai mult decît e de trebuință. Căci cel ce nu și-a zidit chilia sa, cum o va zidi pe a altuia? Nu știi că Domnul a zis: „Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească” (Mt. 20, 28) ? Nu te lăsa abătut dela acestea

³⁵² Scopul demonilor e ca prin ispite și păcate să te piardă. Dar Dumnezeu aduce lucrarea Lui, prin care te duce în ținta bună urmărită de El, covîrșind lucrarea rea a acelorora.

³⁵³ Dumnezeu îngăduie ca credincioșii să fie ispitiți de demoni nu numai pentru libertatea lor, ci și pentru că făcînd ei încercarea amară a pustuirii ce le vine din viața lor egoistă și izolată, să se întoarcă la Dumnezeu, iar El, iertîndu-i și umplîndu-i de bunătatea Lui, să se arate cît de superioară este viața în El față de golul trăit de pe urma întristării de El.

Sfinții Varsanufie și Ioan

că de nu „sîngele tău va fi asupra ta" (III Împ. 2, 38)³⁵⁴. Spune cu smerenie care este adevărul celor ce te întrebă ceva: „Iertați-mă că rătăcesc". Am întrebat și am auzit că un tînăr nu folosește pe un tînăr, chiar dacă l-ar adăpa cu cunoașterea întregii Scripturi. De vei pune deci în lucrare toată puterea ta, voi pune și eu cuvînt pentru tine înaintea lui Dumnezeu, pentru că nu vei fi șters din inima mea. Dar puterea mea o folosesc rugîndu-mă lui Dumnezeu ca să te scoată pe tine din înspăimîntătorul întuneric la lumina cea negrăită dela rătăcirea dracilor la cunoștința lui Hristos, dela moartea cea de a doua a păcatului³⁵⁵ la viața veșnică. Dacă voești să te mîntuești, nu disprețui cele spuse. Fie să te văd rodind în via Stăpînului nostru Iisus Hristos: cîte treizeci, cîte șaizeci, cîte o sută, spre slava Tatălui și a Fiului și a Sf. Duh. Amin.

234. Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Iartă-mă, Părinte, pentru Domnul, căci fără să știu am fost luat în bătae de joc. Și roagă-te pentru mine ca să pun început.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Știm frate, că atunci cînd unii se apropiu de Stăpînul Hristos în pocăință ade-

³⁵⁴ Tu însuși vei fi vinovat de moartea ta. Evreii spunînd lui Pilat „sîngele Lui asupra noastră", și-au luat vina pentru moartea lui Iisus asupra lor. E cerută socoteală pentru moartea cuiva dela acela asupra căruia se va vedea sîngele aceluia. Sîngele vărsat al aceluia îl împovărează pe el. Moartea aceluia se proiectează ca o umbră peste acela, pentru că e prezentă ca o muștrare în conștiința lor. Dar tot așa e vinovat omul de moartea ce și-a pricinuit-o sie-și.

³⁵⁵ Moartea cea dintîi de pe urma păcatului a fost cea dinainte de Botez sau de cunoașterea lui Hristos; moartea cea de a doua e cea de pe urma păcatelor de după Botez.

vărată, primeau iertarea păcatelor. Așa a spus acelei păcătoase: „Iartă-ți-se ție păcatele” (Lc. 7, 47-48). Deci îți spun și eu că de vei face după puterea ta cele spuse de mine, te va milui și pe tine Cel ce a miluit pe David și l-a iertat pe el și pe păcătoasa. Iar spunînd: „Voesc să pun început”, m-ai bucurat și pe mine. Dar începutul este smerenia și frica de Dumnezeu. Căci „frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii” (Ps. 110, 10). Dar ce este începutul înțelepciunii, dacă nu oprirea dela toate cele urîte lui Dumnezeu. Și cum se oprește cineva dela acestea, dacă nu nemaifăcînd ceva fără întrebare și sfat, sau ne mai grăind ceva din cele ce nu se cuvin ? Și apoi a se socoti pe sine nebun și prost și ea nefiind nimic. Nu-ți spun, frate, ca unul care ași fi drept, ceea ce îți spun. O știe aceasta Dumnezeu. Dar de vei crede, Domnul va face cu tine după credința ta. Căci s-a scris: „Mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului” (Iacob 5, 16). Fă deci după puterea ta ca să pui în punga ta cei o sută de dinari și eu voi pune în ea cei zece mii de talanți ai mei. (Mt. 18, 24-28)^{355b} Și să nu nesocotești acestea, căci altfel mare jale îți va veni. Ci gîndește-te totdeauna la ele și le păzește. Și cred că nu îți va fi osteneala în deșert (I Tes. 3, 5). De vei păzi mărgăritarul, te ve îmbogăți prin el în

^{355b} Varsanufie îi spune adresatului: Plătește-mi cei o sută de dinari cu care-mi ești dator, sau împlinește puținele sfaturi ce ți le dau și eu voi plăti Domnului cei zece mii de dinari cu care sînt dator pentru tine. Cu cît e cineva mai conștient, cu atît e mai responsabil pentru alții. Căci cel ce datora în Evanghelie Stăpînului zece mii de dinari, îi datora ca unul ce era răspunzător de munca celor subordonați lui. E o înaltă înțelegere a reaponsabilității. Nu se anulează simplist diferențele între oameni. Dar Dumnezeu care a dat unora talente mai mari, le-a dat și responsabilități mai mari pentru alții, deci o conștiință mai acută. Nu le-a dat talentele mai mari ca să exploateze prin destoinicia lor mai mare pe cei mai puțini înzestrați. Talentele nu trebuie folosite în scop egoist. Căci sînt dela Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

235. A aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Mă necăjesc pe Ava pentru că arată mai multă cinste unor frați și mă smintesc din această pricină așa de mult că sînt războit de ispita de a-l urî. Roagă-te pentru mine și arată-mi, ce să fac.

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, te ispitești pe tine însuși. Nu știi că "fiecare e ispitit de pofta sa ca de o vraje" (Iacob, 1, 14) ?³⁵⁶. Ia aminte la tine că diavolul se grăbește să ceară să te clatine din sfatul dat ție. Să nu-i dea Dumnezeu loc. Căci a zis Domnul către Petru: „Iată v-a cerut diavolul să vă ceară ca pe grîu. Și eu m-am rugat Tatălui Meu, ca să nu cadă credința ta" (Lc. 21, 31).

Frate, nu căuta la altul, ci la tine. Nu iscodi cele ale lui, căci nu-ți va folosi la nimic. Și nimic nu tulbură așa de mult inima ta ca aceasta³⁵⁷. Ia seama să nu faci deșartă astfel rugăciunea mea către Dumnezeu pentru tine³⁵⁸. Și

³⁵⁶ Pofta de a fi mai mult îi zugrăvește cuiva un chip măreț al său care-l stăpînește ca o vrajă și-l face să se mînie cînd nu i se arată o cinște pe măsura acestui chip. Vraja îl face să se închipue mai presus de realitatea sa.

³⁵⁷ Nu cerceta plin de curiozitate umbrele din viața altuia, ci cercetează-le pe ale tale. Căci făcînd primul lucru vei fi tulburat continuu de ispita de a-l osîndi, iar de păcatele tale vei uita. Și prin aceasta vei spori păcatele tale.

³⁵⁸ Rugăciunea în izolare nu are efectul deplin. Dacă mă rog singur pentru, mine și nu vreau să cer și rugăciunea altora pentru mine, dau dovadă de mîndrie și Dumnezeu celor mîndri le stă împotrivă. Iar dacă nu mă rog și pentru alții, dau iarăși dovadă de egoism. Dar dacă rugăciunea pentru altul nu e însoțită de rugăciunea aceluia, iarăși rămîne fără rezultat. Acestea în cazul cînd acela mi-a cerut să mă rog pentru el, dar el nu însoțește rugăciunea mea cu a lui. Cînd însă

să știi că chiar dacă n-ai fi venit acum cu cererea ta, ți-aș fi arătat acestea. Ai păcătuit ? Liniștește-te (din tulburarea păcatului). Și nu lua în socoteală cele rele, ci cele bune. Căci cel bun ia în socoteală cele bune, iar cel rău cele rele (Mt. 12, 35). Domnul să te ierte. Ridică-te iarăși susținut de mîna lui Dumnezeu și să nu crezi gîndurilor tale. Căci dracii ți-arată lucrurile așa cum voesc ei. Asigură-te împotriva lor. Căci sînt cumpliți și plini de furie împotriva ta. Domnul să-i alunge pe ei în grabă dela tine frate.

236. Acelaș frate, chimuit încă de aceleași gînduri, a trimis iarăși marelui Bătrîn, rugămîntea să-i trimită lui cuvînt de viață. Iar acela i-a trimis în scris acestea:

Frate, rău te mai tulbură gîndurile și dracii cu uneltirea lor în privința Avei al tău, ca să-l urăști pe el care te iubește și să-l necăjești pe el, care vrea să te acopere după sufletul lui, ca să împlinească cu tine ceea ce s-a scris: „În loc de a mă iubi pe mine, mă cleveteau și mi-au răsplătit cu rele cele bune și cu ură iubirea" (Ps. 108, 3-4). Căci de multe ori te încredințează că te iubește și totuși nu crezi, ci pisma diavolului orbește inima ta ca să cugeți cele rele în locul celor bune și cele amare în locul celor dulci și așa să ai parte de osîndă împreună cu „cel ce zice binelui rău și dulcelui amar, și cu cel ce socotește lumina

eu mă rog pentru altul care e încă în valurile necredinței, poate să aibă efect asupra lui. Dar cumva el trebuie să afle că mă rog pentru el și să fie cît de cît transpus într-o sensibilitate de dragostea mea pentru el. Numai însoțită de iubirea a doi sau mai multor inși, rugăciunea are efect. Rugăciunea are și un rost de unificare a persoanelor, un rost de extensiune și de susținere a Bisericii ca comuniune de dragoste în Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

întunerec și întunerecul lumină" (Is. 5, 20)³⁵⁹. Te fură, lipsitul de minte și zăbavnicele cu inima, și nu înțelegi că voește să te ducă la pieirea sufletului, făcîndu-te să ascunzi în tine și să treci cu vederea cuvintele mele și să te sfărîmi³⁶⁰. Nu-ți folosesc acestea, nu-ți folosesc. Dacă inima ta nu-ți dă știrea că este așa, nu ești om, ci diavol³⁶¹. Căci te-ai împlîntat în necredință și în neascultare. Și cei neascultători se fac diavoli ca el. Nu înțelegi ce faci, fratele meu, aducîndu-l pe Ava al tău la supărare și făcîndu-l să suporte greutatea ce i-o pricinuești ? Căci el te îndeamnă ca pe un fiu adevărat și iubit, cum te socotește cu adevărat, și pentru o clipă, se înmoae inima ta, dar apoi iarăși te cîlțești din bine și te schimbi ca luna (Sirah 27, 12). Am încredințarea dela Stăpînul meu Dumnezeu că nu-ți grăesc ție nimic fără Dumnezeu, spre mîntuirea sufletului tău. Și de multe ori

³⁵⁹ Aceasta e minciuna. Și ea nu împiedică numai cunoașterea realității ci și conduce viața celui ce o susține și a celor amăgiți de el de el, pe un drum fals, pe drumul nerealizării lor, al strîmbarii ființei lor, al slăbirii ei, al unirii ei cu neștiința. Luînd întunericul drept lumină, toată ființa lor se scufundă în întuneric; ne mai văzînd nici un sens al existenței; toată se scufundă pentru ei în nonsens.

³⁶⁰ Ținîndu-le despărțite de tine; de conștiința ta răsucind cuvintele mele mele și găsînd în ele tot felul de contraziceri neadevărate, prin aceasta nu atingi decît suprafața lor, nu sensurile lor adînci, care-ți rămîn, cu voia ta perversă, ascunse.

³⁶¹ Dacă nu ți se face cunoscută, simțită, inima, dacă nu-ți dă de știre că exiști în plinătatea ta, dacă nu te încredințează că e mulțumită, nu ești om, ci diavol. Căci diavolul nu caută nici-o mulțumire în a face bine altora și a trăi din simțirea iubitoare a lor. Inima e organul spiritual de legătură între om și om. Dar aceasta nu e reală cu adevărat decît avînd ca temelie legătura între om Dumnezeu. Diavolul lucrează la ruptura individualistă, la izolarea cît mai totală între oameni. Dar cum nici-o făptură nu poate fi nepreocupată de alții, odată ce a fost creată în legătură cu alții, diavolul se preocupă de alții, dar pentru a le face rău pentru a promova fărîmițarea individualistă a creațiunii.

caut să-ți trimit ție cuvînt despre mișcările și gîndurile tale și am avut îndelungă răbdare pînă azi, așteptînd să pricepi ceea ce îți este de folos. Da, fiule, rabdă-mă pe mine cel prea mic, și depărtează-te de gîndurile tale cele rele și ia-le pe cele bune: nevinovăția, iubirea, îndelunga răbdare, smerenia care golește toată traiata cu săgeți a diavolului și înalță capul celor ce o dobîndesc pe ea și atrage la harul lui Dumnezeu³⁶². Trezește-te, veghează, fii cu curaj, mîngie-te în acestea și dorește-te după mîntuire. Urăște pisma³⁶³, ciuda, cearta, clevetirea ai cele asemenea acestora. Și fii oaie nevinovată în turma lui Hristos, mădular cinstit al obștii din mînăstire, vas sfințit, fiu al împărăției, moștenitor al slavei; ca viețuind potrivit poruncilor lui Hristos să te învrednicești de viața veșnică și de slăvita înviere. Căci martor îmi este Dumnezeu că mă rog pentru mîntuirea sufletului tău. Deie-mi mie să te mîntuești și la cunoștința adevărului să vii (I Tim. 2, 4)³⁶⁴, Dacă ai fi cugetat neîncetat la cuvintele mele, n-ai fi greșit, nici n-ai fi rătăcit, ci ai fi umblat pe calea cea plină de necazuri voită de Dumnezeu (Mt. 7, 14), care duce la viața veșnică cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru. Dumnezeu să te înțeleptească, frate, în cele ale voii Lui.

³⁶² Smerenia, iubirea și celelalte virtuți sînt nu numai simțiri, ci și gînduri statornice și legături reale între oameni. Smerenia îl face pe diavol să-și întrebuițeze una după alta săgețile lui ispititoare asupra ei, dar fără efect.

³⁶³ A urî pisma a urî ura, a rămînea netulburat, senin și tare față de ispita de a urî și deci de a pismui.

³⁶⁴ Vararsanufie l-a asigurat adeseori pe adresat că voește mîntuirea lui. Dar așa cum dorește să sporească acela continuu în cele bune, așa îi dorește să sporească și în dorirea mîntuirii altora. Înaintarea continuă în Dumnezeu e nedespărțită de înaintarea continuă în iubirea altora și în toate virtuțile care îl fac pe om tot mai asemenea cu Dumnezeu și prin aceasta tot mai iubitor de oameni.

237. *În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Iartă-mă, Avo, pentru Domnul. îmi aduc aminte că Părinții spun să intrăm în chilie și să ne amintim de păcatele noastre (Pateric, Pimen 162). Dar când mi le amintesc, nu sufăr durere pentru ele. De multe ori doresc să mă pocăesc. Dar nu izbutesc. Spune-mi ce împiedică pocăința de nu vine ?*

R ă s p u n s: Frate, glumești când spui că voești, căci nu voești cu adevărat. Fiindcă a intra în chilie, înseamnă a intra în suflet și a-l cerceta pe el și a aduna gîndul nostru dela orice om. Și atunci ne îndurerăm și ne pocăim^{364b}. Deci ceeace împiedică pocăința să vină la noi este voia noastră. De nu-și taie omul voia sa, inima lui nu se îndurerează. Dar ceeace oprește pe om să-și taie voia sa este necredința. Iar necredința se naște din voința omului de a se bucura de slava dela oameni^{364c}. Domnul a zis: „Cum puteți crede, când primiți slava dela oameni și nu căutați slava cea dela unicul Dumnezeu (Is. 5, 44) ?

^{364b} Gîndul la alt om, te face să uiți de tine. Nu te mai gîndești la tine în mod egoist, ci la el. Te gîndești la tine numai ca să te faci mai iubitor al altora, înțelegînd că de aceasta depinde mîntuirea ta. În sensul acesta te gîndești la păcatele tale și le descoperi tot mai mult. Iar aceasta îți produce durere și străpungere, sau pocăință. Dar păcatele sînt tot atîtea slăbiri ale iubirii de Dumnezeu și de aproapele. Deci pocăindu-te de ele, întărește iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Gîndul la alt om nu rămîne în planul teoretic, ci e unit cu o judecată în general favorabilă lui, unită cu slăbirea egoismului tău. Astfel gîndul la tine nu rămîne nici el în planul teoretic, ci e un gînd descoperitor al păcatelor tale, unit cu o nemulțumire, cu o stare emoțională.

^{364c} Cînd importanța slavei dela oameni începe să ia pentru cineva proporții mari, el nu mai vede importanța lui Dumnezeu în viața lui. Ea poate scădea așa de mult, încît însăși existența lui Dumnezeu nu mai contează pentru el.

De multe ori împiedici apa să coboare prin gura ta în stomacul tău, căci tu o sorbi prin nări. Iar la aceasta te mîină cumplita sete de a pune în vedere dreptatea ta. Ea coboară pe om la iad³⁶⁵. De aceea îşi bat joc demonii de tine şi ți le fac pe cele uşoare grele³⁶⁶. Deci dacă mă întrebi, sau opreşte voia ta şi dorinţa ta de a-ți pune în vedere dreptatea ta şi de a plăcea oamenilor; sau încetez eu (să-ți răspund). Căci dacă nu te osteneşti cu durere să-ți tai voia ta, chiar dacă inima ta nu o vrea³⁶⁷, ce folos vei avea din întrebarea ta ? Ți-am spus: dă tu cei o sută de dinari şi iată ți s-au iertat păcatele tale cele vechi; dar tu te străduiești prin poarta din dos a punerii în vedere a dreptății tale, să cazi la ceva şi mai rău. Încetează, frate, căci nu e bună calea aceasta. Căci a spus Ama (maica, în limbile semite) Sara: „Dacă vreau să plac tuturor oamenilor, va trebui să mă pocăiesc la poarta tuturor” (Pateric, Sara 5)³⁶⁸. Iar Apostolul zice: „Dacă ași plăcea oamenilor, n-ași fi robul lui Hristos: (Gal. 1, 10). Dacă vrei să plîngi cu adevărat păcatele tale, ia aminte la tine însuși și fii mort față de orice om³⁶⁹. Căci cu mare osteneală se săvîrșește, frate, mîntuirea omului. Taie

³⁶⁵ Uneori ocoliești prilejurile de n-ți astîmpăra setea de laudă în mod direct. Dar cauți să le pui în arătare măcar prin calea ocolită, a justificării păcatelor tale, sau a laudei faptelor tale bune.

³⁶⁶ Faptele din mînăstire care-ți pot face ușoară mîntuirea ți-o fac grea, cînd cauți să le pui la arătare în văzul altora.

³⁶⁷ Inima e luată aci în sens rău. Chiar dacă pornirea inimii tale nu vrea să-ți tai voia ta, tai-o totuși. Sînt mai multe voi în om. Trebuie să o tai pe cea care te duce la rău, prin cea superioară care alege binele tău cel adevărat și te duce la realizarea adevăratei tale ființe. Dar aceasta înseamnă a întări dragostea ta de Dumnezeu și de oameni.

³⁶⁸ Trebuie să le arăt tuturor, dar aceasta din credința în Dumnezeu, că nu sînt nimic. Dar prin aceasta arăt și lui Dumnezeu că am greșit căutînd laudele lor.

³⁶⁹ Să nu te miște nimic ce-ți vine dela oameni, decît îndemnul la credința și pilda bună.

Sfinții Varsanufie și Ioan

acestea trei: voia, dorința de a-ți arăta dreptatea, dorința de a plăcea oamenilor. Și atunci îți va veni cu adevărat pocăința³⁷⁰. Și te va acoperi Dumnezeu față de orice rău. Frate, îți dau mărturie: ia aminie la tine, bucură-te când ești lovit, ocărit, înjurat, certat, depărtează dela tine viclenia șarpelui, nu înțelepciunea³⁷¹. Agonisește-ți nevinovăția porumbelului (Mt. 10, 16) unită cu înțelepciunea. Și Domnul îți va ajuta ție. Iată calea mîntuirii. De-ți place, păzește-o și Dumnezeu îți va da mîna. Iar de nu voești, tu vei vedea. Căci tot cel ce voește vrea să aibă stăpînirea de sine. Dar dacă o predai pe aceasta altuia, ești fără grije, căci altul va purta grija de tine. Alege ceeace voești.

³⁷⁰ Taie voia prin care vrei să te afirmi față de alții, sau să-ți satisfaci plăcerile prin ei, sau setea de a arăta că ai avut sau ai dreptate în ceeace ai făcut sau vrei să faci, sau voința de a plăcea oamenilor, ca să obții lauda lor. Uneori o iei înainte de faptă cu afirmarea ta, alteori te lauzi după ce ai făcut-o de e bună iar de vezi că e criticată o aperi, și iarăși alteori ții să dai impresia că nu vrei să te afirmi pe tine, ci să slujești altora, dar eu scopul final de a te afirma pe această cale ocolită. În toate te mulțumești cu tine, cu oamenii și în parte și cu lucrurile, deci nu ai trebuință de Dumnezeu. Făcînd așa nu te poți pocăi. Pocăința ca nemulțumire de sine e contrară mulțumirii de sine. Pînă ți se pare că-ți stîmperi setea cu apa stătută a băltoacei din tine, sau din oameni, nu cauți izvorul pururea curgător și curat care e Dumnezeu. Pînă ești închis în preocuparea de tine și de părerea oamenilor despre tine și ți-a devenit transparent Dumnezeu.

³⁷¹ Să alungăm viclenia diavolului, dar nu înțelepciunea; că nu confundăm viclenia cu înțelepciunea. Leac împotriva mîndriei care se ține ca o umbră de orice bine pe care-l facem e să spunem cum ne-a sfătuit Iisus: „Cînd ați făcut toate acestea, spuneți: slugi nevrednice sîntem, am făcut ceeace eram datori să facem” (Lc. 17, 10).

238. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Ce este viclenia și înțelepciunea? Și nevinovăția unită cu înțelepciunea?*

Răspuns: Ți-am vorbit de viclenia șarpelui, respectînd înțelepciunea ta. Căci viclenia diavolului aduce în om toate gîndurile lui cele rele. Și dacă rămîne omul în ele, întinde împotriva lui Dumnezeu viclenia lui. Și toate cele ce țin de viclenie sînt spre pieirea sufletului. „Căci tot pomul rău aduce roade rele” (Mt. 7, 17; 12, 33). Iar înțelepciunea duce pe om la dreapta socoteală (la deosebirea gîndurilor). Ți-am spus, frate, ține nevinovăția porumbelului unită cu înțelepciunea. Pentru că gîndurile ei sînt bune și folositoare. „Căci tot pomul bun face roade bune” (Mt. 7, 17). Iar nevinovăția unită cu înțelepciunea duce pe om la odihna gîndurilor, la liniștea sufletului și a trupului și la viața veșnică³⁷². Străduște-te să agonisești acestea și te va ajuta Domnul. Căci aceasta este voia Lui: mîntuirea a tot omul.

239. *Întrebarea aceluiaș către acelaș Bătrîn: Te rog, stăpîne, gîndul îmi spune că fără liniștire (retragere) nu te poți pocăi. Deci de e cu puțință îngăduie-mi cîteva zile de liniștire (de retragere). Și roagă-te ca să o păzesc.*

Răspuns: Frate, am primit planul tău, mai bine zis l-a primit și Dumnezeu, care poate lucra împreună cu tine la ceea ce e bun spre folosul tău după voia Lui și nu după voia ta. Așa ne-a învățat însuși Domnul nostru Iisus Hristos să facem nu voia noastră, ci pe a Lui, precum și

³⁷² Odihna din Împărăția cerurilor este o odihnă, o pace a sufletului. Ea trebuie să înceapă încă de aici.

Sfinții Varsanufie și Ioan

El a făcut-o pe a Tatălui^{372 b} (Io, 6, 38). După El am întins și eu peste tine aripile mele pînă azi³⁷³. Și port poverile, greșalele și disprețuirile cuvintelor mele de către tine și nepăsările tale. Și privindu-le, le-am acoperit, cum privește și acopere păcatele noastre Dumnezeu, așteptînd pocăința ta³⁷⁴. Iar tu te-ai făcut ca un om care ședea sub un pom ce-l umbrea și a ieșit de sub el la soare, prin ceeace a fost ars și dus la pierzare. Dar cu toate acestea nu te-am părăsit. Căci viu este Domnul și să nu te mire. Pentru că „juratu-s-a Domnul pe Sine că nu voește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu” (Ieș. 18, 23). Dar dacă nu se întoarce, rămîne în stare de piere.

^{372 b} Cînd face cineva voia lui Dumnezeu, își face proprie voia lui Dumnezeu. Dar și-o face cu voia sa, sau își pune voia sa la dispoziția lui Dumnezeu. Căci făcînd omul voia lui Dumnezeu, e activă și voia lui Dumnezeu în voia omului. Cele două voi se unesc în om dar și în Dumnezeu. Dar nu voia lui Dumnezeu se pune la dispoziția omului, ci a omului la dispoziția lui Dumnezeu. Cele două voi ajung la o unitate, dar fără confuzie.

³⁷³ După Hristos, sau datorită Lui, a putut întinde și Varsanufie aripile sale ocrotitoare peste fiii săi duhovnicești. Căci fără puterea și dragostea lui Hristos primită de el, n-ar fi putut-o face aceasta. Dar nici el n-ar fi ajuns fără aceasta, la iubirea deplină de oameni voită de Hristos.

³⁷⁴ Poartă și acoperă și Varsanufie greșalele fiilor săi duhovnicești, cum le poartă și acoperă Hristos. Dar numai pentru că e unit cu Hristos le poartă și le acoperă și el, adică numai pentru că puterea lui Hristos se află și în el, nu pentru că o face aceasta din puterea proprie. Poartă acele greșeli chiar dacă ele înseamnă și un dispreț al sfaturilor date de el, care ar putea fi luat ca o jignire personală. Căci iubirea învinge pornirea de a se simți jignit. Hristos prezent în omul credincios și înaintat duhovnicește este prezent ca Cel ce pătimește în continuare pentru cei păcătoși. Deci cel înaintat duhovnicește e unit cu Hristos și de aceea suferă cu el pentru cei păcătoși, însușindu-și puterea dragostei Lui și lucrînd spre întoarcerea lor la pocăință. Uneori aceștia se încapățînează, săvîrșind și mai mari păcate. Însă nici atunci nu sînt părăsiți de Hristos și de Părinții lor duhovnicești.

Dar tu, fiule, mi-ai cerut lucruri acre și dulci; prin cel acru înțeleg voia ta și prin cel dulce ca mierea, pocăința ta. Spunînd: „Îngăduiește-mi puține zile de liniștire în retragere, ca unul ce cunosc ce este în deobște de folos”, ai dovedit mîndrie. Trebuia să zici: „călăuzește-mă pe calea, lui Dumnezeu”. Dumnezeu să lumineze ochii inimii tale ca să cunoști cît mă ostenesc pentru tine, crușîndu-te ca să nu te pierzi. Dar e de trebuință puțină împreună lucrare a ta, în numele lui Dumnezeu. Iată îți dau o poruncă spre mîntuire, pe care dacă o păzești, iau asupra mea zapisul cel împotriva ta (Col. 2, 14)³⁷⁵. Și nu te voi lăsa nici în veacul acesta, nici în cel viitor, cu harul lui Hristos.

Nu te lăsa amăgit prin săturarea pîntecelui. Nici nu te îndulci prin împărtășirea de mîncare și băutură peste trebuința trupului. Și păzește-te să nu judeci pe cineva. Fii ascultător și vei ajunge la smerenie; și se vor arde toate patimile din tine. Nu cîrti, socotind că porunca e grea. Căci nu e cu putință să se mîntuiască cineva fără

³⁷⁵ Așa cum a luat Hristos asupra Sa zapisul existent împotriva noastră și l-a golit de putere pe cruce, suferind în trupul Său pentru păcatele pentru care trebuie să pătimim noi și biruind moartea pentru ele prin curăția cu care a primit-o, așa ia și Varsanufie în unire cu Hristos zapisul fiilor săi duhovnicești, hotărît să sufere și el pentru ei. Cine ce unește cu Hristos prin depășirea oricărui egoism, se unește împreună cu Hristos și cu cei ce se află sub vina păcatelor. Dar e necesar ca și aceștia să doboare granița egoismului lor, pentru ca vina păcatului lor să treacă de fapt asupra lui Hristos și asupra celor ce-i iubesc și să-ți piardă puterea asupra lor, împreună cu moartea ca pedeapsă a acestei vini. Această trecere a vinei păcatelor ce le-au săvîrșit la Părinții lor duhovnicești e întemeiată pe unirea strînsă în simțire a celor din urmă cu cei dintîi. Cei din urmă golesc în ei vina luată dela cei dintîi, prin simțirea lor datorită curăției lor, mai bine zis datorită curăției lor unită cu cea a lui Hristos. Hristos ca unirea Lui cu noi să se realizeze și să se arate și în unirea noastră între olaltă.

Sfinții Varsanufie și Ioan

osteneală și fără păzirea poruncii. Iată am luat dela tine greutatea și povara și datoria și te-ai făcut tânăr, neapăsător de răspundere (nevinovat), curat. Rămii de aici înainte în curăție³⁷⁶. Auzi-L pe Mîntuitorul zicînd: „Iată te-ai făcut sănătos, să nu mai păcătuiești, ca să nu ți se îndeplinească ceva și mai rău” (Io. 5, 14). Dar să nu socotești că te poți mîntui fără osteneală, căci e trebuință de lacrimi și osteneală și silire. Să nu te moleșești cu trupul, căci te va doborî³⁷⁷. Fiindcă în chip sigur sînt doborîți chiar și cei mari dacă nu iau aminte. Îmbărbătează-te deci, fratele meu, și păzește poruncile mele, mai bine zis pe cele ale lui Dumnezeu, și te vei bucura. Și Domnul te va păzi de cel viclean și te va bucura în Împărăția Lui. Cugetă pururea la aceasta. Dorește să te mîntuești și te va mîntui Domnul căruia se cuvine slava în veci. Amin.

240. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ă n : I a r t ă - m ă , s t ă p ă n e A v ă , p e n t r u D o m n u l . S f i n ț i a t a m i - a i s p u s : „ I a t ă ț i s - a u i e r t a t p ă c ă t e l e t a l e ” . D a r A v a I s a i a s p u n e c ă „ p ă n ă c e o m u l a r e p ă c ă r e a d e e l e , î n c ă n - a u f o s t i e r t a t e ” (R e c u e i l a s c e t i q u e d e l ’ A b b e I s a i e , A b b a y e d e B e l l e f o n t a i n e 1 7 9 0 , p . 1 0 0) . Î n s ă i a t ă c ă e u*

³⁷⁶ Păcatele fiului duhovnicesc au fost luate de Părintele duhovnicesc. Acela nu mai are de răspuns pentru ele, e curat de ele, e întinerit, e ca un om care n-a apucat să păcătuiască. Dar trebuie să rămîn așa. Se unește în el nevinovăția și recunoștința pentru cei ce l-au despovărat de păcate cu experiența amară a păcatelor, voind de acum să se ferească de ele. Îmbinarea lor îl poate ajuta să nu mai păcătuiască.

³⁷⁷ Moleșala trupului e moleșala sufletului. Trup trîndav și pretențios a scăpat de sub puterea sufletului. Sau sufletul nu mai are puterea asupra lui. Nu e vorba de trupul bolnav, care n-are atîtea datorii. Ci de un trup care cedează ușor la orice ispită, care nu vrea și de aceea nu mai e în stare să se încordeze fără greutate într-un efort, într-o rezistență.

*am plăcerea de ele*³⁷⁸. *Lămurește-mă, pentru Domnul, că mă chimuește gândul, spunându-mi: „Fiind așa, nu trebuia să primești hirotonia. Căci lucrul acesta e împreunat cu slava deșartă și cu greutate”. De aceea mă îndoesc în diaconia mea. Te rog totodată să-mi spui ce e cu gândul care-mi spune că am fost părăsit de Dumnezeu. Pentru că am fost foarte supărat săptămîna trecută de gândul curviei.*

R ă s p u n s: O, voință a dracilor vicleni ! O, înșelătorie a căpeteniei lor, a diavolului urător de bine și de oameni dela început și pînă la sfîrșit ! Căci precum s-a despărțit el de Dumnezeu, voește să piardă pe toți oamenii³⁷⁹. Frate, ți-am spus că ți s-au iertat păcatele tale de mai înainte, dar n-au încetat și războaiele lor. Căci omul se află mai departe în luptă. Chiar dacă n-ai mai fi făcut păcate, ți-ar fi adus plăcerea lor. Dar pentru că ai mai

³⁷⁸ Ed. Volos la nota 1: „Adică am momeala și amintirea plăcerii, adusă de diavol în imaginația mea”. În traducerea franceză scrisorile de sub nr. 226-250. sînt date ca adresate unui diacon.

³⁷⁹ Diavolul urmărește dezorganizarea întregii creații a lui Dumnezeu, vrea să facă de rîs această operă a lui Dumnezeu în întregimea ei încît oamenii înșiși să o critice și să batjocorească pe Autorul ei. Dar și oamenii înșiși ajung prin aceasta de rîsul demonilor. Amăgiți cu păruta lor independență de Dumnezeu, se declară produsul unei naturi inconștiente și se dispsprețuiesc chiar unii de alții, omorîndu-se și exploatîndu-se și mințindu-se fără nici-un scrupul. Crezînd că batjocoresc pe Dumnezeu, se batjocoresc pe ei înșiși, pierd orice respect între olaltă și-și tocesc capacitatea de a sesiza taina de negrăit a ființei umane. Toți lucrează pentru a sfîșia unitatea umanității și a creației. Sînt purtați parcă de o sete nesfîrșită de a le nimici. De fapt nu le pot nimici. Pentru că taina lui „este” e mai presus de puterea lor. Dar își fac existența lor din ce în ce mai chiunitoare, se rod, dar nu pot duce la neființă existența lor. Folosesc existența lor spre ură și dușmănie, o reduc la o înțelegere superficială, o fac prilej de tristețe și pierd orice sens al ei, printr-un refuz încăpățînat al valorilor evidente și eterne.

Sfinții Varsanufie și Ioan

făcut păcate, cu atât mai mult îți aduc plăcerea lor. Iar ceea ce spune Ava Isaia privește modul plăcerilor pe care le au cei ce se predau lor. De fapt altceva este a-și aduce cineva aminte de dulceața mierei și altceva a primi odată cu amintirea și gustarea ei³⁸⁰. Cel ce și-aduce aminte de plăcerea păcatelor, dar nu săvârșește cele ale plăcerii, ci i se împotrivesc și luptă, acestuia i s-au iertat păcatele de mai înainte.

Dar acestea sînt meșteșugurile vrăjmașului și potrivnicului nostru, care pururea vrea să înghită de vii pe oameni ca să-i ducă la descurajare în privința mîntuirii și la desnădejde în ce privește viața de veci pe cei ce nu se sprijină pe piatra tare a credinței, din care fiecare primește tărie pe măsura lui. Păzește-te deci de acestea ca să nu cazi cu desăvîrșire în mîinile diavolului și se va milostivi de tine Domnul, Cel ce e viu în veci.

Iar în privința hirotoniei, cine îndrăznește să spună despre sine că e vrednic, decît cel cu adevărat nebun și care și-a uitat cu totul de sine ? Deci liturghisește lui Dumnezeu în treapta dată ție, osîndindu-te pe tine și așteptînd mila și ajutorul și puterea Lui. Iar în timpul Liturghiei adu-ți aminte și zi: „Slujiți Domnului cu frică și vă veseliți de El cu cutremur" (Ps. 2, 11); și: „Cel ce face îngerii Săi duhuri și pe slujitorii (liturghisitorii) Lui flăcări de foc" (Ps. 103, 4). Nu te teme, n-ai fost părăsit de Dumnezeu. Căci dacă nu-l părăsim noi pe El, nici El

³⁸⁰ În ed. Volos la nota: „Prin gustarea sfîntul înțelege aci, precum socotesc, însoțirea sau consimțirea cu plăcerea păcatului săvîrșit înainte de om. Deci acestui om care se însoțește prin voință și înclină și consimte cu plăcerea păcatelor săvîrșite mai înainte, prin ceea ce a luat obișnuința și deprinderea păcatului, nu i s-au iertat păcatele, după sfîntul acesta. Dar celui ce nu se însoțește și nu consimte cu plăcerea păcatelor de mai înainte, ci se împotrivesc și luptă cu ea, pentru ura pe care și-a însușit-o față de păcat, i s-au iertat păcatele."

nu ne părăsește pe noi³⁸¹. Căci e voia Lui să ne întoarcem și să ne mîntuim.

Iar supărarea ta din partea curviei vine dela gîndurile tale împotriva aproapelui și dela judecarea lui. Dar și dela familiaritatea îndrăzneată cu cei cu care ți-am spus să nu ai această îndrăzneală. Iar dacă cei ce voesc să se îmbogățească lumește, se primejduesc de multe ori pe mare și în călătorii și rabdă, cu cît mai mult nu trebuie să facem aceasta noi care așteptăm Împărăția cerurilor și voim să fim numiți fii ai lui Dumnezeu ? Noi, cei ce auzim că nu este lupta noastră împotriva sîngelui și a trupului, ci împotriva începătoriilor și stăpîniilor (Ef. 6, 12) ? Te-ai împotrivit tu pînă la sînge păcatului și ai fost istovit de duhul tristeții și al lîncezelii ? Ce-ai răbdat ? Ce-ai suportat ? Ce ispite de multe feluri ai îndurat, bucurîndu-te ? O, monah adormit. Arată diavolului că viețuești lui Dumnezeu, aleargă la El. Predă-I mîinile și picioarele cînd înoți prin valurile gîndite ce te împresoară și te urcă pînă la cer și te coboară pînă în prăpăstiile fără fund (Ps, 106. 26). Îți dau mărturie înaintea lui Dumnezeu, că inima mea s-a întins cu tine cum știe Dumnezeu Cel ce-a zidit-o și a pus în ea legămîntul sfințelilor porunci pázite de ea, ca să te scoată din întunec, cu puterea lui Dumnezeu, la lumina cea adevărată și dela osînda morții la viața dreptății³⁸². Ia aminte la tine, frate. Căci fără osteneala și smerenie e cu neputință să te mîntuești.

³⁸¹ Dacă nu ne închidem Lui, pătrunde în noi.

³⁸² Inima Părintelui duhovnicesc se întinde prin toate valurile ispitelor și greutăților cu care luptă fiul duhovnicesc, ca să-i dea putere să le învingă și să-l scoată din întunec la lumină. Iubirea îl face să învingă spațiul ca să fie cu el pretutindeni, așa cum e și inima mamei cu fiul ei, participînd la bucuriile și necazurile lui și comunicîndu-i în orice situație o putere corespunzătoare cu starea în care se afla acela.

241. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e*
Batrîn: Fiindcă Sfinția ta mi-ai poruncit să liturghisesc,
arată-mi, te rog, ce trebuie să gîndesc sau să cuget stînd
lîngă altar cu preotul și împărțind sfînta Pîine și dînd sf.
Potir spre băutură, sau ducînd sf. Împărțășanie la cineva
?^{382b} Și dacă trebuie să îmbrac un veșmînt rînduit anume
pentru slujba Liturghiei, sau să-mi acopăr trupul cu o
haină pînă la călcîie ?

Răspunsul lui Varsanujie: Frate, toate cele ce se fac simbolic au înțelesuri duhovnicești și tu le cugeti trupește. Cel ce slujește ca diacon trebuie să fie ca heruvimii întreg ochiu, întreg minte, cugetînd și privind la cele de sus, slăvind-le cu frică și cutremur. Căci poartă trupul și sîngele nemuritorului împărat. El ia și chipul serafimilor prin cîntarea doxologiei și prin legănarea sfintelor lor aripi deasupra Tainelor ascunse, arătînd prin aripi ușurarea de cele pămîntești și materiale și strigînd neîncetat cu mintea, în biserica omului lăuntric, cîntarea de biruință închinată slavei de mare cuviință a Dumnezeuului nostru: „Sfînt, sfînt, sfînt e Domnul Savaot. Plin este cerul și pămîntul de mărirea Lui". De rostirea înfricoșătoare a acestei vestiri fuge diavolul tremurînd dela sufletul rob și sînt alungați demonii, lăsîndu-l liber de robia lor. Acesta vede acum că i-a răsărit lumina cea

^{382b} În ed. Volos la notă: Se vede aci și mai clar că cel ce scrie Bătrînului era diacon. Se spune că diaconul „împărțea" (μερίζεται) Sf. Pîine, nu o desfăcea în patru (μερίζεται), căci aceasta o făcea atunci preotul ca și azi. Diaconul însă o împărțea ca să o dea celor care se împărțășeau, precum dădea și potirul. La fel ducea Sf. Împărțășanie celor ce din binecuvîntate pricini nu puteau veni la biserică.

adevărată³⁸³. Și luînd aminte vede măreața frumusețe a Mielului nemuritor și dorește să se sature de trupul și de sîngele Lui. Și atunci aude pe David strigînd și grăind cu glas mare: „Gustați și vedeți că e bun Domnul” (Ps. 33, 9)³⁸⁴. Și sufletul apropiindu-se cu frica, se face părtaș al trupului^{384 cont} și al sîngelui Lui și gustul lor se face neșters în el, păzindu-l de toată patima³⁸⁵.

Acestea cugetă-le, fie că stai în fața Sfințelor, fie că le împărți și le dai de băut, fie ca duci sf. Împărtășanie la cineva, fie ca aduni Sfintele, fie că împlinești simplu toată slujirea la altar.

Cît despre veșmînt, agonisește-ți hlamida duhovnicească, care face plăcere lui Dumnezeu. Iar haina

³⁸³ Ceeace se petrece în planul nevăzut, se prelungește și în simțirea sufletului. Acest om nu se mai simte stăpînit de nici-o patimă, ci e cu totul liber și ușor zburînd ca un serafim în văzduhul spiritual din preajma împăratului atotiubitor al tuturor, care e totodată lumina care le umple pe toate de sens: sensul iubirii eterne între toate, din izvorul iubirii supreme a Sfintei Treimi.

³⁸⁴ Lumina tuturor sensurilor aflate în iubirea eternă dintre toate, sufletul vede concretizate în Mielul în stare netrecătoare de jertfă gata să-și dea oamenilor spre mîncare și băutură trupul și sîngele Lui ca pline și ca simple dătătoare de viața nemuritoare. Ca să ne poată da toată bogăția darurilor sale dumnezeiești a luat trup omenesc accesibil nouă, l-a pus în stare de jertfă generoasă pentru noi, ca expresie a iubirii pînă la ultimul capăt pentru noi și ne dăruiește prin această mij-

^{384 cont} locire toată comoara bunătăților Sale, Domnul e bun, e dulce și ne face și pe noi buni și dulci unii altora. A ne înfîlmi în Hristos unii cu alții e în a ne înfîlmi în delicatețe, în bunătate, în plinătatea vieții fără sfîrșit, în înțelegerea valorii reciproce eterne, înrădăcinată în Dumnezeu. Ce ocean de sensuri ni se descopere în Hristos, Lumina Tatălui etern care s-a apropiat de noi pentru veci prin trup !

³⁸⁵ Umpluți și îmbibați adînc și pentru totdeauna de dulceața blîndă și iubitoare a Mielului jertfit pentru noi, nu ne mai poate atrage din ea nici-o patimă grosolană și de moment. Căci orice patimă apare celui ce se află la acest nivel ca o aspră și jalnică trivializare.

Sfinții Varsanufie și Ioan

pînă la călcîie înseamnă omorîrea mădularelor. Căci spune-mi, frate, dacă omul poartă o porfiră întreagă de mătase și e desfrînat, îl curățește veșmîntul de curvie sau de alte patimi ? Deci ce vor face cei vrednici de Sfintele Taine dar lipsiți de veșminte ? O singură haină ne-a poruncit Domnul să purtăm: pe cea a virtuților. Fie ca Domnul să ne învrednicească de aceasta pe noi toți în veci. Amin.

242. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ă n . I a r ă - m ă , s t ă p ă n e , ș i t e r o a g ă p e n t r u , m i n e p r i n D o m n u l , c a s ă n e s f i n țe a ș c ă s i m țe u r i l e m e l e . C ă c i S f i n țe i a t a a i s p u s d e s p r e d i a c o n c ă t r e b u e s ă f i e c a h e r u v i m i i ș i s e r a f i m i i . D a r e u m ă i n t i n e z p r i n e l e . C e s ă f a c c a s ă n u m i f i e d i a c o n i a s p r e j u d e c a t ă ? C ă s ă n t u n n e t r e b n i c ș i n u p o t s ă m ă i n f r ă n e z . A j u t ă - m ă p e n t r u D u m n e z e u , c a s ă n u p i e r d d e t o t s u f l e t u l m e u .

Răspuns: Silește-te, diaconia ta, ca să ai totdeauna în minte cum trebuie să fie diaconul și cum ești. Gîndește-te la moarte și cum vei avea sa răspunzi lui Dumnezeu și, osîndindu-te neîncetat, inima ți se va străpunge ca să primească pocăința. Cel ce zice prin proorocul: „Spune tu întîi păcatele tale ca să te îndreptezi” (Is. 43, 26), te va face drept și te va scăpa de toată osteneala. Căci zice: „Dumnezeu e Cel ce îndreptățește, cine ne va osîndi ?” (Rom. 8, 33). Precum ți-am arătat în felurite rînduri, agonisește smerenie, ascultare și supunere și te vei mîntui. Și să nu spui, împotrivindu-te: „Pentru ce aceasta și pentru ce aceea?” Ci fă-te ascultător mai ales față de Ava al tău, cel ce după Dumnezeu se îngrijește de tine și căruia i s-a încredințat sufletul tău³⁸⁶. Și dacă te vei sili să păzești

³⁸⁶ Smerenia și ascultarea au o importanță hotărîtoare în mîntuire, pentru că ele înseamnă omorîrea oricărui egoism, care desparte nu

acestea, eu voi face mai mult decît prisositoare puterea mea. Domnul să te păzească și să te acopere de cel viclean. Amin.

243. A aceluiaș către acelaș: Spune-mi, Părinte, ce mă sfătuești să fac în mica slujire liturgică pe care o am ? Că chiar dacă nu sînt batjocorit de draci, ca în cea mai mare parte din timp, fie pînă și pentru o haină, nu mi-e ușor să mă înfrînez. Voi face de aci înainte tot ce poruncești ca să fiu miluit. Căci Dumnezeu știe în ce neorînduială și în ce patimi mă aflu. Roagă-te pentru mine prin Domnul, ca să nu fiu despărțit de sînul vostru măcar în veacul acesta. Căci mă rușinez să o cer pentru veacul viitor, din pricina patimilor mele.

Răspuns: Frate, „silirea în toate” (Pateric, ed. franc.: Les sentences des Peres du desert, Solesmes, 1966, p. 362, nr. 16) și smerenia îl duc pe om la sporire. Căci zice Apostolul: „Întru toate necaz pătimind, dar nu strîmtorați” (II Cor. 4, 8). Aruncînd toate cele materiale ale noastre asupra Avei și neținînd nimic în mîinile noastre, Dumnezeu știe și ne este martor că nu socotim că el trebuie să ne mulțumească, ci că noi trebuie să-I mulțumim că a luat povara noastră și ne-a eliberat de griji. Căci și Apostolul Petru zice: „Supuneți-vă fiecărei făpturi omenești pentru Domnul” (I Petru 2, 13). Iar Iacob a zis că „oricine păzește toată legea, dar pacătuește

numai pe om de om, ci și pe om de Dumnezeu, ca un zid despărțitor (Ef. 2, 14). Unde sînt acestea, simte intrînd Dumnezeu neîmpiedicat. Căci simți o autoritate supremă în față căreia te smerești și pe care o ascuți. În smerenie și ascultare liberă și bucuroasă îți trăești scăparea de toate silniciile, și relația liberă cu Dumnezeu cel absolut liber, care te, bucură de recunoașterea lui liberă și iubitoare din partea ta. În smerenie îți vezi și îți accepți liber infinita ta micime și implicit susținerea prin infinita putere și dărnicie iubitoare a lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

față de un punct al ei, s-a făcut vinovat față de toate" (Iacob 2, 10). De aceea se cere să nu faci cineva voia sa, ci să se ocărăscă în toate și așa va afla mila lui Dumnezeu. Dar dacă își va bate diavolul joc de el, făcându-l să cugete ceva mare despre sine, sau că a lucrat bine, pierde toate cele ce a făcut. Deci făcând ceea ce faci, smerește-te, zicînd: „Iartă-mă, Doamne, ca am îngreunat pe Ava, aruncînd asupra lui sarcina mea". Domnul Iisus Hristos să vă mîntuiască pe voi. Amin.

244. Alt frate diacon n-a mai voit să slujească la altar, gîndindu-se la păcatele sale de mai înainte. Și a întreat pe acelaș mare Bătrîn despre boala sa trupească. Și i se răspunse acestea:

Frate, Scriptura ne-a învățat ca „cei ce voesc să viețuiască cu dreapta credință după Hristos, vor fi prigonîți" (II Cor. 3, 12). Cum putem fi prigonîți în vremea de acum ? Prin demonii care ne gonesc dela frica de Dumnezeu și dela slujirea Lui. Iar pocăința pentru păcat stă în a nu-l mai face; și izbăvirea de rele stă în oprirea dela ele. Să nu te întristeze cele dinainte și nu te opri dela slujirea de diacon, dar închin-o lui Dumnezeu cu frică și cu cutremur. Și ia aminte că ea aduce sfințire sufletului tău³⁸⁷. Și dacă crezi așa, vei tremura pururea ca să nu păcătuești și să nu cazi din sfințenie. Poartă pătimirile și necazurile, căci ele sînt o certare îndreptătoare a lui

³⁸⁷ Refuzul de a sluji la altar pentru păcate trecute înseamnă a te lasă gonit de demoni dela această slujbă. Varsanufie repetă că însăși reținerea dela păcate înseamnă izbăvirea de ele. Căci aceasta aduce, în tăria manifestată de ea, și o transformare în ființa ta, dat fiind că reținerea înseamnă o frică continuă de Dumnezeu, un fel de trăire a puterii Lui în tine. Aceasta e una cu o sfințire care e potrivită cu slujirea plină de cutremur la altar, care ea însăși sporește această sfințire.

Dumnezeu. Și El te va milui și-ți vor fi spre mîntuirea sufletului tău³⁸⁸.

245. *Alt frate a întrebat pe acelaș mare Bătrîn: Spune-mi, Părinte, dacă este o iuțime dela fire și alta contrară firii ? Si care e deosebirea între ele ?*

Răspuns: Frate, este o iuțime dela fire și una contrară firii. Cea dela fire se luptă ca să nu se împlinescă voile poftei. Aceasta nu are nevoie de leacuri căci este o iuțime tămăduitoare. Cea contrară firii se luptă cînd sînt împiedicate voile poftei să se îndeplinească. Aceasta are nevoie de leacuri mai multe pe seama poftei. Căci mai mare decît ostașul este cel ce-i dă putere. Și dacă acesta este slăbit, ostașul nu mai are putere³⁸⁹.

246. *Întrebarea aceluiăș către acelaș Bătrîn: De unde au venit în om patimile ?*

Răspuns: Dumnezeu a creat atît sufletul cît și trupul fără patimi. Dar a căzut în patimi prin neascultare.

247. *Alt frate a întrebat pe acelaș mare Bătrîn: Sînt tulburat de patimile sufletului meu. Spune-mi, pentru Dumnezeu ce să fac ca să mă eliberez de ele ? Și roagă-te pentru mine.*

³⁸⁸ Răbdarea boalei și a necazurilor cu sentimentul ca sînt o certare a lui Dumnezeu spre îndreptare, produce și ea o mutație treptată în ființa ta, împreună cu scăparea de păcate prin reținerea dela ele. Păcatul și virtutea sînt stări totale ale ființei umane, care se modifică prin libertatea omului. Acolo unde se neagă păcatul și virtutea se neagă libertatea și puțința de schimbare în bine sau în rău a firii omenești prin libertate, omul fiind considerat ca o bucată a naturii, în care se împlinesc legile firii fără voia lui.

³⁸⁹ Pofa e cea care dă putere iuțimii, ca unui ostaș al ei..

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns: Frate, cel ce voește să se mîntuiască și dorește să fie copilul lui Dumnezeu, să agonisească smerenie, supunere și ascultare; și neîndrăzneală^{389b}. Ia seama că ai spus: „Ce să fac?” Și iată ți-am spus. Și-ți dau cheazășie că nu vei fi stăpînit nici de vrăjmașul, nici de patimi. Căci se ard de smerenie ca de foc și inima ta se înseninează luminată de Hristos³⁹⁰. Lui fie slava în veci. Amin.

248. *Acelaș frate, primind dela Ava porunca să locuiască cu un bătrîn și să-i slujească aceluia, a întreat pe celălalt Bătrîn: Cum pot să cunosc, Părinte, de e după Dumnezeu să șed (în chilie), sau că nu mă păgubesc nefiind cu frații în mînăstire, ci de unul singur, stare în care mă necăjesc patimile ? În privința patimilor, ce poruncești să fac ? La fel și despre somn ? Căci mă tem de stăpînirea lui. Tot așa despre uitare. Și fiindcă sînt foarte supărat de patima cea urîtă, care este semnul învoirii mele cu ea ?*

Răspunsul lui Ioan: De voești să ști dacă te vătămă sau îți este de folos să șezi (în chilie), ai acest semn: Dacă șezi din ascultare, află că te folosești; căci zice:

^{389b} E o îndrăzneală bună și una rea. Cea bună e cea care are încredere în mila lui Dumnezeu. Cea rea e obrăznicia de a sfida poruncile lui Dumnezeu, de a nu se smeri, de a nu face ascultare de cei rînduiți cu treburile de obște, de a trece peste regulile bunei cuvinte între oameni. Ea e unită cu nerușinarea. Ea pare un act de libertate dar nu e așa. Adevărata libertate e în smerenie, căci ea se hrănește din iubirea lui Dumnezeu și față de Dumnezeu, între cel smerit și Dumnezeu e o relație intimă de iubire în libertate. Obraznicul, nerușinatul e dimpotrivă împins la îndrăzneala sa de o patimă minată de desfrîu, sau de mîndrie.

„Ascultarea e mai presus de jertfa" (I Împ. 15, 22). Dar dacă te împotrivești în cuvînt, te vatemî. Căci aceasta este dintr-o voie rea. Apoi, nu te despărți de frați. Sa nu fie ! Și Dumnezeu a rînduit așa, ca, dată fiind slăbiciunea trupului tău, să ai o ușurare prin bătrîn.

Cît privește patimile, ele nu pot să nu fie mișcate împotriva omului spre probarea lui. Căci „bărbatul neispitit e neprobat" (Agrapha, nr. 90). Și fiindcă ai spus: „Șed de unul singur", nu cugeta așa, căci aceasta te-ar vătăma.

Pentru că nu ești singur, dacă crezi, ci ai pe Dumnezeu ³⁹⁰ ^{390 b}, Căruia te-a predat marele Bătrîn, precum ai și rugăciunea care conlucrează cu tine. Numai să nu vrei să arăți altceva decît ascultare și atunci te vei mîntui ³⁹¹. Deci nu te teme, căci nu te vei vătăma.

Iar despre psalmi, fă și tu cum fac frații, cîntînd trei psalmi și făcînd îngenuncheri. Nu te va birui somnul. Trebuie sa faci așa în timpul nopții, afară de caz de boală.

Uitarea este pieirea sufletului. Ea vine din disprețuire și negrije ³⁹².

³⁹⁰ Poate acesla e unul din sensurile lumii în care e văzul Hristos umplînd inima isihăștilor ce practicau, începînd din sec. XIII—XIV rugăciunea neîncetată. Smerenia și ascultarea aduce liniște pentru că omul s-a regăsit pe sine însuși, la largul său, în iubirea lui Dumnezeu în Hristos.

^{390 b} Cine crede în Dumnezeu, îl are pe Dumnezeu lîngă el și în el. Credița și rugăciunea sînt semnul lucrării lui Dumnezeu în om. Cînd gîndești la cineva, ești într-o comunicare cu el. Cu atît mai mult ești în comunicare cu Dumnezeu cînd gîndești la Dumnezeu cu încredere în El și cînd îi adresezi cererile tale de ajutor.

³⁹¹ În ascultarea neșovăelnică te-ai eliberat de tine și te-ai predat lui Dumnezeu în mod deplin. Căci în numele Lui ascultî pe cel care îți este dat ca să-l ascultî.

³⁹² Uitarea e neglijență. Ea are tendința de a se repeta, devenind obișnuință. Prin ea uiți întîi de datoriile tale și apoi chiar de tine însuși. Dar prin aceasta uiți și de Dumnezeu. Ca atare ea e moartea sufletului, căci e moartea sensibilității tale față de realitatea lui

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iar patima rușinoasă și urîță are nevoie de osteneala inimii și a trupului, ca să se desrădăcineze: a inimii prin rugăciunea neîncetată către Dumnezeu, a trupului prin asuprire și supunere cu toată puterea.

Iar semnul învoirii stă în a plăcea lucrul acesta omului și a se îndulci în inima lui și a cugeta la el cu plăcere. Iar când cineva se împotrivesc gîndului și luptă să nu-l primească, arată că nu primește învoirea, ci războiul. Și aceasta pricinuește omului probare și sporire. Domnul Iisus Hristos să te curățească pe tine de păcatele tale și să te întărească cu bunătatea Lui în slăbiciunea ta. Amin.

249. Întrebarea aceluiaș către acelaș: Ce este ascultarea ? Și ce trebuie să cer în rugăciune ? Și dacă îmi spune cineva: „Roagă-te pentru mine”, ce trebuie să fac ? Oare trebuie să-l pomenesc totdeauna ?

Răspuns: Ascultarea taie voia. Dar fără silință nimenea nu poate dobîndi ascultarea³⁹³. Iar dacă șezi (în chilie)

Dumnezeu, față de adîncul netrecător al vieții tale, rămîiînd cu privirea numai la planul biologic al existenței tale.

³⁹³ Ascultarea e o tăiere a voii tale de suprafață, printr-o altă voie mai adîncă. E tăierea voii plăcută e egoismului, prin voia de a-ți stăpîni egoismul plăcerilor, care te ține în îngustimea orizontului biologic și individualist, și de a te ridica în largul orizontului dumnezeesc și altruist. E mai multă încordare a voii în a asculta decît a nu asculta. Voia egoistă e un capriciu ușuratec, e un răsfăț. De aceea se poate spune că nu se poate tăia voia neascultătoare fără o osteneală a inimii și a trupului. Se numește voia ce se cuvine tăiată, „voia proprie”, pentru că prin ea omul se slujește numai pe sine în mod egoist, sau în primul rînd pe sine. Dar și voia prin care taie cineva această „voie proprie” e voie care-l are pe om ca subiect, dar ca subiect care-și pune voia în slujba lui Dumnezeu și a semenilor. Și prin aceasta în slujba eului său destinat la o viață înaltă și netrecătoare. El face oarecum voia altora, dar în voia egoistă a lui, ci voia care slujește binele lor, identic cu binele propriu. În acelaș timp face voia lui

pentru ascultare și nu pentru odihna trupului, prin aceasta nu împlinești voia ta, nici nu șezi din patima, ci mai vîrtos ca să placi lui Dumnezeu. Dar dacă șezi îndulcindu-te de odihna, nu placi lui Dumnezeu.

Cît privește rugăciunea, zi: „Doamne, izbăvește-mă pe mine de păcatele mele și de patimile de ocară”. Și dacă cineva îți spune: „Roagă-te pentru mine”, zi în inima ta: „Dumnezeu să ne miluiască pe noi” și ajunge. Iar a-l pomeni totdeauna nu ți-e dat ție, ci celor desăvîrșiți, care se pot ruga neîncetat unii pentru alții³⁹⁴.

250. Întrebarea aceluiaș către acelaș: Te rog, Părinte, să-mi spui cum pot să cunosc că sînt întru supunere și am părăsit voia mea ? Și ce trebuie să fac ca să fiu de-o potrivă cu frații ? Căci aud dela Părinți că cel ce se află

Dumnezeu care urmărește binele său și al semenilor săi. Căci cum spune Sf. Maxim Mărturisitorul (Opuscula theologica et polemica), Dumnezeu voește ceeace promovează firea adevărată a omului, deci ceeace e conform cu voia adevărată a omului. În felul acesta în adînc voia lui Dumnezeu și voia omului (sau a tuturor oamenilor) coincid, deși subiectele sînt diferite. Totuși întrucît voia lui Dumnezeu stă la baza ființei și voii omului, deși cea din urmă nu e dela sine, se poate vorbi de două voi. Așa se poate vorbi și de două voi în Hristos, dar și de o unitate desăvîrșită între ele, mai ales că în El este și un unic subiect al lor. În împărăția lui Dumnezeu va fi o unire deplină între voia tuturor oamenilor și voia lui Dumnezeu, după pilda unirii celor două voi în Hristos.

³⁹⁴ Cine se roagă pentru altul, cîștigă și el însuși. Căci săvîrșește nu act de iubire și sporește în ea, ridicîndu-se la o stare superioară. Apoi se roagă și pentru sine. Căci prin însuși faptul că se roagă, se pune în legătură cu Dumnezeu, dela care vine bunătate și putere. Deci rugîndu-te pentru altul continuu, te rogi și pentru tine continuu. Și cîți o pot face aceasta? Apoi cine poate să aibe mereu în minte pe toți în mod continuu ? Dar cel desăvîrșit îi poate avea virtual în gînd. În orice caz rugăciunea cuiva pentru altul îl unește cu acela în cugetul lui. Astfel rugăciunea este un mijloc de unire între oameni pentru că e un mijloc de unire între ei.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Întru supunere și nu-și face voia sa, ci e de-o potrivă cu frații în toate, înaintează repede. Și îmi cercetez inima ca să aflu dacă duc viața de mînăstire ca frații și nu primesc asigurare, deoarece desleg (postul) înaintea lor și mă împărtășesc mai repede de mîncare și mănînc de unul singur. Ași vrea să mă probez dacă pot mîncă mai tîrziu, dar mă tem din pricina bolii.

Răspuns: Poți să afli dacă duci viață de mînăstire din aceea că nu faci vre-un lucru din voia ta, nici nu mănîci de unul singur, nici cu frații, ci ca faci cele poruncite ție, fără discuție. Te socotești pe tine ca unul din bolnavi. Dar bolnavii sînt în afară de mînăstire, pentru ca mănîncă singuri ? Să nu fie ! Ci o fac aceasta pentru boala lor, la porunca Avei. Așa ți-a dat și ție Dumnezeu ca motiv slujirea bătrînului, ca să nu se smintească cei nedepriși văzîndu-te pe tine mîncînd mai repede. Deci nu atîrnă de tine să mănînci mai tîrziu cu cei ce nu sînt bolnavi. Iar dacă ești bolnav, iarăși trebuie să te îngrijești, cece naște în tine întristare. Deci odată ce ți s-a dat motiv să nu pricinuești cuiva gînd de sminteală, nu fi chinuit că mănînci de unul singur. Astfel viața de mînăstire și egalitatea fraților din mînăstire stă în a face orice lucru la porunca Avei și nu după voia proprie. Nu-ți aduci aminte că ai luptat cu Ava și n-ai voit să împlinești porunca lor? Cam ai cutezat să murmuri în prostia ta ? Te luptai ca să nu mănînci? Nu te luptai pentru voia ta ? Dacă voești să te folosești și să rămîi în viața de mînăstire, taie voia ta în toate și supune-te de-o potrivă cu frații și iată ești împreună viețuitor cu ei în obștea mînăstirii spre folosul sufletului tău³⁹⁵, călăuzit de Părinții tăi, de marele Bătrîn

³⁹⁵ Nu în uniformitatea lucrului de împlinit stă unitatea vieții în mînăstire, ci în uniformitatea ascultării de Părinții din mînăstire, care dau fiecărui monach să îplinească un lucru potrivit cu cece este

și de ceilalți. Urmează sfătuirii lor cu harul lui Hristos. Căci ei cunosc, frate, mai bine ca tine ceea ce e de folos sufletului tău.

251. *Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Cerîndu-i-se de către bătrînul slujit de el, care era cleric, în vreme ce el însuși nu era cleric, să facă rugăciunea și să binecuvînteze mîncarea, sau fiind însărcinat cu altele de felul acesta, a întreat dacă trebuie să-l asculte în privința aceasta.*

Răspunsul lui Varsanufie: Ferește-te de a te bucura pentru cinstea ce ți se dă, dar arată ascultarea care alungă împotrivirea urîtă de Dumnezeu și de cei ce-L iubesc pe El. Ține ascultarea care înalță la cer și face pe cei ce o au asemenea Fiului lui Dumnezeu³⁹⁶. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

252. *Alt frate (Ed. franc. — Dorotei) a întreat pe celălalt Bătrîn: Deoarece am niște bani (niște bumuri) și voesc ca o parte să o dau mînăstirii iar alta săracilor,*

de folos lui. Toți trebuie să se supună în mod absolut ca lui Dumnezeu, dar pentru a fi condus fiecare spre desăvîrșire pe linia potrivită lui, conform talanților proprii care trebuie dezvoltăți, dar și a slăbiciunilor lui, de care trebuie să țină seama. Apostolul Petru merge pe linia lui, Ioan pe a lui, dar fiecare în aceeaș totală dăruire lui Dumnezeu. Dumnezeu n-a făcut pe oameni uniformi și nici nu vrea să-i uniformizeze.

³⁹⁶ Supunerea fiind una cu smerenia urcă pe cel ce o are la cer, după cuvîntul Mîntuitorului: „Cel ce se smerește, se va înălța” (Mt. 23, 12; Petru 5, 6). Căci prin smerenie s-a urcat și Fiul lui Dumnezeu ca om la cer în smerenia și ascultarea totală, prin care omul s-a ridicat dincolo de sine, dă de Dumnezeu, se deschide total lui Dumnezeu. Pînă e preocupat de sine în sens egoist, nu poate experia pe Dumnezeu și nu-L poate primi. În smerenie se poate uni omul cu Dumnezeu și cu toți, poate cuprinde pe Dumnezeu și pe toți.

spune-mi Părinte, trebuie să-i împart aceștia prin Ava?
397

Răspunsul lui Ioan: Frate, cele dintâi răspunsuri ți le-am grăit ca unui om care are încă trebuință de lapte (Evr. 5,12). Acum însă când vorbești de supunerea desăvârșită, fă și tu ceeace s-a scris: „Deschide gura ta și o voi umplea” (Ps. 80,11). Frate, nu trebuie să înveți dela mine cel mai mic ce să faci, ci ascultă ceea ce s-a scris în Faptele Apostolilor despre cei ce-și vindeau ale lor și puneau prețul lor la picioarele Apostolilor, deci că „împărțeau fiecăruia după trebuința ce o avea” (Fapte 4, 35), nu prin ei, ci prin Apostoli. Și așa ei sau izbăvit de grija banilor și de slava deșartă. De dorești deci să ajungi la această măsură și să te bucuri de negrije și să te ocupi de grija de Dumnezeu³⁹⁸, fă și tu așa. Frate, foarte puține sunt cele de față de cele ce s-au dat de către unii lui Ava Isaia. Căci „îi dădeau lui mii de monezi, zicînd: „Folosește-le cînd știi”. Nu-i spuneau unde sau cum. Aceștia au făcut un lucru desăvârșit și s-au eliberat de griji. Iar tu odată ce a fost voia lui Dumnezeu să vii la bucuria aceasta ești dator să ai mulțumire și să arăți mulțumirea ta celui ce poartă povara ta. Nu cumva

³⁹⁷ Trad. franc. dă scrisorile dela nr. 259 pînă la 338 ca adresate lui Dorotei, ale cărui „învățăături” le-am dat în traducerea românească din vol. 9 din Filocalia, p. 463—645.

³⁹⁸ E grije și grije. E grija de noi înșine și deci de ale lumii, prin care satisfacem trebuințele noastre, și grija de Dumnezeu, care nu mai e în slujba egoismului. Prin cea din urmă arucăm asupra lui Dumnezeu grija de noi și El poartă grija de noi (I Cor. 5, 7). Aceasta e propriu zis grija de a nu avea grija de noi, de a fi liberi de noi pentru Dumnezeu în care e toată viața noastră de acum și din veci, toată respirația spirituală, toată siguranța de noi înșine. A avea grije de Dumnezeu e a gîndi mereu la El și la împlinirea poruncilor Lui, prin care înaintăm în viețuirea cu El și în grija de semenii, iar prin aceasta împlinind adevărata grijă de noi.

semănătorul celor rele să samene în tine gîndul că cel ce a primit banii tăi trebuie să-ți mulțumească³⁹⁹. Dumnezeu să facă cu tine ceea ce este de folos mîntuirii sufletului tău.

253. Acelaș a întreat pe marele Bătrîn de trebuie să împartă banii (bunurile) prin Ava și cum să-i împartă și cui ?

Răspuns: Domnul să te binecuvînteze, fiule. Vrei să fii fără grije și nu vrei, fiind împiedicat de voia ta. Spune numai ce voiești să se lase obștei și pe seama celor lipsiți și fii fără grije. Aceasta este ascultarea, să nu ai stăpînire peste tine⁴⁰⁰. Ce e mai de preț decît sufletul tău, de care Domnul a spus că e mai de preț decît lumea întregă (Mt. 16, 26) ? Și dacă l-ai predat pe el lui Dumnezeu și

³⁹⁹ Dacă adresatul ar socoti pe conducătorul obștei dator să-i mulțumească pentru banii dați, i-ar socoti pe aceștia mai departe ca ai săi și s-ar mîndri pentru fapta ce-a făcut-o. El s-ar fi uitat propriu zis pe sine, ci ar fi dat eului său o față mai pioasă, mai înșelătoare, superioară celor ajutați. Și într-un fel i-ar jigini pe cei pe care i-a ajutat. De aceea să nu ne mire cînd cei cărora le-am făcut ceva se arată „nerecunăscători”, sau cînd arată o recunoștință de silă, falsă, pentru că mai au nevoie de noi. Desigur au și aceia o vină. Dar nu contribuim oare și noi la vina lor ?

⁴⁰⁰ Să nu fii stăpînit de nimic fără voia ta e o treaptă. Dar să nu te lași stăpînit în numele Domnului sub pretext că vrei să dispui tu de tine însuși, poate să însemne că ești stăpînit de toate capriciile. Sf. Ap. Petru ne spune: „Trăiți ca oameni liberi, dar nu ca și cum ați avea libertatea drept acoperămînt răutății, ci ca robi ai lui Dumnezeu” (I Petru 2,16). Numai în Dumnezeu poți fi liber de tine, deci de toate cele inferioare. Numai în ascultare de Dumnezeu simți cu tărie mărirea Lui și iubirea Lui care te face liber de toate cele mărginite și te duce la viața adevărată neîngustată. Pe de altă parte a asculta de Dumnezeu înseamnă a-L lăsa pe El să fie Stăpîn cu iubirea Lui asupra ta și a nu voi să fii tu însuși stăpîn asupra ta închis față de iubirea Lui. Căci aceasta este o altă robie.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Părinților tăi duhovnicești, de ce mai șovăești să le încredințezi lor cele mai neînsemnate ? Vezi cum te războesc fără să-ți dai seama slava deșartă și necredința ? Și dacă ești așa, nu le-ai încredințat cu adevărat lor nici sufletul tău și atunci cum aștepti să fii miluit prin ei ? Eliberează-te de griji, de voești să te ocupi cu Dumnezeu eliberat de toate. Și eu voi purta grija de a împlini ceea ce ai hotărât. Ocupă-te numai fără grije de Dumnezeu. Și iartă-mă pe mine de dragul iubirii⁴⁰¹.

254. Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Spune-mi părinte, cum ajunge cineva să-și poată tăia voia sa și la starea în care să poată spune: „Iată am lăsat toate și am urmat Ție" (Mt. 19,27) ? Pentru că am ținut pentru mine un mic locșor (o bucată de pământ) pentru întreținerea mea. fiindcă sînt bolnav.

Răspunsul lui Varsanufie: Părăsirea voii proprii e una cu vărsarea sîngelui, adică cu a ajunge cineva în lupta de

⁴⁰¹ De ce își încheie toate scrisorile, cerînd iertare adresatului, deși nu-i greșește cu nimic ? El n-ar putea fi fericit în Dumnezeu, dacă ar ști că cineva a rămas în afară, fiind tulburat de ceva împotriva lui. El trebuie să lupte continuu ca să însenineze sufletul oricărui om cu care a avut o legătură pe pămînt. De aceea cine nu iartă sau nu cere iertare nu poate intra în Împărăția iubirii. Apoi cine poate spune că a făcut totul pentru altul. Poate că cineva să fie tulburat. Chiar de o gelozie pe cei foarte credincioși și buni și să nu se simtă bine văzîndu-i. De aceea cei buni au trebuința să se smerească la culme pentru a nu le da acelor sentimentul că se socotesc superiori. Dacă totuși nu-i pot face să accepte societatea lor în Împărăția cerurilor, rămîn pe de o parte cu o compătimire pentru ei, dar pe de alta n-au ce să le facă. Într-un fel aceia se simt „mai bine” în afara societății lor. E mai suportabil pentru ei chinul ce le vine din disprețul bucuriei de bine a celor buni, decît trăirea de silă în societatea lor.

a-și tăia voia sa pînă la moarte^{401 b}. Iar cuvîntul: „Iată am lăsat toate și am urmat Ție", vorbește despre desăvîrșire și nu despre mici locșoare și puțini bani. El mai vorbește și despre gînduri și vreri. Dar tu n-ai ajuns încă la această desăvîrșire. Cînd te vei apropia, vei auzi ce trebuie să faci. Deocamdată ține-te numai de aceasta; fii fără griji față de toate lucrurile și grijile. Iar locșorul ține-l deocamdată spre întreținerea ta. Domnul Iisus Hristos să te ducă la bucuria aceea negrăită. Căci El este lumina veșnică⁴⁰². Amin.

255. Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn; Roagă-te Domnului pentru mine și spune-mi ce să fac că sînt foarte războit de curvie și mă aflu în primejdia de a ajunge la desnădejde și nu mă pot nici înfrîna (dela mîncare) din pricina slăbiciunii trupului.

Răspuns: Frate, diavolul, pismuindu-te, a pornit război împotriva ta. Păzește-ți deci ochii și să nu mănînci pe săturate. Iar de vin împărtășește-te puțin pentru slăbiciunea de care vorbești. Agonisește-ți însă smerenia, că prin ea se rup toate cursele vrăjmașului (Pateric sf. Antonie 7). Iar eu, cel prea mic, voi pune toată puterea mea să mă rog lui Dumnezeu ca să te apere de toată ispita și să te păzească de tot răul. Nu te încovoia, frate, nici nu te preda desnădejdiei, căci aceasta este marea bucurie a diavolului. Ci rugîndu-te neîncetat, zi: „Doamne, Iisuse Hristoase, mîntuiește-mă de patimile de ocară". Și vei

^{401 b} Adică pînă la moartea ce i se cere și pe care se simte mînat să o suporte pentru binele altuia sau pentru scăparea lui.

⁴⁰² Hristos este bucuria negrăită, pentru că are în Sine, dragostea negrăită față de noi. Dar această bucurie sau dragoste cuprinde în ea și sensul suprem, sau toate sensurile existenței. Cei răi sînt întunecați și se află în întuneric, pentru că n-au nici bucurie deplină și durabilă, nici o înțelegere adevărată a sensului existenței.

Sfinții Varsanufie și Ioan

afla mila lui Dumnezeu. Și așa vei primi putere prin rugăciunile sfinților. Amin.

256. Acelaș frate, războit prin aceeaș patimă a curviei, l-a rugat pe acelaș mare Bătrîn să se roage pentru el și să-i spună cum poate ști cineva dacă se ispitește de pofta lui sau dela vrăjmașul ?

Răspuns: Frate, fără osteneală și zdrobirea inimii nimenea nu se poate mîntui de patimi și plăcea lui Dumnezeu. Cînd deci cineva este ispitit de pofta sa e semn că n-a avut grijă de sine și și-a lăsat inima la cele săvîrșite de el înainte. Și așa își aduce prin sine asupra sa mînia din pofta proprie. Iar mintea, orbindu-se treptat, ajunge din neștiință să ia aminte la cel pe care-l pofteste și să grăiască cu el; și născocoște motive ca să-i grăiască și să șadă împreună cu el și vine pe toate căile la împlinirea poftei sale. Astfel a lăsa gîndul în acestea, înseamnă a mări războiul care duce la cădere, dacă nu cu trupul măcar cu duhul prin învoiri (consimțiri). Și așa ajunge omul să aprindă el însuși focul în sine ca într-o materie. Dimpotrivă, omul treaz și înțelept care voește să se mîntuiască, văzînd de unde-i vine vătămarea, se păzește pe sine cu toată grija de orice amintire rea, ca sa nu zăbovească cu gîndul la patimi, cum se păzește de priviri și de întîlniri și de orice motiv născocit, temîndu-se să nu-și aprindă sie-și el însuși focul. Iată războiul pricinuit de poftă, sau de voința proprie. Iar ispita venită dela diavolul este aceasta: Inima celui ce voește să se mîntuiască se teme să primească sămînța⁴⁰³ și prin aceasta se păzește cu trezvie pe sine de amintirea cea rea și de ocuparea gîndirii cu patimile, ca și de priviri și de

⁴⁰³ În. Ed. Volos la notă: „Sau atacul sau momeala vrăjmașului”.

întîlniri. Iar dacă nevoia de vre-un lucru îi cere să se întîlnească cu cineva, mai bine se lipsește de acel lucru decît să-și piardă sufletul. Veghează, frate, căci ești muritor și vremelnic. Nu te învoui sa-ți pierzi viața veșnică pentru plăcerea de scurtă durată. Ce alt folos îți aduce împuțiciunea și necurăția păcatului decît rușine și osîndă și sminteală ? Iar înfrînarea aduce biruința, cununa și lauda. Strînge calul tău în frîul cunoștinței, ca nu cumva privind ici și colo să înnebunească după femei, mai bine zis după bărbați, și să te arunce pe tine, călărețul lui ⁴⁰⁴. Roagă-te lui Dumnezeu ca „să întoarcă ochii tăi ca să nu vadă stricăciunea" (Ps. 118, 37). Iar de vei dobîndi o inimă bărbată vor fugi dela tine războaiele. Fă-te usturător ca vinul pentru rană și nu vei lăsa să se adune împuțiciunea și necurăția. Dobîndește plînsul, ca să te înstrăineze pe tine de îndrăzneala ce destramă sufletele celor ce au cîștigat-o pe aceasta ⁴⁰⁵. Nu arunca pe jos unealta fără de care nu se lucrează pămîntul roditor. Iar unealta aceasta este smerenia făurită de marele Dumnezeu, prin care se desrădăcinează toate buruenile din ogrorul Domnului și se pricinuește har celor ce-l

⁴⁰⁴ Calul e altceva decît călărețul. Pofța trupului și vrerea păcatului stîrnită pe această pofță sînt altceva decît voia subiectului, adevăratul stăpîn peste toate cele din care se constituie omul, deși voia subiectului poate ceda și se poate pune într-o anumită măsură în slujba poftei și a păcatului. Subiectul e tîrît oarecum fără voia lui, sau cu o jumătate de voie, în cele pe care pe de altă parte, le simte contrare lui, putînd fi dus prin repetiție pînă la moartea lui sufletească, încît omul să devină aproape un fel de automat, sau de obiect purtat de impulsuri refulate înapoi și încolo.

⁴⁰⁵ E îndrăzneala obraznică și nesimțită care face sufletul tocit și în stare să rîdă de toate sentimentele delicate, de tot respectul pentru valorile superioare.

Sfinții Varsanufie și Ioan

lucrează prin ea⁴⁰⁶. Smerenia nu cade, ci ridică din cădere pe cei ce o au.

Îmbrățișază cu toată inima plînsul, căci el este soțul bunei lucrări. Silește-te să tai voia ta în toate. Căci aceasta se socotește drept jertfă a omului. Aceasta este de care s-a spus: „Că pentru tine ne dăm la moarte toată ziua; socotitu-ne-am ca niște oi spre junghiere”⁴⁰⁷ (Ps. 43,24). Să nu te moleșești pe tine în întâlniri și convorbiri, căci acestea nu te vor lăsa să înaintezi după Dumnezeu. Chinuește-ți mult simțurile tale: vederea, auzul, gustul, mirosul, pipăitul și vei înainta prin harul lui Hristos. Căci nu ajunge cineva martir (martor) fără chinuri. Căci și Domnul a spus: „întru răbdarea voastră veți câștiga sufletele voastre” (Lc. 21, 19). Iar Apostolul zice: „întru răbdare multă, în necazuri” etc. (II Cor. 6, 4). Ia seama să nu arăți Chaldeilor comorile casei tale, căci în acest caz te vor lua prizonier pentru Nabucodonosor, împăratul Babilonienilor (4 Imp. 25). Calcă în picioare patimile, gîndindu-te totdeauna la răspunsul acesta, ca să nu fii călcat în picioare și să fii chinuit de ele cu

⁴⁰⁶ Smerenia susține o sensibilitate delicată în om chiar față de ființa lui proprie, chiar față de trup, știind că chiar acesta e un organ plin de taine dat omului de Dumnezeu pentru a-i fi un mediu de manifestare a sentimentelor curate și faptelor bune ale sufletului. Căci smerenia e opusul obrăzniciei grosolane, care pe toate le murdărește, care n-are respect de nimic, pentru că nu înțelege nimic din realitate, pentru că nu vede în nimic prezența lui Dumnezeu.

⁴⁰⁷ A-ți tăiat voia înseamnă a înceta să trăiești pentru tine, înseamnă să te jertfești. Dar eul prin care trăiești patimile egoiste, este un eu de suprafață, un eu prin care nu te trăiești în adîncul, în plinătatea și autenticitatea ta. Acest eu de suprafață trebuie omorît, pentru ca să iasă la suprafață adevăratul tău subiect în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii.

putere⁴⁰⁸. Fugi de ele ca un cerb de plase, ca să nu te sfișie ca pe un miel. Nu te teme de ei, căci nu au putere. Domnul nostru Iisus Hristos i-a slăbit⁴⁰⁹ și i-a făcut fără putere. Dar nu dormi. Căci deși sînt pe jumătate morți, ei nu dorm. Și nu te lenevi, căci nici ei nu se lenevesc. Dă puțin mîna ta Părinților tăi, care voesc să te smulgă din noroiul rău mirositor⁴¹⁰. Adu-ți aminte că „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului (Iacob 5, 16).

Să nu judeci pe cineva (Mt. 7, 1); să nu disprețuești, sau să smintești pe cineva. Nu gîndi despre cineva cele ce nu le-ai văzut la el. Căci acestea sînt spre pieirea sufletului. Ia aminte la tine și așteaptă moartea care vine. Spune-ți ție cuvîntul fericitului Arsenie: „Arsenie, pentru ce ai ieșit (din lume)? (Pateric, Arsenie 40). Învăță ce-ai venit sa cauți aci ? Aleargă spre Iisus, ca să-L apuci. De vrei să te mîntuești, iuștește-ți pasul, ca să te afli în această bună împreună vestire cu sfinții Bătrîni. De vrei să înaintezi,

⁴⁰⁸ Sau ești călcat în picioare de patimi, sau stai în picioare ținînd patimile sub călcîiul tău și pînă la urmă desfîințindu-le. Omul nepătimaș e ochiul liber, omul tare, omul neîncovoiat, omul care se mișcă după voia sa cea adevărată. El stă în picioare chiar în fața lui Dumnezeu, căci Dumnezeu nu-l robește, ci îl iubește. Dacă I se închină, I se închină din iubire și recunoștință pentru tot ce i-a dat și-i dă. Dacă e rob lui Dumnezeu, nu e rob de frică, ci în acelaș timp fiu care-L iubește din libertate. E robia fiului dăruit total Tatălui iubitor din iubire.

⁴⁰⁹ Domnul Iisus Hristos i-a slăbit pe demoni, întărind firea omenească din El și comunicîndu-ne, în temeiul comunității de fire și al iubirii Lui față de noi, și nouă această tărie.

⁴¹⁰ Omul are mîna. nu e ca animalul său ca obiectul care e luat și mînat fără să-și dea mîna. Prin mîna se arată voința lui de a primi ajutor, de a răspunde iubirii ajutătoare. Prin mîna arată voința lui de conlucrare cu cel ce vrea să-l ajute, să-l ridice la starea lui din starea mai joasă în care se află. Omul nu se ridică singur din starea inferioară în care se află dar nici nu poate fi ridicat real fără voia lui. Aceasta n-ar fi și o ridicare sufletească a lui. Viitorul soț „cere mîna" viitoarei soții.

Sfinții Varsanufie și Ioan

lucrează. Rîvnește să fii cu sfinții, slăvit în slava cea negrăită și nu cu dracii în pedeapsa cea negrăită. Dorește să fii în Împărăția cerurilor și nu în gheena focului. Dorește să auzi: „Veniți binecuvîntații Părintelui Meu" (Mt. 25, 35) și: „Bine, slugă bună și credincioasă" (Mt. 25, 31) și să nu auzi: „Du-te dela Mine slugă blestemată și leneșă" (Mt. 25, 26 și 41). A Domnului e slava în veci. Amin.

257. Întrebarea: aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Avînd multe păcate, voesc să mă pocăesc. Dar din pricina slăbiciunii trupului nu-mi pot însuși nevoița Părinților. Te rog să-mi spui cum pot pune început ? Poruncește și lămurește-mă ce înseamnă ce ai spus în alt răspuns: „Să nu arăți Babilonienilor comorile casei tale, pentru că în acest caz vei fi dus în prinsoare în Babilon".

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, sînt unii săraci pe care Domnul i-a fericit (Mt. 5, 3). Sînt cei care au lepădat avuțiile lor, adică toate patimile, și s-au golit pe ei de ele pentru numele Domnului. Aceștia sînt adevărații săraci și ei au fericirea. Și sînt alți săraci care n-au dobîndit nici-un bine. Pe aceștia i-a amenințat, zicînd: „Duceți-vă dela mine, blestemațior" (Mt. 25,41). Cel ce are astfel de avuții și e îngreunat de ele, să se lapede de ele și va scăpa de griji. Deci de voești să pui început, pocăește-te. Află ce a făcut desfrînata, care a spălat cu lacrimi picioarele Stăpînului (Lc. 7, 38). Plînsul spală pe om de păcatele lui⁴¹¹. Dar el nu-i vine decît cu osteneală, prin multă

⁴¹¹ Cel ce plînge din durere pentru păcatele sale, își înmoaie ființa, intră om adevărat în comunicare cu Dumnezeu și cu semenii, a ieșit din starea rigidă și egoistă a păcatului, e ca un om nou. S-a spălat, a înlăturat de pe el rugina care-l învăltoșă și-i acoperea fața adevărată,

ocupare cu Dumnezeu, prin răbdare și prin gândirea la înfricoșătoarea judecată și la rușinea veșnică⁴¹²; și prin lepădare de sine. Căci însuși Domnul a zis: „Cel ce voește să vină după Mine, să se lapede de sine și să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (Mt. 16, 24). Iar a se lepăda cineva de sine și a-și lua crucea înseamnă a-și tăia în toate voia sa și a primi nesocotirea din partea altora.

Și pentru că ai spus că suferi de slăbiciunea trupului și că nu poți face nimic, fă după puterea ta ca să tai puțin din pîine și din băutură. Căci Dumnezeu a primit cei doi bănuți ai văduvei și s-a bucurat de ei mai mult decît de toate darurile (Mt. 12, 4). Deprinde neîndrăznirea și te vei mîntui. Păzește răspunsurile de mai înainte și pe acesta ca pe lumina ochiului, iar prin cuvîntul: „Nu arăta comorile tale Babilonienilor", am numit pe demoni, cîtă vreme tu ai socotit că în răspunsul meu e vorba de oameni. Căci dracii văd și se înfurie împotriva ta și te războesc pe tine prin slava deșartă, iar pe cei mai simpli prin sminteală. Iar tu vei purta răspunderea pentru amîndouă. Dar celor ce pot să audă și să păzească aceste răspunsuri, ele le sînt spre bucurie și folos, însă tot lucrul bun pe care-l faci, silește-te să-l ascunzi. Căci atunci îți va fi de folos⁴¹³. Domnul să te înțeleptească prin rugăciunile sfinților. Amin.

de om adevărat, comunicativ. S-a făcut om simțitor, care nu mai poate continua viața nesimțită în păcat.

⁴¹² Cel trimis de judecata din urmă la iad, e descoperit cu toate faptele lui de rușine în fața tuturor, fapte pe care nici un raționament sofisticat nu le mai poate acoperi pentru vreunii naivi. Iadul va fi și locul celor cinci, care-și recunosc fără rușine caracterul urît al faptelor lor. E resemnarea într-o stare de scîrbă pe care și-o recunosc toți în mod reciproc.

⁴¹³ Dacă șii să arăți faptele tale bune, îi umilești pe alții și nu dovedești că Cel ce ți-a dat puterea să le faci e Dumnezeu. De aceea

258. *Întrebarea aceluiaș către acelaș mare Bătrin: Roagă-te pentru mine. Părinte, că tare mă chinue gândul curviei, al fricii și al moleșelii (al plictiselii). Când văd pe fratele față de care sînt războit, gândul îmi spune să stau de vorbă cu el, ca nu cumva, nestînd de vorbă, să intre prin aceasta la bînuială. Și simt că dracii mă tulbură și mă tem foarte de aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, dracii îți pricinuesc gînduri de frică, de moleșeală și de curvie, pentru că nu ești deprins cu războaiele vrăjmașului. Stai tare cu inima în fața lor. Căci atleții nu se încununează dacă nu luptă; dacă nu se dovedesc probați în războaiele pentru împărat, nu se preamăresc, cum s-a întîmplat cu David. Oare nu psalmodiezi: „Cercetează-mă, Doamne, și mă încearcă. Aprinde rărunchii mei și inima mea" (Ps. 25, 2). Și nu zici iarăși: „De s-ar rîndui împotriva mea tabere, nu se va teme inima mea. De s-ar porni împotriva mea război, eu și atunci nădăjduesc" (Ps. 26, 5—6) ? Iar despre frică zice: „Chiar de voi umbla în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, ca Tu cu mine ești" (Ps. 22, 4). Și despre moleșeală zice: „De se va sui peste tine duhul celui ce stăpînește, să nu lași locul tău" (Ecl. 10, 4)^{413 b}. Nu voești să te faci probat ? „Căci bărbatul

a spus Mîntuitorul: „Cînd veți fi făcut toate acestea spuneți: Slugi nevrednice sîntem, ceea ce eram datori să facem am făcut. "

^{413 b} Diavolul caută să spună stăpînire peste om prin toate păcatele și patimile. Omul e chemat să lupte pentru a scăpa de orice formă de stăpînire a lui, pentru ca înlăturînd orice acoperiș al celor relative, care îl pot stăpîni, să afle în comuniune nemijlocită cu Dumnezeu cel absolut, nespun planului celor relative, libertatea iubirii depline. Căci Dumnezeu fiind iubire, nu face pe om rob, nu-l stăpînește propriu zis, cînd omul ajunge sub vreo stăpînire, s-a despărțit de Dumnezeu,

nedeprins (neispitit) e neprobat" (Agrapha nr. 90). Războarele fac pe om probat⁴¹⁴.

Aceasta e lucrarea monachului: să rabde războarele și să se împotrivească cu bărbăția inimii⁴¹⁵. Căci fiindcă nu cunoști uneltirile lor, îți pricinuesc gânduri de frică și-ți moleșesc inima⁴¹⁶. Dar trebuie să știi că Dumnezeu nu îngăduie războiul și ispita venite asupra ta mai mult decât le poți răbda. Aceasta te învață Apostolul, zicînd: „Cre-dincios este Dumnezeu care nu va va lăsa sa fiți ispiti peste puterea voastră" (I Cor. 10, 13). De multe ori am fost și eu cumplit ispitit, frate, în tinerețea mea de către dracul curviei. Dar m-am ostenit, luptînd cu gândurile și împotrivindu-mă lor și neînvoindu-mă cu ele; căci puneam înaintea ochilor mei chinurile veșnice. Și făcînd eu aceasta în fiecare zi vreme de șapte ani m-a ușurat Dumnezeu de ele. Acestei ispite îi pune capăt rugăciunea

s-a lăsat supus domniei forțelor inferioare care întreprup legătura lui cu Dumnezeu.

⁴¹⁴ Omul probat e om tare. El devine tare dacă rezistă ispitelor. Acesta e sensul probării. Împărăția cerurilor e a oamenilor tari, probați, care au ajuns de neclătinat de ispilele de plăcere și de durere; care nu se lasă luați în stăpînire de nimic, ci stăruie în comuninea liberei iubiri cu Dumnezeu.

⁴¹⁵ Omul progresat duhovnicește este, în acelaș timp puternic și simțitor; are o inimă plină de bărbăție, dar și de delicatețe. E puternic sau ferm în delicatețea, în bunăstarea, în curăția lui. N-are în el nimic grosolan, trivial. Și e statornic în această stare în aceasta stă puterea și delicatețea lui, sensibilitatea lui fermă pentru tot ce e bun și contrară pentru tot ce e rău. „Dragostea niciodată nu cade" cu toată delicatețea ei sau pe măsura delicateței ei. Dar paradoxul mai are și alt sens: omul progresat duhovnicește e aspru cu sine și delicat cu alții.

⁴¹⁶ Aceasta poate avea două înțelesuri: demonii îți aduc gânduri ispititoare pentru că nu le cunoști rafinatele uneltiri; sau Dumnezeu îi lasă să facă aceasta pentru a spori și tu în cunoașterea subtilităților binelui ce se pot opune subtilităților mincinoase ale răului. Dar aceste două cauze se pot afla împreună la Iov.

Sfinții Varsanufie și Ioan

neîncetată, însoțita de plîns. Iar tulburarea ți-o pricinuesc dracii din pismă. Și dacă le-ar sta în puțință te-ar alunga și din chilia ta. Dar Dumnezeu nu le îngăduie să pună stăpînire pe tine. De aceea nici nu au putere. Dumnezeu te-ar putea ușura degrabă, dar în acest caz n-ai putea să te împotrivești nici altei patimi. Deci nu te lăsa slăbit de demoni ca să privești la acea față de care ești ispitit sau să intri în vorbă cu acela, ci chiar dacă ai ajunge fără voia ta să te întâlnești cu el, trage-ți privirea dela el cu frică și cu hotărîre și să nu-ți predai auzul glasului lui. Și dacă acel frate ar intra în vorbă cu tine dela sine, sau s-ar așeza lîngă tine, fără să știe (că te ispitește), depărtează-te de el cu iscusință, în chip cuviincios, fără grabă. Și spune gîndului tău: adu-ți aminte de judecata cea înfricoșătoare a Lui Dumnezeu și de rușinea ce-o vor suferi cei ce fac cele urîte. Și luptă împotriva gîndului tău. Și vei afla ajutor în rugăciunile sfinților și Dumnezeu te va milui. Nu fi copil cu mintea, ci „fi copil în răutate, iar la minte fi desăvîrșit” (I Cor. 14, 20). Ia aminte, frate, la tine însuși, cum vei răspunde lui Dumnezeu,

259. Acelaș l-a rugat pe acelaș mare Bătrîn, zicînd: Roaga-te pentru mine, Părinte, că sînt amarît în toate și am multă nevoie de bunăvoință. Căci se seamănă în mine gînduri care-mi zic: „Du-te într-un loc străin și acolo te vei mîntui. Dumnezeu, prin rugăciunile voastre, să nu le lase să pună stăpînire pe mine.

R ă s p u n s: Frate, blestemat este cel ce a semănat în inima ta astfel de gînduri, ca să calci poruncile, părăsind locul acesta. Acesta este diavolul. Căci o face aceasta îndemnîndu-te să arăți că ai dreptate. Iar prin aceasta rîde de tine, făcîndu-te sminteală multora. De aceea suportă judecata acestora. Iar acestea le pătimești din lenevie și

slavă deșartă. Căci spui: plec în loc străin, suport ocară. Dar cum se face că auzind doar că un singur frate a spus contra ta un singur cuvânt, inima ți se tulbură și nu vrei ca cineva să afle că ai greșit ? Dracii fac să se nască în tine împreună cu lenevia și slava deșartă, ca sa-ți piardă sufletul. Fii încredințat în Domnul că dacă n-ar fi fost mîna lui Dumnezeu și rugăciunile robilor adevărați ai lui Dumnezeu de aici, n-ai fi putut să, rămîi în mînăstirea aceasta un an întreg. Dar tu ca un orb, nu vezi. Nu vezi binefacerea pe care Dumnezeu a făcut-o cu tine și o face prin rugăciunile sfinților și a fericitului Avraam care ți-a spus ție și fratelui tău: „De veți stăruia în locul acesta, mă veți avea pe mine ca rugător pentru voi". Fiule, ia aminte la tine cu toată grija și luptă cu gîndurile ca să nu te lenevești, nici să cazi în slavă deșartă, nici să se încăpățîneze voia ta în ceva. Și nu primi gîndurile semănate în tine odată cu îndemnul de a te îndreptăți, căci prin aceasta vei cădea cu cădere mare. Fii încredințat că oriunde ai pleca dela o margine a pămîntului la alta, nu te vei folosi așa ca aici. Căci rugăciunea Părinților de aici îți este asemenea ancorei unui vapor. Agonisește tărie și alungă dela tine îndrăzneala care aduce toate relele în om; și lasă grija oricărui lucru. Și atunci vei fi liber pentru Dumnezeu. Și mori față de orice om. Aceasta este înstrăinarea⁴¹⁷. Ține la nesocotirea ta de către alții și

⁴¹⁷ A prefera un loc altuia, sau un om altui om, înseamnă a ține la cele din lumea aceasta, a socoti că mîntuirea depinde de un loc sau de un om din lume. Dumnezeu e pretutindeni. Cel preocupat intens de Dumnezeu n-are nevoie să schimbe locurile, sau oamenii, nu pune pasiune în aceasta. Și cere să mori față de oameni în ceasul de a nu-ți face dependentă fericirea și mîntuirea de ei, nici de a cauta la păcatele lor, la plăcerile ce ți le pot produce, la ceace se poate exploata din ei. Dar aceasta înseamnă totodată a nu-i sminti, ci a le face bine cînd e cazul, sau a te interesa de mîntuirea lor; a nu fi interesat lumește de tine.

Sfinții Varsanufie și Ioan

vei avea gândul tău netulburat⁴¹⁸. Să nu te socotești pe tine că ai făcut vre-un bine și plata ta va fi păzită neatinsă⁴¹⁹. Și peste toate acestea, adu-ți aminte că nu vei întârzia mult timp în trup. Silește-te să poți spune în ceasul acela: „Sînt gata și nu sînt tulburat” (Ps. 118, 60). Frate, fără osteneală nu e cu puțință a ajunge la viață. Și fără luptă nimenea nu se încununează. Bată-te, luptînd să te mîntuești și te va ajuta Dumnezeu, care voește „ca tot omul să se mîntuiască și la cunoștința adevărului sa vină” (I Tim. 2, 4). El să te miluiască, fiule, ca să te predai cu rîvnă lucrării Lui. Că a Lui este mila, puterea și slava în veci. Amin.

*260. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e
Bătrîn: Părinte, ce este ceea ce ai spus, că n-aș fi putut
rămîne nici măcar un an în mînăstire ? Și roagă-te
pentru mine Domnului. Căci îndată ce mă culc, vine
asupra mea demonul, înăbușindu-mă. Am nevoie de iubirea
ta de oameni.*

*R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : C e e a c e ți - a m s p u s , c ă
de nu erau rugăciunile Părinților, nu ai fi rămas în
mînăstire nici măcar un an, ți-am spus-o în de obște
despre monachi. Căci nu toți care sînt în mînăstire sînt
monachi, ci cel ce face lucrul monachului. Pentru că s-a
spus: „Nu tot cel ce-Mi zice Doamne, Doamne, va intra*

⁴¹⁸ Nu te va supăra gândul că nu ești luat în seamă. Vei rămîne calm și vei putea cugeta la Dumnezeu în loc să te agiți pentru tine. Te-ai ridicat, mai presus de tine cel de la suprafață, găsindu-te pe tine cel adevărat.

⁴¹⁹ Nu căuta plata dela oameni și vei avea plată, adică nu căuta plată în mod egoist și vei avea plată în bucuria altruismului tău, a dăruirii tale lui Dumnezeu, din care-ți vine toată puterea altruismului; în bucuria de a te afla în comuniune cu oceanul bunătății dumnezezești ce se revarsă în toți cei deschiși lui Dumnezeu.

în Împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu care este în ceruri" (Mt. 7, 21). De ce îți râzi de tine, frate nenorocit ? Căci întrebi și nu stăruiești. Ci întrebând iarăși, le spui altora, căutînd slava deșartă, căutînd să plăci oamenilor. Și prin aceasta ești împiedicat îndată dela înaintare. Pentru aceasta culcîndu-te ești ispitit și vine asupra ta demonul care te înăbușe. Și pentru aceasta îngăduie Dumnezeu să fii pedepsit prin îndepărtare, ca să te ocărești pe tine însuși ca un monach. Dar tu nu înțelegești, frate. Acesta e timpul ce ni s-a dat de a cerceta patimile noastre și de a ne tînguiești. Cînd șezi în chilia ta și ești supus ispitelor ocărăște-te pe tine în toate și aruncă neputința ta înaintea lui Dumnezeu. Și El te va ajuta și-ți va da putere ca să sporești întru El.

261. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș și cererea rugăciunii către celălalt Bătrîn: Pentru numele Domnului, roagă-te pentru mine, ca să mă izbăvesc de patimile de ocară și de slava deșartă, că mă întinează în orice lucru pe care socotesc că-l fac bine. Și te rog să-mi spui: cu ce scop trebuie să facă cineva pomenirea sfinților ? Și cum poate scoate cineva răul ce-l are în sine ?

Răspunsul lui Ioan: De voești să te izbăvești de patimile de ocară, taie dela tine îndrăzneala față de orice om; și mai ales față de cei spre care vezi că înclină inima ta prin patima poftelor. Prin aceasta te eliberezi și de slava deșartă. Căci slava deșartă e soața dorinței de a plăcea oamenilor. Și dorința de a plăcea oamenilor e soața îndrăznelii. Iar îndrăzneala este pecetea tuturor patimilor⁴²⁰. Iar cel ce face pomenirea sfinților fără slava

⁴²⁰ Îndrăzneala e contrară sfîielii și respectului față de taina omului. Ea trece peste om în mod grosolan ca peste un obiect. Ea ispitește pe cel slab, se joacă cu el fără nici-o sfială, îl amăgește, îl exploatează.

Sfinții Varsanufie și Ioan

deșartă, socotind că o face aceasta din îndemnul lui Dumnezeu, și nu dela sine însuși, se face împreună părtaș cu aceștia și ia plata dela Stăpînul lor ⁴²¹.

Iar ceeace îl ajută pe cineva să scoată din sine răul ce-l are în sine este grija de mîntuirea sufletului și iubirea față de Dumnezeu și pocăința sinceră.

Ascultă, fiule, și din cele arătate înțelege cele nearătate. Cînd ai vre-o suferință în trup, te înfrînezi dela lucrurile care te vătăma; dar atunci de ce nu lupți să te înfrînezi și cînd suferă sufletul ? E nevoie și atunci de multă silință și durere, cum zice Apostolul: „Îmi asupresc trupul si-l duc ca pe un rob" (I Cor. 9, 27). Folosește puterea ta și Dumnezeu te va ajuta prin rugăciunile sfinților ^{421 b}. Căci însetează să vază mîntuirea noastră Cel ce s-a jurat pe Sine că „nu voește moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă și să fie viu" (Ez. 18, 23).

Multă putere urcă din locul acesta dela rugăciunile slujitorilor adevărați ai lui Dumnezeu pentru noi toți; căci sînt încredințat că nu-i rușinează Domnul. Adaugă și tu cei doi bănuți ai tăi și-L vei bucura pe El ca și văduva aceea. Și leagă barca ta de corabia Părinților tăi și te vor

Ea aprinde și susține patimile în cel ce îndrăznește și îl trage și pe celălalt la suprafața ființei lui. Îndrăzneala e superficialitate și trivalitate. Ea deschide ușa tuturor păcatelor și patimilor, neținînd seama că prin aceasta le dă drumul să năvălească în sanctuarul ființei omenești. Ea nu se teme nici de Dumnezeu. Îndrăzneala e dovada însoțirii superficialității și grosolăniei cu supraprețuirea eului propriu.

⁴²¹ Ia plata dela Domnul sfinților pentru că pomenește pe cei iubiți de El. Căci prin aceasta intră și cel ce face aceasta în comuniune cu ei, în unire cu ei, împărtășindu-se și ei de iubirea ce o are Dumnezeu față de ei. Dacă Dumnezeu iubește pe oameni pînă ce sînt încă păcătoși și de aceea vrea să-i mîntuiască, cu atît mai mult îi iubește pe cei ce fac voia Lui din ascultare și iubire față de El.

^{421 b} Concură în mod activ silința omului, Dumnezeu și rugăciunile sfinților. Toate se adună spre mîntuirea fiecăruia.

cîrmui spre Iisus⁴²², care poate să-ți hărăzească smerenie, putere,^{422 b} înțelegere, cunună, veselie. Amin.

262. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș m a r e B ă t r ă n : F i i n d c ă s ı n t m a i t ı n ă r ș i f ă r ă m i n t e ș i m i s - a ı n c r e d ı n ă t a t o s l u j i r e , t e r o g , P ă r i n t e , s ă c e r i p e s e a m a m e a m a i ı n t ı i ı n ę t e l e g e r e , c a s ă p o t f a c e l u c r u l a ș a c u m t r e b u e ș i s ă s p u n u n c u v ı n t ș i s ă t a c l a v r e m e a p o t r i v ı t ă ș i c a ı n c e l e c e a m ı n d o i a l ă s ă c h e m p e D u m n e z e u ș i r u g ă c i u n i l e t a l e c a s ă m ă a j u t e ș i s ă n u r ă t ă c e s c .

Răspunsul lui Varsanufie: E mare bucurie să ceară cineva un lucru cu frica lui Dumnezeu. Acesta va îndrăzni (să creadă) că cererea lui se va împlini⁴²³. Dar

⁴²² Într-o mînăstire urcă, împletite în mod continuu, rugăciunile viețuitorilor spre Dumnezeu. Aceasta îl face pe fiecare prezent în ea în mod deosebit; Rugăciunea aceasta a tuturor îi unește pe toți între olaltă și cu Dumnezeu. Aci sobornicitatca Bisericii e înfăptuită într-un mod deosebit de accentuat. Și în ea are loc nu numai o unire a viețuitorilor din ea, ci și a lor cu sfinții și cu toți cei vii din lume, pomeniți în rugăciunile lor. Un loc asemănător este și locașul oricărei biserici, unde, se fac des rugăciuni în comun și se pomenesc sfinții, morții și rudeniile și cunoscuții celor din biserică. Rugăciunea ta, intrînd în acest puternic curent suitor al rugăciunii comune, e dusă și ea la Dumnezeu de către el.

^{422 b} Puterea dată nouă de Hristos devine puterea noastră, care e și efort al nostru. Nu se poate despărți între puterea lui Hristos și efortul nostru și între darurile lui Hristos și virtuțile noastre.

⁴²³ Această îndrăzneală către Dumnezeu este altceva decît îndrăzneala față de oameni. Ea nu înseamnă conștiința superiorității și superficialitate, căci cine se poate socoti, dacă cugetă serios la sine, superior lui Dumnezeu și cine poate rămînea în astfel de superficialitate ? Ea e încrederea copilului în iubirea tatălui său; încrederea omului duhovnicesc că Dumnezeu îl va scăpa din necazul ce-l împresoară. Ea e îndrăzneala însoțită cu frica, sau cu recunoașterea nesfîrșitei puteri și iubiri a lui Dumnezeu, care nu trebuie disprețuită.

Sfinții Varsanufie și Ioan

ascultă frate ! Dacă ceri sămînță pentru ogorul tău, cultivă-l pe acesta ca să-l pregătești pentru primirea seminței. Căci despre pămîntul cel prea bun și cultivat se spune că a dat cîte „o sută” de roade pentru una (Mc. 4, 8). Cît despre datoria de a nu împiedica puterea mea să fac cît pot, nu o voi împiedica pentru porunca lui Dumnezeu, dar mărturisesc slăbiciunea mea de a nu putea să dăruiesc cît cere ea. De aceea sînt un nevrednic. Dar dacă crezi, vei lua prin credința ta nu numai atîta cît îți pot dăruia pe măsura mea, ci cît ai nevoie⁴²⁴. Căci cunoaște Dumnezeu cele de care ai nevoie înainte de a cere tu (Mt. 6, 8)⁴²⁵. Nu te îndoii deci și cred că Dumnezeu îți va da nu pentru mine, ci pentru credința ta. Înainte de toate smerește-te înaintea lui Dumnezeu. „Căci celor smeriți le dă har” (Prov. 3, 34) în Hristos Iisus. Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

263. Acelaș a întrebat pe celălalt Bătrîn: Cum să mă folosesc de înțelesul acestui răspuns al Bătrînului ?

⁴²⁴ Dumnezeu ne cere nouă numai cît putem. Dar noi nu dăm nici cît putem, datorită moleșelii noastre, pricinuită de voia noastră. De fapt nu vrem să dăm cît putem. Chiar dacă aș da cît pot, aceasta ar fi și ea cu mult sub ceea ce e necesar pentru curățirea mea de păcate, pentru mîntuirea mea. Dar mila lui Dumnezeu împlinește nu numai ce nu pot de fapt să dau ci și ceea ce lipsește din ceea ce pot să dau. Se cere numai să crezi în dărnicia Lui. Aceasta este îndrăzneala credinței. Și Dumnezeu va da, datorită credinței, nu numai pe măsura credinței noastre, ci cît ne e de nevoie.

⁴²⁵ Dumnezeu ne dă chiar mai mult decît cerem noi, căci noi nu cunoaștem nici măcar cele ce ne sînt de trebuință. Tatăl dă copilului mai mult decît bănuiește el în cererea lui nepricepută. Căci știe mai mult decît copilul ceea ce îi trebuie. Dumnezeu se, mulțumește să manifestăm conștiința că toate ne vin dela El.

De vrei să afli cum să te folosești de înțelesul acestui răspuns al Bătrînului, el este așa: Când voești să vorbești sau să faci un lucru, adu-ți aminte de numele Bătrînului și Dumnezeu va semăna în inima ta ce trebuie să faci sau să grăești. Dar cu smerenie, ca să nu pierzi darul acesta⁴²⁶.

264. Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Ți-ai făcut milă. Părinte, cu slăbiciunea mea și mi-ai dat sfatul ca în toate cele ce voi zice sau voi face să chem numele lui Dumnezeu și rugăciunile tale. Urmînd acestui sfat iată că umblu bine și mă silesc să lucrez sau să vorbesc după voia Lui. Dar mi se întîmplă ca din lenevie să uit uneori aceasta. De aceea te rog să-mi ceri dela Dumnezeu trezvie și să nu mă lase să rătăcesc după voia mea. Te mai rog ca dacă, chemînd pentru un lucru numele lui Dumnezeu și cerînd rugăciunile tale, rămîn în îndoială cum să lucrez sau să nu lucrez, să-mi spui ce trebuie să fac pînă la urmă ? Si iarăși dacă se întîmplă să fiu întrebat despre un lucru înainte de a chema pe Dumnezeu, sau de a mă gîndi ce să spun, și dacă cel ce întreabă voește îndată un răspuns, luat astfel pe scurt, ce să fac ? Și-ti mai cer să te rogi să-mi pot stăpîni ochii, că hoinăresc de multe ori.

R ă s p u n s : Dacă primește cineva o poruncă sau o părere sau un răspuns dela Părinți despre vre-un lucru și din uitare sau lene nu-l împlinește, cunoscînd că a greșit, să se pocăiască și-l va ierta pe el Dumnezeu. Dar de ce ai scris, frate, numai despre trezvie ? Eu mă rog pentru tot darul cel bun, ca să ți-l hărăzească Dumnezeu și ca să rămînă cu tine în veac. Iar de ți se întîmplă să trebuiască

⁴²⁶ Gîndește-te la Bătrîn și te va face să-ți dai seama cum ar lucra sau cum ar gîndi el și să te silești, din puterea lui Dumnezeu, să faci la fel.

Sfinții Varsanufie și Ioan

să faci un lucru după ce ai chemat pe Dumnezeu și ai cerut rugăciunile sfinților și ai rămas totuși în îndoială, fă-l, căci aceasta e voia lui Dumnezeu și eu Îl voi ruga pe El pentru acel lucru. Iar dacă, întrebat fiind, ți se cere să răspunzi îndată, dat fiindcă nimic nu se mișcă mai repede ca mintea, trimite-o la Dumnezeu și El îți va da ce să răspunzi fără grijă⁴²⁷.

Ceeace păzește ochii de hoinăreală și omul întreg de orice rău este smerenia. Ea este unul din marile daruri de care ți-am spus că le cer pentru tine, dacă adaugi și tu puterea ta. Ia aminte la tine și însuți Dumnezeu îți va da mâna și va face mila Lui cu tine^{427 b}.

265. Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Te rog, prea milostive Părinte, ia seama la orbirea sufletului meu. Și te rog iarăși să ceri pentru mine lumina în inima mea, ca să pot deosebi judecata dreaptă de cea întru ascuns sucită; pentru că mă tem să-i cred ei⁴²⁸. Căci îmi dau seama că de multe ori nu văd că înfățișez cuiva un lucru cu patimă. Și mi-am cercetat gândul să

⁴²⁷ Dumnezeu, cu care mintea ta se poate pune îndată în legătură., te va face să răspunzi în mod cumpănit și plin de răspundere întrebării ce ți se pune.

^{427 b} Dacă nu iei aminte la tine, dacă ești împrăștiat în tot felul de lucruri, nu te poți întâlni cu Dumnezeu și nu poți prinde ajutorul ce ți-l dă, spre sporirea ta duhovnicească. Un astfel de om nu are smerenie, căci nu se întâlnește cu mărimea puterii lui Dumnezeu în taina ființei sale.

⁴²⁸ Termenul grec λογισμός are și înțelesul de gând, dar și de judecată. Amîndouă implică și o preferință pentru bine sau pentru rău. De aceea poate exista și o judecată sucită, șerpuită în ascuns, dar dîndu-și la suprafață o aparență de dreptate, de logică. Chiar cel ce o formulează își dă în parte seama că judecata lui, la aparență dreaptă, e în ascuns vicleană, înșelătoare, sucită. Părinții duhovnicești ai Răsăritului au fost foarte preocupați de mijloacele prin care pot fi deosebite aceste judecăți sucite de cele drepte.

văd dacă îi place să se înfățișeze un lucru în felul acesta, prin altul, fără să recunosc că și eu l-am înfățișat altuia așa și că aceasta nu i-a plăcut. Se mai întâmplă iarăși că nu mi se pare că încep să fac sau să spun un lucru cu patimă, dar între timp, în vreme ce-l fac sau îl spun, gândul meu se îndulcește gândul meu de el. Ce voi face, deci, ticălosul de mine ? Dar și în alt chip mă supără lucrarea patimei acesteia, mai bine zis inima mea iubitoare de slavă. Căci se întâmplă că îmi vorbesc unii despre un lucru și înainte de a-l face alții, se unește cu ei și se îndulcește, ca pricepîndu-l cu gândul meu⁴²⁹. Te rog, Părinte, roagă-te să mi se dea putere să tac. Căci mă mir cum știe inima mea că toate acestea sînt nimic, ba îl și golesc pe om de tot binele, pentru că se îndulcește de ele.

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Fără osteneala inimii nu ajunge cineva să deosebească gândurile⁴³⁰. Deci eu mă rog lui Dumnezeu să-ți dea ție aceasta. Să se obosească inima ta puțin și Dumnezeu îți va da ceea ce ceri. Și în toate acestea e la fel. Cînd îți va hărăzi Dumnezeu darul acesta, vei deosebi prin Duhul Lui, cu rugăciunile sfinților și cu osteneala dureroasă a inimii, gândurile

⁴²⁹ E vorba în aceste propoziții de patima slavei deșarte. Cel ce se roagă de sfat arată cum atunci cînd spune sau face ceva simte că leagă de împlinirea sau spusa aceluia lucru mîndria că-l face sau îl spune el. Apoi arată cum observă că altul spune sau face un lucru amestecînd în aceasta mîndria, dar nu recunoaște că și el lucrează la fel. În sfîrșit observă cum, arătînd că pricepe ceea ce îi spune altul, manifestă și în aceasta mîndria.

⁴³⁰ Odată ce o judecată strîmbă sau un gînd strîmb nu poate fi deosebit de o judecată dreaptă, sau de un gînd drept, ci prin temeieri teoretice și prin iubirea de rău, legată în ascuns de judecata strîmbă sau de gîndul strîmb, Domnul le poate socoti pe acestea drepte, numai prin lupta de a deslipi inima de legătura ei ascunsă cu răul, se poate da pe față judecata strîmbă sau gîndul strîmb.

Sfinții Varsanufie și Ioan

unele de altele. Iar cînd vezi un lucru care-ți aduce un gînd, taci, cum ai auzit dela fiul meu adevărat după Dumnezeu ⁴²¹, de care trebuie să ascuți în privința oricărui gînd. Căci nu-ți grăește dela sine, ci ceace îi dăruiește lui Dumnezeu spre folosul fiecăruia. Dumnezeu să te acopere și să-ți dea putere să taci în toate și har ca să cunoști cînd trebuie să vorbești fără patimă. Căci inima ta nu știe în chip desăvîrșit că ele întinează pe om. Pentru că altfel nu te-ar lăsa să te îndulcești cu ele.

266. Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Marea milă pe care o ai față de mine păcătosul mă face iarăș să îndrăznesc să te tulbur. Luminează-mă cum trebuie să se ostenească inima mea ca să vină în ea darul deosebirii. Lămurește-mă, Părinte, și în privința pomenirii neîncetate a lui Dumnezeu, dacă mă socotești vrednic; și dă-mi putere pentru ea. Căci gîndul meu îmi priciunește frică, pentru că nu pot să o țin. Pentru aceea te rog, Stăpîne, arată-mi, dacă acest lucru îmi este spre folos. Căci cred că îndată ce iese cuvîntul din gura ta, naște în inimă putere.

Răspunsul lui Varsanufie: A-ți osteni inima ta înseamnă a te ruga pururea lui Dumnezeu să nu te lase să rătăcești, sau să umbli după voile tale. Prin aceasta vii la deosebirea gîndurilor (la dreapta socoteală). Cît despre pomenirea neîncetată a lui Dumnezeu, sau despre ocuparea cu El, pune numai începutul și nu te teme. căci te va întări și îți va da putere Dumnezeu. Seamănă numai cu nădejde, ca să seceri iară să slăbești. Bine cuvîntat este Dumnezeu care te binecuvintează să pui începutul și-ți va da putere să stăruiești după măsura ta.

⁴²¹ De la Ava Serid.

267. *Î n t r e b a r e a* aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Deoarece mi-a venit și alte dați de multe ori puțină căldură în câteva zile și apoi a încetat și amintirea ei o păstrez și acum de o oră cu plăcere și de o oră cu sila, mă înfricoșează gândul ca nu cumva, precum înainte, tot așa și acum să mă părăsească iarăși acea puțină căldură și să-mi pierd sufletul cu desăvârșire, te rog, bunule Părinte, nu mă părăsi și iartă-mi ce este ceea ce alungă amintirea aceasta și căldura. Cere pentru mine și paza simțurilor, pentru că de multe ori sînt robit prin ele și mai ales cînd inima caută un prilej pentru aceasta. Căci aceasta dela sine, dusă de un anumit scop, izvorăște din ea amintiri pătimase sau nebune, sau gânduri nepotrivite cu vremea. De aceea te rog, puternice Părinte în Domnul, dăruiește-mi mie, slugii tale, trezvie, ca să înțeleg gândurile ce-mi intră în inimă și ca să știu ce trebuie să fac cu ele, ca să nu mă despartă de binecuvîntarea ta. Mai lămurește-mă și în aceasta: dacă fac sau spun vre-un lucru în care sînt, precum mi se pare, ferit de păcat de către Dumnezeu, trebuie oare, după ce am isprăvit, să mulțumesc lui Dumnezeu ? Și aceasta duce la iubirea lui Dumnezeu ? Sau nu trebuie să primesc nicidecum gândul că am ocolit păcatul, ci mai degrabă să-mi caut greșeala în ceea ce am făcut sau am spus, și ca urmare să cer iertare pentru aceasta ?

Răspunsul lui Varsanufie: Ostenește-te întru dureră inimii să le agonisești pe acestea și Dumnezeu ți le va da în chip neîncetat, înțeleg căldura și rugăciunea. Căci ceea ce le alungă este uitarea. Iar aceasta se naște din negrijă. Cît privește paza simțurilor, să știi că tot darul se dă prin oboseala inimii. Iar darul trezviei nu lasă gândurile să intre. Și chiar dacă intră, nu le lasă să ne

Sfinții Varsanufie și Ioan

vateme. Dumnezeu să-ți dea trezvia și veghea ⁴³². Căci e o poruncă care spune: „întru toate mulțumiți” (I Tes. 5, 18); dar mai ales în ceea ce mi-ai arătat mie. Dar e de folos și a-ți cerceta greșalele și a cere iertare.

268. Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Mă rog ție, Părinte sfinte, cere pentru mine putere dela Dumnezeu, că ceea ce îmi poruncesc mie când sînt singur, întîlnindu-mă cu frații, lapăd și mă tem ca nu cumva obișnuindu-mă să păcătuesc și, rămînînd numai la părerea de rău, fără să mă îndrept, să stărui în păcatele mele și să mor. Știu că îmi sînt de folos necazurile împreunate cu patimile, pentru că zdrobesc învîrtoșeala sufletului meu; și să nu-mi fie mie, lipsitului de minte, să doresc ușurare de ele. Dar te rog, Părinte, să-mi ajuți prin rugăciunile tale, ca, dacă îmi este de folos, să nu fiu biruit neîncetat ⁴³³ și să nu aibă necaz inima mea pentru aceasta.

⁴³² Trezvia și veghea e atenția neîncetată la tine ca să nu între nici un gînd îndoelnic în privința calității lui. Dar e și o conștiință continuă a prezenței lui Dumnezeu, unită cu rugăciunea. Căci numai din puterea sa omul nu poate rămîne în această trezvie în mod neîncetat. Trezvia nu e numai o atenție cu scop negativ: de neprimire a gîndurilor necuvenite, ci mai ales o lucrare pozitivă: o afirmare neconținută a gîndului de Dumnezeu. Iar aceasta nu se susține nici ea cu puterea noastră, ci are la baza ei un sentiment de răspundere, pe care nu ni-l impunem numai noi, ci e susținut în noi mai ales de Dumnezeu. Iar în sentimentul responsabilității trăim relația justă între noi și Dumnezeu, trăim poziția noastră adevărată, sau sîntem conștienți de ceea ce sîntem de fapt noi. Nu te poți cunoaște dacă nu te situezi exact unde ești, cum e cazul cu cei ce nu știu de Dumnezeu. Căci a ști ce ești înseamnă a cunoaște relația ta cu supremul izvor al existenței tale.

⁴³³ Întrebătorul își dă seama că ispitirea prin patimi și chinul luptei împotriva lor înseamnă o continuă amenințare; totuși se roagă să nu-i înceteze lupta și să fie biruit de patimi prin ispitele ce le trezesc, ca să nu cadă în învîrtoșarea produsă de ele. Mai bine să rămînă în

R ă s p u n s: Nimenea sa nu spună cuiva: „Fii fără grije, că-ți port eu grija ta”. Căci își va călca fâgăduiala. Ci trebuie să adauge puțină străduință și cel legat cu sarcina și să facă și el tot ce poate pentru a păzi cu trezvie poruncile Părinților lui. Și de cade odată, să se ridice iarăși. Și mă încred în Dumnezeu că chiar dacă ar fi răpit odată, de se va strădui iarăși nu va cădea în obișnuință, nici în nepăsare. Ci Dumnezeu îl va duce iarăși în ceata celor ce se ostenesc și nu-i va lăsa sufletul pînă ce nu-l va ridica la măsura înaltă, la bărbatul desăvîrșit (Ef. 4, 13). Deci să nu te moleșești, ci lucrează cît se întinde timpul înaintea ta. Fii ascultător, spune-te și-ți va veni într-ajutor Dumnezeu, Cel care „celor smeriți le dă har, iar celor mîndri le stă împotrivă” (Prov. 3, 20). Zi neîncetat: „Iisuse ajută-mi”, și-ți va ajuta. Dumnezeu să-ți slobozească sufletul de patimile de ocară, fiule.

269. Î n t r e b a r e a acehuiuș către acelaș mare Bătrîn: Mă închin ție, milostive Părinte și doctor al sufletului meu bolnav. Vai mie, ce mi-ai arătat și spre ce țintă mă atragi; și unde sînt, legat, prin reaua obișnuință. Căci chiar dacă sînt deslegat puțin, iarăși mă întorc

chinul luptei. Omul poate avea sufletul său mereu conștient de amenințarea în care se află, cînd luptă cu patimile, sau ajuns pentru totdeauna deasupra lor. Dar la această stare nu ajung decît cei desăvîrșiți printr-o luptă îndelungată. Ceilalți e bine să rămîină în această luptă. Cei pătimiși în mod continuu sînt învîrtoșiți continuu. Nu poartă nici o luptă. Nici-o lumină nu străbate la sinea lor, sau nu face arătată sinea lor. Sînt îngropați cu totul. Cei ce nu sînt îngropați cu totul în patimi, ci luptă de cîte ori sînt ispitiți de ele ca să nu cadă sub puterea lor, își apără sinea lor de îngroparea totală sau cîștigă puterea de a și-o ține descoperită, prin lupta continuă cu ispitele patimilor.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Înapoi spre a răspîndi și a prim⁴³⁴. Și dacă nu m-aș rușina de bunătatea lui Dumnezeu și de mila ta, știind prin cîte osteneli m-ai adus la picioarele tale, aș fi ajuns la desnădejde. Căci cînd sînt acoperit prin rugăciunile tale umblu cu pace. Dar cînd mă desvelesc puțin⁴³⁵, ca să se arate voința mea, îndată sînt biruit. Cînd șed de dimineață în chilie îmi vine gîndul să duc cuiva un răspuns și ies. Și după ce am împlinit aceasta, nu mai am poftă să mă întorc, ci mi se înșiră motive după motive care s-ar putea deslega și fără mine, pînă ce mă rănesc. Și așa vin de-abia pe seară în chilia mea cu multă scîrbă și întunecare și nemulțumire sufletească, neștiind ce să fac. De aceea iartă-mă, Părinte sfinte, înaintea inimii tale, care vede toate. Fii cu mine după mila ta, așa precum vrei și precum știi. Căci eu nu știu ce să-ți spun, decît iartă-mă pentru Dumnezeu.

Răspuns: Frate, nu se cuvine să-ți pierzi nădejdea din pricina acestora precum nici cîrmaciul corăbiei izbite de valuri nu-și pierde nădejdea scăpării lui, ci mai degrabă cîrmuește corabia pînă ce o duce la liman. Așa și tu, aflîndu-te robit și tulburat de vre-un lucru, gîndește-te la începutul drumului, zicînd cu proorocul: „Și am zis, acum încep” (Ps. 76, 11). Cearcă lucrurile de pot fi făcute prin frați sau prin tine⁴³⁶. Și iată-te din nou pe cale. Căci grija de tine cu gîndul la Dumnezeu e o lucrare duhovnicească, săvîrșită pe potriva mîntuirii sufletului. Și lucrează după puterea ta, că nu cumva niște lucruri mici

⁴³⁴ A răspîndit răul la alții și a-l primi dela alții și dela demoni înseamnă a nu fi eliberat de el, sau a fi eliberat cîte puțin din cînd în cînd.

⁴³⁵ E bine să nu mă desvelesc de grija de mine a unui părinte duhovnicesc și de ajutorul lui Dumnezeu.

⁴³⁶ Cearcă de vezi dacă ai trebuință și de ajutorul fraților ca să scapi de ispite.

să te scoată la timp nepotrivit din chilia ta. Căci aceasta este o uneltire drăcească. Ia aminte la tine cu înțelepciune și Dumnezeu îți va ajuta prin rugăciunile sfinților. Amin.

270. *Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn să poarte păcatele lui.*

R ă s p u n s: Frate, măcar că nu ceri un lucru peste puterile mele, dar îți arăt măsurile iubirii care se forțează pe ea să se ridice la cele mai presus de măsurile ei ⁴³⁷. Sînt uimit de persoana ta (de cererea ta) și primesc să o port ⁴³⁸. Dar cu condiția ca să porți și să păzești și tu cuvintele și poruncile mele. Căci sînt mîntuitoare și păzindu-le, vei trăi neacoperit de rușine ⁴³⁹.|

271. *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș mare Bătrîn despre poruncile de care i-a spus; și cererea să fie împluternicit să le păzească pe ele* ⁴⁴⁰.

⁴³⁷ Iubirea omului are pe de o parte o măsură, dar pe de alta năzuește să se ridice peste măsura ei, sorbind din iubirea nemăsurată a lui Dumnezeu.

⁴³⁸ Persoana omului care-și care în față expresia concentrată, este o taină care cu toată tocirea ei uimește pe cel ridicat din starea tocită a omului pătimăș. De aceea, cu toate păcatele ei, ea îl îndeamnă pe acesta să o ia asupra sa, să lupte pentru ea, să sufere pentru ea, ca să o scoată și pe ea din tocirea pierzătoare în care se află.

⁴³⁹ Omul duhovnicesc îl ia asupra sa pe cel încă slab, dar nu-l ia și nu-l poate duce ca pe un obiect la mîntuire, la starea eliberată de patimi, de persoană deplin realizată. Ci ajutat de cel ce-l poartă, acesta trebuie să facă și el tot ce poate pentru a se elibera de robia patimilor, pentru a ajunge la starea de om adevărat, de persoană realizată, liberă.

⁴⁴⁰ E un schimb continuu de cereri. Nici unul nu se socotește în stare să împlinească ceva singur fără celălalt și fără Dumnezeu, ultimul izvor al puterii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns: Cel ce a împuternicit pe Părinții noștri, să împuternicească, frate, și iubirea ta, și să-ți dea înțelegere duhovnicească ca să înțelegi toate lucrurile tale. Dar tu păzește-ți limba de grăirea deșartă și pînțelele de plăcere și pe aproapele păzește-l de mînia ta. Agonisește neîndrăznirea, neprețuirea de sine, dragostea față de tot și ținerea lui Dumnezeu totdeauna în minte, gîndindu-te că odată te vei arăta în fața lui Dumnezeu. Să le ai pe acestea în tine și pămîntul tău va aduce cîte o sută de roade lui Dumnezeu. Căruia fie slava în veci. Amin.

272. *Întrebare: Ce înseamnă, Părinte, neprețuirea de sine ?*

Frate, neprețuirea de sine înseamnă a nu se socoti pe sine de-o potrivă cu cineva și a nu spune despre un lucru bun: „eu l-am făcut”⁴⁴¹.

273. *Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn de a-l ajuta în pocăința pentru călcarea poruncilor ce i s-au dat. Și întrebare, cum trebuie să se pocăiască ? Și dacă în caz de călcare, se desființează testamentul ?*

Răspuns: În numele lui Dumnezeu, în privința cererii tale să-ți fie precum ai cerut. Păzește-te de aci înainte să nu cugeti despre tine lucruri mari ca sa nu

⁴⁴¹ Neprețuirea de sine este o detașare de sine, o nepreocupare de valoarea sa și o împăcare cu această atitudine față de tine și din partea altora. Ea nu are sens decît în conștiința acută a relației tale cu Dumnezeu. Căci numai în relație cu El socotești că tot ce ești și faci datorezi lui Dumnezeu și că Dumnezeu știe ce face El pentru tine și cîtă silință ai pus tu ca să înmulțești darul ce ți l-a dat. Aceasta îți dă o liniște continuă, o netulburare de pe urma faptului că nu ești recunoscut de alții în valoarea ta. Ești liber și de tine și de părerea celorlalți. Îl socotești numai pe Dumnezeu ca judecător drept.

pierzi toate ⁴⁴². Și când calci vre-o poruncă, aleargă la pocăință. Și să nu o disprețuești ca unul ce ai avea un plastore pentru rană, ca să nu ajungi la stări și mai rele ⁴⁴².
^b. Unindu-ți mâna ta cu a mea, testamentul meu pe seama ta va rămâne asigurat. Dacă nu, cum te va milui Dumnezeu ca să ascuți și să păzești sfaturile mele în Hristos? Amin.

274. Acelaș către acelaș mare Bătrîn: Cererea rugăciunii ca să nu se despartă de ocrotirea lui nici chiar în veacul viitor.

Răspuns: Dacă ai fi înțeleș, fiule, spusele mele, ai fi putut afla că ți-am dat o arvună a mîntuirii sufletului tău. Nu socoti deci că mă înșel, nici că vreau să te despart de fiii mei adevărați care se mîntuesc și de Dumnezeu. Dar străduiește-te și tu să nu te desparți de o astfel de viață. Căci nici Apostolul n-a despărțit pe cineva, ci a zis: „Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă” (I Cor. 7, 15). Dar să nu se împlinescă și cu tine aceasta, însă ți s-a spus spre asigurare să iei aminte la tine însuși, ca să te străduiești să nu cazi din așteptarea acesteia și din nădejde, întărește-te deci în Domnul care a spus ucenicilor Săi să ia putere de sus (Lc. 24, 40).

275. Întrebarea aceluiaș către celălalt Bătrîn: Când cineva se socotește pe sine mai prejos de toată zidirea, dar viețuirea nu-i conglăsuiește cu aceasta, ce se poate spune?

⁴⁴² Când te închipui lucru mare, nu mai vezi realitatea cu adevărat mare, cea mai mare și mai bogată care este Dumnezeu și nu mai ești în comunicare cu ea. Te-ai îngustat limitele tale.

^{442 b} Ieși din pierderea de tine, din superficialitatea ta prin pocăință, ca să nu te scufunzi și mai mult în gol.

R ă s p u n s: Când viețuirea cuiva nu e deopotrivă cu socotința lui despre sine, nici aceasta nu-i adevărată, ci e o amăgire pricinuită de draci.

276. *A aceluiaș către acelaș: Părinte, când nu numai mă socotesc mai prejos de toată zidirea, ci când, cercetîndu-mi conștiința, mă aflu obligat și de ea să mă socotesc mai prejos de toată zidirea, își bat și atunci dracii joc de mine.*

R ă s p u n s: Acum, frate, ai început să pășești o leacă drept. Căci în conștiința aceasta stă adevărul. Dar Dumnezeu să te ducă la măsura desăvîrșită de a te socoti de fapt mai prejos de toată zidirea⁴⁴³. Fii tare în Domnul !

277. *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Care cale mîntuiește: cea prin osteneli, sau cea prin smerenie ? Și despre uitare.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, osteneala adevărată nu este fără smerenie. Căci osteneala în sine este deșartă⁴⁴⁴.

⁴⁴³ Nu e vorba ca omul să se socotească de mai puțină valoare decît creațiunea minerală, vegetală sau animală, ci decît omenirea întregă la un loc. Și mai prejos de puterea care a creat și susține lumea. Dar e și în lume o putere și o rînduială care întrece nemăsurat puterea mea de a o fi produs.

⁴⁴⁴ O osteneală fără smerenie îl face pe om să-și atribue lui, ca ultim izvor, puterea de a fi împlinit faptele lui, deci de a nega provenirea puterii lui dela Dumnezeu. În smerenie este conștiința omului de a avea totul, deci și puterea arătată în osteneală, dela Dumnezeu. Dacă n-ar fi această conștiință, n-ar fi nici smerenia, sau smerenia ar fi fără rost. Pentru ce să mă smeresc în fața unei lumi cu care sînt una în sens panteist ? Nu mă pot smeri decît în fața unei conștiințe înzestrată cu puterea de a fi creat toate, deci și pe mine, și de care

Căci zice: „Vezi smerenia mea și osteneala mea și iartă toate păcatele mele" (Ps. 24. 18). Cel ce le are deci pe amîndouă acestea, ajunge repede. Iar cel ce are smerenia unită cu neprețuirea de sine, dobîndește acelaș rezultat. Căci neprețuirea de sine ține locul osteneții. Dar cel ce are numai smerenia în sine, intră și el, dar mai cu întîrziere. Deci cel ce voește să țină smerenia adevărată să nu se prețuiască în ceva. Aceasta este adevărata smerenie.

Cel ce primește focul, pe care a venit Domnul să-l arunce pe pămînt, nu știe de uitare și de luarea în robie, avînd totdeauna simțirea focului ⁴⁴⁵. Ia pildă dela focul material. Dacă omul trage să moară și se aduce focul aproape de el, îndată simte durerea. Și în orice lucru, dacă omul uită de sine dar e atins cu un cărbune aprins, nu mai rămîne nici-o clipă în uitarea de sine. Focul, frate, nu se stinge, căci în acest caz n-ar fi foc. Deci dacă vrei să te izbăvești de uitare și de luarea în robie, nu poți altfel decît cîștigînd focul duhovnicesc. Acesta le topește pe acele. Iar focul acesta îl cîștigă cineva prin dorul de Dumnezeu. Frate, dacă inima ta nu se ostenește cu durere să caute pe Domnul, nu poți spori. Dar dacă te îndeletnicești cu acestea, ajungi acolo. Căci zice:

știu că depind întru toate. Unde e delicatețea smereniei, e conștiința de Dumnezeu. Altfel e justificată orice aroganță grosolană, cu toate conflictele produse de ea.

⁴⁴⁵ Uitarea e ca o luare în prinsoare de patimile sau de duhurile nevăzute care le aprind. Căci cel ce uită de sine e dus de patimi unde nu voește. Libertatea adevărată e strîns unită cu conștiința de sine și aceasta e una cu conștiința dependenței absolute a omului de Dumnezeu cel personal și deci cu smerenia, cu conștiința poziției sale adevărate în cadrul realității. Iar conștiința dependenței de Dumnezeu e ca un foc continuu, care-l ține pe om treaz, e ca o ardere spirituală continuă.

Sfinții Varsanufie și Ioan

„îndeletniciți-vă și cunoașteți" (Ps. 45, 10). Domnul să-ți dea să înțelegi acestea și să te ostenești cu ele.

278. În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Părinte, ce este smerenia ? Și ce este neprețuirea de sine ? Și ce este zdrobirea inimii ? Cîștigă cineva smerenia disprețuindu-se el însuși pe sine în inimă ? Sau e nevoie și de osîndirile din afară, de către oameni ? Și oare trebuie cel smerit în cuget să-și grăiască cu smerenie și să facă lucruri smerite ?

Ră s p u n s: Smerenia este neprețuirea de sine în toată fapta și tăierea voii proprii în toate. Dar și primirea netulburată a celor ce vin din afară ⁴⁴⁶. Aceasta este smerenia adevărată, în care nu-și găsește loc slava deșartă. Dar nu trebuie să caute cel smerit în cuget o grăire smerită. Ci ajunge să zică: „Iartă-mă, sau roagă-te pentru mine" ⁴⁴⁷. Nici nu trebuie să alerge dela sine după fapte smerite. Căci amîndouă pricinuesc slavă deșartă și nu-l lasă pe cineva să sporească ⁴⁴⁸. Ci sporirea stă în a primi să ți se poruncească fără să te împotrivești. Iar disprețuirile sînt de două feluri: una din inima ta, alta dela osîndirile ce ți se aduc din afară. Dar e mai mare cea

⁴⁴⁶ Toate zvîcnirile egoiste, toate pomirile inferioare, toate încercările din afară care vreau să te domine, sînt biruite de smerenie. Ea e libertatea desăvîrșită prin comuniunea cu Dumnezeu. Cel smerit nu știe decît de Dumnezeu, dar simte intens pe Dumnezeu ca partener de comuniune în libertatea.

⁴⁴⁷ Cînd spui altuia: „Iartă-mă", nu te mai poate domina. Căci sau răspunde iertîndu-te, deci ne mai socotindu-te dator lui, sau refuză să te ierte și în acest caz e un pătimaș care-ți rămîne inferior ca un rob patimii. Dar în acest caz nu-l disprețuiești, ci îl compătimizești. Însă nu din superioritate, ci din durere pentru suferința lui. La fel se întîmplă cînd îi spui: „Roagă-te pentru mine".

⁴⁴⁸ A umbla după o grăire deșartă, înseamnă a risca să fii admirat de alții pentru această grăire. La fel a alerga la lucruri sau fapte smerite.

care-ți vine din afară. Căci cea din inima ta nu cere afița osteneală pentru a o suporta, ca cea dela oameni, care pricinuește o mai mare durere în inimă. Iar zdrobirea inimii stă în păzirea inimii tale ⁴⁴⁹.

279. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : D e e l ă u d a t c i n e v a d e a l t u l , e b i n e s ă n u r ă s p u n d ă c a s ă -ș i a r a t e m o d e s t i a ?*

R ă s p u n s : Mai mult folosește tăcerea. Căci dacă răspunde se află pe sine primind laudă. Iar aceasta e slavă deșartă. Asemenea și ceea ce se arată ca modestie în răspuns este slavă deșartă ⁴⁵⁰. Căci cele pe care le spune el în acest caz despre tine, dacă le-ar spune altul nu le-ar putea suporta ^{450 b}.

280. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : D a r s e p o a t e î n t ă m p l a c a a c e l a s ă -ș i î n c h i p u i e d i n t ă c e r e a m e a c ă a m p r i m i t l a u d a ș i s ă s e s m i n t e a s c ă . C e t r e b u e s ă f a c d e c i ?*

⁴⁴⁹ Păzirea inimii dela toate simțirile și gândirile superficial-plăcute, care stau gata să o fure în fiecare clipă, e o durere continuă ce i-o împui. Dar în suportarea ei e totodată o bucurie mai înaltă.

⁴⁵⁰ Răspunzînd cu modestie voești sau riști, deasemenea, să-ți atragi admirația pentru modestia ce o afișezi.

^{450 b} Cînd răspunzînd la o laudă cu cuvintele: „Nu sînt chiar așa", sau: „N-am făcut cine știe ce lucru mare", dacă ai auzi că le spune altul despre tine nu le-ai putea suporta, dar spunîndu-le tu, le poți suporta, înseamnă că nu le spui crezîndu-le cu adevărat, ci le spui ca să auzi desmințirea lor. Numai atunci refuzi cu modestie reală laudele, cînd ești în stare să nu te superi nici dacă ai auzi pe altul spunînd despre tine lucruri contrare. Adică atunci cînd ți-ar fi egal că vorbește altul despre tine bine sau rău. În acest caz ai fi într-o perfectă obiectivitate față de tine. Dar văzîndu-te cum te vede altul e mai ușor să fi obiectiv cu tine decît cu altul. Și numai obiectivitatea cu tine te-ar arăta perfect liber chiar față de tine.

Răspunsul lui Ioan: Cel ce se nevoește trebuie să-L lase pe Dumnezeu să-i facă cunoscute cele nearătate celui ce aude. Căci de unde știe că acela nu se zidește mai degrabă prin tăcerea sa ca a unuia care nu primește lauda, ci că se smintește? Iar dacă îl lămurește pe acela el însuși în privința aceasta, să o facă cu smerită cugetare, zicînd: „Iartă-mă, frate, că nu văd la mine nici-un bine și de aceea nu am găsit ce să-ți răspund. Dar roagă-te pentru mine, pentru Domnul”.

281. *A aceluiaș către acelaș: Dar se întîmplă ca cineva fiind păcătos de fapt să spună adevărul din smerită cugetare și nu din slavă deșartă. Oare nici acesta nu trebuie să răspundă?*

Răspunsul lui Ioan: Nici acesta nu trebuie să răspundă, chiar dacă pentru un moment ar face-o din smerita cugetare. Căci cel ce-l aude poate să-l socotească smerit și aceasta îi va fi spre povară. Căci Domnul spunînd: „Vai, vouă, cînd oamenii vor grăi bine despre voi” (Lc. 6, 26). El zice aceasta despre păcătoșii lăudați, care nu au făcut fapta pentru care sînt lăudați ⁴⁵¹.

282. *Într-o bară a aceluiaș către acelaș: Dar cum se face că aflăm pe unii dintre sfinți că atunci cînd sînt lăudați răspund cu modestie?*

⁴⁵¹ Nici chiar un păcătos care n-a făcut lucrul sau n-are calitatea pentru care e lădat, nu trebuie să răspundă, refuzînd o laudă nedreaptă, chiar dacă ar face-o aceasta din smerita cugetare. Căci ar putea să fie admirat pentru smerenia lui și aceasta să fie pentru el o nouă ispită, făcîndu-l să se socotească smerit în general. Căci chiar dacă ar fi fost în acel moment smerit, nu trebuie să se socotească avînd smerenia ca o calitate permanentă.

Răspuns: Părinții au ajuns la măsura de care Domnul a spus: „Cînd veți fi făcut toate acestea, spuneți că robi netrebnici sîntem" (Lc. 17, 10). Și socotindu-se pe ei cu adevărat așa, răspund cum se socotesc de fapt. Căci chiar dacă aud acestea dela altul, nu se supără, ci îl binecuvintează pe acela ca spunînd adevărul ⁴⁵².

283. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Dacă cineva împărtășind de niscai binefaceri pe altul, acela îi mulțumește pentru binefacerile ce i le-a făcut, nici în acest caz el nu trebuie să răspundă ?*

Răspuns: Tăcerea e bună în toate. Dar ca să nu pară că respinge mulțumirea, trebuie să spună cu smerenie: „Iartă-mă Ava și roagă-te pentru mine Domnului, cugetînd în inima lui că el n-a făcut nimic. Căci cel ce face orice bine tuturor este Domnul. Și să se roage lui Dumnezeu să nu fie osîndit pentru cele spuse.

284. *A aceluiaș către acelaș: Roagă-te pentru mine. Părinte, ca să mă izbăvesc de limbă, de îndrăzneală și de pîntece.*

Răspuns: În privința limbii, a pîntecelui și a îndrăzelii, precum mi-ai cerut mie să mă rog, fă și tu tot ce poți ca să te înfrînezi. Căci fără osteneală, trezvia și plînsul din inimă, nu pot fi ținute. Adu-ți aminte că „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5, 16). Dar toate patimile sînt stăpînite prin smerenie. Iar aceasta se agonisește prin osteneală. Dumnezeu să-ți dea, frate, putere unită cu darul deosebirii și cu frica de Dumnezeu.

⁴⁵² Măsura smereniei adevărate e să fi ajuns la acea obiectivitate față de tine însuși, încît să te vezi pe tine cum te văd alții, care nu te văd bine, sau să nu-ți iei nici măcar în ascuns apărarea.

285. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Dacă acestea se dobîndesc, cum ai spus, prin plîns, cum pot eu păzi plînsul, ieșind și mergînd între oameni și îngrijindu-mă de împlinirea unor ascultări și slujind ? Și există plîns fără lacrimi ?*

Răspunsul lui Ioan: Nu plînsul vine prin lacrimi, ci lacrimile prin plîns ⁴⁵³. Iar plînsul îl dobîndește și cel ce viețuește printre oameni, dacă-și taie voia sa și nu ia aminte la greșalele altuia. Căci prin acesta își adună gîndurile lui. Și acestea adunîndu-se, nasc întristarea după Dumnezeu și întristarea, lacrimile ⁴⁵⁴.

286. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Cînd descopăr gîndul meu Avei, simt pe unii că se supără pentru aceasta. Ce să fac ? Nu mă vătăm, șezînd (înăuntrul) și nu-și rîde de mine gîndul care mă îndeamnă la aceasta în scopul ca să iau aminte la mine însumi ? Apoi, chiar dacă prin acoperirea voastră, urmăresc acest*

⁴⁵³ Lacrimile sînt exteriorizarea întristării, sau a durerii lăuntrice. Pot fi însă și lacrimi fără prea mare durere, cum poate fi și o mare durere, interioară, fără lacrimi. Nu lacrimile schimbă pe om, ci durerea pentru greșalele dinainte. În lacrimi însă începe să se simtă, și mila lui Dumnezeu. Ele arată și o înduioșare pentru mila lui Dumnezeu. De aceea ele aduc și o ușurare, sînt ca ploaia în care se descarcă norul întunecat împrăștiindu-și întunerecul. De aceea ochii care plîng se fac senini, curați, în vreme ce ochii celui concentrat în durerea lăuntrică reflectă „întunecimea” durerii, sau poate a întorsăturii în rău. Dar cine nu trece prin prima stare, nu poate ajunge la a doua. Însă trebuie să se vină la starea a doua.

⁴⁵⁴ Adunarea gîndurilor înseamnă îndreptarea cugetării spre sinea proprie, ieșirea ei din împrăștierea spre cele din afară. Prin adunarea gîndurilor spre sine, omul se descopere pe sine, își descopere greșalele săvîrșite, își vede conștiința împovărată de ele. De aci începe întristarea și plînsul interior.

scop fără patimă, oare pot duce acest lucru pînă la capăt în chip nevătămat, odată ce, slab fiind, nu urăsc patimile mele ? Pentru aceasta, te rog, dacă găsești de bine, să nu mă amesteci în lucruri din afara bolniței ⁴⁵⁵, ca nu cumva din pricina aceasta să se ajungă la pismă și aceasta să mă clatine. Dar dacă sînt folosit prin aceasta, sufletul meu este în mîinile tale. Arată-mi, Părinte, ce poruncești ? ⁴⁵⁶

R ă s p u n s: Dacă grăești din inimă curată și pentru folos și fără patimă și slavă deșartă, nu lua seama la cuvintele oamenilor. Luptă-te cu ajutorul rugăciunilor sfinților pînă ajungi să înfăptuești tot lucrul fără vătămare. Iar a te amesteca în cele ale oamenilor fără patimă, e bine. Căci nu tuturor li s-a dat să grăiască Avei, nici nu este de folos. Deci de grăești din Dumnezeu, nu grăești dela tine. Ci Dumnezeu este în toate și binele lui Dumnezeu nu naște pismă, ci chiar dacă aceasta se ivește pentru scurt timp, se stinge repede. Sufletele noastre ale tuturor sînt în mîinile lui Dumnezeu. Și El este Cel ce ne acopere pe noi și ne întărește să facem ceea ce ne este de folos.

287. A aceluiaș către acelaș: Dacă socotesc deci că e de folosul vreunora, trebuie să grăesc chiar dacă nu sînt întrebat ? Și dacă e vorba de vreunul mai mare sau de vreun cleric, să spun Avei, sau să tac ? Iar dacă sînt întrebat, ce să spun ? Și dacă este de folos să grăesc și

⁴⁵⁵ Dorotei care pune întrebarea era încredințat cu conducerea bolniței din mănăstire. (Vezi Filoc. rom. vol. 9, Introducere la „învățăturile” lui Ava Dorotei).

⁴⁵⁶ Bătrînul e întrebat de Dorotei dacă trebuie să vorbească Avei (starețului Serid) despre pricinile altor viețuitori din mănăstire; dacă nu cumva aceasta poate să trezească pisma altora. E bine să se amestece în lucrurile altora, pentru trecerea ce-o are la Ava?

Sfinții Varsanufie și Ioan

eu, cum să grădesc, ca să mă aflu la înfățișare grăind cu smerenie și nu ca umul ce învață cu autoritate ?

Răspuns: Părinții au spus că „bine este a grăi pentru Dumnezeu și bine este a tăcea pentru Dumnezeu" (Pateric, Pimen 147). Iar cuvântul Părinților înseamnă: Cel ce grăește, cum am spus, fără patimă, bine face, pentru că grăește pentru Dumnezeu; și cel ce vede că va grăi cu patimă și deaceea tace, bine face, pentru că a tăcut pentru Dumnezeu. Dacă trebuie să grăiești pentru Dumnezeu, nu te îngriji ce vei grăi, căci făcând aceasta, vei călca porunca (Mt. 10, 19). Ci las lucrul în seama lui Dumnezeu și El va pune în gura ta ce sa grăiești cu folos. Căci Dumnezeu știe să ne încingă cu putere pe noi cei slabi și El te va întări pe tine, frate.

288. Întrebarea aceluiaș către acelaș: Oare trebuie tăiată voia din porunca Avei și în cele bune și în cele de mijloc, ca și în cele prin care pare să se calce porunca lui Dumnezeu ? Și dacă mi se dă o poruncă peste puterea mea, trebuie oare să cer să fiu scutit, ca să nu mă întristeze și să nu-mi pricinuiască tulburare. Apoi: dacă cineva avînd nevoie de ceva dela Ava îmi cere să-l ajut în acest lucru și primesc, nu-mi aduce aceasta o cinste care mă face să mă socotesc luat în seamă ?

Răspuns: Frate, cel ce voește să fie monach nu trebuie să aibe în nici-un fel voia sa în vre-un lucru. Aceasta ne-a învățat Domnul, zicînd: „Am venit în lume nu ca să fac voia Mea" (Io. 6, 38). Căci cel ce voește ca aceasta s-o facă, iar aceea să n-o facă, sau se arată pe sine în stare de mai multă deosebire a lucrurilor (de mai multă dreaptă socoteală) decît cel ce poruncește, e batjocorit de draci. Deci trebuie să ascuți în toate, chiar dacă ți se pare

că lucrul poruncit e un păcat. Căci Ava care-ți poruncește e cel ce va lua asupra lui judecata ta, ca unul căruia i se va cere socoteală pentru tine. Iar dacă ți se pare greu ceea ce ți se cere, întreabă-l și lasă lucrul pe scama dreptei socoteli a lui ⁴⁵⁷. Iar dacă cei ce ți-au poruncit sînt frați și bagi de seamă că lucrul poruncit este vătămător sau peste puterea ta, întreabă iarăși pe Ava și fă ceea ce-ți va spune el. Căci dacă vrei să faci tu deosebirea între lucruri, îți atragi necazuri. Lasă-le toate pe seama Avei și fă după socoteala (după discernămîntul) lui. Căci el știe ce trebuie să facă și cum să grijească de sufletul tău. Și odihnește-te, crezînd că orice ți-ar spune e după Dumnezeu și ceea ce e după har nu aduce întristare. „Căci tot pomul bun face roade bune” (Mt. 7, 17). Iar cererea altora de a

⁴⁵⁷ Există oameni care au primit dela Dumnezeu o răspundere pentru alții ca pentru ei înșiși. E starețul unei mînăstiri, sînt părinții, e duhovnicul, e preotul. Dar aceasta înseamnă că ei trebuie să se și pregătească că pentru a conduce pe calea dreaptă pe cei încredințați conducerii lor. Dacă dau sfaturi rele, vor suferi pentru greșalele acelora, ca pentru ale lor. Cel încredințat de Dumnezeu unui îndrumător sufletească trebuie să-și facă însă și el din voia aceluia voia sa. Prin el se împlinește atunci voia aceluia. Dar în acest caz acela va plăti pentru greșalele făcute prin împlinirea voii lui. Părintele, duhovnicul nu se poate desinteresa de viața celui încredințat lui cu scuza libertății ce o are acela. Omul mai trebuie și învățat să știe ce să facă cu libertatea. Și unii sînt mai înaintați în această cunoștință decît alții. Răspunderea unora pentru alții împletește destinele noastre pînă a ne bucura și suferi împreună de urmările unei viețuiri, care nu se împlinește numai prin unul. Nu ne mîntuim singuri în mod egoist și ambițios; și nu ne pierdem singuri. Ci ne mîntuim cu cei pentru care am avut o răspundere și cu cei pe care i-am ascultat; și ne pierdem cu cei față de care nu ne-am exercitat răspunderea. Nici un om nu-și poartă sau nu trebuie să-și poarte numai sarcina sa, ci și pe a altora. Dar să nu le dăm altora sfaturi din mîndrie, ca să-i smintim și mai mult, ci ca să-i slujim cu smerenie. Deci sfatul trebuie să fie unit cu pilda vieții, ca să nu-i pierdem prin sfătuire nici pe ei și să nu ne pierdem nici pe noi.

Sfinții Varsanufie și Ioan

mijloci pentru ei la Ava, dacă e de trebuință, împlinește-o, pentru a împlini o poruncă pe care ai auzit-o. Căci dacă te-a așezat Ava la poartă, spunându-ți: vestește-mi pe tot omul care vine, vei hotărî tu însuși ce să faci, în loc să împlinești porunca celui ce ți-a poruncit? Dacă Ava ți-a poruncit să-i spui și nu să nu-i spui, lucrul nu mai atîrnă de tine.

289. *Întrebară acelaș către acelaș: Dacă un frate mă întreabă despre un cuvînt sau lucru oarecare și eu nu-l cunosc, să-i răspund, sau nu? Iar de nu sînt întrebat, dar văd un lucru care nu se face bine, voi atrage luarea aminte a celui ce-l face, sau nu?*

Toate cuvintele acestei întrebări cer un singur răspuns: Păzește-te să nu grăești din slavă deșartă, ci cu smerenie și frica de Dumnezeu. Și despre toate cele ce m-ai întrebat, grăește cît e de trebuință și atrage luarea aminte. Dar în obștea ta și nu în alt loc, ca să nu te afli ca un învățător. Căci cei din mînăstire sînt ca un trup⁴⁵⁸. Iar dacă te afli în altă parte, să nu grăești nimic pornind dela tine. Dar, dacă ești întrebat, grăește cu smerenie. Dumnezeu să te cumîntească, frate.

290. *A acelaș către acelaș: Mi-ai spus că dacă sînt întrebat despre un lucru, sau văd (că nu se face bine), să grăesc cu smerenie. Dar ce înseamnă: cu smerenie? Și dacă văd inima mea îndulcindu-se de slava deșartă în vreme ce grăesc, sau chiar dacă nu mă îndulcesc atunci, prevăd că aceasta mi se va întîmplă mai tîrziu, să tac sau nu?*

⁴⁵⁸ Așa cum într-un trup tot ce se întîmplă cu un mădular face să sufere tot trupul și toate mădularele ca un tot, așa într-o mînăstire toți sînt răspunzători pentru fiecare.

R ă s p u n s: A spune ceva cu smerenie înseamnă a spune ca unul care nu învață, ci ca unul care l-a auzit dela Ava sau dela Părinți. Iar dacă e de folos a spune despre acel lucru fratelui, dar slava deșartă te războește, îndulcindu-te, ia seama la tine ca aceasta să nu împiedice pe fratele să se folosească. Ceartă slava deșartă și disprețuește-o. Și după ce ai grăit, pocăește-te înaintea lui Dumnezeu și zi: „Iartă-mă că am vorbit din slava deșartă. Și la fel de-o vei simți pe acesta mai tîrziu ⁴⁵⁹”.

291. *A aceluiaș către acelaș: Părinte, cum mi-ai poruncit să grăesc chiar înainte de a fi întrebat cînd văd un lucru (care nu e bun), cîtă vreme Părinții spun să nu răspundem înainte de a fi întrebați (Pateric, Euprepie, 9, Pimen 45), iar Ava Nistero uimea pe toți că aflîndu-se în mînăstire zicea: „Eu și măgarul sîntem una” (Pateric, Nistero 2). Și spune-mi, Părinte, ce înseamnă a lua aminte la gînduri ? Și dacă trebuie să se facă aceasta la un timp rînduit și în ce chip?*

⁴⁵⁹ Mereu trebuie smulsă buruiana ce răsare lîngă spicul grîului, ca să nu-l înăbușe pe acesta. Cel ce ajunge la binele curat în sine, s-a depășit complet și nu s-a depășit complet oprindu-se nici la ceilalți, căci știe că și ei se depășesc cînd se realizează cu adevărat, ne mai avînd în ei decît binele. Acela trăește înțîlnirea cu Dumnezeu cel transcendent, cel dincolo de toată lumea aceasta și de existența noastră în care binele și răul sînt, amestecate, în care momentele de libertate se alternează cu cele de robie. Aceasta e nu calea argumentării prin existența binelui a lui Dumnezeu cel a tot bun, sau cale speculativă, ci calea înțîlnirii cu Dumnezeu. Așa trăește cel complet smerit legătura cu Dumnezeu, ca unul ce s-a depășit cu totul pe sine în legătura cu Cel de care depinde în mod absolut. Trăindu-se ca cel ce nu-și datorează existența întru nimic sieși, dar ca existînd totuși, el își trăește însuși faptul existenței ca datorîndu-se total lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: Frate, Bătrîni grăesc după măsura oamenilor. Deci este o vreme cînd omul poate sluji și atunci el trebuie să arate fapte de slujire. Și va fi o vreme cînd acelaș, va ajunge la starea să fie slujit, cînd măsurile lui vor fi altele. Cele desăvîrșite s-au spus celor desăvîrșiți, iar celelalte celor ce sînt încă sub lege. Căci aceștia sînt călăuziți încă de pedagog (Gal. 3, 23 - 24). Cînd ai murit lumii, ca Ava Nistero, poți spune: „Sînt măgar”. Nu te înălța în cuget, căci aceasta te va vătăma. Părinții au rînduit timpuri pentru luarea aminte la gînduri. Așa trebuie să ne spunem dimineața: „Dă-ți seama cum ți-ai petrecut noaptea”; și seara: „Cum ți-ai petrecut ziua” (Nistero, 5). Dar ia aminte și în timpul dintre ele, cînd gîndul se îngreunează⁴⁶⁰

Scolia ed. Volos: Prin acestea purtătorul de Dumnezeu Părinte arată că nu întîmplător zice cineva: „sînt măgar”, ca să se smerească și micșoreze. Ci că nu este un lucru de necinste a spune: „sînt măgar”, ci cea mai mare cinste. Deaceea spune Părintele: „Nu te înălța în cuget”. Căci cînd ajunge cineva la măsurile măgarului, lăsîndu-se lovit ca acela, ocărit, împovărat, purtat, legat și răbdînd. orice, cum obișnuște să rabde acela și nu numai fără împotrivire și fără pomenirea răului și fără nici-o mișcare contrară în inimă ca acela, ci ca unul ce nici nu le simte, ceea ce înseamnă îndoita omorîre cerută, sau chiar cea întreită, atunci va îndrăzni poate să-ți spună: „sînt măgar”. Și aceasta cu multă sfială, cunoscînd înălțimea treptei. Dar socotesc că nici atunci. Ci mai degrabă văzîndu-se și atunci pe sine cu mult mai prejos de această

⁴⁶⁰ Gîndul are aci înțelesul de conștiință, întrebă-ți dimineața conștiința: cum ai petrecut noaptea, și seara, cum ai petrecut ziua. Dar adeseori conștiința se îngreunează, că nu mai e atentă la ea însăși.

stare, va socoti ca o îndrăzneală numai să spună: „sînt măgar", ci chiar să cugete aceasta, știind că aceasta este înălțare cu cugetul, care este una cu căderea sufletului și cu adevărat o pieire totală.

292. *A aceluiaș către acelaș: Dacă vreunul dintre Bătrînii cei mai presus de mine mă întrebă despre vre-un lucru, trebuie să-i spun ceea ce socotesc că e de folos ?*

Răspunsul lui Ioan: Tu n-ai nimic ce să spui. Căci nu cunoști voia lui Dumnezeu, ca să știi ce folosește. Deci dacă te întrebă cineva dintre ei, spune-i cu smerenie: „Iartă-mă, nu știu".

293. *A aceluiaș către acelaș: Dacă un frate face un lucru de mijloc (nici bun, nici rău), iar eu, pentru voia mea mă supăr de el, ce să fac ? Să tac și să mu-mi liniștesc inima, sau să-i spun cu iubire și să nu rămîn tulburat ? Iar dacă lucrul acesta îi tulbură pe alții și nu pe mine, să-i spun pentru alții ? Sau nu este aceasta o faptă deșartă ?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă un lucru nu este un păcat, ci nici bun, nici rău, și tu totuși îi grăești ca să-ți liniștești inima, faci o greșală. Pentru că nu poți să-l rabzi, din slăbiciune. De aceea ocărăște-te pe pe tine și taci. Dar dacă îi supără pe alții, sune lui Ava al tău. Și el fie că va spune aceluia, fie că-ți va spune ție ce ai de făcut, și vei scăpa de grije.

294. *Întrebarea aceluiaș: Dacă o spun Avei pentru alții, dar presupun că aceasta va tulbura pe fratele ce să fac ? Iar dacă supără și pe alții și pe mine, o*

Sfinții Varsanufie și Ioan

voi spune Avei pentru alții, sau voi tăcea ca să nu-mi pricinuiesc mulțumire mie ? Iar dacă presupun că fratele nu se va întrista, o voi spune pentru mine, sau mă voi sili să tac.

Răspunsul lui Ioan: Nu-ți face grije să vorbești Avei pentru tulburarea fratelui. Dar când e nevoie să spui Avei pentru alții și-ți faci grije din aceasta, spune-o pentru ei. Dacă e vorba însă să-i spui numai pentru tine, silește-te să nu-i spui.

295. Întrebarea aceluiaș: Dar gândul îmi spune că dacă se va tulbura fratele împotriva mea, mi se va face dușman, socotind că am vorbit Avei împotriva lui.

Răspunsul lui Ioan: Acesta e un gând viclean care vrea să te împiedice de la îndreptarea fratelui⁴⁶¹. Deci nu te opri a spune. Dar fără îndoială după Dumnezeu. Desigur bolnavii strigă împotriva doctorilor când sînt îngrijiiți de ei. Dar doctorilor nu le pasă știind că pe urmă aceia le vor mulțumi.

296. Întrebarea aceluiaș: Când gândul îmi zice că nu pentru folosul fratelui vreau să spun, ci cu scopul ca să-l bîrfesc, să spun sau să tac ?

Răspunsul lui Ioan: Îndeamnă gândul să vorbească după Dumnezeu, nu cu patimă. Dar dacă e biruit prin dorința de bîrfire, spune și atunci, dar mărturisește Avei gândul tău de bîrfire, ca să vă tămăduiți amîndoi: acela de greșală, iar tu de bîrfire.

⁴⁶¹ E vorba de un frate care a săvîrșit un lucru indiferent. El nu se poate supăra dacă s-a spus despre el Avei. Căci Ava nu va condamna acest lucru indiferent.

297. *Întrebarea aceluiaș: Dacă gândul nu mă lasă să mărturisesc Avei că vorbesc cu scopul de a bîrfi pe fratele, ce să fac ? Să-i vorbesc, sau nu ?*

Răspuns: Nu-i spune nimic și Domnul va avea grije. Căci nu e nevoie să-i spui Avei cu prețul vătămării sufletului. Și Dumnezeu se va îngriji cum știe El de îndreptarea fratelui.

298. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Se întâmplă să fac un lucru, după cum socotesc, cu judecată. Dar cineva îl îndreptează. Iar eu toate cîte le spun, apărîndu-mă, le spun din slava deșartă. Ce trebuie să fac?*

Răspuns: Dacă nu e nevoie de apărare, taci. Dar dacă este în folosul fratelui, tămăduiește-l, dar împotrividu-te slavei deșarte⁴⁶².

299. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Cînd fac un lucru nici bun, nici rău și știu că dacă m-ar vedea vre-un frate făcîndu-l, s-ar sminti de mine, sînt ispitit de slava deșartă să-l ascund. Căci mă rușinez să-l vadă. Deci trebuie oare să nu-l ascund ca să nu cad în slava deșartă, sau să-l ascund, ca să nu-l smintesc pe fratele ? Căci deși nu știu sigur că se va sminti, dar presupun. Ce să fac ?*

⁴⁶² Poate un frate se smintește auzind că ai făcut un lucru care nu se aștepta dela tine. În acest caz arată-i că nu l-ai făcut, pentru a nu se sminti; dar ferește-te de a o face aceasta din slava deșartă, ca să nu-l smintești cu pilda altei patimi. Dar să nu cazi nici tu în ea. Ne ferim de patimă nu numai pentru noi, ci și pentru alții. Patimile sînt boli molipsitoare. Trebuie fă ne ferim de ele și din răspunderea pentru alții.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: Dacă inima ta știe că fratele tău se va sminti, acoperă-l și nu-i da asemenea gând. Dar dacă nu știi sigur, ci presupui, nu te îngriji de aceasta.

300. *Cererea aceluiaș către acelaș: Dacă spun cuiva un cuvânt care-l împunge și el nu înțelege cuvântul, oare trebuie să-i cer iertare, sau să tac și să nu-i dau motiv de tulburare ?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă nu înțelege fratele că l-ai împuns, taci și nu-l tulbura. Dar silește-te și te pocăește pentru aceasta în fața lui Dumnezeu.

301. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Dacă cineva vede pe fratele său că a greșit și spune Avei, ce trebuie să simtă cel împotriva căruia s-a grăit față de cel ce a grăit împotriva lui ?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă e credincios și viețuește după Dumnezeu, chiar dacă cel ce a grăit împotriva lui a grăit-o din dușmănie, trebuie să cugete: „Fratele a spus acestea vrînd să mă folosească”. Și se împlinește cu el spusă: „Omul bun din visteria cea bună a lui scoate cele bune” (Lc. 6, 45). Și gîndind astfel se folosește mai mult iubindu-l pe acela, decît urîndu-l. Și purtîndu-se astfel în acestea, sporește în Dumnezeu.

302. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Deoarece simt din slava deșartă, că atunci cînd pun metanie în fața unora roșesc puțin, oare trebuie să caut anume să pun*

*metanie în fața unora, sau să o faci numai când se ivește trebuința ?*⁴⁶³

Răspunsul lui Ioan: Nu trebuie să cauți să pui metanie unora anume, ci fă-o când se ivește trebuință.

303. *Oare trebuie să pun metanie și unora mai mici ca mine ? Sau să-i mângii și pe ei cu un cuvânt, ca să nu se ivească în mine, din fapta contrară, slava deșartă ?*

Răspunsul lui Ioan: Precum se găsesc oameni mari și de cinste care sînt datori celor neînsemnați și prea mici și sînt obligați să-și plătească datoria, lăsînd la o parte slava deșartă, odată ce sînt datori, la fel și tu, de ești dator unuia mai mic, pune-i metanie, lăsînd slava deșartă, odată ce știi că ești dator.

304. *Într-o barbă a celuiiaș către acelaș: De intră în inima mea un gând pătimăș, prin ce mijloc trebuie să-l resping ? Oare prin împotrivire în cuvînt, sau prin certare, mîniindu-mă împotriva lui ? Sau alergînd la Dumnezeu și aruncînd înaintea Lui neputința mea ?*

Răspunsul lui Ioan: Frate, patimile sînt necazuri și Domnul nu ne-a ferit de ele, ci a zis: „în ziua necazului chiamă-Mă pe Mine și te voi izbăvi și Mă vei slăvi" (Ps. 90, 15). Deci în orice patimă nimic nu e mai de folos decît a chema numele lui Dumnezeu. Cît despre împotrivirea în cuvînt ea nu e cu putință oricărui om, ci numai celor puternici, cărora dracii li se supun. Căci dacă vreunul din cei neputincioși vrea să li se împotrivescă,

⁴⁶³ Adică trebuie să cauți anume prilejul să-mi înfrîng iubirea de slavă deșartă, punînd metanie și cînd nu e cazul, sau s-a fac aceasta numai cînd trebuie ?

Sfinții Varsanufie și Ioan

dracii își rîd de el ca de unul ce vrea să li se împotrivescă aflîndu-se sub puterea lor ⁴⁶⁴. La fel certarea lor e cu putință numai celor mari, care au putere. Pe care dintre sfinți îl aflî certînd pe diavol ca sfîntul Mihail și aceasta pentru că avea putere ? (Iuda 9-10). Nouă celor slabi nu ne este dat decît să alergăm la numele lui Iisus. Căci patimile sînt draci după Scriptură, și aceștia ies în numele lui Iisus (Fapte 8, 7, 16, 18). Și ce voești mai mult decît aceasta ? Dumnezeu să te întărească și să-ți dea putere în frica Lui ⁴⁶⁵.

305. *Cererea aceluiaș către acelaș: îți cer, Părinte, să-mi dai cuvîntul că te rogi pentru mine, precum mi l-a dat și sfîntul Bătrîn. Căci îndată ce sînt biruit într-un lucru, gîndul îmi spune: „Fiindcă ai mîndrie, Dumnezeu nu-ți ajută să-ți stăpînești patimile, ca să nu cazi în slava deșartă prin stăpînirea lor; sau ți se întîmplă aceasta fiindcă, primind ușor ajutorul, îl pierzi ușor, sau pentru ca, dorind să primești ajutorul, să alergi des la Dumnezeu; sau pentru altceva". Sau mai degrabă mi se întîmplă aceasta din moleșală. Ce trebuie deci să fac ?*

⁴⁶⁴ Numai după ce patima e slăbită prin multă rugăciune, mișcarea ei poate fi înfrînată de omul însuși.

⁴⁶⁵ Frica de Dumnezeu dă putere. Ea nu slăbănogoste. Cu cît e mai mare frica de Dumnezeu în cineva, cu atît e mai prezent El în acela cu puterea Lui, care se răsîndește din El. De aceea cel plin de frica lui Dumnezeu e plin de puterea Lui, Căci în frica aceasta este trăirea prezenței covîrșitoare a lui Dumnezeu. Frica de Dumnezeu îți dă putere să n-ai frică de altceva. Te ajută împotriva patimilor, îți mobilizează și întărește toate resursele de luptă, în frică. Dumnezeu e trăit ca cel ce nu poate fi definit: *mysterium tremendum*. Existențial și apofatic. E o frica ce-ți deschide orizontul de dincolo de lume, care în acelaș timp te atrage, care te face să te pocăești de păcate și să urmărești binele, simțîndu-L pe Dumnezeu ca susținătorul binelui.

Răspunsul lui Ioan: Dacă toți sîntem una, cum îndrăznesc să spun, deci și Bătrînul în Dumnezeu și eu cu el, dacă el ți-a dat cuvîntul, ți-l dau și eu prin el. Știu că sînt slab și prea neînsemnat. Dar nu pot să mă despart de Bătrîn. Căci își face milă cu mine ca să fim amîndoi una ⁴⁶⁶. Dar ia seama la tine, frate. Străduiește-te să te ostenești să păzești poruncile. Și chiar dacă ești biruit, nu te moleși, nici nu desnădăjdui, ci ridică-te iarăși și Dumnezeu îți va ajuta. Căci se poate să pătimești pentru cele dintîi care le-ai spus. Și pentru că din pricina aceasta nu-ți stăpînești patima. Dar se poate să pătimești aceasta și din pricina moleșelii. Te poți însă elibera de amîndouă, aruncîndu-te plîngînd înaintea bunătății lui Dumnezeu, ca să te elibereze de ele și de alte patimi prin rugăciunile sfinților ⁴⁶⁷. Amin.

⁴⁶⁶ Se vorbește de, „interioritatea reciprocă” pe care dragostea o produce între două persoane. Eu sînt în celălalt și celălalt în mine, fără să ne confundăm. Lucrînd eu într-un fel, îmi arăt subiectul meu și celălalt la fel și-l manifestă pe al lui. Dar nu putem fi cu adevărat unul în altul, decît aflîndu-ne amîndoi într-un subiect care ne este suport comun. Așa sînt copiii în mama lor. Dar în mod culminant noi sîntem unul în altul pentru că ne aflăm amîndoi într-un subiect mult superior în puterea Lui cuprinzătoare și în iubirea Lui, care ne unește pe amîndoi. Iubirea Lui ne unește pe amîndoi ne că o simțim într-un mod mai accentuat sau mai puțin accentuat.

⁴⁶⁷ Rugăciunile onora pentru alții răsar din unitatea între cei ce se simt uniți în Dumnezeu, cum s-a spus la nota anterioară. Dacă-l simt pe celălalt în interiorul meu, nu se poate să nu simt și strîmtorile și necazurile de care suferă el și aceasta să nu mă împingă la rugăciunea către Dumnezeu pentru ci, odată ce ne simțim cuprinși în dragostea Lui. Dar interioritatea aceasta reciprocă o trăim și cu cei plecați din viața aceasta. Deci nu putem să nu ne rugăm și pentru cei pe care-i știm că au plecat apăsăți de slăbiciuni și nu putem să nu gîndim că și cei plecați cu mare putere și dragoste duhovnicească față de noi se roagă pentru noi, mai ales că au cu mult mai simțită în ei prezența plină de dragoste a lui Dumnezeu. Apoi n-ar putea fi uniți cei ce cred cu adevărat în Biserică dacă nu s-ar ruga unii pentru alții.

306. *Aceluiaș către acelaș: Cerere de ajutor pentru cele ce le-a poruncit marele Bătrîn.*

Răspunsul lui Ioan: Frate, n-a lăsat Bătrînul nimic fără răspuns în „Răspunsurile lui” către tine. Căci după ce ți-a spus: Păzește cuvintele mele și va fi păzit testamentul ce ți l-am dat, ce mai voești ? Fă tot ce poți ca să se păzească pe seama ta testamentul lui. Căci în aceasta constă moștenirea Împărăției cu raiul desfătării ei; adică: „Cele cu ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El” (I Cor. 2, 9). Trebuie să adaugi și tu însă puterea și străduința ta. Iar mila și hărăzirea puterii sînt ale lui Dumnezeu. Lui I se cuvine slava în veci. Amin.

307. *Într-o bară a celuiiaș: Ce să fac, că mă tem de rușine și de dispreț. Căci cînd cad în vre-o convorbire cu vreunii, sînt tare atras și robit de ea încît uit de mine. Și dacă mi-aduc aminte de mine, mi-e rușine că-i părăsesc pe cei cu care vorbesc și să plec.*

Răspunsul lui Ioan: Ca să nu cadă cel slab în acestea și în iubirea de slavă, trebuie să fugă îndată de vorba multă și să taie convorbirea, dînd ca motiv că Ava i-a poruncit ceva și că se grăbește. Iar nesuportarea disprețuirii vine din necredință. Iisus s-a făcut om și a fost disprețuit, frate. Oare ești tu mai presus de Iisus ? Aceasta înseamnă necredință și amăgirea dracilor. Cel ce voește smerenia poate să tot zică: „O vreau”; dacă nu suferă necinstiri, nu poate să o dobîndească. Să nu

nesocotești ceea ce ai auzit, căci altfel vei fi disprețuit prin însăși fapta ta ⁴⁶⁸.

308. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș*: Cînd vin unii în mînăstire, fie mireni, fie părinți, gîndul îmi spune să-i întreb ceva privitor la folosul sufletului, sau la vre-un alt lucru. Ce socotești ?

R ă s p u n s u l l u i I o a n: Frate, cel ce e cu adevărat ucenicul lui Hristos, nu are nici cea mai mică libertate ca să facă ceva dela sine ^{468 b}. Chiar dacă i se pare că se folosește din convorbirea cu cei ce vin, el se abate dela porunca ce zice: „Toate să le faci cu sfat” (Prov. 24, 32). Ce vrei să auzi mai mult decît ceea ce au spus Părinții: „De sînt vreunii de față și grăesc cuvîntul lui Dumnezeu, întrebă pe Ava al tău cu smerenie: Ava, voești să rămîn și să ascult, sau să plec ?” (Abbe Isaia, Recueil, 3, 33, p. 51 - 52). Și ceea ce îți va spune, aceea să faci în liniște. Și dacă din vre-o trebuință voești să întreb pe cineva, fie monah, fie mirean, spune-i Avei. Și de va socoti de bine, el însuși te va întreba ce voești. Iar de-ți va spune: „întrebă”, atunci întrebă ^{468 c}.

309. *Î n t r e b a r e*: Dar dacă nu vreau să întreb eu însumi, dar mi se întîmplă să mă întîlnesc cu vreunul din ei, sau mă întrebă el despre vre-un lucru ce poruncești să fac ?

⁴⁶⁸ Monachul care disprețuește sfatul de a nu se lungi la vorbă, pentru a nu fi disprețuit de ceilalți, își va atrage disprețul chiar prin întîrzierea la taifasuri.

^{468 b} Aceasta nu e libertate, ci robie sub slava deșartă. Omul adevărat liber de patimi trăiește liber în Hristos.

^{468 c} Așa se eliberează omul de voia sa, mai bine zis de robia slavei deșarte.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: Când te întâlnești cu cineva, cuvântul tău să se oprească la binețe, încolo spune: „Roagă-te pentru mine, merg să împlinesc o datorie”. Și pleacă. Iar de te întreabă el despre vre-un lucru, de știi, spune-i și treci mai departe; iar de nu știi, spune-i: „Nu știu” și treci mai departe.

310. *Întrebare:* Dar dacă mă află șezînd sau și lucrînd și se așează lîngă mine, sau voește să și intre în vorbă cu mine, ce să fac ?

Răspunsul lui Ioan: De te află șezînd undeva și se apropie, primește binecuvîntarea dela el și fă la fel. Și spune-i: „Roagă-te pentru mine”. Și dacă te ține aproape cu mâinile, spune-i: „Iartă-mă, am poruncă să nu vorbesc cu cineva fără voia Avei. Îi voi spune lui și ce-mi va spune, aceea voi face”. Iar dacă vine cineva și se așează lîngă tine în vreme ce lucrezi, dă ca motiv că ai o poruncă, și te ridică.

311. *Întrebarea aceluiaș:* Și ce înseamnă ce zice Ava Isaia: „După ce ai dat binețe străinului, întreabă-l: „Cum te afli” și apoi taci, șezînd lîngă el (Recueil, 3, 46, p. 53) ?

Răspuns: Ai scris că Ava Isaia a spus să primim pe străin și după ce i-am dat binețe și l-am întrebat: „Cum te afli”, să ședem lîngă el în tăcere. Dar aceasta s-a spus unui Bătrîn înaintat și cu vîrsta și cu măsura. Ucenicul serios și dornic să se facă monach se păzește însă pe sine de astfel de întâlniri. Căci din ele se nasc disprețuiri, moleșeală, nesupunere și cumplită îndrăzneală. De aceea se spune despre Ioan undeva că nu pierdea timp cu astfel

de întâlniri (Pateric, Ioan Colovos 30). Aceasta înseamnă a fi fără grije față de orice om.

312. *Întrebar ea aceluiaș: Îmi spune gândul: Taie dintrodată convorbirile și te vei izbăvi. Dar iarăși îmi zice: Taie-le pe încetul, ca să nu se mire cei ce te cunosc. Spune-mi deci care din aceste două feluri de a mă purta e mai bună ?*

Răspunsul lui Ioan: Cît privește tăierea dintrodată sau pe încetul, ca să nu se uimească cei ce te cunosc, dacă le tai dintr-o dată, vei scăpa de grije. Altfel le dai motiv și gânduri. Motiv ca să spună: „Findcă mi-a vorbit primul, îi voi vorbi și eu”. Gânduri: „Oare are ceva fratele acesta împotriva mea, fiindcă mi-a vorbit și acum nu-mi mai vorbește?” Trebuie să voești însă lucrul acesta și Dumnezeu te va ajuta să izbutești.

313. *Întrebar ea aceluiaș: Dar se întâmplă că uneori vin unii bolnavi în mînăstire, cerîndu-mi ceva dela bolniță și Ava mi-a poruncit să le dau. Aceasta mă silește să vorbesc cu ei. Mă întreb dacă nu cumva o fac aceasta și ca să împlinesc voia mea ? Spune-mi, Părinte, și roagă-te pentru mine ca să aflu liniște în această privință.*

Răspunsul lui Ioan: În privința bolnavilor ce vin și cer ceva dela bolniță, dacă le dai tuturor în chip egal, să nu ai grije. Căci ți s-a poruncit aceasta. Dar trebuie să fii cu multă luare aminte, ca nu cumva pe motivul acesta să te întinzi cu cineva la vorbă, sau să te lărgești în convorbire peste trebuință, dacă nu e nevoie să-l întreb despre vre-un lucru sau despre ceva trebuitor de aflat. Dar chiar în acestea, păzește-te numai la cît e nevoie,

Sfinții Varsanufie și Ioan

luînd seama ca voia cea rea să nu afle vre-un motiv de lungire a vorbei. Păzește-le acestea și vei afla odihnă.

314. *Î n t r e b a r e: Gîndul îmi spune că liniștea e mai de trebuință decît toate și că îmi este de folos. Oare zice bine ?*

Răspunsul lui Ioan: Ce este liniștea? Ea constă în a-și aduna cineva inima în ea însăși, oprind-o dela a da și a lua și dela dorința de a plăcea oamenilor și dela celelalte lucruri. Cînd Domnul a rușinat pe cărturar cu pilda celui căzut între tîlhari și l-a întrebat: „Cine a fost aproapele?“, acela a răspuns: „Cel ce a făcut milă cu el“ (Lc. 10, 37). Dar și Domnul însuși a zis: „Milă voesc și nu jertfă“ (Mt. 9, 13). Dacă deci știi că mila este mai mare decît jertfa, apleacă-ți inima ta spre milă. Căci sub masca liniștii se poate ajunge la mîndrie pînă ce omul nu s-a cîștigat pe sine însuși, adică pînă ce n-a ajuns fără prihană⁴⁶⁹. Căci abia atunci se naște în om liniștea: cînd a purtat crucea. Cînd deci pătimești împreună cu altul,

⁴⁶⁹ Se face deosebirea între liniștea care se desinterează, prin retragere de alții și liniștea care e plină de mila pentru alții, mergînd pînă la cruce pentru ei, care nu are nevoie de retragere. O liniște nepăsătoare la durerea altora e o închidere în mîndrie. Dar nu poate fi plin de milă față de alții și în acelaș timp liniștit cel ce n-a ajuns la starea în care nu mai e ispitit de păcate în relațiile cu alții. A uni liniștea cu mila față de alții este propriu celor ajunși la o stare de neprihănire. Acela și-a descoperit inima curată, sau lăuntru lui. Dar în inima lui găsește mila față de alții. Sau cu cît are mai „multă inimă“, cu atît e mai unit cu alții în durere. Inima e nedespărțită de alții. Oamenii se întîlnesc prin inimă. Ea e la mijloc între unul și altul. Interiorul e unit nemijlocit cu cei din afară. Sau cei din afară i-au devenit parte lăuntrică. Varsanufie și Ioan nu recomandă o sihăstrie individualistă, ci o preocupare de alții. Dar nu în interesul propriu, ci al altora. Retragerea din relațiile cu alții se recomandă numai celui nesporit duhovnicește, pe care aceste relații îl ispitesc.

află ajutor. Dar cînd te socotești, pe tine ca unul care ai întrecut, chipurile, măsura, află că și ceea ce aveai, ai pierdut. Deci nu umbla nici înăuntru, nici în afară, ci începe dela mijloc, îuțelegînd care este voia Domnului, „că zilele sînt rele” (Gal. 5, 16)^{469 b}.

315. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș : S t ă p ı n e , c u m n i c i î n ă u n t r u , n i c i î n a f a r ă , c i î n c e l e d e l a m i j l o c ? L ă m u r e ș t e - m ă : o a r e n u t r e b u e r ı n d u i t e z i l e d e o s e b i t e p e n t r u l i n i ș t e ș i z i l e d e o s e b i t e p e n t r u g r i j i ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : A n u t e î n c r e d e n i c i î n l i n i ș t e ș i a n u a r ă t a d i s p r e ț n i c i f a ț ă d e o c u p a ț i i , c i a f i s m e r i t ș i m ı n d r u î n ș i l i n i ș t e ș i t r e a z î n o c u p a ț i i , e c a l e a d e m i j l o c , c a r e n u c a d e n i c i o d a ț ă ⁴⁷⁰ . I a r î n l u c r a r e a d e a d u n a r e a g ı n d u l u i n u - i o g r a n i ț ă c a r e s ă d e o s e b e a s c ă c e a s u r i ; c u a t ı t m a i p u ț i n z i l e ⁴⁷¹ . C i o m u l t r e b u e s ă r a b d e c u m u l ț u m i r e c e l e c e v i n a s u p r a l u i . Ș i t r e b u e s ă p ă t i m e a s c ă î m p r e u n ă c u t o ț i c e i d i n o b ș t e . P r i n a c e a s t a î m p l i n e ș t e p o r u n c a A p o s t o l u l u i (I I C o r . 1 2 , 2 6) , a d i c ă , c ı n d u n

^{469 b} Omul trebuie să lupte să se cîștige pe sine însuși, să se cunoască și să se aibă continuu pe sine cel adevărat. Dar te cîștigi pe tine cînd te jertfești pentru altul.

⁴⁷⁰ O altă unire nemijlocită între cele din afară și cele din lăuntru, sau mijlocia între ele, este unirea paradoxală între liniște ca stare lăuntrică și mila față de cei din afară, sau între privirea la cei din afară și atenția la sine. Această unire umanizează orientarea spre interior și dă curățenie orientării spre cele din afară, umanizînd-o și pe aceasta. Mila nu e nici închidere în sine, nici împrăștiere în afară, ci le unește pe amîndouă. Umanizezi interiorul compătîmind cu alții. Varsanufie și Ioan nu caută o mîntuire de unul singur, ci mai presus de toate grija de mîntuirea altora. Pentru acest echilibru se cere smerenie și liniște și trezvie în ocupații.

⁴⁷¹ Deoarece în orice timp trebuie unită luarea aminte la sine cu mila de alții, nu pot fi zile închinat total atenției la sine și zile total ocupate cu diferite lucruri din afară.

Sfinții Varsanufie și Ioan

mădular suferă, să sufere toate împreună cu el, ca să-l întărească și să-l mîngîie. Aceasta este compătimirea. Și a pătimi împreună cu cei bolnavi și a ajuta la vindecarea lor este bine. Căci dacă doctorul care îngrijește pe bolnav își are plata lui, cu cît mai mult nu și-o are cel ce pătimește în toate cu aproapele, după puterea lui ? Pentru că dacă nu pătimește cineva cu altul în toate, arată chiar și în ceea ce pătimește împreună cu acela că-și împlinește voia sa ⁴⁷².

316. *Î n t r e b a r e a aceluiaș: Mi-ai poruncit să stărui la mijloc. Dar se întîmplă că atunci cînd nu sînt ocupat și aflu prilej să șed puțin în chilia mea, să fiu mult stingherit de prieteni, monachi sau mireni ce vin din obicei. Și dacă mă arăt lor mă tulbur; iar dacă nu voesc să mă arăt, trebuie să rămîn și nu se împlinesc cele trebuitoare bolniței. Nu-mi poruncești să spun vreumia din frații ce sînt cu mine, ca atunci cînd nu pot eu, să meargă el și să se îngrijească ? Sau să mă duc numaidecît eu ? Acestea le gîndesc ca un om. Dar dacă în acest gînd e vre-o voință de a mă îndreptăți (de a mă justifica), să se împlinească voia lui Dumnezeu și nu a mea. Căci voia mea nu rămîne pururea, ci sfârșește, pierind.*

⁴⁷² Cine n-a lepădat în toate egoismul, acesta e prezent într-o anumită măsură în toate; chiar și în ceea ce pare că a lepădat egoismul. Cine știe ce interes îl face să sufere cu altul într-un anumit caz, sau moment ? Poate se gîndește că va suferi și el de ceea ce, suferă acela. În mila suferitoare pentru altul e o depășire palpitantă de sine. Se trece iarăși de granița proprie, de granița în care sîntem închiși, în Dumnezeu cel transcendent care nu e închis în Sine, ci e plin de o iubire desăvîrșită pentru creaturile Sale. Acela nu mai e reținut de nici-un egoism, de nici-o limită.

Răspunsul lui Ioan: Când omul coboară în smerenie, sporește. Rămânerea în chilia ta te face nelucrător, pentru că ești ferit de necazuri. Iar aflându-te fără de griji înainte de vreme, vrăjmașul îți pregătește mai multă tulburare decât odihnă, ca să te aducă la starea să spui: „Mai bine nu m-aș fi născut”. Cît despre stingherirea de către oameni, Părinții au spus: „Se află vre-un om gemând pe moarte care să ia aminte la prietenii lumii acesteia” (Pateric, Pimen, 123) ? Deci nici tu nu le da și nici nu primi nimic dela ei și așa se vor înstrăina de tine. Iar în privința slujirii tale de către frate, de-ți faci ceea ce îți trebuie prin tine însuși, te ajuți pe tine. Dar dacă îți faci aceasta prin altul, ceea ce prisosește osteneala și rugăciunea ta, ia acela ⁴⁷³. Ți-am vorbit mai înainte despre împreuna pătimire cu altul. Luptă-te pentru aceasta, dacă crezi Apostolului care zice: „Cine e bolnav și eu să nu fiu bolnav ? Cine se smintește și eu să nu ard ?” (II Cor. 11, 29). „Îndurați rele cu cei ce îndură rele, ca unii ce și voi sînteți în trup” (Evr. 13, 3).

317. *Întrebare:* Cum pot, Părinte, să dau cuiva cu veselie un lucru ce mi-l cere, cînd mă îndoiesc că mi-l cere din trebuință ? Căci dîndu-l de silă, sufletul îmi rămîne aspru și neapropiat.

Răspunsul lui Ioan: De afli că cel ce cere, cere din trebuință, dă-i cu bucurie, ca dîndu-i din ale lui Dumnezeu. Aceasta este veselia. Dar de afli că nu are trebuință, nu-i da, ci spune-i: „Am poruncă dela Ava să nu dau celui ce n-are trebuință”. Iar aceasta nu este asprime. Domnul să te cumîntească, frate.

⁴⁷³ Cît ți s-a adăugat la ceea ce ai prin osteneala altuia, deci nu prin osteneala ta, se va da aceluia.

318. *Î n t r e b a r e: Am citit în „Regulile ascetice” ale Sf. Vasile și am aflat că tot cel ce are ceva și-l da cuiva, își dă mai virtuos sie-și decît altuia, după porunca Domnului (Fapte, 20, 35). Cum se poate păzi aceasta ?*

Răspuns: Acest lucru s-a spus celui ce viețuește de unul singur și se poate chivernisi cu dreaptă socoteală. Dar cel ce trăește în mînăstire și stă sub un Părinte, nu are o astfel de poruncă ⁴⁷⁴ și nu are nici libertatea să-și împlinească voia sa.

319. *Î n t r e b a r e: Am mai aflat și aceasta în „Regulile ascetice” ale Sf. Vasile: că nu poate ajunge ucenic al Domnului cel ce e împătimit de ceva din cele de acum, sau se alipește de ceva din cele ce-l atrag, fie măcar cît de puțin dela porunca lui Dumnezeu (Regule morale 2, 3; Pg. 31, 705 B). Dar rudele îmi datorează o mică parte de avuție și ași voi s-o dau săracilor, însă ei nu prea voesc să mi-o dea. Ce să fac ?* ⁴⁷⁵

Răspunsul lui Ioan: Dacă nu-ți tai cugetul trupesc și nu dobîndești puțină nepăsare după Dumnezeu, cazi în dorința de a plăcea oamenilor. Dumnezeu să-ți dea putere să faci voia Lui în toate. Amin.

320. *Î n t r e b a r e a aceluias: Ce înseamnă netăcerea de care vorbesc Părinții ? Și cum s-o împlinesc ?*

⁴⁷⁴ Nu se poate împlini o poruncă în mod independent.

⁴⁷⁵ Dorotei se simte legat de mica avuție ce i-o datorează rudele. Dar pentru a o da săracilor. El întreabă: e păcat să se simtă alipit de aceea avuție ?

R ă s p u n s: Precum socotesc, trebuie să nu tăcem despre gândurile noastre. Căci cel ce nu-și spune gândurile sale, rămîne nevindecat. ^{475b} Dar pentru netăcerea despre ele trebuie să întrebăm pe Părinții duhovnicești. Am spus fratelui meu ce gîndesc. Dar dacă tu înțelegi mai bine, Domnul să ne dea înțelepciunea cea dela El, atît ție cît și mie, robului prea mic al tău.

321. *Î n t r e b a r e*: Ce înseamnă ce mi-ai spus, Părinte, că pe cel ce veghează nu-l vătămă somnul ?

R ă s p u n s u l l u i I o a n: De cel ce-și păzește turma lui ca Iacob, somnul stă departe. Și cînd îl răpește puțin, somnul lui e ca veghea altuia. Căci focul care îi arde inima nu-l lasă să se scufunde în somn. El psalmodiază cu David: „Luminează-mi ochii mei ca să nu adorm spre moarte” (Ps. 12, 4). Cel ce a atins măsura aceasta și a gustat din dulceața ei ^{475c} înțelege cele spuse. Căci acesta

^{475b} E necesară o comunicare de gînduri pentru sănătatea sufletească a omului. Omul nu e sănătos cînd se închide, în sine. Aceasta arată caracterul interpersonal al omului. Dar e necesar ca gîndurile mele să fie comune nu pentru a le susține, ci pentru a le lepăda. Adică trebuie lepădate gîndurile care susțin egoismul și nu se pot lepăda decît comunicîndu-le altuia cu scopul lepădării. Trebuie să le dezaprobi în fața altuia. Cel căruia le comunicăm trebuie să-ți devină un soț de comuniune. Nu mă pot descărca de egoism neintrînd în comuniune cu altul. Numai o altă conștiință mă poate descărca, arătîndu-i că părăsesc egoismul.

^{475c} Orice înălțime spirituală ar atinge omul, el rămîne tot om și măsurile lui se înșiră pe linia umanității. El nu iese dincolo de orice măsură, ca Dumnezeu, și nici nu trece în șirul măsurilor îngerești. Și cu cît o măsură atinsă e mai înaltă, cu atît omul se îndulcește de o cunoaștere și comuniune mai bogată, mai plăcută.

Sfinții Varsanufie și Ioan

nu se îmbată cu somnul trupesc, ci are nevoie pentru aceasta de somnul firii ⁴⁷⁶.

322. *Î n t r e b a r e a aceluiaș: Dacă îmi cere cineva să intru în chilia lui ca să facem o rugăciune, sau dacă eu îi cer să intre în chilia mea, sau voesc să dau cuiva o mână de ajutor la vre-un lucru, pînă unde trebuie să merg, în a respinge cererea lui, sau în stăruirea mea în ea ? Fără îndoială e vorba de cazul cînd nu se calcă vre-o poruncă.*

R ă s p u n s: Dacă intri în chilia unui frate, sau el intră în chilia ta și-ți spune „Roagă-te”, răspunde-i pînă la a treia oară: „Iartă-mă”. Și dacă stăruie și după a treia oară, atunci fă-o cu smerenie. Iar tu la fel, cere-i de trei ori. Și dacă nu voește, lasă-l. Căci cearta nu e bună. Și pentru orice lucru, fie că e vorba să suporti ceva dela cineva, fie să-i întinzi mîna, roagă-te pînă la a treia oară. Și dacă nu vrea, încetează cu pace și nu-l necăji. Aceasta este calea adevărată a lui Dumnezeu, în care ia aminte la tine ca să lucrezi fără fățarie, cu inima curată. Căci în acest caz Dumnezeu îți dă mîna și te ajută prin harul Lui. Amin.

323. *Î n t r e b a r e a aceluiaș: Dacă s-a pregătit o agapă și-mi dau partea mea și n-am nevoie s-o iau, îmi poruncești să o primesc ca să nu par că nu o primesc din*

⁴⁷⁶ Somnul trupesc are și el dulceața lui. Căci e și un somn al firii integrale a omului, în care se odihnește și sufletul, nu numai trupul. Atunci e răpit în planul dumnezeesc, odihnindu-se în el, plan superior celui sufletec, care rămîne activ cînd trupul doarme. Abia somnul acesta îmbată pe om, arătîndu-i-se în vremea lui „cele ce ochiul nu le-a văzut” etc. (I Cor, 2, 9). Atunci se opresc și mișcările sufletului de percepere, de simțire, de imaginație, dar îi rămîne puterea de receptare.

*înfrînare și ca s-o împart celor ce au nevoie în bolniță ?
Sau nu ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: De ai nevoie de ceva din agapă, ia-o, frate, iar de nu, nu o lua. Căci altfel se naște în tine slava deșartă.

324. Î n t r e b a r e a aceluiaș: Când mi se întâmplă să pregătesc fraților o agapă și din aceasta îmi vine o slavă, oare e rău să o fac aceasta mai bine pe ascuns prin Ava decât prin mine însumi ? Căci în felul acesta mă lupt cu ea. Dar cum se poate elibera cineva de slava aceasta ? Căci ea se seamănă în om și prin cele de-a dreapta și prin cele de-a stînga.

R ă s p u n s: Trebuie să iei seama la amîndouă felurile. Căci amîndouă pot fi prilej de slavă deșartă⁴⁷⁷. Dar e mai mic acest prilej cînd faci agapa prin Ava, căci inima are atunci numai în ea însăși motiv de slavă. Iar făcînd-o prin tine, ai un război îndoit, adică nu numai dela inima, ci și dela oameni. Dar la slobozirea de iubirea de slavă și de slava deșartă ajung numai cei ce au ieșit din omul cel vechi. Domnul să-ți dăruiască această libertate în Hristos Iisus⁴⁷⁸. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

⁴⁷⁷ Se poate simți satisfăcut și cînd pregătește agapa în ascuns, prin Ava, văzînd că s-a învins pe sine și a pregătut masa în ascuns.

⁴⁷⁸ Numai simțirea prezenței Celui liber de orice lanț al vreunei patimi, Celui atotliber ne poate dărui și nouă puterea și fericirea acestei libertăți. Atunci ne-am ridicat din țesătura celor relative în ambianța spirituală a Celui mai presus de orice relativitate, de orice dependență, în această stare a Lui stă adevărata slavă care nu domină pe cel ce o are.

Sfinții Varsanufie și Ioan

325. *Î n t r e b a r e: Cînd închid ochii la slujbe, se adună gîndurile. Oare e bine ? Nu par fraților din jur că fac ceva necuvenit și se smintesc ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă de cîte ori închizi ochii la slujbe, ți se adună gîndurile pentru Dumnezeu, nu lua seama la alții, chiar dacă pari fraților din jur, cum ai spus, că faci ceva necuvenit.

326. *Î n t r e b a r e a aceluiaș: Am cărți proprii și gîndul îmi spune să le dau mînăstirii ca sa scap de grija lor, odată ce cele de obște ale mînăstirii se dau fiecăruia ca să le citească. La fel gîndesc despre haine. Spune-mi, Părinte, dacă trebuie să fac la fel ? Și ce haine trebuie să țin pentru slăbiciunea trupului meu ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă voești să scapi de ele, bine e să faci așa cum ai spus și să le dai mînăstirii. Căci toate cele ale mînăstirii sînt ale lui Dumnezeu. Cît privește hainele de care ai nevoie, ține pentru iarnă două mantale fără mîneci groase și o bluză, iar pentru vară două mantale ușoare și o bluză. Și pentru iarnă mai ține un cojoc pentru piept, pentru timpul cît e tare frig. Iar pentru timpul cît nu e frig, culionul și două haine lungi cu mîneci, una pentru iarnă și alta pentru vară. Și deasemenea două acoperăminte, unul gros și unul ușor. Să ai și salteaua și o pernă. Căci ai nevoie de ele. Cît despre mantaua de lînă, ține-o și pe ea dacă ai nevoie. Și dacă primești o haină și ai nevoie de ea, ține-o și pe ea și dă-o în schimb pe cea veche Avei. Iar dacă n-ai nevoie de cea care-ți vine, dă-o și pe ea Avei. Domnul să-ți dea putere ca să ascuți și să împlinești acestea. Aceasta este înaintarea și îndreptarea cea după Dumnezeu.

327. *Î n t r e b a r e a aceluiaș către marele Bătrîn: Fiindcă ați rînduit să fiu în slujba acestei bolnițe, arată-mi, Părinte, dacă trebuie să citesc niscăi cărți de medicină și să mă folosesc de ele, sau să nu am grija lor ca de unele ce împrăștie mintea și să mă feresc de ele, ca nu cumva să se nască în mine, din nebagare de seamă, slava deșartă ? Să mă folosesc de cele ce le știu, îndestulîndu-mă cu untdelemnul, cu cauterizările, cu alifile și simplu cu toate cele de care se folosesc și cei ce nu citesc cărți ?*⁴⁷⁹ *Ce să fac deci? Căci inima mea tremură în slujba aceasta, ca nu cumva să greșesc în ea și să adaug la patimi și alte păcate.*

R ă s p u n s u l marelui Bătrîn: Deoarece n-am ajuns încă la desăvîrșire ca să ne izbăvim cu totul de robia patimilor, ne e de ajutor mai degrabă să ne folosim de scrierile de medicină decît să ne lăsăm în seama patimilor⁴⁸⁰. Dar nu trebuie să ne punem în ele nădejdea, ci în Dumnezeu care dă moartea și viața⁴⁸¹, după spusa: „Eu

⁴⁷⁹ În vremea aceea știința medicală nu era prea ridicată față de tratamentele empirice, moștenite dintr-o îndelungată tradiție.

⁴⁸⁰ Căci dacă ne-am încrede în priceperea noastră, am face-o cu mîndrie și am greși.

⁴⁸¹ Dumnezeu aduce și moartea în sensul că-și retrace puterea susținătoare de viață a oamenilor după ce i-a lăsat o vreme să crească spiritual, în urma păcatului strămoșesc. Dar și-o retrace în concret dela fiecare atunci cînd socotește de bine. Pentru că celor ce au folosit bine timpul lăsat lor le va da o viață superioară după moarte, iar celor ce nu l-au folosit, bine și nu-l vor folosi bine nici în viitor, socotește că nu mai are rost să le lase comunicarea vieții dela Sine. Deci moartea și-au pregătit-o și ei, fiindcă au rupt legătura cu Dumnezeu.

Dar moartea are de multe ori un sens pozitiv. Omul în general primind existența, primește și o răspundere pentru a-și întări ființa pentru viața eternă. Răspunderea aceasta are multiple ocazii și feluri de a se manifesta. De răspunderea aceasta ține și dezvoltarea

Sfinții Varsanufie și Ioan

bat și eu vindec" (A doua lege 32, 39). Citind deci aceste cărți sau și întrebînd pe vreunii despre ele, nu uita că nu se vindecă cineva fără Dumnezeu. Deci cel ce se folosește de ele trebuie să se folosească în numele lui Dumnezeu și El îi va ajuta. Meșteșugul doftoricesc nu împiedică pe cineva dela evlavie, ci s-o ai pe ea ca pe lucrul de mîna al fraților. Fă ceeaee faci cu frica lui Dumnezeu și vei fi păzit cu rugăciunile sfinților. Amin.

328. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : M i - a i s p u s a l t ă d a t ă , c ă c i n e v a î ș i t a i e v o i a l u i ș i p r i n a c e e a c ă n u s t ă r u e s ă - ș i i m p u n ă v o i a l u i . D a r s e î n t ă m p l ă , P ă r i n t e , c ă i m p u n u m u i b o l n a v u n l u c r u c a f o l o s i t o r ș i d e m u l t e o r i î l v ă t ă m ă ș i m ă n e c ă j e s c , p e n t r u c ă m i - a m i m p u s î n a c e a s t a v o i a m e a . Ș i m a i v ă d c ă t o a t ă z i u a m ă a f l u î m p r ă ș t i a t ș i a p r o a p e n u r e u ș e s c s ă p o m e n e s c p e D u m n e z e u . A p o i s ı n t s u p ă r a t d e l ă c o m i a p ı n t e c e l u i . S p u n e - m i d e c i c e s ă f a c c ă c i c r e d c ă d i n c e e a c e î m i v e i s p u n e î m i v i n e m ı n t u i r e a .

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : D a c ă ț i - a i i m p u s p ă r e a t a d i n s o c o t i n ța c ă a c e s t l u c r u a j u t ă b o l n a v i l o r , i a r d i n a c e a s t a s - a i v i t o v ă t ă m a r e , D u m n e z e u c a r e i a a m i n t e l a i n i m a t a , n u t e o s ı n d e ș t e . C ă c i ș t i e c ă l - a i v ă t ă m a t , v o i n d

existenței sale în demnitate, în cinste, în curaj pentru cauza mare a binelui legat de Dumnezeu. Uneori această demnitate trebuie plătită cu moartea. Deci omul trebuie să fie gata să primească și moartea, trebuie să se pregătească viața eternă prin acest fel de moarte. Astfel deși ea e împreună cu suferința și e un fapt pasiv, fiind primită cu demnitate supremă după o pregătire în acest sens contribuie și ea la prelungirea vieții omului în planul unei vieți eterne corespunzătoare. Această moarte și o astfel de pregătire o preferă și Dumnezeu în locul unei vieți de lașitate, de minciună, de decădere. Astfel se poate spune în multe feluri că Dumnezeu dă și moartea. O dă prin despărțirea de cel păcătos și o acceptă dela cel ce o primește, cu demnitate, pentru a-l trece la viața superioară ca răsplată a vieții lui curate, dar trecătoare.

să-l folosești. Dar dacă-ți vorbește un om încercat și tu îl disprețuești, îți impui voia ta din mândrie.

Muți aud mereu despre o cetate și apoi li se întâmplă să intre în ea fără să știe că aceasta este cetatea de care au auzit. Frate, toată ziua te gîndești la Dumnezeu și nu știi ? Căci a ști de o poruncă a lui Dumnezeu și a se ocupa de împlinirea ei înseamnă a te supune lui Dumnezeu și a te gîndi la El ⁴⁸². Și bine ți-a spus fratele Ioan: „Dă întîii frunzele și la porunca lui Dumnezeu, vei da și roadele". Necunoscînd deci cece e de folos, urmează celor ce cunosc, în aceasta stă smerenia și prin ea vei afla harul lui Dumnezeu.

Și cece ai spus că „din aceasta îmi vine mîntuirea", bine ai spus. Căci fără Dumnezeu n-ar fi fost venirea ta, ci Dumnezeu te-a călăuzit. Întărește-te în Domnul, căci nu puțin folos rodești din împrăștierea de care vorbești. Iar cu lăcomia pîntecelui, luptă-te cît poți și Domnul îți va ajuta să pricepi și să îplinești cece îți este de folos, îmbărbătează-te și fii tare în Domnul (A doua lege, 31, 6) ⁴⁸³.

329. În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Fiindcă ai spus că supunerea și pomenirea, lui Dumnezeu stă în a

⁴⁸² Chiar dacă nu pomești de Dumnezeu cu numele, împlinind o porunca de care știi că e dată de El, de, fapt Îl pomești. Cine lucrează în curtea unui stăpîn, chiar dacă nu se gîndește mereu direct la el, îl are în slujirea sa pe el.

⁴⁸³ Nu poate fi omul tare decît în Dumnezeu. Cînd e singur, e slab. În omul credincios nu se mai poate deosebi ce este al lui, de ce este al lui Dumnezeu. Lui i se pare că tot ce face, Dumnezeu face. Dar pune atîta rîvnă, ca și cînd totul ar depinde de el. Fără rîvna lui n-ar lucra Dumnezeu. Dar rîvna lui își are căldura dela Dumnezeu. Va fi tras la răspundere dacă n-a lucrat cum voește Dumnezeu, sau va fi răsplătit dacă lucrează așa. Dar n-ar fi putut lucra cum vrea Dumnezeu dacă nu ar fi avut întărirea lui Dumnezeu. Și e osîndit cînd n-a lucrat așa, pentru ca n-a primit ajutorul lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

*avea o poruncă și a o împlini, te rog, fă-mă să cunosc, dacă e cu puțință într-o astfel de împrăștiere a sluji după Dumnezeu și între oameni și să am această pomenire neîncetată. Și dacă e cu puțință, cere pentru mine, Părinte, ceace îmi este de folos. Căci toate sînt cu puțință ție și lui Dumnezeu (Mc. 10, 27; 14, 36)*⁴⁸⁴.

Răspunsul lui Varsanufie: În privința pomenirii neîncetate a lui Dumnezeu, fiecare o poate după măsura sa. Dar smerește-te numai. Căci eu știu mai mult decît tine ce-ți este de folos și aceea o cer dela Dumnezeu pentru tine. Că toate îi sînt Lui cu puțință⁴⁸⁵.

330. Într-o bară a aceluiaș către acelaș: Iarăși cad înaintea ta, milostive Părinte, și nu încetez să te tulbur pînă ce nu mă vei întări. Căci cînd Dumnezeu îmi dă, prin rugăciunile tale puțină întristare pentru greșalele mele, pe încetul, prin împrăștierea de afară, o pierd. Te rog, Părinte, să mă întărești, iar întărirea să-mi fie întregă din mila lui Dumnezeu și a voastră și nimic dela mine. Căci nimic nu pot dacă nu primesc putere prin rugăciunile voastre. Cît despre conducerea bolniței mă tem, Părinte, că trebuind să arăt autoritatea în ea nu cumva aceasta să mă ducă la slava deșartă și la îndrăzneală. Și umblînd des cu mîncări să nu mă împovărez cu lăcomia pîntecului. Dacă deci socotești de

⁴⁸⁴ Toate cîte ceri le îplinește Dumnezeu. Iar lui Dumnezeu îi este cu puțință să le îplinească toate. Dar omul duhovnicesc știe ce să ceară. El cere cele ce-i sînt de folos lui sau altora, sau cere ceace corespunde măsurii lor, capacității lor de înțelegere, de primire și de folosire.

⁴⁸⁵ Sînt diferite feluri de pomeniri neîncetate ale lui Dumnezeu: mai de suprafață și mai adînci; prin împlinirea uneia mai sau mai multor porunci ale Lui; prin punerea oricărui lucru văzut sau făcut în legătură cu Dumnezeu;

bine, aș dori să înaintez printr-o slujire mai smerită și dacă mă voi ușura puțin, voi lua iarăși asupra mea slujirea de acum. Știi, Părinte, că dacă cer aceasta nu din silă de această slujire. Căci cum aș face aceasta, nevoiașul de mine. Dar mă tem, Părinte, ca nu cumva șezînd înăuntru, să se înfurie patimile amintite, fie dela mine, fie prin lucrarea demonilor, precum socotesc. Nu știu. Dar tu, Părinte, arată-mi voia lui Dumnezeu și scoate-mă din gândurile ce mă tulbură prin rugăciunile tale și mă întărește să fac ceace zici și iartă-mă.

Răspunsul lui Varsanufie: Ascultă, frate, și fii încredințat în Domnul, că de cînd ți-am poruncit să iei slujirea aceasta, mîna și inima noastră sînt cu tine. Dar mai e cu tine mîna lui Dumnezeu, rugat de noi prin rugăciunea pentru mîntuirea sufletului tău și pentru întărirea ta spre această slujire și pentru buna cinstire și acoperire a ta în ea. Și tu nu te poți rîntui altfel decît așa. Drept aceea nu te scîrbi de ea și căzînd, ridică-te; greșind, ocărăște-te, pînă ce Domnul va face cu tine mila Sa pe care o dorești. Numai să nu te lenevești în ea. îndrăznește, căci însuși Domnul care te-a așezat în slujba aceasta, te va ajuta. Iar noi purtăm grija împreună cu tine să nu te amăgească diavolul cu dorința de a te scăpa de ea. Căci s-a zis: „Prin vorbele lor frumoase și măgulitoare, înșeală inimile celor fără răutate” (Rom. 16, 18). Cel ce te-a așezat pe tine la lucrul acesta, El este cel ce a zis ucenicilor Săi: „Iată Eu vă trimit pe voi” (Mt. 10, 16). Și iarăși: „Iată Eu cu voi sînt” (Mt. 28, 20). Nu te teme și nu cugeta că cele ale bolniței atîrnă de tine. Nu te lăsa apăsător de grija slăbiciunii. De înțelegi cele scrise de mine, ție, nu-ți va fi greu. Trebuie să iei numai aminte la tine după puterea ta și Dumnezeu te va ajuta. Fii tare în Domnul, împuternicit întru El.

331. *Întrebarea aceluiaș către celălalt Bătrîn:*
De greșesc frații cei împreună cu mine, cum să-i îndrept
fără tulburare ?

Răspunsul lui Ioan: De vei întâipări mai întâi în chip pilduitor voia lui Dumnezeu în inima ta, nu te vei tulbura ⁴⁸⁶, ci te vei obișnui să lucrezi ca Părinții. Iar de nu iei aminte la tine și ești răpit ⁴⁸⁷, spune lui Dumnezeu pocăința ta: „Iartă-mă, Stăpîne, și mă miluește”. Dar spune și celor împreună cu tine: „Vedeți, fraților, că din pricina aceasta sîntem osîndiți și pierdem sufletele noastre” ⁴⁸⁸. Nu striga foarte tare, dar destul ca să te audă.

⁴⁸⁶ E mare lucru să știe cineva ce-i este de folos: și s-o ceară aceea. E în aceasta nu numai simțirea tuturor celor ce sînt cu puțință lui Dumnezeu, ci și a ceea ce e de folos unui om sau altul. E o mare pătrundere în oceanul puterilor și bogățiilor lui Dumnezeu și în măsurile felurite ale oamenilor, care pot primi din acele bogății ceea ce le este de folos în acel moment. Dar în smerenie se primesc cele mai mari bunătăți. Căci nici un zid al mîndriei nu le oprește. Dumnezeu „celor smeriți le dă dar”. În smerenie e libertatea de sine, e deschiderea deplină pentru Dumnezeu, care nu-și arată ceea ce este mai propriu Lui în puterea ce zdrobește, ci în bunătatea liberă de orice patimă care îngustează.

⁴⁸⁷ Este o răpire bună, în extaz, cînd uiți de grija de tine: și este o răpire rea, cînd ești dus de o patimă și uiți de adevărata sine a ta. Atunci nu mai faci voia ta, ci împlinești o pornire pătimășe. Conducătorul obștei spune atunci, din mînia care l-a furat, cuvinte grele fraților și acestea îi tulbură.

⁴⁸⁸ În cazul muștrării pătimășe se pierde și conducătorul și se pierd și frații. Căci se înfurie și ei. Pîrjolul se întinde. Păcatul, pe care oamenii din timpurie mai noi îl iau în rîs, ca pe o afacere de strictă scrupulozitate particulară, are o dimensiune socială, ca și virtutea. Efectul nu se încheie în ființa individuală a celui ce-l săvîrșește, ci are repercusiuni sociale. Mărul stricat, strică și pe cele din jur. Răspunderea omului pentru sine e în acelaș timp răspundere pentru alții. Dar răspunderea întregă e nu numai o legătură între oameni, ci și a lor cu Dumnezeu. Cei ce nu se simt responsabili în fața lui

Și dacă te frîngi în acestea, îți va veni liniștea cea după Dumnezeu.^(cont)

332. *Întrebar ea aceluiaș: Te rog, Părinte, spune-mi cum trebuie să fie chipul îndreptării ? Și cînd trebuie să fac pe prostul și să trec cu vederea ceea ce se petrece ? Și dacă nu reușesc, trebuie să-mi rînduesc o pedeapsă ?*

Răspunsul lui Ioan: Lucrează totdeauna potrivit cu oamenii. Dacă vezi că unul e înțeleghător și primește sfatul, spune-i: „Frate, dacă facem cu lenevie lucrul lui Dumnezeu (Ieremia 31, 10), aceasta ne va fi spre pieirea sufletului. Oare a fost bine ceea ce ai făcut ? Fii cu rîvnă

Dumnezeu, nu se simt nici între ei. De unde forța absolută a responsabilității, dacă nu e un for superior care a sădit-o în noi ? Și de ce aș fi atît de răspunzător pentru ființa semenului meu, dacă ea ar fi o ființă trecătoare ? În această forță necondiționată a responsabilității pentru semenul meu e implicată valoarea lui eternă. Eu am fost făcut ca să răspund în mod necondiționat pentru alții (și prin aceasta și pentru mine). Cine m-a făcut așa ? Cine m-a pus în această dependență absolută, dar în care pot manifesta totodată libertatea mea ? Cine m-a făcut să fac dependență de mine însumi soarta mea și a altora ? Un for superior m-a făcut dependent de El, dar în libertate, căci pot răspunde într-un fel sau altul răspunderii ce a sădit-o în mine față de, El, desigur cu riscuri grave cînd nu răspund, sau nu răspund cum trebuie. M-a făcut

^(cont) ca pe o ființă de care depinde soarta mea și a altora. Răspunderea e un mod prin care Dumnezeu ne leagă între noi, dar în El și în libertate. Pe de altă parte această dependență reciprocă între noi trebuie s-o exercităm în mare delicateță, respectîndu-ne libertatea în mod reciproc și promovînd creșterea sensibilității și delicateții în reciprocitate.

O natură eternă, lipsită de conștiință și delicateță, pe lîngă faptul că e mai inexplicabilă în existența ei decît su suprem for personal, n-ar putea explica libertatea și responsabilitatea umană, singura noblețe a omului. Pe lîngă aceea de ce s-ar mai vorbi și ce rost ar mai avea o libertate a lor ? Cum ar mai fi omul responsabil de libertatea lui ? Și la ce l-ar mai preocupa grija de libertatea lui ?

Sfinții Varsanufie și Ioan

de aci înainte". Dacă e mai nepriceput, spune-i: „Frate, ai nevoie să fii îndreptat, pentru că te lenevești ? Dacă îi spun Avei te va muștra cum se cuvine". Iar de e să faci pe prostul, fă-l potrivit greșelii. De e mică, fă-l pe prostul. De e mare, nu face pe prostul. Și să nu-ți dai pedeapsa dacă nu reușești, dar nici n-o nesocoti. Când ajungi la aceasta, roagă pe Dumnezeu să te ierte. Altfel se va naște nepăsarea.

333. În t r e b a r e a aceluiaș: Dacă greșind careva dintre frați, sau chiar dintre bolnavi și voind să-l îndrept, îi spun vre-un cuvânt cu supărare, trebuie să-i pun metanie ? Iar dacă mîniindu-se pleacă din bolniță, ce să pun metanie ? Căci mîndria și voința de a mă îndreptăți (justifica) întunecă mintea. Iar dacă pun metanie iarăși se ivește slava deșartă.

R ă s p u n s u l lui Ioan: După supărare, să nu mai zici nimic. Căci răul nu naște binele. Ci prelungește răbdarea pînă ce încetează gîndul care a pricinuit supărarea. Și atunci vei vorbi cu pace. Și dacă se va convinge, iată că e bine. Iar dacă nu, spune-i: „Dacă voești îi spun Avei și orice va hotărî el, să facem". Și așa te vei liniști. Iar dacă minunîndu-se, va pleca, spune-i Avei și-l va certa. Dar nu-i pune metanie, căci prin aceasta îi dai de bănuț că ai greșit cu adevărat și te va război și mai mult. Față de alți oameni însă, poartă-te cu atenție potrivit cu greșala pe care o recunoști. Dacă greșala e mare, pune metanie, dacă e mică arată cu gura părerea de rău a inimii, spunîndu-i: „Iartă-mă, frate". Dar ferește-te de mîndrie și de voința de a te îndreptăți (de a te justifica). Căci acestea împiedică pocăința. Se întîmplă să se pună metanie și din slava deșartă. Disprețuește-te pe acestea trei. Pune deci metanie unde trebuie cu smerenie, cu frica lui Dumnezeu și cu

dreapta socoteală (cu discernământ) ^{488b}. Iar în aceasta pune toată hotărîrea. Și Dumnezeu te va ajuta cu rugăciunile sfinților.

334. *Î n t r e b a r e: Dacă în vremea slujirii bolnavilor vine ceasul citirii psalmilor sau al citirii sfintei Proscomidii, sau altă trebuință și frații cei împreună cu mine știu ce trebuie dat fiecăreia, poruncești să plec sau aceasta îmi e chiar o datorie? Iar de voesc să șed în chilia când nu e trebuință de mine în bolniță, mi-o îngădui aceasta, Părinte?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă frații știu, nu-i o datorie să pleci, nici să șezi în chilia ta, ci cercetează numai pe bolnavi.

335. *Î n t r e b a r e: Dacă dînd cuiva vreodată ceva după trebuința lui, bag de seamă că zgîrcenia mă oprește, încît nu-i dau atîta, să-i dăruiesc mai mult decît trebuie, sau să mă silesc numai să nu-i dau mai puțin*

^{488b} Smerenia e susținută de frica de Dumnezeu. Ea se opune mîndriei, slavei deșarte și voinței omului de a se justifica, care toate tocesc sensibilitatea lui. Cel ce se justifică nu recunoaște că a păcătuit. El nu vrea să se pocăiască, deci nu folosește puțința de a se îndrepta, de a-și schimba în bine cursul vieții. Aceasta e o alta formă de mîndrie. Sau e un mod de a se manifesta al mîndriei și al tocirii responsabilității. Aceasta îl închid pe om în îngustimea sa, din care nu se vede lumina mai presus de sine și de toate a lui Dumnezeu. Plecarea în fața altuia cu recunoașterea greșelii săvîrșite trebuie să se facă nu numai cu smerenia susținută de frica de Dumnezeu, ci și cu discernământ sau cu dreapta socoteală, ca nu cumva să-l facă pe cel cănuia i se adresează să creadă că cel ce i-o face a greșit fără să fie adevărat. Această plecare în fața altuia e ieșirea din sine sa superficială, e situarea în taina recunoscută și respectată a altuia, dar și în taina deschisă în indefinit a lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

decît îi trebuie? ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ *Iar dacă din rușinea ce-mi vine din dorința de a plăcea oamenilor, sau din slava deșartă, gîndul mă îndeamnă să-i dau mai mult, oare să-i dau mai puțin, ca să resping această patimă, sau să-i dau numai cît trebuie pentru poruncă ?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă zgîrcenia te oprește să-i dai aproapei după trebuința lui, fă după caz. De ai mult, dă-i puțin mai mult decît îi trebuie. De ai puțin, dă-i întocmai cît îi trebuie. Dacă, din slavă deșartă, sau din dorința de a plăcea oamenilor vrei să-i dai mai mult, nu-i da mai mult, ci, deasemenea, întocmai după trebuința lui. Dumnezeu să-ți înțeleptească inima, frate.

336. *Întrebare:* *Dacă îmi vine un lucru și am trebuință de el în bolniță, dar văd că mă alipesc de el, oare voința de a-l ținea pentru mine nu e patimă ?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă ai nevoie de un lucru și te războește gîndul de a-l avea, spune gîndului: „Am nevoie de el, de ce să-l iau cu poftă ?” Și dacă încetează patima, ia-l. Iar dacă nu încetează, de e cu putință, împlinește-ți trebuință cu alt lucru și biruește patima. Și dacă nu poți, ia lucrul acela, ocărîndu-te pe tine și zicînd: „Nu l-aș lua dacă n-aș avea nevoie de el, pentru că sînt biruit de poftă”.

337. *Întrebare:* *Cineva mi-a dăruit o haină și eu am primit-o cu bucurie, neîmpotrindu-mă. Dar*

⁴⁸⁹ [Număr neidentificat în text] Citirea psalmilor e ceea ce s-a dezvoltat, în utrenie. Precum se vede ea premergea sau însoțea și atunci proscomidia. Deci exista și aceasta la începutul sec. VI.

⁴⁹⁰ Ajunge ca în cel mai bun caz să nu i se dea altuia mai puțin decît trebuie ?

cercetîn-du-mă, am aflat că nu am primit-o avînd nevoie de ea, ci mai degrabă din lăcomie. Deci îmi spune gîndul: „întoarce-o" Ce poruncesc să fac ?

Răspuns: Să lăudăm pe cel ce a dăruit-o din inimă și să ne ocărîm pentru că am primit-o din suflet și s-o purtăm cu smerenie, osîndindu-ne. Iar după aceea să ne păzim de lăcomie.

338. *Întrebarea aceluiaș:* *Dacă se întîmplă că cineva voește să-mi dăruiască un lucru și am nevoie de el, dar îmi văd inima că vrea să-l primească din patimă, ce să fac:să-l iau din pricina trebuinței, sau să-l resping din pricina patimei ?*

Răspunsul lui Ioan: Se întîmplă cu aceasta ca și cu hrana. Tu știi că avem nevoie de hrană în fiecare zi, dar n-avem dreptul s-o luăm cu plăcere. Dar dacă o luăm, mulțumind lui Dumnezeu care o dă și ocărîndu-ne ca nevrednici de a o primi. Dumnezeu face din ea un lucru sfînt și o binecuvîntare. Tot așa deci cînd ai nevoie de un lucru și el îți este dat, mulțumește lui Dumnezeu care ți l-a dat, socotindu-te nevrednic. Și Dumnezeu va alunga patima dela tine ⁴⁹¹. Căci „la Dumnezeu toate sînt cu

⁴⁹¹ Lucrurile ne sînt date și ele pentru ca în relațiile cu ele să creștem duhovnicește. Folosindu-le, trebuie să ne aducem aminte cu mulțumire de Dumnezeu care ni le-a dat pentru nevoile noastre și prin aceasta ele ne pun în legătură cu Dumnezeu care se gîndește la noi. Dar ele ne pot fi și spre ispitire și spre robirea noastră de către ele, cînd nu le folosim cu înfrînare. Iar folosindu-le cu înfrînare, ne întărim față de ele și dăm posibilitatea și altora să le folosească. Deci poziția noastră față de ele nu se poate reduce simplist la poziția unor stăpînitori, a unor consumatori nepăsători și lacomi. Prin aceasta devenim mai degrabă robii lor. Deci depinde de noi ca să ne sfințim prin ele, sau să sporim prin ele în patimi. Depinde de noi să

Sfinții Varsanufie și Ioan

putință și nimic cu neputință" (Iov. 42, 2). Că a Lui este slava în veci. Amin.

339. Un alt frate a întrebat pe acelaș Bătrîn: E o poruncă a lui Domnul să iubesc pe aproapele ca pe mine însumi (Lev. 18, 19), să mă bucur și să mă întristez împreună cu el, ca cu mădularul meu (I Cor, 12, 26). Deci dacă-l văd în sărăcie și-l trec cu vederea, nesocotesc iubirea chiar dacă eu însumi n-am decît cele de trebuință și nu-mi ajunge să-i dau și lui cele de

actualizăm calitatea lor de mijloace ale sfințirii noastre, de semne ale binetuvîntării lui Dumnezeu, sau să le murdărim prin murdărie din noi. Depinde de noi să le vedem ca transparente ale Duhului dumnezeesc sfințitor, sau ca ultima realitate opacă, menite să satisfacă numai lăcomia trupului. Dumnezeu ne arată prin lucrurile ce ni le-a dat în două feluri iubirea Lui: dîndu-ne ce ne trebuie pentru viața pămîntească, și conducîndu-ne spre desăvîrșire. Sînt cuvinte cu îndoit sau întreit rost, exprimînd ceva din bogăția de gînduri a lui Dumnezeu. Ele ne pot pune în legătura cu Dumnezeu, sau ne închid în opacitatea lor.

Ne sfințim prin ele cînd le vedem și le facem medii ale energiilor lui Dumnezeu și ne exercităm în stăpînirea poftelem nemăsurate față de ele, cînd ne menținem conștiința că sînt daruri ale lui Dumnezeu pentru toți, cînd o arătăm aceasta în dedicarea unora din ele lui Dumnezeu, cînd punem semnul lui Dumnezeu pe ele (ca biserici, ca obiecte întipărite cu semnul crucii, ca ofrande sfințite în biserică). Cînd facem semnul crucii peste ele înainte de a le folosi, ne amintim de Dumnezeu în Treime, care ni le-a dat să le folosim cu înfrînare. Dar cînd le consumăm fără să ne înălțăm cugetul la Dumnezeu și fără semnul crucii, le privim ca independente de Dumnezeu și nu ne impunem nici-o frînă în adunarea și folosirea lor. În acest caz sîntem mai răi ca animalele, care nu adună mai mult decît le astîmpără foamea pentru moment. Cînd le vedem ca daruri ale lui Dumnezeu pentru toți, le lăsăm și altora, sau îi ajutăm și pe alții să se folosească de ele sau chiar le prelucrăm prin munca noastră și pentru alții mai slabi, sau le folosim în comun cînd nu le putem tăia în părți distincte pentru fiecare (aerul, apa etc.) Ele se folosesc atunci și pentru desvoltarea prieteniei și recunoștinței reciproce.

trebuință. Spune-mi deci, Părinte, cum îmi arăt în acest caz iubirea ?

Răspunsul lui Ioan: Dragostea față de aproapele se arată în multe feluri, nu numai în a-i da. De pildă: când mergi vreodată cu aproapele tău undeva și afli în tine gândul de a te bucura de mai multă cinste decât el, și nu vrei mai degrabă să se bucure și el de aceeași cinste cu tine, nu-l socotești ca pe tine însuși. Căci Apostolul a zis: „în cinste unii altora dându-vă întîietate" (Rom. 12, 10). De ai ceva de mîncare și vezi gândul tău îndemnîndu-te să mănînci singur și după pofta ta, contrar trebuinței, nu-l socotești ca pe tine însuși. Sau dacă avînd numai cît îți este pentru tine, nu dai și altuia, nu-l iubești ca pe tine însuși ⁴⁹². Dar dacă voim să împlinim numai în acest fel

⁴⁹² A iubi pe altul ca pe tine însuși, înseamnă a te plasa într-o poziție de deplină obiectivitate față de tine, socotindu-l pe celălalt egal cu tine. Numai Dumnezeu este în această poziție de obiectivitate față de toți și numai înaintînd spre această poziție a Lui, înaintăm spre treapta supremă a aspirației noastre spre obiectivitate. Dar această obiectivitate a lui Dumnezeu nu e una de indiferență și nici a noastră nu trebuie să fie așa. Poziția lui Dumnezeu e una de profundă iubire egală față de toți. Deci și a noastră să ajungă la fel: una de deplină iubire față de toți, dar și față de propria persoană. Să ne iubim unii pe alții și pe noi înșine așa cum ne iubește Dumnezeu, vrînd să ajungem așa cum ne vrea El. În iubirea aceasta a tuturor față de toți, în această universală obiectivitate iubitoare, ne unim cu Dumnezeu. Se cade să mă iubesc pe mine cum iubesc pe alții și cum ne iubește pe toți Dumnezeu ca taine minunate. Pentru precizare se cuvine să răspundem și la întrebarea următoare: Iubirea deplină nu-l face pe cineva să se uite pe sine și să-și dea viața pentru cel iubit ? Mama, a cărei iubire este de model, nu-și dă viața pentru copil ? Cum se împacă aceasta cu porunca: să iubești pe celălalt ca pe tine însuși (deci numai ca pe tine) ? Răspunsul care împacă aceste două cerințe pare a fi acesta: Cine e în stare să-și dea viața pentru altul, a ajuns la treapta realizării sale depline, la treapta care-i asigură cetățenia în veșnica împărăție a iubirii desăvîrșite. El trebuie să aibe acum grije de

Sfinții Varsanufie și Ioan

cuvîntul Scripturii, el nu ne susține în aceasta. Căci nu ni s-a spus numai pentru un om, ci tot omul înfățișat prin el ca aproapele nostru. Dar cum poți să împlinești cu toți oamenii aceasta, neavînd ce să le dai tuturor ?

Dar a iubi pe aproapele ca pe tine însuși mai înseamnă și aceasta: Dacă vine vre-o nenorocire de obște și vezi gîndul tău bucurîndu-se că celălalt s-a păgubit mai mult, arăți și în aceasta că nu-l socotești ca pe tine însuși. Și iarăși, dacă vezi pe altul lăudat și nu te bucuri împreună cu el, din motivul că nu ești lăudat și tu împreună cu el, și nu spui „lauda fratelui se întinde și la mine, căci e mădu-larul meu", nici în acest caz nu-l iubești pe el ca pe tine însuși ⁴⁹³. Și așa în toate cazurile asemănătoare.

altul, ca să ajungă și acela la această treaptă. Deci își poate da viața sa pentru acela, pentru că de fapt nu o pierde prin aceasta, ci o va avea la un plan superior și-l ajută și pe celălalt să o aibă. Sau chiar trebuie să o dea, ca să arate că a ajuns la deplina realizare a sa și ca să-l facă și pe celălalt să se ridice la această treaptă prin pilda pe dragoste supremă care i-o arată. Capacitatea cuiva de a se dăru pentru altul arată că există undeva acest plan de existență în care pot fi realizați oamenii în acest grad suprem, un plan de existență spre care aspiră cea mai autentică esență a noastră.

⁴⁹³ Iubirea altuia egală cu iubirea propriei persoane are la bază faptul că în fond nu sîntem despărțiți și tot ceace îmbogățește pe unul ni se comunică și mie și tot ceace-l păgubește pe el, mă păgubește și pe mine. Dar unitatea aceasta se actualizează pe de altă parte deplin numai în iubire. Unde nu e iubire, ea se sfișie. Astfel îl iubesc pe altul pentru că sunt unit cu el, dar nu pot actualiza această unitate și nu o pot trăi dacă nu mă folosesc de iubire. Deci trebuie să am curajul iubirii altuia cu convingerea că în fond sîntem uniți, chiar dacă nu simt încă aceasta și cu încrederea că prin iubire o voi actualiza și descoperi deplin. Unitatea între noi nu e numai un dat (Gabe) ci și o datorie (Aufgabe). În iubire se presimte unitatea, dar tot prin iubire se înfăptuește, desigur întrucît există ca un germene care trebuie desvoltat. Ontologicul în planul nostru creat nu se împlinește deplin decît prin etic. Dumnezeu a dat semințele, dar ne-a lăsat nouă să le facem să crească prin osteneala noastră. Dumnezeu

A iubi pe fratele ca pe tine însuși mai înseamnă și aceasta: Dacă ai aflat de la Părinți calea lui Dumnezeu și te întrebă fratele, să nu-l lipsești cu pismă de folosul ei, ci ca unul ce știi că este fratele tău, spune-i și lui ceea ce ai aflat cu frica lui Dumnezeu; dar să nu te socotești pe tine ca învățător. Căci aceasta nu-ți este de folos.

340. *În trebarea aceluiaș: E bine să ai prietenie cu careva de aceeași vîrstă ?*

Răspuns: E bine să nu ai prea mare prietenie cu careva de aceeași vîrstă. Căci această stare de suflet nu te lasă să ajungi la plîns. Dar să nu ai prietenie nici cu altcineva care te lipsește de plîns⁴⁹⁴. Aceasta nu te folosește, ci mai vîrtos te păgubește. Căci nimenea nu poate agonisi vre-un bine decît cu multă osteneală, înfrînează-ți deci ochii să nu ia aminte la cineva și nu vei umplea inima ta de cumplita îndrăzneală care duce la pierzare toate rodirile monachului.

341. *În trebarea aceluiaș: De aud despre cineva că e în mare război sau în boală și pătinesc împreună cu el, spune-mi mai întîi de nu cumva această compătîmire e dela draci care voesc să mă facă să uit de păcatele mele ? Apoi dacă e de folos să-l pomenesc în rugăciuni ? Și cum îl pot ajuta cînd eu mă aflu într-o primejdie mai grea și în păcate mai mari ? Dar ce să fac dacă și fratele mi-o cere aceasta ? Sau dacă îmi cere să-i spun și vreunui din Părinți ? Sau poate că rugăciunea pentru*

ne-a chemat să fim colaboratorii Lui: „Fiți (deveniți) ceea ce v-am dat puțința să fiți (să deveniți)”.

⁴⁹⁴ Prietenia înveselește, susține în om o bună dispoziție, îl face să afle în om o mulțumire de viață. Dar monachul trebuie să-și plîngă mai ales păcatele.

Sfinții Varsanufie și Ioan

*aproapele îl deprinde și pe cel pătimas să iubească ?
Cum socotești Părinte ?*

Răspunsul lui Ioan: Părinții au spus celor mai tineri că nimenea nu trebuie să lase mortul propriu și să meargă să plîngă pe altul (Pateric, Moise 18). Căci se cuvine celor desăvârșiți să sufere împreună cu aproapele. Dar compătimirea altuia de către unul tânăr e o bătaie de joc a dracilor. Căci îl judecă pe acela prostește, ca pe unul ce s-ar afla în stare rea și în primejdie, socotindu-se pe sine ca lucrînd bine. De aceea este mai de folos să nu se îngrijească de acela. Și dacă îi vine în inimă amintirea aceluia, sau aude dela altul despre el, să zică: „Dumnezeu să mă miluiască pe mine st pe el”⁴⁹⁵.

Și să nu spui dela tine însuși vreunui Bătrîn să se roage pentru cineva, căci aceasta înseamnă că lucrul pornește dela tine⁴⁹⁶. De voești să fugi de aceasta, amintește-i numai că cutare suferă. Și Bătrînul auzind se va ruga fără îndoială pentru cel bolnav cu duhul. Iar de-ți cere cineva să spui Bătrînului, împlinește această cerere pentru că ți s-a poruncit, spunîndu-i: „Roagă-te, Părinte, pentru cutare”. Și de-ți spune acela: „Roagă-te pentru mine”, la fel spune și tu, că împlinind o poruncă: „Doamne iartă-ne”, sau: „Dumnezeu să ne ajute”, sau: „Acopere-ne pe

⁴⁹⁵ Nu poți vindeca pe altul de răutatea patimilor, dacă nu te vindeci pe tine. În zadar îl compătimești pe altul, dacă în aceasta dai de înțeles superioritatea ta. Deci nu se recomandă indiferența, ci calea adevăratei ajutorări a altuia. Stinge focul în tine ca să nu fie întreținut de el și în altul.

⁴⁹⁶ Să nu te prezinți Bătrînului ca avînd tu însuși inițiativa în scăparea altuia. Smereste-te, lăsîndu-i lui inițiativa sau impresia. Altfel ai da impresia că tu ești mai bun decît cel ce suferă de vre-o patimă, sau de vre-o boala și ajutorul lui pornește dela tine. Și-n acest caz e problematic ajutorul tău. Poate nu va fi primit.

noi Doamne, în lucrul acesta" ⁴⁹⁷. Și nu socoti că o faci aceasta pornind dela tine, căci ți s-a cerut să o spui și ai ascultat. Dar compătîmind cu cineva din iubire, încă nu dovedești că ai ajuns la măsura aceasta de desăvîrșire. Iar dacă gîndul acesta te tulbură, întrebă și vei auzi ce trebuie să faci. Dumnezeu să te miluiască, frate !

342. *Întrebare a aceluiaș: Spune-mi, Părinte, pînă unde trebuie să meargă dragostea unui frate față de alt frate ?*

Răspunsul lui Ioan: Frate, alta este dragostea părinților față de copii și alta dragostea fraților față de frați. Măsura iubirii Părinților duhovnicești față de fiii lor nu are ceva vătămător, nici ceva trupesc în ea. Căci sînt asigurați prin cugetul duhovnicesc. Și fie în cuvinte, fie în fapte, ei se silesc totdeauna să folosească pe cei mai tineri în toate. Și astfel iubindu-i nu trec sub tăcere greșelile lor, ci adeseori îi mustră și îi ceartă pe fiii lor. Căci lor li s-a spus: „Mustră, ceartă, îndeamnă" (II Tim. 4, 2). Aceasta o face cu tine și Ava al tău și tu nu te smintești în cele ce te mustră, te ceartă și te îndeamnă. Și în faptul că din iubire nu trece cu vederea greșalele tale, se arată că dragostea lui față de tine este duhovnicească.

Fiecare iubește, pe aproapele lui după măsura sa. Iar măsura dragostei desăvîrșite este ca după iubirea pe care o are față de Dumnezeu, să iubească și pe aproapele său ca pe sine însuși (Lev. 19, 18). Dar tinerețea trebuie să se păzească în toate. Căci diavolul îi doboară repede pe tineri. Mai întîi încep să vorbească cînd se întîlnesc ca

⁴⁹⁷ Nu te ruga numai pentru celălalt, ca și cînd ai fi într-o poziție superioară ca și cînd n-ai avea și tu nevoie de rugăciune, ci roagă-te și pentru el și pentru tine socotindu-te împreună păcătos cu el. Aceasta nu e o grijă egoistă de tine, ci o eliberare de slavă deșartă.

Sfinții Varsanufie și Ioan

pentru folosul sufletului. Ba poate chiar fără acest motiv. După aceea trec la alte simțiri: la poftă, la îndrăzneală, la rîs, la clevetire și la alte multe rele. Așa se împlinește cu ei spusa: „începînd dela duh, acum sîrșiți în trup. Toate acestea le-ați pățimit în zadar" (Gal. 3, 3). Căci așa ajung tinerii la cădere: dela a începe să se iubească unii pe alții fără judecată și de a ședeă împreună. Măsura iubirii lor între olaltă treime să fie aceasta: să nu se clevetească unii pe alții, să nu se urască, să nu se disprețuiască, să nu caute ale lor, să nu se iubească pentru frumusețea trupului, nici pentru vre-o lucrare trupească oarecare, să nu șadă unii cu alții fără mare trebuință, ca să nu cadă în îndrăzneala ⁴⁹⁸ care nimicește roadele monachului (Pateric, Agaton I) și-l lasă ca pe un pom uscat. Pînă aci e măsura iubirii celor tineri între olaltă. Dacă se cruță pe ei, înfrînînd îndrăzneala și vorbirea deșartă, cruță și pe frații lor, ferindu-se să șadă împreună fără trebuință, ca să nu se prindă în cursele acestea și să nu prindă în cursă nici pe frații lor, temîndu-se de cel ce zice: „Vai celui ce adapă pe aproapele cu băătură turbure" (Avac. 2, 15); și iarăși: „Vorbirile rele strică obiceiurile bune" (I Cor. 15, 33). Ia aminte la tine, frate !

343. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș : C e s ă f a c c ă s ı n t t u l b u r a t d e g ı n d u r i m u r d a r e ș i d a c ă s i m t c ă ș i a l ț i i a u a s e m e n e a g ı n d u r i , z i c t o t d e a u n a : „ I a t ă c ă ș i a l ț i i g ı n d e s c c e l e r e l e c a m i n e ” . A p o i n u - m i v i n e p l ı n s u l , n i c i p o c ă i n ț a ș i g ı n d u l ı m i s p u n e c ă a t ı t a v r e m e c ı t s ı n t ı n t r e o a m e n i ,*

⁴⁹⁸ Îndrăzneala doboară granița între persoană și persoană, prin faptul că unul nu mai vede taina celuilalt, ci numai suprafața lui trupească. Ea nu înseamnă o comunicare a adîncurilor lor în Dumnezeu, în care fiecare păstrează conștiința de sine, ci conștiința lor dispăre încetă **[notă persoală: sau încetă ?]** de pofta trupească care-i confundă superficial.

nu le pot agonisi pe acestea. Fă-ți milă cu neputința mea și spune-mi, Părinte, cum să mă mîntuesc de acestea ?

Răspunsul lui Ioan : De ai gînduri murdare și auzi sau simți că mai e cineva în această stare, și zici: „Iată că și alții cugetă cele rele ca mine”, dă anatemei gîndurile tale rele și despre fratele tău spune: „E mai bun decît mine”. Și va înceta gîndul acesta. Cît despre plîns, dacă nu lupți față de oamenii între care te afli și nu te străduiești să nu ajungi la îndrăzneală cu vreunul, nu vine plînsul sau pocăința ⁴⁹⁹. Și dacă dorința de a te îndrepta te face să fugi de frații tăi, ia seama că prin aceasta fugi de lupta și de stadion. Deci luptă-te, ca, aflîndu-te între oameni, să biruiești îndrăzneala (familiaritatea) față de ei ⁵⁰⁰. Căci zice Apostolul: „De luptă cineva, nu se încu-

⁴⁹⁹ E o luptă față de oameni nu din ură, ci cu scopul de a nu ajunge la o familiaritate păcătoasă. Căci aceasta te face să bagatelizezi gîndul la păcatele tale, întristarea și plînsul pentru ele. Societatea întreține o superficialitate aceluși „Man” al lui Heidegger, prin care-ți însușești felul de a vorbi general și superficial, în societate se vorbește chiar de moarte rîzînd: „vom muri”, dar nici unul nu se gîndește serios la sine spunînd aceasta. Numai cînd ești singur dai sens serios cuvintelor și-ți vezi cu adevărat păcatele. Sau cînd chiar fiind cu alții îți îndrepti gîndul spre tine. Numai atunci trăiești „existențial”.

⁵⁰⁰ Monachul nu trebuie să fugă de mînăstire deci de oamenii din ea pe motiv că pilda și sfatul celorlalți l-ar ispitii la justificări. Dar nu trebuie să renunțe la pocăința pentru păcatele sale. Deci trebuie să le îmbine pe amîndouă: să învețe de la oameni cele bune, dar să nu se lase în taifasuri superficiale cu ei. Nici să nu cadă în fapte de îndrăzneală cu ceilalți. Pe de o parte el poate cîștiga dela semenii săi, învățînd din sfaturile, din pilda lor, pe de alta parte poate fi ispitit la rău sau la laude proprii. Dar în sentimentul de răspundere se unește datoria de a fi cu ceilalți cu puțința de a spori în cele bune. Răspunderea e un mijloc de purificare a relațiilor cu semenii și de creștere duhovnicească lăuntrică. Pe de altă parte trebuie să cugetăm că există un Subiect care trăiește de bună voie răspunderea pentru toți la modul culminant spre care noi trebuie să tindem fără să-l

Sfinții Varsanufie și Ioan

nunează de nu se luptă după lege (II Tim. 2, 5). Pune în lucrare puterea ta, frate, și te va ajuta Dumnezeu în toate. Nu uita să păzești smerenia, ascultarea și supunerea. Și te vei mîntui ⁵⁰¹, în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

344. *Alt frate a întrebat: Ava., voesc să mă mîntuesc și nu cunosc calea mîntuirii. Un gînd îmi zice: „Ce șezi aci în mînăstire nefăcînd nimic. Pleacă în altă parte ! ” Ce trebue să fac deci ?*

Răspunsul lui Ioan: Frate, Dumnezeu ne-a arătat prin dumnezeieștile Scripturi calea mîntuirii. Dar și Părinții ne-au sfătuit, zicînd: „întreabă pe Părintele tău și te va învăța; pe Bătrînii tăi și ți-o vor spune" (A doua lege 32, 7; Pateric, Antonie 37). Deci dacă nu voești să te amăgești, plecînd, ține smerenia din care ai folos, nefăcînd nimic fără să întrebi pe Părinții duhovnicești. Și cu harul lui Dumnezeu nu vei rătăci. Căci „Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină" (I, Tim. 2, 4).

345. *Întrebarea aceluiaș: Gîndul îmi spune că dacă plec undeva și viețuiesc în retragere, ajung la liniște desăvîrșită. Căci apăsător de datoria multor păcate, vreau să mă eliberez de ele. Ce să fac, Părinte ?*

atingem, în Hristos răspunderea dumnezească ni s-a făcut cunoscută concret. El a mers pînă la moarte pentru noi. Dar își continuă lucrarea mîntuitoare din răspundere și după înviere. Din ea sorbim și noi tărie în sentimentul unei răspunderi necondiționate.

⁵⁰¹ Cînd ajungi să simți că prin tine ești nimic, și totuși ești, simți că ești prin Dumnezeu, Cel care singur nu poate să simtă că e nimic. Și simțînd că ești ceea ce ești prin Dumnezeu, trăești din plin puterea Lui. Și aceasta îți face cu putință mîntuirea.

Răspunsul lui Ioan: Frate, omul dator, pînă nu-și plătește datoria, ori unde ar merge, fie la oraș, fie la sat, și ori unde s-ar așeza, rămîne dator și nu are libertatea să șadă în liniște. Dar dacă silit și rușinat de ocara oamenilor își plătește datoria și se eliberează de ea, poate să se arate în lume și să șadă unde vrea cu curaj și cu multă îndrăzneală. Deci dacă omul rabdă cu toată puterea ocările și osîndirile, necinstirile și păgubirile pentru păcatele săvîrșite de el, se deprinde cu smerenia și cu osteneala. Și așa i se iartă păcatele lui, după cum s-a scris: „Vezi smerenia mea și osteneala mea și iartă-mi toate păcatele” (Ps. 24, 18). Gîndește-te cîte ocări și osîndiri a răbdat Stăpînul nostru Hristos înainte de cruce și că numai după ele a venit la cruce (Abbe Isaia, Recueil, 8.68; p. 104; 13, 23; p. 115, 117). Astfel nimenea nu poate ajunge cu rod la desăvîrșire și sfînta odihnă a desăvîrșirii, dacă nu pătimizește mai întîi împreună cu Hristos și nu rabdă toate pătimirile Lui, aducîndu-și aminte de cuvîntul Apostolului: „De pătîmim împreună, ne vom și slăvi împreună” (Rom. 8, 17)⁵⁰².

Nu te amăgi deci, căci altă cale în afară de aceasta nu există. Domnul să-ți vină în ajutor după voia Lui, ca, precum zice în Evanghelie, să întemeezi clădirea ta pe piatra cea tare, care este El însuși (Mt. 7, 2; I Cor. 10, 14).

346. *Un frate a rugat pe marele Bătrîn, zicînd: Roagă-te pentru mine ca să mă miluiască Dumnezeu, că sînt un nenorocit.*

⁵⁰² Nu se poate scoate răul din fire fără încordarea ei. Păcatul, patima reprezintă o slăbire a firii. Nu suferința pur și simplu o întărește și o izbăvește de rău, ci răbdarea ei, care reprezintă o încordare, o folosire a tuturor rezervelor de putere, însoțită de cererea cu încredere a ajutorului lui Dumnezeu, care și ea reprezintă

Răspunsul lui Varsanufie: Cel ce voește să fie miluit, să păzească porunca de a nu mânca din pom și nu va cădea în neascultare. Și cel ce nu cade în neascultare e miluit și mîntuit prin harul lui Hristos, Dumnezeuul nostru. Căci acesta va zice gîndului său: „Eu și Dumnezeu sîntem singuri pe lume” (Pateric, Aloniu, 1) și dacă nu voi face voia Lui nu voi fi aflat ca al Lui, ci ca al celui străin”⁵⁰³

o încordare a puterii. Iar înfrînarea dela plăcerile ce ispitesc este și ea o încordare, o răbdare, a ispitei fără încovoierea care cedează. Dar numele de răbdare, se folosește mai propriu împotriva ispitei de a fugi de durere, tendinței de a ieși de sub ea. Slava firii e starea în care nu mai simte nici atracția superficială spre plăcere, nici durerea trupului, cînd duhul a copleșit viața trupului. Dar de duh ține și voința. Fără a se exercita în efortul voinței duhul nu poate deveni puternic, ca să copleșească plăcerea și durerea trupului. Acesta a fost rostul răbdării lui Hristos și al crucii suportate de El. Firea Lui omenească trebuia să meargă pînă la supremul grad al răbdării, care e răbdarea morții, pentru a se întări deplin. O cedare în ultimul moment ar fi fost o lunecare din tot ce a dobîndit prin răbdările anterioare. Trebuie să-ți dai însăși viața, ca să o dobîndești, prin suprema tărie a ei, pe planul superior oricărei slăbiciuni. Aceasta nu exclude faptul că Hristos a suferit și din compătimire pentru noi, sau și ca să ne arate iubirea Sa. Propriu zis acestea au stat la baza răbdării Lui prin care a învins slăbiciunea din firea noastră de pe urma păcatului, slăbiciune care mergea prin cedarea sub plăcere și durere, pînă la biruirea ei prin moarte. Trebuia să se întîmple aceaslă întărire și eliberare în pîrga firii noastre asumate de El, pentru ca să treacă și la noi puterea biruirii plăcerii și durerii legate de patimi. Deci nu e vorba de a fi plătit Hristos pentru noi o jignire a onoarei lui Dumnezeu, căci în acest caz n-ar mai trebui să „pătimim” și noi cu Hristos. Ci e vorba să ne întărim și noi înșine prin răbdarea durerii. Hristos a pătimit pentru noi în sensul că numai El a putut, întări Cel dintîi în mod real firea noastră prin crucea Lui și din comunicarea cu El primim și noi puterea de a întări firea noastră, liberînd-o de slăbiciune. Răbdarea Lui e izvorul răbdării noastre, care ne întărește și pe noi.

Cel ce spune așa, va aștepta în fiecare zi sfârșitul său și întâlnirea cu Dumnezeu ⁵⁰⁴. Și îndată va porni pe calea mântuirii.

347. *Un frate, căzînd într-o ispită, a cerut rugăciunea aceluiaș mare Bătrîn și ușurîndu-se de această ispită i-a vestit aceasta, mulțumindu-i. În acelaș timp i-a cerut să se roage și pentru durerea de cap ce i-a venit și ca să i se lumineze inima.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Frate, să luăm aminte la noi înșine cu frica lui Dumnezeu. Iar dacă Dumnezeu cu iubirea Lui de oameni va depărta războiul dela noi, nici atunci să nu ne facem nepăsători. Căci mulți ușurîndu-se nu s-au mai îngrijit de ei și au căzut peste cap. Ci ușurîndu-ne să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a izbăvit și să rămînem rugîndu-ne să nu cădem în aceleași patimi sau în altele. Dacă mănîncă cineva vre-o mîncare și se vătăma la stomac sau la splină sau la ficat și prin îngrijirea și meșteșugul doctorului se vindecă, nu mai e cu negrijă la sine, ca să-l ajungă ceva și mai rău, ci-și aduce mereu aminte de primejdia dinainte, cum a spus și Domnul celui vindecat de El: „Vezi, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuești, ca să nu pățești ceva și mai rău" (Io. 5, 15).

⁵⁰³ Trebuie să mă port așa, ca și cum n-ar fi altul pe lume afară de mine și de Dumnezeu. De aceea nu pot face decît sau voia mea, sau a lui Dumnezeu. Dar dacă o fac pe a mea, nu voi fi socotit ca al lui Dumnezeu, ci ca al meu, ca străin de Dumnezeu, sau ca al celuiilalt a căruia voie o fac. Căci făcînd voia mea, mă dovedesc robul mîndriei sau al celui ce mi-a insuflat mîndria.

⁵⁰⁴ Cel ce caută voia lui nu se teme de moarte, nu se amăgește că poate nu va muri curînd, deci că mai are vreme să-și facă poftele sale.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Frate, ostașii buni se deprind și în timp de pace, totdeauna, în meșteșugul războiului. Căci nu se cuvine ostașului să iscodească la repezeală cele ale războiului în vremea războiului. Căci s-a spus: „M-am pregătit și nu m-am tulburat” (Ps. 118, 60). Nu fi nepăsător față de patima de care ai fost ispitit, nici față de alta. Căci Părinții spuneau de această nepăsare că pierde roadele monachului (Pateric, Agaton 1). Omul trebuie să fie cu grije în privința războiului pînă la cea din urmă răsufulare, ca să nu cadă în cursa întinsă de prea vicleanul vrăjmaș, pe care fie să-l alunge Domnul dela noi cu Duhul gurii Lui. Adu-ți aminte că un Bătrîn a spus: „Dacă ar face omul cer nou și pămînt nou, tot n-ar putea fi fără grije” (Pateric, Pimen 48)⁵⁰⁵.

Cît despre durerile de cap, omul trebuie să lupte ca să nu se moleșească și va fi ajutat. Căci aflînd Domnul pe ucenicii Săi moleșiți, le-a zis: „Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită” (Mt. 26, 41).

Fiule, cel ce a luminat ochii orbului să-ți lumineze ochii inimii ca să cunoști ceace e bun și de folos. Și Dumnezeuul puterilor care a spus: „Celui ce crede toate îi sînt cu putință, (Mt. 9, 22), să-ți dea putere și să te sprijinească în credința desăvîrșită. Și să te vad pe tine în laturea celor mîntuiți, prin harul Conducătorului

⁵⁰⁵ Dacă ar face ființa sa „cer nou și pămînt nou”, adică minte nouă unită cu cerul și pămîntul nou peste care luminează și pe care le străbate și le copleșește mintea lui nouă, plină de mintea lui Hristos, tot nu poate fi deplin fără grije pînă ce este în viața aceasta dinainte de înviere. Căci afectele legate de ființa lui pot fi ținute în frîu, dar pot să și scape din frîu și să lungească în păcat, dacă omul nu e cu grije. Aceasta confirmă spusele la Heidegger că omul se caracterizează prin grije. Dar grija de mîntuire este mult mai profundă decît grijile lumești și ea îl concentrează pe om în sine însuși. Dimpotrivă grijile lumești sînt superficiale și îl fac pe om să nu reflecteze serios asupra lui însuși, ci numai asupra lucrurilor trebuincioase trupului.

sufletelor noastre Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

347 bis. (Ed. franceză: numai în manuscrisele Vatoped 2, Sinai 410, Cromwell 18 și în G.) *Un frate care își închisese ușa pentru un timp, era chinuit de gânduri și de visuri ascunse. Pe de altă parte voia să se oprească dela vin. El s-a deschis marelui Bătrîn.*

R ă s p u n s : Frate, dacă voești cu adevărat să te mîntuești și să scapi de duhul mîndriei, rabdă puțină smerenie, căci aceasta este pentru el o palmă. Și nu căuta să te slujească cineva, ci slujește-te singur. Căci Iisus care a zis despre Sine că e „blînd și smerit cu inima” (Mt. 11, 29), a spus: „Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească” (Mt. 20, 28). Nu închide deci o ușă de lemn, ci pe cea a limbii (Pateric, Pimen 58). Și nu dela vin trebuie să te oprești cu desăvîrșire, ci dela mîndrie care îmbată pe omul fără minte. Și nu te fă asemenea mie, care ți le spun acestea, căci de multă vreme tu mă vezi slujit de altul și te smintești. Dar mulți sînt cei ce învață și nu fac. Aceștia sînt cei despre care Domnul a zis: „Ascultați și faceți ceea ce vă spun, dar nu urmați faptelor lor” (Mt. 23, 3). Ieși deci totdeauna pentru trebuințele tale cele de nînlocuit, dar cînd nu e nevoie, nu trece ușa. Viețuiește cu rînduială, nu cu nepăsare. Păzește-te de supărarea împotriva celui ce te ocărește. Ba mai degrabă bucură-te. Cît despre visuri, nu lua seama la ele, căci sînt drăcești și mincinoase. Și făcînd acestea nu crede că faci vre-o minune. Căci după ce ai împlinit poruncile, ni s-a spus să zicem: „Slugi netrebnice sîntem” (Lc. 17,10). Totuși noi vom secera ceea ce am semănat în gorul tău și atunci

Sfinții Varsanufie și Ioan

vom neguțatori grîul pentru tine ⁵⁰⁶. Facă-ne Domnul bucuria să aflăm ogorul tău rodind pentru o sămînță, o sută, pentru alta șasezeci și pentru alta treizeci (Mt. 13, 8; Mc. 8, 8) întru slava Tatălui, a Fiului și a Sf. Duh.

348. *Un frate mirean al aceluiaș mare Bătrîn, fiind bătrîn și el, i-a trimis cererea că vrea să stea de vorbă cu el. Iar Bătrînul i-a spus acestea: „Eu am frate pe Iisus. Dacă disprețuiești lumea și te faci monach, vei fi fratele meu”. Auzindu-le acela acestea, a plecat cu multă întristare. Dar după o vreme s-a lepădat de lume, venind acolo, însă căzînd la boală și suferind de hidropică, a trimis Bătrînului veste despre boala lui.*

Bătrînul îi răspunse acestea: Boala aceasta nu ți-a venit decît ca să nu pleci la Dumnezeu fără rod. Dacă deci rabzi și mulțumești, ți se va socoti în loc de nevoință, pentru că n-ai viețuit mult timp în schima călugărească. Și în parte acest necaz ți-a venit pentru că m-ai prețuit pe mine care nu sînt nimic, și pe tine. Pe mine ca pe cineva mare, iar pe tine ca pe fratele unui astfel de om ⁵⁰⁷. Și ai

⁵⁰⁶ Nu socoti că ai făcut mare lucru împlinind poruncile. Căci drumul desăvîrșirii e nesfîrșit și tot ce faci, faci cu ajutorul lui Dumnezeu. Dar părintele duhovnicesc poate prețui sporirea ta. Insul nu trebuie să-și prețuiască singur izbînzile sale. Căci aceasta e ispita spre mîndrie. Dar altul poate să i le prețuiască, mai ales cel ce l-a călăuzit: în cele bune. Și acesta va secera și el rodul osteneții lui de a fi semănat, arătat în rezultatul osteneții aceluia de a fi rodit. Și el va putea să și laude acest rod dat de acela, dar în fața lui Dumnezeu. Deci va putea să stăruie pentru o cît mai bună răsplătire sau prețuire a aceluia. Căci nu riscă prin aceasta să cadă în lauda de sine. Pentru că chiar dacă se vede în rodul aceluia și sămînța pusă de el, el laudă propriu zis osteneala aceluia de a o fi rodit, nu munca sa de a o fi semănat.

⁵⁰⁷ Omul se poate, mîndri nu numai pentru ceace este el însuși, ci și pentru ceace e tatăl lui, sau fratele lui, pentru că vrea să atragă asupra sa ceva din cinstirea de care se bucură aceia. Nu mai vorbim

uitat că sîntem fiii „neascultării lui Adam” (Rom. 5, 14). Căci sîntem „pămînt și cenușe” (Fac. 18, 27). Mulțumește deci lui Dumnezeu care te-a adus în această stare. Dacă am avea smerenia lui Iisus Hristos, am spune: „Cine este maica Mea și cine sînt frații Mei?” și cele următoare (Mt. 12, 48)⁵⁰⁸.

349. Un frate auzind dela un alt frate despre războiul ce-l suferă, i-a dat cum a putut sfaturile de folos, fără să fi ajuns el însuși la o astfel de măsură. Și îndată s-a pornit războiul asupra lui. Și cînd s-a văzut pe sine îngreunat și a cunoscut că are de îndurat aceasta pentru că n-a mărturisit fratelui propria sa slăbiciune și că trebuia să întrebe mai de grabă pe Părinți, a vestit acest lucru celuiilalt Bătrîn.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, nu este altă cale decît să se disprețuiască omul pe sine pentru cele ce le-a spus. Și Dumnezeu îl va ierta. Și îndată s-a ușurat fratele și a mulțumit lui Dumnezeu.

de profitul ce vor să-l tragă din legătura ce o are cu aceia, intervenind în favoarea unuia sau altuia (practica „pilelor”). De aceia cel lăudat trebuie să respingă nu numai lauda ce i se aduce lui, ci și lauda ce li se aduce rudelor din pricina lui, pe de o parte, pentru a nu se bucura de o cinstire sporită prin extinderea ei și la rudele lui, pe de alta pentru a nu se face vinovat de întinderea corupției din pricina ei.

⁵⁰⁸ E de remarcat explicarea acestui cuvînt al lui Iisus din smerenia Lui. Iisus nu zice: „Faceți loc că vine Maica Mea, că vin frații Mei. Că doar știți cine sînt Eu”. Ci spune: „Așa cum nu cer cinstire deosebită pentru Mine, nu cer nici pentru ei. Așa cum vreau să slujesc Eu altora, la fel vreau să slujească și ei altora”.

Sfinții Varsanufie și Ioan

350. *Întrebarea aceluiași: Dacă se ivesc două lucruri păgubitoare sufletului și e numaidecît nevoie să se aleagă unul, ce trebuie făcut ?*

Răspunsul lui Ioan: Cumpănind cele două lucruri păgubitoare, trebuie ales cel mai puțin păgubitor. Căci s-a scris în Părinți că a venit cineva să împrumute un ban dela altul și acela nu i-a dat, spunându-i: „Nu am să-ți dau”. Și întrebat fiind aceia după aceea pentru ce nu i-a dat, a zis: „Dacă i-ași fi dat, i-ar fi fost spre paguba sufletului. De aceea am ales să calc o poruncă, ca să nu-i pierd cu desăvârșire sufletul” (Pateric, Ioan Persul 2).

351. *Un frate care sporea în virtutea după Dumnezeu l-a întrebat pe marele Bătrîn, zicînd: Spune-mi, Ava, un cuvînt, că sînt întristat.*

Răspunsul lui Varsanufie: Sf. Apostol Pavel, care a primit puterea răbdării, a scris, zicînd: „Aveți nevoie de răbdare, ca făcînd voia lui Dumnezeu să dobîndiți făgăduințele” (Evr. 10, 36). Deci cel ce voește să urce pe cruce împreună cu Hristos, trebuie să se facă părtaş de pătimirile Lui și să aibă pururea pacea⁵⁰⁹. Iar eu îți spun: „Luptă-te să cîștigi mulțumirea în toate⁵¹⁰. Și puterea

⁵⁰⁹ Despre rostul împreunei noastre pătimiri cu Hristos a se vedea mai pe larg la nota 502. Dar pacea care e legată de ea nu vine numai în urma răbdării, ci chiar în timpul răbdării. Starețul Vasile dela Sf. Munte spune: „Cel ce stă întins pe lemnul crucii din iubire pentru altul, se odihnește” (Eisodicon). Odihna aceasta nu vine numai din faptul că faci totul pentru altul și nu-l lași în suferința de acum și în cea veșnică, ci și din faptul că biruești pornirile egoiste pătimase, care după scurte satisfaceri te vor chinui în veci.

⁵¹⁰ Mulțumirea însăși e producătoare de veselie. De legi deci de durere în mod paradoxal mulțumirea, vei îndura cu ușurință durerea. Dealtfel mulțumirea se naște cînd suferi, pentru că ai descoperit în ea

Celui Prea înalt te va umbri" (Lc. 1, 11). Și atunci vei afla odihna.

352. În t r e b a r e a aceluiași către acelaș mare Bătrîn: Ce să fac cu mocirla ce o am, cu pornirea de a mă îndreptăți și cu uitarea ce mă chinuesc cumplit ?

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Cel ce are mocirla în sine, se eliberează de ea pe bună dreptate, când voește. Dar cel înfundat în mocirlă, cu multă osteneală se poate smulge din ea. Deci e mai rău să fii înfundat în ea decât să o ai în tine. Cât despre pornirea de a te îndreptăți (de a te justifica), răul nu poate desființa niciodată răul ⁵¹¹. Gîndește-te deci că voința de a se îndreptăți nu îndepărtează pe om și nu-l odihnește ⁵¹². Iar în privința uitării, ia seama că sînt doua uitări și una se opune celeilalte ⁵¹³. Cel ce ajunge să uite să mănînce pîinea sa, din geamătul suspinului său, nu e luat în stăpînire de uitarea pricinuită de vrăjmașul.

un sens pozitiv al suferinței tale. Vezi că ți s-a dat pentru ca răbdînd-o să-ți ridici firea din slăbiciunea care naște păcatul. Dar dacă se ivește această putere uimitoare a răbdării în tine, în vremea durerii, trebuie să se afle în lucrare în tine și puterea mai presus de toate a lui Dumnezeu.

⁵¹¹ Cînd vrei să arăți ca răul ce l-ai făcut nu e rău, prin aceasta n-ai desființat răul ce l-ai făcut, sau nu te faci din rău bun, ci adaugi la răul ce l-ai făcut alt rău, sau te-ai făcut și mai rău, adăugînd la rău minciuna și mîndria prin care vrei să-l acoperi, sau întărindu-l și mai mult prin apărarea lui.

⁵¹² Justificînd răul ce l-ai făcut nu-ți liniștești conștiința și nici nu încetezi de a face răul. Iar aceasta întreține în tine mai departe tulburarea și o sporește sau te învîrtoșează și mai mult în nesimțire.

⁵¹³ E uitarea de interesele tale și uitarea de datoriile tale. Prima e cea bună, a doua cea rea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

353. *Cererea aceluiași către acelaș mare Bătrîn: Adaugă milă și scoate-mă din pîntecele leului, că m-a înghițit. Și îndură-te de sufletul meu ca Dumnezeu cel de sus. Căci ai primit putere spre aceasta. Pentru că „orice veți deslega pe pămînt va fi deslegat și în cer” (Mt. 18, 48). Și să nu lași sufletul meu în gheenă ca să nu moară în păcat. Și spune-mi un cuvînt după înțelegerea mea (după puterea mea), ca să mă fac părtaş ostenelei tale.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: „Însuși Dumnezeuul păcii să vă sfințească pe voi desăvîrșit și duhul și sufletul și trupul vostru să fie păzite în întregime, fără prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos” (I Tes. 5, 23). Ce cuvînt mai mîngîietor pot să-ți trimit decît cuvîntul acesta al Apostolului ? Silește-te să dobîndești cele ce ți-au fost scrise de mine. Căci eu mă ostenesc mai mult ca tine, rugînd pe Dumnezeu noaptea și ziua (II Tim. 1, 3), pînă ce vei ajunge la ele. Află, frate, aceasta: că, precum știi, îmi pun sufletul cu bucurie pentru tine și rugăciunea mea pentru tine e neîncetată (I Tes. 5, 17)⁵¹⁴.

⁵¹⁴ Îndemnul Sf. Ap. Pavel: „Rugați-vă neîncetat” (I Tes. 5, 17) e dat după îndemnul „Totdeauna să urmați rele bune unul față de altul și față de toți” (I Tes. 5, 15). Deci și rugăciunea neîncetată trebuie să includă atenția față de alții. Nu te poți despărți în rugăciune, în mod egoist, de grija altora, cum toate virtuțile ne leagă de alții, iar în alt fel și păcatele, de care trebuie să luptăm să ne dezlipim, sporind iubirea față de alții. Chiar cînd zic: „Doamne miluește” la singular, mă gîndesc la păcatele mele, care nu sau săvîrșit într-o izolare individualistă, ci față de alții, influențîndu-i și pe ei la păcat, s-au într-o legătură cu alții. Deci mă rog mai mult sau mai puțin implicit și pentru ei, cînd mă rog pentru iertarea mea. Dumnezeu nu mă primește la El lipsit de iubirea față de ceilalți, deci nerugîndu-mă și pentru alții. Rugăciunea pentru altul e una din formele în care se manifestă răspunderea unuia pentru altul și acest sens îl poate avea și cuvîntul Bătrînului: „îmi pun sufletul cu bucurie pentru tine”. Dar cuvîntul poate însemna și: „Voi garanta pentru tine în fața lui

354. *În t r e b a r e a altuia. Un frate trimis undeva cu o sarcină pentru mînăstire, a întreat pe celălalt Bătrîn dacă, poftit de niscai prieteni, poate sta la masă cu femei.*

Bătrîmul i-a răspuns să nu stea la masă nicidecum cu femei. Fratele l-a întreat atunci: Dar de unde să știu că atunci cînd sînt poftit de cineva va veni și vre-o femeie să mănînce cu noi, ca să nu mă duc ?

Bătrîmul Ioan i-a răspuns: Întreabă pe cel ce te poștește, de este acolo vre-o femeie. Și dacă îți spune că da, refuză, zicînd: „Iartă-mă, că am poruncă să nu stau la masă cu vre-o femeie”.

354 bis. *Și a zis fratele: Dacă se întîmplă să merg, uitînd să întreb (sau sînt luat cu sila și merg înainte de a întreba), și văd că vine o femeie la masă, ce trebuie să fac?*

A răspuns Bătrîmul: Ia de o parte pe cel ce te-a poftit și spune-i: „Iartă-mă, că am uitat să-ți spun că am poruncă să nu mănînc împreună cu o femeie. Deci îngăduiește-mi să plec. Și dacă acela depărtează femeea, rămîi. Iar de nu, retrage-te și nu călca porunca, ca să nu-ți vină moartea din neascultare. Și nu te teme. Aceasta nu-ți va fi spre rușinare, ci spre zidire.

Dumnezeu". El poate da această garanție în nădejdea că rugăciunea lui pentru acela va găsi ascultare la Dumnezeu, dar și în nădejdea că buna lui înfrîurire se va exercita și asupra aceluia pentru care se roagă Dumnezeu ca izvor de iubire pentru toți se bucură atunci cînd vede că din iubirea Lui ne unim și noi în iubire, ajutorîndu-ne.

Sfinții Varsanufie și Ioan

355. *În t r e b a r e a aceluiași: De sînt trimis cu vre-o însărcinare, neavînd slobozenie pentru mîncare, și-mi cere cineva să mînc cu el, iar eu îi spun că nu pot, pentru că n-am poruncă de la Ava, însă el stăruie și mă silește, ce să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Pentru că zarva nu naște nimic bun, dacă socotești că lucrul acesta nu-ți aduce vre-o vătămare sufletului, primește; și întorcîndu-te, înștiințează pe Ava, cerînd iertare pentru greșală. Dar de socotești că e împreunat cu vre-o vătămare, chiar dacă ar stăruia acela de zeci de mii de ori, nu primi. Căci este în chip vădit un lucru al diavolului.

356. *În t r e b a r e a aceluiași: Am fost trimis cu o însărcinare în sfînta cetate (Ierusalim) și am coborît la Iordan ca să mă rog, fără să fi cerut dela Ava deslegare pentru aceasta. Oare am făcut bine sau rău ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu trebuie să mergi vreodată undeva fără o învoire. Căci cele ce se fac dintr-un gînd propriu, chiar de-ar părea bune, nu plac lui Dumnezeu. Iar păzirea poruncii Avei care te-a trimis este o rugăciune și o slujire a lui Dumnezeu, care a zis: „N-am venit să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine" (Io. 6, 38)
515

357. *În t r e b a r e a aceluiași: Dacă plecînd departe, uit să întreb pe Ava despre toate cele ce trebuie să le fac, ce să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Trebuie să iei aminte la lucrurile ce ți se ivesc și să-L faci pe fiecare după folosul

⁵¹⁵ Cînd faci voia lui Dumnezeu, Dumnezeu își face voia Lui prin tine, sau El lucrează prin tine.

sufletului. Dar așa ca și când ai călca porunca lui, nu ca și când ai lucra bine, pentru că îndrăznești să faci un lucru fără să fi primit poruncă. Și înștiințându-l pe Ava de aceasta, te va ierta ⁵¹⁶.

358. *Î n t r e b a r e a aceluiaș: Dacă-mi poruncește Ava în chip deosebit să fac un anumit lucru și, biruit de slăbiciune, calc porunca, ce trebuie de făcut ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Pocăște-te înaintea lui Dumnezeu și a Avei și silește-te de aci înainte să te îndreptezi. Și Dumnezeu îți va ierta greșala.

359. *Î n t r e b a r e: Un frate, căruia i se încredințase poarta mînăstirii, obosind pentru că era singur, a întrebat pe marele Bătrîn dacă trebuie să ia și pe un alt frate cu el, sau nu ?*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Frate, de vrea cineva să între la Iisus și să umble pe calea mîntuirii, trebuie să aștepte ispите și necazuri în fiecare ceas. Căci zice: „Fiule, de vii să slujești Domnului, pregătește-ți sufletul de ispите" (Sirah, 2, 1). Și Domnul a spus: „Cel ce vine la Mine să se lapede de sine și să-și ia crucea sa (în fiecare zi) și să-mi urmeze Mie" (Lc. 9, 23). Cel ce voește să se facă ucenicul Lui, trebuie să facă ascultare pînă la moarte

⁵¹⁶ Predînd ființa ta ca pe o unealtă activă voii celui ce-ți cere cele ce ai să le împlinești, care e rînduit spre aceasta de Dumnezeu, trăești predarea ta absolută lui Dumnezeu cel absolut. Căci Dumnezeu mi e o natură oarbă, ci o voie absolută, care-ți cere ceea ce e spre binele tău. Prin altă voie concretă. Prin aceasla îți arăți încrederea absolută în El. Voia ta nu se mai interpune între tine și El. Cînd voia ta nu mai închide intrarea spre interiorul ființei tale, atunci Îl simți pe Dumnezeu în suveranitatea Lui, de care atîrni în mod absolut, recunoscînd această afirmare.

Sfinții Varsanufie și Ioan

(Filip. 2, 9) ⁵¹⁷. A fi singur și a te osteni puțin e mai de folos decît a avea și pe un altul ⁵¹⁸. Dacă se va ivi vre-o trebuință, te va ajuta oricînd un altul. Și de te va ajuta astfel, nu va spori îndrăzneala (familiaritatea), cum va spori de veți fi totdeauna împreună ⁵¹⁹. Iar de nu te vei scârbi de osteneală, vei ajunge la smerenie ⁵²⁰. Și de vei

⁵¹⁷ „Pînă la moarte” nu în sens temporal, ci în sensul de a primi din ascultarea pentru Dumnezeu chiar și moartea. Aceasta înseamnă predarea totală lui Dumnezeu, sau aducerea ta ca jertfă lui Dumnezeu. Cel ce trăește cu această dispoziție, e tot timpul o „jertfă vie” lui Dumnezeu, capabil de a deveni o jertfă și prin moarte. Dar cel ce se predă lui Dumnezeu total, primindu-L în sine, se sfințește.

căci nu mai face nimic contrar lui Dumnezeu, sau separat de El, ci numai ceea ce place lui Dumnezeu și din puterea lui Dumnezeu (Rom. 12, 1). În aceasta credinciosul urmează lui Hristos ca om. Căci Hristos a unit umanitatea cu Dumnezeu și prin această ascultare. El a asumat și voia omenească, dar o voie care a primit să împlinească ea însăși voia dumnezească. El n-a fost ca om o marionetă în mîna lui Dumnezeu. Dar făcînd cu voia proprie voia dumnezească, a unit cele două voi fără să le confrunte. Prin aceasta Hristos s-a deschis ca om total lui Dumnezeu. Smerenia Lui nu e numai o aplecare la om, ci și o totală deschidere lui Dumnezeu ca om, o totală unire, prin voia Sa omenească, cu Dumnezeu. Uniunea ipostatică e temelia pentru această unire totală în Hristos a voilor într-o singură Persoană. Numai cerîndu-se omului ascultarea de Dumnezeu cu voia lui dă valoare persoanei omului și o întărește. Dacă omul ar fi supus pur și simplu legilor naturii, nu s-ar putea cere nimic, omul n-ar avea nici-o demnitate, nici-o valoare. Dumnezeu ține la ascultarea omului, pentru că prețuește iubirea lui totală și pentru că omul e în stare s-o dea, pentru că i-a dat valoarea unei persoane libere.

⁵¹⁸ Cum îți arăți bărbăția cînd ești în stare să te ostenești singur pentru slujba ta ? Cine îți-a încredințat o slujbă să o faci singur, și-a pus încrederea în tine, în bărbăția ta.

⁵¹⁹ Cînd ești mereu cu cineva, ajungi cu el la o familiaritate îndrăzneată care te lipsește de seriozitate.

⁵²⁰ Osteneala care te face să-ți cunoști marginile înguste ale puterii, te smerește. Dar cu condiția ca osteneala să nu te facă totuși să te

ajunge la smerenie, vei primi iertarea păcatelor ⁵²¹. Căci zice: „Vezi smerenia mea și osteneala mea și iartă toate păcatele mele" (Ps. 24, 18). De te vei smeri, vei primi harul și de vei primi harul, acesta te va ajuta. Căci Sf. Pavel ostenindu-se mai mult ca toți Apostolii, a spus: „Nu eu, ci harul care este întru mine" (I Cor. 15, 10). De crezi fără să te îndoiești, vei lua putere ca să împlinești nu numai slujba portarului, ci și alte slujbe. Ia aminte deci cu nădejde, la lucrul lui Dumnezeu și Dumnezeu va rîndui lucrul cum nici nu știi tu. Domnul să fie cu tine!

360. A aceluiaș: Cere-mi Părinte, putere și înțelegere dela Dumnezeu, că sînt prost și neputincios. Și cînd se întîmplă să ies ca să aduc ceva dela bucătărie, sau dela cămară și întîlnesc pe vre-unul dintre Părinți sau niscai oameni de vază, ce să fac ? Și mai roagă-te să mă izbăvesc de întinăciunile ce mi se întîmplă.

Răspunsul lui Varsamufie: De crezi că din pietre neroditoare „Dumnezeu poate ridica copii lui Avram" (Mt. 3, 9) și că cel ce a deschis gura asinei (Num. 22, 28) poate să o deschidă și pe a ta și să te înțeleptească, să te cumiștească și să-ți dea putere, toate ți le va da, frate, Dumnezeu, precum nu știi. Poarta mînăstirii este poarta lui Dumnezeu. Și Dumnezeu știe că portarul, robul Lui, are nevoie de înțelepciune, de înțelegere, de cunoștință și de putere, de ajutor și de dreaptă socoteală. „Căci știe Dumnezeu de ceea ce aveți trebuință înainte de a-I cere" (Mt. 6, 8). Iar de stărui și rabzi, fericit va fi sufletul tău.

moleșești, sau să te scîrbești de ea, ci să o porți cu o continuă încordare .

⁵²¹ Prin smerenie dobîndești iertarea păcatelor, pentru că ea te eliberează de mîndrie, care te oprește să simți trebuința iertării și s-o ceri cu toată stăruința.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iar cînd se întîmplă că mergînd și aducînd ceva, să te întîlnești cu vreunii dintre cei mari, pune fără tulburare ceea ce porți, jos, și întîmpină-i cu smerenie și cu frica lui Dumnezeu și Dumnezeu va face să fie întîlnirea ta cu ei spre slava numelui Lui și spre zidirea tuturor ⁵²¹, cu rugăciunile sfinților Amin. Cît despre întinăciuni, dacă inima ta se va smeri și te vei socoti „pămînt și cenușe” (Iov. 42, 6), smerenia te va apăra de ele.

361. Un frate a întrebat pe celălalt Bătrîn: Spune-mi, Părinte, pe cine să întreb despre gînduri ? Și dacă trebuie întrebat și altcineva despre ele ?

Răspunsul lui Ioan: Trebuie să întrebi pe acela în care ai încredere și ai aflat că poate purta gîndurile ^{521b}. Și încrede-te în el ca în Dumnezeu. Dar a întreba pe altul despre acelaș gînd, este un semn de neîncredere și de ispitire. Dacă crezi că Dumnezeu a vorbit sfîntului Lui, ce nevoie ai de o altă dovadă, sau ce trebuință ai să ispitești pe Dumnezeu, întrebînd pe altul despre acelaș lucru?

362. Întrebară aceluiăș: Și dacă gîndul stăruie să necăjească pe cineva după răspunsul Părinților, ce să fac ?

⁵²¹

^{521b} Deși ești om simplu, de-i vei întîmpina pe ei cu smerenie și cu frica de Dumnezeu, îi vei face să simtă pornind din tine razele prezenței lui Dumnezeu și vor lăuda pe Dumnezeu pentru ceea ce au văzut la tine. Dar Varsanufie nu i-o spune aceasta, ca să nu-l facă să-și piardă smerenia. Smerenia nu și-o vede cel ce-o are, ci alții. Facă Domnul ca mulți oameni să se întîlnească de multe ori spre slava lui Dumnezeu prin smerenia, pacea și iubirea ce și-o comunică, din smerenia, pacea și iubirea lui Hristos.

Răspunsul lui Ioan: Acela a rămas fără folos, pentru că auzind sfatul ce i s-a dat, nu l-a împlinit cu curăție și cu grije. El trebuie să repare greșala și să împlinească cu curăție ceea ce a auzit. Căci dacă Dumnezeu este Cel ce grăește în sfinți, el nu greșește ^{521c}.

363. *Întrebarea aceluiaș:* Oare trebuie întrebat acelaș a doua oară despre acelaș lucru, sau nu? Știu, Părinte, că uneori mi s-a spus să nu fac un lucru și am întrebat pe acelaș despre acelaș lucru și mi-a spus să fac acel lucru. Pentru ce?

Răspunsul lui Ioan: Frate, „judecățile lui Dumnezeu sînt adînc mare” (Ps. 35, 6). Dumnezeu pune în gura celui ce grăește cuvînt potrivit cu inima celui ce întreabă, fie spre probare, fie pentru că inima lui s-a schimbat și-l învrednicește să audă altceva, fie pentru că alții, avînd de a face cu acelaș lucru, se schimbă și Dumnezeu vorbește pentru el prin sfîntul Lui altfel. Așa a vorbit prin Isaia către regele Ezechia. După ce i-a spus lui: „Rînduește ale tale, căci vei muri”, inima regelui s-a schimbat și s-a întristat. Și pentru aceasta i-a spus iarăși, tot prin Isaia: „Iată, Dumnezeu a adus la viața ta alți cincisprezece ani” (Is. 38, 1-5). Dacă i-ar fi spus prin altul, lucrul acesta l-ar fi fost spre sminteală, vîzînd că sfinții vorbesc în chip felurit. La fel a grăit către inima Ninivitenilor prin Iona, căci l-a spus: „După trei zile voi nimici cetatea” (Iona. 3,

^{521c} E greu să ții în tine și să nu dai mai departe gîndurile urîte comunicate ție de cineva. Se cere un dar deosebit pentru aceasta și o conștiință accentuată că Dumnezeu te oprește dela aceasta. De aceea primesc spovedania preoții în temeiul unui dar deosebit primit de la Dumnezeu. Pe de alta în purtarea păcatelor altuia ca ale tale stă și iertarea lor de Dumnezeu.

^{521d} Nu poți scăpa de un gînd urît dacă nu lupți contra lui potrivit sfatului unui părinte duhovnicesc. E aci temeiul spovedaniei.

4). Iar când inima lor s-a schimbat spre pocăință, Dumnezeu și-a arătat marea Lui îndelungă răbdare și a lăsat cetatea, pentru că s-a schimbat spre bine. De aceea nu trebuie cineva să schimbe pe sfântul întrebat, ci să-l întrebe iarăși pe el, ca ivindu-se trebuința ca Dumnezeu să-și schimbe răspunsul, să o facă prin același, spre a nu se naște sminteală⁵²².

⁵²² Se adâncește aci afirmația unor teologi că nu Dumnezeu se schimbă când revine asupra osîndirii, sau iertării unui om, ci acesta se schimbă, așa cum nu soarele se schimbă când omul simte neputința să-l privească, ci ochiul lui care s-a îmbolnăvit. Era un răspuns care nesocotea caracterul personal al lui Dumnezeu, prefăcîndu-L într-o natură impersonală. De fapt caracterul personal al lui Dumnezeu și raportul Lui cu omul ca persoană ascunde o taină adîncă și nesfîrșit de complexă. Dumnezeu are tot felul de posibilități de a răspunde omului și de a alege dintre ele în mod Liber pe una sau alta, ținînd seama de multiplele situații și de multiplele moduri schimbătoare ale omului. Și Dumnezeu nu rînduește cu dela Sine putere aceste schimbări, sau nu vrea să le piardă. Căci aceasta ar anula pe om ca persoană liberă și nu l-ar mai lua în serios. Dumnezeu vrea ca omul să-L iubească liber, lăsîndu-i și puțința de a nu-L iubi. Dumnezeu își lasă latitudinea să spere ca omul îl va iubi, dar nu-l silește la iubire. Altfel totul ar fi rigid în relațiile dintre om și Dumnezeu. Nici Dumnezeu, nici omul n-ar fi persoane adevărate. Dumnezeu acceptă această cheneză (smerire) a puținței de a spera și aștepta iubirea omului, dar de a nu o sili printr-o prevedere necondiționată, în acest caz n-ar mai fi creat oameni prețuiți de El ca persoane reale, de a căror iubire liberă se bucură cu adevărat. Dumnezeu poate să-și permită să renunțe cu voia la o prevedere care ar sili iubirea oamenilor față de El, ca să nu rămînă fără bucuria ce I-o dau printr-o iubire nesilită de o astfel de prevedere. Această nesilire a iubirii din partea oamenilor nu-I tulbură ordinea și plinătatea vieții Lui interne. Ba nici ne iubirea ce I-o pot arăta unii oameni nu-I tulbură fericirea ce o are în El însuși din iubirea desăvîrșită între Persoanele treimice. Această nesilire a libertății omului de către Dumnezeu printr-o prevedere necondiționată a faptelor lui e afirmată de Sf. Ioan Damaschin. Ea ascunde o dependență voită a preștiinței lui Dumnezeu de libertatea omului, o dependență tainică, greu de înțeles, căci e dependența unei științe

364. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș : Stăpîne, aveam un lucru cu cineva și era nevoie să merg cu el la judecător. Și am luat părerea Părinților cu privire la acest lucru. Iar ei mi-au spus ce trebuie să fac plecînd la acela. Și după socotința mea, am făcut totul după puterea mea, ca să nu ies din cele spuse mie de ei. Dar lucrul neieșindu-mi după răspunsul lor, am fost chinuit foarte și nu știam ce să fac. Să trec peste sfatul lor ? Dar mă temeam, de neascultare. Să stărui în ei ? Dar nu găseam o deslegare, urmîndu-i lui. Ce trebuia să fac sau să gîndesc ajungînd la o astfel de răscruce sau nevoie ? Oare nu cumva greșeala a fost a mea fără să-mi dau seama ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Răspunsul de față se apropie de cel dintîi. Cum? Ascultă. Ai primit un răspuns într-un lucru ca să-l faci așa și ai găsit împotrivire la împlinirea lui. Mai întîi trebuie să te învinuești pe tine că poate inima ta s-a îndulcit cu acel lucru și de aceea n-ai lăsat totul în seama lui Dumnezeu. Dar tot deaceia Dumnezeu n-a lăsat să se îplinească lucrul după sfatul Părinților. Deci dela tine a venit pricina, iar tu găsești vina în sfatul lor. Elisei a trimis pe ucenicul său să învie un mort și mortul n-a înviat (IV Imp. 4, 28—32). Vina n-a fost a celui ce a trimis, ci a celui trimis. Altfel cum l-ar fi înviat el însuși după aceea ? Deci ești dator să faci tot ce poți ca lucrul să se îplinească după răspunsul ce ți s-a dat. Iar dacă nu se întîmplă să se îplinească potrivit lui, află că s-a ivit o schimbare într-una din părți și de aceea Dumnezeu

anterioare de fapte posterioare. Poate că Dumnezeu privește la faptele omului dintr-un plan care depășește succesiunea temporală, dar fără să o desființeze, în orice caz raportul între prestiința lui Dumnezeu și libertatea omului nu poate și nu va putea fi eventual clarificată niciodată de gîndirea omenească.

Sfinții Varsanufie și Ioan

schimbă cele cuprinse în răspunsul dat. De pildă, cineva îți datorează zece monezi și nu are să ți le dea pe toate. Și ai întrebat pe Bătrîn: „Ce-i voi cere aceluia ?” Și ți-a spus: „Așa cum e drept: zece”. Bătrînul a fost înștiințat să spună aceasta, adică să nu-i ierți nimic, pentru că acela era împietrit la inimă. Dar acela auzind că-i vei cere tot, s-a căit și s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: „Stăpîne, nu am putere să-i întorc cele zece, deci insuflă-i judecătorului să nu mă silească să-i întorc suma întregă și mă voi strădui să-Ți fiu pe plac tot restul vieții mele”. Și milostivul Dumnezeu va schimba judecata. Dar tu nu știi. Deci, fiindcă nu este aproape de tine cu trupul cel întrebat de tine, roagă-te lui Dumnezeu, pomenind cu numele pe acelaș Bătrîn, zicînd: „Dumnezeule, al cutăruia, nu mă lăsa să mă abat dela voia Ta, nici dela răspunsul robului Tău, și înștiințează-mă ce să fac”. Și fă ce te va înștiința, crezînd că Dumnezeu ți-a grăit de fapt prin sfîntul Lui, dar tot El te călăuzește acum pe tine, făcîndu-te să-ți dai seama că s-a ivit o schimbare și de aceea Dumnezeu a schimbat cuprinsul răspunsului.

365. Î n t r e b a r e: Stăpîne, de cîte ori trebuie să, mă rog, ca gîndul să-mi fie înștiințat despre aceasta.

R ă s p u n s: Gînd nu poți întreba pe Bătrîn, trebuie să te rogi de trei ori pentru orice lucru. Și după aceasta ia seama spre ce înclină inima ta măcar cît un fir de păr. Și fă aceasta. Căci e vădită înștiințarea și ea se arată neîndoelnic inimii.

366. Î n t r e b a r e a aceluiași. Cum trebuie să mă rog de trei ori: în diferite timpuri, sau în acelaș ceas ? Fiindcă se întîmplă uneori că lucrul nu suferă amîinare.

Răspunsul lui Ioan: Dacă timpul îți îngăduie, roagă-te de trei ori în trei zile. Iar de te zorește, ca în ceasul prinderii Mîntuitorului, și e greu de îndurat, ia-L pe El ca pildă. Căci despărțindu-se de trei ori a spus, rugîndu-se, acelaș cuvînt (Mt. 26, 44). Și deși El la vedere n-a fost ascultat, fiindcă trebuia să se împlinească iconomia (mîntuirii), totuși ne învață prin aceasta să nu ne întristăm cînd ne rugăm și cînd nu sîntem în momentul de față ascultați. Căci El știe mai bine decît noi ce ne este de folos. Iar mulțumirea să nu o părăsim ⁵²³.

367. *Întrebarea aceluiaș:* Dacă înștiințarea întîrzie să ne vină după rugăciune, ce trebuie să fac ? Și dacă aceasta e din vina mea, dar ea îmi este ascunsă, cum să-mi dau seama de ea ?

Răspuns: Dacă după a treia rugăciune nu-ți vine înștiințarea, cunoaște că e din vina ta. Și dacă nu ți se face arătată greșala, ocărăște-te pe tine și Dumnezeu se va milostivi de tine ⁵²⁴.

368. *Întrebarea aceluiaș:* Cu ce gînd trebuie să întrebe cineva pe Părinți ? Oare e dator să împlinească numai decît răspunsurile lor la întrebările lui ?

⁵²³ Rugăciunea întreită arată străuiniță. De aceea zicem la Liturghie, în ectenie stăruitoare, de trei ori: „Doamne miluește”. Dar ea ne face totodată să ne dăm seama că Dumnezeu este întreit în Persoane, deci desăvîrșit iubitor. Și chiar dacă la aparență nu ni se împlinește nici așa cererea, să mulțumim lui Dumnezeu, căci El o împlinește așa cum e bine pentru noi.

⁵²⁴ Cînd simțim că Dumnezeu nu ne împlinește în nici-un fel cererea, nici măcar altfel de cum vrem noi, să știm că e din vina noastră că n-am intrat prin rugăciune la Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: Nu pe toate, ci pe cele date lui ca poruncă. Căci altceva este sfatul simplu după Dumnezeu și altceva porunca după Dumnezeu. Sfatul este o îndrumare care nu obligă, arătând omului calea cea dreaptă. Porunca însă e un jug de nelepădat.

369. *Întrebarea aceluiaș: Mi-ai arătat, Părinte, deosebirea între poruncă și sfatul după Dumnezeu. Spune-mi și semnele deosebitoare ale fiecăruia. Și cum se cunosc? Și care este folosul fiecăreia?*

Răspunsul lui Ioan: Dacă vii dela tine la un Părinte duhovnicesc ca să-l întrebi despre un lucru, nu ca unul ce voești să primești o poruncă, ci pentru a auzi un răspuns după Dumnezeu, și ți se spune ce trebuie să faci, ești dator să păzești și în acest caz ce ți se spune. Și chiar dacă ești încercat prin aceasta de vre-un necaz, nu te tulbura. Căci aceasta e spre folosul tău. Iar dacă nu voești să-l împlinești, să nu socotești că ai călcat o poruncă, pentru că nu l-ai primit ca pe o poruncă, ci să socotești că ai trecut cu vederea ceva ce îți era spre folos și să te ocărăști în privința aceasta. Căci trebuie să socotim că toate cele ce ies din gura sfinților sînt spre folosul celor ce le aud. Tot așa trebuie să socotești și cînd, neîntrebînd tu, îți spune ceva un Părinte dela sine, mișcat de un gînd după Dumnezeu, cum s-a întîmplat și în trecut uneori. Căci un oarecare dintre Bătrîni voia să intre într-o cetate și un alt Bătrîn îi spuse dela sine: „De vei intra, vei cădea în curvie”. Iar acela neascultînd a intrat și a căzut (Les sentences des Peres du desert, Solesmes, 1960, p. 80, nr. 35).

Iar de întrebi în chip deosebit despre un lucru, cu voința ca să primești o poruncă, trebuie să pui metanie și să rog să ți se dea o poruncă. Și după ce ți se dă, iarăși trebuie să

pui metanie ca să te binecuvînteze cel ce ți-a dat-o. Deci spune-i: binecuvîntează-mă, Părinte, pentru porunca ce mi-ai dat-o și roagă-te ca s-o păzesc. Căci află, frate, că cel ce ți-a dat o poruncă nu ți-a dat-o golită de putere, ci îți va ajuta prin cererea ta și prin rugăciunile lui ca să o poți păzi ⁵²⁵. Iar dacă printr-o răpire ⁵²⁶, nu-i pui metanie, ca să iei binecuvîntare, să nu socotești că porunca e golită de putere, căci a fost întărită și prin ea însăși ^{526 b}, dar ai

⁵²⁵ E o subțire deosebire între sfaturi și porunci care nuanțează relațiile dintre oameni, dar cu rost mîntuitor între fiii și părinții duhovnicești. Nu e vorba numai de „sfaturile evanghelice”, care se referă la viața monachilor. Sfatul nu îi cere omului o predare necondiționată a voii, ca porunca. Dar dacă nu-l ascuți, se întîmplă adeseori să cazi în greșeli, ale căror urmări le vei suferi nu pentru că n-ai ascultat de un sfat sau altul, ci pentru răul adus în viața ta de acele greșeli. Dar călcarea poruncii e osîndită în ea însăși ca neascultare. Chiar dacă împlinirea ei nu te-a dus la un rezultat bun, faptul de a fi împlinit o poruncă va întoarce nereușita spre bine. Porunca te leagă de persoana părintelui duhovnicesc. Arăți un respect față de el. Sfatul te lasă mai mult în cadrul voii tale. De aceea în poruncă e și o putere ce-ți vine dela Dumnezeu prin cel ce ți-a dat-o, prin faptul că el răspunde cu frică și cu cutremur pentru porunca ce ți-o dă, în fața lui Dumnezeu. De aceea cel ce cere cuiva o poruncă, îi cere și rugăciunea către Dumnezeu pentru împlinirea ei. Cel ce-ți cere să-ți pui voința la dispoziția lui, ți-o cere cu conștiința că o pui prin el la dispoziția lui Dumnezeu. Prin aceasta se angajează cu cutremur să răspundă pentru tine în fața lui Dumnezeu, dar numai dacă îplinești porunca. De aceea se roagă lui Dumnezeu ca s-o poți împlini, conștient că de aceasta depinde mîntuirea ta. Sau se simte împuternicit să-ți dea și tărie ca să o poți împlini. Iar prin aceasta îți vine puterea atît dela Dumnezeu cît și dela cel ce ți-a dat porunca printr-o tainică întîlnire între Dumnezeu, între acela și tine. Căci te predai lui Dumnezeu împreună cu el și Dumnezeu îți dă putere și ție direct și prin el.

⁵²⁶ E o uitare produsă de cel rău prin ispitirea cu alt gînd în acel moment.

^{526 b} Conștiința celui ce dă o poruncă că o dă în numele lui Dumnezeu, îți aduce puterea lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

primit-o ca atare fără împlinirea formei savârșite în mod strict. Și dacă poți să te ostenești, nu te îngreuna să te întorci ca să pui metania și să ceri binecuvîntarea. Iar de nu poți face aceasta, socotește-te pe tine ca pe unul ce ai primit porunca cu o lipsă.

370. Întrebare: Dacă eu întreb ca să primesc o poruncă, dar Bătrîmul nu are scopul să mi-o dea, sau dacă, dimpotrivă, eu nu cer, dar el îmi dă o poruncă, o voi socoti ca poruncă și trebuie numaidecît să o păzesc ?

Răspunsul lui Ioan: Dacă întrebat, nu a avut scopul să-ți dea o poruncă, nu ți se va socoti ca poruncă chiar dacă tu ai cerut-o ca poruncă. Iar dacă el a socotit să-ți dea o poruncă, chiar dacă tu nu ai cerut-o ca atare, ea este poruncă și trebuie să o păzești. Dar trebuie socotit ca poruncă și ceea ce hotărâsc canoanele dogmatice⁵²⁷, sau răspunsul Părinților dat în chip de hotărîre. Dar pentru acestea dă o asigurare gîndului tău, întrebînd pe Părinți. Căci nu ești sigur totdeauna că ai înțelegerea dreaptă a cuvintelor. Deci încrede-te mai degrabă în răspunsul lor și împlinește-l fără abatere, cu ajutorul iubitorului de oameni Dumnezeu și cu rugăciunile sfinților. Amin.

371. Întrebare a aceluiaș: Ce să fac dacă, ispitit, voi călca porunca ?

Răspunsul lui Ioan: Dacă primind o poruncă dela sfinți o vei călca, nu te tulbura, nici nu te desnădăjdui ca să nu mai ții seama de ea. Ci adu-ți aminte de cel ce a zis despre drept, că „de șapte ori cade într-o zi și se ridică”

⁵²⁷ Ed. Volos crede că e vorba nu de dogme, ci de canoanele Sinoadelor, sau ale Părinților.

(Prov. 24, 16) și de Domnul care cere lui Petru: „De șaptezeci de ori câte șapte să ierți fratelui tău” (Mt. 18, 22). Dacă deci oamenilor li s-a poruncit să ierte astfel, cu cât mai mult nu va ierta El, Cel bogat în milă, care suprabiruește toate prin îndurări ? ⁵²⁸. Cel ce strigă în fiecare zi prin proorocul: „întoarceți-vă spre Mine și Mă voi întoarce spre voi. Căci sînt milostiv” (Ioil, 2,13; Zah. 1,3) și: „Și acum Israil” (A doua lege 10,12). Dar ia seama, ca nu cumva, auzind că nu se desființează porunca, să te trîndăvești și să ajungi la nepăsare. Căci lucrul acesta ți-ar fi spre povară. Ba nici în lucrurile pârute mici să nu disprețuești porunca. Ci chiar dacă ți s-ar întîmpla vre-o nesocotire a acestora, sîrguește-te să te îndreptezi. Căci dintr-o astfel de nepăsare, ajunge cineva la greșeli mai mari.

372. În t r e b a r e a aceluiaș: Îmi șoptește gîndul să nu întreb pe sfinți ca nu cumva primind un răspuns și nesocotindu-l pentru slăbiciunea mea, să greșesc.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Acest gînd este înspăimîntător. Să nu-l suferi. De fapt de păcătuiește cineva cu știință, se osîndește pe sine însuși. Iar de greșește din neștiință, nu se osîndește niciodată. Dar

⁵²⁸ Noi sîntem strîmtorați de mîndria noastră, îngustați în mila noastră de a ierta la nesfîrșit. Dumnezeu nu suferă această îngustare. Omul simte nevoia să se afirme căutînd o superioritate. Și o face adeseori socotindu-l pe altul în inferioritate prin cugetarea la slăbiciunea lui, la greșelile lui. Dumnezeu îi poate da omului însă o altă superioritate: e cea față de inferioritatea proprie în care-l ține conștiința păcatului în fața lui Dumnezeu. El îi poate, face prin iertare pe toți să se bucure de lărgimea generozității Lui, de libertatea de strîmtorările păcatelor lor. El îi poate face biruitori pe oameni asupra acestor îngustări, din puterea libertății depline și din bogăția nelimitată a generozității Sale.

Sfinții Varsanufie și Ioan

patimile lui rămân nevindecate. De aceea insuflă cuiva diavolul acest gând, ca patimile lui să rămână nevindecate⁵²⁹. Când deci gândul îți șoptește că nu poți împlini răspunsul din slăbiciune, întreabă așa: „Spune-mi, Părinte, ce-mi este de folos? Căci știu că dacă-mi spui, nu pot să păzesc ceea ce-mi spui. Dar voesc să întreb chiar și numai pentru că să mă disprețuiesc pe mine că am trecut cu vederea ceea ce îmi este de folos”. Iar prin aceasta câștigi măcar smerenia⁵³⁰. Domnul să păzească inima ta prin rugăciunile sfinților. Amin.

373. Întrebarea altuia: Un alt frate a întrebat pe acelaș Bătrîn, zicînd: Ce este „știința cu nume mincinos” (I Tim. 6,20)?

Răspunsul lui Ioan: „Știința cu nume mincinos” stă în a te încrede în gândul tău, că așa e un lucru. Și dacă cineva vrea să se izbăvească de ea, să nu se încreadă în gândul său, ci să întrebe pe un Bătrîn. Iar dacă Bătrînul va răspunde și răspunsul lui va fi cum a cugetat fratele nici atunci nu trebuie să se încreadă în gândul său, ci să, zică: „Dracii și-au bătut joc de mine, ca să mă încred în gândul meu că am cunoștința adevărată și ca crezînd eu aceasta,

⁵²⁹ Sub neștiința voită se ascunde o mare violenție. Nu întreb ce sînt dator să ocolesc și să împlinesc, pentru că știu că de voi păcătuți cunoscînd ce trebuie să ocolesc sau să împlinesc, nu voi fi pedepsit. Iar lucrînd așa, pe de o parte nu sînt chinuit de conștiința păcatelor mele, dar pe de alta prin aceasta ele devin patimi greu de leuit.

⁵³⁰ E mai bine să afli ce ești dator să faci, chiar dacă știi că nu vei putea face. Dar să-ți fie neîmplinirea poruncii nu din disprețuirea ei, ci din reala ta neputință. Căci însuși chinul de a ști ce trebuie ta faci, dar nu poți face, e o continuă smerire și întreține în tine o luptă continuă de a te ridica încet-încet peste neputința ta. E mai bun chinul muștrării de sine pentru ce nu poți face decît nepăsarea insensibilă. E și acesta un mijloc de sensibilizare și umanizare.

să mă ducă și la alte căderi. Iar Bătrînul a spus adevărul, căci el grăește dela Dumnezeu și el nu e jucăria dracilor"⁵³¹. Eu am spus fratelui meu cum am gîndit. Dar nu știu dacă este așa⁵³². Roagă-te pentru mine.

374. Î n t r e b a r e a altuia: Un alt frate a spus aceluiaș Bătrîn: Cînd sînt îngreunat de gînduri și rog pe Bătrîni să se roage pentru mine și aud cele spuse de ei, îndată se odihnește sufletul meu. Cum să o înțeleg aceasta ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cînd corabia ajunge jucăria valurilor, dacă are cîrmaci, acesta prin înțelepciunea dată lui de Dumnezeu, o scapă și călătorul se veselește de scăparea ei. La fel pe bolnav nu puțin îl veselește amintirea doctorului, mai ales a priceperii lui. Iar pe cel primejduit în călătoria lui de tîlharii care s-au năpăstît asupra-i, nu-l întărește oare glasul paznicilor și mai ales arătarea lor ? Și dacă acestea sînt așa, cu cît mai multă bucurie nu trebuie să-i prilejuiască răspunsul Părinților tot

⁵³¹ Chiar dacă Bătrînul confirmă ce am simțit eu, eu n-am avut dreptate cînd am socotit că acest gînd a fost născut în el de mine. În acesta am căzut sub batjocura dracilor. Căci dacă în corfirmarea Bătrînului aș vedea o întărire a părerii că acest gînd e dela mine, aș rămînea în amăgire. Eu nu trebuie să rămîn nici în acest caz rob mîndriei. Bătrînul are dreptate cînd se prezintă ca vorbind în numele lui Dumnezeu.

⁵³² Aceasta este poziția dreaptă: cînd spui unui frate părerea ta, să nu o dai ca exprimînd în mod sigur un adevăr, mai ales dacă dai părerea ca a ta. Căci adevărul nu-l cunoaște decît Dumnezeu. Ideea că-l cunoaștem noi înșine dela noi, ne așează în locul lui Dumnezeu, ca izvoare ale adevărului. Numai Dumnezeu e izvorul adevărului, pentru că El este temelia întregii realități, sau în El se cuprinde întreaga realitate. Noi numai prin împărtășire dela El cunoaștem adevărul. A ne pune în locul lui Dumnezeu în privința aceasta înseamnă a nu-L mai recunoaște pe El.

Sfinții Varsanufie și Ioan

celui ce-l aude ? Aceasta mai ales cînd e amestecat cu rugăciunea stăruitoare către Dumnezeu, care a zis: „Rugați-vă unii pentru alții ca să vă vindecați”. (Iacob 5, 16). Și cînd însușindu-și ei boala mădularului lor, strigă către Iisus, Stăpînul lor, zicînd cu lacrimi prea dulci: „Stăpîne, miluește-ne că pierim” (Lc. 8,24; Mt. 8,25), cum n-ar aduce aceasta bucurie celui ce aude că „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului” (Iac. 5, 16) ? Să nu ne îngreunăm deci să-i chemăm pe ei să se roage pentru noi. Căci chiar dacă am fi nevrednici, El ia fața robilor Săi cum a și făcut-o⁵³³. „Și va face voia tuturor celor ce se tem de El”. (Ps. 144, 19)⁵³⁴.

De multe ori, frate, cînd tîlharii aud răspunsurile și glasul celor mai tari, fug. La fel cînd aud tîlharii spirituali răspunsurile și glasul celor mai puternici, a celor care aud dela Stăpînul și Căpetenia lor Iisus: „îndrăzniți, că Eu am

⁵³³ Sf. Ciril din Alexandria spune adeseori în „închinare în duh și adevăr”, că Tatăl vede în fața Fiului Său fața noastră cînd ne unim cu El. Aci se spune că chiar nevrednici fiind. Fiul lui Dumnezeu ia fețele noastre. De aceea El nu s-a unit cu o persoană omenească anumită, ci a luat firea noastră omenească în general, zăre e firea noastră a tuturor, căreia îi sîntem toți purtători împreună cu El. A luat firea noastră în care poate simți ceea ce simțim toți și anume fiecare în parte. De aceea El se poate ruga pentru noi toți, a putut simți păcatele noastre ale tuturor și a putut suferi pe cruce pentru fiecare în parte. El ne poate spăla pe toți dacă vrem, luînd păcatele noastre dela noi și comunicîndu-ne tuturor curăția omenească înfăptuită de El, mai ales prin Sf. Împărtășanie.

⁵³⁴ Noi facem voia lui Hristos cînd ne alipim de El și El face voia noastră cea adevărată, cea nepăcătoasă, cea prin care luptăm împotriva alterării noastre prin păcat, cea prin care putem realiza firea noastră autentică. Sf. Maxim Mărturisitorul spune că Dumnezeu vrea ceea ce e propriu voii noastre autentice, căci ne-a făcut pe noi cu o voie prin care să ne asemănăm cu El (Opuscula theologica et polemica; PG 91, 81). Deci noi făcînd voia Lui, facem ceea ce vrea El conform voii noastre adevărate. De aceea și pentru aceasta, Hristos a luat voia noastră a tuturor.

biruit lumea" (Io. 16, 33) și: „Iată v-am, dat vouă puterea să călcați peste șerpi și scorpioni și peste toată puterea vrăjmașului și nimic nu vă va vătăma" (Lc. 10, 19), fug cu cutremur, rușinându-se. Să le cerem deci, sfinților, să se roage pentru noi și ni-i vom face familiari. Și nu puțin vom folosi dela ei. Roagă-te, deci, și pentru mine, ca și eu să fac aceasta ⁵³⁵, dacă nu pune stăpînire peste mine lucrarea celui de-a stînga. Domnul cu tine. Amin.

375. A acehũaș: Fiindcă mi-ai spus odată că și în întrebarea despre gînduri și în cea despre lucrurile însăși e bună libertate, spune-mi în ce constă libertatea întrebării ?

Răspunsul lui Ioan: Libertatea în gînduri stă în aceea ca cel ce întreabă să-și desvăluie deplin gîndul celui întreat și să nu ascundă ceva din el, nici să-l acopere cu ceva din rușine, nici să nu-l înfățișeze ca pe al altuia, ci ca pe al său propriu, așa cum este. Căci acoperirea mai degrabă vătăma ⁵³⁶.

376. Întrebarea acehũaș: Spune-mi, Stăpîne, care este libertatea în lucruri ? Și cum trebuie să ne folosim de ea ?

⁵³⁵ Bătrînul căruia i se cere rugăciunea, cere și el rugăciunea adresatului, ca să se poată ruga și el sfinților să se roage pentru el. E o împlerire de rugăciuni dela adresant la adresat și invers și dela ei la sfinți. Iar prin rugăciuni se împletesc în atenție, în eforturi, în comunicarea cu izvorul suprem al puterii, cu Dumnezeu. Biserica e o sobornicitate realizată practic și adînc a tuturor în rugăciune.

⁵³⁶ Libertatea adevărată e libertatea de tine însuși, libertatea de a te desvălui în toată micimea și necurăția ta. Căci numai așa arăți că te-ai descoperit ca un subiect de dincolo de aceste stări false, sau pe tine însuși, sau te-ai eliberat de ceea ce te domină, de ceea ce nu ești tu. Acesta e curajul adevărat.

Răspunsul lui Ioan: Libertatea în lucruri este adevărul spus pe față. Cineva are poate nevoie de hrană, de haină, sau în general de oarecare lucruri și trebuie să spună aceasta celui ce poate să i le dea. Dar această libertate trebuie folosită față de o persoană care nu se smintește de ea. Căci nu toți se zidesc prin ea. Cel ce are dreaptă socoteală se zidește și se bucură. Dar cel ce nu e așa, se smintește ⁵³⁷. Iar cel ce se folosește de ea (de libertatea aceasta), trebuie să nu se folosească în chip pătimăș de ea, spre a-și mulțumi o patimă ce-l tulbură, ci spre împlinirea unei trebuințe. Când deci nici persoana căreia i se adresează cu libertate nu se smintește și nici la temelia ei nu stă o patimă, libertatea e bună. Mai trebuie luat aminte ca cineva să nu se folosească de libertate nici fiind de față o persoană care se smintește cu ușurință de ea. Deci pe cât e cu putință să se vorbească despre lucrul cerut mai degrabă luîndu-se de-o parte cel care poate să-l procure și poate să primească gîndul fratelui nevătămat. Căci uneori, poate, aflîndu-te sleit de oboseală, ai nevoie să mînci mai repede și auzind cineva, se smintește, sau ceri un lucru și fratele tău nu se zidește ⁵³⁸. Deci precum

⁵³⁷ Libertatea în privința lucrurilor (ca și a gîndurilor dealtfel) e una cu nefățăriă, cu sinceritatea, dar nu cu o sinceritate, cinică, care nu e unită cu o cunoaștere a sinei adevărate, ci cu una smerită, prin care recunoști smerit că ai anumite trebuințe elementare ca orice om. E tot o eliberare de mîndria care caută să-și procure cele necesare, sau cele dorite pe căi ocolite, impure. O astfel de libertate poate sminti pe cel care nu o întîmpină cu înțelegere. Căci dacă se adresează unuia lipsit și el de curăție, acela poate să întîmpine cererea lui cu tot felul de presupuneri dezonorante. El se smintește, pe cînd cel ce reușește să se întîlnească în sinceritate cu cel sincer, se zidește și se bucură de libertatea cu care i se adresează cel ce își arată trebuințele lui adevărate.

⁵³⁸ E bine să se destăinue o trebuință numai celui care o poate satisface și are înțelegere pentru ea; nu în fața unui frate care poate e

s-a spus, bună este libertatea folosită în frica lui Dumnezeu. Căci dacă avînd nevoie de un lucru, nu o spui aceasta, ci aștepti ca acela să ți-l dea dela sine, se întîmplă uneori că acela nu știe că ai nevoie de el, sau, știind, a uitat, sau o face aceasta ca să te probeze dacă ai răbdare și prin aceasta te smintești de el și păcătuești. Dar dacă îi spui pe față, nu se întîmplă nici una din acestea, însă pregătește-ți gîndul de mai înainte, ca, dacă cerînd, nu primești ceea ce ceri, să nu te necăjești, sau să te smintești, sau să murmuri. Ci să spui gîndului: „Sau nu poate să-mi dea (ceea ce cer), sau nu sînt eu vrednic și de aceea nu i-a îngăduit Dumnezeu să mi-l dea". Și ia seama ca nu cumva, văzînd că nu ți-a împlinit cererea, să-ți tai libertatea față de el, neîndrăznind să-i mai ceri nici lucrul de care ai trebuință. Păzește-te netulburat de această nereușită. Iar dacă cineva te întrebă dela sine despre un lucru de care ai nevoie, spune-i și atunci adevărul. Și chiar dacă răpit fiind (de vre-un gînd), îi spui: „N-am nevoie", revino-ți și spune-i: „Iartă-mă, că n-am voit să-ți spun aceasta. Căci am trebuință de el".

377. A aceluiaș: Ce să fac dacă mă bate gîndul că această libertate a mea pricinuește cuiva sminteală ?

Răspunsul lui Ioan: Poți să-l încerci dacă se smintește, sau nu. Dacă ai poate nevoie de mîncare, nu-i spune: „dă-mi", ci: „mă simt flămînd pentru cutare pricină". Și auzind acela, se va da pe față. Iar din aceasta află pornirea lui de a se sminti sau nu.

378. Întrebare: Marele Bătrîn întreat de fratele Ioan dacă poate să rupă niște poame și să mănînce, i-a

prezent, dar nu e în stare să audă de această trebuință desvăluită, fără bănueli.

Sfinții Varsanufie și Ioan

îngăduiut să se împărtășească de cele ce i se dădeau, dar să nu ceară. Oare nu pare să oprească prin aceasta libertatea !

Răspunsul lui Ioan: Gîndul îi șoptea fratelui Ioan să nu mănînce peste tot. Dar marele Bătrîn, întrebat, i-a spus că aceasta i s-a șoptit dela draci. Și vrînd să-i rușineze pe aceia, a zis: „Dela tine să nu ceri și vei înțelege răutatea vrăjmașului. Căci cel ce îți spune să nu mănînci peste tot, te va face să murmuri de-ți va da puține din ele sau deloc". Pentru aceasta i-a răspuns, dîndu-i această poruncă: unde nu este poruncă îți e de folos libertatea ⁵³⁹.

379. Întrebare către marele Bătrîn: Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, zicînd: Rogu-te, Stăpîne Ava, sufletul mi-e rănit și am voit mereu să întreb despre aceasta și m-am temut, zicînd: „Nu o voi face ca să nu ispitesc Duhul Domnului". Dar Ava mi-a spus că e mare cădere pentru suflet să nu întreb ⁵⁴⁰. Deci te rog, pentru Domnul, roagă-te pentru mine și arată-mi cum să mă mîntuesc. Și iartă-mă.

⁵³⁹ Hotărîrea de a nu mîncă deloc, s-a descoperit că e dela diavolul prin faptul că necerînd dela cel ce avea ce să-i dea de mîncare, a murmurat în sinea lui cînd acela i-a dat puțin sau nu i-a dat deloc. De aceea Varsanufie i-a lăsat libertatea să mănînce cînd i se dă, dar să nu ceară. E o mîndrie și o nesinceritate să declare cineva că nu vrea a să mănînce, dar să murmure cînd i se dă puțin. Mai bine să renunțe la această mîndrie și nesinceritate, cerînd și primind ceace i se dă, dar fără să murmure că i se dă puțin, ci cu mulțumire pentru cît i se dă. Prin aceasta manifestă sinceritatea și lipsa de mîndrie, silindu-se să unească cu ele mulțumirea și nu cîrtirea. Prin aceasta și-a putut manifesta libertatea sau sinceritatea. Varsanufie vrea să elibereze sufletul adresatului de cărările șerpuitoare, făcîndu-l drept și cinstit.

⁵⁴⁰ Ava e aci se pare starețul Serid.

Răspunsul lui Varsamufie: Frate, te-ai trezit cam târziu, după ce ranele tale s-au împruțit și au putrezit. Dacă vrei să te mîntuești, pocăște-te și taie aceste răni de moarte Și spune cu David: „Acum încep” (Ps. 76, 11). Deci taie de acum toate voile tale și dorințele de a te îndreptăți, nesocotirea și nepăsarea și în locul lor ține smerenia, ascultarea și supunerea⁵⁴¹. Socotește-te pe tine ca nimic în toate și te vei mîntui⁵⁴². De vei păzi acestea, vei fi păzit de tot răul. Iar de nu, tu vei vedea. Căci vei avea să răspunzi în ziua judecății. Pentru că nu ești osîndit și tras la răspundere pentru toate acestea numai acum, cînd ai întreat despre ele, ci și în viitor⁵⁴³. Drept

⁵⁴¹ Voile proprii, dorința de justificare, disprețul îndatoririlor, nepăsarea sînt forme ale închiderii eului în sine, smerenia, ascultarea, supunerea sînt semnele conștiinței că te afli în dialog cu Dumnezeu ca partener de care atîrni în mod desăvîrșit, dar care nu te disprețuiește, ci te vrea conștient de El, deschis Lui, treaz în fața Lui și prin aceasta primind putere din iubirea Lui.

⁵⁴² Socotește-te ea nimic, dar nu ca un nimic în afara oricărei relații. Ci ca nimic în relație cu Cel ce e totul, prin comparația ce o faci între tine și Cel dela care ai existența și poți primi viața veșnică. Socotește-te ca nimic din conștiința relației cu Cel nesfîrșit și veșnic, dela care ai primit și primești totul. Cu cît îți simți ființa mai coborîtă în nimicnicie, cu cît cobori mai mult în simțirea nimicniciei tale, cu atît te miri mai mult în simțirea nimicniciei tale, cu atît mult te miri mai mult că exiști totuși și-ți dai seama de infinitatea și generozitatea puterii Celui ce te poate ține și te ține în existență, deși prin tine ești nimic. Intensitatea trăirii lui Dumnezeu stă în proporție cu intensitatea simțirii nimicniciei tale. Infinitatea mării lui Dumnezeu o trăești pe măsura trăirii nimicniciei tale totale, pe măsura conștiinței că poți înainta pînă la marginea existenței în trăirea nimicniciei tale, fără să încetezi totuși de a fi, dar nu prin tine. Cine se simte în mod amăgitor plin de sine, nu are conștiința lui Dumnezeu. Termenul „rănit” din întrebare, poate fi tradus și prin „plin de el însuși” πεπλησμέου.

⁵⁴³ Am vorbit într-o notă anterioară despre calitatea omului de ființă răspunzătoare. Sensibilitatea este una cu sentimentul răspunderii. Cine răspunde în viața de aci, va răspunde mai puțin în ziua cea mare

Sfinții Varsanufie și Ioan

aceea ia aminte la tine însuși ca să nu pierzi răsplata, mai bine zis timpul, neavînd grije de mîntuirea ta ⁵⁴⁴, pe care o iubește Domnul.

380. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e c e l ă l a l t B ă t r ı n :
C e ı n s e a m n ă a - ți t ă i a v o i a ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Aceasta este o ınaintare după Dumnezeu. Iar a-ți tăia voia ınseamnă să-ți tai voia ta ın cele bune și să o faci pe cea a sfinților; iar ın cele rele, să arunci dela tine ceea ce nu se cuvine.

381. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ı n :
C ı n d ı n t r e b d e s p r e g ı n d u r i s u b ț i r i , g ı n d u l m e u s e
m ı n d r e ș t e , c a u n u l c e e ı n s t a r e s ă u r m ă r e a s c ă t o a t e
s u b ț i r i m i l e l o r .*

R ă s p u n s : De voești să ıntrebi despre gınduri subțiri pe vreunii dintre Bătrını și să nu te mındrești, adu-ți aminte c ă omului i se cere ıntıi ındreptarea ın gındurile groase, oprite de Apostol, ca ın cel al curviei, al desfrınării, al pismeı și al celor asemănătoare. Apoi i se cere s ă nu disprețuiasc ă pe cele subțiri. C ăci cel ce se ocup ă cu gındurile subțiri, dar nu are grije de cele groase, e asemenea omului care, avınd o cas ă murdar ă și plın ă de toate lucrurile urıte, iar ın mijlocul lor niște paie subțiri, și vrınd s ă o

„a r ă s p u n s u l u i ” . C i n e a r ă s p u n s a i c i , v a p u t e a d a „ r ă s p u n s b u n ” l a „ ı n f r i c o ș a t a j u d e c ă t ă ” . C i n e n u , v a r ă s p u n d e f ă r ă v o i e d e , f a p t e l e l u i ș i n u v a f i a c h i t a t a t u n c i .

⁵⁴⁴ „Καίφθε" nu e timpul care curge f ă r ă o c a l i f i c ă r e , c i u n t i m p d a t p e n t r u u n r o s t u n i c . T i m p u l „ v i e ț i i ” n o a s t r e p ă m ı n t e ș t i e t i m p u l u n i c r ı n d u i t m ı n t u i r i i n o a s t r e .

curețe, începe să scoată din casă paiele și lasă bolovanii și celelalte lucruri în care se împiedică⁵⁴⁵. Dacă înlătură paiele, casa nu și-a regăsit frumusețea. Dar dacă ridică bolovanii și celelalte lucruri, nu mai poate lăsa nici paiele, căci ele strică frumusețea casei. De aceea Mîntuitorul a osîndit pe farisei și saducheii, zicîndu-le: „Vai vouă, că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen și ați lăsat cele mai grele ale legii. Pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați” (Mt. 23, 23).

382. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : D a c ă î n t r e a b ă c i n e v a p e a c e l a ș B ă t r ı n d e s p r e u n l u c r u ș i B ă t r ı n u l ı i s p u n e c ă a c e l l u c r u s e v a p e t r e c e a ș a , d a r p e u r m ă , i v i n d u - s e o g r e u t a t e ș i o ı m p o t r i v i r e ı n p r i v i n ța a c e l u i l u c r u , c e l c e a ı n t r e b a t ı n t r ă l a ı n d o i a l ă , e s t e e l o s ı n d i t c a l i p s i t d e c r e d ı n ța ?

R ă s p u n s : Dacă cel ce a întrebat este un om care se luptă, își îndreaptă necredința crezînd că nu minte Duhul Sfînt care grăește prin gura sfinților Săi, așa cum voește. Căci se zice: „Dumnezeu a grăit în sfîntul Său” (Ps. 59, 8; 107, 8). Deci dacă nu crede că Dumnezeu este cel ce grăește prin gura celui întrebat, este necredincios și se osîndește dela început. Dar dacă crezînd la început, intră apoi la îndoială, el se poate îndrepta auzînd pe Ecclesiastul care zice: „De șapte ori cade dreptul într-o zi și se ridică” (Prov. 24 16). Dar iarăși trebuie luat seama că de multe ori Dumnezeu a spus în dumnezeieștile Scripturi despre slujitorii Săi unele și la arătare li s-a întîmplat lor cele

⁵⁴⁵ Sînt vorbe prin care e întrebat duhovnicul cum să se curețe cel ce întreabă de tot felul de gînduri, de slava deșartă, de bănueli față de alții, etc., dar nu e întrebat cum să se lase de desfrîu, de înșelarea altora, de lăcomie, etc.

Sfinții Varsanufie și Ioan

contrare. Ca de pildă, Dumnezeu a zis: „Voi slăvi pe cei ce mă slăvesc” (I Imp. 2, 30). Dar aflăm pe unii dintre sfinți viețuind pînă la moarte în ocărfiri și în necazuri multe. Putem deci zice că Dumnezeu nu i-a slăvit? Dar i-a slăvit cu prisosință, însă cei ce nu văd cu ochii inimii, nu văd slava lor. Așa prin răbdarea sa, Iov a fost mai mult decît slăvit, mărar că în ochii omenești ai prietinelor lui, el părea că suferă toate cîte i-au venit cu dreptate, însă pe urmă a auzit din gura lui Dumnezeu: „Socotești că mă port cu tine așa pentru altceva decît ca să te arăți drept ?” (Iov. 40, 3). Dar și săracul Lazăr, care zăcea la poarta bogatului în disprețuire multă și în durerea trupului, a slăvit foarte pe Dumnezeu prin răbdare.^{545 b} Și fiindcă am spus că Dumnezeu slăvește pe cei ce-L slăvesc, cu Lazăr părea că se împlinse dimpotrivă, rămînînd pînă la moarte în multe necazuri. Dar pe urmă s-a arătat cum l-a slăvit pe el Dumnezeu, asezîndu-l în sînul lui Avram (Lc. 46,20-22).

Dar ce să spunem despre Sfîntul Pavel, cel învrednicit să-L vadă pe Fiul lui Dumnezeu însuși și să audă glasul lui Dumnezeu (I Cor. 15, 8); despre care a dat mărturie Dumnezeu însuși că este „vas al alegerii” (Fapte 9, 15)

^{545 b} Despre Iov se zice că „a fost slăvit de Dumnezeu prin răbdare”. Iar de Lazăr ca „slăvea pe Dumnezeu prin răbdare”. De fapt cel căruia îi dă Dumnezeu suferințe e slăvit de Dumnezeu, pentru că-l arată în stare să slăvească pe Dumnezeu prin răbdarea suferințelor ce i le îngăduie. A fi slăvit de Dumnezeu și a slăvi pe Dumnezeu coincid în acest sens spune Dumnezeu: „Pe cei ce Mă slăvesc, îi slăvesc”. Aceasta pentru a nu mai vorbi de slăvirea ce le vine în viața viitoare celor ce au suferit aici cu răbdare. Chiar în răbdarea prezentă a celor credincioși e un eroism al duhului, care le atrage slava din partea celor înțelegători, un eroism prin care ei slăvesc totodată pe Dumnezeu. De fapt în răbdarea lor e prezent Dumnezeu cu puterea Lui, care micșorează suferințele. Și în ei e simțită această putere a lui Dumnezeu, care se face slăvit prin această putere de răbdare a suferințelor, slăviți fiind și ei pentru că pot aceasta.

care a fost răpit la ceruri și a auzit glasul dumnezeesc și cuvinte negrăite pe care nimeni nu le-a auzit (II Cor. 12, 4) ? Și totuși a fost coborât de două ori într-un coș (Fapte 9,25; II Cor. 11,33). Oare n-a fost aceasta celor necredincioși și lipsiți de dreaptă socoteală de discernământ un lucru în stare să-i smintească? Și totuși același Pavel a fost învrednicit de harul dumnezeesc. Aceasta s-a făcut spre probarea multora, ca să se vadă dacă vor rămâne păstrînd credința în Apostol. Așa se întîmplă și cu ceilalți sfinți spre folosul celor ce vin cu întrebări la ei.

Dar de ce să vorbim, despre oameni, cînd însuși Mîntuitorul s-a rugat, zicînd: „Părinte, de este cu putință, treacă dela Mine acest pahar" (Mt. 26, 39) ? Auzind aceasta Apostolii înșiși s-au smintit, neștiind că aceasta s-a făcut după iconomie, spre folosul tuturor oamenilor.

Deci și cele ce se întîmplă acum astfel, nu se întîmplă din slăbiciunea celui întrebat, sau a celui ce se roagă, ci spre probarea și întărirea credinței celor ce vin la el, ca să se vadă dacă rămîn pînă la urmă tari în credință. Căci cei ce rămîn în ea pînă la cel din urmă sfîrșit al lucrurilor vor vedea slava lui Dumnezeu venind la ei. Dar unii care întrebă cu nădejdea unei reușite într-un lucru oarecare trupesc, nu pentru folosul sufletului, ajung repede la reușită. Dar de ce să nu privim mai vîrtos la Azaria și Anania, care avînd încredere în Dumnezeu că poate să-i scape din cuptor, ziceau împăratului: „Avem în ceruri pe Dumnezeu, care poate să ne izbăvească din mîinile tale și din cuptorul cu foc. Și chiar dacă nu o va face, noi zeilor tăi nu ne închinăm" (Dan. 3, 16-17). Și Dumnezeu nu i-a slăvit îndată, ci i-a lăsat pînă ce i-au aruncat pe ei în cuptorul cu foc. Dar cînd s-a arătat tuturor desăvîrșita lor încredere în Dumnezeu, i-a izbăvit și i-a slăvit pe ei, lăsînd prin ei o pildă celor mai zăbavnici în a crede lui

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu, care zice: „Iar cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui” (Mt. 10,22).

Lăsînd deci totul în seama lui Dumnezeu care știe mai mult ca noi ce ne este de folos duhovnicește și trupește, să nu ne arătăm fără credință în cele spuse de sfinții Părinți, ci să așteptăm cu răbdare dela Dumnezeu sfîrșitul cel bun și folositor sufletului, amintindu-ne de proorocul care zice: „Judecățile Lui adînc mare” (Ps. 35,7). Că judecățile Lui sînt de nepătruns se vede și din cele ce s-au petrecut cu Israelii. Căci auzind că vor intra într-un pămînt în care curge lapte și miere și cugetînd la lucrurile acestea trupești, au ispitit mult pe Dumnezeu prin necredință, căci n-au ajuns la acestea. Ei n-au înțeles că a numit lapte și miere viitoarele bunătăți duhovnicești, cărora legea le era numai umbră, cum ni le-a tîlcuit Apostolul (Col. 2,17).

Deci peste toate acestea, să credem iubitorului de oameni Dumnezeu și bunului nostru Stăpîn, care pururea poartă grije de viața noastră, mai mult decît cugetăm și înțelegem noi. Că Lui se cuvine slava, Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum pururea și în veci. Amin.

383. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ı n : P ă r i n t e , t e r o g l ă m u r e ș t e - m i ı n t r e b a r e a : D a c ă v o i ı n t r e b a p e P ă r ı n ț i d e s p r e r o a d e l e g ă r d ı n i i m e l e d e v o r f i b u n e ; s a u d e a m u n d u ș m a n ș i ı n t r e b d e s p r e e l , d a c ă m ă p o a t e v ă t ă m a , i a r e i ı m i s p u n d e s p r e r o a d e c ă v o r f i b u n e ș i d e s p r e d u ș m a n c ă n u m ă v a v ă t ă m a ; d a r r o a d e l e n u s e f a c , i a r d u ș m a n u l c a u t ă s ă m ă v a t e m e , c e t r e b u e s ă c r e d ? Ș i d a c ă a f l u g ı n d u l m e u s l ă b ı n d ı n c r e d ı n ț ă p e n t r u c e l e c e s - a u a r ă t a t c o n t r a r s p u s e i l o r , c u m t r e b u e s ă - l ı n t ă r e s c ș i s ă - l s p r i j i n ? F ă - ț i , P ă r i n t e , ș i a c u m m ı l ă d e m i n e ș i l u m i n e a z ă - m i c a l e a c e a d r e a p ț ă . S i r o a g ă - t e p e n t r u n e p u t ı n ț a m e a .

Răspunsul lui Ioan: Nu trebuie să socotim cuvintele sfinților golate de putere. Ele sînt lucrătoare și grăite după Dumnezeu. Dar fiindcă noi sîntem pironiți în cele trupești și materiale, nu putem înțelege cele grăite de sfinți. Căci precum lui Dumnezeu îi este grijă de mîntuirea sufletelor, așa și sfinților lui. Cînd deci ne grăesc sfinții, să înțelegem întîi că ne grăesc despre omul dinăuntru și vom afla că necazul ce ne vine dela oameni, sau paguba în cele materiale, ne sînt spre folosul nostru. Astfel⁵⁴⁶ prezicerea despre rodirea cea bună s-au împlinit, căci nedobîndirea roadelor din afară a adus un folos sufletului. Deci ea a fost bună pentru noi. Iar prezicerea despre nevătămarea din partea vrăjmașului s-a împlinit și ea, căci dușmănia lui se face o pricină de folosire sufletească a noastră, dacă o suportăm cu mulțumire, aducîndu-ne aminte de cel ce a spus: „în toate mulțumiți” (1 Tes. 5, 10) și: „Rugați-vă pentru dușmanii voștri și pentru cei ce vă necăjesc pe voi” (Lc. 6,28) și: „Fericiți veți fi cînd vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni” (Mt. 5, 11). Căci de sîntem drepți, încercarea dela ei ni se face spre sporire, iar de sîntem păcătoși spre iertarea păcatelor și spre îndreptare, spre deprinderea și învățarea răbdării

547

⁵⁴⁶ Toate ale omului sau ale colectivităților umane au o istorie. Unele pot începe bine și pot trece prin etape mai grele, sau invers. Fazele grele nu trebuie să-i facă pe oamenii cu care se întîmplă, sau care privesc la ele, să se descurajeze, ci să creadă că Dumnezeu îi va scoate pe cei ce cred în El la un bine final. Făcînd așa, vor vedea apărîndu-le slava lui Dumnezeu. Istoria vieții personale și colective are pe lîngă altele și rostul de a întări pe oameni în credință, ca să nu se lase descurajați de greutățile și nereușitele ce apar pe parcurs.

[**nota nespecificată în carte**]

⁵⁴⁷ Cele ce ne sînt neplăcute pe planul vieții trupești, ne sînt spre folos pentru suflet. De aceea Bătrînul întreat de roadele nearătate

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iar de se întîmplă să ne bucurăm chiar în cele trupești, fie de cîștiguri, fie de pace, să înțelegem că acestea sînt spre folosul omului dinăuntru. Căci spre folosul lui a lărat rugăciunea dreptului.

Acestea așa fiind, urătorul binelui nu poate să ne strice credința. Căci din amîndouă se pot naște cele de folos omului nostru dinăuntru. Pentru că și în pacea ce o dobîndește cineva află împlinirea prezicerii sfinților, deoarece s-a prezis spre folos. Domnul să te înțeleptească și să lumineze inima ta.

384. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : D a c ă c e r s f i n ț i l o r s ă s e r o a g e p e n t r u o b o a l ă a s u f l e t u l u i ș i a t r u p u l u i ș i c r e d c ă - m i v a v e n i v i n d e c a r e a î n d a t ă , o a r e a ș a v a f i ? , c h i a r d a c ă n u - m i e s t e d e f o l o s s ă f i u v i n d e c a t î n d a t ă ?

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Nu e bine să te rogi, pornind dela tine, ca să fii vindecat de boală, neștiind de-ți este de folos. Ci trebuie lăsat aceasta în seama Celui ce a zis: „Știe Tatăl vostru cel ceresc cele de care aveți trebuință înainte de a-I cere" (Mt. 6, 8). Deci roagă-te lui Dumnezeu, zicînd așa: „Stăpîne, sînt în mîinile Tale, miluește-mă după voia Ta și, dacă îmi este spre folos, vindecă-mă în grabă". Acelaș lucru roagă-i și pe sfinți să-l ceară și crede, fără să te îndoiești, că va face ceea ce îți este de folos. Și mulțumește-I Lui în toate, aducîndu-ți aminte de cuvîntul: „în toate mulțumiți" (I Tes. 5, 18). Și te vei folosi cu sufletul și cu trupul.

ale încercărilor unora, a avut dreptate să spună că ele se vor arăta, chiar dacă nu s-au arătat încă, pentru ca deși nu s-au arătat încă pe plan văzut, s-au produs pe plan nevăzut. Și despre vătămarea dela vrăjmaș a avut dreptate să spună că nu va avea loc, chiar dacă s-a ivit o ispită dela el. Căci ispita aceasta i s-a făcut sufletului spre folos.

385. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș i : C e c e r P ă r i n ții c ă n d l i s e c e r e s ă s e r o a g e p e n t r u v r e - o i s p i ț ă ? C e i z b ă v i r e a d e b o a l ă , s a u c e e a c e e d e f o l o s ? Ș i p e n t r u c e A v a S i s o e a c e r u t l u i D u m n e z e u p e n t r u u c e n i c u l s ă u , a s e m e n e a a l t o r P ă r i n ții , i z b ă v i r e a d e p a t i m ă (P a t e r i c , S i s o e 12) ? Ș i c u m s ă î n ț e l e g e m c u v î n ț u l : „ C e l u i c e c r e d e t o a t e î i s î n t c u p u t i n ț ă ” (M t . 9 , 23) ? Ș i i a r ă ș i , c ă n i m e n e a n u e s t e i s p i t i t m a i m u l t d e c ă t p o a t e ? Ș i d a c ă î n c e r c a r e a e s t e s p r e f o l o s ? Ș i d a c ă f o l o s e s c r u g ă c i u n i l e s f i n ții l o r ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Frate, pentru că și eu și tu suntem sîntem nerăbdători, lăsăm patimile noastre și întrebăm de alte lucruri în locul lor. Totuși despre cele ce ai întrebat, socotesc aceasta: Părinții desăvîrșiți se roagă ca Dumnezeu să facă ceea ce e de folos omului. Dacă deci e de folos lui, Dumnezeu lasă boala asupra lui pentru răbdare. Iar dacă e de folos să fie izbăvit de ea, face să fie izbăvit. Și aceasta o punem pe seama preștiinței lui Dumnezeu. Deci Ava Sisoe s-a rugat pentru ucenicul lui, fiind înștiințat că trebuie să se roage. La fel celălalt Bătrîn, mai bine zis ceilalți s-au rugat în temeiul înștiințării. Iar că trebuie să socotim că cele ce se întîmplă omului sînt spre folosul lui, este vădit. Căci Apostolul zice: „în toate mulțumiți” (I Tes. 5, 18). La fel celui ce crede, toate îi sînt cu putință, fie să îndure cu nădejde necazul boalelor, fie să rabde, fie să aibă îndelungă răbdare, fie să poarte toate cu bărbăție ca Iov. Și nu încearcă Dumnezeu pe om peste puterea lui. Dar dacă nu-i vin în ajutor rugăciunile sfinților, omul se face nerăbdător din pricina slăbiciunii. Dumnezeu să-ți ierte, frate, vorbăria.

Sfinții Varsanufie și Ioan

386. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : M i s e î n t î m p l ă c î n d s f i n ț i i î m i s î n t a p r o a p e s ă s t r ă b a t u n d r u m c u t î l h a r i f i e d i n t r e b u i n ț a p r o p r i e , f i e p e n t r u u n l u c r u a l c r e d i n ț e i , f i e p e n t r u a m e r g e l a n i s c a i P ă r i n ț i . S p u n e - m i , S t ă p ă n e A v a , c u m t r e b u e s ă - l s t r ă b a t ? O a r e f ă r ă s ă m ă î n g r i j o r e z î n c r e z î n d u - m ă î n p u t e r e a l o r ? S a u î n c e f e l ? I a r d a c ă a j u n g p e n e a ș t e p t a t e î n t r e t î l h a r i , c e t r e b u e s ă g î n d e s c ? S i a m u m e n u n u m a i d e s p r e m i n e , c i s i d e s p r e c e i î m p r e u n ă c u m i n e , b a ș i d e s p r e l u c r u r i l e c e l e a m c u m i n e ? Ș i d a c ă s e î n t î m p l ă s ă n u f i e s p u s A v e i d e s p r e t î l h a r i , o a r e t r e b u e s ă m ă î n t o r c l a e l ș i s ă - i s p u n ?*

R ă s p u n s u l l u i I o a n : Dacă am ajuns să avem pe sfinți aproape, trebuie să avem încredere deplină că vom avea în toate ajutorul lui Dumnezeu. Căci dacă în cele ale lumii, când cineva își predă casa unuia din cei mari, nu puțin se îngrijește acela de ea pentru cinstea ce i-a dat-o predându-i casa în grije, cu cât mai mult nu e desăvârșit de Dumnezeu ajutorul prin care sfinții păzesc pe cel predat Lui de ei ⁵⁴⁸. Căci se zice despre Dumnezeu că „Va face voia celor ce se tem de El; El va asculta rugăciunea lor și-i va mîntui pe ei” (Ps. 144, 19). Deci în tot felul trebuie să căutăm să avem apropierea desăvârșită a sfinților de

⁵⁴⁸ Mare rol au, după Varsanufie și Ioan, sfinții în viața noastră. Ei ne stau alături, ajutându-ne, rugîndu-se pentru noi. Fiind plini de puterea lui Dumnezeu, această putere iradiază din ei și în noi. Ei ne fac să ne deschidem lui Dumnezeu. Ei ne „predau” lui Dumnezeu. Și de aceea grija sfinților de a ne ajuta e întărită și de puterea lui Dumnezeu aflătoare în ei. Un sfînt nu stă singur în fața lui Dumnezeu. Iubirea lui față de alții nu-l lasă să nu se îngrijească și de aceștia. Iar iubirea ținîndu-l legat de aceștia, împreună cu ei e și Dumnezeu din pricina iubirii lor față de noi, făcînd și mai puternic ajutorul dat de sfinți. Biserica ortodoxă n-a căzut în individualismul protestant, rod al renașterii, al mîndriei individului promovată de acesta, individualism care a slăbit Biserica și a înlăturat legătura credincioșilor de pe pămînt întreolaltă și cu sfinții.

noi, spre ajutorul și mîntuirea sufletului. Iar dacă avînd pe sfinți aproape, se ivesc și necazuri și greutăți în lucrurile noastre, sau cădem pe cale, din îngăduința lui Dumnezeu, în încercări, să nu pierdem curajul și să nu socotim pe cei ce ne sînt aproape ca neputincioși și să ne smintim de ei, din faptul că după alăturarea lor ne-a venit și vre-o pierdere materială sau vre-o lovitură pentru trup. Ci să ne aducem aminte că și dumnezeescul Apostol, măcar că era puternic și desăvîrșit și Sfînt, a căzut în toate acestea și se lăuda, zicînd: „Cîte primejdii am răbdat, dar din toate m-a izbăvit Domnul" (II Tim. 3, 11). Căci s-a zis că „multe sînt necazurile dreptilor și din toate izbăvește pe ei Domnul" (Ps. 33,20); și că „prin multe necazuri trebuie să intrăm noi în Împărăția cerurilor" (Fapte 14,22); și iarăși: „Un bărbat neispitit este neprobat și necercat" (Resch, Agrapha, nr. 90, p. 130, p. 130 —132). Să avem în minte că nici-un lucru bun nu se săvîrșește fără necaz. Căci trezește pisma diavolului ⁵⁴⁹. Iar dacă ni s-ar întîmpla să înaităm în bine

⁵⁴⁹ Este o experiență curentă că de cîte ori face cineva un lucru bun, trezește o invidie, o birfă, poate chiar o piedică. Cu atît mai mult faptele deosebite prin valoarea lor, sau oamenii care s-au dedicat mai deosebit binelui. Dar toate acestea aduc și laude. Și ciuda e stîrnită de aceste laude. Dar pricina mai stă poate și în faptul că oamenilor nu le place să fie lăsați în umbră, cîtă vreme alții strălucesc. De aceea au poate o vină și cei lăudați că nu dau destulă atenție și celor mai puțin înzestrați. De aceea se cere smerenie din partea celor lăudați. Li se cere un fel de acoperire a faptelor bune, unită cu ocolirea slavei deșarte, ceea ce este și spre folosul lor. Dar li se cere mai multă atenție și față de ceilalți. Aceasta ar dovedi o și o mai mare calitate a lor. La urma urmelor toți oamenii au o valoare. Toți sînt frați. Pisma e pusă și ea în slujba unui echilibru, cînd cei ce se deosebesc prin faptele lor nu se feresc de slava deșartă. Aceasta nu înseamnă că nu există și cazuri de pismă ce nu se lasă vindecată nici chiar de smerenia sinceră a celor ce au făcut anumite fapte bune, sau că nu există subiecte rele nevăzute de care pisma s-a lipit pentru veci și în

Sfinții Varsanufie și Ioan

fără necaz, să nu ne înălțăm, cugetînd că am fost izbăviți de necaz pentru vrednicia noastră, ci pentru că Dumnezeu, cunoscînd slăbiciunea noastră, sau că nu avem puterea să îndurăm necazul, ne-a acoperit prin apropierea (asistența) sfinților. Căci s-a scris despre cei ce rabdă în necazuri sau în încercări: „Fericit cel ce rabdă ispita, că făcîndu-se încercat va lua cununa vieții” (Iac. 1, 12) ⁵⁵⁰. Ia aminte, ca nu cumva încrezîndu-te în faptul că ai pe sfinți aproape (luptînd pentru tine), să-ți faci drumul cu nepăsare. Și de auzi ceva pe cale, fie despre tâlhari, fie despre alt lucru (primejdios), trebuie să te întărești și să faci tot ce-ți stă în putere ca să nu cazi în aceste lucruri, însă în acelaș timp rugîndu-te lui Dumnezeu și gîndindu-te la apropierea sfinților, ia seama ca să faci călătoria fie cu alții, fie întrebînd în ce fel poți să faci în chip sigur fie pe drumul acesta, fie pe altul ⁵⁵¹.

care ea nu are motivația de mai sus. Sînt ființe care stîrnesc și ele pe oameni la pisma.

⁵⁵⁰ Cununa, slava, răsplata, nu se adaugă exterior omului ce s-a străduit, ci ea se răspîndește din tăria duhovnicească pe care el a cîștigat-o, deși în această tărie e prezentă și puterea lui Dumnezeu. Acesta e un om „încercat”, „probat” în tăria lui, deși încercarea nu e numai ceva ce există în el și a ieșit la iveală prin răbdarea încercărilor, ci s-a și produs prin răbdare. Cei încununați sînt ostași deveniți puternici în războaiele spirituale, asemănîndu-se cu împăratul cel tare prin voința neclintită în bine.

⁵⁵¹ Trebuie să punem în săvîrșirea binelui, în respingerea păcatului, toată puterea noastră în lucrare, ca și cînd reușita ar depinde de ea; dar să cerem ajutorul lui Dumnezeu și al sfinților, ca și cînd ea ar depinde de acest ajutor. De fapt, avem nevoie atît de una, cît și de alta. Nu putem face nimic bun fără efortul nostru, dar nici fără ajutorul lui Dumnezeu. Aceasta e împreuna noastră lucrare cu Dumnezeu. Nici puterea noastră n-o putem pune în lucrare fără puterea lui Dumnezeu. Dar nici puterea lui Dumnezeu nu rodește fără să se prindă în pămîntul ființei noastre. Chiar în efortul nostru e activă și puterea lui Dumnezeu.

Chiar dacă voești să călătorești pe un drum avînd ca motiv o îndatorire bine credincioasă sau vizitarea unor Părinți, dacă auzi despre tîlhari sau despre alte primejdii, legate de acel drum, nu porni cu îndrăzneală să călătorești spre aceia pe drumul acela, fără o asigurare?, că să scapi și prin aceasta de mîndrie și de primejdie. Căci nu trebuie să se arunce cineva cu voia în încercare, ci să o rabde cu mulțumire pe cea care îi vine din îngăduința lui Dumnezeu ⁵⁵². Pentru că aflăm și pe unii dintre sfinți care, voind să meargă să cerceteze pe alți sfinți mai dinăuntru (pustie) și auzind de tîlhari și de alte necazuri cu putință, au animat plecarea. Aceasta e o pildă de smerenie pentru noi. Deci de ești sau de ai auzit despre drumul ce ai să-l faci, că e împreunat cu necazuri, silește-te să întrebi pe Ava, zicînd: „Ce socotești să fac?“. Și fă ce-ți va spune el. Iar dacă din uitare nu i-ai spus și ai luat o trimitere și pe drum îți aduci aminte că ți-a venit o uitare și nu i-ai spus, nu e nevoie să te întorci. Ci roagă-te lui Dumnezeu, zicînd: „Stăpîne, iartă-mă și iartă-mi negrija. Și prin ajutorul sfîntului și prin bunătatea milostivirii Tale, călăuzește-rnă după voia Ta. Și

⁵⁵² Aruncarea cuiva în încercări cu încrederea că Dumnezeu îl va susține datorită credinței sale, e și ea o mîndrie care nu place lui Dumnezeu și poate să-l piardă pe acela. E ca și cum L-ar sili pe Dumnezeu să-l ajute, socotind că puterea sa e mai tare ca voia lui Dumnezeu. Numai cînd e absolută nevoie de a primi o încercare, ea trebuie primită cu smerenie și cu cererea ajutorului lui Dumnezeu; sau numai cînd ea îți vine fără să o fi căutat și fără să o poți ocoli în mod neplăcut lui Dumnezeu și nepotrivit cu creșterea ta duhovnicească, ea trebuie primită. Smerenia și demnitatea, sau devotamentul față de o valoare necesară vieții adevărate, trebuie să meargă împreună. Atunci o primești mulțumind lui Dumnezeu pentru încrederea ce ți-o arată, îngăduind să-ți vină din știința că o vei birui. Și aci, trebuie săți fie Dumnezeu transparent, lumina Lui străpungînd prin zidul vreunui aspect al egoismului.

Sfinții Varsanufie și Ioan

mîntuiește-mă și mă păzește de tot lucrul rău și viclean.
Că s-a slăvit numele Tău în veci. Amin",

387. *Întrebarea aceluiaș către acelaș Bătrîn: Oare poate credința cuiva să folosească pe altul, care nu-și aduce și el credința lui, cum a folosit pe slăbănog credința celor ce l-au purtat (Mc. 2, 3 - 5)?*

Răspuns. Dacă n-ar fi fost credincios și slăbănogul, nu i-ar fi lăsat pe ei să-l poarte și să-l coboare. Deci credința lui unită cu a celorlalți l-a mîntuit pe el. Prin urmare dacă nu adăuga omul și credința lui în Dumnezeu nu află folos. Deci nu da ca motiv de a nu face nimic, că ai pus asupra altuia întreaga povară a ta. Ieremia crezînd că Dumnezeu va milui pe popor, s-a rugat pentru el. Dar fiindcă acesta nu și-a adăugat și credința lui, el n-a fost ascultat (Ier. 11,14). N-avea Ieremia credință? Ba da. Ea era ca cea a celor ce l-au purtat pe slăbănog. Deci vina a fost a poporului. Așa e și în cazurile asemănătoare. Căci nu degeaba s-a spus: „Mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5,16).

388. *Întrebarea aceluiaș către acelaș: Te rog, Părinte, spune-mi în ce a constat împreună lucrarea fiicei Cananeencei (Mt. 15, 21—28), sau a slugii sutașului (Lc. 7,2), de s-au vindecat? Dar a slăbănogului, care cerînd vindecarea trupului, a primit mai întîi iertarea păcatelor? În ce a constat aci împreuna lucrare? Pe de altă parte, Domnul zice Apostolilor: „Orice veți dezlega pe pămînt va fi dezlegat și în ceruri" (Mt. 18,18); și: „Căruia îi veți ierta păcatele, iertate vor fi" (Io. 20,23). N-a spus: „De vor conlucra". Te rog lămurește-mi aceasta.*

Răspuns: Frate, cei ce nu înțeleg cum stau lucrurile sînt nedumeriți. Fiica Cananeencei și sluga sutașului pierduseră conștiința de sine, cea dintîi din pricina nebuniei drăcești, cel de al doilea, datorită neputinței. Deci ei nu puteau să-și adauge împreună lucrare la cea a celor ce se rugau pentru ei. Iar slăbănogul adăugîndu-și credința sa în vindecarea trupului, s-a învrednicit de mai mult prin iubirea de oameni a Stăpînului.

Căci Mîntuitorul, ca să creadă oamenii că a venit, a făcut, semne dela început, fără vre-o împreună lucrare a lor, și a tămăduit oamenii în dar (gratuit), ca să se împlinească cuvîntul proorocesc: „Acesta slăbiciunile noastre le-a luat și boalele noastre le-a purtat" (Is. 53, 4). Fiind nerăspunzători de păcatele lor, oamenii se vindeau prin harul Lui, necerîndu-li-se împreună lucrare ¹²⁰ ci numai păzirea de după aceea (a curăției primite), precum zice: „Iată te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai păcătuești, ca să nu pățești ceva și mai rău" (Io. 5, 14). Dar și Ioan zice despre El: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii" (Io. 1,29). Ia aminte la ce spune: „ale lumii întregi". Totuși cei ce nu L-au primit n-au dobîndit vindecare, ci cu ei s-a împlinit cuvîntul: „Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă" (I Cor. 7,15). Iar că Apostolilor le-a dat putere să vindece și să ierte păcatele celor ce conlucrează prin rugăciunea lor ⁵⁵⁴, să te

¹²⁰ Moștenind păcătoșenia protopărinților, oamenii erau într-un anumit sens nerăspunzători (ἀνέθουσι) de păcatele lor înainte de a fi primit harul lui Hristos prin Botez. De aceea nu li se cerea nici conlucrarea pentru iertarea păcatelor, fiindcă nu o puteau da. Desigur socotirea lor ca nerăspunzători nu echivala cu o primire a lor în Împărăția cerurilor. Aceasta avea să vină abia prin Hristos.

⁵⁵⁴ Iisus nu vindeca rugîndu-se, căci era Dumnezeu și cînd vindeca, lucra ca Dumnezeu. Cînd se ruga însă, o făcea aceasta ca om și deci nu atunci vindeca. Dar Apostolii și sfinții vindeau rugîndu-se, pentru că lucrau în această vindecare ca oameni. Și de aceea și cei ce

Sfinții Varsanufie și Ioan

încredințeze însuși Iacob care a primit această putere. Căci el zice: „Mult poate rugăciunea dreptului făcută lucrătoare" (Iac. 5, 16). Căci rugăciunea Apostolilor și a celorlalți sfinți e o rugăciune făcută lucrătoare⁵⁵⁵. Dar cu a Mîntuitorului nu se întîmplă la fel. Ci cîți L-au primit pe El, s-au mîntuit și s-au vindecat. Iar cei ce nu L-au primit, s-au pierdut. Să ne întărim deci în credință și ne vom mîntui în numele lui Dumnezeu, căruia se cuvine slava în veci. Amin.

389. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș : T e r o g , S t ă p î n e , î n v a ț ă - m ă c a r e a f o s t v i n a u c e n i c u l u i s f ă n t u l u i E l i s e i , c ă n u a î n v i a t m o r t u l ? S i p e n t r u c e ș t i i n d a c e a s t a p r o o r o c u l d e m a i î n a i n t e , l - a t r i m i s t o t u ș i p e e l , s a u t r i m i ț i n d u - l n u l - a î n d r e p t a t m a i î n t ă i ?*

R ă s p u n s : Oare Elisei l-a trimis pe ucenic, disprețuindu-l? Desigur, nu. Ci, învățîndu-ne că e bine să nu disprețuim pe cineva cînd îl aducem la pocăință, ca să

erau vindecați de ei trebuiau să conlucre cu cei ce vindecau, rugîndu-se. Oamenii cei tari și cei slabi trebuie să se înfățișeze împlețiți lui Dumnezeu, pentru ca puterea lui Dumnezeu care se revarsă în cei ce sînt mai deschiși ei, să treacă și în cei cu care vreau să se unească din iubire și din înrudirea firii. Prin cărbunele mai aprins din focul dumnezeesc trece acest foc mai ușor și în cărbunele mai puțin aprins unit cu el. Slăbănogul sufletesc nu poate merge singur la Iisus, dar dorește să fie ajutat ca să ajungă în fața Lui. Cuvîntul de întărire al celui mai tare în credință îi este de mare ajutor. El e ajutat în aceasta să simtă puterea lui Hristos, sau e ridicat la starea în care simte puterea Lui.

⁵⁵⁵ După traducătorul francez această propoziție are sensul că Bătrînul Ioan punînd mereu accentul, ca și Varsanufie, pe comuniunea dintre om și om, consideră că rugăciunea dreptului e făcută lucrătoare, sau e susținută prin cel pentru care se face. Deci și ultimul trebuie să fie activ. Dar nu trebuie socotit nici faptul că în această comuniune rugăciunea e făcută lucrătoare și de Dumnezeu.

creadă și să învie pe alții. Dar acela a rămas cum era. Și din pricina necredinței n-a putut învia pe altul. Și proorocul știa că nu-l va învia pe acela, dar l-a trimis ca să lipsească de orice apărare pe cel ce fusese făcut atent și nu pricepuse. E tot așa cum Domnul știa pe Iuda că va fi vânzător și nu l-a disprețuit pînă la ultima răsufflare, ci i-a atras luarea aminte și nu l-a depărtat dela Sine, pînă ce acela nu s-a pierdut cu desăvîrșire ⁵⁵⁶. Pentru că oamenii sînt liberi. Și pentru ca să se arate că nu Dumnezeu este cauza relelor, nici sfinții, ci oamenii sînt cauzele relelor proprii, le-a lăsat lor libertatea ca să fie fără apărare în ziua judecății, pîrîndu-se unii pe alții ^{556 b}.

390. Î n t r e b a r e către marele Bătrîn: unii locuitori din mînăstire, izbăviți de multe ispite prin rugăciunile

⁵⁵⁶ Dacă Iisus ar fi arătat vre-o asprime față de Iuda, aceasta ar fi putut fi mișcat la fapta lui rea și de vre-un cuvînt sau de vre-o faptă a lui Iisus, în care ar fi văzut vre-o răutate. S-ar fi putut spune atunci că și Dumnezeu e rău, sau e una din cauzele răului. Dar Iuda n-a fost împins la rău de nimic rău din partea lui Iisus. În general omul nu e silit la rău de puterea lui Dumnezeu. Ci el se decide pentru rău în mod cu totul liber. Sau oamenii sînt mișcați la rău unul prin altul, fără a fi siliți de o forță care să le anuleze libertatea. De aceea nu pot pune vina la judecata din urmă pe Dumnezeu pentru răul săvîrșit de ei. Vor fi răspunzători exclusiv ei. Dar se vor acuza unii pe alții, pentru că s-au împins unii pe alții la rău, sau și-au dat pildă de rău. Însă aceasta nu-l va despovăra pe niciunul de răul acceptat dela ceilalți, deși unii vor fi arătați că au fost mai răi decît alții. Cu cît este cineva mai bun, se dovedește mai puternic față de ceea ce-l poate robi și deci mai aproape de Dumnezeu, sau mai plin de puterea Lui. Transcendența lui Dumnezeu e una cu deplina lui bunătate și libertate. Iar cum bunătatea e întotdeauna a cuiva, Dumnezeu e Subiectul personal a cărui libertate nu poate cădea pradă răului sau a ceea ce nu e cu adevărat bun.

^{556 b} Dacă nu libertatea oamenilor ar fi cauza păcatelor lor, n-ar fi drept să fie judecați. Chiar în faptul că se pîrăsc unii pe alții se arată conștienți despre libertatea ce o are fiecare din cei ce se pîrăsc.

Sfinții Varsanufie și Ioan

sfinților Părinți, auzind de apropierea unor tîlhari, vroiau să plece din mînăstire și au întrebat despre aceasta pe marele Bătrîn.

Răspunsul lui Varsanufie: Ne-am împărtășit de simțirea lucrării Stăpînului și iubitorului de oameni Dumnezeu, care ne-a izbăvit de toate necazurile și încercările. Drept aceea să nu ne îndoim nici acum că ne va izbăvi și apăra de orice rău. Să aruncăm deci asupra Lui toată gijja noastră (I Petru 5, 7) și toată nădejdea. Și oriunde v-ați afla, nu vă fie teamă de nici-un rău, prin rugăciunile sfinților. Stați tari în credința lui Hristos, cîntînd cu proorocul David: „Domnul este ajutorul meu și nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul” (Ps. 17, 6); și: „Domnul să te păzească pe tine de tot răul, să păzească Domnul sufletul tău: Domnul să păzească intrarea și ieșirea ta de acum și pînă în veac” (Ps. 120, 7-8). Luați seama să nu vadă oamenii că, avînd pe Dumnezeu, vă temeți de oameni. „Chiar de aș umbla în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești” (Ps. 22, 4). Spune sufletului care se îndoiește să aibă curaj. Domnul puterilor este cu noi, ajutorul nostru e Dumnezeul lui Iacob. Vă îmbrățișăm pe toți în Domnul, care zice: „Eu sînt, nu vă temeți” (Mt. 14, 27).

391. Întrebare către acelaș: Un frate oarecare auzind de răspunsul acesta, a spus aceluiăș Bătrîn: Mă rog ție avînd cineva încrederea aceasta trebuie să locuiască fără frică chiar într-un loc bîntuit de tîlhari?

Răspunsul lui Varsanufie: Totdeauna trebuie să ne încredem în Iisus că nu ne lasă să fim încercați peste puterea noastră (I Cor. 10, 13). Dar fiindcă ne-am învățat zicînd: „Rugați-vă, să nu intrați în ispită” (Mt. 26,41), nu

trebuie să ne aruncăm noi înșine în ea. Căci aceasta e o călcare a poruncii lui Dumnezeu, pentru că ne predăm noi înșine morții. Ci trebuie să ne păzim. Dar de locuim într-un loc pașnic și auzim despre o apropiere a tâlharilor nu trebuie să ne tulburăm, știind că avem pe Dumnezeu ca acoperământ. Căci Dumnezeu vede că nu ne-am aruncat noi înșine în încercare, nici n-am călcat porunca Lui, ci mai vîrtos o păzim pe aceasta, strigînd noaptea și ziua: „Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean" (Mt. 6, 13). Dacă deci, rugîndu-ne noi astfel, ne vine o încercare, sau o năvală a tâlharilor, să nu ne pierdem curajul, căci aceasta se întîmplă din îngăduința lui Dumnezeu spre probarea și spre folosul nostru. Și dacă e cu îngăduința Lui, să ne încredem în cuvîntul Apostolului care zice: „Credincios este Dumnezeu, care nu ne va lăsa pe noi să fim încercați peste ceea ce putem, ci odată cu ispita ne va aduce și scăparea, ca să putem răbda" (I Cor. 10. 13). De fapt, dacă din simpla auzire fugim dintr-un loc în altul, diavolul poate să nu ne lase să ne așezăm în nici-un loc. Dar cînd știm sigur despre un loc că e împreunat cu primejdii, trebuie să ne păzim de mai înainte, însă cînd locul e pașnic, dar pe neașteptate vine o încercare, Dumnezeu vede că pricina nu e dela noi și ne acopere după voia Lui. Căci este ispită dela noi și este din îngăduința lui Dumnezeu. Cea dela noi este spre vătămarea sufletului. Despre ea a spus Apostolul Iacob: „Nimenea ispitindu-se, să nu spună că dela Dumnezeu mă ispitesc. Căci Dumnezeu nu poate să fie ispitit de rele" (Iac. 1, 13). Dar cel ispitit cu îngăduința lui Dumnezeu, e ispitit spre folosul sufletului⁵⁵⁷. Căci i se

⁵⁵⁷ Ca să ispitească cineva pe altul la un rău, trebuie să fie el însuși ispitit de rău. Căci el pledează pentru acel rău, sau se arată el însuși îndrăgît de acel rău. Dumnezeu e însă mai presus de orice rău. Acesta e unul din aspectele transcendenței Lui: că nu poate simți în

Sfinții Varsanufie și Ioan

întîmplă omului spre probarea lui și „probarea duce pe om la nădejde. Iar nădejdea nu rușinează”, după cum s-a scris (Rom. 5, 4)⁵⁵⁸. Iar cel care nu e lăsat de rușine, este mîntuit în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

392. În t r e b a r e a aceluiaș către același s-a spus: „Probează-mă, Doamne, și mă ispitește” (Ps. 25,2); și iarăși: „Bucurați-vă cînd ajungeți în diferite ispite” (Iac. 1,2). Dar altă dată s-a spus: „Și nu ne duce pe noi în ispită” (Mt. 6,13); și iarăși: „Rugați-vă, ca să nu intrați în ispite” (Mt. 26,41). Dar acestea sînt contrare unele altora. Te rog arată-mi deosebirea ispitelor.

El ispita nici unui rău, adică nu poate simți că ar putea cădea sub puterea inferioară a răului, că ar putea luneca din puterea și libertatea Lui absolută. Căci răul reprezintă o dominare a cuiva de ceva care îi este inferior, cu luarea în stăpînire a libertății lui, deci o slăbiciune. Dumnezeu însă îngăduie ca ființele create să se ispitească între ele, sau de lucruri, sau să-și lase libertatea luată în stăpînire de forța inferioară a răului. Și el poate îngădui aceasta din pricina libertății cu care a înzestrat aceste ființe, a unei libertăți care poate să și renunțe la ea; dar și pentru că voește ca libertatea lor să se întărească și prin ea însăși. Căci omul are o libertate care se poate lăsa robită, care poate renunța mai mult sau mai puțin la ea. Dumnezeu a dat omului o libertate legată de ființa lui, lăsată să crească și ea însăși ca și ființa lui spre desăvîrșire sau spre unirea cu Dumnezeu. El a lăsat și omului demnitatea să se păstreze în libertate, să se întărească în ea. Omul poate spune: „Eu sînt liber cînd vreau să fiu liber”. Dar poate fi liber prin voința de a fi liber, pentru că are libertatea și ca dar legat de ființa lui (ontologic). Libertatea este și un dar, dar și o operă o lui. De aceea oricînd în viața pămîntească omul poate să-și piardă și să-și recîștige libertatea, însă pentru că libertatea absolută nu o are decît Dumnezeu, ființele create nu, o pot avea, menține și recîștiga decît în unire cu El.

⁵⁵⁸ Cine nu e întărit în libertate prin probele la care e supus, nu poate avea nădejdea că va fi membru al Împărăției fiilor lui Dumnezeu, cei liberi. Dar cine a ajuns prin probare la această nădejde, ea nu-l va rușina prin neîmplinirea ei.

Răspunsul lui Varsamufie: Cuvîntul: „Probează-mă, Doamne, și mă ispitește” e al omului care se luptă și cere să fie probat prin ispita venită cu îngăduința lui Dumnezeu. Dar îl spune cu gîndul să rabde necazul încercării. Căci răbdarea, cum s-a spus, îl duce pe om la probare și la celelalte bunătăți (Rom. 5,4). De aci răsare în chip sigur bucuria și sporirea. Căci voia celui ce se luptă nu conlucră (cu ispita), ci mai vîrtos se luptă împotriva ei și omul se predă osteneții, ca să nu fie biruit de ispită.

Iar cuvîntul: „Și nu ne duce pe noi în ispită” înseamnă: Să nu ne lași să fim ispitiți de voia noastră și de pofta noastră. Căci din căderea într-o astfel de ispită se naște moartea. Despre aceasta zice Mîntuitorul: „Rugați-vă, ca să nu cădeți în ispită” (Mt. 26, 13).

De aceea dreptul face amîndouă cererile. Pe de o parte cere să fie ispitit cu îngăduința lui Dumnezeu spre probare în vederea mîntuirii; pe de alta cere să nu fie ispitit de voia și de pofta sa spre pieirea sufletului.

393. Întrebare a aceluiaș: Cum pot să am frica de Dumnezeu neclintită în inima mea învîrtoșată? Apoi, cînd fac un lucru, încă înainte de a-l isprăvi, îmi mut mintea dela un lucru la altul, sub motivul, chipurile, al fricii de Dumnezeu. E bine oare aceasta, sau nu?

Răspuns: De voește cineva să aibă totdeauna neclintită frica lui Dumnezeu în inimă, el poate să învețe din pilda aceasta: Cînd voește cineva să călătorească, își ia în picioare încălțăminte. Căci Scriptura zice că „încălțămintele sînt semnul pregătirii” (Ef. 6, 14). Pe lîngă aceea s-a scris: „Gata am fost și nu m-am tulburat” (Ps. 118, 60). Cînd deci se știe cineva pe sine că are să facă un lucru, trebuie să înțeleagă prin pregătirea

Sfinții Varsanufie și Ioan

trupească pe cea duhovnicească și să-și ia încălțămintele duhovnicești, adică pregătirea prin frica de Dumnezeu și să cugete că toate trebuie să le facă cu frica lui Dumnezeu și să-și pregătească inima să cheme pe Dumnezeu ca să-i dăruiască frica Lui. Căci punându-și înaintea ochilor această frică în orice lucru ce are să-l facă, ea i se face neclintită ⁵⁵⁹.

Dar trebuie să luăm aminte să nu ne mutăm mintea dela lucrul ce ne stă în față la altul, luînd ca motiv frica de Dumnezeu. Căci acesta nu e drumul cel drept al Lui, ci o împrăștiere și o amăgire a vrăjmașului. Și în tot lucrul însemnat trebuie să ne silim să avem în noi frica lui Dumnezeu.

Dar trebuie să ne lipim și de sfinții Părinți și din vederile lor, din vorbirea lor, din suspinul lor și din viața lor frumoasă să ne umplem de pocăința cea după Dumnezeu. E ceva asemănător cu oile lui Iacob, care privind la nuielile din apă, zămisleau și nășteau după chipul lor pestriț (Fac. 30, 37-40). Astfel dacă întipărim în noi pildele lor, ca să ne folosim în acelaș fel de lucruri, nu vom întîrzia să pășim pe aceiași cale cu ei.

⁵⁵⁹ Frica de Dumnezeu e ca o încălțămintă care-l ajută pe om să pășească mereu pe calea voită de El. Numai ajutat neîncetat de ea, pășește mereu pe această cale, fără să se abată, fără să se oprească. Cel ce are neclintită în sine această frică nu trece dela un lucru la altul, nu iese din calea cea dreaptă a lui Dumnezeu, nu cade pradă împrăștierii gîndurilor. Frica de Dumnezeu s-a întipărit în el ca un far luminos ce nu se stinge niciodată și care nu e susținută numai de om, ci în care omul se află într-o însoțire continuă cu Dumnezeu. Mai bine zis e ca un cui care stă înfipt neîncetat în ființa noastră, fără să producă o îmbolnăvire a ei, ci mai degrabă o fixare în sănătate, unind ființa noastră cu Dumnezeu și făcînd pe Dumnezeu simțit prin străpungerea neconținută aci de El. Poate de aceea se spune că ea are ca efect „străpungerea inimii” (Fapte 2, 37).

394. *În t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : î m i v i n e d e m u l t e o r i a m i n t i r e a f r i c e i d e D u m n e z e u ș i î n d a t ă , g ă n d i n d u - m ă l a j u d e c a t ă , m ă s i m t c u p r i n s d e p o c ă i n ț ă . C u m t r e b u e s ă p r i m e s c a c e a s t ă a m i n t i r e ?*

R ă s p u n s : Oricînd îți vine amintirea sau străpungerea inimii pentru cele ce ai greșit întru știință sau neștiință, ia seama să nu-ți vină aceasta din lucrarea diavolului spre o osîndă mai mare. Și dacă întrebi: cum să o cunosc pe cea adevărată și pe cea din lucrarea diavolească, ascultă. Cînd îți vine o astfel de amintire și te silești sa te îndrepti prin fapte, este cea adevărată și prin ea ți se iartă păcatele. Dar cînd vezi că, străpuns de amintire, cazi în aceleași păcate, sau în ispite și mai rele, cunoscute să-ți fie că ea este o amintire adusă de vrăjmașul, care ți-o aruncă spre osîndirea sufletului ⁵⁶⁰. Iată că ți se fac vădite amîndouă căile. De te temi de osîndă, fugi de faptele ei.

395. *În t r e b a r e a a c e l u i a ș i : C ă n d e t i m p u l p o t r i v i t c a s ă - ț i a d u c i a m i n t e d e D u m n e z e u ș i d e f r i c a L u i , c a e l e s ă - ț i p r i c i n u i a s c ă s t r ă p u n g e r e a p e n t r u p ă c a t e ?*

R ă s p u n s : Focul are o fire fierbinte și cel ce voește să se folosească de el, nu-l aprinde totdeauna. Ci voește să-l țină ascuns, ca să-l aprindă și să se încălzească cînd vrea. Așa trebuie făcut și aci. Dar îndemnurile dela diavol intră și se seamănă cînd nu e vremea potrivită, luînd chipul fricii lui Dumnezeu, cu voința de a arunca pe cineva în întristare sau de a-i tulbura mintea, ca să nu se

⁵⁶⁰ Cînd amintirea păcatului te duce la pocăință, ea e dela Dumnezeu. Cînd te duce la repetarea păcatului, e dela diavolul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

ocupe cu cercetarea gândului, pe motivul lucrării ce-i stă în față. Căci acesta este și meșteșugul celor ce jefuesc casele oamenilor. Pentru că dacă nu-i află ocupați cu altele, nu pot să-i ia în stăpînire. Deci adu-ți aminte de Eclesiastul care zice: „Este o vreme pentru orice lucru” (Ecl. 3, 1). Și spune-ți: Voi face deocamdată ceea ce îmi stă în față cu frica lui Dumnezeu și apoi mă voi ocupa de gândul ce mi-a venit, nu cu înțelepciunea mea, ci cu puterea lui Dumnezeu care cercetează inimile și rărunchii noștri.

Să-ți fie timpul potrivit acesta: cel de dimineață și de seară spre cercetarea gândurilor, privind cum a trecut noaptea și ziua. Și de vezi vre-o greșeală, străduiește-te și o îndreaptă cu ajutorul lui Hristos⁵⁶¹.

396. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș : A d e s e o r i u i t a r e a c e - m i v i n e s l ă b e ș t e a m i n t i r e a c e l o r m a i m u l t e d i n g r e ș a l e l e m e l e . B a u n e o r i a m i n t i r e a l o r m i s e ș t e r g e c u d e s ă v î r ș i r e . C e s ă f a c ?

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : S ı n t u n i i o a m e n i n e - ș t i u t o r i d e c a r t e c a r e , ı n t e m e i u l u n e i ı n v o i e l i , a u ı m p r u - m u t a t l u c r u r i d e - a l e l o r u n o r o a m e n i c i n s t i ț i . A c e ș t i a ı n s u f l e ț i ț i d e c r e d i n ț a f ă ț ă d e ı n v o i a l a c u a c e i a , d a c ă a c e i a u i t ă d e v r e - u n l u c r u ı m p r u m u t a t l o r , l e s p u n : V ă v o m

⁵⁶¹ Abia acum se dă răspuns întrebării dacă e bine ca cineva, sub pretextul fricii de Dumnezeu, să treacă dela un lucru la altul și să nu-l facă pe nici unul cum trebuie. De fapt celui ocupat să facă un lucru bun, dacă-i vine deodată amintirea unui păcat trecut însoțită de frică și de întristare, e ca să-l oprească dela împlinirea aceluia lucru. De aceea Varsanufie îi fixează adresatului timpuri anumite pentru amintirea cu întristare a păcatului său. Omul trebuie să fie stăpîn pe gândurile sale, chiar cînd ele sînt bune, nu să se lase stăpînit ele. El trebuie să reglementeze timpul cînd să le dea intrare în minte, nelăsîndu-le să intre cînd vreau ele.

întoarce tot ce știți că vă datorăm. Poți tu afla vre-un debitor mai cinstit ca Dumnezeu, care să știe și cele ce nu I le-ai dat încă ? Încredințează-I deci Lui greșalele uitate și spune-I: „Stăpîne, pentru că și aceasta este o greșală că am uitat greșalele mele și numai Ție, cunoscătorului de oameni, Ti-am greșit în toate, iartă-mi-le toate, după iubirea Ta de oameni ⁵⁶². Căci în această se arată mărirea slavei Tale: în a nu le face celor păcătoși după păcatele lor ⁵⁶³. Iar Tu slăvit ești în veci. Amin”.

⁵⁶² Toate păcatele noastre le încredințăm așa zicînd lui Dumnezeu. Dacă le mărturisim, cerînd iertare pentru ele, nu le mai reține Dumnezeu în amintirea Lui. Dar multe nun le mai ținem minte și nu mai cerem să le scoată din amintirea Lui. Varsanufie însă spune că și pe acestea le scoate Dumnezeu din amintirea Lui, dacă-I cerem o iertare generală, fără să mai fim în stare să cerem iertarea lor specificată, întrucît le-am uitat. Dumnezeu și le amintește însă, nu pentru ca să le păstreze în amintirea Sa neiertate, ci pentru ca să le ierte în mod specificat. Căci ceace nu e iertat în mod specificat nu aduce din Dumnezeu o vindecare a urmei lăsată în om de orice greșală. Iertarea lui Dumnezeu nu e o absolvire juridică, ci o vindecare. Dumnezeu le are în Sine numai pentru că privește cu milă la urmele lăstate în noi de pacatele

calele noastre, se înțelege de cele de rare nu ne aducem aminte ca să le mărturisim, de cele care rămîn în noi ca niște rane ce supurează. Dar aceea ne vindecă de ele chiar și numai dacă strigăm către El ca să ne vindece în total de urmele lăstate în noi de toate păcatele. Dar vindecarea se face prin mila lui Dumnezeu care se revarsă în noi ca o miere, pentru că și noi prin strigarea noastră către El arătăm că nu mai suferim starea de împietrire egoistă a noastră, ci apelăm cu omenescul nostru dornic de ajutor la El.

Mai trebuie menționat că vindecarea aceasta are loc cu deosebire, prin preot, pentru că prin responsabilitatea lui mereu actuală față de păstoriți, întreținută de conștiința trimerii lui de către Dumnezeu, conștiință întreținută de har, poate să se comunice omului prin iertarea înțelegătoare ce i-o dă unită cu vindecarea, pentru că și credinciosul trezit prin responsabilitatea preotului la responsabilitatea sa în fața lui Dumnezeu, își trezește prin mărturisire

397. *Întrebare a aceluiaș: Cîte odată îmi smintesc de vre-un lucru și îndată mi se arată că mi-am smintit pe nedrept și aceasta mă rușinează. Este oare aceasta dela Dumnezeu spre îndreptarea mea, sau dela cel rău spre osîndă?*

Răspunsul lui Varsanufie: Dacă luăm seama la înțelesul răspunsului de mai înainte, vedem că și întrebarea aceasta își găsește deslegarea în el. Precum s-a spus, dacă nu dovedim prin fapte amintirea fricii lui Dumnezeu și străpungerea pricinuită de aceasta, ne osîndim, așa, dacă ne îndreptăm prin fapte, certarea ne este dela Dumnezeu spre mîntuirea noastră și nu prin lucrarea diavolului spre osîndirea noastră.

398. *Întrebare a aceluiaș către acelaș: Dacă pierd un lucru și, temîndu-mă de osîndire, nu osîndesc pe cineva că ar avea acel lucru, dar îl bănuiesc, e nepotrivit să cercetez dacă-l are cu adevărat? Căci nu suport să-l pierd.*

Răspunsul lui Varsanufie: Nu e nepotrivit să cercetezi dacă are acel lucru. Dar dacă s-ar dovedi că-l are, sa nu cauți să-l rușinezi. Ci mulțumește-te să recîștigi acel lucru.

omenescul său dornic de a se elibera de învîrtoșarea și nepăsarea stării sale păcătoase.

⁵⁶³ Slava lui Dumnezeu se arată în mila Lui eficientă. Cine e mare, e milos. Dar cu cît e cineva mai milos, cu atît poate schimba mai mult pe oameni. Mila e puterea eficientă pe planul spiritual.

399. *În t r e b a r e și rugăminte: Un mirean iubitor de Hristos a destăinuit aceluiaș Bătrîn greșalele sale și s-a rugat pentru iertarea lor. Iar Bătrînul răspunzînd, i-a spus:*

Cel ce-și descopere păcatele sale, capătă iertarea de ele ⁵⁶⁴, după Scriptura care zice: „Spune tu întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi” (îs. 43,26); și iarăși: „Zis-am: mărturisi-voi împotriva mea fărădelegea mea Domnului și Tu ai iertat necredința inimii mele” (Ps. 31, 5). Să ne păzim, frate, însă de aci înainte. Căci cele de pînă acum ni le-a iertat Dumnezeu.

400. *În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș Bătrîn: Spune-mi. Părinte, cum se face că sufletul meu nu plînge, măcar că are multe răni?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Cel ce simte ce-a pierdut, vrea să plîngă ce a pierdut. Și cel ce dorește un lucru, ia asupra lui multe călătorii și necazuri, în stăruința de a dobîndi lucrul dorit.

401. *În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș Bătrîn: De vrea cineva să facă un lucru bun pentru cîștigul său din*

⁵⁶⁴ „Se îndreptează de ele”. Nu e numai o iertare a lor, ci și o îndreptare a omului ca să poată sa nu le mai săvîrșească. Mărturisirea păcatelor e condiția fundamentală pentru îndreptarea omului de ele. Prin mărturisirea lor i se sensibilizează inima din învîrtoșarea și superficialitatea care o făcea să se complacă în rău. Începe vindecarea omului datorită unei lucrări a lui Dumnezeu, care se produce prin cuvîntul ce i se spune de vre-un credincios, dar mai ales de preot, trăitor continuu al responsabilității sale pentru oameni în fața lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

altă dorință a lui, i se socotește aceasta oare spre dreptate?

Răspunsul lui Varsanufie. Știm că dacă postește cineva amestecînd în postirea lui ceva voit de el, sau căuțînd slava omenească și vre-un cîștig din ea, postirea aceasta face scîrbă lui Dumnezeu. Căci și Israelii posteau, dar pentru că săvîrșeau nedreptatea în zilele de post și împlineau voile lor, Dumnezeu i-a osîndit prin prorocul Isaia, zicînd: „Nu acest post l-am ales Eu” (Is. 58, 5). Așa și aci. Tot lucrul bun care nu e făcut din singura iubire a lui Dumnezeu, ci are amestecat în el voia proprie, e spurcat și respins de Dumnezeu⁵⁶⁵. Aceasta se poate cunoaște și din legea dumnezească. Căci zice: „Să nu semeni în ogorul tău sămînță amestecată. Nici să-ți faci haina din in și din lînă” (A doua lege 22, 9—11). Și dacă vrem să vedem că aceasta s-a spus despre fapte, Eclesiastul o tîlcuește aceasta, zicînd: „Hainele tale să fie pururea albe” (Ecl. 9, 8). Prin aceasta arată că fapta trebuie să fie totdeauna curată. Dacă deci ceace se săvîrșeste are ceva din voia celui ce o săvîrșește, fapta s-a

⁵⁶⁵ Fapta bună făcută din vre-un interes personal, sau spre slava deșartă, e întinată de egoism și urmărește mai degrabă înșelarea oamenilor. De aceea e numai la aparență bună. La un moment dat, masca va fi dată jos și se va arata chipul hidos al celui fardat. Dumnezeu ne vrea renunțînd total la noi înșine din dragostea adevărată față de El și de semenii. Numai prin aceasta ne unim real cu El și cu semenii. Numai prin aceasta nu mai rămînem ascunși semenilor și nu mai reprezentăm o primejdie pentru ei cu atît mai mare cu cît e mai mascată. Dar numai cel ce se dăruiește astfel, se și realizează ca om adevărat. Numai omul deschis și lucrător pentru altul și pentru Dumnezeu, în care se pot uni toți, ca în lubitorul tuturor, e omul deplin și drept desvoltat, nestrîmbat, neînchis în neputințele lui. Dumnezeu cel atotbun nu poate intra în omul mîndru, căci aceasta ar însemna să-l facă și pe el bun și deschis. Dar acesta nu acceptă așa ceva. Și cu sila nu poate fi făcut cineva bun.

întinat și nu este plăcută lui Dumnezeu. Dar și Domnul a spus despre fapte ucenicilor Săi: „Păziți-vă de proorocii mincinoși care vin la voi îmbrăcați în piei de oaie, dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. Din roadele lor îi veți cunoaște pe ei" (Mt. 7, 15-16). Să ne e străduim deci să nu facem pentru nimic altceva lucrul lui Dumnezeu, decît numai pentru Dumnezeu ⁵⁶⁶. Dacă nu e făcut astfel, nu are Dumnezeu nevoie de noi, ca să fie făcut prin noi ⁵⁶⁷. Căci nu-I lipsește lui Dumnezeu altceva prin care să se săvîrșească în chip neîntinat lucrul Lui. Săvîrșind deci binele, să veghem ca nu cumva să ne facem nefolositoare osteneala din pricină că ținem să ne facem voia noastră.

402. În t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Deși sînt mai tîrzielnic la învățătura, învăț totuși mai repede psalmii. Oare îmi vine aceeaș dela draci?

Răspunsul lui Varsamufie: Toate cîte ți le îngăduie Dumnezeu să le înveți, învață-le cu smerenie. Căci învă-

⁵⁶⁶ Cînd facem un lucru pentru Dumnezeu, îl facem cu adevărat pentru alții. Căci Dumnezeu le îndreaptă pe toate spre oameni. Atunci slujim lucrării Lui pentru mîntuirea, pentru fericirea veșnică a oamenilor. Dacă facem ceva pentru oameni, cu excluderea lui Dumnezeu, nu-i ajutăm să ajungă la fericirea adevărată, căci le închidem calea spre Dumnezeu.

⁵⁶⁷ Dacă Dumnezeu se folosește de noi pentru o faptă bună, e nu pentru că are nevoie de noi ca ea să se facă, ci pentru că vrea ca noi înșine să devenim buni prin lucrarea faptelor bune. Căci fapta nu e despărțită de om. Ea se întipărește în primul rînd în cel ce o face. Desigur prin aceasta se fac buni și cei cărora le facem fapte, aceste. Nimenea nu se mîntuește în izolare. Dar găsește Dumnezeu și pe alții prin care să se împlinească binele. În bine ne deschidem semenilor și lui Dumnezeu, izvorul binelui și al iubirii față de toți oamenii, în bine ne transcendent împreună cu ceilalți spre Dumnezeu și ne înfilnim în El, eliberați de forțele ce ne trag în jos, ne dezbină și ne robesc.

Sfinții Varsanufie și Ioan

țarea cu ușurință a cuvintelor lui Dumnezeu nu vine dela diavol, ci e o sămînță a lui Dumnezeu. Dar dacă cineva nu e cu gîndul la Dumnezeu, își seamănă și vrăjmașul neghina lui (Mt. 13, 25). Iar de vrei să-ți smerești gîndul, spune-i pilda: „De primește cineva dela Stăpînul un număr de arginți ca slugile acelea (Mt. 25, 14) și nu cîștigă cu ei și nu-i înmulțește ce va păți ?” Și-ți va răspunde: „Ca sluga aceea, care a îngropat argintul stăpînului său”. Drept urmare, spune-i: „Deci nu te mîndri că ai umplut văzduhul cu vorbe neroditoare. Căci ele sînt spre osînda mea”⁵⁶⁸.

403. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : D a c ă b i n e l e e s t e d e l a D u m n e z e u , d a r s - a d a t ș i p ă c ă t o ș i l o r , p e n t r u c e s - a d a t ș i a c e s t o r a ?

R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : Toată darea cea bună e vădit că e dela Dumnezeu (Iac. 1, 17). Căci El fiind bun, toate cele bune vin dela El: celor drepti ca unora ce sînt vrednici, iar celor păcătoși, ca făcîndu-li-se bine să vină la pocăință. Căci spune dumnezeescul Pavel: „Eu sînt cel dintîi dintre păcătoși, dar am fost miluit, ca Hristos să-și

⁵⁶⁸ Orice ar reuși să înfăptuiască omul, să nu uite că o face pe temeiul unui dar primit dela Dumnezeu. Deci să păzească smerenia. Pe de altă parte nici să nu îngroape darul primit, ci să-l înmulțească spre creșterea sa și a altora către Împărăția lui Dumnezeu. Să nu-l îngroape în pămînt sau, dacă e vorba nu de bunuri materiale, ci de un dar al minții, să nu-l risipească în vorbe neroditoare împrăstiate în aer, fără nici-un folos nici pentru sine nici pentru alții. Să ia aminte și mai mult să nu risipească asemenea vorbe pentru vătămarea altora. Căci orice dar implică și o răspundere pentru buna lui folosire și sporire. Cu cît mai mare e darul, cu atît mai mare e răspunderea. Căci poate face cu atît mai mult bine sau cu atît mai mult rău. În cazul din urmă darul îți devine prilej de osîndă.

arate întâi în mine toată îndelunga Lui răbdare" (I Tim. 1,15-16).

404. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : C u m s e p o a t e m u l ȕ m i c u v r e d n i c i e l u i D u m n e z e u .*

R ă s p u n s : Cînd oamenii, care nu sînt nimic, dau cuiva un lucru cît de mic, sau îl scapă pe el din niscai necazuri grele, acela le mărturisește mulțumirea și vestește tuturor binele ce i s-a făcut. Cu cît mai mult și cu ce gură nu trebuie să-I mulțumim noi lui Dumnezeu, care pururea ne umple de bunătate. Căci întâi ne-a creat, apoi ne dăruiește ajutorul Său împotriva vrăjmașilor, înțelepciunea inimii, sănătatea trupului, lumina ochilor, suflarea vieții și, ceea ce-i mai mult decît toate, timp de pocăință și puțința de a primi Trupul și Sângele Lui spre iertarea păcatelor și întărirea inimii. Căci „pîinea întărește inima omului" (Ps. 103, 17). Și dacă cineva a socotit că aceasta s-a zis despre pîinea materială, pentru ce zice iarăși Duhul că „nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul ce iese din gura lui Dumnezeu" (A doua lege, 8, 3)?

Dar dacă oamenii își răsplătesc și-și mulțumesc pentru lucruri materiale și stricăcioase, ce putem da în schimb Celui ce s-a răstignit pentru noi, dacă vrem să-I dăm și noi ceva în schimb? Trebuie să îndurăm pînă la moarte pentru El. Nu e greu deci să înțelegi mulțumirea datorată lui Dumnezeu de oameni, mai ales de cei păcătoși, odată ce El a murit pentru noi. Dacă vrei să-i mulțumești unui om închis pentru tine, peste puterile tale nu trebuie cu cît mai mult să-I mulțumești Celui ce a murit pentru tine? S-o știi aceasta, că niciodată nu ajungem să-I mulțumim după vrednicie. Totuși să-I mulțumim după puterea noastră atît cu gura cît și cu mîinile. Și prin iubirea Lui de

Sfinții Varsanufie și Ioan

oameni ne va lua în seamă și ne va număra împreună cu văduva aceea pentru cei doi bănuți ai ei. (Mc. 12,42)⁵⁶⁹.

Acestea să fie spuse despre păcătoși. Căci dreptii chiar de sînt tăiați în bucăți și omorîți aduc prisos de mulțumită, după Sf. Apostol care zice: „în toate mulțumiți” (I Tes. 5, 18), se înțelege lui Dumnezeu. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

*405. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș B ă t r ı n :
Oare e cu puțință ca dracii să facă bine cuiva ? Și cum se
arată că binele acela e drăcesc ? Și care e deosebirea
între el și binele dumnezeesc?*

*R ă s p u n s u l l u i V a r s a n u f i e : Se întîmplă să se
creadă că poate veni cuiva un bine dela cel rău spre
amăgirea lui. Dar tot binele care vine dela diavol spre
înșelarea omului, cercetat cu deamănuntul, se dovedește
un lucru prefăcut. Căci este mincinos și adevăr nu se află*

⁵⁶⁹ Mai presus de toate semnele de dragoste ale lui Dumnezeu față de noi, Varsanufie vede faptul că El s-a făcut om ca să moară pentru noi. Dacă nu știm cum să-i mulțumim unui om care ar primi moartea pentru noi cu cîțiva ani mai devreme, ca să ne lungască nouă cu cîțiva ani viața pămîntească cu cît mai mult nu trebuie să-I mulțumim Celui ce a primit să moară cînd putea să nu moară nicidecum, iar prin aceasta ne-a asigurat viața veșnică ? Ba mai mult, cînd prin mulțumirea noastră, deși atît de neînsemnată, îl facem să ne iubească și mai mult, bucurîndu-se de neînsemnata noastră iubire ca de un mijloc prin care noi înșine ne deschidem fericirii ce vrea să ne-o dea ?

Dacă pornirea spre mulțumire e sădită în noi ca un mijloc de unire între noi și de bucurie a unora de alții, de ce ar fi greu să folosim această pornire sădită în noi de El, față de El însuși, ca să ne încălzim viața proprie și să-I facem bucurie și Lui ? Și în aceasta se arată trăsătura existențială, caldă, vie și de viața făcătoare a relației între noi și Dumnezeu, care umple atît de mult cultul public al Bisericii și rugăciunile noastre private.

în el, precum dovedește sfârșitul ultim la care ajunge. Căci sfârșitul luminii lui este întunecul ⁵⁷⁰, după Apostolul care vorbește despre îngerii diavolului care se prefac în slujitori ai dreptății, dar „al căror sfârșit e după faptele lor” (II Cor. 11, 14-15); sau după Mîntuitorul care zice: „Din roadele lor îi veți cunoaște pe ei” (Mt. 7, 16). Dacă cercetezi întru cunoștință și cu dreaptă socoteală (cu discernămînt), vei afla, neîndoielnic, că în binele socotit dela diavolul, nu e nici-o urmă de bine, ci sau slavă deșartă, sau tulburare, sau altceva de felul acesta ⁵⁷¹. Binele lui Dumnezeu sporește pururea lumina și smerenia inimii și duce pe om la liniște. Deci dacă din neștiință cădem sub vre-o amăgire a celui viclean, dar pe urmă descoperim ispita, să ne întoarcem noi înșine și să alergăm la Cel ce poate să alunge ispita. Dar trebuie să știm că unii cunosc îndată, dela început, deosebirea, însă cei păcătoși numai din sfârșitul la care se ajunge prin ispită, așa cum un aurar încercat, primind un giuvaer,

⁵⁷⁰ Cel rău ia masca binelui pentru a înșela pe cel căruia vrea să-i facă rău, sau ca să-l atragă la rău, amăgindu-l că-l atrage la bine. Dar dacă scopul lui e răul, după ce a reușit să facă rău cuiva, sau l-a atras la rău, lapădă masca binelui, iar cel care a fost amăgit de masca binelui, vede răul ce i s-a făcut, sau la care a fost atras. Și fie că se lasă de răul la care a fost îndemnat, fie că rămâne în el, dacă s-a îndulcit de el, își dă seama că e rău. Sînt unii necredincioși care pretind că fac bine, dar îl fac din mîndrie și ca să atragă și pe alții la necredință. E un alt rău mascat în bine. Dar răul își lapădă după o vreme masca pentru că nu poate să se acopre multă vreme. Iar pentru cei ce au putere de discernămînt răul nici nu se poate masca în mod desăvârșit.

⁵⁷¹ În binele adevărat, izvorîtor din Dumnezeu, totul e clar, curat și sincer. Și așa îl face și pe omul prin care se împlinește și în care se imprimă. Binele părut, dimpotrivă, îl face pe om întortochiat, tulburat, neliniștit, prefăcut, căutător de cărări strîmbe, de laturi întunecate. Prin el nu se realizează omul adevărat, drept, străveziu, luminos.

Sfinții Varsanufie și Ioan

poate spune înainte de a-l proba în foc că e aur, pe când cel neîncercat nu află aceasta decît după ce-l probează în foc.

406. *Î n t r e b a r e: Cînd se dă pe fată binele socotit că vine dela draci, spune-mi cum poate scăpa cineva de primejdia lui?*

R ă s p u n s: Trebuie să socotim totdeauna cele bune ca bune. Dar dacă se dovedește că ceea ce pare bun, e rău, trebuie respins. Iată o pildă: De vede cineva o mîncare și o socotește bună, dar gustînd-o, află că e amară și o lapădă îndată din gură și se îngreșoșează de ea din pricina amărăciunii, fie că e nucă, sau migdală, sau altceva, nu e vinovat pentru gustare. Dar dacă descoperind amărăciunea, stăruie a o mînca, umplîndu-și stomacul de amărăciunea ei, se face vinovat de fapta lui. Așa și aci. Dacă diavolul și-a bătut joc de om și acesta află și spune: „Stăpîne, cel rău și-a bătut joc de mine, iartă-mă”, Domnul îl iartă. Căci e milostiv. Și să știi, iubitele, că Dumnezeu nu lasă pe cineva să fie ispitit peste puterea lui (I Cor. 10, 13). În toate să-I înfățișăm Lui cererea noastră, și El ne va ajuta să deosebim binele adevărat de ceea ce pare bine. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

407. *Î n t r e b a r e: Dacă un lucru îmi pare după Dumnezeu, dar un gînd contrar se împotrivesc, împiedicîndu-mă să-l fac ca nefiind bun, cum pot cunoaște de e cu adevărat bun?*

R ă s p u n s: Dacă lucrul ți se pare că e după Dumnezeu, dar i se împotrivesc un gînd contrar, se poate cunoaște din aceasta dacă este cu adevărat după Dumnezeu: dacă rugîndu-ne, inima noastră se alipește cu

tărie de acest lucru și încrederea ei sporește în loc să scadă, atunci fie că gândul contrar stăruie să ne necăjească, fie că nu, să știm că lucrul este după Dumnezeu. Căci împotrivirea față de acest bine ne necăjește din pisma diavolului. Dar binele se face și mai vădit prin rugăciune. Iar dacă binele acela e numai părut și ni s-a strecurat de diavol, care se împotrivește și față de el, atunci și ceea ce pare bine scade în arătarea lui ca bine, dar scade și împotrivirea vrăjmașului față de el. Căci vrăjmașul produce părerea că se opune chiar gândului strecurat de el, ca prin aceasta să ne amăgească să-l socotim drept bine ⁵⁷².

408. Întrebare a aceluiaș: Deci ce urmează? Când binele se face fără necaz, nu este după Dumnezeu sau când mi s-a întâmplat să fac un mic bine fără să mă fi necăjit vre-un gând, oare l-am făcut la vremea nepotrivită și nu place lui Dumnezeu ceea ce s-a făcut? Luminează-mi, te rog, Părinte, inima !

Răspuns: Dacă făcînd cineva un bine, n-a avut vre-un gând care să-l necăjească, nu trebuie să creadă că va rămînea fără vre-un necaz. Fiindcă tot binele se înșiră pe calea spre Dumnezeu și nu minte Cel ce zice: „Strîmtă și plină de necazuri e calea ce duce la viață" (Mt. 7, 14) ⁵⁷³. Căci chiar dacă nu se ivește vre-un necaz în vremea

⁵⁷² În ultima instanță rugăciunea făcută cu seriozitate ne dă putința să decidem dacă un lucru pe care vrem să-l facem e de la Dumnezeu și trebuie să-l facem sau nu. Ea ne scoate din îndoiala dacă un gând e cu adevărat dela Dumnezeu, sau e numai la aparență dela El.

⁵⁷³ În două feluri se întărește omul care face binele: prin faptul că-l face și prin faptul că rabdă cu tărie necazul pentru că-l face. Căci atît dela diavol, cît și din slăbiciunea întipărită în noi și în alții se ivește împotrivire față de, binele ce vrem să-l facem sau l-am făcut (pentru a ne trage îndărăt).

Sfinții Varsanufie și Ioan

săvârșirii binelui, e de trebuință să fie necăjit omul după aceea. Iar când face cineva binele cu râvnă, nu simte necazul, dar nici nu se poate zice că nu-l trăește, pentru că necazul ia multe chipuri. Căci dacă vrem să privim lucrul acesta mai amănunțit, vedem necazul fie ascuns în slava deșartă - căci și aceasta tine de necazuri - fie într-o persoană care ne împiedică să-l vedem (sau să facem acel bine) fie în faptul că după aceea avem nevoie de lucrurile date de noi prin binefacerea săvârșită ⁵⁷⁴. Fiindcă neavîndu-le la îndemînă, ne întoarcem spre părerea de rău. Și iată că nu lipsește gîndul care ne necăjește. Deci nu trebuie să avem siguranța înainte de vreme. Pentru că pe cei neînțelepți îi așteaptă necazul și după aceea. Deci fii totdeauna înțelept și așteaptă mereu necazul. Căci zice: „M-am pregătit și n-am fost tulburat” (Ps. 18, 60). Și fericit este cel ce are totdeauna înaintea ochilor gîndul că „a lui Dumnezeu este pămîntul și plinirea lui” (Ps. 23, 1) și cugetă că puternic este El ca să rînduiască precum voește cele ale robilor Săi. Unuia ca acesta nu-i pare rău de cele dăruite. Și dacă ne vine necazul, știm că spre cercarea noastră îl îngăduie Dumnezeu. Pentru că niciodată nu trece cu vederea pe cei ce se tem de El; mai ales pe cei ce lucrează pentru numele Lui.

409. *Î n t r e b a r e: Oare gîndește omul la vre-un bine din propria sa voie?*

⁵⁷⁴ Necazul împreună cu binele ce-l facem poate fi și el mascat în slava deșartă, sau în convorbirea lăudăroasă despre el cu vre-o persoană, etc. Sînt forme care nu ne necăjesc, dar nici nu ne lasă să înaităm prin binele săvârșit. Numai dacă ne-am încorda și în lupta de a depărta aceste umbre păcătoase dela bine, ne-am întări cu adevărat, sau am înainta în libertatea noastră adevărată de rău, în omul deplin autentic.

Răspuns: Se întâmplă de multe ori ca cineva să gîndească la vre-un bine din mișcarea gîndului său natural. Dar și acesta trebuie pus în seama lui Dumnezeu. Căci firea e făptura lui Dumnezeu. Și trebuie să știm ca nu ducem acest bine la sfîrșit, decît prin porunca lui Dumnezeu. Căci cînd o punem pe aceasta înaintea ochilor, atunci se întărește prin ea inima noastră ca să împlinească binele ⁵⁷⁵.

410. *Întrebare:* Cînd fac vre-un bine, cum trebuie să-mi smeresc cugetul? Și cum voi susține în mine disprețuirea mea odată ce am făcut binele ?

Răspuns: Pentru a-ți smeri cugetul, cînd ai făcut tot binele și ai păzit toate poruncile, adu-ți aminte de Cel ce a spus: „Cînd veți fi făcut toate acestea, spuneți că slugi netrebnice sîntem, căci ceeace eram datori să facem am făcut" (Lc. 17, 10). Cu atît mai mult trebuie să-l smerim cînd încă n-am ajuns să împlinim nici măcar o singură poruncă. Și trebuie să fim cu grije totdeauna la ceeace n-am împlinit și pentru toată fapta bună să ne disprețuim, zicînd: „Nu știu dacă ea place lui Dumnezeu" (Pateric, Agaton, 29). De fapt, a face voia lui Dumnezeu într-o faptă e un lucru mare. Dar e cu mult mai mare a o împlini în teorie. Căci aceasta constă în împlinirea tuturor poruncilor ⁵⁷⁶. A face voia lui Dumnezeu într-o faptă este

⁵⁷⁵ Conștiința de Dumnezeu și cunoștința unor porunci date de El ne întărește în a duce la împlinire o aspirație spre bine sădită în firea noastră. Căci această împlinire cere un efort, pe care nu-l dă ușor firea noastră slăbită. Bunele intenții sînt încă departe de împlinirea lor. Între a dori să fii stăpîn pe tine și a ajunge slăpîn e o distanță mare.

⁵⁷⁶ Ed. Volos comentînd cuvîntul de mai sus că „n-am ajuns să împlinim nici măcar o singură poruncă", zice: „Poate că n-am ajuns să o împlinim după toate împrejurările ce țin de persoană, de loc, de

Sfinții Varsanufie și Ioan

numai o parte și încă foarte mică din împlinirea ei. De aceea a spus Apostolul: „Cele dinapoi uitându-le și spre cele dinainte întinzându-mă" (Filip. 3,13). Deci câtă vreme cineva se întinde, nu se oprește, ci totdeauna se vede pe sine neajuns la țintă și înaintînd spre ea. Căci el însuși a zis: „Cîți sîntem desăvîrșiți, aceasta s-o gîndim" (Filip. 3,18): să înaintăm ⁵⁷⁷. Dar a mai spus și aceasta: „Și dacă gîndiți și altceva, Dumnezeu vă va descoperi și aceea" (Filip. 3, 15) ⁵⁷⁸.

411. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș i : C î n d p ă z e s c o p o r u n c ă , c u m p o t s c ă p a d e m î n d r i e , c a s ă - m i d a u s e a m a c ă c h i a r d a c ă a m s ă v î r ș i t u n b i n e , s î n t s t r ă i n d e e l ?*

R ă s p u n s : Frate, faptele bune trebuie să le socotim ca bune și să alergăm spre ele ca bune. Nu trebuie să ținem binele ca rău decît cînd nu face cineva binele după cum îi place lui Dumnezeu. Și acesta se face rău din pricina lipsei de discernămînt (de dreaptă socoteală) a celui ce-l face. Trebuie ca omul să se străduiască să facă totdeauna binele și atunci celui lipsit de putere i se dă prin harul lui Dumnezeu să-l facă cu frica lui Dumnezeu. Iar cînd se

timp, de cauză și în mod desăvîrșit și cu toată rîvna". Fiecare poruncă a lui Dumnezeu exprimă voia Lui întregă referitoare la toată creațiunea. Numai El o poate împlini pe aceasta întregă. O împlinire întregă a ei ar însemna o identificare deplină a noastră cu El. Dar noi înaintăm continuu în a împlini tot mai deplin voia Lui.

⁵⁷⁷ A fi desăvîrșit, înseamnă, după Sf. Ap. Pavel, a tinde mereu mai sus. Aceasta e desăvîrșirea omului: tensiunea continuă, neoprirea, nelunecarea în jos. E desăvîrșirea în mers, cu privirea continuă la ținta finală. În aceasta avem experiența lui Dumnezeu Cel mereu transcendent, spre care ne transcendem neîncetat, după Sf. Grigore de Nisa.

⁵⁷⁸ Chiar Sf. Pavel admitea că ar mai putea gîndi cineva și altceva și de aceea nu se încumeta să-l lămurească în privința aceea, ci nădăjduiește că-l va lumina Dumnezeu.

face binele prin tine, mulțumește Dătătorului celor bune, ca Celui al căruia este binele. Iar pe tine disprețuește-te, zicînd: „Dacă aș fi ajutat și eu la împlinirea lucrului acesta, aș fi fost și eu părtaș la bine”. Și atunci te vei vedea rugîndu-te lui Dumnezeu cu străpungerea inimii ca să te învrednicească de binele făcut prin tine ⁵⁷⁹.

412. *În t r e b a r e a a c e l u i a ș c ă t r e a c e l a ș : D a c ă m i se întâmplă să dovedesc îndelungă răbdare în vre-un lucru, mă cuprinde gîndul mîndriei. Ce trebuie să cuget în acest caz ?*

R ă s p u n s : Ți-am spus înainte că de ți se întîmplă să faci vre-un bine, trebuie să știi că acesta este un dar al lui Dumnezeu din pricina bunătății Lui. Căci El pe toți îi miluește. Dar ia seama la tine ca nu cumva pentru slăbiciunea ta să pierzi mila făcută de El cu tine, care se face cu toți păcătoșii. Dacă deci El a dat în chip bun, să nu pierzi ceeace ți s-a dat în chip rău ⁵⁸⁰. Iar chipul

⁵⁷⁹ Sînt date patru momente în împlinirea binelui: a) străduiește-te să-l faci; b) cere lui Dumnezeu puterea să-l faci; c) cînd s-a făcut, mulțumește lui Dumnezeu că s-a făcut și nu te socoti pe tine că l-ai făcut; d) făcînd așa, rugăciunea plină de smerenie și de căința pentru gîndul de slavă ce ți-a venit te face și pe tine părtaș la binele făcut prin tine. Prin străduință și cerere de ajutor ajungem la împlinirea binelui prin noi dar nu de către noi; prin rugăciunea cu mulțumire, cu smerenie și cu căință pentru gîndul de slavă ce ne-a venit, sîntem făcuți și noi părtași la binele făcut prin noi. Străduința și cererea de ajutor, atîta dăm noi. Rugăciunea de mulțumire cu smerenie și cu căință ne oprește să ne mîndrim ca și cînd noi am fi făcut binele. Și deci numai prin aceasta ne facem și noi părtași de binele făcut, sau ne facem și noi buni.

⁵⁸⁰ Se repetă ce s-a spus în scrisoarea dinainte: Dumnezeu a putut face un bine prin tine, cum dealtfel poate face prin toți păcătoșii. Căci orice bine ce se face vine dela El. Dar dacă-ți atribui binele făcut prin tine (ca printr-un agent fizic), ție, tu nu te faci părtaș de el,

Sfinții Varsanufie și Ioan

pierderii lucrului este acesta: a te lăuda pe tine că ai avut îndelungă răbdare și în a uita de Dumnezeu care a făcut binele. Prin aceasta nu numai că pierzi binele, ci-ți pricinuește osîndă, îndrăznind să pui pe seama ta aceea pentru care trebuie să înalți mai degrabă mulțumită iubitorului de oameni Dumnezeu. Căci zice Apostolul: „Ce ai ce n-ai luat? Iar dacă ai luat, ce te lauzi ca și cînd n-ai luat?” (I Cor. 4,7). Iar gîndului ce te laudă pentru ori și ce fel de lucru, spune-i că cei ce plutesc pe mare, chiar dacă li se întîmplă să se bucure de liniște, sînt încă pe mare și trebuie să se aștepte încă la furtună, la primejdie și la sfîrșirea corăbiei. Căci scurta liniște nu-i asigură împotriva acestora. Numai atunci vor fi asigurați cînd vor intra în port. Ba mulți au văzut corăbiile sfârșimate chiar la intrarea în port. Așa și păcătosul, cîtă vreme este în lume, trebuie să tremure totdeauna de teama scufundării. Nu te lăsa niciodată amăgit, ca să crezi gîndului ce te laudă pentru fapta bună. Căci binele este al lui Dumnezeu și nu trebuie să ne încredem că va rămînea cu noi, dată fiind negrija noastră. Și atunci cum vom îndrăzni să ne înălțăm în cuget ?

413. *Î n t r e b a r e: Dacă spun gîndului pentru a-l smeri, că îndelunga răbdare nu mi-a venit nici ea de la Dumnezeu, ci dela cel viclean, ca să mă împingă la*

ci îi rămîi exterior. Mîndria te înstrăinează de binele făcut prin tine. Numai prin conștiința întîlnirii tale cu Dumnezeu și păstrînd această legătură cu El, te unești și tu ca subiect cu Dumnezeu, Subiectul suprem al binelui. Ruperea de Dumnezeu te face nepărtaș la bunătatea Lui, face binele neasimilat persoanei tale. Afirmarea individualistă nu are în ea nimic bun, fiind rodul egoismului. Mîndria izolează și prin aceasta alungă tot binele. Căci binele înfăptuiește comuniunea cu toți, sau bunătatea e una cu comuniunea cu toți în Dumnezeu.

mîndrie, nu mîniu prin aceasta pe Dumnezeu., dat fiind ca toate cele bune vin dela Dumnezeu?

R ă s p u n s: Nu e rău să zici că aceasta nu e dela Dumnezeu. Căci nu se mînie Dumnezeu de aceasta, pentru că o spui spre nimicirea gîndului rău. De fapt și oarecare dintre sfinți a spus unora care au venit la el să-l vadă despre măgarul lor mort pe cale (Pateric, Antonie, 12). Iar aceia minunîndu-se și întrebîndu-l de unde știe aceasta, el le-a răspuns: „Dracii mi-au spus-o”, deși cunoștința a ceea ce se întîmplase i-a venit dela Dumnezeu. Dar a spus-o aceasta spre folosul aceloră ⁵⁸¹. Și n-a mîniat pe Dumnezeu.

414. *Î n t r e b a r e:* *Dacă se întîmplă celui păcătos să aibă vedenii nu trebuie să creadă nicidecum că sînt dela Dumnezeu ?*

R ă s p u n s: Cînd se întîmplă aceasta unui păcătos, e vădit că e dela dracii cei vicleni, ca să amăgească nenorocitul suflet spre pieire. Deci nu trebuie să creadă nici-odată acestora, ci să-și cunoască păcatele sale și slăbiciunea sa și să viețuiască totdeauna în frică și cutremur.

415. *Î n t r e b a r e:* *Oare și cînd se arată în chipul Stăpînului Hristos trebuie să ne întoarcem fața dela ele ?*

R ă s p u n s: Cu atît mai mult trebuie să ne întoarcem atunci ochii dela viclenia și înșelăciunea lor și să le dăm

⁵⁸¹ A spus-o aceasta ca să nu fie ispitit de mîndria că e în comunicare atît de strînsa cu Dumnezeu încît El îi spune lucruri ce se petrec la distanță. A spus „dela draci”, ca să arate că aceia își pot adaugă ispita lor la aceasta vesteire.

Sfinții Varsanufie și Ioan

anatemii. Să nu te lași, frate, niciodată amăgit de această lucrare drăcească. Sfinții au parte de vederi dumnezeiești, dar totdeauna lor le premerge liniștea, pacea și o bucurie în inimile lor. Și totuși cunoscînd adevărul, se socotesc pe ei nevrednici. Cu atît mai mult nu trebuie să creadă păcătoșii niciodată acestora, cunoscîndu-și nevrednicia.

416. *Î n t r e b a r e: Spune-mi, stăpîne, cum îndrăznește diavolul să arate pe Stăpînul Hristos sau Sfînta împărtășanie, fie, în vedenie, fie în vre-o nălucire a visurilor?*

R ă s p u n s: Nu-L poate arăta pe însuși Stăpînul Hristos, nici Sfînta împărtășanie, ci mințe și se preface în chipul vreunui om oarecare și al pînii simple. Dar în mod sigur, sfînta cruce nu o poate arăta. Căci nu află un alt chip prin care să o poată înlocui. Fiindcă cunoaștem semnul și chipul adevărat al ei și nu îndrăznește să se folosească de ea. Căci în ea s-a desființat toată puterea lui și prin ea a primit lovitura de moarte ⁵⁸². Pe Stăpînul

⁵⁸² Nu-ți promite diavolul fericirea prin suferința crucii. E drept că sînt și oameni care primesc să moară pentru un alt ideal. Dar idealul acela e pămîntesc. Nimenea nu primește suferința pentru desăvîrșirea adevărată de ordin spiritual și nu renunța pentru totdeauna la viața pămîntească pentru viața fericită de după moarte. Prin crucea lui Hristos s-a arătat că nici o ispită a diavolului nu duce la viața adevărată. Toată puterea de ispitire a diavolului a fost nimicită prin cruce. Acceptarea ei înseamnă renunțarea omului chiar și la mîndria ca mijloc atractiv prin care s-ar dobîndi fericirea. De aceea membrii unor forme de creștinism care resping crucea nu se pot lepăda de mîndria că se mîntuiesc prin ei înșiși sau și prin ei. Prin cruce însăși moartea susținută de diavolul ca „viață moartă” a fost omorîtă.

Pe de altă parte crucea e una în sensul și forma ei, încît nu poate fi înlocuită printr-un chip prefăcut al ei. Oamenii ca persoane sînt însă mulți și fiecare față de om reflectă un alt conținut sufletesc mai ales din punct de vedere al binelui și al răului, avînd însă fiecare și

Hristos nu-l cunoaștem după trup și deaceea diavolul încearcă să ne convingă prin minciună că El este, ca crezînd înșelăciunii ca adevărului, să ne pierdem. Deci cînd vezi în vis semnul crucii, află că visul este adevărat și e dela Dumnezeu. Dar grăbește-te să primești asigurarea arătării ei adevărate de la sfinți și nu crede gîndului tău ⁵⁸³. Domnul să lumineze gîndurile înțelegerii tale, frate, ca să scapi de toată înșelăciunea vrăjmașului.

417. În t r e b a r e: Îmi spune gîndul: „De ți s-arată sfînta cruce, fiind nevrednic nu te mîndri”. Aceasta îmi pricinuește teamă și frică.

Răspuns: Nu fi îngrijorat de aceasta. Căci dacă ți se arată, peste tot, sfînta cruce, ea va alunga suflul mîndriei ⁵⁸⁴. Pentru că unde este Dumnezeu acolo nu este rău ⁵⁸⁵.

putința unei imități a altuia în privința aceasta, pînă la un loc. În aceasta e dată și putința amăgirii oamenilor de către semenii lor, care pot lua înfățișarea binelui cînd sînt răi. Și tot în aceasta e dată și putința diavolului de a lua un chip omenesc bun, sau chiar apropiat de al lui Hristos. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebuie să zugrăvim icoana lui Hristos. Căci icoana nu pretinde a fi însăși persoana lui Hristos, cum se pretinde nălucirea Lui. Icoana nu ne cere să o luăm drept realitatea Lui și să ne închinăm ca originalului, cum ne cere nălucirea. Ci icoana ne invită la transcenderea ei, pentru a ne pune în legătură nevăzută cu originalul.

⁵⁸³ Ed. Volos: „Sfîntul asigură pe cititor. Căci zicînd că atunci cînd apare în vis semnul crucii, visul e adevărat, în continuare cere să nu se încreadă cineva gîndului său, ci să se asigure despre visul acela dela sfinți. Căci de multe ori crezînd unii că văd în somn chipul crucii, îl văd confuz și nedistinct, nu distinct și limpede; sau văd împreună cu el și alte chipuri ciudate și necuvenite. Din aceasta se vede că și visul acela este din înșelăciunea vrăjmașului. Rezultă deci că lucrul cel mai bun și mai sigur este să nu creadă cineva nici-unui vis. Căci „pe mulți i-a pierdut visurile” zice Sirah.”

⁵⁸⁴ Semnul crucii produce smerenie cînd se privește cu credință. Căci vedem că mîntuirea ne-a venit prin smerirea lui Hristos pînă la

418. *Întrebare: Am auzit că de se arată cuiva un vis de trei ori, e semn că el este adevărat. Așa este, Părinte ?*

Răspuns: Nu-i așa. Nu trebuie crezut nici-unui astfel de vis. Căci ceea ce s-a arătat cuiva vreodată prin minciună, poate să facă aceasta și de trei ori și de multe ori. Nu te lăsa deci batjocorit, ci ia seama la tine, frate.

419. *Întrebare: Uneori văd în inima mea cum gândurile viclene dau tîrcoale cugetării mele ca fiarele, fără să-mi pricinuiască vre-un rău. Ce este aceasta?*

Răspuns: Aceasta este o amăgire a vrăjmașului, care are ascunsă în sine mîndria, ca să te încredințeze că gândurile rele nu te pot duce la nici-un rău și așa să se trufească inima ta. Dar nu te lăsa amăgit. Ci adu-ți aminte de slăbiciunea ta și de păcatele tale. Și chiamă numele lui Dumnezeu în ajutor împotriva vrăjmașului ⁵⁸⁶.

moarte. Numai prin aceasta ne vine și nouă. Căci nimic n-am făcut noi ca să ne mîntuim. Și dacă credem că ne mîntuim prin noi înșine, dacă deci ne mîndrim, nu ne mîntuim, pentru că nu credem în cruce. Cine privește deci crucea cu mîndrie sau cu dispreț, arată că nu crede în ea și deci nesmerindu-se nu se mîntuește. Pentru că rămîne încrezător în puterile sale, care pînă la urmă își dovedesc neputința.

⁵⁸⁵ Unde e crucea e Dumnezeu. Unde e crucea e vestirea că nu ne mîntuim prin noi și că nici Dumnezeu însuși nu ne mîntuește printr-un act stăpînitor de mîndrie, ci prin coborîre smerită la noi, în care e adevărata iubire față de noi. Ea ne arată astfel pe adevăratul Dumnezeu, care nu poate fi mîndru, dominator și răzbunător, ci blînd, smerit și iubitor. Unde e crucea se vede Dumnezeul adevărat, în care nu poate fi nici-un rău.

⁵⁸⁶ Poate cîteodată te gîndești la femece, la bani, la băutura, la puțința de a face pe deșteptul și nu te simți ispitit să treci la faptele păcătoase legate de acelea. Dar însăși încrederea că stai tare prin tine e un

420. *În t r e b a r e: Poate spune cineva că Duhul Sfânt locuiește într-un păcătos? Și dacă spune, Părinte, că nu locuiește, cum sînt păziți păcătoșii?*

R ă s p u n s: Sfinții se învrednicesc să aibă pe Duhul Sfânt și se fac locașul (templul) Lui. Căci zice: „Voi locui și voi umbla în ei” (Lev. 26, 12; II Cor 6, 16). Iar păcătoșii sînt străini de El ⁵⁸⁷, după spusa: „în sufletul viclean nu va intra înțelepciune” (Înțelep. 6, 4). Dar sînt păziți prin bunătatea Lui. În toate deci să-I înălțăm mulțumire negrăitei Lui bunătăți și iubirii Lui de oameni. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

421. *În t r e b a r e: Cînd mă aflu în vre-un necaz și mă rog și bunătatea negrăită a lui Dumnezeu mă ajută, gîndul meu se mîndrește pentru că am fost auzit. Ce să fac?*

păcat. E păcatul mîndriei. Deci și atunci cheamă numele lui Dumnezeu, ca să-ți trezești conștiința că liniștea ta o datorezi Lui. Căci dela mîndrie foarte ușor poți luneca la vre-un păcat din cele de care-ți vorbesc gîndurile amintite. Numai dialogul cu Dumnezeu te apără de mîndrie, arătîndu-ți cît de mare este El și cît de mic ești tu. Nu trebuie să ai niciodată conștiința că ești singur nici în cele bune, nici în cele rele. Sentimentul că ești singur în cele bune se asociază cu mîndria ; în cele rele, cu disperarea. Numai din comuniunea cu Dumnezeu ai smerenia și liniștea, nădejdea și încrederea. Iar cînd chemi numele lui Dumnezeu, însuși El vine de față. Nu ne putem pune în legătură cu cineva dela distanță decît chemîndu-l pe nume, sau gîndind la numele lui.

⁵⁸⁷ Ed. Volos: „Poate se înțelege că sînt străini de lucrarea, dar nu și de puterea Lui. Căci cei odată botezați, care au primit harul Duhului, chiar de păcătuiesc după aceea, au în inima lor harul Duhului, însă prin putere și ca o scînteie înecată în patimi, nu și ca lucrare, cum se află în sfinți.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns: Când rugîndu-te, ai dobîndit ceea ce ai cerut și deaceia te-ai mîndrit, e vădit că nu te-ai rugat după Dumnezeu, nici n-ai primit ajutorul dela Dumnezeu, ci ai fost sub lucrarea dracilor, ca sa ți se mîndrească inima. Căci cînd ajutorul vine dela Dumnezeu, sufletul nu se mîndrește, ci mai vîrtos se smerește și se minunează de marea milă a lui Dumnezeu, care binevoește să miluiască pe păcătoși, măcar că sînt nevrednici și se supără totdeauna. Se minunează că nu ne dă după păcatele noastre, ci în multa Lui răbdare trece cu vedere păcatele noastre și ne rabdă îndelung și ne miluește. Și de aceea nu se mîndrește, ci tremură și-L slăvește.

422. Întrebare a aceluiași: Cînd te-am întrebat, Părinte, despre îndelunga răbdare, ai spus că atît aceasta cît și toată fapta bună este un dar al lui Dumnezeu. Iar acum ai spus despre rugăciune și despre ajutorul de pe urma ei că nu sînt dela Dumnezeu. Lămurește-mi, te rog, înțelesul acestora.

Răspuns: Dacă fapta cea bună sau rugăciunea a fost însoțite dela început de slava deșartă, a fost, fără îndoială, diavolească. Dar dacă la început n-a avut în sine slava deșartă, dar pe urmă ai primit-o, ai nimicit ceea ce se făcea bine, asemenea celui ce înălță un zid și apoi îl dărîmă. Dar dacă slava deșartă te-a atacat și tu n-ai primit-o, nu te-a vătămat întru nimic.

423. Întrebare: De multe ori cînd rostesc psalmii, mă simt mîndrindu-mă. Ce trebuie să spun acestui gînd?

Răspuns: Cînd se înălță (se mîndrește) inima în vremea rostirii psalmilor, adu-ți aminte că s-a scris: „Cei

ce se răzvrătesc să nu se înalte în ei înșiși" (Ps. 65, 6). Iar a se răzvrăți înseamnă a nu citi în chip înțelept, cu frica lui Dumnezeu. Cercetează deci dacă gândul nu-ți umblă împrăștiat în vreme ce rostești psalmii. Și vei afla, fără îndoială, că se împrăștie și minii pe Dumnezeu.

424. În t r e b a r e: Când mă îngreunez în gânduri, fie rostind psalmii, fie fără aceasta, și chem numele lui Dumnezeu în ajutor, vrăjmașul îmi șoptește că e o mândrie a socoti că fac bine pomenind neîncetat pe Dumnezeu. Ce să fac când mi se întâmplă aceasta ?

R ă s p u n s: Știm că cei bolnavi au nevoie totdeauna de doctor și de leacurile dela el; și cei prinși de furtună aleargă în grabă spre port, ca nu cumva să li se sfărîme corabia. De aceea și proorocul strigă, zicînd: „Doamne, scăpare te-ai făcut nou în neam și în neam" (Ps. 81, 1); și iarăși: „Dumnezeu este scăparea și puterea noastră, ajutor întru necazurile ce ne împresoară pe noi foarte" (Ps. 45, 1). Iar dacă El e scăparea noastră, să ne aducem aminte că zice: „Cheamă-Mă pe Mine în ziua necazului tău și te voi izbăvi și Mă vei preamări" (Ps. 119, 16). Să știm deci că venind necazul, trebuie să chemăm neîncetat pe milostivul Dumnezeu. Dar chemîndu-L să nu ne înălțăm în cuget. Căci dacă nu e cineva nebun, nu se mîndrește cînd e amenințat de vrăjmaș. Deci cei ce avem nevoie de Dumnezeu, să chemăm numele Lui în ajutor împotriva vrăjmașilor. Și dacă nu sîntem lipsiți de minte, să nu ne înălțăm cu cugetul. Căci Îl chemăm avînd nevoie și alergăm la El împresurați de necaz. Pe lîngă acestea toate, știm că a chema neîncetat numele lui Dumnezeu e un leac care nimicește nu numai toate patimile, ci însăși lucrarea lor. Căci precum impune doctorul leacul, sau pune un plasture pe rană și prin aceasta lucrează fără să

Sfinții Varsanufie și Ioan

știe bolnavul cum, așa și numele lui Dumnezeu numit de noi înlătură, fără să știm noi cum, toate patimile ^{587b}.

425. În t r e b a r e: Când gîndul ⁵⁸⁸ meu pare că e liniștit și netulburat, nu e bine să stăruim și atunci în

^{587b} Cei doi Bătrîni socotesc că omul nu e niciodată singur. Cînd nu e în chip conștient cu Dumnezeu, este, fără să știe, cu cel rău. Păreerea cuiva de a fi singur, sau voința de a fi singur, sub puterea patimilor sale, ascunde aflarea sa sub înfrîurirea demonilor, starea sa de rob al lor. Din legătura cu ei, de sub robia nevăzută a lor și de sub robia văzută a patimilor, omul nu poate scăpa decît intrînd în relația de dialog direct cu Dumnezeu prin chemarea numelui Lui. Orice moment de întrerupere a acestei relații cu Dumnezeu înseamnă o înlocuire a ei prin lucrarea celui rău. Numele lui Dumnezeu chemat te pune sub ocrotirea lui Dumnezeu, te oprește dela rele, te scoate din egoism, în care omul nu e propriu zis singur, ci sub robia celui rău, în care nu lucrează singur pentru sine, ci lucrează cel rău împotriva lui. Numai în Dumnezeu ești liber, deci numai avînd pe Dumnezeu în relație cu tine, lucrezi prin tine. Căci faci binele care te întărește cu adevărat

pe tine, dar te ține în relație iubitoare și întăritoare și cu ceilalți și cu Dumnezeu. Numai în relația iubitoare ești liber. Numele lui Dumnezeu chemat de noi aduce în noi lucrarea lui Dumnezeu, dar eliberează și lucrarea noastră. Căci în chemarea numelui Lui ne arătăm iubirea față de Dumnezeu, ne arătăm încrederea în El, iar aceasta este și o lucrare a noastră. Și El răspunde iubirii noastre, încrederii noastre ce iradiază din noi spre El cu iubirea Lui, deci cu ajutorul și cu lucrarea Lui. Și ea ne vindecă de bolile patimilor. Diavolul nu așteaptă să fie chemat, ca să vină. Îi ajunge să ne vadă neadresîndu-ne lui Dumnezeu, nearătîndu-ne iubirea față de El nepăsători față de El, ieșiți din relația actuală cu El prin iubire. Căci relația cu Dumnezeu nu poate avea loc decît în iubire, în încredere față de El. Unde nu-i aceasta, unde nu e decît iubirea față de noi, unde e nepăsare față de Dumnezeu și de alții, unde e această uscăciune, e lucrător diavolul. Pe diavol nu trebuie să-l iubim ca să lucreze în noi. Ajunge să ne iubim pe noi înșine în exclusivitate. Căci aceasta ne desparte de ceilalți și de Dumnezeu și aceasta o vrea diavolul. El se mulțumește să nu-l urîm. Iubirea nu-i convine. Lui îi place să urîm pe toți, sau să fim nepăsători față de toți. Prin aceasta

chemarea numelui Stăpînului Hristos ? Căci mi se strecoară gîndul că atunci, odată ce sîntem în pace, nu mai e nevoie de aceasta

Răspuns: Nu trebuie să ne încredem într-o astfel de pace, dacă ne știm păcătoși ⁵⁸⁹. Căci zice Domnul: „Nu este pace celor păcătoși” (Is. 48, 22). Dacă deci nu au pace cei păcătoși, ce pace este aceasta? Să ne temem de ea. Căci s-a scris: „Cînd zic pace și liniște, atunci fără de veste vine peste ei pieirea, ca și durerea celei ce are în pîntece, și nu vor scăpa” (I Tes. 5, 3). Se întîmplă uneori că și vrăjmașii aduc din viclenie puțină liniște inimii, ca să cheme numele lui Dumnezeu. Dar știm că chemarea Lui neîncetată îl enervează și îi slăbește. Știind aceasta, să nu încetăm a chema numele lui Dumnezeu în ajutor. Căci aceasta este o rugăciune ⁵⁹⁰. Și ni se spune: „Rugați-

facem voia lui. Părem în acest caz că ne iubim pe noi. Dar pînă la urmă ne scîrbim și de noi cei aflați în golul acestei singurătăți. Așa ajung unii pînă la sinucidere.

⁵⁸⁸ Se folosește în aceste „Scrisori” aproape totdeauna termenul „gînd” pentru o stare conștiință, pentru o anumită stare existențială a conștiinței. Conștiința e pe de o parte știrea despre sine pe de alta această știre despre sine se ascute, se determină, ia forma unei anumite dispoziții existențiale. Ea nu rămîne rece, neutră, deși teoretic putem distinge între știrea generală de sine și această calitate existențială a ei, ca între mare și valul ei mereu schimbat.

⁵⁸⁹ Există o pace de scurtă durată a fiarei care s-a săturat și a omului care și-a satisfăcut pentru un moment plăcerea. E pacea trupului obosit de spasmul din timpul plăcerii. Patima se va trezi curînd din nou.

⁵⁹⁰ Prin chemarea numelui lui Dumnezeu cu iubire, cu laudă, cu mulțumire pentru ajutorul dat, sufletul își spune tot ce e Dumnezeu pentru el. Și de fiecare dată potrivit stării și trebuinței momentului. E așa cum o mamă rostind numele copilului, își aduce în suflet ființa lui întregă cu tot ce-l caracterizează, dar așa cum îl vede în acel moment. Numele nu e numai o copie a întregului, ci întregul lui real,

Sfinții Varsanufie și Ioan

vă neîncetat" (I Tes. 5, 17). Iar „neîncetat” e ceea ce nu are margine sau măsură.

426. *Î n t r e b a r e: Cînd mă laudă oamenii sau gîndul din inimă*⁵⁹¹ și mă văd îngreunat de el, ce trebuie să fac cu el?

R ă s p u n s: Cînd te laudă gîndul și nu poți trece nevătămat peste el, silește-te să chemi numele lui Dumnezeu și spune-i gîndului: scris este: „Poporul Meu cei ce vă fericesc pe voi, vă înșeală și cărarea picioarelor voastre o strîmbă” (Is. 3, 11). Că lauda aceasta, frate, nu e nimic altceva decît înșelăciune, o spune proorocul zicînd: „Tot omul este iarbă și toata slava omului este ca floarea ierbii” (Is. 40, 6). Iar că cel ce primește lauda oamenilor nu are nici-un folos dela ea, o spune Stăpînul însuși: „Cum puteți crede în Mine cînd primiți lauda dela oameni?” (Io. 5,44). Iar dacă se face ceva după Dumnezeu, trebuie să ne gîndim că „cel ce se laudă, întru Domnul să se laude” (I Cor. 1, 31). Astfel Apostolul, ajuns la mari măsuri, nu se lăuda întru sine, ci zicea: „Cu harul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt” (I Cor. 15, 10)⁵⁹². Lui se cuvine cu adevărat slava și mărirea în veci. Amin.

care fără a înceta să fie și în afară, este și înăuntru celui ce-i rostește numele.

⁵⁹¹ Conștiința din simțire, conștiința unită cu simțirea.

⁵⁹² Ispita de a ne lăuda ne rupe din legătura cu marea realitate care nu e dela noi. Singuri și fără cele puse la dispoziția noastră prin oameni și de natura care nu e dela oameni, în care se include în parte și ființa noastră, dar în care e lucrător și Dumnezeu, n-am putea face nimic. Dar tot ce ni se pune la dispoziție de Dumnezeu și de alții, nu desființează granița dintre ei și noi. Ei rămîn persoane pe care nu le putem asimila. Tot așa nici natura pusă la dispoziția noastră de o Persoană supremă nu ne poate desfunda, dar nici nu o putem asimila întregă. Cu atît mai mult Persoana supremă e apărută de granița Ei,

427. *Î n t r e b a r e: Dacă deci psalmodiez, sau mă rog, sau citesc și-mi răsare un gând necuvenit, îl voi lua în seamă și voi întrerupe psalmodierea, sau rugăciunea, sau citirea, ca prin alte gânduri să mă împotrivesc lui ?*

R ă s p u n s: Disprețuește-l pe acesta și ia aminte cu toată grija la psalmodie, la rugăciune și la citire ca să poți lua putere dela cele spuse. Căci dacă primim să ne ocupăm cu gândurile vrăjmașului, niciodată nu vom putea face nimic. Și aceasta o urmărește el. Și când vezi stăruința lor de a te împiedica dela psalmodie, sau rugăciune, sau citire, nici atunci să nu te lupți cu ele. Căci nu e în puterea ta. Ci silește-te să chemi numele lui Dumnezeu și El va veni în ajutorul tău și va alunga uneltirile vrăjmașilor ⁵⁹³. Căci a Lui este puterea și slava în veci. Amin.

428. *Î n t r e b a r e: Cum agonisește cineva pocăința (străpungerea inimii) prin rugăciune, citire și psalmodiere ?*

R ă s p u n s: Pocăința (străpungerea inimii) îi vine omului dela neîncetata amintire (a păcatelor). Când deci se roagă cineva, rugându-se, trebuie să-și aducă faptele lui trecute în amintire și să se gândească cum vor fi judecați cei ce au săvârșit astfel de fapte. Să se gândească la cuvântul înfricoșător: „Duceți-vă dela Mine,

oricât comunicăm cu Ea, prin ceace ne dă; și nu ne desființează nici pe noi.

⁵⁹³ Numai conștiința prezenței lui Dumnezeu, trezită de chemarea numelui Lui, poate atrage sufletul dela un gând necuvenit. Numai ea mă scoate din limita puterilor mele. Alte gânduri invocate de mine împotriva aceluși gând nu mă poate ajuta să-l biruiesc, pentru că sînt susținute numai de slaba mea putere.

Sfinții Varsanufie și Ioan

blestemaților, în focul cel veșnic" etc. (Mt. 25,4). Iar prin amintirea păcatelor înțeleg nu pe a fiecăruia în parte, ca nu cumva prin aducerea lui în gând să pricinuiască vrăjmașul altă robie. Ci să ne aducem aminte numai că sîntem înfundați în datoria păcatelor⁵⁹⁴. Și după aceasta, dacă continuă învîrtoșarea, să nu înceteze (amintirea). Căci de multe ori aceasta o îngăduie Dumnezeu spre a proba pe om, dacă stăruie (în rugăciunea însoțită de amintirea păcatelor sale)^{594b}.

Cît privește citirea și psalmodierea, e de trebuință ca mintea să fie atentă la cele spuse și sufletul său să caute sa înțeleagă cele cuprinse în ele, că dacă e vorba de bunătăți să rîvnească la ele; iar dacă e vorba de răsplătirea relelor, să scape de amenințarea ce-i așteaptă pe cei ce le săvîrșesc, Să stăruie în pomenirea lui Dumnezeu și în amintirea păcatelor, chiar dacă învîrtoșarea continuă. Căci milostiv și îndurat și îndelung răbdător e Dumnezeu și primește străduința noastră. Amintește-ți pururea de cel ce zice: „Așteptînd, am așteptat pe Domnul și a luat aminte la mine" (Ps. 39, 2). Stăruind în acestea, nădăjduiește că milele lui Dumnezeu se vor apleca la tine degrabă.

429. Î n t r e b a r e: Cînd mă silesc să iau aminte la înțelesul cuvintelor psalmodiei, mi se întîmplă adeseori ca ele să-mi prilejuiască gînduri urîte.

⁵⁹⁴ Sînt păcate care trebuie pomenite și într-un mod specificat, însă altele nu trebuie pomenite astfel, ca să nu ispitească la repetarea lor. Primele le au mai mult mirenii: avorturi, neajutorarea cuiva, necercetarea unui bolnav, negrija de părinți, etc. De aceea la monachi s-a născut obișnuința de a zice în rugăciune numai: „Doamne Iisuse Hristoase, miluește-mă pe mine păcătosul".

^{594b} De aci s-a născut rugăciunea concentrată amintită. Avem în acest răspuns și în cel următor o analiză subtilă a acestei teme.

R ă s p u n s: De vezi că vrăjmașul uneltește să-ți stîrnească război chiar din cuvintele psalmodiei, nu trebuie să cauți înțelesul întocmai al celor spuse ci spune-le cu trezvie și fără împrăștiere. Căci chiar dacă le spui numai vrăjmașii cunoscînd înțelesul lor nu ți se pot împotrivi. Și psalmodierea îți ține loc de cerere către Dumnezeu spre nimicirea vrăjmașilor.

430. *Î n t r e b a r e:* *Dacă în timpul psalmodierii, sau aflîndu-mă între oameni sînt supărat de gînduri și numesc pe Dumnezeu în inimă, neputînd rosti numele Lui cu gura sau mă gîndesc numai la El, oare îmi ajunge aceasta spre ajutor ?*

R ă s p u n s: Dacă aflîndu-te în vremea psalmodierii, sau între oameni, îți vine să-L numești pe Dumnezeu, să nu crezi ca dacă nu-I spui numele cu gura, nu-L numești. Ci gîndește-te că e cunoscător al inimii și ia aminte la inimă și numește-L în inima ta. Căci aceasta este ceea ce spune Scriptura: „îchide ușa ta și roagă-te Tatălui tău întru ascuns" (Mt. 6, 6). Ea cere să închidem gura și să ne rugăm Tatălui în inimă. Cel ce închide deci gura și numește pe Dumnezeu, sau se roagă Lui în inima sa, împlinește porunca amintită. Iar dacă nu-L numești în inimă, ci te gîndești numai la El, ajungi și mai repede la fîntă decît prin numirea Lui ⁵⁹⁵. Și aceasta îți ajunge spre a-I primi ajutorul.

⁵⁹⁵ Gîndind la Dumnezeu Te pune și mai repede sau mai direct în legătură cu El decît pomenirea numelui Lui în inima, care și ea te pune mai repede în legătură cu El decît robirea numelui Lui cu gura. Nimic nu-i mai repede ca gîndul. Gîndul cuprinde direct indefinitul persoanei. Numele îl determină întrucîtva, sau te face să intri în nedeterminatul Persoanei printr-un cuvînt determinat. Dar trebuie să fi progresat mult în numirea deasă a numelui lui Dumnezeu, ca să-L poți gîndi pe El cît mai des fără folosirea cuvîntului. Cuvîntul îți stă

431. *Î n t r e b a r e: Oare e bine atunci să cugete cineva în inima sa pururea la Dumnezeu, sau să se roage pururea, fără să aibă împreună lucrare a limbii ? Când mi se întîmplă aceasta, gîndul mi se scufundă și mă simt îngreunat și mi se pare că văd un fel de lucruri și de năluciri și mă aflu ca într-un vis.*

R ă s p u n s: La treapta aceasta nu pot ajunge decît cei desăvîrșiți, care pot să-și cîrmuiască mintea și o pot ținea în frica de Dumnezeu, ca să nu pornească în toate laturile și să se scufunde în cea mai adîncă împrăștiere și în tot felul de închipuiri ⁵⁹⁶. Dar cel ce nu poate să-și țină gîndul pururea treaz la Dumnezeu, își va prinde acest gînd și-l va lega cu limba. Să dăm o pildă: Privește la cei ce înoată în mare. Cei mai meșteri dintre ei se aruncă cu îndrăzneală în ea, știind că pe cei ce cunosc bine meșteșugul, marea nu-i poate duce la fund. Dar cel începător în acest meșteșug, cînd simte că se scufundă în adîncul apelor, temîndu-se să nu se înece, se smulge pe

mai mult în putere decît gîndul. Cine ajunge să se gîndească des sau permanent la Dumnezeu și-a imprimat tot conținutul gîndirii sau simțirii sufletești de gîndul la Dumnezeu.

⁵⁹⁶ Există și o scufundare, mai bine zis o îfundare, într-o împrăștiere și într-o imaginație fără sfîrșit. Dela o idee treci la alta, care ți se pare mai adîncă decît prima, dela o închipuire la alta, care ți se pare mai interesantă decît cea dinainte; și așa mai departe. Te înfunzi ca într-un labirint. Pentru cel ce nu-și poate ținea gîndul alipit la Dumnezeu, legarea lui de cuvînt, sau de numele lui Dumnezeu e un ajutor. Cel ce-și ține gîndul alipit de Dumnezeu, fără ajutorul cuvîntului, îl ține lipit de acelaș Dumnezeu personal de care-l ține alipit și prin nume, sau prin cuvintele rugăciunii. E un Dumnezeu personal, care are o voie personală, și care vrea să ne mîntuiască, în calitatea lui de Persoană. Acela nu se scufundă într-un panteism haotic, care îți justifică cele mai năstrușnice gînduri contradictorii, pe motiv că toate sînt implicale într-o esență considerată drept dumnezeu.

sine din largul mării spre mal. Și răsufliînd puțin, se aruncă iarăși în larg și așa se deprinde prin aceasta să învețe cu desăvîrșire meșteșugul, pînă va ajunge la măsura celor ce au învățat-o înaintea lui.

432. Î n t r e b a r e: Ce este ce spune un oarecare dintre Părinți că nu e de osîndit intrarea gîndurilor, ci reaua lor folosire ? Iar Ava Iosif a spus unuia dintre frați: „Taie repede gîndurile”, iar altuia i-a spus: „Lasale să intre și stai de vorbă cu ele și vei ajunge un om încercat” (Pateric, Iosif de Panefo, 3).

R ă s p u n s: Intrarea gîndurilor e una cu semănarea lor. Și nu e lucru de osîndit. Dar reaua lor folosire este învoirea cu ele. Acesta e un lucru de osîndit. Iar deosebirea între a lăsa gîndurile să intre și a le tăia este acesta: cel ce poate să li se împotrivească și să lupte cu ele și să nu fie biruit, să le lase să intre; iar cel ce e slab și nu poate, ci știe că se va învoi cu ele, să le taie, alergînd la Dumnezeu.

433. Î n t r e b a r e: Cînd mă aflu într-un loc unde sînt moaște ale sfinților mucenici, gîndul mă împinge să merg de multe ori și să mă închin lor. Și de cîte ori trec prin fața lor, mă îndeamnă să-mi plec capul. Oare trebuie s-o fac aceasta ?

R ă s p u n s: Nu trebuie s-o faci aceasta. Dacă te închini o dată, îți ajunge. Deci nu asculta de acest gînd. Cînd nu ești împins de el, închină-te din propria hotărîre de trei ori. Căci am auzit că cele ce se fac cu tulburare și întristare și toate cele prisositoare sînt ale dracilor (Pateric, Pimen, 129) La fel ajunge să-ți pleci capul o

Sfinții Varsanufie și Ioan

dată sau cel mult de trei ori. Și aceasta fără vre-o silă impusă în gând.

434. *În t r e b a r e: Cîte odată sînt cuprins de o teamă care îmi cere să intru să mă rog.*

R ă s p u n s: Nu intra pentru că ți-e teamă, ci intră la vremea convenită mînat de voința de a te ruga lui Dumnezeu și sfinților pentru mîntuirea ta.

435. *În t r e b a r e: Mi-ai spus să nu intru pe motiv de teamă. Dar cînd voesc să intru și să mă rog pentru mîntuirea mea, teama ce mă cuprinde mă îndeamnă să-mi opresc rugăciunea pentru porunca ce mi-ai dat-o să nu intru pe motiv de teamă.*

R ă s p u n s: Să mi te oprească frica ⁵⁹⁷. Ci intră și te roagă. Nu da nici-o însemnătate fricii. Ea nici să nu te miște la rugăciune, nici să nu te oprească dela ea. Și fă-le toate la vreme și cu frica lui Dumnezeu ⁵⁹⁸.

⁵⁹⁷ Nu frica să te facă să intri în biserică să te rogi. Dar nici să nu te oprească frica.

⁵⁹⁸ Se face deosebire între teamă (δειλία) și frica de Dumnezeu (δόβοζθρόν). Prima poate este temerea de ceva ce se poate întîmpla omului în lume; a doua e frica de judecata lui Dumnezeu, de pierderea vieții veșnice. Ea poate e una cu deosebirea ce o face Heidegger între Furcht și Angst. „Teama” ține pe om legat de lumea aceasta și îl îndeamnă să se roage pentru vre-un succes în lume sau pentru apărarea de vre-un insucces în lume. „Frica de Dumnezeu” îl leagă pe om de viața mai presus de cea din lume și-l îndeamnă să se roage pentru mîntuire, pentru a nu se pierde în lume.

436. *Î n t r e b a r e: Sînt împins cu neliniște să mă însemn (să mă pecetluiesc) de multe ori, fie noaptea, fie ziua. Ce să fac ?*

R ă s p u n s: De o facem cu trezvie, ne ajunge spre pază și mîntuire să ne pecetluim și numai o singură dată, fie noaptea, fie ziua. Căci dacă credem că rămîne neștersă întîia pecete, nu e nevoie de a doua. Pentru că a o voi pe a doua, înseamnă că nu o socotim stăruind pe întîia ⁵⁹⁹. Aceasta se poate vedea și din ceeace se face în lume. Dacă pecetluește cineva o visterie și rămîne întîia pecete, nu e nevoie de alta. Dar aceasta o pricinuesc demonii ca să aducă la nepăsare și neatenție, spre a nu o mai face cu trezvie și curat, chiar dacă o facem o singură dată. Deaceea mai bine e să o facem aceasta mai puțin, dar cu frica lui Dumnezeu. Aceasta ne va folosi mai mult decît a o face de multe ori cu tulburare din partea vrăjmașilor. Căci zice: „Mai bun e puținul dreptului” (Ps. 36, 16). O spun aceasta pentru cazul cînd se amestecă tulburarea în trezvie, împingîndu-ne să facem ceva la vreme nepotrivită. Căci cînd vedem gîndul bucurîndu-se că ne pecetluim nu din temere, nici cu tulburare, ne folosim de aceasta ca de ceva ce se face cu frica lui Dumnezeu. Pentru că ceeace se face din propria voință place mai mult lui Dumnezeu.

437. *Î n t r e b a r e: Cînd mă pecetluiesc cu mîna stîngă, dacă nu pot cu dreapta, nu fac ceva necuvenit ?*

⁵⁹⁹ Se pare că e vorba de un obicei de atunci din mînăstiri de a sa „pecetlui” monahii mai des în semnul crucii cu untdelemn sfințit. Se face întrebarea de e bine să se facă aceasta seara și dimineața, sau de mai multe ori ziua și noaptea (σφφαγίς).

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns: Eu pînă acum cînd voesc să-mi pecetluiesc dreapta, o fac aceasta cu sînga.

438. *Întrebare:* Cînd mă rog pentru multe lucruri, oare trebuie să amintesc de fiecare în rugăciune ?

Răspuns: Dacă vrei să te rogi pentru multe lucruri, odată ce Dumnezeu știe de care lucruri avem trebuință, roagă-te, zicînd: „Stăpîne, Doamne Iisuse Hristoase, călăuzește-mă după voia Ta”⁶⁰⁰. Iar de vrei să te rogi împotriva patimilor, zi: „Tămăduiește-mă după voia Ta”⁶⁰¹. Iar dacă te rogi împotriva ispitelor, zi: „Tu știi ce-mi

⁶⁰⁰ În aceasta simte Hristos ca Persoană deosebită de mine, că țin seama de voia Lui. În trăirea voii celuilalt îl simt pe acela ca persoană cu o graniță peste care nu pot trece, ca o persoană cu care nu mă pot confunda. Cînd vreau să trec peste celălalt din mîndrie, de fapt ne mai știind de o altă persoană, cu care rămîn în comuniune, pierd și experiența propriei persoane. Mîndria și panteismul sînt strîns unite. Acceptînd să se facă voia lui Hristos cu voia mea, nu mă desființez nici pe mine ca persoană, ci mă unesc cu El în comuniunea iubirii. Știu că El va face cu mine ceea ce mă ferește, ceea ce-mi dă o conștiință accentuată a propriei persoane, în comuniune cu El. Propriu zis ceea ce mă ferește este comuniunea cu altă persoană și în mod desăvîrșit cu persoana lui Hristos. Celălalt, are o graniță. Dar mi-o deschide el însuși fără să o desființeze. Și le simt pe amîndouă atît că are o graniță cît și că o deschide el însuși din iubire pentru mine. Nu trec eu însumi peste el fără voia lui. Are o fire ca a mea, într-un fel comună, prin care sporește firea din mine. Dar a pus pe ea pecetea lui și mi-o comunică cu voia lui. Aceasta îmi produce o dublă bucurie: că primesc ceva ce a înrudit cu mine și mă sporește, dar primesc aeeasta cu voia lui, din iubirea lui. Aceasta e ceea ce mă bucură propriu zis, îmi dă viață. Taina aceasta are gradul culminant în Sf. Treime și e susținută între noi de Sf. Treime. Se poate vorbi în Sf. Treime chiar de o singură voie și totuși de trei voituri.

⁶⁰¹ Chiar numai cerînd lui Hristos să se facă voia Lui în tine, în privința patimilor, te tămăduiești de patimi, pentru că renunți ia mîndria egoismului tău.

este de folos, ajută slăbiciunii mele. Și fă sfârșit ispitelor după voia Ta".

439. *Î n t r e b a r e: Dacă întârziu mai mult în rugăciune, oare trebuie să stărui în rostirea aceluiași cuvinte?*

R ă s p u n s: Nu numai decît. Dar stărue în înțelegerea lor. Numai la aceasta trebuie să iei aminte: cererea să se facă după voia lui Dumnezeu, care poate să dea toate; să se împlinească scopul rugăciunii, care e să se împlinească ceea ce cerem după voia lui Dumnezeu ⁶⁰².

440. *Î n t r e b a r e: Dacă voește cineva să chivernisească niscai lucruri în chip bine credincios, sau să le trimită cuiva după buna plăcere a lui Dumnezeu, și nu știe cum să o facă și nu află nici la Părinți călăuzire, ce trebuie să spună în rugăciune ?*

R ă s p u n s: Să se roage așa: „Doamne, sînt în mîinile Tale. Tu știi ce-mi este de folos. Călăuzește-mă după voia Ta și să nu mă lași să rătăcesc printr-o rea întrebuițare a acestor lucruri. Căci ale Tale sînt lucrurile și Tu stăpînești asupra lor. Rînduește, ca un Stăpîn, să le

⁶⁰² Aceasta e ceea ce trebuie să urmărim în mod principal prin rugăciune: să se unească voia noastră cu voia lui Dumnezeu, să ne deschidem iubirii Lui față de noi, să se deschidă granița noastră față de El și granița Lui față de noi; să ne comunice din iubire cît mai mult din Sine fără să ne desființeze, ci întărindu-ne ca și noi să ne deschidem acestei iubiri a Lui. Îi spunem în rugăciune lui Dumnezeu ce simțim că ne trebuie, dar lăsăm să ne împlinească aceea după cum El știe și voește arătîndu-se și în aceasta unirea noastră cu El fără desființarea noastră sau a Lui ca persoană, în rugăciune Îl cerem propriu zis pe El să vină în noi, căci prin El ne vine totul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

întrebuințez întru frica Ta ⁶⁰³. Că a Ta este slava în veci. Amin".

441. *Î n t r e b a r e: Când șed sau citesc, sau fac vre-un lucru de mină și voesc să mă rog, gândul îmi cere să caut spre răsărit. Ce trebuie să fac, Părinte ?*

R ă s p u n s: Fie că șezi, fie că te plimbi, fie că lucrezi, fie că măninci, fie că faci altceva, fie că împlinești trebuința trupului, roagă-te fără să faci deosebire de se întâmplă să cauți spre răsărit sau spre apus. Căci ni s-a poruncit să ne rugăm neîncetat (I Tes. 5, 17) și în tot locul (I Tim. 2, 8). Și iarăși s-a scris: „Gătiți calea celui ce urcă spre apus: Domnul este numele Lui" (Ps. 67, 4). Aceasta arată că Domnul este pretutindeni. Și chiar când ai capul acoperit, nu te lipsi de rugăciune. Ia seama numai să nu te rogi cu nepăsare ⁶⁰⁴

442. *Î n t r e b a r e: Îmi spune gândul: „în toate păcătuești și trebuie să spui în tot cuvîntul și fapta și*

⁶⁰³ Nu noi sîntem stăpîinii ulti ai lucrurilor, ai naturii. Noi sîntem numai administratorii lor după voia lui Dumnezeu, care știe cum trebuie să fie chivernisite spre folosul nostru al tuturor. De aceea nici indivizii nu trebuie să ne facă stăpîinii lor, certîndu-se și nedreptățindu-se din cauza lor, nici instituțiile generale în numele unor colectivități. Numai întrucît ni s-au dat în administrare spre folosul nostru, se spune în Facere: „Stăpîniți pămîntul" (Fac. 1, 28). Dar nu trebuie să uităm că lucrurile trebuie să le folosim cu iubire între noi și cu recunoștință pentru Cel ce ni le-a dat, ținînd seama de condițiile fundamentale în care ne pot fi de folos atît trupește cît și spiritual; și de voia lui Dumnezeu care urmărește de fiecare dată să fie întrebuințate potrivit acestui folos. De aceea ne apucăm de orice faptă sau de folosirea oricărui lucru făcînd peste el semnul crucii.

⁶⁰⁴ Nota ed. Volos: Din. aceasta se vede că în starea de rugăciune propriu zisă, cînd nu facem și altceva, bărbații trebuie să se roage cu capul descoperit, cum spune și Apostolul Pavel (1 Cor. 11,4).

gîndul: am păcătuit. Căci dacă nu mărturisești păcatul, te socotești pe tine ca unul ce n-ai păcătuit". Și tare sînt chinuit de amîndouă acestea: că nu pot spune aceasta în fiecare din cele amintite., iar de nu o spun, mă socotesc că am păcătuit.

Răspuns: Trebuie să fim întotdeauna încredințați că păcătuim în toate: și în cuvînt, și în faptă, și în gînd. Dar să spunem în fiecare din acestea că am păcătuit, nu putem. De aceea întristarea pentru aceasta e o lucrare a dracilor, care voesc să ne arunce în descurajare. Dar și gîndul de a socoti că dacă nu spunem în fiecare din cele amintite: „Am păcătuit", n-am păcătuit, e necuvenit. Deci să ne aducem aminte de Ecclesiastul care zice: „Vreme este a grăi și vreme este a nu grăi" (Ecl. 3, 7). Să spunem dimineața pentru noaptea și seara pentru ziua în rugăciune, cu străpungerea inimii, Stăpînului Dumnezeu: „Stăpîne, iartă-mi-le toate pentru numele Tău cel sfînt și vindecă sufletul meu că am greșit Ție". Și-ți ajunge aceasta. Precum cînd cineva are pe un oarecare căruia i-a împrumutat o sumă și primește dela el din ea pe rînd și nu poate încheia cu el vreodată toată socoteala, plătînd totul, așa e și aici⁶⁰⁵.

⁶⁰⁵ Îi dăm lui Dumnezeu datoria noastră pe rînd. Iar aceasta ar trebui să ne țină mereu trează conștiința că îi sîntem datori, cum ar trebui să-I spunem mereu: „Am păcătuit". Dar nu o putem face aceasta mereu. Ba mai mult, dacă am spune mereu: „Am păcătuit" ne-am obișnui s-o spunem fără atenție. De aceea e o ispită a dracilor de a te socoti nemulțumit că nu poți spune mereu: „Am păcătuit". Și din răspunsul acesta și cel privitor la „pecetluire" se poate deduce că autorii „Scrisorilor" ar fi spus acelaș lucru și despre o împărtășire deasă cu trupul și cu sîngele Domnului. Căci și aceasta poate duce la slăbirea concentrării în primirea lor.

Sfinții Varsanufie și Ioan

443. *Î n t r e b a r e: Mi se întâmplă cînd rostesc stihurile psalmilor să mă împrăștiu cu mintea și să hoinăresc. Ce să fac ?*

R ă s p u n s: De te-ai împrăștiat, reia psalmul ce-l rostești dela cuvintele ce ți le amintești. Și dacă încercînd o dată, de două, de trei ori, nu poți să-ți amintești de acele cuvinte, sau amintindu-ți-le nu poți înainta la cele de după ele, reia psalmul dela început. Căci scopul vrăjmașului este ca prin uitare să te împiedice dela slăvirea lui Dumnezeu. Iar a spune psalmul în continuare înseamnă să slăvești pe Dumnezeu. Dar neîmprăștierea e proprie celor ce au simțurile curate ⁶⁰⁶. Iar noi sîntem slabi. Deci cînd ne dăm seama de împrăștiere, să ne trezim la înțelegerea celor spuse, ca aceasta să nu ni se facă pricină de osîndă ⁶⁰⁷.

444. *Î n t r e b a r e: Cînd mă împrăștiu cu gîndul în rugăciune, ce să fac ?*

R ă s p u n s: Cînd te rogi lui Dumnezeu și te împrăștii, luptă-te pînă ce te rogi fără împrăștiere. Și supraveghează-ți mintea să nu se împrăștie. Iar dacă împrăștierea stăruie, din pricina slăbiciunii noastre, pînă la sfîrșitul rugăciunii, caută să ajungi la străpungerea inimii și zi plin de pocăință: „Doamne miluește-mă și-mi iartă

⁶⁰⁶ Cine are simțurile curate, nu e atras prin ele de lucruri, de persoane, sau de amintirea lor. Acela rostind psalmii, cugetă la Dumnezeu. Și datorită acestui fapt nu se împrăștie dela înțelesul stihurilor. Simțurile curate ne ajută la interiorizare și prin aceasta la stăruirea în înfîlnirea cu Dumnezeu.

⁶⁰⁷ Disprețuind cele spuse nouă de Dumnezeu prin psalmi, ne atragem osînda lui Dumnezeu, sau ne închidem vieții curate și înalte dela El, rămînînd în starea morții sufletești.

toate greșalele mele". Și vei lua iertare ele toate greșalele și de împrăștierea ce ți s-a întâmplat în rugăciune⁶⁰⁸.

445. *Î n t r e b a r e: Când un frate rostește stihuri în timpul psalmodierii, uneori gândul meu se umple de pace, alteori se împrăștie. Ce trebuie să fac ?*

R â s p u n s : Când gândul ți se umple de pace și te simți străpuns la inimă de stihurile rostite de frate, folosește-te de acest lucru. Iar de vezi că mintea îți este robită de alte gânduri, adu-o la străpungere ca să ia aminte de doxologia fratelui.

446. *Î n t r e b a r e: Dar mi se întâmplă că voind să înțeleg cele rostite de fratele să se nască în mine o ispită față de el⁶⁰⁹. Ce să fac ?*

⁶⁰⁸ Cererea milei lui Dumnezeu cu durerea inimii pînă la sfișiere ne scapă și de împrăștiere. Și de s-ar împlini aceasta măcar pentru cîteva clipe din cînd în cînd, descoperindu-ne omenescul actualizat din înfîlnirea cu Dumnezeu cel viu, producător de simțire umană, ar fi de mare ajutor pentru creșterea noastră duhovnicească. Fără un Dumnezeu personal n-ar exista puțința unei continue sensibilizări a omului, pentru că nu l-am cere mila cu sentimentul că ne-o poate da; cu sentimentul că El însuși este plin de milă față de noi, sau izvorul milelor. Chiar oamenii care nu știu de milă, nu sînt oameni adevărați. Iar organul sufletesc prin care simțim mila și devenim miloși e inima. Ea e puntea simțitoare între persoană și persoană, prin ea dăm mila, dar și simțim mila lui Dumnezeu. Omul cu inima împietrită e omul fără inimă, omul în care nu mai funcționează acest organ. Cînd el se înviorează, se simte străpuns în învîrtoșarea lui, dar nu se poate simți deplin străpuns decît în înfîlnirea cu Dumnezeu cel milostiv. El ne înmoae inima prin mila Lui. Prin străpungere de această milă, ea recîștiga simțirea lui Dumnezeu și simte îndemnul să-L preamărească pentru ea și să-I mulțumească.

Iar această simțire îl scapă pe om de orice împrăștiere a gândurilor lucruri marginite, impersonale, care îl coboară în planul închis,

Răspuns: Și aceasta este o robie⁶¹⁰. Căci vrăjmașul mută mintea dela un lucru la altul⁶¹¹. Dar adu-ți iarăși inima la străpungre când vezi venind războiul⁶¹². Și zi-ți ție cu certare: „Unde mergi nenorocitul? Gîndește-te la chinurile ce te așteaptă. Căci acestea le vor suporta cei ce le fac sau le gîndesc acestea”. Nu fără rost aducea Iov jertfe pentru fiii lui, zicînd „ca nu cumva să fi gîndit ei vre-un rău despre Dumnezeu în inimile lor” (Iov. 1, 5). Și zicînd acestea, lipește mintea ta de stihuri. Iar de o vezi că se depărtează iarăși, ceartă-te din nou și fă aceasta pînă la a treia oară. Dacă stărue, desparte-o de ceea ce gîndește și n-o lăsa fără lucru, ci gîndește-le la judecata și la chinurile veșnice. Și chiamă numele cel sfînt al lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne Iisuse Hristoase, miluește-mă”.

447. *În t r e b a r e:* Dacă stă cineva la rostirea psalmilor cu frații, dar nu știe să spună psalmii cu ei, ce îi

monoton al unor scurte plăceri egoiste, sau al unor nemulțumiri fără importanță.

⁶⁰⁹ Se întîmplă că auzind pe celălalt rostind psalmi de conținut curat și înalt, să se trezească în cel ce-l aude, gînduri de critică la adresa lui; să-și aducă aminte de anumite fapte ale lui, care nu i-au plăcut.

⁶¹⁰ Cuvîntul „robie”, adică luarea mea în stăpînire fără voia mea, e întrebuițat numai pentru cecace fac cu mine pomirile rele, care-mi subjugă libertatea fără voia mea deplină. Dumnezeu nu mă robește, pentru că binele nu mă robește fără voie. Lui Dumnezeu mă fac „rob” eu voia. Sînt „rob” liber, rob „puternic” în a face tot ce e bine și a mă întări în bine. Aceasta nu e „robie” propriu zisă.

⁶¹¹ Sînt purtat de la un „loc gîndit” la alt „loc gîndit”, dela o temă la alta, fără voia, mea. ca un rob legat.

⁶¹² Străpungerea e și o trezire la simțirea sinei adevărate, o trezire din tocirea inconștienței păcătoase. Ea te trezește și cînd ești amenințat de robia unei fapte păcătoase.

este mai de folos: să-i asculte, sau să-i spună pentru sine pe cei pe care îi știe?

R ă s p u n s: Dacă nu știe psalmii pe care îi rostesc aceea, în loc să-i asculte e mai bine să-i spună pentru sine pe care-i știe. Căci ascultarea e împreună cu împărștierea.

448. Î n t r e b a r e: *Cînd îmi vine un gînd viclean, inima mi se mișcă și sare speriată îndată ce-mi dau seama de el. Căci îi e teamă, din pricina slăbiciunii, să nu fie luată în stăpînire de el. Dar făcînd aceasta, simt multă greutate și chin în suflet. Binevoește, Părinte, și-mi spune ce trebuie să fac sub năvala acestui gînd viclean? Cum să-l alung?*

R ă s p u n s: Mișcarea aceasta stă în a nu te lăsa convins de gîndul viclean și în a nu te învoi cu el, ci în a alerga la Dumnezeu fără să te tulburi ⁶¹³. Deci să nu spui: „Mi-e teamă, ca să nu fiu prins de el”. Se înțelege aceasta din pilda următoare: Dacă cineva îl duce pe oarecare la judecătorie pentru vre-un lucru și cel pîrît știe că nu poate răspunde, suportă urmările. Dar dacă are un apărător puternic, se duce cu îndrăzneală, avînd încredere în el. Și iarăși dacă se întîmplă cuiva vreodată să cadă pe un drum

⁶¹³ Cel ce se iasă stăpînit de un gînd rău și ajunge chiar la fapta păcătoasă, nu se mișcă propriu zis, deși tulburarea din el dă impresia că se mișcă. El e mort duhovnicește. Și mortul nu se mișcă. Mișcarea înseamnă luptă pentru eliberare, sau luptă pentru păstrarea libertății și a creșterii în ea. Se simte aci opoziția față de teoria origeinstă că mișcarea este produsul căderii sufletelor din pleroma divină și poartă în ea pecetea răului. Mișcarea e alergare suitoare spre Dumnezeu, nu cădere dela Dumnezeu. Mișcarea e în slujba binelui, nu e produsul răului și înaintare în rău. Ideea o va desvolta Sf. Maxim Mărturisitorul în „Ambigua”.

Sfinții Varsanufie și Ioan

În mâinile unui tâlhar, de i se poate împotrivi, luptându-se cu el, nu-l lasă să-i ia nimic și totul s-a sfârșit cu bine. Iar dacă îi ia ceva, îi ajunge să cunoască pe tâlhar și locul unde s-a întâmplat aceasta și aleargă la judecător și acesta îi face dreptate. Căci acesta nu-l ajută numai să-și recapete cele ce i s-au luat, ci îl și pedepsește pe tâlhar.

Deci dacă intră gîndul, nu te tulbura, ci află ce voește să-ți facă și lucrează împotriva lui fără tulburare, chemîndu-L pe Domnul. Căci nu în intrarea tâlharului în casă stă răul, ci jefuirea celor din casă. Iar dacă iese cu necinste, slava este a stăpînului casei, iar necinstea a celui ce a ieșit fără să ia nimic.

Cînd vine Domnul în pămîntul Iudeii, adică în inima omului, El scoate dracii. Strigă prin urmare către El ca Macedonenii către Pavel: „Treci prin Macedonia, ajută-ne" (Fapte 16, 9); și ca ucenicii Lui: „Stăpîne, mîntuiește-ne că pierim" (Lc. 8, 24, Mt. 8, 25). Și El se va scula și va certa vînturile cele gîndite și ele se vor liniști. Că a Lui este puterea și slava în veci. Amin.

449. Î n t r e b a r e: Fiindcă ai spus că mișcarea inimii stă în a nu te lăsa convins de gîndul celui viclean, ci a alerga la Dumnezeu fără tulburare, te rog mai lămurește-mă încă despre înțelesul acestei mișcări.

Răspuns: Cînd cineva e dus de un altul la judecător și însuși cel dus la judecător merge la el, are loc mișcarea de bunăvoie spre judecător al celui dus cu pîră la el. Căci se spune că pentru că a fost pîrît la judecător, s-a mișcat să meargă la el ⁶¹⁴. Și continuînd cearta între ei, cel ce s-a

⁶¹⁴ Diavolul îl îndeamnă pe om la rău, ca apoi tot el să-l pîrască la Dumnezeu, pentru a-l lăsa sub stăpînirea lui. Dar cînd cel pîrît se mișcă împotriva diavolului, și nu se lasă „căzut" sub stăpînirea lui, însuși el aleargă la Dumnezeu, ca să scape de pîra aceluia.

mișcat nu dă socoteală celui alt cît timp durează judecata. Căci tocmai judecata va lămuri cearta dintre ei. Aceasta se spune prin cuvîntul: „Și tu vei păzi călcîiul lui" (Fac. 3, 15). Călcîiul înseamnă sfîrșitul ⁶¹⁵. Întărească-se deci inima ta prin rugăciunile sfinților. Amin.

450. *Î n t r e b a r e: Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, zicînd: Fă-ți milă cu mine și spune-mi cum să mă mîntuiesc? Căci am poruncit gîndului meu să se supună scrisorii tale. Dar nu s-a supus întru totul.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: De voești să te mîntuești cu adevărat, ascultă cu fapta: ridică dela pămînt picioarele tale și înalță-ți mintea la cer și acolo să-ți fie cugetarea noaptea și ziua. Și disprețuește-te, cu toată puterea cît o ai, noaptea și ziua, luptîndu-te să te vezi pe tine mai prejos de orice. Aceasta este calea cea adevărată. Afară de ea mi este alta pentru cel ce voește să se mîntuiască în Hristos, care-l întărește pe el ⁶¹⁶. Cel ce voește să alerge ! Cel ce voește să alerge ! Cel ce voește să alerge ! Să alerge ca sa ia (cununa) (I Cor. 9, 24) ⁶¹⁷.

⁶¹⁵ E o altă aplicare a locului din Facere, decît la lupta între Hristos și diavol. E o luptă între diavol și fiecare om în Hristos. Diavolul vrea să aibă cîștigul final (călcîiul) în lupta cu fiecare om. Dar fiecare poate zdrobi în final (la judecata din urmă) capul lui, dacă a luptat toată viața împotriva lui din puterea lui Hristos.

⁶¹⁶ Numai prin putere se ajunge la smerenie. Căci înalțarea luminează e proprie ușurătății. Fiindcă e înșelătoare. Cel smerit se înalță în ceea ce e consistent și durează, în adevăr. Se înalță în cunoaștere și putere de ajutorare și cîștigare a altora. Hristos smerindu-se, s-a putut jertfi pentru toți și a cîștigat pentru veci pe mulți.

⁶¹⁷ Din nou se afirmă că binele îl cîștigi mișcîndu-te. Numai cel ce rămîne leneș la cele rele, nu se mișcă, nu aleargă. Iar mișcarea e susținută de voință. Cel ce „se lasă pradă răului", nu se mișcă, pentru că nu se folosește de voință. Cel ce vrea să facă binele, să fie bun, voește să fie mereu mai bun, să facă tot mai mult bine. În rău se

Sfinții Varsanufie și Ioan

Îți dau mărturie despre aceasta înaintea lui Dumnezeu cel viu, care voește să dăruiască viața veșnică tot celui ce voește⁶¹⁸. De voești, lucrează frate !

451. *Î n t r e b a r e a aceluiaș către celălalt Bătrîn: Pentru ce a întreit bunul Bătrîn îndemnul: „Cel ce voește, să alerge !”?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Bătrînul a voit să arate folosul acestui drum; și că nu este altul mai de trebuință. De aceea a spus cuvîntul de trei ori. Căci și Domnul a spus în Evanghelia după Matei cuvîntul „Amin”, o dată; dar în cea după Ioan, de doua ori, zicînd: „Amin, Amin zic vouă”. Pentru că în aceasta le vorbea de lucruri de mai mare trebuință.

452. *Î n t r e b a r e: Te rog să-mi spui pentru ce în răstimpul Cincizecimii mi se întîmplă în cea mai mare parte din vreme să sufăr de lîncezeală și de ispita somnului?*

R ă s p u n s: Suferim aceasta pentru că sîntem baltă și nu izvor, adică sîntem slabi și nu puternici ca să rămînem în aceeași stare. Apoi suferim aceasta și pentru că se schimbă aerul și se lărgesc zărilor. Dar Părinții cei desăvîrșiți nu pătinesc aceasta.

luncă tot mai jos aproape fără voie. Binele are o țintă niciodată deplin ajunsă. E Dumnezeu. Răul n-are nici-o țintă. Sau vrea doar repetarea unei plăceri de scurtă durată.

⁶¹⁸ Fericirea veșnică încununează o voință ce se întărește continuu. Trîndăvia nu realizează pe om și de aceea nu se încununează cu fericirea plinătății netrecătoare a vieții.

453. *În t r e b a r e: De văd pe cineva făcînd un lucru necuvenit, oare nu trebuie să-l judec ca necuvenit? Și cum pot să mă feresc de osîndirea aproapelui din pricina acestui lucru?*

R ă s p u n s: Nu putem să nu judecăm ca necuvenită fapta însăși, care e necuvenită. Căci altfel cum putem scăpa de vătămarea ce o aduce ea, după cuvîntul Domnului, care spune: „Păziți-vă de proorocii mincinoși, care vin la voi în piei de oi, dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște pe ei" (Mt. 7, 15-16).

Dar pe însuși cel ce o săvîrșește nu trebuie să-l osîndim, pentru cuvîntul: „Nu judecați ca să nu fiți judecați" (Mt. 7, 7). Dar și pentru că trebuie să vă socotiți pe voi înșivă mai păcătoși decît toți. Apoi pentru, că trebuie să socotiți păcatul fratelui ca al vostru ⁶¹⁹ și să urîți pe diavolul care l-a amăgit. Căci precum dacă cineva e împins de altul într-o capcană, îl ocărîm pe cel ce l-a împins, așa și aci. Se mai întîmplă că cineva săvîrșește o faptă care pare celor ce-o privesc necuvenită, dar cel ce a săvîrșit-o a făcut-o cu un scop bun. Așa s-a întîmplat odată unui sfînt Bătrîn, care trecînd pe lîngă o întrecere între călăreți, a intrat ca să privească. Și privind pe fiecare cum se silea

⁶¹⁹ Am făcut totdeauna și noi ceva ca un om din apropierea noastră să săvîrșească un păcat. Cel puțin n-am făcut destul ca să-l facem mai bun. Chiar prin faptul de a judeca pe aproapele nostru ca incapabil de bine, iradiază din noi ceva ce-l îndeamnă sau l-a îndemnat la păcat. Dar pocăința pentru contribuția avută la păcatul semenilor ne aduce iertarea pentru această contribuție. Iar dacă acela se căiește și el, influențat de pocăința noastră, se dă și lui iertarea pentru păcatul lui. De aceea și cel ce a avut o contribuție la păcatul semenului este considerat prin pocăința aceluia influențată de a lui, mai puțin apăsător de contribuția sa la păcatul acestuia. Sîntem împlețiți, dar și liberi în păcătuire și în scăparea de păcat prin pocăința în care ne influențăm.

Sfinții Varsanufie și Ioan

să-i întrecă pe altul și să-l biruiască, i-a zis gândului: „Vezi cu câtă râvnă se luptă cei ai diavolului? N-ar trebui să luptăm cu atât mai mult noi, moștenitorii Împărăției cerurilor?” Și a plecat dela această vedere cu și mai multă râvnă pe calea și în lupta sa duhovnicească. Și iarăși, noi nu știm dacă fratele care a păcătuit, nu s-a folosit apoi de pocăință și nu s-a făcut bine plăcut lui Dumnezeu prin smerenie și mărturisire. Iar fariseul a plecat osîndit de mîndria lui. Deci, știind aceasta, să urmășim pilda vameșului și să ne osîndim pe noi înșine și așa ne vom îndrepta. Și să ne ferim de mîndria fariseului, ca să nu ne osîndim.

454. Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaș Bătrîn: Mi se întîmplă adeseori ca aflîndu-mă cu alții să mă rușinez de ei în așa fel ca mă schimb la față ⁶²⁰ și

⁶²⁰ În textul grec e folosit cuvîntul ἀλλοιοῦσθαι nu μεταμορφῶσθαι, ca în Schimbarea la față a Domnului pe Tabor. Schimbarea prin rușinare vine dintr-un sentiment că trupul mi-a scăpăt de sub puterea persoanei. Ea nu-l transfigurează, pe cînd în Schimbarea Domnului pe Tabor se trăește înălțarea întregii persoane cu trup cu tot la un alt plan. Max Scheller a explicat, sentimentul de rușine din faptul că omul nu e numai trup, ci și spirit. Fără conștiință omul n-ar avea sentimentul de rușine. Animalul n-are rușine. Rușinea vine cînd omul tinde să se arate numai ca trup, dar spiritul protestează. Adam și Eva nu se rușinau înainte de: păcat, pentru că nu scosese ră trupul de sub puterea transfiguratoare a spiritului. E conștiința de „alienare” cum zice termenul grec, de decădere din omenesc. Olivier Clemant vede în faptul că omul se rușinează pentru trupul lui în fața semenului apartenența trupului la persoană și în acelaș timp deosebirea lui de ea: „Eu mă recunosc și în acelaș timp nu mă recunosc în trupul meu. Mă recunosc în el, altfel n-aș roși sub privirea altuia; nu roșești de ceace îți este străin” (Oliver Clement, Le corps, în rev. „Buletin du Centre Protestant d'Etudes”, Avril, 1982, p. 7). Acelaș consideră „rușinea ca afirmarea persoanei” (p. 28). Sînt și trup, dar nu numai trup. Dovada e că „cu cît se dă celălalt mai mult, cu atât îi descopăr l'au dela: secretul e în dăruirea însăși”

privesc în jos și nu mai pot privi la ei și vorbi cu ei. Ca urmare inima mi se simte la strîmtoare și nu mai știe ce să facă. Și chiar dacă spun ceva, cuvîntul e plin de stîngăcie, de negliobie și de slavă deșartă. Și adeseori se amestecă în cuvînt un rîs fără rost, născut fără voia mea. Și tare mă necăjesc din pricina aceasta. Și nu știu ce să fac. De vorbesc, cad în acestea; de tac, mi se pare că mă port fără cuviință, mai ales față de cei ce îmi vorbesc. Ce e această stare, Părinte? Ajutați-mă cu sfințele voastre rugăciuni.

R ă s p u n s: Aceasta ni se întîmplă din pisma diavolului. Căci nevrînd el să ne folosim nici noi, nici cei cu care stăm de vorbă, ne aduce neghina aceasta. Pe lîngă aceasta, mai vrea să și smintească, de e cu puțință, pe cei cu care stăm de vorbă. Dar frica lui Dumnezeu e în afară de orice tulburare și neorînduială și zăpăceală. Drept aceea, de ne înarmăm înainte de orice întîlnire cu frica lui Dumnezeu și luăm aminte la noi înșine cu multă trezvie, de ce ne vom mai tulbura și pentru ce vom mai rîde? Căci în frica de Dumnezeu nu este rîs. De aceea se spune de cei nebuni că „în rîs își înalță glasul lor” (Sir. 21, 23). Și cuvîntul celor nebuni este fără rînduială și fără har.⁶²¹ Iar despre cel drept se spune ca deabia zîmbește (Sir. 21, 23). Dacă deci purtăm în noi pomenirea lui Dumnezeu și gîndul că trebuie să păstrăm în întîlnirea cu frații noștri smerenia și cugetarea liniștită și ne place să stăruim în acestea și avem în fața ochilor „înfricoșatoarea judecată”

(p. 30). Chiar în actul cununiei „eu fac înaintea lui Dumnezeu făgăduința de a trăi și de a muri pentru ca tu să exiști și ca să exiști pentru totdeauna” (p.31)

⁶²¹ Fără înțelepciunea ce produce plăcere interlocutorului, fără cuviința atît de prețuită de poporul nostru, e neorînduială.

Sfinții Varsanufie și Ioan

⁶²² a lui Dumnezeu, starea aceasta alungă din inima noastră tot gândul viclean. Căci unde e liniște, blîndețe și smerenie, locuște Dumnezeu ⁶²³. Acestea să le păzim în întîlnirea cu alții.

Iar dacă vrăjmașul stăruie să ne războiască în acestea, socotind să ne prindă în cursa nerușinării lui și să ne răstoarne, să nu ne lăsăm să ne răpească. Ci după întîiul atac, să luăm aminte la al doilea și așa în continuare. Căci s-a scris: „De șapte ori într-o zi cade dreptul, și se ridică” (Ps. 24, 16). Dar a se ridica, înseamnă a lupta. Iar cel ce luptă cade și se ridică, pînă ce la sfîrșit arată cine este ⁶²⁴. Dar în toate acestea să avem grije să chemăm numele cel sînt al lui Dumnezeu. Căci unde e Dumnezeu, acolo sînt toate cele bune ⁶²⁵. Dar atunci e adevărat că și acolo unde e diavolul, sînt toate relele ⁶²⁶. Și e vădit că de vorbim

⁶²² Autorul scoate aci din gândul la „înfricoșata judecată” a lui Dumnezeu, amintită în Sf. Liturghie, un mijloc de menținere a înțelepciunii și înfrînării în întîlnirile cu alții. Deschiderea eshatologică a Liturghiei nu înseamnă un desinteres pentru viața prezentă, ci un mijloc de purificare a acesteia. Acelaș efect de curățire generală și de păzire în curăție a vieții noastre îl are și pomenirea deasă a numelui lui Dumnezeu.

⁶²³ Simțirea prezenței atotputernicului Dumnezeu dă omului putere să-și stăpînească agitația, frica manifestată în violență și aroganța celui ce nu-și cunoaște modestele lui măsuri.

⁶²⁴ Nu se ridică cel ce n-a căzut. Dar nici cel ce a căzut de tot. N-ar fi serioasă lupta cuiva dacă nu s-ar simți gata, gata să fie biruit. Numai prin multe lupte de felul acesta se întărește în așa fel ca ispita să nu mai aibă prea multă putere asupra lui.

⁶²⁵ A chema numele lui Dumnezeu, înseamnă a chema pe Dumnezeu însuși. Și Dumnezeu vine cînd e chemat, căci atunci i se deschide inima. Deci unde e chemat Dumnezeu, e de față Dumnezeu însuși. În general cel ce cheamă numele cuiva și cel ce este chemat, se află într-o relație.

⁶²⁶ Cele bune și cele rele nu stau de sine, ci sînt ipostasiate, primele în Dumnezeu, ultimele în satana. Și din ei se răspîdesc. Din ei se ipostasiază, de cele mai, multe ori amestecat, și în persoanele umane.

pentru a plăcea oamenilor, sau cu tulburare în chip rău, toate acestea sînt dela diavolul. Să ne amintim de Sf. Apostol Pavel care zice: „Cuvîntul vostru să fie totdeauna cu har, cu sare dres" (Col. 4, 6). Și dacă stăruim în acestea, Atotțiitorul Dumnezeu ne va da, cu mila Lui, o stare desăvîrșită, prin frica Lui. Amin.

455. Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș : U n o a r e c a r e a p o f t i t p e u n u l d i n t r e P ă r i n ț i s ă g u s t e c e v a l a e l . D a r a c e s t a n - a p r i m i t s p u n î n d c ă n u p o a t e . A l t u l i - a c e r u t n u m a i s ă f a c ă o r u g ă c i u n e î n c h i l i a l u i . S i î n t r î n d a c e s t a , l - a s i l i t s ă r ă m î n ă ș i s ă m ă n î n c e . Ș i s i l i t d e m u l t a s t ă r u i n ț ă , a r ă m a s . I a r a f l î n d a c e a s t a c e l c e l - a p o f t i t m a i î n a i n t e , s - a î n t r i s t a t . O a r e a f o s t d u p ă D u m n e z e u a c e a s t ă î n t r i s t a r e ?

R ă s p u n s : C î n d c i n e v a d i n t r - u n m o t i v , c h i p u r i l e b i n e c u v î n t a t ș i d e s u f l e t f o l o s i t o r , s e t u l b u r ă ș i s e î n t r i s t e a z ă ș i s e s u p ă r ă î m p o t r i v a a p r o a p e l u i , e v ă d i t c ă a c e a s t a n u e d u p ă D u m n e z e u . F i i n d ă t o a t e c e l e a l e l u i D u m n e z e u s î n t p a ș n i c e ș i f o l o s i t o a r e ș i d u c p e o m l a s m e r e n i e ș i l a o s î n d i r e a d e s i n e . C ă c i s e s p u n e : „ D r e p t u l d e l a î n t î i u l s ă u c u v î n t s e f a c e p î r î ș u l s ă u " (P r o v . 1 8 , 1 6) . C e l c e p a r e s ă v o i a s c ă c e v a d u p ă D u m n e z e u ș i e î m p i e d i c a t d e c i n e v a , i a r d i n a c e a s t ă p r i c i n ă o s î n d e ș t e p e c e l c e l - a î m p i e d i c a t ș i - l b î r f e ș t e , a r ă t ă p r i n a c e a s t a c ă g î n d u l l u i î n c ă d e l a î n c e p u t n u e r a d u p ă D u m n e z e u . C ă c i s - a s p u s : „ D i n r o a d e l e l o r î i v e ț i c u n o a ș t e p e e i " (M t . 7 , 1 6) . F i i n d ă c e l c e ș i - a p u s î n g î n d c e v a d u p ă D u m n e z e u ș i a f o s t î m p i e d i c a t s ă - l î m p l i n e a s c ă , m a i d e g r a b ă s e s m e r e ș t e ș i s e s o c o t e ș t e p e s i n e n e v r e d n i c ș i î l s o c o t e ș t e p e c e l c e l - a î m p i e d i c a t c a p e u n p r o o r o c . D a c ă d e c i c h e m i p e c i n e v a d i n i u b i r e s ă v i n ă î n c h i l i a t a s a u c e r i d e l a c i n e v a c u c r e d i n ț ă ⁶²⁷ s ă - ț i d e a c e v a ș i n u s e l a s ă

⁶²⁷ Chiamă-L cu credința de a te folosi de aceace ceri.

Sfinții Varsanufie și Ioan

înduplecat să-ți dea, iar altul cerîndu-i, acela binevoeste să-i dea, să nu-l lași pe dracul mîinii să-ți tulbure sufletul ⁶²⁸. Căci nici un lucru amestecat cu tulburare nu e dela Dumnezeu. De aceea smerindu-te mai degrabă, zi: „Am fost aflat nevrednic și Dumnezeu a arătat Părinților păcatele mele și nevrednicia mea". Căci Cel ce dă har îl dă celor smeriți (Prov. 3, 34). Pentru că cel ce are smerenia nu voește niciodată cele mai presus de el, ci aleargă totdeauna spre smerenie. ⁶²⁹ Gîndește-te la sutașul, care venind la Iisus pentru sluga sa și auzind: „Venind, îl voi tămădui pe el", a alergat la smerenie și a spus: „Doamne, nu sînt vrednic să intri sub acoperămîntul meu" (Mt. 8, 5-13). Cine nu s-ar fi lăsat furat de această cinste. Dar smerenia n-a căutat-o nici pe aceasta, socotindu-se pe sine nevrednică. Și cunoscătorul de oameni Dumnezeu, cel ce se bucură de voia cea bună a oamenilor a lăudat credința lui, zicînd: „În tot Israilul n-am aflat o astfel de credință" ⁶³⁰. Și astfel smerenia i-a adus laudă și i-a pricinuit vindecarea slugii sale. Căci multe sînt darurile făcute smereniei ⁶³¹. Să alergăm la ea,

⁶²⁸ În relațiile dintre doi oameni, nu sînt numai ei, ci și Dumnezeu, sau satana, după inima unuia din ei, sau a amîndouora. Chiar cînd ceri ceva cuiva cu bună credință și acela n-are nici-un gînd rău împotriva ta, Dumnezeu îl poate îndemna pe acela să nu-ți împlinească cererea, poate spre cine știe ce folos al tău. În orice caz e datoria fiecăruia să nu lase pe diavol să tulbure relația sa cu altul.

⁶²⁹ Cel ce are smerenie nu pune nici-un preț pe deșertăciunea slavei lumești, căci are bogăția și adîncimea vieții în Dumnezeu, ascunsă în vasul smerit al ființei sale, sau în legătură cu sine.

⁶³⁰ Smerenia e unită cu credința. Sutașul s-a socotit nevrednic să primească pe Iisus în casa sa, pentru că credea în dumnezeirea Lui. Și în credința sa, cunoscînd pe Iisus ca Dumnezeu, Îl avea mai aproape ca cei ce L-ar fi primit exterior în casa lor, dar n-ar fi cunoscut și simțit dumnezeirea Lui.

⁶³¹ Adîncul însetat al smereniei atrage în sine multe daruri, socotitidu-le superioare celor ce i se par omului că la are prin sine.

ca să luăm harul ei și lauda dela Iisus Hristos, care s-a smerit pe Sine și s-a făcut ascultător pînă la moarte. (Filip. 2, 8), dîndu-ni-se pildă de smerenie ⁶²³. Lui I se cuvine slava în veci. Amin.

456. Î n t r e b a r e: Părinte, sutașul folosindu-se de smerenia covîrșitoare, s-a socotit pe sine nevrednic de venirea Stăpînului în casa lui și credința lui a fost lăudată. Avraam însă l-a poftit să vină în cortul său și I s-a închinat, în acelaș timp, pînă la pămînt, măcar că L-a întîmpinat ca pe un om, neștiind că e Stăpînul (Fac. 18,1). Oare n-a avut Avraam smerenia, ci e mai mare virtutea sutașului decît a lui Avraam? Căci smerenia, cum învățați totdeauna, e cea dintîi dintre virtuți. Spune-mi, deci, înțelesul și deosebirea virtuții amînduora. Căci unul n-a primit vizita și a fost lăudat; iar celălalt a cerut-o cu putere și a fost deasemenea lăudat.

R ă s p u n s: Amîndoi au fost desăvîrșiți în credința cea către Dumnezeu, dar s-au folosit de credință și de smerenie potrivit cu timpul. Căci și Patriarhul Avraam a spus: „Eu sînt pămînt și cenușe" (Fac. 18, 27). Iar socotindu-se pe sine astfel, arată că nu se socotea vrednic

⁶²³ Unul din sensurile crucii lui Hristos stă în prelungirea coborîrii Lui la starea de om din ascultare față de Tatăl, pînă la moarte, ca să ni se facă pildă și să ne dea putere de smerenie. E suprema stîrpire a orgoliului omenesc, care ne desparte de Dumnezeu și pe unii de alții. Aceasta ne face interiori lui Dumnezeu și unii altora. Fiul lui Dumnezeu însuși își însușește prin aceasta starea de smerenie și ascultare, fără să fie silit la aceasta de ființa Lui eternă, una cu a Tatălui. Dar în calitate de Fiu ce o are ca Persoană dumnezeiască este dată și puțința ascultării desăvîrșite, realizată prin întrupare și cruce. Prin aceasta atrage la ascultarea afectuoasă de Fiu etern al Tatălui și pe oameni. Mărirea lui Dumnezeu nu stă în a fi despot, ci în a fi Tată și Fiu în sine; și în a se putea face Tată și Frate al tuturor.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de a primi oaspeți. Și totuși, fiindcă era desăvârșit, primea pe orice om, nedeosebind pe păcătoși de sfinți. Căci în legătură cu el și cu Lot s-a spus: „Primirea de oaspeți să nu o nesocotiți. Căci prin aceasta, au găzduit unii, fără să știe, pe îngeri" (Evr. 13, 2). Deci dacă ar fi știut Avraam că e Domnul, s-ar fi folosit de cuvântul sutașului. Căci nu e faptă mai smerită decît a se socoti cineva pe sine „pămînt și cenușe". Iar sutașul s-a folosit, potrivit cu timpul său, de smerenie, cunoscînd că El este Mîntuitorul. Dar noi spunem că el s-ar fi putut folosi și de dorința de a-L primi ca oaspe (Le. 7, 4-5). Căci credința lui nu era lipsită de fapte. Nici n-a lăudat Hristos o credință nelucrătoare. Deci credința lui avea și fapte. Și la timpul potrivit pentru primirea de oaspeți s-ar fi folosit și el de rugămîntea Patriarhului, către oricine. Deci pe amîndoi îi aflăm desăvârșiți.

457. Î n t r e b a r e: Fiindcă eu, ca un păcătos ce sînt, n-am nici smerenia adevărată și sinceră, pentru care a fost lăudat sutașul, nici iubirea primitoare de oaspeți prin care Avraam s-a învrednicit să găzduiască pe Dumnezeu, ce trebuie să fac? Oare, privind la nevrednicia mea, trebuie să renunț la vizita celor sfinți și să mă păgubesc de cîștigul ce-l pot avea din ea ? Sau, mai degrabă să alerg la ei, nu cu dorința de a-i găzdui, ci ca un bolnav cu sufletul și ca unul ce am nevoie de vindecare? Căci e propriu celor bolnavi să dorească vindecarea și aceasta nu li se socotește ca primire de oaspeți; și dacă nu-i cheamă pe aceștia, nu se arată ca unii ce au cugetare smerită, ci mai degrabă ca lipsiți de minte. Învață-mă deci, Părinte, dacă e bine să chem pe sfinți ca unul ce am nevoie de ei, sau să mă feresc de venirea lor, ca nevrednic ?

Răspuns: Chiamă-i ca unul ce ești bolnav și ai nevoie de doctor. Cugetă la aceasta, că pruncul de curînd născut nu ajunge îndată bărbat desăvîrșit, ci trece prin hrana moale și pe urmă ajunge la hrana tare. Căci hrana tare e a celor desăvîrșiți. De aceea a spus și Apostolul: „Cu lapte v-am hrănit, nu cu mîncare tare” (I Cor. 3, 2). Primind deci oaspeți, să nu spunem că împlinim o poruncă, ci o facem ca cei ce fiind bolnavi avem nevoie de doctor. Și folosește-te de ei pînă ce te va duce Dumnezeu la cele desăvîrșite ⁶³³.

458. *Întrebare:* Ce este îndrăzneala și rîsul necuviincios ?

Răspuns: Este îndrăzneală și îndrăzneală. Este o îndrăzneală (în cuvînt) din nerușinare și aceasta este născătoarea tuturor relelor (Pateric, Agaton 1). Și este o îndrăzneală din veselie și nici aceasta nu e prea de folos celui ce se folosește de ea. Iar fiindcă e propriu celor tari și puternici să se ferească de amîndouă, dacă, din slăbiciunea noastră nu le putem ocoli pe amîndouă, ci ne folosim de îndrăzneala din veselie, să luăm aminte să nu dăm prin aceasta prilej de sminteală fratelui. Căci cei ce se află între oameni, dacă nu sînt desăvîrșiți, nu pot scăpa de această a doua îndrăzneală. Deci dacă nu putem, să o folosim spre zidire și nu spre sminteală. Și o facem aceasta mai ales cînd ne silim să scurtăm și vorbirea

⁶³³ Să nu ne lăudăm niciodată cu nimic din cecece facem. Primind oaspeți să nu ne lăudăm că facem prin aceasta bine acelora, ci să socotim că noi avem nevoie de ei, ca să ne ajute în lupta cu patimile noastre. Și de fapt avem nevoie de sfatul acelora pînă ce sîntem nedesăvîrșiți. După aceea vin alte nevoițe prin care susținem starea noastră înaintată: mai ales adîncirea în rugăciune.

Sfinții Varsanufie și Ioan

acesteia. Căci multa vorbire nu e de mult folos, chiar cînd pare că nu se ocupă cu lucruri fără rost.

Cît despre rîs, el are acelaș înțeles. Căci e rodul îndrăzneții. Fiindcă de are cineva îndrăzneala vorbirii nerușinate, are și rîsul nerușinat. Iar de are îndrăzneala veseliei, prin aceasta se naște în el rîsul vesel. Și precum s-a spus de îndrăzneală, că nu folosește pe cel ce se folosește de ea, așa nu trebuie să zăbovească sau să se reverse cineva nici în rîsul ei. Ci să-și strîngă cugetarea ca să se rostească cu cuviință. Căci cei ce se revarsă în ea, să afle că toți vor cădea și în curvie.

459. Î n t r e b a r e: Te rog, Părinte, să-mi spui pînă unde poate merge veselia cuvenită ? Și cum se poate folosi cel păcătos de ea pentru a nu trece peste măsurile sale.

R ă s p u n s: Cei desăvîrșiți iau aminte la ei în chip desăvîrșit asemenea meșterului care-și cunoaște în chip desăvîrșit meșteșugul lui. Căci de i se întîmplă să se întrețină cu unii în vreme ce lucrează, convorbirea cu aceia nu-l împiedică să îplinească cele cuvenite ale meseriei sale. Și vorbind într-una cu cei de față, întreaga minte a lui e atentă la lucrul meseriei lui. Așa și cel ce stă de vorbă cu vreunii trebuie să-și arate fața și cuvîntul vesele; dar cugetarea dinăuntru să suspine ⁶²⁴. Căci despre acesta s-a scris: „Suspînul inimii mele înaintea Ta este pururea” (Ps. 37, 10). Precum deci meșteșugarul nepriceput dacă stă de vorbă în vreme ce lucrează, își primejduiește lucrul meseriei, așa și cel ce se folosește de

⁶²⁴ Nu e vorba aci de o duplicitate. Căci cel ce zîmbește altuia în vreme ce-și lucrează meseria, face să lucească pe fața lui gîndul atent la lucrarea lui. Se vede că el nu e predat cu exteriorul lui în mod total întreținerii cu alții. Se vede în întreținerea lui „spiritualitatea” lui.

veselie. El trebuie să se asigure cu grije, luînd aminte la cuvintele sale și la veselia privirii, ca nu cumva să se abată cu desăvîrșire dela calea plînsului (lăuntric). Deci unul ca acesta, avînd să intre în vorbă cu cineva, trebuie să-și întrebze gîndul său ce trebuie să facă și așa să se pregătească pe sine. Căci s-a scris: „M-am pregătit și n-am fost tulburat” (Ps. 118, 60). Iar a se pregăti pe sine înseamnă: a deosebi persoanele pentru a ști din ce pricină voesc să stea de vorbă cu noi și a-și pregăti gîndirea în frica lui Dumnezeu, potrivit cu scopul celui ce vine. Dacă vine cineva din prietenie, să se folosească cuvinte plăcute, potrivite cu ea; dacă e să primești Părinți, fă-o cu bucurie ca Avraam, care a spălat picioarele Stăpînului și ale îngerilor și i-a primit cu cuvinte de bucurie. În fiecare din aceste cazuri împrejurarea ne va spune cum să ne arătăm veselia. Cînd poate vom pofti pe cei ce vin la noi să ia ceva, fie mîncare, fie băutură, s-o facem cu veselie, dar ținînd-o pe aceasta sub pază, ca să nu ni se tulbure cugetarea.

460. *Î n t r e b a r e* (Cod Vatoped 2, Sinai 430 și Cutlumuș 3). *Un frate a întreat pe acelaș Bătrîn: Cine e stăpînit de slavă deșartă și cine de mîndrie ? Și cum ajunge cineva la mîndrie ?*

R ă s p u n s: Din voia de a plăcea oamenilor se ajunge la slava deșartă; iar crescînd ia, se ajunge la mîndrie. Iartă, frate, și roagă-te pentru mine.⁶³⁵

⁶³⁵ Slava deșartă a cuiva e încă dependentă de alții. Mîndria poate exista și fără lauda altora. Ea se hrănește și numai din închipuirea de sine a cuiva, deși e prezentă închipuirea și în bucuria cuiva de slava ce i-o acordă alții.

Sfinții Varsanufie și Ioan

461. *Un frate a întrebat pe Marele Bătrîn (Vatoped 2, Sinai 410 și Cutlumuș 3): întrebare: Spune-mi, Părinte, dacă străpungerea (pocăința) ce o am este adevărată și dacă trebuie să viețuiesc de unul singur? Și roagă-te pentru mine, că sînt hărțuit de războiul trupului.*

Răspuns: Frate, plînsul și pocăința ce le ai acum nu sînt adevărate, ci se duc și vin. Căci plînsul adevărat, împreună cu străpungerea inimii, e un slujitor al omului, supus lui și nedespărțit de el. Și cel ce-l are nu e biruit de nici-un război. El șterge greșalele dela început și spală toate petele. El păzește neîncetat cu numele lui Dumnezeu pe cel ce l-a dobîndit și alungă rîsul și împrăștierea și susține întristarea neconținută. Căci este o pavăză care întoarce toate săgețile diavolului. Cel ce-l are nu e atins de nici-o lovitură în război, fie că e cu oameni, fie cu femei desfrîinate. Căci este cu noi și se luptă. Ti-am arătat, deci, semnul slăbiciunii și al vitejiei. Dar să nu socotești că Dumnezeu n-ar putea să ușureze războiul tău. Căci ar putea, mai ales pentru sfinții ce se roagă pentru tine ⁶³⁶. Dar iubindu-te, voește să te întărească prin multe

⁶³⁶ Nu sîntem niciodată singuri cînd luptăm cu ispitele și cînd răbdăm încercările. Iubirea lui Dumnezeu și a sfinților iradiază spre noi și în noi, întărindu-ne. Oare iubirea mamei nu-și trimite undele ei întăritoare spre fiul aflat în necazuri, chiar dacă el nu o simte? Cu cît e cineva mai desăvîrșit, eu atît e mai puțin egoist, mai sensibil la greutățile altuia, mai milos. Dar Dumnezeu e atotdesăvîrșit și sfinții sînt părtași la desăvîrșirea Lui. Iar Dumnezeu e și mai înduioșat de greutățile noastre cînd vede dragostea sfinților pentru noi. Dragostea nu mai ține despărții pe cei ce se iubesc, nici între ei, nici față de cel iubit de ei în comun. Aceasta își are temeiul în Sf. Treime. Dacă e iubire în lume, înseamnă că sînt centre personale superioare de unde iradiază, căci iubirea nu poate sta de sine. Iar dacă pîntem însetați să ajungem la o iubire desăvîrșită, înseamnă că e un Centru personal (mai bine zis tripersonal). din care curge la nesfîrșit iubirea care ne atrage.

războaie și nevoițe, ca să ajungi la măsurile virtuții bine încercate, însă nu vei ajunge la acestea dacă nu vei păzi toate cele poruncite ție prin scrisorile mele, ale dascălului tău iubitor de slavă deșartă. Cît despre viețuirea de unul singur, aceasta înseamnă putere. Cînd va veni timpul pentru ea, îți voi trimite vorbă dela mine însumi. Lucrează, deocamdată, fiule, precum ți-am spus. Și cred că vei înainta în Hristos. Nu te teme. Domnul să fie cu tine. Amin.

462. A aceluiaș către celălalt Bătrîn: Te rog, Stăpîne Avă, să te rogi pentru mine, ca să-mi dea Domnul puțină smerenie. Și fiindcă Părinții spun că de nu va scoate cineva din sine rădăcina patimilor, cade iarăși, din vre-un prilej oarecare, în ele, cum scoate cineva rădăcina patimii lăcomiei pîntecelui și a iubirii de arginți ? Și fiindcă marele Bătrîn mi-a spus că plînsul meu de acum nu e adevărat, pentru că pleacă și vine, din ce stare de suflet mi se întîmplă aceasta ? Și oare trebuie să mă silesc spre plînsul cel desăvîrșit, sau să las pînă vine adevărata străpungere (pocăință) ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, Dumnezeu ne dă smerenie, dar noi o respingem. Și zicem iarăși: roagă-te să ne dea Dumnezeu smerenia. Smerenia stă în a tăia în toate voia proprie și în a fi fără grije în toate, în ce privește tăierea patimilor, tăindu-ne voia și chinuindu-ne pe cît e cu putință și silindu-ne simțurile ca să păzim rînduiala lor, nefolosindu-ne de rău, tăiem nu numai rădăcina patimilor de care ai spus, ci și pe a celorlalte ⁶³⁷.

⁶³⁷ Voia manifestată în patimi e o voie slabă, o voie robită. Voia aceasta trebuie tăiată de voia mai înaltă, de voia adevărată, prin care devenim cu adevărat stăpîni pe noi înșine. De aceea numai prin ea ne eliberăm de robia patimilor.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iar venirea și plecarea plînsului de acum are ca pricină răcirea și încălzirea pe rînd a gîndului. Cînd căldura va stăruii, se va face mare, și statornicia și pocăința (străpungerea inimii), iar ei îi va urma și plînsul adevărat. Drept aceea ești dator să te îngrijești de acesta, silindu-te ca să-ți vină ⁶³⁸.

Frate, să nu disprețuiești păzirea cuvintelor și poruncilor Bătrînului, și te vei mîntui. Am flecarit și eu, frate, dar nu din lucrarea ce o săvîrșesc, nici dela Duhul, înșă cred că toate cîte ți le-a spus și ți le spune Bătrînul, ți le spune din făptuirea de mai înainte și sînt dela Duhul Sfînt ⁶³⁹. Totuși conștiința îmi dă mărturie că nu voi să te amăgesc deloc în nici-o privință. De aceea cred că nici cuvintele mele nu te vor vătăma și nici sfaturile mele. O știe aceasta și Dumnezeu. Și voesc să-ți fiu de ajutor ție,

⁶³⁸ E demn de remarcat că plînsul vine după ce ne-am eliberat de patimi. Ele învîrtoșează sufletul. Dar pot produce și ele un plîns, cînd nu pot fi satisfăcute. Pe de o parte trebuie să devenim tari, eliberîndu-ne de robia patimilor. Pe de alta, această tărie ne aduce înmuerea inimii și plînsul. Cum se explică aceasta? Tăria aceasta se naște nu numai din biruința voii noastre celei adevărate, ci și din dragostea lui Dumnezeu și din părerea de rău că L-am supărat prin păcatele noastre. Tăria și afecțiunea față de Dumnezeu merg mîna în mîna. Tăria mamei în a-și învinge egoismul și iubirea ei afectuoasă gata de orice jertfă pentru fiul ei, ne dau o pildă a unei astfel de uniri între ele. Egoistul nu poate plînge pentru altul, ci numai pentru sine. Nu poate plînge pentru altul pentru că e biruit de patimile sale. E și la el uneori un plîns, dar unit cu sălbăticia rigidă.

⁶³⁹ Nu vine Duhul peste cel ce nu s-a curățit prin osteneală de patimile egoiste. Duhul s-a coborît la Cincizecime peste Apostolii ce au fost pregătiți în curs de trei ani de Mîntuitorul să creadă în El și să-L iubească, într-o anumită măsură Duhul vine și la începutul vieții noi a cuiva pentru a-l ajuta pe cel ce pornește în ea ca să înainteze. El a produs la Rusalii străpungerea inimii celor ce au crezut cuvîntului Apostolilor. Cu acest scop se dă Duhul și la Botez. Dar Duhul care dă putere cuvîntului, se dă celor pregătiți mai ales prin făptuirea neegoistă. Penticostalismul teatral nu e ceva serios.

celui ce întrebi și voești să te mîntuești, dacă Domnul mă va întări. „Dumnezeu să-ți dea ajutor din Sion, ca să vezi în toate zilele vieții tale bunătățile Ierusalimului” (Ps. 127, 5). Roagă-te pentru mine, frate.

463. Î n t r e b a r e: Un iubitor de Hristos l-a întrebat pe acelaș Bâtrîn de trebue să discute mult despre Sfintele Taine? Și dacă apropiindu-se de ele cel păcătos, e osîndit ca nevrednic ?

R ă s p u n s: Apropiindu-te de Sfintele Taine, ia aminte, primind trupul și sîngele lui Hristos, să le ții fără nici-o îndoială ca adevărate. Iar despre cum ei săvîrșesc, nu te preocupa. Crede Celui ce a spus: „Luăți, mîncăți, acesta este trupul Meu și sîngele Meu” și că acestea ni le-a dat spre iertarea păcatelor. Cel ce crede astfel, nădăjduim că nu se osîndește. Iar cel ce nu crede, a și fost osîndit (Io. 3, 18). Deci nu te împiedica dela apropiere, socotindu-te pe tine păcătos, ci crede că păcătosul ce se apropie de Mîntuitorul se învrednicește de iertarea păcatelor, precum vedem din Scriptură că cei ce se apropiau de El cu credință, auzeau glasul lui Dumnezeu ce le spunea: „Iartă-ți-se ție păcatele cele multe” (Lc. 7, 47-48). Cel ce ar fi fost vrednic să se apropie de El, n-ar fi avut păcat. Dar fiindcă era păcătos și datornic, a primit iertarea datoriilor. Ascultă însă și pe Domnul care zice: „N-am venit să mîntuesc pe cei drepți, ci pe cei păcătoși” (Mt. 9, 13); și iarăși: „Nu au trebuință cei sănătoși de doctor, ci cei bolnavi” (Lc. 5, 31). Socotește-te deci pe tine păcătos și bolnav și apropie-te de Cel ce poate mîntui pe cel pierdut (Lc. 19, 10)⁶⁴⁰.

⁶⁴⁰ Cine ar spune că e fără de păcat, ar fi chiar prin aceasta păcătos. Omul trebue să aibe totdeauna conștiința păcătoșeniei sale. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebue să se roage tuturor cunoscuților de

464. A aceluiaș despre același: Stăpîne, cum a îngăduit Mîntuitorul Hristos lui Iuda vînzătorul să se împărtășească de Cina cea de taină ? Căci Sf. Ioan Gură de Aur în tîlcuirea Evangheliei dela Matei zice: „Cel nevrednic trebuie oprit dela masa înfricoșătoare a Tainei” (P. G. 58,743). Iar Sf. Pavel declară pe unul ca acesta supus judecății (I Cor. 11, 27—28). Prin acesta nu-l lasă pe cel conștient de păcatele sale, să îndrăznească să se apropie de înfricoșătoarea Taină și să se împărtășească de viața izvoritoare din ea. Deci ce trebuie să jac ? Căci mult mă tulbură acest lucru pe mine păcătosul ?

R ă s p u n s : Pentru a arăta marea Lui iubire de oameni și că rabdă pe om pînă la cea din urmă răsufare a lui, ca să se pocăiască și să fie viu, Dumnezeu a spălat și picioarele lui Iuda și l-a lăsat să se împărtășească de Tainele Sale, ca să-i ia orice apărare ⁶⁴¹ lui și celor ce spun mereu că dacă l-ar fi lăsat să se bucure de acestea, nu s-ar fi pierdut. Deci s-a osîndit el însuși și s-a împlinit cuvîntul Apostolului: „Iar dacă necredinciosul vrea să se

iertare, însă mai ales lui Dumnezeu prin preotul rînduit prin hirotonie spre a ierta păcatele mărturisite. Și oare poate spune vreodată că e desăvîrșit curat de orice păcat? Și cum ar putea îndrăzni să o spună aceasta? Pot spune, după iertarea prin preot, că am fost iertat, dar oare am reușit eu să fac o mărturisire completă și am înlăturat din mine orice pornire spre alte păcate?

Cînd te apropii de Euharistie, principalul e să crezi în prezența reală a trupului și sîngelui Domnului în ea și că ești păcătos, dar și să fi luptat în tot felul împotriva păcatelor și pentru curățirea de ele. Adică să nu vii ca unul ce te împaci, cu nepăsare, cu starea de păcătos.

⁶⁴¹ La notă se scrie în ed. Voios că unii Părinți spun că Iuda s-a împărtășit, alții cu nu.

despartă, să se despartă" (I Cor. 7, 15), cuvânt care îi privește și pe păcătoși și pe cei ce nu se pocăesc. Iar dacă Sf. Ioan îi oprește, o face pentru învățatură și certare, punându-le în vedere judecata și chinul veșnic. Căci n-a spus că îi respinge cu forța, nici că-i taie dela Biserică. Pentru că nici Iisus n-a făcut aceasta cu Iuda. Iar dacă ei rămân în păcate și se apropie cu nerușinare, se osîndesc ei înșiși, despărțindu-se de slava lui Dumnezeu.

Dar pe păcătoșii ce se apropie de Sf. Taine ca răniți și ca unii ce cer milă, pe aceștia îi tămăduiește Domnul și-i învrednicește de Tainele Lui. Căci a spus: „N-am venit să chem pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință" (Lc. 5, 32). Și iarăși: „Nu au trebuință cei sănătoși de doctor, ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Dar spun iarăși cece a spus Sf. Ioan că prin împiedicarea celor păcătoși dela Sf. Taine, el le vestea lor osînda. Căci „cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie, judecată sieși mănîncă și bea" (I Cor. 11, 29). Și unul ca acesta este aruncat în afara Bisericii lui Dumnezeu^{641 b}. Căci el n-a luat decît judecata. De aceea n-a spus să-i taie (dela Sf. Împărtășanie), ca să-i lase să-și dea ei înșiși hotărîrea. Pe de altă parte, nimenea nu trebuie să spună că e vrednic de Sf. Împărtășanie, ci: „Sînt nevrednic și cred că mă voi sfinți împărtășindu-mă". Și va fi lui aceasta după credința lui prin Domnul nostru Iisus Hristos. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

465. Î n t r e b a r e: Cînd spune Iuda: „Am păcătuit, căci am vîndut sînge nevinovat" și aruncă argintii. (Mt. 27, 5), nu se arată că face pocăință ? (în cod Vatoped 2, Sinai 410, Cutlumuș 3 și Pantelimon 192 se adaugă că

^{641 b} Deci mîntuirea se capătă prin voia omului și se respinge prin ea. Cel ce se apropie cu părere de rău pentru păcatele sale de sfîntul trup și sînge, se mîntuește, iar cel ce se apropie cu nepăsare sau dispreț, se osîndește.

Sfinții Varsanufie și Ioan

întrebarea era a Avei Elien, pe cînd ea era a unui iubitor de Hristos).

R ă s p u n s: Ar fi fost pocăință, dacă ar fi mers să ceară iertare dela Domnul. Căci s-a spus: „Mergi întîi și te împacă cu fratele tău" (Mt. 5, 24); cu acela căruia i-ai greșit și nu cu altul. Dar el a făcut ceva și mai rău ⁶⁴². Căci ducîndu-se, s-a omorît din desnădejde și de aceea n-a fost primit din nou.

466. *Î n t r e b a r e:* *Stăpîne, spune-mi ce este voia lui Dumnezeu și îngăduința Lui ? Și care este urmarea uneia și al celeilalte ?*

R ă s p u n s: Cînd îți vine vre-o întîmplare care-ți pricinuește necaz, cercetează dacă gîndul te muștră pentru ceva din ceace ți se întîmplă. Și dacă nu te muștră, întîmplarea ți-a venit spre cercare. Și aceasta este voia lui Dumnezeu. Dar de afli că gîndul te muștră pentru ceva legat de întîmplare, necazul ți-a venit prin îngăduința lui Dumnezeu spre îndreptare (prin muștrare). Dar amîndouă sînt folositoare omului.

⁶⁴² A cere iertare chiar celui ce i-ai greșit e mai greu decît a-ți spune păcatul tău altuia. Dar iertarea ce i-o ceri și-ți vine dela el, te pune din nou chiar cu el în comunicare afectuoasă. Căci umilindu-te în fața lui, el te vede ieșind din dușmănia față de el. Dar cîtă vreme cererea iertării e semnul unei pocăințe care-ți înmoae inima ta și prin ea dai o dovadă despre aceasta și celuilalt și crezi că se poate înmuia și el, disperarea ce duce la sinucidere e o învrtoșare definitivă, întrucît nu mai crezi că celălalt și însuși Dumnezeu se poate înmuia la inimă. Disperarea e o necredință în iubirea lui Dumnezeu și în capacitatea de iubire a semenilor.

467. *E bine, cum m-ați învățat, să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu. Aceasta îl păzește pe om netulburat. Dar când vreunul slab ca mine vede un lucru pe cale de a nu reuși, el sau se tulbură sau dacă arată răbdare, se căește, gândind că acel lucru n-a reușit din pricina răbdării lui. Care din cele două este cea mai bună? Și cum poate să se îndrepte acela ? Și cum trebuie socotit că poate cineva să scape de tulburare ?*

Răspuns: Zis-a Domnul: „Bucurați-vă când cădeți în felurite ispite” (Iac. 1, 2). Între feluritele ispite de care trebuie să se bucure omul este și aceasta: De este slab și nu poate avea răbdare, ca să se bucure de nereușita unui lucru, și să se lase în voia lui Dumnezeu, mai întâi trebuie să lupte împotriva tulburării, spunându-și: „Ia aminte și nu te tulbura”. Iar de va fi voia lui Dumnezeu ca acel lucru să reușească, va reuși. Deci orice s-ar întâmpla, primește cu mulțumire. Căci nici un bine nu se împlinește prin străduința noastră, ci prin puterea și voia lui Dumnezeu. Totuși Dumnezeu cere străduința noastră cea după Dumnezeu, nu cea însuflețită de vre-o viclenie sau minciună Căci acestea sînt ale celui rău.

468. *Întrebare: Când răsar în mine multe gânduri spurcate și mă tem să mă predau vreunui din ele, ce să fac ?*

Răspuns: Zi către Dumnezeu: „Stăpîne, iartă-mi tot ce gândesc împotriva voii Tale, fie cu știință, fie cu neștiință. Că a Ta este mila în veci. Amin”.

469. *Întrebare: Oare e bine să povestim sau nu totdeauna frumoasele istorisiri din Scriptură și din viața Părinților ?*

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns: Că mierea e dulce, e știut de toți. Dar nu e necunoscut nici un cuvânt din Proverbe: „De afli miere, mănâncă cât e de trebuință, ca nu cumva săturîndu-te să o verși (vomezi)” (Prov. 29, 16). Și sînt saci și saci. Este sac care cuprinde 50 kg.; și altul care cuprinde de trei ori pe atîta. Dacă deci vrea cineva să silească pe cel ce încape 50 kg. să încapă de trei ori pe atîta, nu va izbuti. Așa și aci. Nu putem face pe toți oamenii egali. Căci unul poate grăi fără să vateme, altul nu poate. Deci mai mult decît toate e bună și frumoasă tăcerea. Și pe ea au cinstit-o și au îmbrățișat-o Părinții și prin ea au cîștigat slava. Căci arătînd frumusețea ei și osînda ce vine din vorbire, Iov a zis: „Voi pune degetul meu pe gură” (Fac. 39, 34). Iar înainte ele el. Patriarhul Avraam, după rostirea acelor frumoase rugăminți, a spus: „Sînt pămînt și cenușe” și: „Să nu-Mi fie ceva. Doamne, de voi mai grăi odată” (Fac. 18, 27 și 32), arătînd tăcerea de după aceea.

Dar fiindcă, din pricina slăbiciunii noastre, noi n-am ajuns să pășim pe calea desăvîrșită a acelor, să grăim cele ce ne ajută la zidire din „Cuvintele Părinților” și să nu ne aruncăm în istorisirea celor din Scripturi. Căci lucrul acesta e primejdios celui neștiutor. Fiindcă acelea s-au grăit în chip duhovnicesc. Și cel trupesc nu poate deosebi cele duhovnicești (I Cor. 2,15). Și s-a spus: „Litera omoară, iar Duhul face viu” (II Cor. 3, 6). Să alergăm deci la „Cuvintele Părinților” și vom afla folosul cuprins în ele. Și acestea să le grăim în chip prescurtat, aducîndu-ne aminte de cel ce a spus: „Din multa vorbire nu lipsește păcatul” (Prov. 10, 19). Și chiar dacă ne-ar spune gîndul că cuvintele sau istorisirile sînt frumoase, să ne aducem aminte că nu sîntem lucrători a celor grăite de noi și să socotim că chiar dacă zidim pe alții grăind

acestea, ne osîndim și mai mult, nefiind lucrătorii lor ⁶⁴³. Dar aceasta să nu ne împiedice dela convorbirea despre cele dumnezeiești. Căci e mai de folos să stăm de vorbă despre ele, decît despre cele fără rost. Însă ca să nu cădem în semeție, sau în gîndul de a ne lăuda, trebuie să ne socotim așa cum sîntem de fapt, ca neîmplinitori ai celor grăite, deci ca unii ce le grăim spre osînda noastră ⁶⁴⁴. Dar atît despre aceste greșeli, cît și despre altele, să rugăm pe Dumnezeu: „Nu mă judeca pe mine care am grăit acestea”.

470. Î n t r e b a r e: Sînt unele lucruri indifereente, nici păcătoase, nici folositoare, ca de pildă neorînduiala din oraș, sau pacea din el, sau buna lui propășire, sau războaiele, sau alte de felul acesta. Oare e fără rost a vorbi despre acestea ?

Răspuns: Dacă despre lucrurile bune e mai de; folos tăcerea, cu atît mai mult despre cele indifereente. Dar dacă nu putem tăcea, ci sîntem biruiți de dorința de a vorbi, să

⁶⁴³ Ne osîndim și mai mult cînd alții devin împlinitorii celor spuse de noi, căci dovedește prin aceasta că ele pot fi împlinite de oameni și că deși nouă ne sînt mai cunoscute cele ce le grăim, nu le împlinim. Rămînem exteriori celor grăite de noi, iar prin aceasta mincinoși. Ferice însă de cei ce nu se lasă influențați de pilda de mincinoși ce le-o dăm, ci apărînd puțința de împlinire a cuvintelor chiar împotriva celor ce le rostesc ca mincinoși, le împlinesc.

⁶⁴⁴ Cei ce grăesc cele bune fără să le împlinească sînt de două categorii: unii care de fapt nu se silesc să le împlinească și prin aceasta își atrag osînda; și alții care chiar dacă se silesc să le împlinească, își dau seama că nu le împlinesc în mod deplin și deci se socotesc osîndiți. Cel ce se socotește vrednic de osîndă nu e atît de osîndit ca cel ce nu se socotește vrednic de ea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

nu zăbovim în convorbirea despre ele, ca să nu cădem, din multa vorbire, în cursa dușmanului ⁶⁴⁵.

471. *Î n t r e b a r e: Fiindcă de multe ori lucrurile indiferente mă duc la vorbărie, în care nu se poate ocoli păcatul, ce să fac ?*

R ă s p u n s: Să ținem măsura în felul acesta: de știm că am vorbit odată, biruiți de un gând, să ne oprim a doua oară pe cât e cu putință; de sîntem biruiți și a doua oară, să ne pregătim să ne oprim a treia oară. Și așa să ne pregătim pentru oprirea dela toate convorbirile următoare. Căci de va ajunge numărul lor pînă la zece, dacă cineva a fost biruit în nouă, dar s-a oprit dela una, a ajuns mai bun decît cel ce a fost atras în toate cele zece.

472. *Î n t r e b a r e: De mă aflu cu unii care vorbesc despre vre-un lucru trupesc sau duhovnicesc, ce să fac ? Să vorbesc sau nu ?*

R ă s p u n s : De ai ajuns la o întîlnire cu unii care vorbesc despre vre-un lucru lumesc sau duhovnicesc, dă-le părerea că zici și tu ceva ce nu aduce nici-o vătămare sufletului. Dar păstrează grija de a te feri de laudele lor. Aceasta ca să nu **fii** socotit de ei tăcut și să ai o greutate din aceasta ⁶⁴⁶. Dar făcînd aceasta, ia seama ca vorbind puține să nu osîndești pe aceia, ca vorbind multe. Căci nu **știi** dacă cuvîntul unic pe care l-ai spus, nu te

⁶⁴⁵ De cîte ori n-am experiat că convorbirile ne-au făcut robi numai demonilor în păcatele ce le-am săvîrșit în cursul lor, ci ne-au produs și dușmani văzuți, pentru că am spus vreun lucru ce n-a plăcut celor de față, sau celor absenți, cărora s-au comunicat?

⁶⁴⁶ Dacă le dai impresia că taci cu voia, aceia te pot socoti mîndru și că-i jignești. De smerenie ține să-ți faci chiar smerenia neobservată.

împovărează pe tine mai mult decît pe aceia multele lor cuvinte.

473. *Î n t r e b a r e*: De unde îmi vine faptul că vorbesc cu cineva despre un lucru cu tulburare și că, deși mă căesc, cad iarăși fără voie în aceeaș greșală? Mă mai necăjește apoi lîncezeala (*acedia*).

R ă s p u n s: Aceasta vine din a nu avea inima noastră în lucrare ⁶⁴⁷. De aceea cădem și în lîncezeala și în alte multe rele.

474. *Î n t r e b a r e*: Marele Bătrîn a spus că de simte cineva tulburare în gîndul său, chiar pînă la a treia oară, aceasta vine dela cel rău. Lămurește-mi aceasta.

R ă s p u n s: De gîndești să faci ceva și vezi o tulburare în gînd și, chemînd numele lui Dumnezeu chiar de trei ori, ea stăruie, înțelege că lucrul ce vrei să-l faci e dela cel rău și să nu-l faci ⁶⁴⁸. Iar dacă, deabea după ce ai hotărît să-l faci se naște o tulburare și gîndul e biruit de ea, nu ți-e egal sa faci nici atunci ceace ai hotărît ^{648b}. Căci nimic ce se face cu tulburare nu place lui Dumnezeu. Iar dacă cineva se împotrivește tulburării ⁶⁴⁹,

⁶⁴⁷ Tulburarea pusă în convorbire vine din a nu avea pomenirea lui Dumnezeu sau a lui Iisus în inimă, din a nu fi concentrat în tine în vreme ce vorbești, sau în gîndul la păcatele tale și la datoria de a te smeri. De aci vine pasiunea (tulburarea) pusă în convorbire. Prea dăm multă importanță celor ce le spunem și nonă ca și cînd de noi depinde ca să se cunoască adevărul lor.

⁶⁴⁸ Înțelege că e un lucru ce simți că-l faci cu plăcere, cu lăcomie, cu pasiune.

^{648b} În primul caz tulburarea apare chiar unită cu gîndul; în al doilea, ea apare, după gînd.

⁶⁴⁹ Deci nu e luat cu totul în stăpînire de ea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

nu trebuie să socotească lucrul numai decît vătămător, ci să cerceteze de e bun sau rău. Și de nu e bun, să renunțe. Iar de vede că e bun, să-l facă, disprețuind tulburarea prin ajutorul lui Dumnezeu.

475. Î n t r e b a r e: Mi se întîmplă să intru în vorbă cu cineva și după ce am început convorbirea, se ivește, tulburarea. Ce să fac ? Căci mă opresc ca să cercetez cuvîntul, să aflu, cum ai spus, de e bun sau rău, sînt disprețuit de cel ce mă ascultă, pentru că am tăcut.

R ă s p u n s: De nu-ți este vădit că cuvîntul e păcătos, trebuie să-l duci la capăt. Iar după aceea să cercetezi de ai vorbit rău. Și dacă afli că da, îți vei pedepsi gîndul de-a fi vorbit osîndîndu-te ca unul ce ai grăit rău, ca să nu mai faci aceasta. Căci s-a scris: „Fiule ai păcătuیت, să nu o mai faci” (Sir. 21, 1). Și de acum ia seama să cugeți dacă cele ce se grăesc, se grăesc spre folos; și numai după aceea primește convorbirea. Iar dacă-ți este vădit că cuvîntul este păcătos, atunci silește-te să tai cuvîntul chiar dacă nu se ivește vre-o tulburare, fie făcîndu-te că ai uitat, fie mutînd cuvîntul la alt conținut mai de folos, ca să nu cazi în osînda legată de el ⁶⁵⁰.

476. Î n t r e b a r e: Ai spus, Părinte, că înainte de a începe convorbirea trebuie să-mi cercetez gîndul. Dar ce să fac cînd trebuința cere să spun cuvîntul, sau cînd mă aflu într-o convorbire, ca să nu par că m-am închis în tăcere, ci că vreau să spun și eu ceva despre cele ce se

⁶⁵⁰ Tulburarea e pricinuită de slava deșartă sau de păcatul asociat de cuvîntu ce-l spui, sau cu fapta pe care o faci. De aceea unde e tulburare nu e Dumnezeu, sau simți că nu ești în stare de pace cu Dumnezeu. Căci Dumnezeu e izvorul păcii, pentru că vrea să-i țină pe toți în unirea condiționată de smerenia tuturor.

grăesc, mai ales cînd nu observ un păcat vădit în cuvînt, ci mi se pare că e bun, sau nici bun, nici rău ? Ce poruncești să fac, odată ce nu am vreme să deosebesc bine de este în el vre-un păcat ?

Răspuns: Dacă cuvîntul pare bun, sau măcar nici bun, nici rău, și trebuința cere să-l spui, spune-l, afară de cazul că vezi că din cuvînt îți va veni o slavă deșartă, sau că cei ce te aud te vor lăuda în oarecare fel. În acest caz trebuie să convingi gîndul să nu primească slava deșartă. Dar dacă vezi că ești biruit de ea, îți e de folos mai degrabă să taci, decît să te vateme.

477. Întrebare: Mi-ai arătat, Părinte, cum cele făcute cu tulburare sau din slavă deșartă sînt dela draci. Și mulțumesc Domnului care m-a luminat prin învățătura voastră duhovnicească și ne-a hărăzit nouă, celor păcătoși, să cunoaștem prin sfinți calea vieții. Dar te rog să mă înveți și aceasta: ce este îndreptățirea de sine?

Răspuns: Îndreptățirea de sine este fapta care nu e vrednică de laudă, fiindcă tăgăduște păcatul, cum o vedem la Adam, la Eva, la Cain și la cei asemenea. Căci păcătuind și vrînd să se îndreptățească pe ei, au tăgăduit păcatul.⁶⁵¹

⁶⁵¹ Îndreptățirii de sine Sf. Ap. Pavel îi opune îndreptățirea prin Dumnezeu, care vine din credința în El și nu din sine însuși. Dar a aștepta îndreptățirea dela Dumnezeu și nu dela sine implică smerenia. Și odată cu aceasta gîndul de a nu se socoti cineva pe sine îndreptățit prin credința lui. Îndreptățirea în acest sens este o nădejde, nu o siguranță plină de mîndrie. Cineva e îndreptățit cînd nu se socotește încă îndreptățit, nici măcar de Dumnezeu, cum e cazul în luteranism. Căci se simte mereu păcătos.

Sfinții Varsanufie și Ioan

478. *Î n t r e b a r e: Se întâmplă uneori că un gând nu numai că îmi aduce o tulburare, dar mă împinge și să fac un lucru, sau să spun un cuvînt. Dar se întâmplă și aceea ca, dimpotrivă, mă împiedică să isprăvesc cuvîntul sau lucrul sau se opune cînd vreau să-l întrerup. Ce să fac atunci?*

R ă s p u n s: Am spus înainte că în tot cuvîntul și lucrul trebuie cercetat de e bun sau nu. Aceasta să ne facă să disprețuim toate celelalte. Căci de e bun, fă-l. Iar de nu e bun, nu-l face. Dar ca ceea ce e bun să nu se facă cu tulburare, trebuie cercetat gîndul ce te îndeamnă, pentru care motiv vrea să faci aceasta. Și dacă vei cerceta cu frica lui Dumnezeu, nu te va lăsa Dumnezeu să rătăcești. Căci cum te-ar lăsa cînd El însuși a jurat, zicînd: „Viu sînt Eu, zice Domnul, nu voesc moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă și să fie viu" (Ez. 18, 23)? Nu te va lăsa mai ales cînd te vede cercetînd gîndul cu privire la mîntuirea sufletului și la întoarcerea spre el. Chiamă deci în toate numele Lui.

479. *Î n t r e b a r e: Se întâmplă că uneori chem numele lui Dumnezeu și totuși îmi rămîne în gînd o greutate în privința aceasta. De cîte ori trebuie deci să-L chem?*

R ă s p u n s: Îți ajunge o dată sau de trei ori și mai mult nu. Iar dacă greutatea rămîne, nesocotește-o. Căci e dela draci. Iar acesta o spun, cînd nimic nu te împiedica sa grăești sau sa faci lucrul, pentru că el e bun sau indiferent. Atunci ajunge să chemi numele lui Dumnezeu o dată sau cel mult de trei ori ⁶⁵².

⁶⁵² Numele lui Dumnezeu trebuie chemat neîncetat, dar ajunge și de trei ori pentru a grăi sau a face un anumit lucru bun sau indiferent.

480. *În t r e b a r e*: Când voesc să spun un lucru bun sau să-l fac și, temîndu-mă să nu se nască în mine din pricina lui o tulburare⁶⁵³ renunț, oare fac bine, sau rău?

R ă s p u n s: Când avînd să faci sau să spui un lucru, te temi ca nu cumva să se miște în tine din el o tulburare, și de aceea renunți, nu faci bine. Căci îi dai spatele vrăjmașului (nu-l înfrunți) și nu scapi de tulburare. Fiindcă nu va înceta să-ți nască o tulburare din orice lucru și patima se va face și mai rea. Dar dacă faci lucrul cu rugăciune și eu frică de Dumnezeu, ajutorul Lui va pune capăt tulburării^{653b}.

481. *În t r e b a r e*: Mi-ai spus, Părinte, că e bună tăcerea. Pe de altă parte că dacă mă voi folosi de ea, voi părea că fug și deci mă vatăm. Cum să înțeleg acestea?

R ă s p u n s: Când ții tăcerea din nevoie, atunci e bună. Când însă nu din pricina aceasta, ci temîndu-te de tulburare, e vătămătoare⁶⁵⁴.

482. *În t r e b a r e*: Fiindcă Dumnezeu l-a făcut pe om liber și nu-l silește să facă ce e drept, spune-mi, Părinte, cum îl ajută pe cel căruia i se face nedreptate? Și cum s-

⁶⁵³ Tulburarea de care zice că se poate naște de cîte ori e pe cale de a spune sau de a face un lucru bun, e slava deșartă.

^{653b} Când nu vrei să spui sau să faci un lucru de frica ispitei, spune sau împlinește mai bine acest lucru cu rugăciune și cu frica de Dumnezeu, decît să-l eviți din teama de slavă deșartă.

⁶⁵⁴ Fiecare faptă poate fi bună sau rea. Depinde de împrejurări, de motive etc. Hotărîrea de a o face sau nu trebuie luată cu dreptă socoteală. Când taci ca să faci un efort de creștere spirituală, e bine. Dar cînd taci de teama slavei deșarte, nefolosindu-l pe cineva, nu e bine.

Sfinții Varsanufie și Ioan

a zis: „Domnul risipește gândurile popoarelor și lapădă sfaturile stăpînitorilor” (Ps. 32,10)? Și roagă-te pentru mine să mă izbăvesc de necredința diavolească și să prețuiesc învățătura voastră duhovnicească.

R ă s p u n s: Dumnezeu nu silește pe om să facă ceea ce e drept, din pricina libertății. Dar dacă cîndva e nedreptățit și e vrednic să fie izbăvit de nedreptate, Dumnezeu împiedică pe cel ce-i face nedreptate și nu-i socotește aceasta spre dreptate, pentru reaua lui hotărîre și pentru că a ales să facă nedreptate ⁶⁵⁵. Așa Chaldeii au nedreptățit pe vei din jurul lui Azaria, aruncîndu-i în cuptorul de foc, dar fiindcă aceștia erau vrednici să fie izbăviți, Dumnezeu i-a cruțat și a împiedicat focul să-i nedreptătească, însă nu punem dreptatea ce li s-a făcut acestora pe seama Chaldeilor, odată ce voia lor era rea, ci pe seama lui Dumnezeu care a risipit sfaturile popoarelor, pentru cei ce se tem de El. Căci chiar dacă se împiedică răul pentru cei buni, dar cei nedrepti își iau cu dreptate plata pentru răutățile nedreptăților. Ia seama să nu te

⁶⁵⁵ Dumnezeu nu silește pe om să facă binele, pentru că îi respectă libertatea ce i-a dat-o; pentru că nu l-a făcut ca pe un obiect. Dar îl pedepsește cînd folosește rău libertatea, sau îl face să sufere ca să se îndrepteze în folosirea bună a libertății. De aceea îl lasă multă vreme să facă nedreptăți, dar îi ajută într-un anumit fel pe cei nedreptățiti de el, dîndu-le alte satisfacții, sau izbăvindu-i de nedreptate, dar numai dacă sînt vrednici. Și altfel cei ce-i nedreptătesc slujesc ca unelte pentru pedepsire și deci, poate, și pentru îndreptarea lor. Oamenii își fac astfel prin reaua folosire a libertății și rău unii altora, dar se și ajută chiar prin aceasta să se îndrepteze dacă vreau. Căci nu Dumnezeu însuși îi pedepsește și îi îndreptează prin pedepse, ci se folosește de ei însuși. Adică se folosește nu numai de libertatea lor bine folosită, ci și de cea rău folosită, într-un fel Dumnezeu limitează răul prin el însuși, în iad însă nu va mai veni în nici unii nici-un bine, răul va fi fără sfîrșit.

rătăcești dela adevărul la care te conduce Dumnezeu slavei prin rugăciunile sfinților. Amin.

483. Î n t r e b a r e: Un frate care lucra împreună cu altul a fost lovit de acela prin lucrarea diavolului. Și tulburat din această pricină, voia să se despartă de împreuna lucrare cu el și a întrebat pe marele Bătrîn despre aceasta.

Ră s p u n s u l lui Varsamufie: Frate, despre ceea ce m-ai întrebat, îți spun să nu te tulburi ca să faci ceva cu tulburare, mai ales în privința unui om tulburat el însuși de gânduri și de pisma diavolului, precum ai fost și tu ispitit și înfuriat în acele clipe, de gânduri. Căci dacă îți aduci aminte cum ai pățimit și tu atunci, nu vei disprețui pe fratele tău pentru ispita suferită de el. Căci mulți înbolnăviți, prin îngrămădirea sîngelui la creier, de o aprigă fierbințeală, gîndesc și vorbesc orice fără să știe; ba și înjură persoane sănătoase care le slujesc. Căci îi stăpînește boala, cum s-a întîmplat și acum. Și dacă îi spune cineva unui astfel de bolnav de doctor, nu primește doctoria. Căci nu știe ce-i este de folos. El ia ca nebunie cele ce i se spun de către cineva și înjurînd și mîniindu-se și cerînd mîncări vătămătoare, sau folositoare, nu știe ce face. Așa e cu cel ispitit. Chiar dacă-și pierde sufletul, nu știe. Chiar dacă înjură și disprețuește pe sfinții ce pățimesc împreună cu el pentru sufletul lui, nu știe. Căci el s-a învîrtoșat în boala ce-i vine dela vrăjmașul, care mereu îi întoarce lucrurile pe dos, pînă ce-l face să tăgăduiască și pe Dumnezeu însuși. Așa și în cazul acesta. Dar știind aceasta, Dumnezeu nu ne lasă din iconomie, să fim ispitiți, ca să ne arătăm Lui probați, purtînd pe aproapele în vremea neputinței lui simțite și spirituale. Căci s-a spus: „Purtați-vă greutatea unii altora

Sfinții Varsanufie și Ioan

și așa veți împlini legea lui Dumnezeu" (Gal. 6, 2). Deci dacă vrea să ajute cineva pe un bolnav, aceasta nu constă în a face voia lui și în a-i da cele ce-l vătăma, ci în a purta înjurăturile lui și în a avea grije să nu-i dea ceva vătămător ⁶⁵⁶. Deci așa trebuie făcut și acum. Nu în a face voia celui bolnav constă grija de el, ci în a te ruga pentru el. Și dacă nu ești în stare, roagă pe cei ce pot, ca să ceară lui Dumnezeu să-l izbăvească pe el de ispita ce-i vine dela vrăjmașul. Și făcînd așa, vei fi ca Marta și Măria, surorile lui Lazăr, care L-au rugat pe Domnul să-l învie pe fratele lor. Și de va face cineva aceasta, să nu cugete ceva mare despre sine. Pentru că el face pentru acela ceea ce fac alții pentru el ⁶⁵⁷. „Căci cu ce măsură va măsura cineva, cu aceea i se va măsura" (Lc. 6, 38) ⁶⁵⁸. Și

⁶⁵⁶ Să primești batjocurile celui ce bolnav fiind îți cere lucruri care-l vătăma și să nu-i răspunzi la fel, căci aceasta îl înbolnăvește și mai mult. Să fii blînd cu el, dar să nu-i împlinești poftele necuvenite, făcînd voia lui cea rea.

⁶⁵⁷ Toți avem nevoie să fim suportați de alții. De aceia nu e cazul să socotim să facem un lucru mare, cînd îl suportăm pe altul și ne rugăm pentru el. Nu te mîndri cînd ai făcut bine altora, căci și ție ți-a făcut Dumnezeu bine prin alții, iar tu tot prin Dumnezeu l-ai făcut acelora. Dar nu te mîndri nici cînd ai suferit ceva dela alții, căci și Domnul a suferit dela alții și prin aceasta a voit să-i tămăduiască. Deci El este Cel ce suferă și în tine. Cînd suferi tu dela altul fără să răspunzi la fel, ca să-l vindece prin tine. Domnul se folosește de noi cînd ne facem bine și tot El suferă cînd suferim fără ripostă unii dela alții, ca să ne vindecăm. Domnul cerului și al pămîntului suferind bătăile altora, fără să răspundă la fel, a arătat că adevărata mărire constă în a suporta loviturile altora, ca aceia să fie vindecați prin pilda acestei supreme iubiri. Noi de obicei facem altfel: cu cît sîntem mai mari, cu atît suferim loviturile altora mai puțin. Aceasta arată că ceea ce socotim noi ca mărire, nu e mărire adevărată, pentru că nu poate vindeca.

⁶⁵⁸ Cînd faci un bine altuia, nu faci decît să te achiți de binele ce ți-au făcut alții. Iar cel ce face bine prin oameni e Dumnezeu. El vrea să ne prîndă prin aceasta ca agenți activi în circuitul binelui dintre noi.

nu socoti că dacă ai fost lovit de un altul, ai suferit mare lucru. Căci însuși Domnul cerului și al pământului a fost lovit. Și toate cele următoare. Nu te lasă clintit ca să te muți din locul tău și să te desparți de fratele tău. Căci aceasta nu e după Dumnezeu, ci plinirea voii diavolului. Iar dacă faci aceasta, tot nu vei avea odihnă, ci-ți va fi și mai rău. Căci din rău nu iese nici-un bine. Iar aceasta este nesupunere și necumințenie. „Căci unde este ceartă și zavistie, acolo e neorînduială și tot lucrul rău.” (Iac. 3, 16). Nimenea nu se tămăduiește prin acestea în veac. Ci numai cel ce-și taie voia sa și luptă să nu iscodească pe aproapele, nici să spună vreodată: „Ce este aceasta sau aceia?” Iar cel ce zice: „Și eu o vreau aceasta”, se face fiu al diavolului și străin de Dumnezeu. Căci e vădit că vrea să facă voia sa și nu pe a lui Dumnezeu ⁶⁵⁹. Îmbărbătează-te, frate, și Dumnezeu te va acoperi. Și roagă-te din tot sunetul pentru fratele tău și iubește-l pe el în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

484. *C e r e r e: Un frate a cerut aceluiaș mare Bătrîn să se roage pentru el, zicînd: iartă-mă că te stingheresc*

Căci numai angajîndu-ne și pe noi în binele ce voește să se facă, ne facem și noi buni.

⁶⁵⁹ A-și face cineva voia sa e a face voia diavolului și a deveni fiul lui. Căci o voie proprie care nu e una cu voia lui Dumnezeu, e una cu voia diavolului. Propriu zis voia adevărată a omului coincide cu voia lui Dumnezeu. Prin voia aceasta omul dărimă zidul între sine și Dumnezeu. Voia sa dimpotrivă îl dezbină de Dumnezeu și de ceilalți. Voia adevărată a omului este cea care-l unește cu Dumnezeu și cu semenii. Căci Dumnezeu i-a făcut pe toți pentru unirea cu Sine și în Sine. Aceasta e voia cea puternică a omului: a nu-și lăsa voia tîrîită de patimile egoiste, care-l desparte de Dumnezeu și-l închide în egoismul său.

Sfinții Varsanufie și Ioan

atîta. Dar cred în Dumnezeu, că prin rugăciunile tale mă voi întări și nu te voi mai stingheri atîta.

Răspunsul lui Varsanufie: Toți cîți sînt fii ai lui Dumnezeu, sînt, fără îndoială, și moștenitori ai bunătății, ai răbdării, ai îndurării, ai iubirii de oameni și ai iubirii Lui. Căci dacă sînt fii ai lui Dumnezeu, sînt și dumnezei ^{659 b}. Și de e Dumnezeu lumină, sînt și ei luminători. Deci dacă Dumnezeu e stingherit și îngreunat cînd e rugat, aceasta se întîmplă și cu ei. Iar dacă nefiind rugat, Dumnezeu se întristează, iar fiind rugat se bucură, aceasta se întîmplă și cu ei ⁶⁶⁰. „Lubește pe aproapele tău

^{659 b} Sînt stăpîni pe ei înșiși, nerobiți patimilor, sînt liberi, în aceasta se întîlnesc cu Dumnezeu într-o unică libertate a iubirii. Ei sînt atunci și buni, căci numai cei slabi sînt temători de alții, deci răi. Ei nu respiră în lărgimea iubirii netemătoare a lui Dumnezeu. Undeva trebuie să fie o înălțime ridicată peste toate cele supuse legilor și peste cei ce cad sub robia patimilor. Numai prin acea realitate personală, liberă de toate servituțile posibile, pot să se ridice și oamenii la libertate.

⁶⁶⁰ Desăvîrșirea lui Dumnezeu s-a arătat în faptul de a-și fi dat pe Fiul Său întrupat la moarte pentru noi. Iar desăvîrșirea Fiului întrupat s-a arătat în a-și fi dat viața Sa omenească pentru noi. Într-un fel dacă Dumnezeu continuă să fie desăvîrșit, El trebuie să continue a suferi pentru noi, a fi în stare de jertfă pentru noi. Iar noi, dacă vrem să fim desăvîrșiți ca El, trebuie să facem la fel. Deaceia primim în noi starea de jertfă. Prin jertfă ieși din închisoarea proprie și deschizi poarta altora. Jertfa înseamnă lărgirea în iubire, cucerirea adevărată a altora. Desăvîrșirea constă în puterea de a cuceri pe toți, lăsîndu-i liberi, făcîndu-i și pe ei posesorii tuturor bunurilor tale. Prin rugăciune îi arătăm la fel lui Dumnezeu că ne deschidem și noi Lui. Iar prin rugăciunile adresate sfinților le arătăm aceasta sfinților. Prin rugăciuni contribuim și noi la opera unificării între noi voită de Dumnezeu.

Și pentru Dumnezeu e o bucurie să-L rogi, căci prin aceasta îți arăți încrederea și iubirea de fiu și Dumnezeu te primește cu iubire. Căci este El însuși ca Treime iubire. Și așa se arată și în fapta creației și în grija Lui de creație.

ca pe tine însuși", zice Vechiul Testament (Lev. 19, 18). Iar cel Nou, arătându-ne desăvârșirea, zice „să ne punem sufletul unii pentru alții", așa cum Cel desăvârșit și Fiul lui Dumnezeu și-a dat viața Sa pentru noi (Io. 3, 16).

Deci când sfinții sînt rugați, se bucură, ca unii ce sînt desăvârșiți, precum și Tatăl lor desăvârșit este ⁶⁶¹. Cerețile deci lor și vă vor da fără preget. Căci nu sînt moleșiți și trîndavi ca mine. Și rugați-vă să fiu și eu printre ei. Și voi ruga pe Dumnezeu să vă împlinească cererile voastre, mai întîi puterea de sus și iubirea față de El; și să vă sprijinească în frica Lui ⁶⁶² și în credința inimilor voastre. Rămîneți deci neîndoelnici, așteptînd mila Lui. Și El „va face mai mult decît prisositoare cele ce le cereți și le pricepem noi" (Ef. 3, 20). Căci a Lui este slava în veci. Amin.

485. Î n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe Ava mînăstirii în care se aflau sfinții Bătrîni, să-i dea o chilie apropiată și Ava a binevoit să-i dea. Între timp a întîlnit un monach, care l-a rugat să locuiască într-o chilie lângă el. Fratele a răspuns că nu poate face aceasta fără voia Bătrînilor și a Avei care a hotărît să-i dea această chilie. Și venind l-a întrebat pe celălalt Bătrîn, ce trebuie să facă?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, Domnul nostru ne-a poruncit să avem pe alții mai presus de noi (Filip. 2, 3)

⁶⁶¹ Iubirea nu obosește, ci crește practicîndu-se. Numai prin ea crește omul duhovnicește cu adevărat.

⁶⁶² Frica de Dumnezeu nu-i o slăbiciune, ca frica de oameni, ci tărie față de oameni, capacitate de a-ți dărui pînă și viața pentru Dumnezeu. Ea te sprijină prin siguranța vieții netrecătoare în Dumnezeu, Cel sprijinit în frica de Dumnezeu, nu tremură de oameni și de lume, căci nu se sprijină pe trestia unei vieți care vezi cum se clatină și înaintează în veștejire.

Sfinții Varsanufie și Ioan

⁶⁶³. Dacă deci pentru dragostea ce-o avem după Dumnezeu pentru tine, ți-am spus să locuești lângă noi, ți-am arătat cu fapta că noi sîntem mai presus de fratele. Dar dacă-ți spunem din nou: „Rămîi lângă acela” iubirea ta poate socotește că te respingem dela noi ca neavînd dragoste față de tine. Dar tu judecă vecinătatea locurilor și folosul sufletului tău din ele și ține seama de cuvîntul Apostolului: „Probîndu-le toate, țineți ce este bine” (I Tes. 5,21). Acestea le-am grăit din dragostea cea după Dumnezeu. Iartă-mă, fratele meu, pentru Domnul.

486. *Î n t r e b a r e către marele Bătrîn: Un monach oarecare ce locuia într-o chilie străină, și-a clădit lui o chilie în apropiere. Și venind la el un frate ce avea nevoie de o chilie, l-a îndemnat pe acela să locuiască în chilia clădită de el. Dar acela ceru să i se dăruiască acea chilie cu contract. Și s-a învoit să i-o dăruiască dacă vor îngădui Bătrînii aceasta. Dar cu condiția că el să scoată, din fîntina de lângă ea în fiecare săptămînă două ulcioare de apă. Și l-a întrebat pe, marele Bătrîn despre aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Aceasta nu se potrivește călugărilor. Căci de voiți să faceți contract între voi, veți ajunge poate și la judecată, ceea ce nu e fapta iubirii. Deci fratele să locuiască în chilie fără contract. Iar de va voi stăpînul chiliei cîndva să-l scoată, acela să iasă cu smerenie, fără împotrivire. Iar dacă stăpînul chiliei va veni să-și umple cele două ulcioare cu apă și cel care locuește în chilie nu-i va îngădui, să nu se tulbure, ci să-i

⁶⁶³ De aci urmează că trebuie să avem grija de alții mai mult decît de noi, că-i prețuim mai mult ca pe noi. Numai așa se poate explica porunca de a ne jertfi pentru alții cum s-a jertfit și Hristos (I Io. 3,16).

facă metanie și să-și ducă ulciorul gol, spunându-i: „Iartă-mă frate, pentru Domnul, că te-am supărat, și roagă-te pentru mine”. Și să ia seama să nu se tulbure după aceea de mînie. Și pentru smerenia lui, îl va apăra Dumnezeu și pe fratele lui de dușmănia dela diavolul și va fi împins să alerge după el și să-i pună metanie și așa se va încovoia și-i va umplea ulciorul, sau îl va și purta împreună cu el. Și așa dragostea lui Dumnezeu îi va acoperi pe amîndoi și-i va mîntui pe ei iubitorul de oameni Dumnezeu.

487. *Î n t r e b a r e*: *Chilia are nevoie de reparații. Oare trebuie să cheltuiască pentru ele cel ce locuște în ea chiar dacă nu este a lui, ci se așteaptă să iasă din ea dela o zi la alta ?*

R ă s p u n s: Dacă cineva se gîndește, că toate cîte le are sînt al lui Dumnezeu și comune tuturor celor credincioși, și că nimeni n-are ceva al său, nu trebuie să cugete așa. Căci aceasta ține de un cuget trupesc. Pentru că chiar dacă a apucat să cheltuiască ceva și nu va rămînea acolo, alt frate avînd odihnă din partea aceasta, va binecuvînta mereu pe cel ce a cheltuit și s-a ostenit în acest loc. Căci dacă socotim cu adevărat cele spuse: „Cu măsura eu care măsoară, ți se va măsura” (Lc. 6, 38) și: „Va răsplăti fiecăruia după faptele lui” (Ps. 61, 31) și iarăși: „Să-ți dea ție după inima ta” (Ps. 19, 5), nu-l va lăsa pe acela să se apropie în zadar, ci va striga mereu către el: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi trece cu vederea” (Iisus Navi 1,5).

488. *Î n t r e b a r e*: *Un frate a întrebat pe a celaș mare Bătrîn: „Iartă-mă, stăpîne Părinte, că îndrăznesc să vorbesc: Văd pe Domnul Ava că iubește pe unul mai mult decît pe mine și gîndul acesta mă supără., șoptindu-mi că vrea să placă unor oameni. Căci orice cer unii, le*

Sfinții Varsanufie și Ioan

dă, iar mie nu-mi dă. Odată am cerut o fereastră și n-a făcut-o. Și altă dată puțin var și nu mi-a dat. Iar altora le-a dat. Oare de ce face aceasta? Si ce să răspund gândului?

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, e nevoie de răbdare. Căci a spus Domnul: „Intru răbdarea voastră veți câștiga sufletele voastre” (Lc. 21, 19); iar Apostolul: „Aveți nevoie de răbdare” (Evr. 10, 36). Dacă Dumnezeu a voit să te încerce de poți răbda ceva, tu te arăți neavînd răbdare. Cîți ani ai viețuit astfel în chilie și n-ai spus nimic. Iar văzînd pe altul făcînd ceva, îndată te aprinzi ca de foc. Pentru ce n-ai spus gândului: „Am stat așa tot timpul, nu voi mai răbda puține zile?”. Dacă-ți spune gândul: „Și de ce a făcut altora?”, răspunde-i: „Aceia sînt sfinți, iar eu sînt nevrednic și vrednic de tot necazul”. Dacă îl socotești pe Ava al tău căutînd la față, fără să fie așa, îți pierzi sufletul ^{663 b}. Iar de caută la față, nu vei da tu răspuns pentru el, ci el va da pentru tine. Iar cel ce cere un lucru, trebuie să cerceteze vremea și împrejurările și puțința de a se folosi de el. Și atunci va afla de ce nu i se dă ceea ce vrea. Iar de nu află, nu trebuie să învinovățească pe alții, ci pe sine însuși, zicînd: „Eu sînt cel nevrednic.” Și vei afla ieșire din acel gînd, frate. Aceasta este calea celor ce voesc să se mîntuiască și să viețuiască după Dumnezeu.

489. *Un bătrîn dintre părinți locuia în mînăstirea în care se aflau sfinții Bătrîni. Și întrebât fiind de slujitorul*

^{663 b} „A-și pierde cineva sufletul” înseamnă și a nu mai avea „suflet”, a deveni om „fără suflet”. Aceasta înseamnă a deveni nesimțit și sălbatic ca o fiară. Dar aceasta e un chin al omului și pentru el și pentru alții. Acest om nu mai știe de sine, se înstrăinează de sine, se alienează. Așa se pierde sufletul în iad.

lui: „Ce voești să-ți fac de mâncare?”, a răspuns cu mînie: „Fă ce vrei”. Și s-a supărat fratele, neștiind ce să facă. Și a întrebat pe marele Bătrîn: „Oare face bine zicînd așa, sau nu”

Și a r ă s p u n s : Nu-mi este mie îngăduit să osîndesc pe cineva. Căci fiecare își poartă povara lui. Dar precum mi se pare, un astfel de răspuns pricinuește supărare aproapelui, chiar dacă îl dă pentru nevoie. Bătrînul trebuia mai de grabă să spună fratelui cu smerenie: „Acest lucru mi-ar plăcea azi”. Și chiar dacă fratele l-ar face fără gust și i l-ar servi rău, trebuie să-i mulțumească. Căci fie că fratele face lucrul bine, fie rău, dacă acela se supără cu mînie, acesta e un lucru mai rău decît toate patimile. Fiindcă el se mînie fără judecată și aceasta nu este din cunoștința lui Dumnezeu, ci mai de grabă din lucrare diavolească. Totuși cel ce slujește, trebuie să fie cu îndelungă răbdare. Căci tot cel ce poartă pe fratele său cu frica lui Dumnezeu, are pe Duhul lui Dumnezeu odihnind asupra lui ⁶⁶⁴.

490. Acelaș frate, fiind cinstit și mîngîiat după frica lui Dumnezeu de Ava și de frăția mînășirii, nu s-a simțit tă-măduit, ci necăjindu-se mai mult și socotindu-se nemîngîiat după cuviință, a plecat pe ascuns. Iar ei cunoscînd după aceea unde viețuește, au voit să meargă la el și să-l roage să se întoarcă la ei, căci au auzit că e necăjit. Și l-au întrebat pe marele Bătrîn, spunînd și cele

⁶⁶⁴ A suporta pe fratele care te necăjește e singurul mijloc de a-l potoli. A fi tare în acest, sens e singurul mijloc de a-i comunica putere. Duhul care se odihnește asupra Fiului, se odihnește și asupra celor ce se alipesc de Fiul, dîndu-le odihna prin mîngierea adusă dela Tatăl. Și El se extinde cu odihna Lui, unită cu mîngierea ce o produce în noi, și asupra fratelui agitat, căci e Duhul care ne înfrățește cu Fiul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

ale Apostolului: „Ca nu cumva din prea mare întristare să fie copleșit acesta” (II Cor. 2, 7).

R ă s p u n s: Apostolul a spus aceasta, pentru că l-a predat pe acela satanei (I Cor. 5, 5). Și acela avea motiv sa se întristeze, fiind scos din comunitate. De aceea văzându-l pocăindu-se, a spus „să se întărească față de el dragostea” (II Cor. 2, 8). Deci dacă știți că voi l-ați alungat, trebuie să mergeți să-i puneți metanie ca să vină înapoi. Dar dacă a plecat din voia lui, chiar dacă veți merge la el, pentru Dumnezeu, voința de a se îndreptăți pe sine va veni din nou asupra lui. Căci el va fi gata să se lase din nou pradă supărării. Și orice prilej i s-ar ivi, va spune mereu: „Am fost afară și am fost silit să mă întorc”. Deci lăsați-l să fie frământat puțin de gânduri, ca să-i pară rău că a plecat. Căci de va fi necăjit cu trupul, se va folosi cu duhul. Se va tăia astfel dela el mândria și pornirea de a se îndreptăți pe sine, văzându-se pe sine în necazuri multe. Și atunci își va aduce aminte de odihna din mînăstire. Și se va întoarce cu smerenie și în loc de nemulțumire, va arăta mulțumire.

491. *Î n t r e b a r e:* Pentru ce, părăindu-i rău, îi este rușine să se întoarcă?

R ă s p u n s: Dacă el se căește și primește să se învinovățească, zicînd: „Eu sînt vinovat pentru toate”, Dumnezeu cel ce a zis prin proorocul: „Spune tu întîii fărădelegile tale, ca să fii îndreptățit” (Is. 43, 26)⁶⁶⁵, vede că inima lui s-a îmblînzit și îl va călăuzi în frica Sa spre

⁶⁶⁵ Dumnezeu îndreptățește pe cel ce se căește, pentru că aceasta nu se îndreptățește singur pe sine.

folosul lui ⁶⁶⁶. Căci zice: „Va călăuzi pe cei blînzi în judecată ⁶⁶⁷, Va învăța pe cei drepți căile Lui" (Ps. 24, 9). Și dacă se va folosi mai mult în locul unde a fost întîi, Domnul va îndemna inima lui să se întoarcă acolo cu smerenie.

492. *Un frate care slujise ca ostaș în lume, a intrat în mînăstire și l-a întrebat pe acelaș mare Bătrîn dacă se poate pocăi.*

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, Dumnezeu nu lapadă pe nimenea, ci pe toți îi cheamă la pocăință. Deci cel ce vine la El, trebuie să se apropie din toată inima și să samene cu nădejdea de a secera. Și să se aștepte la ispite pînă la ultima răsufare.

493. *Întrebare: Dar acum îl ajută Dumnezeu?*

Răspuns: Fiule, stadionul s-a deschis. Și cel ce voește să se mîntuiască, aude pe Iisus zicînd către el: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu va voi odihni pe voi. Învățați dela Mine că sînt blînd și smerit cu inima și veți afla odihna sufletelor voastre. Căci jugul Meu este blînd și sarcina Mea ușoară" (Mt. 11,28-30). Gîndește-te la ceea ce auzi: „Blînd și smerit", ca să învă-

⁶⁶⁶ Inima celui ce se căește, se îmblînzește, se înmoae, își pierde învîrtoșarea care-l închide ca o crustă în el însuși; el scapă de închisoarea mîndriei, intră în comunicare cu Dumnezeu, izvorul vieții și al bucuriei. Împărăția lui Dumnezeu este împărăția Celor ce comunică din iubire, de aceea este Împărăția unității, a omenescului adevărat, restabilit în Treimea deplinei comuniuni între Persoanele supreme.

⁶⁶⁷ Cei blînzi sînt cei ce se folosesc de dreapta judecată. Ei cunosc slăbiciunile oamenilor. Ei țin o cumpăna în judecată, ținînd seama de toate.

Sfinții Varsanufie și Ioan

țăm și noi acestea de la El. Cel ce vine la Dumnezeu nu trebuie să se descurajeze și să se teamă. Altfel nu va pune niciodată început căii lui. Căci Dumnezeu ia aminte la inima lui și la intenția voii lui. Și cunoaște slăbiciunea omului, că nu poate izbuti nimic dela sine. Ci El este totul și El dă celui vrednic putere, să lucreze cu putere⁶⁶⁸. Căci dacă Dumnezeu nu dă putere celui tare, unde s-ar afla nenorocitul de om? Dacă nu dă înțelepciune celui înțelept și schimbă inima lui, înțelepciunea aceluia ar fi ca a unui prost și nebun. Să ne apropiem deci cu încredere de El, cunoscînd că El este Cel ce ne dă nouă putere în luptă. Tu pregătește-ți sufletul și nu numai spre a lupta, ci și spre a te încununa. Domnul să-ți stea în ajutor cu voia Lui prin rugăciunile sfinților. Amin.

494. *Cererea aceluiaș către acelaș Bătrîn: Gîndurile mele își închipuesc lumea, ațîțindu-mă să mă întorc la ea. Fă milă cu mine ca să fiu acoperit prin rugăciunile voastre. Căci aflîndu-mă încă în aceleași păcate, m-am rugat lui Dumnezeu să mă învrednicească de acoperămîntul vostru*⁶⁶⁹.

⁶⁶⁸ Puterea lui Dumnezeu devine puterea omului, dar rămîne și a lui Dumnezeu. Dumnezeu îl face pe om tare.

⁶⁶⁹ Cînd era în lume l-a rugat pe Dumnezeu să-l aducă sub acoperămîntul lui Varsanufie. Acum cere lui Varsanufie să se roage să fie acoperit de Dumnezeu. Ne rugăm lui Dumnezeu să ne pună sub acoperămîntul rugăciunilor unui om duhovnicesc pe care Dumnezeu îl asculta. Iar aceluia îi cerem rugăciunile lui prin care Dumnezeu ne ia sub acoperămîntul Lui. Dumnezeu ne ajută să găsim pe omul care să ne ajute să dobîndim ajutorul Lui. Dumnezeu vrea să ne susținem unii pe alții în urcușul spre El, să ne bucurăm împreună de viața Lui rînduită tuturor. El vrea nu numai să facă fiecare și ceva personal spre a se întări, ci și ceva pentru alții și anume unul să ceară altuia rugăciunile pentru a cîștiga smerenie și altul să se roage pentru acela ca să învingă și el însuși egoismul său și să se întărească și acela prin aceasta.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fiule prea iubit, îmbărbătează-te în Domnul. Dumnezeu te-a chemat; nu te descuraja, ci îndrăznește, începutul lucrării după Dumnezeu cere războaie. Dar Dumnezeu înfrânge pe dușmani. Oastea lumii e întunericul; și moștenirea ei, chinurile veșnice. Iar oastea lui Dumnezeu e lumina; și moștenirea ei, viața veșnică. Pipăe întâi cele două părți și apoi alege-o pe care o voești. Și va veni la tine un glas puternic și va trezi inima ta încă rece. Și inima te va face să alergi repede, precum trebuie. Să nu te înspăimînti. Căci este cine să te călăuzească spre Stăpînul.

495. *Cererea aceluiaș către acelaș mare Bătrîn: Supărarea războiului pornit acum asupra mea vine dela mine. Ai milă de mine, Stăpîne, ca rugăciunile tale să-i pună capăt. Căci am pierdut ceea ce aveam, întâlnindu-mă cu frații mei cei după trup care au venit la mine. Fiindcă păstrez în închipuire întâlnirea cu ei. Și-mi pare că mă află încă cu ei. Ajută neputinței mele și fricii de a mă ține pe calea mântuirii. Căci nu știu cum să mă rog lui Dumnezeu care m-a chemat, după ce am căutat să-L nesocotesc și am uitat într-un ceas toate binefacerile Lui. Pentru aceea te rog, ai milă de mine, că mult am păcătuit. Și războaiele născute din slăbiciunea și neputința credinții mele, nu se depărtează dela mine. Și spune-mi dacă e îngădui și de folos să-i opresc pe ai mei să vină la mine, ca să nu-mi aducă ispitele fermecătoare ale lumii. Căci știți că inima mea fiind încă rece, dacă ei vin îmi aduc tulburare și mă împing pe calea războiului. Ieri s-au depărtat puțin gândurile acestea dela mine, prin acoperământul vostru. Dar azi când am șezut puțin singur, ca să învăț un psalm, s-au năpustit așa de tare asupra mea că am asudat de descurajare. De aceea te rog, nu mă lăsa pe seama vrăjmașilor mei, ci sprijină cu*

Sfinții Varsanufie și Ioan

puterea ta neputința mea și alungă-i că destul s-au înmulțit asupra mea. Și tu vezi inima mea, că nu port cu plăcere războaiele. Nu mă lăsa să fiu biruit pentru slăbiciunea mea și să cunosc răutatea lor și să cad iarăși în cursele lor, în care am fost prins înainte de a alerga la voi. Iartă-mă și te roagă pentru mine, Părinte sfinte !

Răspunsul lui Varsanufie: Iubite frate, Stăpînul nostru Dumnezeu are o carte în care se scriu cei ce vin să-I slujească Lui cu sinceritate, în ea se scrie și zestrea lor adunată de la ziua cea dintîi ⁶⁷⁰. L-am ruga pe „Cel ce nu voește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu” (Ez. 18, 23), să-ți rînduiască un loc între cei ce se mîntuiesc. Și s-a miluit și te-a rînduit și pe tine împreună cu mine „Cel ce voește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Tim. 2, 4). Deci ai luat darul. Atîrnă de tine să fii scris în această carte, sau nu ⁶⁷¹. Dacă tu voești, îți ajută Cel ce a zis: „De veți voi și mă veți asculta, veți mânca bunățile pămîntului” (Is. 1, 19).

Iată ți-am spus, ia seama să nu cazi dintr-o astfel de oaste, ca nu cumva să te îmbolnăvești de o boală de nevindecat. Căci căzînd în ea, nu te vei folosi nici în lume. Domnul să te acopere față de cel rău și să te mîn-

⁶⁷⁰ Poetul Octavian Goga a redat această idee rămasă în tradiția poporului român prin următoarele cuvinte: „Dragi copii din țara asta / Vă mirați voi cum se poate /, Moș Crăciun din cer de-acolo / De le știe toate, toate /. Iată cum, vă spune moșul /, Colo sus, în tindă are /, Pe genunchi o carte mare / Cu condei de-argint el scrie /, Ce copil și ce purtare /, Și de-acolo știe Moșul /, Că-i șiret nevoie mare”

⁶⁷¹ Omul primește darul sau puterea dela Dumnezeu de a se apropia tot mai mult de El. Dar rămîne în seama libertății lui să desvolte acest dar, sau nu. Dumnezeu scrie pe tot cel ce se botează, în cartea mîntuirii. Dar depinde de fiecare ca Dumnezeu să scrie în dreptul lui faptele care-l fac vrednic să ajungă la El, sau nu.

tuiască în viața veșnică. Amin. Fiule „lasă pe morți să-și îngroape morții lor" (Lc. 9, 60). Și vei vedea cum se slăvește Domnul în sfatul sfinților ⁶⁷².

496. Cererea aceluiași către acelaș mare Bătrîn: Ava, ai milă de mine pentru Domnul, căci când mă odihnesc de unul singur se ivesc nălucirile. Dar mă tulbură și când vin vreunii la mine, încît chiar de mă așez să mă culc sînt stăpînit de ele și nu pot să mă odihnesc. Și fiind fricos din fire, războiul se stîrnește și mai mult și nu-mi îngăduie să adorm decît puțin. Și, cum am spus, tulburat și cu frică. Din pricina aceasta simt și o slăbiciune în trup și aproape că nu mă pot mișca. Deci tu, stăpîne, știi ce-mi este de folos. Ajută-mă bunule Părinte. Iartă-mă pe mine, păcătosul și bolnavul.

Răspunsul lui Varsamufie: Frate, trebuie să slăvim pe Dumnezeu pentru că ne arată cum se adeverește Scriptura. Căci zice: „Credincios este Dumnezeu care nu vă va lăsa pe voi să fiți ispitiți peste putere" (I Cor. 10, 16). Deci te lasă să te nevoești după puterea ta. Iar pe cei mari îi cearcă după puterea lor prin ispite mari. Și ei se bucură. Căci ispita duce pe om la sporire. Fiindcă unde se ivește un bine, se ivește și războiul. Nu te teme deci de ispite. Ci te bucură, căci te duc spre sporire. Disprețuiește ispita și Dumnezeu te va ajuta și te va acoperi ⁶⁷³.

⁶⁷² Călugărul de se întoarce în lume nu mai e nici acolo omul potrivit. Să stea între călugări și va vedea cum se preamărește Dumnezeu între ei prin viețuirea și rugăciunile lor.

⁶⁷³ Ispita e dată ca să lupți cu ea. Și de lupți, îți întărești voința în a rezista în bine și prin aceasta înaintezi în el. Dacă nu ai prilejul să lupți cu ispitele, te moleșești.

Sfinții Varsanufie și Ioan

497. *Cererea aceluiaș: Părinte sfinte, fiind slab și păcătos, nu am îndrăzneală să cer ceva dela milostivul Dumnezeu, deaceea cad la tine să te rogi pentru mine, păcătosul, ca să mă învrednicească să-l slujesc Lui și să-mi dăruiască putere și înțelegere* ⁶⁷⁴. *Mă rog ție pentru toate acestea, căci știe și inima ta că nu sînt nimic. Dar cred, bunule Părinte, că rugăciunile tale sînt în stare să facă îndurător pe Dumnezeu față de păcatele mele, ca să le treacă cu vederea și să mă facă vrednic să pornesc pe calea binecuvîntată; pentru ca pășind pe ea întru cunoștință, călăuzit de mile ta, binecuvîntate, să mulțumesc neîncetat iubitorului de oameni Dumnezeu care mă slăvește prin tine cu toate bunătățile. Iartă-mi prostia și îndrăzneala și roagă-te pentru mine.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, mai bine zis fiule, Dumnezeu cerului și al pămîntului să te întărească în sfînta chemare a Lui cu care te-a chemat pe tine și să te învrednicească de cinstea înfierii, de care puțini se învrednicesc. Și să sprijinească inima ta ca inima Anei, ca să aduci roduri binecuvîntate de Dumnezeu (I Imp. 1-2); și să-i cînti cîntare nouă lui Dumnezeu; și să sporești în fapte bune pe calea ce-ți stă înaintea; și să-I slujești Lui cu inima curată ca un ostaș încercat. Nu te încovoia deci, nu slăbi, ci aleargă cu rîvnă spre cetatea sfinților și a aleșilor, ca să moștenești credința, să dobîndești nadejdea

⁶⁷⁴ E o vrednicie, o demnitate, a sluji lui Dumnezeu. Dar pentru aceasta se cere putere dela El. În felul acesta cel ce slujește lui Dumnezeu crește duhovnicește el însuși. Slujirea lui Dumnezeu nu e o robie, ci un mijloc de creștere, de primire din puterile Lui. Ascultînd pe tatăl pămîntesc și lucrînd lîngă el, fiul primește din învățătura și din destoinicia lui. Iar a-l ruga pe altul să se roage pentru tine înseamnă a cultiva smerenia în tine, fără de care nu poți înainta. Căci cel plin de sine nu poate spori, crezînd că are totul.

și dragostea. Și ele te vor duce la sfânta smerenie, maica tuturor virtuților. Și te vei mîntui în vecii vecilor. Amin.

498. *Cererea aceluiaș: Fiind păcătos și neputincios cu trupul, nu sînt în stare să fac vre-un bine și vre-un lucru plăcut lui Dumnezeu. De aceea te rog, stăpîne, roagă-te tu pentru mine, care L-am mîntuit pe El și care, precum am spus, nu pot face nimic, fiind împiedicat de slăbiciunea mea.*

R ă s p u n s u l lui Varsamufie: Fericit ești frate, dacă simți peste tot că ai păcate. Căci cel ce le simte, fără îndoială că se și scîrbește de ele și se desparte de ele ⁶⁷⁵. Și a le simți și a cere ajutorul dela Părinți prin rugăciunile lor către Dumnezeu pentru a se izbăvi de ele și de chinurile veșnice ce așteaptă pe om pentru ele, e o parte a pocăinței. Noi ne vom ruga. Iar tu folosește puterea ta pentru a cîștiga smerenie, supunere și nețineră la voia ta în ceva. Căci din aceasta se naște mînia ⁶⁷⁶. Și să nu judeci, nici să disprețuești pe cineva. Căci din aceasta vine tocirea inimii și orbirea minții ⁶⁷⁷. Iar din acestea se

⁶⁷⁵ Cel ce nu simte ticăloșiile sale ca păcate și se laudă cu ele, o un, nesimțit și-un cinic, care nu poate ieși din ele. Dar nici cel ce le recunoaște glumind, nu le simte cu adevărat ca atare și nu luptă să se despartă de ele. Adevărata simțire a lor e împreunată cu o adîncă nemulțumire și cu o mare suferință pentru ele. Aceasta e începutul îndreptării, prin pocăință și străpungerea inimii.

⁶⁷⁶ Voința de a fi de sine e una cu mîndria. Iar cînd aceasta se vede amenințată sau jignită, naște mînia. Iar mînie nu mai e o adevărată voință, în ea omul nu e stăpînit pe sine. Și se vede amenințat și în stăpînirea peste altele, sau peste alții, în voința adevărată omul e stăpîn pe sine. El nu e robul mîniei, mîndriei și a celorlalte patimi. Ea e deasupra lor. Acesta e omul cu adevărat tare, după asemănarea cu Dumnezeu.

⁶⁷⁷ Tocirea, sau nesimțirea inimii și orbirea minții sînt unite între ele. Nesimțirea inimii e legată de neînțelegerea valorii celorlalți oameni,

Sfinții Varsanufie și Ioan

naște nepăsarea și învîrtoșarea inimii. Și veghează în toate, gîndind la legea dumnezească, din oare se încălzește inima de focul ceresc. Și să nu te întristezi. Căci chemarea ta e dela Dumnezeu, frate. Și să nu te moleșești, nici să slăbești. Căci nu-ți cere Dumnezeu ceea ce este peste puterea ta, ci după putere ⁶⁷⁸. Păzește-ți gura dela cuvîntul fără rost și dela vorbirea deșartă ⁶⁷⁹. Nu cugeta în inima ta la cuvinte rele. Și aruncă puterea ta, prin rugăciunea sfinților înaintea lui Dumnezeu ⁶⁸⁰, zicînd: „Miluește-mă pe mine, păcătosul!”. Și se va milostivi de tine și te va păzi și te va acoperi de tot răul. Și așa vei veni dela întunec la lumina adevărată, dela rătăcire la adevăr, dela moarte la viață, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

499. Cererea aceluiaș către celălalt Bătrîn: Iartă-mi, Avă, pentru Dommul îndrăzneala și nebunia și ajută-mi în mulțimea păcatelor mele. Căci dacă cel ce a săvîrșit un singur păcat înaintea lui Dumnezeu are nevoie de multă pocăință, ce voi face eu, care am crescut împreună cu păcatul, care n-am încetat să mîinii pe Dumnezeu după puterea mea ^{680b}? Deaceea am nevoie de rugăciunile

a necunoașterii lui Dumnezeu și a sensului vieții, pe care-l luminează cunoașterea Lui.

⁶⁷⁸ Puterea omului e ca un bob de praf, dar puterea lui Dumnezeu venită în el înconvoae legile universului, umple toate de lumină dumnezească, pornind dela omul însuși.

⁶⁷⁹ Cuvîntul deșert iese din omul deșert și întreține deșertăciunea în el. Iar omul deșert e cel ce și-a îngropat bogăția adîncurilor sale sau și-a uscat-o, răspîndind moartea deșertăciunii și în jurul său.

⁶⁸⁰ „Aruncă puterea ta înaintea lui Dumnezeu”; așterne-o ca pe un covor în calea luminii și a puterii ce iradiază din Dumnezeu și se va umple de lumina și de puterea Lui mai presus de fire.

^{680b} Prea mica mea putere cînd o folosesc pentru a face bine e foarte neputincioasă. Dar ea își atrage uriașa putere a lui Dumnezeu. Cînd însă vrea să facă răul are efecte considerabile prin ea însăși. Căci

voastre ca să depărteze dela mine păcatul ⁶⁸¹. *Și am nevoe neîncetat să fiu învățat să merg pe calea aceasta, fiind un om care am venit aci dela multe împotriviri și multe rele prin marea milă a lui Dumnezeu. Pentru aceasta te rog, cuvioase Părinte, fă milă cu mine și călăuzește-mă, precum găsești de bine. Și roagă-te pentru mine ca sa păzesc sfintele tale porunci, precum încerc să fac.*

R ă s p u n s: Frate, fiindcă ai venit la Cel ce s-a răstignit pentru noi, ia și tu crucea și urmează Lui (Mt. 16, 24), aruncînd toată grija ta asupra Lui. „Care a făcut cu mult mai mult decît cele ce le cerem sau pricepem” (Ef. 3, 20). „Căci El are grije de noi” (1 Petru 5, 7) ⁶⁸².

desparte pe om de Dumnezeu și pricinuește moartea sufletească. Iar aceasta îi produce mare durere lui Dumnezeu și în sensul acesta Îl supără, sau Îl mînie.

⁶⁸¹ Ieșirea din păcat e una cu ieșirea din egoismul de un fel sau altul. Dar nu poți ieși din egoismul lipsei de comuniune cu alții, dacă nu îți se deschide și vreunul din ei pentru vreo comunicare în bine, adică în Dumnezeu, dela care vine binele și spre care înaintăm prin bine. E un alt sens al necesității rugăciunii altora pentru mine, ca să mă ajute să ies din păcat, sau din necomuniune.

⁶⁸² Dumnezeu ia toate grijile noastre, dacă avem încredere să I le încredințăm Lui spre purtare. Căci virtual ni le-a luat: cînd s-a răstignit pentru noi. Acum ni se cere să ne arătăm încrederea în El, despovărîndu-ne și cu voia noastră de ele. Greutățile noastre le va rezolva El; durerile ne sînt ușurate de compătimirea Lui; greșalele noastre ni le iartă El, dacă I-o cerem cu încredere; cu ispitele noastre luptă El în noi împreună cu noi. Tot ce ni se cere este încrederea în El. Propriu zis nouă ni se cere numai să nu rămînem nepăsători, ci să luptăm și noi, dar să știm că luptînd, purtăm o cruce sub care este și El cu o putere nesfîrșit mai mare decît a noastră. Prin cruce comunicăm cu El. El poartă crucea mai departe pentru toate ale noastre. Dar acum ni se cere să ne așezăm și noi sub ea, lîngă El, primind comunicarea oferită de el. Greutatea cea mare o poartă El. Dar ne lasă și pe noi s-o purtăm atît cît putem, întărîndu-ne cu

Sfinții Varsanufie și Ioan

Deci nu te speria și-ți va ajuta Hristos. Să ai numai, fiule, în mintea ta, cuvîntul Sfintei Scripturi și pregătirea de care-ți spune: „Fiule, de vii să slujești Domnului, pregătește sufletul tău pentru ispite” (Sirah 2, 1), pentru că „bărbatul neispitit, este necercat” (Resch., Agrapha nr. 90, p. 130-132). Și iarăși: „Fericit este omul care rabdă ispita, căci făcîndu-se cercat” etc. (Iac. 1, 12). Nu-ți spun, frate, acestea ca să te înspăimînt, ci ca să-ți sprijinesc inima în frica lui Dumnezeu pe calea Lui. Căci așa au înaintat toți sfinții, prin multe ispite și necazuri. Și au bineplăcut, ajutați fiind de harul lui Dumnezeu. Nu te teme, nici nu slăbi. Căci credem că Dumnezeu este Cel ce te sădește, te udă și te crește (I Cor. 3, 6) prin rugăciunile sfinților. Amin.

500. Î n t r e b a r e: Ce să fac, Părinte, că sînt tulburat de gîndul desfrînării ?

R ă s p u n s: Chinuește-te cît poți; aceasta îți stă în putere. Dar nu te încrede în aceasta, ci în iubirea și acoperămîntul lui Dumnezeu. Și nu lîncezi. Căci lîncezeala stă la începutul oricărui rău (Pateric, Pimen 149).

501. Î n t r e b a r e: De grăesc fratelui meu, adeseori grăesc cuvîntul cu minie. Și de voesc să-l rostesc cu iubire, îndată încerc o dulceață spurcată și o mișcare

puterea Lui în purtarea ei. E și acesta un motiv pentru care ne împărtășim de El în Sf. Euharistie. Murim cu El, ca să înviem cu El. Murim cu El, egoismului nostru, primind prin aceasta dela El puterea să înviem cu El, în comuniunea cu El. Bucurîndu-ne de compătimirea Lui cu noi, ne bucurăm și de puterea vieții celei noi ce ne vine prin această iubitoare comuniune dela El.

urită a trupului, încît nu pot privi la fața fratelui fără acestea. Ce să fac ?

Răspuns : Amîndouă înseamnă moarte: atît a vorbi cu mînie, cît și a se sîrni pentru frate în trup o mișcare de dragoste. Lăsîndu-le deci pe amîndouă, vorbește fratelui cu stăpînire de sine și-ți va ajuta Dumnezeu. Și pe lîngă toate acestea, păzește-ți ochii. Și roagă-te pentru mine!

502. Întrebare: Ce să fac ? Căci sînt tulburat de războiul lăcomiei pîntecelui și al iubirii de arginti și al altor patimi.

Răspuns : Cînd te războește patima lăcomiei pîntecelui, luptă-te cu toată puterea ce o ai, după Dumnezeu, ca să nu dai trupului cît îi trebuie. Față de iubirea de arginți, la fel, pîna ce te necăjește războiul, ca să nu ai nimic de prisos peste haină. Luptă-te tot așa în privința vaselor și al celui mai mic lucru. Iar după ce ai biruit războiul, procură-ți ceace ai de trebuință după Dumnezeu.

503. Întrebare: Un frate locuind cu un bătrîn, l-a întreat pe aeleaș Bătrîn Ioan despre dietă și somn și tulburarea ce o avea în privința unor lucruri ce nu i se păreau drepte la bătrînul său.

Răspuns : Bătrînii spun că a odihni (ospăta) pe aproapele e o mare virtute, mai ales cînd cineva nu face lucrul acesta din slăbiciune, sau cu risipă. Tu dă-i trupului cît îi este de ajuns. Și chiar dată mînînci de trei ori, nu te vatămi. Căci ce folos are omul dacă mînîncă o singură dată, dar fără măsură? Înțelege deci cu libertate gîndul bătrînului. Căci odată ce viețuiești amîndoi după

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu, trebuie să vorbească și el cu libertate. Și orice zice că-l odihnește pe el, fă, și aceasta este voia lui Dumnezeu.

Iar somnul e de două feluri. Cîte odată îngreunează trupul din multa mîncare, cîteodată din neputință. Căci cînd cineva nu-și poate împlini slujirea, îi vine somnul. Iar mulței mîncări îi urmează războiul curviei. Căci îl îngreunează la somn, "spre a-i întina trupul. Cel ce poate deosebi află cum și de unde îi vine lui aceasta. Ni se cere să facem ceeace stă în puterea noastră și nimic de prisos. Căci acoperămîntul și mila lui Dumnezeu va întări neputința noastră. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine, frate ! Fă iubire, grăind aproapei. Dar caută și observă de vorbești cu smerenie și cu dreapta socoteală în chip netulburat. Iar de e ceva care nu e astfel, sugrumă-ți gîndul contrar și rușinează-l. Și astfel va înceta⁶⁸³. Și să nu te tulburi de vre-un lucru făcut de bătrîn. Ci zi: „Dumnezeu știe ce e de folos". Și

⁶⁸³ Cuvintele exprima gîndurile despre realitățile existente între oameni în planul vieții pămîntești. Uneori ele depășesc relațiile existente, voind să pregătească relații mai bune pentru viitor. Dar de multe ori ele trec dîncolo de ceeace e dat, sau ne poate realiza în viața pămîntească, arătînd prin ele că oamenii tind spre un plan de existență superior celui pămîntesc. Cînd cuvintele nu slujesc acestor scopuri, ele mai mult încurcă viața oamenilor. Și întrucît omul e răspunzător pentru tot ce face și gîndește, va fi răspunzător și pentru cuvintele care nu slujesc acestor scopuri, ci încurcă (logosul) relațiilor dintre oameni, le umple de întunerecul neîncrederii, le arunca într-o năclăială murdară, acoperă totul în nonsens. Frumusețea fără adîncime a cuvintelor, cu cît s-a rafinat mai mult, cu atît a devenit mai mult ispită spre rău. În această frumusețe lucește lauda patimilor, abjecția infernului. Se ilustrează aceasta în unele poezii moderne, în care auzim expresii ca acestea rostite comic și nerușinat de o femeie: „Capul meu dulce / Blană de șarpe / Numai în viperă moare dorința / Numai în carne se spală memoria cărnii": sau în imaginile laudelor nemărginite ale unor jalnice slăbiciuni omenești.

aceasta te va liniști. Gîndește-te la el cu smerenie și lasă-l să facă ce vrea. Roagă-te pentru mine, prea cinstito frate.

504. *Î n t r e b a r e: Dacă un frate viețuește cu un bătrîn și bătrînul nu-i în stare să-i răspundă cînd e întrebat ceva, iar fratele e chinat de gînduri, oare poate fratele să întrebe pe un alt bătrîn, fie cu îngăduința aceluia, fie fără ea ? Sau trebuie să rămînă frămîntat de gînduri ?*

R ă s p u n s : Dacă știe că Ava voește să folosească sufletul lui, trebuie să îndrăznească să-i spună: „Am niște gînduri, ce socotești să fac?” Și acesta, dela sine, ca un om ce are un fiu bolnav și-l duce cu grabă la doctor, ba nu numai atît, ci și plătește aceluia pentru el, la fel și el îl duce pe ucenicul său cu bucurie la un om ce are darul acesta. Iar dacă știe că bătrînul nu poate răbda aceasta, să nu-i spună nimic. Ci de află un prilej dat lui prin iconomia lui Dumnezeu, să întrebe pe alt bătrîn duhovnicesc despre gîndurile sale, rugîndu-l să nu-i spună Avei lui. Căci altfel îl aruncă pe acesta în patima pismei și va avea mare necaz că l-a întrebat pe acela și nu pe el. Dar să nu se smintească de bătrînul său că n-are un astfel de dar. Căci el nu s-a dat tuturor. Și de va cerceta bine, va afla că are, fără îndoială, și Ava lui un alt dar. Căci darurile Duhului sînt felurite și sînt împărțite între oameni: unuia așa, altuia, altfel. Iar de nu află un prilej să întrebe pe altul, să rabde, rugînd pe Dumnezeu să-i ajute.

505. *Î n t r e b a r e: Un frate, stîrnit cu ușurință la mînie, a întrebat pe acelaș Bătrîn despre aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă te-ai lupta să mori față de orice om și să cîștigi puțină smerenie, te-ai odihni și

Sfinții Varsanufie și Ioan

te-ai scoate din multe primejdii ⁶⁸⁴. Să se smerească inima ta înaintea lui Dumnezeu și bunătatea Lui îți va veni în ajutor în toate ⁶⁸⁵.

506. *Un frate a întrebat pe marele Bătrîn: Părinte, roagă-te pentru mine, că sînt slab cu sufletul și cu trupul, ca să mă întărească Domnul ca să-I mulțumesc. Dar și pentru fratele care e cu mine, căci și el are nevoie de milă.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Domnul să te întărească spre tot lucrul bun, precum ai cerut. Iată și acesta este un lucru bun: să trăești, după putință, în pace cu fratele care este cu tine. Și Cel ce a spus: „Foc am venit să arunc pe pămînt” (Lc. 12, 49), să-l arunce pe el în inima ta și a mea și să te vad pe tine crescînd ca cedrii Libanului și înflorind ca un finic (Ps. 91, 13) „în raiul Dumnezeului meu” (Apoc. 2, 7). Căci împlinindu-se aceasta, voi gusta și eu din bunătați și mă voi veseli ⁶⁸⁶,

⁶⁸⁴ Să mori oricărui om nu prin indiferentism, ci prin a nu da importanță cuvintelor și purtărilor lui care stîrnesc patimi în tine. Să fii insensibil față de tot ce-ți aduce gînduri de păcat. E o moarte care, întrucît se împacă cu smerenia, este una cu îngăduința, cu înțelegerea slăbiciunilor omenești, dar și cu păzirea ta curată de ceeace îți poate aduce păcat din ele.

⁶⁸⁵ Dacă ceeace te face neîngăduitor e mîndria, ceeace te face îngăduitor e smerenia. De aceea smerenia e deschisă bunătații care e dela Dumnezeu, izvorul bunătații. Dumnezeu e și El îngăduitor, pentru că e bun și cu adevărat puternic. De aceea în smerenia îngăduitoare, simțim în noi îngăduința lui Dumnezeu.

⁶⁸⁶ Așa cum cel ce iubește suferă greutățile celui iubit, așa se împărtășește de bucuria rodurilor celor bune ale ostanelilor lui. Mai ales se înîmplă aceasta părintelui sufletesc în relația lui cu fiul duhovnicesc, precum, dealtfel, se înîmplă și tatălui pămîntesc. Nu poate fi vorba de invidie în acest caz. Căci bucuria nu rămîne numai

în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci.
Amin.

507. În t r e b a r e: Roagă-te, Părinte, pentru mine. Și te rog să-mi arăți de unde-mi vine o atît de mare neputință în slujirea mea și în lucrul meu de mînă ? Și cum se face că, din moleșeală, gîndul mi se apleacă spre mîncare și somn ?

R ă s p u n s: În privința rugăciunii, dacă am rugăciune, nu pot să mă rog pentru sufletul meu mai mult decît pentru al tău ⁶⁸⁷. Căci tremur de Cel ce a zis: „Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Lev. 19, 18). Eu însă fac cît îmi este puterea; dar mila este a lui Dumnezeu, care a făcut cu noi și pînă acum și va face și de aci înainte cu noi mare milă. Nu tăgăduesc că a făcut, căci aceasta ar însemna nemulțumire.

Iar despre neputință, o dată e așa, o dată altfel. Așa e calea. Oricine face puțină cale netedă și apoi dă de prăpăstii și munți. Apoi iarăși întîlnește o cale dreaptă. Dar zice: „în toate mulțumiți” (I Tes. 5, 18). Căci în toate „sîntem datori” (Rom. 8, 12) ⁶⁸⁸.

Cît despre mîncare, băutură și somn, tuturor să le premeargă mulțumirea. Cugetă la cuvîntul Apostolului: „Fie că mîncăți, fie că beți, fie că faceți orice altceva” (I

în cel ce a cîștigat-o, ci e comună amîndorura, pentru că și răbdarea și osteneala au fost comune.

⁶⁸⁷ Dacă cei ce se iubesc se întîltesc în durerea unuia pentru altul și în bucurie, cu atît mai mult îl are cel ce se roagă pe cel iubit în rugăciune, în care se manifestă grija pentru el în mod neîncetat. Iar cei ce se roagă unul pentru altul se întîlnesc atît de mult, pentru că se întîlnesc în Dumnezeu.

⁶⁸⁸ Pentru toate trebuie să mulțumim, căci n-avem nimic dela noi, ci toate dela Dumnezeu spre folosul nostru. Căci și cele grele ne sînt de folos spre întărirea noastră.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Cor. 10, 31). Păzește-o aceasta în toate și te va păzi Dumnezeu, căruia îi mulțumești ⁶⁸⁹.

508. R ă s p u n s u l aceluiași mare Bătrîn către acelaș, care l-a întrebat de trebuie să se folosească de leacuri.

Frate, cei ce se folosesc de doctori și cei ce nu se folosesc, să se folosească cu nădejdea în Dumnezeu, zicînd: „în numele Domnului ne încredem în doctori, că ne va dărui vindecarea prin ei” ⁶⁹⁰. Iar cei ce nu se folosesc de ei, să nu se folosească cu nădejdea în numele lui Dumnezeu și El îi va tămădui pe ei. Dacă deci te folosești, nu greșești, iar dacă nu te folosești, nu te îngîmfă. Aceasta, ca să-ți dai seama că dacă te folosești de doctori împlinești voia lui Dumnezeu și nimic altceva. Iar de voești să urmezi cuvîntul spus de Ilie: „Azi” (III

⁶⁸⁹ „Dumnezeul mulțumirii” (text grec) e Dumnezeu cel sensibil la mulțumire; e Dumnezeu care ca Persoană se bucură de mulțumire, nefiind o lege oarbă, inconștientă, lipsita de afecțiune; e Dumnezeu care ne cinstește, primind să se bucure de o mulțumire ce l-o aducem noi, fapte prea mărunte și totuși minunate prin conștiința ce-a pus-o în noi.

⁶⁹⁰ Tot ce reușește cercetarea să cunoască treptat din natură”, sau din trupul omenesc, se află în ambiața largă a ceea ce nu se cunoaște și nu se va cunoaște deplin niciodată, chiar dacă și natura și trupul omenesc sînt pe de altă parte finite. Căci chiar creația aceasta a lui Dumnezeu e o ambianță de taină pentru toate cele din ea, mai ales că e înrădăcinată în Dumnezeu cel infînit. De aceea bine e să ne folosim de ceea ce știi medicii, dar să-L rugăm și pe Dumnezeu să facă spre folosul nostru ceea ce ne recomandă doctorii prin știința lor mărginită. Cele știute nu trebuie rupte de totul indefinit dar bine orînduit al creației. Omul știutor și natura cunoștientă au la origine pe cineva cu mult mai puternic și mai știutor.

Imp. 18, 15; cf. Viața sf. Antonie 7; PG 26, 853), vei fi eliberat de orice grije⁶⁹¹.

509. *C e r e r e*: *Roagă-te pentru mine, Părinte, și spune-mi ce înseamnă că noaptea când voesc să rostesc psalmi, simt în mine o trîndavie. Și mai ales când e frig. Apoi de multe ori rostesc psalmi și mă rog șezînd. Fiindcă mă tem că aceasta să nu-mi vină din negrijă, te rog să mă lămurești. Părinte, și să te rogi să fac ceea ce mi se va spune.*

R ă s p u n s: *Tuturor ni s-a poruncit să ne rugăm unii pentru alții (Iac. 5, 16). Cît despre ceea ce ai întreat, voind să afli ce înseamnă, îți spun că în parte este un amestec al sămînței dracilor și o parte vine din slăbiciunea trupului. De aceea a rosti psalmi și a te ruga șezînd, dar cu străpungerea inimii, nu e o piedică a plăcea lui Dumnezeu în slujirea ta. Precum a face cineva aceasta stînd în picioare, dar cu mintea împrăștiată, osteneala aceasta i se socotește ca nimic. Domnul să-ți ajute, frate. Amin.*

510. *Î n t r e b a r e*: *Rog pe Sfinția ta, Părinte, să mă ajuți, căci sînt slab cu sufletul și cu trupul. Am multe zile cînd sînt așa de slăbit cu trupul că trebuie să mănînc de dimineață și apoi să zac întins pe pat. Dar mi se întîmplă uneori și aceea că sufletul mulțumește și zice că Dumnezeu mi-a trimis această neputință pentru multele*

⁶⁹¹ La notă în ed. "Volos se spune că ceea ce se declară despre Ilie se referă la pedeapsa cu moartea dată de Dumnezeu lui Ohozia, regele Samariei, pentru că n-a cerut dela Dumnezeu vindecarea, ci dela Belzebut (IV Imp. 4, 1). Dar se pare că textul se referă la cuvîntul lui Ilie: „Viu este Domnul puterilor, că astăzi mă voi arăta Lui" (III Imp. 18, 15). Se recomandă celui bolnav să apeleze îndată la Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

mele păcate, însă din timp în timp mă chinuesc, zicînd descurajat, că nu sînt vrednic să mînînc pîinea ca toți, o dată pe zi, în liniște. Și iarăși îmi spune gîndul că nu trebuie să grăesc împotriva lui Dumnezeu. „Nu știe El toate ? Se poate întîmplă ceva fără El ? Rabdă cu mulțumire”. Te rog, Părinte, pentru îndurările lui Dumnezeu, roagă-te pentru mine și arată-mi cum trebuie să trec peste acestea ca să nu fiu copleșit de întristare

⁶⁹²

Răspuns: Sfinția ta ai scris sfinției mele să mă rog pentru tine, iubitorule de Dumnezeu. Iar eu, neînțeleptul Părinte, îți cer ție, înțeleptului fiu, să faci acelaș lucru și să te rogi pentru mine, care îmi cheltuesc zilele în deșertăciuni. Tu spui că mulțumești măcar o dată lui Dumnezeu, dar eu n-o fac niciodată ⁶⁹³. Totuși, fiindcă nu pot tăcea, îți vorbesc cum îmi vine în gînd. Dacă cineva mînîncă, dar nu pentru plăcere, ci pentru slăbiciunea trupului, Dumnezeu nu-l osîndește. Căci mîncările sînt oprite din pricina săturării cu ele și a zburdărilor trupului. Dar unde e neputință, acolo nu se pune în mișcare lucrarea lor. Căci unde e neputință, acolo se ivește

⁶⁹² Întrebările acestea ne desvăluie mulțimea nesfirșită de valuri care agită oceanul sufletului omenesc. Viața sufletului nu e simplă; sînt în el resurse nesfirșite care se actualizează în întrebări, în îndoieli, în răspunsuri alternative. E și prin aceasta mereu nou și arată o sete de o viață de un plan cu totul superior a ceea ce cunoaște și poate în clipele ce se insinuă. Și prin acesta el se poate îmbogăți mereu, poate înainta mereu, se poate rafina mereu. De aceea toate acestea nu trebuie să-l ducă la disperare, ci să-i întărească convingerea în destinația lui eternă.

⁶⁹³ În înțelepciunea sa, Bătrînul Varsanufie, văzînd pe fiul său duhovnicesc amenințat de desnădejde, pentru neputința lui de a se ruga, de a se încrede în Dumnezeu, de a nu se îndoii, se înfățișează pe sine ca aflîndu-se în aceeași stare, ba chiar mai rău. Aceasta ca să-i dea încredere în sine însuși, ca să nu-și închipuie ca e mai rău ca toți.

trebuința chemării lui Dumnezeu. Socotesc deci că a da cele de trebuință trupului, e cu adevărat ceva trebuincios și cel ce găsește în boală ușurarea prin mâncare, nu se osîndește. Căci nu cere Dumnezeu omului peste ceace poate. Precum am spus, nu zic că ceace am grăit e numaidecît adevărul. Ci am descoperit ceace aveam în inima mea. Deci judecă și tu și vei afla ceace-ți este de folos ⁶⁹⁴. Și iartă-mă pe mine, care nu pot niciodată să tac.

511. Acelaș, fiind slăbit și neputînd sta în picioare ca să-și facă slujirea (pravila), nici să mănînce o singură dată pe zi, l-a rugat pe acelaș mare Bătrîn să se roage pentru el și să-i spună ce trebuie să facă.

R ă s p u n s: Cînd Evreii aveau să fie eliberați din robia Egiptenilor, au avut de îndurat o mare strîmtorare și un mare necaz între mare și între barbari. Și după acele semne și minuni, pe care ochii lor le-au văzut făcîndu-se între Egipteni și în toată țara lor, au uitat de Dumnezeu, care le-a făcut pe acestea, și s-au apropiat de desnădejde, văzînd pe Faraon și toată puterea lui gata să cadă asupra lor. Numai Moise a rămas cu încredere lîngă atotputernicul Dumnezeu. Și fiindcă „aproape este Domnul de toți cei ce-L cheamă pe El cu adevărat" (Ps. 144, 18), Cunoscătorul de oameni i-a răspuns lui Moise, care striga către El, acoperind cu ușa tăcerii buzele lui: „Ce strigi către Mine? Lovește cu toiagul din mîna ta

⁶⁹⁴ A scoate din cuvinte ceace e de folos e o operă de colaborare între cel ce le spune și cel ce le aude. Cel ce aude cuvinte nu întru totul bune, poate să scoată din ele numai ceace e bun, precum poate scoate din cuvinte bune, concluzii rele. Cuvintele unuia pot provoca cuvinte contrarii în celălalt. Dar celălalt poate da și mai multă tărie și conținut cuvintelor bune sau rele ale celui ce le spune.

Sfinții Varsanufie și Ioan

marea și se va despărți ; și poporul va trece prin ea și voi fi slăvit întru Faraon și întru toată puterea lui" (Ieș. 14, 16 - 17).

Așa și aci. Este o neputință și o piedică din partea dracilor. Apoi necaz și tulburare de gânduri. Și trupul se moleșește de slăbiciune și e apăsător de povara dracilor. Dar dacă strigă Moise, adică dacă strigă mintea veghind, fie că șezi, fie că ești culcat, o aude Cel ce aude cele ascunse ale inimii și se împlinește cuvântul: „Eu dorm și inima mea veghează" (Cînt. 5,2). Și ceartă marea, zicînd: „Deschide cale poporului Meu". Și Faraon se îneacă cu toți ai lui și poporul se liniștește și prăznuiește și se bucură, sărbătorind prezența lui Dumnezeu⁶⁹⁵. Deci fie că stai în picioare, fie că șezi, fie că te întinzi pe pat, inima să vegheze spre a săvîrși liturghia psalmilor tăi, plecîndu-te la rugăciune și căzînd neîncetat înaintea Lui⁶⁹⁶, fie noaptea, fie ziua. Și atunci se depărtează rușinați vrăjmașii care-ți războiesc sufletul. Cît privește o a doua mîncare, să-ți fie dieta cuvincioasă și cu frica lui Dumnezeu și fii încredințat că nu vei fi osîndit. Aceasta

⁶⁹⁵ Sufletul frămîntat de tot felul de gânduri, de necazuri, de îndoeli, e ca un ocean din al cărui vifor nu se vede o ieșire. E un infinit finit în monotonia aceluiași valuri, mereu variate în marginile acestei monotonii. Străfundul lui închis în el însuși e una cu moartea, care în viața viitoare va fi și mai mult un tumult fără sfîrșit și totuși monoton. Dar sufletului care se liniștește de conștiința prezenței lui Dumnezeu, în care toate se luminează, e deschis mîngîierii și asigurării bunătăților infinite ale lui Dumnezeu. Lumina aceasta îi este o adevărată sărbătoare. E singura cale pe care se poate înainta mereu în mod real, deși înaintarea aceasta este una cu liniștea. Așa se spune la sfîrșitul acestui „Răspuns". Acest suflet nu mai rămîne învăluit în același tumult monoton, cu toată relativa deosebire a valurilor lui.

⁶⁹⁶ Te poți pleca în rugăciune și poți cădea la picioarele lui Dumnezeu, chiar șezînd sau rămînînd culcat. Căci te pleci cu mintea nevăzută înaintea Celui nevăzut și cazi cu ea în fața Lui.

constă în a nu lua nimic cu poftă, ci orice ai afla, să primești cu stăpînire de sine. Și să rămîi flămînd și nu sătul după ce ai mîncat. Și roagă-te pentru mine ca să străbat cu voie bună și cu veselie calea ce se întinde înaintea mea lină și bătătorită, plină de pace, de bucurie, de veselie și de lumină. Căci de acestea nu se poate sătura cineva vreodată, în afară de această cale nu este alta.

512. Î n t r e b a r e: Acelaș, ușurat de slăbiciune (de boală), l-a întrebat pe acelaș mare Bătrîn: Părinte, cînd mă împărtășesc de hrană, mă îngreunez. Dar iarăși, nu pot să postesc. Căci trupul îmi slăbește și mă apucă sudorile. Și învîrtoșarea inimii și mîndria alungă lacrimile dela mine. Ce să fac ?

R ă s p u n s: Frate, te îmbrățișez în Domnul, rugîndu-L să întărească iubirea ta și să-ți dea răbdare. Trebuie să știi că războiul acesta, care te îngreunează de mîncare, vine dela diavolul, cu scopul ca să te moleșească. Căci și pe mine m-a războit și m-a îngreunat tare, mult timp; și mă făcea să vomez noapte după noapte. Apoi am început să mănînc cîte puțin. Și aceasta a schimbat războiul. Căci cînd începeam să mănînc, îndată ce luam o bucațică în gură, mă făcea să vomez. Apoi începui să fac aceasta tot la două zile, ca să-mi placă mîncarea. Dar se întîmpla acelaș lucru. Însă cu harul lui Hristos, prin războire și cu mulțumire, acest lucru a încetat. Dar mi-a slăbit puterea mai mult decît se poate spune, însă nu m-am lăsat și am luptat pînă ce m-a întărit Domnul. Am făcut acestea, frate, pentru că eram bolnav. Ai grije și tu, frate, de tine și Dumnezeu te va ajuta. Căci nimenea nu te pismuește decît acel unul pe care-l va doborî Domnul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Cît despre post, pleacă-ți grumazul și adu-ți aminte de viețile Părinților și de privegherile lor și te smerește cu inima; și dacă poți, ține-l pînă la ora nouă (trei după amiază). Iar de nu poți, nu fii îngrijat. Ci străduiește-te să păzești postul omului dinăuntru. Păzește-te să nu mănînci din lemn ⁶⁹⁷ și din celelalte patimi. Și acest post al omului lăuntric va fi primit de Dumnezeu și El te va acoperi pentru postul trupesc.

Cu privire la cele ce ai spus despre lacrimi, că învîrtoșarea inimii și mîndria le alungă dela tine, desființează-le pe acestea și atunci lacrimile vor veni, cu ajutorul sfinților. Sudoarea îți vine din răceală, încălzește-te puțin și Dumnezeu îți va ajuta și roagă-te pentru mine, că moleșala mă duce la multe rele ⁶⁹⁸. Totuși nu desnădăjduesc, avînd pe Dumnezeu cel milostiv.

513. *Acelaș, căzînd într-o boală și neputînd răbda durerea, i-a cerut aceleiaș Bătrîn rugăciunea și ajutorul.*

R ă s p u n s : Fratele meu și iubitul meu în Domnul ! Cu încredințarea despre iubirea ce o am față de tine în Hristos, îți descopăr tainele lui Dumnezeu. Căci știi și ești convins că mă rog lui Dumnezeu noaptea și ziua, ca să ne mîntuiască de cel viclean, ducîndu-ne în veșnica lui Împărăție. Deci cînd mă rugam odată ca de obicei, mi-a spus: „Lasă-Mă să-l încerc spre folosul sufletului lui și printr-o boală trupească, ca să cunoască pînă unde merge

⁶⁹⁷ Ca și Adam și Eva.

⁶⁹⁸ După ce dă multe sfaturi celor ce se plîng de slăbirea cu duhul, Varsanufie le cere să se roage pentru el. E și acesta un mijloc de obișnuire a lor cu rugăciunea. Căci dragostea pentru altul te face să te rogi mai ușor pentru el decît pentru tine. Și în felul acesta te obișnuiești să te rogi și pentru tine.

răbdarea lui și ce va moșteni prin rugăciuni și dureri". Iar eu am zis: „Dar cearcă-l, Stăpîne, cu milă, ca pe un fiu adevărat și nu ca pe un nelegitim". Nu era nevoie să ți le arăt acestea. Dar ți le-am descoperit ca să afli bucuria ce ți s-a rînduit. Nu te întrista deci, căci Dumnezeu te va milui. Iar de stai la îndoială, pleacă-ți grumazul, știind ce au răbdat sfinții mucenici și unge cu puțin untdelemn amestecat cu apă sfințită locul ce te doare. Și Dumnezeul nostru, cu voia Lui, va face milă cu tine, precum voește. Nu-i o plăcere pentru mine să te văd că suferi, fie cu sufletul, fie cu trupul. Dumnezeu să te miluiască. Roagă-te pentru mine.

514. *A aceluiaș: Cerere de rugăciune și de ajutor pentru aceeaș boală către acelaș mare Bătrîn.*

Răspuns: Frate moleșit și cîrtitor, de ce te necăjești, de ce strigi și de ce trimiți cereri departe, cînd ai pe Iisus stîndu-ți aproape și dorind să fie chemat de tine în ajutorul tău ⁶⁹⁹? Strigă către El: „Stăpîne!" și-ți va răspunde. Atinge ciucurele hainei Lui (Mt. 9, 20) și-ți va vindeca nu numai această boală, ci toate patimile. Dacă mintea ta ar fi unde trebuie, nici mușcăturile șerpilor veni-noși și ale scorpiilor n-ar putea ajunge la simțirea durerii trupului ⁷⁰⁰. „Am uitat, zice, să mănînc pîinea mea de

⁶⁹⁹ Iisus e lîngă noi. Vrea să ne ajute. Dar nu vrea să lucreze asupra noastră fără voia noastră, fără să simțim nevoia ajutorului Lui, arătînd aceasta prin chemarea Lui. Nu vrea să mă trateze ca pe un obiect și să n-am nici-un folos sufletesc din vindecarea trupească ce mi-o dăruiește, socotind că aceasta nu s-a făcut prin El ca Dumnezeu, în acest caz mă încred numai în legile naturii, mă las numai în seama lor.

⁷⁰⁰ Mintea înaintată în dulceața vieții spirituale nesfîrșite, trăită în Dumnezeu, poate copleși simțirea de o tărie negrăit mai mică a

Sfinții Varsanufie și Ioan

glasul suspinului meu" (Ps. 101, 5-6). Nu te necăji, Mila lui Dumnezeu îți este aproape. Te îmbrățișez în Domnul. Fă-te sănătos, strigînd către El.

515. *Acelaș foarte îngreunat și cumplit chinuit, s-a rugat marelui Bătrîn iarăși pentru vindecare.*

R ă s p u n s: Dumnezeu meu să-ți trimită în grabă tămăduirea sufletului și a trupului. Și cred că prin numele Lui cel sfînt te vei face bine. Stăruie cît poți în mulțumirea față de El, pentru că te-a iubit și te-a miluit prin sfînta lui pedagogie.

516. *M u l ț u m i r e a aceluiași îndată ce a pornit dela sfîntul Bătrîn acest răspuns, s-a și vindecat chiar în acel ceas și a trimis mulțumire lui Dumnezeu și Bătrîmului, cerînd totodată rugăciunea neîncetată a acestuia pentru sporirea și mîntuirea sa*^{700 b}.

R ă s p u n s: Prea iubite frate, să-I înălțăm Stăpînului nostru Dumnezeu, laudă neîncetată, că ne dăruiește cele de față pentru o viață liniștită. Căci învățîndu-ne prin greutăți, ne cîștigă; și ispitindu-ne, ne dăruiește scăparea și puterea spre răbdarea necazurilor (I Cor. 10, 13). Și astfel pe toți „ne omoară și ne face vii" (I Imp. 2, 6), „făcîndu-ne priveliște lumii, îngerilor și oamenilor" (I Cor. 4, 9)⁷⁰¹. Să-L bucurăm deci pe El prin smerenia

durerii trupești. Martirii aruncați la fiare nu simțeau, în dragostea lor înfocată pentru Hristos, mușcăturile acelor.

^{700 b} Toate „Scrisorile" sînt pline de încrederea ce trebuie să o avem în rugăciunile altora. Chiar mîngîierea ce o aduce cuiva gîndul la altul, care se îngrijește de el prin rugăciune, îi aduce o întărire.

⁷⁰¹ „Ne omoară și ne face vii" adică ne duce la marginea vieții, face ca viața noastră să nu mai atîrne decît de un pai. Dar tocmai prin aceasta primim o viață cu totul nouă față de cea de pe pămînt, o viață

noastră, prin răbdare, prin blîndețe, prin îndelungă răbdare, prin cuviință, prin pace, prin mulțumire ⁷⁰². Fie ție, prea dorite frate, toate cîte le-ai cerut în Hristos Iisus, întru care vă îmbrățișez și mă rog să vă păzească pe voi întru numele Lui de tot răul. Amin.

517. A aceuiaș despre un necaz al inimii. Și de unde îi vine că e supus încă la o ușoară boală?

Răspuns: Frate moleșit, ce de nu lași „morții să-și îngroape morții” (Lc. 9, 14)? Disprețuește trupul sortit să fie mîncare viermilor. Căci nu-l vei folosi cu nimic cînd va fi predat putrezirii. De aceea zice: „Nu vă faceți din grija trupului o poftă” (Rom. 13, 14). Iată o temă de cugetat. Iar despre cele ce ai scris, o parte e rămășița veninului, iar o parte a dracilor, întoarce deci puțin gîndul tău spre tine însuși și dacă, prin voia lui Dumnezeu, se va împuțina rămășița dela draci, cea a veninului nu te va vătăma. Eu mă rog, după puterea neputinței mele, lui Dumnezeu să nu respingă cererile tale, ci să ți le împlinească cu îmbelșugare și iubire de oameni. Căci e propriu

care vine exclusiv dela Dumnezeu, izvorul vieții. Tocmai în starea aceasta de morți vieții pămîntești simțim puterea lui Dumnezeu față de neputința lumii și a noastră. Și din simțirea acestei puteri revenim la altă viață care nu-și pune nădejdea în trup, ci în Dumnezeu și în Duh. Prin moarte trecem la adevărata viață. Simțim puterea adevăratei vieți chiar în ajungerea la margine a vieții după trup. De aceea pe măsură ce slăbim, ne simțim întăriți de Dumnezeu, dacă continuăm să existăm și să lucrăm pentru El. „Cînd sînt slab, atunci sînt tare” (II Cor. 12, 10). Pe măsură ce ne apropiem de marginea vieții pămîntești, ne simțim în tinda vieții veșnice. Minunea aceasta ce se petrece cu noi, îi minunează și pe îngeri și pe oameni.

⁷⁰² Prin toate ne deschidem lui Dumnezeu, comunicăm cu El, dărîmînd zidul mîndriei, al egoismului nostru, scoțînd din împietrire umanitatea noastră.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Lui să miluiască. Dar ține de tine să te rogi, sau să nu te rogi. Înțelege cele ce-ți spun și te roagă pentru mine.

518. Cererea aceluiaș către acelaș Bătrîn: Spune-mi, Părinte, de trebuie ajutat trupul când are nevoe, cu mâncare potrivită cu boala, ori de trebuie să mănânce mai curînd; sau de trebuie păzit timpul obișnuit și de disprețuit toate acestea, chiar dacă i-ar veni vre-o greutate din aceasta.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dumnezeu ne-a dat prin dumnezeieștile Scripturi cunoștința ca să ne conducem pe calea cea dreaptă. Apostolul zice: „Încercați toate, dar țineți binele” (I Tes. 5, 21). Nimic altceva nu-i trebuie omului decît să nu ia și să nu facă vre-un lucru cu patimă. Dacă o face aceasta din slăbiciune sau din trebuință, nu i se socotește nici ca păcat, nici ca nepăsare. Dar dacă, sănătos fiind, caută mulțumirea trupului, aceasta i se face poftă. Deci chivernisind trupul potrivit trebuinței, ni-l facem slujitor al liturghiei noastre ⁷⁰³. Căci dacă ne îngrijim de animale pentru trebuința noastră, cu cît mai mult nu trebuie să ne îngrijim trupul, care e unealta sufletului? ⁷⁰⁴ Și cînd se tocește unealta ⁷⁰⁵ împiedică pe

⁷⁰³ Slujitor al „Liturghiei” e în trad. franceză. În ed. Volos esle slujitor „al trebuinței”. Dar trebuința căreia avem să-i slujim e „Liturghie” sau lauda lui Dumnezeu pe care n-o putem împlini fără trup cît sîntem pe pămînt. Prin trup grăim și facem cele bune; prin trup rostim rugăciunile și psalmii. Deci sîntem datori să hrănim trupul în vederea acestei slujiri a Lui dar nu pentru a-i împlini poftele care-și găsesc satisfacția în însăși împlinirea lor.

⁷⁰⁴ Animalele, lucrurile, energiile naturii sînt uneltele indirecte ale sufletului. De toate ne folosim prin trup. Trupul este unealta directă prin care ne facem toate celelalte unelte indirecte. Tot cosmosul e un fel de trup lărgit al omului. Toate ale lumii sînt simțite de suflet prin trup, devenind prin trup nu numai obiecte ale sufletului, ci și un larg cîmp simțit și mijloace de lucrare asupra lumii. Toate se adună în

meșter, chiar dacă acesta e deosebit de iscusit și de priceput. Apostolul, ținând seama de slăbiciunea și de stomacul lui Timotei, i-a poruncit să se folosească de puțin, vin (I Tim. 5, 23), fiindcă îi spusese că obosește în împlinirea lucrării de răspîndire a Evangheliei. Deci e nevoie de discernămînt (de dreapta socoteală) și cînd îl are pe acesta nu cade ușor. Iartă-mă, frate, că nu știu de am vorbit bine. Dar nu trebuie să ne împotrivim. Am grăit iubirii tale ceea ce am avut în inimă. Dar tu fă ceea ce socotești de bine.

519. Î n t r e b a r e: Cum se face cu simt o mare oboseală cînd mă scol noaptea la citirea psalmilor ? Parcă sînt bolnav. Și orice aș face, o fac cu greutate. Oare e din pricina boalei, sau e o lucrare dela draci?

R ă s p u n s: Ceea ce e din boală, se cunoaște. Dacă trupul nu primește hrana obișnuită, e vădit că e bolnav. Și trebuie ușurată slujirea lui. Dar dacă trupul se hrănește după obicei și nu se scoală la slujirea lui, e vădit că aceasta vine dela draci și trebuie să-l silești, fără îndoială după putere, nu peste putere. Iar cînd inima veghează, somnul trupului n-are însemnătate chiar cînd e aproape

cunoașterea și simțirea sufletului prin trup. Curățim simțirile trupului, curățim simțirea tuturor. Trupul e și mijloc, dar și împreună subiect al simțirilor tuturor împreună cu sufletul. Cînd nu folosim trupul pentru lucrarea binelui prin el, ci numai pentru satisfacerea poftelor lui din folosirea lucrurilor, îl facem un slujitor egoist al răului.

⁷⁰⁵ Trupul ca unealtă a sufletului cîștigă în lucrările cu care se obișnuiește o dexteritate uimitoare, care nu se poate explica fără lucrarea minții prin el. Toți mușchii palmei capătă o flexibilitate conformă cu lucrul ce-l îndeplinește. Ochiul prinde nuanțe din formele văzute și din sentimentele spirituale ale persoanelor față de ele. Trupul e ecranul trăitor al tuturor imaginilor unite cu revelațiile spirituale ale sufletului.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de sforăială. Căci de aude de o intrare a hoților, își pune toată puterea ca să scape de ei. De gândim bine, așa sîntem și noi ⁷⁰⁶.

520. *Î n t r e b a r e: Spune-mi, Părinte, dacă boala poate veni dela Dumnezeu și de unde se cunoaște aceasta?*

R ă s p u n s: Poate veni dela Dumnezeu. Cînd cineva simte boala, dar nu și tulburarea pătimirii, o astfel de boală e dela Dumnezeu și ea risipește războiul ⁷⁰⁷. În acest caz e de trebuință să se facă un mic pogorămînt pe seama trupului. Dar boala e lucrătoare și printr-o tulburare a vreunei patimi. Atunci nu trebuie făcut nici-un pogorămînt. Căci patima e dela draci și pogorămîntul o sporește. Deci e de folos ca unde e război, trupul să fie asuprit chiar dacă îi vine prin aceasta o boală, ca nu cumva fiind întărit trupul să fie aruncat sufletul în boală. Dar iarăși dacă e vădit pricina boalei, în înțelesul că trupul s-a îmbolnăvit dintr-o călătorie obositoare, sau din mîncări grele, trebuie să se facă cu el pogorămînt. Dar precum se cuvine și nu peste trebuință. Căci altfel se amestecă și dracii.

521. *Î n t r e b a r e: Învață-mă, Stăpîne, dacă bolile ce vin din negrijă și din neorînduiala vieții, sînt dela fire? Și din ce pricină sînt trimise omului de Dumnezeu? Și dacă*

⁷⁰⁶ Principalul e să ne ținem cu sufletul treji, chiar dacă trupul e, din oboseală, într-o moleșeală.

⁷⁰⁷ O boală e dela Dumnezeu cînd omul n-a ajuns în ea printr-o patimă și nu întreține patima: d. ex. de pe urma lăcomiei de mîncare, a desfrîului, a beției. O astfel de boală nu dă loc războiului, nemulțumirii, revoltei, supărării etc.

relele întâmplări ce vin peste cineva (accidentele), vin dintr-o îngăduință premergătoare a lui Dumnezeu?

Răspuns: Boalele din negrijă și din neorînduiala vieții sînt dela fire. Iar cele trimise omului spre îndreptare se trimit pentru neascultare. Deci atîrnă de tine să trăești cu negrijă sau cu neorînduială și să cazii în cele dintîi, pînă ce intri din nou în rînduială; și să scapi de boalele spre îndreptare prin pocăință. Cît despre relele întâmplări (accidente), și unele din ele sînt din negrije și sînt spre folos pentru îndreptare, ca să ne pocăim. Dar e o însușire a omului duhovnicesc să le poată deosebi.

522. Întrebare: Cînd boala e în chip amestecat și dela fire și dela draci, spune-mi, Părinte, ce trebuie să facă cineva? Dar întîi de toate, roagă-te pentru mine, întru Domnul.

Răspuns: Cel ce voește să biruiască, se silește puțin pe sine fie la post, fie la priveghere, fie la orice alt lucru. De pildă, dacă e dator cineva să nu manînce, cum e obiceiul pînă la ora nouă (trei d.a.), dar slăbiciunea îi cere să manînce la ora trei (nouă a.m.), să se silească să nu manînce pînă la ora șase (la amiazi). Și cu privegherea la fel. Silința aceasta se împotrivește lucrării dracilor ⁷⁰⁸. Iar pogorămîntul e un ajutor dat trupului, în privința

⁷⁰⁸ Nevinovăția aceasta e un mijloc de întărire a voinței, sau a spiritului împotriva pornirilor inferioare care stîrnesc slăbiciunile trupului, dar uneori duc și la alte patimi care îl robesc pe om. Pofta e dintre primele, mînia dintre ultimele. Numai omul întărit prin nevoință, omul liniștit și generos se poate face locaș al Duhului dumnezeesc. Numai el e liber pentru relația de iubire adevărată cu Dumnezeu și cu semenii. Numai acest om e tare și nu e preocupat din slăbiciune de sine. Demonii slăbesc pe om cu aparența că-l fac să se preocupe de sine, sau cu acest scop.

Sfinții Varsanufie și Ioan

celorlalte, să se facă la fel. Să-și petreacă omul zilele lui, făcînd acestea două cu dreaptă socoteală, în frica lui Dumnezeu. Domnul să ajute slăbiciunii noastre în toate. Roagă-te pentru mine.

523. *Î n t r e b a r e: Dacă se dedă cineva greu cu mîncarea obișnuită, ce trebuie să facă?*

R ă s p u n s: De se dedă greu, își poate sili uneori puțin gîndul. Iar de nu poate, să facă puțin pogorămînt. Căci și această neputință este o boală. Străduiește-te, frate să nu dai acestea uitării. Și cred că prin sfințele rugăciuni vei fi ajutat de Dumnezeu și mîntuit.

524. *Î n t r e b a r e: Iartă-mă, stăpîne Avă, Părinții zic să disprețuim trupul, dar iarăși zic să-l cîrmuim cu dreaptă socoteală. Te rog, fă-mă să înțeleg această deosebire de sfaturi.*

R ă s p u n s: Despre ceace ai întrebat, Apostolul arată deosebirea celor două, spunînd: „Nu vă faceți din grija trupului o poftă" (Rom. 13, 14). Dar iarăși acelaș zice: „Nimeni nu și-a urît trupul său, și-l hrănește și-l îngrijește" (Ef. 5, 29). Cînd deci vezi în lucrare plăcerea, disprețuește trupul. Dar cînd vezi trupul obosit și suferind, îngrijește-l și hrănește-l cu frica lui Dumnezeu ca să-ți slujească în liturghia duhovnicească.

525. *Î n t r e b a r e: Fiindcă ați spus că trebuie să îngrijim trupul obosit printr-o dietă deosebită., oare trebuie sau nu să-l oprim dela cele vătămătoare?*

R ă s p u n s: Dacă omul se obișnuiește să se înfrîneze dela mîncările ce-l vătămă, aceasta nu este un păcat. Iar

dacă ia tot ce-i vine, disprețuind pentru Dumnezeu vătămarea trupului, mai mare decît aceasta este să nu se lase furat prin ușă, adică prin închipuirea de sine. Dar trebuie să se păzească să nu le ia cu patimă. Căci aceasta înseamnă a fi biruit; deci aceasta mai mult îl vătămă decît îl folosește. Dar și sănătatea și boala sînt dela Dumnezeu care a zis: „Eu voi omorî și voi face viu, voi lovi și voi vindeca; și nu va fi nimeni care să scape din mîinile Mele” (A doua lege 32, 39). Dumnezeu cînd vrea dăruiește sănătate prin doctor și cînd vrea, prin cuvînt⁷⁰⁹. Iar prelungirea boalei sau neprelungirea ei ține de preștiința lui Dumnezeu. Cei ce se lasă deci cu desăvîrșire în seama lui Dumnezeu, sînt scăpați de grije. Și El face cum voește și cum e de folos. Deci fiecare se va folosi (de mîncare) cum poate, mai bine zis după credința ce o are.

526. *Î n t r e b a r e: Ce înseamnă „după credința pe care o are”? Lămurește-mi aceasta.*

R ă s p u n s: Dacă Dumnezeu a sfințit toate și le-a curățit spre a se împărtăși cei ce cred de ele, omul trebuie să ia cu mulțumire din cele ce se găsesc, nefacînd nici-o deosebire. Fiindcă nu cele sfînte și curate vătămă, ci numai conștiința și bănuiala omului, prin socotința că-l vătămă. Căci acela fiind șovăelnic în credința lui, face deosebire între ele și de aceea sporește în el boala. Dacă crede însă în Cel ce a venit și a vindecat toată boala și toată neputința în popor, crede că puternic este El să

⁷⁰⁹ În cuvîntul lui Dumnezeu, prin care au fost create toate, e dată și puterea de a face pe om sănătos. Căci mobilizează și forțele din el prin încrederea ce i-o stîrnește acest cuvînt. A arătat-o Hristos de multe ori. Cuvîntul produce înfii credința în cel care-l primește. Iar credința e o mare putere întăritoare și transformatoare în om.

Sfinții Varsanufie și Ioan

vindece nu numai boalele trupești, ci și pe ale omului dinăuntru. Dacă deosebește însă între ele, se ferește de cele vătămătoare, neavînd încredere că le poate suporta. Și așa a fost biruit cugetul lui și s-a dovedit ca neavînd credință tare. De aceea ferii-vă să nu luați ceva cu patimă. Căci aceasta vătămă sufletul și trupul ⁷¹⁰.

527. Î n t r e b a r e: De crede cineva că nu se vătămă, dar simte durerea boalei, ce trebuie să cugete, ca să nu cadă în necredință ?

R ă s p u n s: De mănîncă cu credință, dar stăruie durerea, să nu intre la îndoială ⁷¹¹. Căci Dumnezeu l-a

⁷¹⁰ Conținutul acestei „Scrisori” e complex, greu de lămurit, pentru că Varsanufie unește în ea tema boalei trupești cu a boalei sau patimei sufletești și de aceea vorbește de două feluri de credință, folosindu-se de acelaș cuvînt. Unul prin credință face deosebire între mîncări care-l pot vătămă trupește și sufletește, dar prin aceasta dovedește că n-are credință tare că Dumnezeu îl poate feri de ambele feluri de vătămări ale lor, sau îl poate vindeca de toată boala trupească, fapt care-l ferește și de patima sufletească. Altul crezînd că toate sînt sfinte ca creaturi ale lui Dumnezeu și că Dumnezeu poate vindeca orice boală și-l poate feri de orice patimă prin credința lui fermă, are siguranța că Dumnezeu îl va vindeca de orice boală trupească și sufletească; de aceea se și folosește de orice mîncare fără nici-o patimă, împletirea aceasta între boala trupească și patima sufletească și între puțința de a scăpa prin credința tare de amîndouă e o realitate și Varsanufie e justificat să le prezinte în această împletire. Toate lucrurile, întrucît s-au creat ca daruri ale lui Dumnezeu pentru noi, sînt prin aceasta sfinte și deci nevătămătoare. Dar cei ce le deosebesc, unesc cu unele din ele o patimă și prin aceasta le fac vătămătoare. Sf. Maxim Mărturisitorul a spus în „Capete despre dragoste” că lucrurile au un sens pur care e dela Dumnezeu, dar noi legăm de unele sensuri o patimă. Dacă putem desprinde patima de ele, ele nu ne mai sînt vătămătoare. Astfel în aur e un sens pur, dar noi legăm de acest sens lăcomia noastră. Deci în libertatea omului stă puțința folosirii curate sau întinării lucrurilor. Trebuie să ne curățim noi înșine de patimă, ca să putem vedea și

lăsat în pătimirea aceasta știind că durerea aceasta îl izbăvește pe el de multe patimi. El își va aduce atunci aminte de cuvântul Apostolului care zice: „Cînd sînt slab, atunci sînt tare" (II Cor. 12, 10). Și să nu creadă că aceasta îi vine din mîncările ce i se par că-l vătămă, ci din îngăduința lui Dumnezeu. Căci chiar dacă s-ar împărtăși de cele socotite bune și folositoare, ele nu-i pot folosi la nimic fără voința și lucrarea lui Dumnezeu⁷¹².

528. În t r e b a r e: Dacă e nevoie de credință, de ce a spus Ava Isaia că „de e adusă în trapeză vre-o mîncare ce te vătămă, silește-te să o mănînci" (Abbe Isaie, Recueil 5, 7; p. 27). Deci chiar fiind prezentă credința, mîncarea e vătămătoare⁷¹³.

folosi lucrurile în curăția lor. Omul le murdărește pe toate pentru că le vede despărțite de Dumnezeu. Dacă ne refacem legătura noastră cu Dumnezeu, văzîndu-le și pe ele unite cu Dumnezeu, le readucem la sfințenia lor.

⁷¹¹ Să nu spună că a folosit o mîncare vătămătoare și nu una nevătămătoare.

⁷¹² Ceeace știm e încadrat în taina generală a întregii creații, iar prin aceasta ia rîduiala lui Dumnezeu cel atotputernic și veșnic. Dacă nu se revarsă din aceasta putere în împlinirea lucrării parțiale recomandate de doctor, pe măsura cunoștinței lui care se mărginește la o sumă de lucrări parțiale, nu sîntem vindecați prin ea. Iar puterile dela Dumnezeu se dau omului care e deschis lor prin credință. Asemenea revărsări de putere se fac prin și deci și din spiritul nostru. Dacă creștem niște animale dîndu-le numai hrana ce conține vitaminele considerate necesare de știință, dar nu le și mîngîem, nu le și iubim, vedem că nu le merge bine ci slăbesc, ba chiar se îmbolnăvesc.

⁷¹³ Omul cu învățătură știe că o mîncare e vătămătoare mai mult decît cei simpli. De aceea Ava Isaia mănîncă din ea, deși știe că e vătămătoare, ca să-și taie prin credință înclinarea de a nu mînca din ea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns: Cei ce disprețesc leacurile și mîncările au ajuns la măsura credinței, dar nu a desăvîrșirii.

530. *Întrebare:* Dacă n-are cineva o astfel de credință, oare trebuie căutate mîncări care folosesc la boală? Sau numai să se ferească de cele ce-l vătămă? Sau dacă se nimereste ceva care nici nu vătăma, nici nu prea folosește, trebuie să mănînce fără teamă?

Răspuns: Trebuie să se ferească numai de cele ce vătămă. Iar dacă se nimereste ceva ce nici nu vătăma, nici nu folosește, să nu mănînce pînă la săturare, ci puțin. Căci cel ce mănîncă pînă la săturare, chiar dacă e ceva din ceace folosește, se vătămă.

531. *Întrebare:* Dacă se nimeresc două feluri de mîncare, unul mai ieftin și altul mai scump, oare trebuie să și-l aleagă pe cel mai ieftin? Iar dacă cel mai ieftin e mai plăcut, pe care trebuie să-l folosească?

Răspuns: De se nimeresc două feluri de mîncare la fel de costisitoare, ia din amîndouă cîte puțin. Iar de nu sînt deopotrivă, să folosească pe cel mai ieftin. Iar dacă acesta e mai plăcut are la îndemînă și pe cel mai scump, să ia din acesta. Iar dacă felul mai ieftin nu este de față și cel scump e mai plăcut, să se folosească de el, dar luptîndu-se să se ferească de plăcerea ce i-o pricinuește, luînd din el mai puțin. Pentru ce? Oare nu e de trebuință la boală adeseori ceace e foarte neplăcut? Și nu se silește omul să-l întrebuițeze pentru a se face sănătos? Tot așa dacă lucrul e foarte plăcut, dar e de trebuință să fie folosit, trebuie folosit. Dar omul trebuie să ia numai seama, cum am spus, să nu se lase biruit de plăcere. Și

chiar întîmplîndu-se aceasta, după ce a trecut peste faptă, să se ocărască pe sine.

*532. În t r e b a r e: Ați spus că nu e oprit de a se folosi cineva de doctor în numele lui Dumnezeu. Dar iarăși că e mai bine să se lase totul cu credință și cu smerenie în seama lui Dumnezeu, însă gîndul îmi spune: „Dacă ți se întîmplă vreo boală trupească, trebuie să o arăți doctorului. Căci nu ai ajuns la măsura de a te vindeca fără leacuri”. Dar, pe de altă parte, gîndul îmi spune să nu mă folosesc de acestea, ci mai degrabă de sfințenia sfinților și să mă mulțumesc numai cu ea. Spune-mi, milostive Părinte, pe care din acestea două să o folosesc?*⁷¹⁴

R ă s p u n s: Frate, te văd îngrijindu-te mult de tămăduirea bolilor trupești. Eu cred că Părinții nu-și fac atîta grije de acestea. De aceea socotesc că gîndul al doilea e mai bun decît cel dintîi. Căci în el este și credința desăvîrșită în Dumnezeu. Iar celălalt are în el necredința. Cel de al doilea are în el răbdarea, care face pe om probat. Iar cel probat naște nădejdea care nu rușinează. Iar în celălalt gînd e lipsa de curaj, sora fricii, în care locuște puținătatea credinței, maica îndoielii, care înstrăinează de Dumnezeu și duce pe oameni la pieire. Aceasta face pe oameni prieteni ai lui Dumnezeu, celălalt dușmani. Acesta ne duce în Împărăția cerurilor, celălalt în gheena. Acesta înalță capul și dă îndrăzneală către

⁷¹⁴ Întrebătorul se dovedește și el un mare analist al mișcărilor celor mai subtile ale gîndurilor contradictorii. Și nu se rușinează să și le dea pe față. Avem în întrebările lui un model de spovedanie al omului ajuns totodată la un înalt nivel al luptei pentru sfințenie.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Stăpînul nostru Dumnezeu ⁷¹⁵. Celălalt face capul să se plece și face pe om fără îndrăznire către Dumnezeu. Acesta adună mintea ca să arunce toată grija ei la Dumnezeu (I Petru 5, 7). Celălalt aruncă inima în robie și în alte îndeletniciri rele. Acesta folosește tot ce face spre zidire, celălalt spre slăbirea celor ce-l aleg. Acesta e plin de înțelepciune, pentru că crede că Cel ce privește patimile cele ascunse poate să vindece și patima sa; celălalt se umple de nebunie, fie că se vindecă, fie că nu. Acesta este într-o stare de pace și învață pe alții să nu lîncezească. Celălalt e tulburat. Unul împinge pe oameni să umble prin țări și cetăți, al doilea îl izbăvește de toate. Unul aruncă în inimă întristarea, făcînd-o să se topească; al doilea, mulțumirea care-i mijlocește cu folos mîntuirea oamenilor la Marele Doctor, care poartă pătimirile noastre (Is. 53, 4) ⁷¹⁶.

Eu, prea iubite frate, în lîncezeala mea de odinioară, nu m-am arătat vreunui doctor, nici nu mi-am pus vre-un leac pe rană, nu din virtute, ci din lene, ferindu-mă să umblu prin sate și orașe și să îngreunez pe cineva și să-l fac să se îngrijească de mine, nevrednicul, temîndu-mă de răspunsul ce voi avea să-l dau în ceasul pe care-l așteptăm, vrăjmașilor mei. Fericit este cel ce poate să rabde, căci se face părtaș răbdării sfîntului Iov.

⁷¹⁵ Există o înălțare a capului în semn de nădejde și de rugăciune, nu de mîndrie. E o îndrăznire către Dumnezeu ca semn de încredere în El. Contrar acestei înălțări există o plăcere a capului în sensul plecării fataliste sub legile naturii, ale patimilor, a supunerii sub oameni și a lipsei de nădejde.

⁷¹⁶ Dacă Hristos a suferit pe cruce, din iubire pentru noi, El care rămîne plin de acciaș milă, nu poate să nu sufere în continuare pentru noi. E singurul mod prin care poți ușura durerile altora, cu deosebire pe acela care sînt unite cu voința lor de a nu rămînea în patimile lor. De aceea Hristos este adevăratul Doctor al nostru.

Mă gîndesc că sînt și multe femei, care au stăruit răbdînd durerile lor trupești, lăsînd totul în seama lui Dumnezeu, încît mă rușinez să-mi spun bărbat cu numele. Cea care suferă de curgerea sîngelui, părăsindu-și gîndirea ei dinainte, după ce a văzut că doctorii trupești nu i-au putut folosi nimic, măcar că cheltuisse cu ei tot ce avea, și-a însușit o altă gîndire, și a alergat la Marele și Duhovnescul Doctor ceresc, care tămăduiește și sufletele și trupurile. Și boala a fugit dela ea speriată de poruncă (Mt. 9, 20-22). Iar Cananeeanca a lăsat pe oamenii lumii, pe vrăjitori, pe ghicitori, văzînd deșertăciunea meșteșugului lor, și a venit la Stăpînul, strigînd: „Miluește-mă, Fiul lui David" (Mt. 15, 21); și dela o margine a pămîntului la alta s-a vestit tuturor ceea ce i-a făcut ei Doctorul de oameni iubitor. Las pe celelalte și mă opresc la acestea două, gîndindu-mă că doar, doar voi putea ajunge și eu cîndva la credința lor, ca să mă învrednicesc de fericire. Căci îmi ajung aceste două femei ca să mă dea de rușine și nu e nevoie să mai aduc vorba de credința și de smerenia sutașului, care nu numai că a lăsat pe doctori și pe alții și a venit la Stăpînul, ci s-a și socotit pe sine nevrednic să-L ducă pe El în casa sa, ci I-a spus cu credință: „Spune numai cu cuvîntul și se va tămădui sluga mea" (Mt. 8, 8). Marea lui credință a fost lăudată chiar de Mîntuitorul. Iar acestea le spun ca să mă rușinez pe mine însumi. Căci nu am dorință, nu rîvnesc, nu mă străduesc, nu cad la picioarele Domnului și nu mă gîndesc, netrebnicul de mine, la clipa cînd mă va ajunge osînda, cînd fără de veste îmi va veni chemarea, cînd va veni îngerul înfricoșător ca să ia ticălosul meu suflet, cînd se va închide ușa și voi rămînea strigînd cu cele cinci fecioare și nimenea nu mă va auzi⁷¹⁷ (Mt. 25, 10 - 11). Că acestea mă muscă încă de acum,

⁷¹⁷ Dacă e o mare mîngiere să te audă cineva că ești în suferință și să

Sfinții Varsanufie și Ioan

e vădit. Și că sînt biruit de lîncezeală și de trîndăvie, nu e un lucru ascuns. Deci ce voi face? Voi desnădăjdui? Să nu fie ! ⁷¹⁸ Căci aceasta e un păcat de moarte. Plînge-mă, frate, și varsă cu amărăciune lacrimi peste mine, ca peste un cadavru și ca peste un mormînt rău mirositor. Căci știu că mult folosesc ele ⁷¹⁹, cum ne-a învățat învățătura plînsului lui Petru ⁷²⁰. Și roagă-te pentru mine, care ți le spun acestea, dar nu fac nici-un bine. Ca să se milostivească și de mine Doctorul cel bun și să-mi vindece boalele sufletului și ale trupului. Lui fie slava în veci. Amin.

533. În t r e b a r e: Iată mă predau lui Dumnezeu și în mîinile tale. Ai grije de mine, milostive Părinte, pentru Domnul.

R ă s p u n s: Frate, de crezi așa, nu vei fi părăsit de Hristos, care a spus păcătoasei: „Credința ta te-a mîntuit” (Lc. 8, 48). Lasă deci totul în seama lui Dumnezeu. Că El are grije de noi. Lui fie slava în veci. Amin.

compătimizească cu tine, cea mai mare nefericire e să nu te audă, să nu vrea să te audă și să nu compătimizească cu tine nimeni. Acesta e iadul fără nici-o lumină. I-ai disprețuit pe toți, ești uitat de toți. Te-ai obișnuit să nu mai ai încredere în nimeni, ți se închide poarta comuniunii de către toți, pentru că tu însuși ți-ai închis-o pe a ta și nu mai ești în stare să ți-o deschizi. S-a înțepenit în starea încuiată. Ai pierdut cheile.

⁷¹⁸ Ce greu este să scapi de trîndăvia spirituală ! Cît efort statornic e necesar !

⁷¹⁹ Împreună pătimire a altuia cu mine, numai durerea altuia pentru mine mă poate înviora, mă poate readuce la viață din moartea trîndăviei și a nepăsării

⁷²⁰ Durerea altuia pentru mine mă poate trezi și pe mine la durerea pentru ticăloșia mea, așa cum Petru a fost adus la plîns cînd a văzut că Hristos va primi moartea pentru el și pentru toți.

534. *Întrebare: Un frate a întrebat pe acelaș Bătrîn, zicînd: Dacă suferă cineva de o boală care are nevoie de operație, trebuie să se lase operat? Și trebuie să o facă aceasta cu sfatul Părinților?*

Răspuns: Cel ce suferă de orice boală trebuie să întrebe despre ea pe vreunul dintre Părinți și să facă toate după sfatul lui. Căci uneori se întîmplă ca un Bătrîn să aibă o harismă, care să-i aducă, fără să se bage de seamă, tămăduirea. Și nu e nevoie totdeauna de doctori trupești.

535. *Întrebare: De mi se pare un lucru bun să mă înfrînez, sau să mă nevoesc întru liniștire, sau să fac un bine cuiva, oare trebuie s-o fac aceasta dela mine însumi, sau s-o fac cu sfatul Părinților?*

Răspuns: A nu lua sfatul Părinților pentru o lucrare care pare bună, conduce cele dela sfîrșit ale lui la rău. Și prin aceasta se calcă porunca ce zice: „Fiule, toate fă-le cu sfat” (Prov. 24, 72) și: „întreabă pe părintele tău și te va învăța; pe bătrînii tăi și-ți vor spune” (A doua lege 32, 7). Nicăeri nu vei afla Scriptura poruncind cuiva să facă ceva dela sine. Căci a nu cere sfat, e mîndrie. Și unul ca acesta este dușman al lui Dumnezeu. Iar „Dumnezeu celor mîndri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har”. (Prov. 3, 34) Și cine altul e smerit decît cel ce-și pleacă grumazul înaintea bătrînilor și cere sfatul lor în frica lui Dumnezeu ⁷²¹ ?

⁷²¹ E ușor să spui că te pleci în fața lui Dumnezeu, dar nu a oamenilor. Spunînd că faci ceea ce spune Dumnezeu, faci în fond ceea ce ți se pare ție că-ți spune Dumnezeu. Acesta e păcatul protestantismului. Apoi deși credinciosul protestant spune ca se smereste, socotind că tot binele ce-l face omul vine exclusiv dela Dumnezeu, în aceasta e mai de grabă un predestinaționism, în care nu se cere omului nimic, căci se neagă orice libertate a lui de a face

Sfinții Varsanufie și Ioan

536. *Î n t r e b a r e: Dacă cineva e bătuit ca eretic, dar mărturisește dreapta credință, oare trebuie crezut, sau nu?*

R ă s p u n s: Părinții n-au cerut decît dreapta mărturisire a credinței. Dacă deci cineva se arată hulind cu adevărat pe Hristos cu gura lui, trăind în afara Lui, acesta trebuie ocolit și nu trebuie să te apropii de el. Dar trebuie să privim și inima lui. Căci tot cel ce nu păzește poruncile lui Hristos este eretic. Și dacă omul nu crede în inima lui, cuvintele nu-i folosesc la nimic ⁷²².

537. *Î n t r e b a r e: Dacă un Avă oarecare se află susținînd o erezie, oare un frate trebuie să plece dela el?*
⁷²³

răul, cînd Dumnezeu l-a ales să facă binele prin el. Omul nu se poate nici măcar smeri. Adevărata smerenie stă în „a-ți tăia voia”, pe care Dumnezeu ți-o lasă. Și în a ți-o tăia nu cu părerea că ți-o tai în fața lui Dumnezeu cel nevăzut, fără să fii sigur de aceasta, ci în fața celui ce-ți dă un sfat în numele Domnului. Numai atunci o tai în mod real. Și o tai din conștiința că o faci în fața lui Dumnezeu, de a cărui prezență îți stă mărturie și un altul, ajutîndu-te să arăți în mod obiectiv tăierea voii tale. Dumnezeu nu vrea să se lase evaporată prezența Sa în subiectivitatea ta, ci vrea să-și facă simțită în mod obiectiv prezența și voia Sa prin altul, care are conștiința întărită de comunitatea bisericească, începută prin Apostoli, că-ți vorbește în numele Domnului.

⁷²² Cine are credința în Hristos ca o teorie și nu trage din ea nici-o concluzie pentru viața lui, deci are o credință lipsită de spiritualitate de viață duhovnicească, are o credință lipsită de miezul ei viu, roditor, deci e tot un eretic după Varsanufie, mai mult compromițînd credința decît slujind-o și apărînd-o.

⁷²³ E vorba de un bătrîn căruia îi slujește un frate.

R ă s p u n s: Dacă se dovedește sigur că susține o erezie, trebuie să plece dela el. Dacă e numai o bănuială, nu trebuie să plece, nici să pornească o cercetare în privința lui. Căci cele ascunse sînt cunoscute numai lui Dumnezeu, iar rele arătate, oamenilor.

538. Î n t r e b a r e: Dacă Ava crede drept, dar se așteaptă să se stîrnească în locul acela vreo erezie și se naște frica să nu se calce dreapta credință iar Ava nu voește să se mute și deaceea fratele, cunoscîndu-și slăbiciunea sa, voește să plece în alt loc, oare face bine sau rău ? ⁷²⁴

R ă s p u n s: Înainte de a se arăta că erezia se impune cu sila, nu trebuie să plece cineva, ca nu cumva să se plinească cu el cuvîntul: „Fuge necredinciosul, negonindu-l nimenea" (Prov. 28, 1). Iar de se va arăta că se impune, trebuie să o facă aceasta cu sfatul Părinților duhovnicești, în frica lui Dumnezeu.

539. Î n t r e b a r e: Ce e de făcut cînd în acel loc nu sînt niscai bătrîni în care fratele să se poată încrede că pot deosebi lucrurile ? Oare trebuie să plece pentru primejdia ereziei și să se ducă în altă parte, unde se găsească bătrîni care să poată deosebi și acolo să-i întrebă pe ei despre aceasta ?

R ă s p u n s: Da, trebuie să o facă aceasta și să împlinească cele spuse de ei.

⁷²⁴ În minăstirile din Palestina din acea vreme se iveau certuri origeniste și uneori în cîte o minăstire origenismul cucerea majoritatea.

Sfinții Varsanufie și Ioan

540. *Î n t r e b a r e: De mă însoțește vreunul dintre Părinți și se sfădește cu mine să poarte povara mea, ceea ce nu se cuvine și nu zidește pe cei ce privesc, pentru că el e mai mare ca mine, ce să fac ?*

R ă s p u n s: Pune-i metanie cu smerenie, cerîndu-i să o porți tu. Dacă nu primește, pune-i a doua oară metanie, zicînd: „Iartă-mă pentru Domnul, dar nu mai putem merge împreună. Căci se dă sminteală celor ce privesc". Și dacă se sfădește și după aceea, nu mai stărui, căci e un joc al diavolului.

541. *Î n t r e b a r e: Oare nu e de folos să tai sfada și să-l las pe el să o poarte, chiar dacă aceasta pricinuește sminteală privitorilor ? Căci se pare că aci sfada e mai rea decît a lăsa să o poarte. Și între două rele, poate trebuie ales cel mai mic.*

R ă s p u n s: Sfada ce continuă după metanie se arată că e dela diavolul. Și nu trebuie să se urmeze cu ea. Căci Părinții spun că cele de prisos sînt dela draci (Pateric, Pimen 129).

542. *Î n t r e b a r e: Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, dacă este de folos să-l însoțească (să viețuiască în retragere) ?*

R ă s p u n s: Cel ce voește să pășească pe calea lui Dumnezeu, să nu-și ceară lui cinste. Căci calea lui Dumnezeu ce este oare, dacă nu să-și arunce în toate voia înapoia sa și să se socotească pe sine ca cel din urmă dintre toți și ca cel mai mic decît toți? ⁷²⁵. Numai unul ca

⁷²⁵ Cel ce se socotește cel mai mic între cei ce se socotesc mari, e mare în comunicare cu ființa nepieritoare și cu adevărat existență a

acesta poate păși pe calea aceasta. Căci cel ce nu-și taie voia sa și nu-și pune nădejdea sa în Domnul, nu poate. Cu acela se împlinește cuvîntul Evangheliei: „Căutați și veți afla, bateți și vi se va deschide" (Mt. 7, 7). Acesta este viața și mîntuirea, pe care trebuie să rîvnească să o dobîndească. Căci altă cale afară de aceasta nu este. Frate, nu te lăsa batjocorit.

543. În t r e b a r e: Ce să fac, Părinte, că mă necăjesc războale și se strîng împotriva mea ? Și spune-mi care e semnul că am nădejde în Dumnezeu și semnul iertării păcatelor ? Și cum trebuie să se șadă în chilie potrivit vocii lui Dumnezeu ?

R ă s p u n s: Frate, vremea războaelor e vreme de lucrare. Nu slăbi, ci lucrează, luptă-te. Cînd te înghesue războiul, înghesue-l și tu, strigînd: „Doamne Iisuse Hristoase, vezi neputința și necazul meu, ajută-mă și mă scapă de cei ce mă prigonesc, că la Tine am alergat !" Și roagă-te să iei putere să slujești lui Dumnezeu întru inimă curată.

Semnul că are cineva nădejde în Dumnezeu este să se scuture de tot gîndul și grija trupului (II Cor. 7, 1) și să nu-și închipue că are peste tot ceva de al veacului acestuia, căci altfel și-ar avea nădejdea în aceasta și nu în Dumnezeu ⁷²⁶. Iar semnul iertării păcatelor îl are cineva

lui Dumnezeu (ὁ ὄντως ἐρτς ὄγ). Cel ce nu caută bășica de săpun a cinstei trecătoare, e îmbrăcat în cinstea strălucirii dumnezeiești netrecătoare. Acela înaintează pe calea spre Dumnezeu, singura subzistență adevărată. Acela își taie voia robită de aparența de realitate a unor fumuri.

⁷²⁶ Îți pui nădejdea în cecece socotești că vei avea pentru totdeauna. Dar în ce poți nădăjdui pentru veci din lumea aceasta? Căci orice ai avea în lumea aceasta, are un sfîrșit mai curînd sau mai tîrziu. Pe

Sfinții Varsanufie și Ioan

în aceea că le urăște și nu le mai face. Căci câtă vreme mai cugetă la ele și inima lui are plăcere de ele, e semn că încă nu i s-au iertat, ci e ținut încă în ele ⁷²⁷.

Iar a șede a în chilie potrivit cu voia lui Dumnezeu înseamnă a se osîndi pe sine cît poate cu inima cînd vede ceva frumos în chilia lui, sau o pricină de odihnă trupească, zicînd: „Vai mie, păcătosului, că văd în jurul meu ușurări care mă osîndesc, fiind nevrednic de ele, iar alții care sînt vrednici, sînt necăjiți, călătorind și neaflînd odihnă trupească ⁷²⁸. Doamne Iisuse Hristoase, iartă-mă și pentru aceasta, pentru numele Tău chemat peste; noi". Domnul să te întărească pe tine și să-ți dea putere, fiule, ca să înaintezi și să ajungi la măsura desăvîșită.

544. Un frate a întrebat pe celălalt Bătrîn, Ioan: Părinte, roagă-te pentru mine, pentru Domnul. Și spune-mi dacă e bine să cerem de multe ori Părinților să se

nimeni și pe nimic din lume nu te poți răzima pentru totdeauna. Ci totul e în surprare continuă.

⁷²⁷ Ți s-au iertat păcatele cînd ai cerut cu adevărat iertare pentru ele. Și ai cerut iertare cu adevărat cînd nu-ți mai place să trăești în ele și deci să le săvîrșești în continuare. Dacă-ți place să le mai faci, înseamnă că sînt încă întipărite în ființa ta, că n-au fost șterse de acolo, pentru că n-ai voit cu putere să ceri să ți se șteargă cu adevărat. Nu ți se iartă un păcat de care continui să fii lipit. Omul nu e spălat ca un obiect, ci ca un subiect, care se spală și el cu apa ce-i curge de sus, care vrea și el să i se înmoae inima ce se înmoae de mila ce i-o arată Dumnezeu.

⁷²⁸ Cel ce are o chilie liniștită și în ea odihna de grijile trupești trebuie să se osîndească dacă nu se liniștește, întrucît deși are toate condițiile, nu le folosește pentru sporirea în unirea cu Dumnezeu prin rugăciune, dovedindu-se nevrednic de acele condiții, în vreme ce alții care le-ar folosi mai mult, fiind mai vrednici de ele, nu se bucură de ele. Aceasta înseamnă a folosi odihna șederii în chilie potrivit cu voia lui Dumnezeu. Să nu se mulțumească cel din chilie numai cu odihna trupească.

roage pentru noi, chiar dacă ne-au asigurat că o fac aceasta ? Oare nu părem că-i ispitim prin aceasta ?

Răspunsul lui Ioan: Frate, ți-am scris de multe ori despre rugăciune, că în virtutea poruncii lui Dumnezeu sîntem datori să ne rugăm unii pentru alții. Mai ales cînd ni se cere aceasta, sîntem mai mult decît îndatorați să o facem. Deci nu putem să nu punem toată puterea noastră în aceasta ⁷²⁹. Iar a cere rugăciunile Părinților noștri, e de mare folos. Căci zice: „Rugați-vă unii pentru alții” (Iac. 5, 16). Și iarăși: „Nu au trebuință cei sănătoși de doctor, ci cei bolnavi” (Lc. 5, 31). Și nu trebuie să uităm să ne aducem aminte de îndrăzneala văduvei față de judecătorul nedrept (Lc. 18, 1-8). Și dacă Tatăl nostru cel ceresc cunoaște cele de care avem trebuință înainte de a le cere dela El, pentru ce n-a zis: „Nu le cereți, căci știu ce voiți înainte de a Mi le cere?” Ci El însuși a zis: „Cereți și veți lua” (Io. 16, 24) ⁷³⁰. Deci bine este să

⁷²⁹ Dumnezeu vrea să ne rugăm unii pentru alții. Căci prin aceasta nedisprețuind pe Dumnezeu ca izvor a tot darul, ne arătăm totodată și iubirea unuia pentru altul, așa cum vrea Dumnezeu. Căci nu trebuie ca eu să rămîn indiferent la mîntuirea celorlalți, interesîndu-mă numai de a mea, așa cum nu trebuie să mă îngrijesc numai de pîinea mea, iar mizeria celorlalți, să nu mă intereseze. Dar cu mult mai mult trebuie să mă intereseze viața lor veșnică decît cea trecătoare. De aceea e de trebuință să și cerem rugăciunea altora, nu numai să le-o acordăm pe a noastră. Căci prin aceasta arătăm și smerenia noastră și faptul că avem nevoie de iubirea lor. În aceasta arătăm și lui Dumnezeu că și noi avem nevoie de iubirea altora, precum și ei au nevoie de a noastră. Așa ne-a făcut Dumnezeu: să ne iubim unii pe alții, văzînd în noi nevoia să iubim și să fim iubiți. De aceea cu mult mai mult trebuie să ne rugăm pentru alții cînd aceia ne-o cer. Ne-am dovedit mai nesimțitori cînd alții ne cer iubirea, iar noi nu le-o dăm, decît cînd, socotind că alții n-au nevoie de iubirea noastră, ne-am putea justifica dacă nu le-am arăta-o.

⁷³⁰ Tatăl ceresc cunoaște cele de care avem trebuință înainte de a le cere. Totuși voește să le cerem și nu ni le dă dacă nu le cerem. Pentru

Sfinții Varsanufie și Ioan

cerem, ca să primim după făgăduința Lui. Iar cerînd rugăciunea Avei, zi așa: „Ava, mă simt rău, roagă-te pentru mine, căci știu că am nevoie de ajutorul lui Dumnezeu". Și Dumnezeu își va face milă cu tine precum voește. Căci a lui este iubirea de oameni și a Lui slava în veci. Amin.^{730b}

545. *Î n t r e b a r e: Dacă mîncînd cineva la masă, își împlinește mai repede trebuința lui, e bine să ceară Avei să se scoale, sau să rămînă pînă se scoală toți ? E bine să se împărtășească din toate mîncările, sau nu ? Cum e mai bine ?*

Răspuns: Dacă șezînd cineva la masă, simte că și-a împlinit trebuința și nu poate să mai șadă fără să mănînce, să ceară să se scoale. Dar a șede și a nu mînce e mai bine. Iar a-și împărți cineva pînea cu toate felurile, e mai bine decît a nu face așa.

546. *Î n t r e b a r e: Doi frați care voiau să se înfrîneze, l-au întrebat pe Ava dacă le îngăduie să se scoale înaintea fraților de la masă, căci dacă mai șed nu-și pot stăpîni stomacul. Și Ava îngăduindu-le să se scoale, unii i-au judecat și i-au defăimat, neînțelegînd*

că trebuie să venim și noi la conștiința că avem trebuință de ele, și să ne dăm seama că numai dela El le putem primi. El vrea o legătură afectuoasă cu noi în care trebuie să fim și noi parteneri activi, în zadar îmi îmbie cineva iubirea lui, dacă nu simt și eu trebuința ei și nu umblu după ea. Numai prin aceasta nu vin la adevărata viață.

^{730b} E bine să strîmtoăm continuu pe alții cu rugăciunea noastră. Căci în aceasta arătăm marea nevoie ce o avem de ei și întărim mila lor față de noi. Ne strîngem prin aceasta cu inima lîngă ei, îi facem s-o simtă ca să bată și inima lor pentru noi. Numai o inimă simțitoare poate trezi simțirea altei inimi, sau poate atrage atenția asupra ei.

folosul din această faptă. De aceea au trimis să-l întrebe pe același Bătrîn despre aceasta.

Răspuns: Acei frați, ca niște lucrători și îngrijitori ai sufletului lor, fac aceasta luptându-se pentru înfrînare, ca nu cumva șezînd, să mai jinduiască a se împărtăși de mîncările din fața lor. Căci e propriu numai celor desăvîrșiți să mai rămînă la masă și să nu fie biruiți de stomac. Voi însă sînteți deșerteți la minte, pentru că n-ați luat seama la cuvîntul Părinților, care spune: „Să nu spui, pentru ce aceasta ? Ci ia seama mai degrabă la tine însuși”. Părinții ne îndeamnă iarăși să nu bîrfim pe cineva, ci să împlinim cuvîntul proorocesc: „Să nu grăiască gura mea despre faptele oamenilor” (Ps. 16, 4). Dar voi ați căzut sub osînda care zice: „Omul rău din visteria lui scoate cele rele” (Mt. 12, 35). Pentru ce nu v-ați gîndit mai degrabă la cele bune ale acestor frați, care sînt spre zidire, zicînd: „Noi sîntem nepăsători și acești frați ai noștri se înfrînează”, așa cum acești frați care s-au sculat au gîndit cele bune despre voi, zicînd: „Vai nouă, că ne sculăm din slăbiciune, iar frații noștri, chiar dacă mănîncă mai mult decît noi, nu se vatămă ? Căci ei fac toate cu dreaptă socoteală. Prin aceasta ei fug de amenințarea osîndeii care zice: „Nu judecați ca sa nu fiți judecați” (Mt. 7 ,1). Iar voi cădeți în ea, căci judecați pe frații voștri care sînt mai presus de voi, călcînd cuvîntul Apostolului care zice: „Cel ce mănîncă să nu disprețuiască pe cel ce nu mănîncă” (Rom. 14, 3). Voi care mîncați mai mult decît ei, făcîndu-vă mai datornici decît ei, ar trebui pe de o parte sa vă întristați mai mult ca unii ce sînteți biruiți de stomac, pe de alta să mulțumiți mai mult lui Dumnezeu pentru mîncare. Și așa Dumnezeu vă poate elibera prin mulțumirea ce I-o aduceți de războiul pîntecelui și de osîndirea fraților. Iar

Sfinții Varsanufie și Ioan

de voiți să înțelegeți, lucrurile înseși conduc la dreapta socoteală, ajutînd să se deosebească binele de rău ⁷³¹, după cuvîntul Apostolului care zice: „Toate cercați-le, dar alegeți binele” (I Tes. 5, 21). Dar cercarea avînd să o facă Ava, lucrul hotărît de el trebuie primit fără nici-o împotrivire.

547. Un frate a întrebat pe marele Bătrîn zicînd: Am cărți dogmatice și citindu-le îmi simt mintea mutată dela gîndurile pătimășe la gîndirea celor cuprinse în ele. Dar uneori gîndul mă ceartă., zicînd: „Nu trebuie să citești astfel de cărți, căci ești nepriceput și lipsit de curăție”

Răspunsul lui Varsanufie: Nu am voit să mă ocup cu acestea, pentru că ele ridică mintea la cele înalte, ci cu „Cuvintele Bătrînilor” (cu Patericul), pentru că ele smeresc mintea. Dar nu o spun aceasta pentru că nu le cinstesc, ci ca să te sfătuesc. Căci este mîncare și este desfătare ⁷³².

548. Un frate străin îmbolnăvinduse, a venit să se caute de sănătate în mînăstire ⁷³³. Și dîndu-i-se să

⁷³¹ Lucrurile înseși conduc la un fel de unire a oamenilor între ei și cu Dumnezeu, cum conduc prin aceasta și la deosebirea binelui de rău. Așa cel ce mănîncă mai mult, dacă mulțumește lui Dumnezeu se răscumpără de lăcomie și se face mai înțelegător față de cei ce s-au sculat mai repede dela masă, luînd în seamă înfrînarea la care s-au supus. Dar aceasta se întîmplă numai dacă oamenii sînt cu înțelegere unii față de alții.

⁷³² Nu voesc să umblu cu mintea prin cele înalte. Căci nu mă simt vrednic. Cîștig mai mult smerindu-mă. Citirea cuvintelor psalmilor e o hrană mai necesară sufletului, ca să mă curăț de patimi. Citirea cărților dogmatice e o desfătare, însă nu o hrană necesară.

⁷³³ Se vede că în mînăstire era o bolniță, cum vedem și din „învățăturile Avei Dorotei” (Filoc. rom. IX).

locuiască în chilia unui frate, acesta nu s-a bucurat să-l primească. Și aflînd Bătrîmul, i-a spus lui acestea:

Răspuns: Cercetează-ți gîndul, frate, și dă-ți seama: Dacă ar fi fost fratele tău după trup, nu l-ai fi primit și îngrijit mai bine decît lumina ochiului? Deci vezi că ești stăpînit de gînduri trupești. Doar ți s-a dat să primești pe fratele tău duhovnicesc. Căci toți sîntem una în Hristos. Ia aminte deci la tine, frate, în frica lui Dumnezeu.

Auzind fratele acestea, s-a pocăit foarte și folosindu-se de învățătură, i-a spus Bătrînului: „Iartă-mă, Avă, și te roagă pentru mine. Îl primesc pe fratele meu cu mare bucurie.

549. Un frate, care fusese ucenic al aceluiaș Bătrîn înainte de a se fi retras acesta ca să se liniștească în mînăstire, a plecat în străinătate. Și întorcîndu-se, disprețuia pe un frate evlavios pentru simplitatea și neînsemnătatea lui. Dar stăruia să ceară Bătrîmului să-i fie călăuzitor ca mai înainte, zicînd: Dumnezeu m-a adus iarăși la sfințenia ta.

Răspunsul lui Varsamufie: Zice Apostolul: „Împărația lui Dumnezeu nu stă în cuvînt" (I Cor. 4, 20). Iar Ava Macarie a spus: „Pe cel ce crede drept și lucrează bine credincios, Iisus nu-l predă patimilor și în mîinile dracilor". Iar Domnul a spus că „în zilele lui Ilie multe văduve erau în Israil și la niciuna n-a fost trimis decît la cea din Sarepta Sidonului" (care era păgînă). (Lc. 4, 25-26). Și iarăși a spus: „În zilele lui Elisei mulți leproși erau în Izrail și nici unul dintre ei n-a fost curățit decît Neeman Sirianul" (Lc. 4, 25 - 27), măcar că era de alt neam. Aceasta, pentru că a crezut. Am socotit că ducîndu-te în străinătate, ai părăsit obișnuința de a te

Sfinții Varsanufie și Ioan

îndreptăți (de a te justifica) și ai câștigat smerenia ^{733 b}. Dar precum văd din gândurile tale, ești același, ba și mai rău. Iar dacă Dumnezeu a ales pe cele bune, pe cele slabe și pe cele nebăgate în seamă ale lumii, e vădit că a lepădat pe cele slăvite și laudate de oameni (I Cor. 1, 27-28). Deci nu cei ce plac oamenilor plac lui Dumnezeu, ci cei ce nu sînt cinstiți de oameni, pentru că îl caută pe Dumnezeu, au fericirea înaintea lui Dumnezeu. Căci s-a spus: „Fericiti veți fi cînd vă vor prigoni și vă vor urî și vă vor scoate nume rău pentru numele Meu. Bucurați-vă și vă veseliți, că așa au făcut proorocilor părinții voștri” (Mt. 5, 10 -12).

Ai crescut pe lîngă mine nu puțină vreme. Cercetează-ți inima ! Ce cuvînt sau ce sfat ai primit dela noi, care te-a îndepărtat dela calea lui Dumnezeu? Și acoperămîntul ce se afla asupra ta, de unde-ți venea? Nu dela necazul ce-l purtai? Căci Bătrînul te-a ajutat pentru folosul tău ⁷³⁴. Spune-mi, frate, Dumnezeu se îngrijește de începutul omului sau de cele din urmă ale ieșirii lui din viață ⁷³⁵ ? Tu vezi ce ai câștigat în vremea petrecerii în străinătate ? Și știi iarăși că pe cînd locuiai cu mine odinioară, ți-am spus că dacă ascuți de mine într-un lucru și mi te

^{733 b} Justificarea de sine este justificarea păcatelor, deci contrarul recunoașterii sau mărturisirii lor și a pocăinței pentru ele. La baza acesteia stă mîndria.

⁷³⁴ Cuvîntul grec ἐσιωξσε are mai întîi sensul de „te-a prigoni”, supunîndu-te la necazuri, urmărind folosul tău. Aceasta e una cu creșterea prin asprime pentru întărirea fiului duhovnicesc. Lăsarea lui, creșterea în moleșeală, în satisfacerea tuturor dorințelor lui, este spre slăbirea lui.

⁷³⁵ Dumnezeu vrea să folosim viața noastră pămîntească spre a înainta în bine, spre a ne desăvîrși mereu prin silințele noastre. Nu e mulțumit că am fost buni la început și ne-am făcut mai puțin buni în cursul vieții, ajungînd cu totul răi la sfîrșitul ei. Pentru aceasta ni s-a dat timpul. Rostul pozitiv al mișcării ființei noastre l-a lămurit teologic Sf. Maxim Mărturisitorul în „Ambigua”.

împotrivești în altul, chiar în cel ce mă ascuți îți faci voia ta și nu voi putea să dau pentru tine nici judecată, nici apărare ⁷³⁶.

Dacă Dumnezeu te-a adus aci, El te va și călăuzi. Iar dacă ai venit prin voia ta, scris este: „Le-am trimis lor după meșteșugirile inimilor lor” (Ps. 80, 10). Dar roagă-te pentru mine. Și fii fără grijă din partea mea. Căci și eu vreau să fiu fără grije în toate ^{736 b}.

550. Unii frați, ieșind din mînăstire, și-au cumpărat chilii în locurile care se aflau aproape de mînăstire, fără întrebarea Avei (Seridos). Și supărîndu-se Ava pe ei, pentru că au călcat rînduiala, voia să-i alunge de acolo. Iar ei au încercat să se împotrivească. Și a fost întreat acelaș Bătrîn despre aceasta, dacă au făcut bine frații. Și ce trebuie să se facă ?

R ă s p u n s : Peste tot vedem că împotrivirea" a pierdut mulți oameni. De pildă pe cei din jurul lui Datan și Aviron, care s-au răscolat împotriva lui Moise (Num. 16). Și ce s-a întîmplat acum e un semn rău. Căci dacă nu s-au întors dela hotărîrea lor la cererea Avei, cine îi va putea întoarce ? Iar a nu se lasă convinși de cineva e semn de răscoală a gîndului. Iar răscoala e din îndemnul

⁷³⁶ Făcînd ucenicul odată voia părintelui duhovnicesc și altă dată nu, arată că el a ales de fiecare dată voia aceluia pe care s-o împlinească și cea pe care să nu o împlinească. Deci și cînd a ales-o pe una s-o împlinească și-a ascultat voia lui. El alegea pe cea care s-o facă, după judecata sa. Iar despre cele făcute de ucenic potrivit, voii lui sau contrarul ei, părintele nu-și va da la judecata din urmă nici-o părere bună, nici una rea, pentru că faptele acelea s-au făcut pe temeiul voii ucenicului, nu pe temeiul voii sale.

^{736 b} Dacă nu s-ar ruga părintele și pentru el, ar avea de suportat grija că nu și-a făcut toată datoria. El scapă de această grije, întrucît se roagă pentru cel dat în grija lui.

Sfinții Varsanufie și Ioan

diavolului. Căci diavolul s-a răzvrătit dela început și cei ce fac acelaș lucru, se fac fiii lui. Și ce li se întâmplă acestora? Aceștia s-au scos pe ei din smerenie ⁷³⁷, astupându-și urechile ca să nu audă pe Cel ce zice: „De vă vor alunga pe voi din cetatea aceasta, plecați în alta” (Mt. 10, 23); și: „Celui ce voește să se judece cu tine și să-ți i-a haina, lasă-i și cămașa” (Mt. 5, 40) ⁷³⁸.

Dar aceștia s-au supus răului ⁷³⁹. Iar răul nu naște nici-un bine. Căci zice: „Nu poate pomul rău să facă roade bune” (Mt. 7, 18). Și au călcat rânduiala Părinților în neascultarea lor. Căci Părinții zic că de pleci să locuești în oarecare loc, întreabă întâi dacă nu cumva se supără cineva pentru aceasta împotriva ta. Și dacă Părinții poruncesc aceasta când e vorba de supărarea altora, cu cât mai mult când acest lucru pricinuește întristare

⁷³⁷ „S-au exilat din smerenie”. A rămîne în smerenie este a rămîne în acord cu voia lui Dumnezeu și deci în comunicare cu El. Opoziția dintre voi întrerupe comunicarea. Dar voia noastră e făcută să rămînă în acord cu voia Celui ce ne-a creat; căci nu noi L-am creat pe El. Iar Dumnezeu creindu-ne, a voit ceea ce este bun pentru firea noastră, a voit ceace are să aleagă și voia noastră cea adevărată. Acordul cu voia Lui ne ține în comunicare cu Cel din care ne-a venit și ni se susține viața.

Voia care susține viața noastră e cea care rămîne în acord cu voia lui Dumnezeu. Aceasta e voia conformă ființei noastre. Voia contrară lui Dumnezeu e o voie contrară ființei noastre. Ea roade ființa noastră, o ține într-o sărăcie și într-un chin. Taina cea mare este că Dumnezeu ne lasă și puțința unei voințe nefavorabile ființei noastre, pentru că nu vrea nici să ne nimicească, nici să ne reducă la starea unor obiecte. Și așa lasă să coexiste voia noastră cu o ființă slăbită, strîmbată a noastră, dar existentă totuși. E și acesta un mod prin care experiem nedeplinătatea existenței noastre prin noi înșine. În aceasta se arată relativitatea realității noastre și a întregii existențe create, puțința însoțirii între ea și o stare nedeplină, chinuită a ei.

⁷³⁸ Se dau aceste citate cu îndemnul de a ne feri de împotrivire.

⁷³⁹ Cine se împotrivește, se supune răului. Acela a ieșit din bine, din puțința de comunicare, de acord.

egumenului. Acest lucru trebuie să se sfîrșească astfel, ca ei care au greșit să ia și pe alții ^{739 b} și să roage pe Ava lor să-i ierte să nu răsplătească răul lor cu rău. Căci s-a scris că „noi cei tari trebuie să purtăm slăbiciunile celor neputincioși” (Rom. 15, 1). Dar și Domnul zice: „De nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru cel din ceruri nu va ierta greșalele voastre” (Mt. 6, 15); și iarăși „Fiți desăvîrșiți precum Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrșit este” (Mt. 5, 48). Și așa se va slăvi Dumnezeu întrucît aceasta va fi spre zidirea multora.

551. Ava mînăstirii în care se aflau sfinții Bătrîni șovăia să facă un lucru oarecare. Iar unii dintre frați care voiau acel lucru, răbdau greu această șovăială și cîrteau. Și aflînd aceasta marele Bătrîn le-a dat răspunsul acesta:

Răspuns: Fraților, zis-a Domnul: „Oile Mele ascultă glasul Meu și-Mi urmează” (Lc. 10, 27). De e deci cineva ucenic adevărat, ascultă în toate de Ava al său pînă la moarte. Și prin toate cîte face Ava se zidește și nu îndrăznește să facă deosebiri în cele spuse de el, nici să întrebe: „Pentru ce aceasta? Cu ce scop aceasta?” Căci de face așa nu mai e ucenic al Avei, ci judecător. Toate acestea nu vin decît din cea mai rea voie a omului ⁷⁴⁰

^{739 b} I se recomandă să ia și pe alții care n-au greșit Avei, să se roage pentru ei. Avem aci un motiv pentru care cerem rugăciunile sfinților pentru noi. Dacă cel ce n-a greșit se roagă pentru cel ce a greșit, fapta lui de dragoste se unește cu una de smerenie, nesocotind pe fratele care a greșit ca nevrednic de iertare, ca nevrednic să se împărtășească de fericirea celorlalte. E o solidaritate între oameni care place lui Dumnezeu. Căci El voește ca toată creațiunea să se reunească în fericirea din El și prin silința ei proprie.

⁷⁴⁰ Dacă prin despărțirea voii omului de voia lui Dumnezeu se iese din comunicarea cu Dumnezeu și din voia conformă ființei proprii,

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dacă deci Ava cuiva spune să se facă un lucru, iar ucenicul se împotrivesc, e vădit că acesta vrea să oprească lucrul și să golească de putere cuvântul Avei. Unul ca acesta trebuie să gândească cine este Ava lui: acela al cărui cuvânt a fost zădărnicit, sau acela al cărui cuvânt s-a împlinit? Dacă voește deci să facă voia sa, este fiul diavolului. Dar și oricine face voia unuia ca acesta, face voia diavolului ⁷⁴¹.

Dar chiar dacă-și împlinește acesta voia sa, nu ajunge la odihnă nici așa. Căci ce se află între ele decît neascultarea, care este pieirea sufletului ⁷⁴² ?

De se vede deci cineva pe sine smintindu-se de Ava al său, trebuie să plece dela el și să nu-și piardă sufletul și să

tot așa prin despărțirea voii călugărului de voia starețului, care-l călăuzește în numele Domnului, el iese din comunicarea cu starețul, sau din unitatea cu el și cu ceilalți viețuitori în obște. Prin aceasta se destramă chiar unitatea în mînăstire, pe care Creștinismul a înființat-o ca oază progresată în unitatea spre care vrea Dumnezeu să conducă pe oameni. Desbinarea între oameni e produsă de voia cea rea a lor, susținută de mîndrie, susținută de grija egoistă a fiecăruia de sine.

⁷⁴¹ E voia diavolului pentru că desparte pe om de om, scoate pe oameni din unitate. Prin această voie mîndră se despart oamenii între ei și se luptă între ei, pentru că nu se mai gîndesc la Dumnezeu, în care trebuie să se unească.

⁷⁴² Cel ce vrea să-și facă voia sa, contrară celei a Avei, nu are odihnă nici cînd începe să se împotrivesc, nici cînd își vede împlinită voia sa. Căci în cazul din urmă a desăvîrșit dezbinarea între sine și Ava și aceasta nu-i aduce liniștea. Dar și pînă la împlinirea voii sale e în tensiunea agitată a neascultării. E într-o tulburare care nu-i dă liniștea gîndirii la Dumnezeu, liniștea rugăciunii. Ca atare ea înseamnă pieirea sufletului, căci sufletul fără comunicarea cu Dumnezeu e mort. De aceea cel ce nu-și pune voia sa de acord cu voia Avei, mai bine să plece decît să-și îplinească voia sa, ducînd pînă la capăt, deci pînă la pieire, împotrivirea sa și atrăgînd și pe alții la răzvrătirea, deci la pieirea pentru care va avea să dea socotelă la judecata din urmă. Nici să rămînă în mînăstire, împotrivindu-se mereu și atrăgînd pe alții la împotrivire. Căci prin aceasta susțin o desbinare care e dela diavolul.

poarte vina osîndirii celorlalți cărora le-a sucit mintea neștiind de a făcut bine sau rău Ava, ci smintindu-se fără rost, de dragul voii sale. Iar dacă a făcut voia sa, nu s-a făcut mai drept ca Ava. Iar de știe mai bine ce e de folos decît Ava al său, pentru ce să mai rămînă ucenic la el ? Să plece și să învețe pe alții.

Nu vă lăsați înșelați de diavolul, ca sa rămîneți păstrînd voia voastră spre vătămarea voastră ⁷⁴³. Dealtfel niciodată nu se va împlini voia voastră. Căci un rău nu desființează alt rău ⁷⁴⁴. Răul se desființează numai cînd predați voia voastră lui Dumnezeu, ca să facă El ceceae voește.

Eu, fraților, v-am scris ca să vă cruț, lucru pe care-L știe Dumnezeu. Dacă primește cineva acestea, îi va fi spre mîntuire. Iar dacă nu le primește, să scuipe, dacă vrea, pe cele scrise. Aceasta stă în puterea Lui. E ceceae au și făcut unii în inima lor. Iar alții ne-au bîrfit și cu gura lor. Iertați-mă !

552. R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn către careva dintre Părinți care a întreat de trebue să-și certe tare spre îndreptare pe ucenicul său, care i se împotrivese, prin cuvînt.

Iubite frate, cunoaște că timpul e rău (Ef. 5, 16). De aceea sînt multe mărturii că certarea spre îndreptare este bună și minunată. Căci zice: „Pe care-l iubește Domnul, îl ceartă” (Prov. 3,12; Evr. 12,6). Și iarăși: „Fericit este omul pe care-l ceartă Domnul” (Iac. 5, 16). Fratele e

⁷⁴³

⁷⁴⁴ Nu se va împlini voia nici unuia din cei ce se împotrivesc, căci în acest caz s-ar realiza o unitate. Dar răul trebue să persiste. Căci o voie rea nu poate opri alte voi rele.

Sfinții Varsanufie și Ioan

războit de învîrtoșarea inimii. Rabdă-l și ostenește-te împreună cu el ⁷⁴⁵. Dar totodată „muștră-l, ceartă-l, îndeamnă-l" (II Tim. 2, 4), după cuvîntul Apostolului. Și dacă primește această certare, e cîștigat din nou. Trezește-l din somnul adînc al învîrtoșării inimii ⁷⁴⁶. Căci de se îngroașe pielea lui de ghimpi, ea i se face lui însuși o durere mare de nesuferit ⁷⁴⁷. Dar dacă se ostenește să-și smulgă ghimpii pînă sînt mai moi, se poate izbăvi repede de această patimă. Dacă însă țesătura de ghimpi se învîrtoșează, ei nu se smulg decît cu osteneală și durere. Spune-i deci să ia aminte la sine cu multă grije.

553. R ă s p u n s u l aceluiaș mare Bătrîn către un frate care lucra ca dulgher în mînăstire și era războit de felurite gînduri și socotea că n-are nici-un folos din aceasta și n-are nici-un ajutor.

Frate, noi înșine sîntem cei ce nu voim să ne izbăvim de zilele rele și de supărările grele. Căci Dumnezeu a dat oamenilor două daruri prin care se pot mîntui și izbăvi de toate patimile omului vechi: smerenia și ascultarea. Dar nu ni le însușim, nici nu voim să viețuim în ele, nici să străbatem prin ele ca să aflăm ajutor și să scăpăm de rele

⁷⁴⁵ În trad. franceză: „Suferă împreună cu el". De fapt osteneala este o suferință. Părintele duhovnicesc se ostenește și suferă împreună cu fiul duhovnicesc, care luptă cu neputința sa de a nu mai contrazice pe Bătrîn.

⁷⁴⁶ În vîrtoșarea inimii e de fapt ca un somn foarte adînc. E o mare nesimțire. Jignește pe altul fără să simtă durerea ce i-o pricinuește.

⁷⁴⁷ În vîrtoșarea inimii este ca o piele, sau ca o pînză de ghimpi pusă pe inimă, făcînd-o pe de o parte nesimțită, pe de alta înțepînd cu ghimpii ei pe alții, însă aceasta îi aduce și lui suferință. Căci i se răspunde și lui cu jigniri la jignirile ce le pricinuește. Dar mai ales acestea îl ajută pe de altă parte pe om să se elibereze de ea.

și să ne alipim prin ele de Iisus ⁷⁴⁸, Doctorul cel mare, care vrea să ne vindece de fierbințeala patimilor. De ce îți îngrămădești toate relele în visteria ta și te tulburi și te neliniștești? Încetează de a fi furios, mînios și pismaș. Cunoaște că acestea nu se bucură de cinste, ci de necinste. Lasă toate vicleșugurile și încovoae-ți grumazul întru smerenie și ascultare și vei afla milă. De vei face cu smerenie și cu ascultare ceea ce auzi, Domnul va duce prin mîinile tale la bun sfîrșit nu numai lucrul pe care-l faci acum, ci toate lucrurile tale. Căci El păzește calea celor ce se tem de El și acoperă drumurile lor. Pentru ce te superi, pentru ce te îndoiești? Mila lui Dumnezeu îți va ajuta de vei stăruia în așteptarea răbdătoare a lui Dumnezeu. Mori, amăritule, față de orice om. Spune-i gîndului: „Cine sînt eu? Pămînt și cenușe”, (Fac. 18, 27). „Sînt un cîine”. Spune: „Nu am nici-un lucru pentru totdeauna”. De ce îți proorocești pieirea și te temi de Dumnezeu? Nu te rușinezi să spui: „N-am primit nici-un ajutor?” ⁷⁴⁹ Satana îți orbește inima, ducîndu-te la nemulțumire, ca să spui că n-ai nici-un folos în locul acesta. Om neînțelept! Dacă nu te-ar fi păzit mîna lui Dumnezeu și rugăciunile sfinților de aci, unde aveai să fii? În „întunerecul cel mai din afară” (Mt. 8, 20). Unde te poți folosi astfel? Nicăiri. Dar diavolul, voind să te scoată din iubirea sfinților, de sub acoperămîntul și dela folosul lor, seamănă în tine sămînța morții spre pieire, ca să

⁷⁴⁸ Smerenia face străvezie mărirea lui Dumnezeu. Ascultarea necondiționată trezește în inimă sentimentul legăturii cu Dumnezeu.

⁷⁴⁹ Adeseori ne plîngem că Dumnezeu nu ne-a dat nici-un ajutor ca să izbutim să ne facem mai buni; că n-am simțit prezența Lui, puterea Lui. Și aceasta ne aruncă în mare întristare, uneori aproape în desnădejde. Dar chiar greutățile ce vin asupra noastră, sînt mijloace îngăduite de Dumnezeu pentru a înainta în bine prin răbdare. De ce să învinovățim pe Dumnezeu pentru faptul că nu deschidem ochii noștri să vedem prezența Lui, ajutorul Lui?

Sfinții Varsanufie și Ioan

ajungi cu desăvârșire în mâinile dușmanilor înșiși ai adevărului și să-ți sfîșie mielușeua, adică sufletul. Păzește-te să nu disprețuiești și batjocorești pe cineva. Căci prin acestea te prind în cursele lor, tulburîndu-te; te vătăma, te scot din liniște și pace, din buna rînduială și înțelepciune și din tot binele. Lasă-le acestea și urmează cuvintelor mele și-ți voi purta povara ⁷⁵⁰. Și vei afla ajutor și milă și mîntuire sufletului tău. Prin osteneală ne mîntuim, frate. Păzește-te cu tărie să nu spui: „Pentru ce aceasta? Pentru ce nu am aceleași lucruri ca aceia sau aceea?” Fă-ți micul lucru de mîna cu sîrguință, cu frică de Dumnezeu. Căci nu puțină răsplată vei avea pentru el. Și să nu desnădăjduiești în privința ta. Aceasta e bucuria diavolului, pe care fie să nu i-o dea Dumnezeu, ci mai degrabă să se tînguiască pentru mîntuirea ta ⁷⁵¹, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia fie slava în veci. Amin.

554. Acelaș frate a întreat pe celălalt Bătrîn: Gîndul îmi spune: „De vrei să te mîntuești, ieși din mînăstire și nevoește-te în tăcerea de care au vorbit Părinții” (Pateric, Sentința 274- Les sentences des Peres du desert, Solesmes, 1966, p. 180, nr. 47). Căci eu nu mă folosesc aici în meșteșugul acesta de dulgher. Pentru că multă tulburare și necaz îmi vine din el.

⁷⁵⁰ Bătrînul îi poartă povara, dur cu condiția să-l aibă lîngă sine cu sufletul, deci fără să mai simtă toată povara.

⁷⁵¹ Diavolul e gelos de iubirea prin care se unește sufletul cu Hristos. E invidia celui ce nu-l poate avea pe acela apropiat, fiindcă iubește pe Hristos. Diavolul neputînd iubi, nu poate avea bucuria să fie iubit de nimenea. Vrea să facă și pe oameni incapabili de iubire și chinuți de această stare. De aceea se tînguește și cînd vede doi oameni că se iubesc în mod curat și statornic. Și face tot ce poate să-i dezbină.

Răspunsul lui Ioan: Frate, și s-a arătat mai înainte că nu-ți este de folos să ieși din mînăstire. Acum îți spun că de vei ieși, vei ajunge la pieire. Deci știi ce ai să faci. De vrei să te mîntuești cu adevărat, dobîndește smerenie, ascultare și supunere, adică taie-ți voia ta și „vei trăi în cer și pe pămînt” (Mt. 6, 19) ⁷⁵².

Cît despre tăcerea de care vorbesc Părinții, nu știi ce este, cum nu știi mulți. Căci tăcerea aceasta nu înseamnă a tăcea cu gura. Pentru că există cîte un om care grăește zeci de mii de cuvinte folositoare și i se socotește ca tăcere. Și este un altul care grăește un singur cuvînt deșert și i se socotește ca și cînd ar fi călcat în picioare toate învățăturile Mîntuitorului ⁷⁵³. Căci El însuși a zis: „Veți da socoteală în ziua judecării pentru tot cuvîntul deșert ieșit din gura voastră (Mt. 12, 36). Și fiindcă ai zis: „Nu mă folosesc în dulgheria mea”, crede-mă, frate, că tu nu știi de te folosești sau nu, ci dracii își bat joc de tine și arată gîndului tău ceea ce voesc, spre a-ți face voia ta și a nu o asculta pe a Părinților tăi. Căci cel ce voește să stea într-adevăr, întrebă pe Părinți de se folosește sau nu și crede în ceea ce spun ei. Și face astfel ceea ce îl folosește. Mulți au plătit altora ca să fie înjurați, ca să învețe să rabde. Și tu înveți răbdarea fără să plătești, pentru că Domnul îți spune: „întru răbdarea voastră veți cîștiga sufletele voastre” (Lc. 21, 19). Trebuie să mulțumim celui ce ne necăjește, căci prin el cîștigăm răbdarea. Șezi aci

⁷⁵² Aceasta e viața adevărată. Cînd lași să se facă în tine și cu tine voia lui Dumnezeu, vei fi în comunicare cu El și viața Lui se va revarsa în tine și vei trăi pe pămînt ca și în cer. Nu vei mai fi tulburat de nici-o mîndrie, de nici-o grijă de tine.

⁷⁵³ Zeci de mii de cuvinte care pun în evidență slava și taina negrăită a lui Dumnezeu se socotesc ca tăcere, ca ieșind din tăcerea contemplației adînci a inimii. Și un cuvînt superficial care ia în rîs învățăturile de taină ale lui Hristos, e contrar oricărei tăceri, oricărei vederi a orizonturilor spirituale descoperite tăcerii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

liniștit. Să nu te ispitească diavolul. Domnul să-ți ajute.
Amin.

*535. Un frate a întrebat pe acelaș Bătrîn, zicind:
Fiindcă Ava vrea să mă cruțe, oare trebuie să-l întreb eu:
„Poruncești să fac acel lucru ?”*

Răspuns : Ca să nu pui voința ta în acel lucru, zi:
„Ce poruncești să fac?” Căci cel ce voește un lucru și în-
treabă despre el chiar dacă i se poruncește de altul să-l
facă, poartă el însuși răspunderea pentru primejdie,
pentru că își face voia proprie ⁷⁵⁴.

*556. Într-o altă ocazie: Dar în cazul că voesc un lucru și
nu-l întreb pe Ava despre el, însă îmi poruncește el dela
sine să-l fac, nu mi se socotește aceasta ca voie proprie ?*

Răspuns : Spune-i: „Vreau să fac acel lucru. Ce
poruncești?” Și de-ți va spune să-l faci, se împlinește voia
ta. Dar de-ți dă să faci alt lucru, primește aceasta cu
bucurie ⁷³⁵.

⁷⁵⁴ Ucenicul simte că Ava ar vrea ca el să facă un lucru, dar din delicatețe nu vrea să i-l ceară, voind să-l apere de primejdia sau eventual de ispita legată de el. Ucenicul cere Bătrînului sfatul de-l poate întreba pe Ava dela sine, dacă-i poruncește să facă acel lucru. Bătrînul îi spune să întrebe numai în general ce poruncește să facă. Pentru că dacă întreabă pe Ava de vrea ca el să facă un anumit lucru, arată că e voia sa să-l facă și deci el va purta răspunderea pentru urmări, chiar dacă a cerut porunca dela Ava să-l facă. Se recomanda deci tăierea totală a voinței în privința oricărui lucru ce-l are de făcut.

⁷³⁵ Aci nu mai e simțită în prealabil o dorință a Avei. Deci îi poate arăta ucenicul o dorință a lui. Și de o aprobă Ava, a devenit voia Avei. Dacă Ava poruncește altceva, atunci ucenicul va face acel alt lucru.

557. *Întrebare: Iar dacă nu am voința să fac un lucru dar socotind că-l pot sluji pe Ava, îi vorbesc despre acest lucru, știind că-i face plăcere să se împlinească, oare nu mă aflu în starea celui ce a primit porunca să-l facă ? Iar dacă nefăcîndu-l atunci, îmi vine mai tîrziu gîndul să-l fac, nu-l fac fără să se cuvîină ?*

Răspuns : Mai bine este să aștepti să auzi dela ei porunca. Iar de vezi că el stă la gînduri cui să poruncească și-i spui că vrei să-l slujești, nu e un lucru necuvenit. Dar dacă primind o poruncă să faci un lucru, nu l-ai împlinit, adu-ți aminte că nu l-ai împlinit. Și împlinindu-l, nu gîndi la el.

558. *Întrebare: Scriptura zice: „De se va sui peste tine gîndul celui stăpînitor, nu părăsi locul tău" (Ecl. 10, 4). Ce înseamnă aceasta ?*

Răspuns : Să nu-i îngădui să se suie asupra ta, nici să vorbești cu el, ci aleargă la Dumnezeu. Căci dacă voești să-i răspunzi, vei cădea în palavre și te va împiedica dela căldura rugăciunii.

559. *Un frate a întrebat pe acelaș Bătrîn: Dacă aud că cineva vorbește rău de mine, ce să fac ?*

Răspuns: Ridică-te îndată și fă o rugăciune, întîi pentru el, apoi pentru tine, zicînd: „Doamne Iisuse Hristoase miluește pe acest frate și pe mine, slugă nevrednică. Și ne acopere pe noi de cel rău, cu rugăciunile sfinților"⁷⁵⁶. Amin.

⁷⁵⁶ Are nevoie de rugăciune întîi fratele care mă vorbește de rău. Dar am nevoie și eu, ca să nu fiu furat de supărare împotriva lui și pentru că a găsit el ceva la mine care nu e bun. Dar întrucît amîndoi sîntem

Sfinții Varsanufie și Ioan

560. *În t r e b a r e : De începe careva să bîrfească pe un altul și observ, ce trebuie să fac ?*

R ă s p u n s: De începe cineva să bîrfească, trebuie să tai repede, sau să muți cuvîntul la o convorbire folositoare. Dar nici în ea să nu zăbovești, ca nu cumva din multă vorbărie să se cadă în bîrfire.

561. *În t r e b a r e: De bîrfește cineva pe un altul și ascult cu plăcere bîrfirea, oare cad în osîndă din pricina aceasta ?*

R ă s p u n s: Chiar a asculta cu plăcere bîrfirea este o bîrfire și se cade sub aceiaș osîndă.

562. *În t r e b a r e: De unde vine trîndăvia și ce trebuie făcut cînd se ivește ea ?*

R ă s p u n s: Este o trîndăvie a firii din oboseală. Și este una de la draci. De voești să le deosebești, cercetează așa: Cea dela draci se ivește în cineva înainte de timpul cînd are nevoie de odihnă. Căci începînd să lucreze, încă înainte de a fi isprăvit o treime sau o pătrime din lucrare, trîndăvia îl îndeamnă să lase lucrul și să se scoale. Deci nu trebuie să primească îndemnul ei, ci să facă o rugăciune și să șadă la lucrul lui și să rabde. Căci văzînd vrăjmașul pe om făcînd rugăciune din pricina trîndăviei, pentru că nu vrea să dea prilej de rugăciune, fuge. Iar cea a firii se ivește cînd omul obosește peste putere și se silește să lucreze mai mult decît poate. Astfel trîndăvia

nevrednici, să-L rugăm pe Domnul să ne ierte pentru rugăciunile sfinților, la a căror dragoste între ei și față de noi e bine să gîndesc ca la un model al dragostei ce trebuie să o avem și noi între olaltă.

firii se naște din neputința trupului. Deci în acest caz trebuie să-și încerce omul puterea și să-și odihnească trupul în frica lui Dumnezeu.

563. *Î n t r e b a r e: Locul însuși unde se ivește trîndăvia dela draci e foarte încălzit și se adaugă la el trîndăvia și îngreunează pe om încît nu poate să se împotrivească amîndorura. Deci oare nu trebuie să plece de acolo în ceasul războiului ?*

R ă s p u n s: Bine este să lupți și să nu pleci din acel loc în timpul războiului. Dar de vezi că ești biruit, fiind îngreunat de oboseală, pleacă. Și odată ușurat de una din greutateți, luptă-te cu trîndăvia însăși, chemînd numele lui Dumnezeu și vei primi ajutorul Lui. Dar plecarea din pricina ei, care nu e o greutate, din acel loc, aduce și mai multă greutate și sporește și mai mult războiul, aducînd sufletului vătămare. Și punînd stăpînire peste om, cu mare osteneală se va depărta dela el, chiar dacă se fac rugăciuni pentru el ⁷⁵⁷.

564. *Î n t r e b a r e: Dacă din trîndăvie se naște o ațipire care mă împiedică de la lucrul pe care am să-l fac, oare trebuie să mă scol sau să rămîn șezînd ?*

R ă s p u n s: Să te scoli și să nu încetezi să te rogi lui Dumnezeu și va alunga Domnul ațipirea prin rugăciune.

⁷⁵⁷ Trîndăvia care nu e produsă de o prea mare oboseală a trupului, are în ea ceva spiritual și ca atare arată în ca o influență a celui rău. Simt o trîndăvie pentru ceva și atunci cînd ceace fac nu-mi produce o plăcere trupească. E un fel de autosugestie, care tot prin autosugestie se poate învinge. Ea se învinge cu voința, dovedindu-se că vine și dintr-o voință slabă.

Sfinții Varsanufie și Ioan

565. *În t r e b a r e* : Când îmi vine un gând rău, inima mi se mișcă cu mînie împotriva lui, încît îmi vine să mă folosesc de glas. Ba se întîmplă s-o fac aceasta și cînd sînt alții de față. Oare e bine sau nu ?

R ă s p u n s : Nu e bine să faci aceasta, ca să nu ți se facă obicei și să fie spre vătămarea oamenilor și spre sminteala privitorilor, ci trebuie chemat fără tulburare numele lui Dumnezeu și va fi alungat acel gând.

566. *În t r e b a r e* : Un frate care ieșise din mînăstire și se slăbise foarte cu sufletul, întrebă pe acelaș Bătrîn zicînd: Am păcătuit făcîndu-mă jucăria dracilor și a maicii mele. Am ieșit de sub acoperămîntul vostru, al Părinților mei. Vă rog să ma așezați printre începătorii care n-au primit încă schima.

R ă s p u n s : Nu ți se cade ție să ceri să fii rînduit în locul din urmă. Aceasta atîrnă de judecata Avei. Ceea ce ai tu de făcut este să te pregătești de ascultare.

567. *În t r e b a r e* : Cererea unuia dintre Părinții viețuitori în liniște (în retragere) către acelaș Bătrîn: Te rog, Părinte, roagă-te pentru mine, în numele Domnului că tare mult sînt primejduit de nepăsarea mea și de tulburarea vrăjmașului. Căci de nu-mi va da Dumnezeu prin rugăciunile voastre și de nu-l va certa pe acela, nu știu de va ajunge barca mea la liman. Dar precum Moise a cerut lui Dumnezeu să nu piardă în mînia Lui atîta popor, așa și tu, cuvioase Părinte, roagă-te pentru ticălosul meu suflet. Căci Dumnezeu e bun și dorește să i se ceară de către sfinți mîntuirea sufletelor.⁷⁵⁸ Și o astfel

⁷⁵⁸ Mai înainte s-a spus că Dumnezeu se bucură cînd ne rugăm. Acum se spune că se bucură cînd sfinții se roagă pentru mîntuirea

de cerere vi se cuvine vouă să o faceți. Roagă-l și pe Ava să nu întârzie să vină să mă vadă, că tare mult îl iubesc. Dar am și nevoie de sprijinul lui.

Răspuns: Dacă iubirea ta a scris despre noi cei mai de pe urmă dintre oameni, că nu voim să se piardă cineva, ce trebuie să spui despre Cel ce s-a jurat pe Sine însuși: „Viu sînt Eu, zice Domnul, că nu voesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu?” (Ez. 18,23); despre care mărturisește și Apostolul zicînd: „Care voește ca tot omul să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului?” (I Tim. 2,4).

Frate, nu te îngreuna să vii la Iisus zicînd: „Mîntuiește-ne pe noi, că pierim” (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Și vei vedea ce face El împotriva vrăjmașilor. Vino la El și zi: „Doamne, Dumnezeuul meu, arată-mi cum îi pedepsești pe ei, că la Tine am ridicat sufletul meu”.

sufletelor. Dacă Hrisos se roagă pentru noi și prezintă tatălui neîncetat jertfa Lui pentru noi, cum nu s-ar bucura Tatăl să-i vadă pe sfinți în acord cu Fiul Său și cum nu s-ar bucura și Acesta însuși să-i vadă nerămînînd nepăsători la ceea ce face El ? Mîntuirea constă în desăvîrșirea oamenilor și desăvîrșirea nu se poate cugeta fără iubirea între ei, fără înaintarea lor în unitate. În rugăciunea unora pentru alții se arată acest interes al unora pentru alții în ceea ce e mai de importanță pentru ei. În rugăciune se unesc nu numai oamenii într-o altă, ci și Dumnezeu. Numai în Dumnezeu se poate înfăptui unirea tuturor, pentru că numai iubirea Lui se întinde spre toți. Numai din dragostea lui Hristos și din jertfa Lui pentru toți se poate hrăni rugăciunea și jertfa noastră reciprocă. Și aceasta face bucurie lui Hristos. Căci se vede înțeles și însoțit în cele ce face El pentru noi. Și vede realizîndu-se de fapt unirea între noi și între noi și Tatăl ceresc, unire pentru care s-a întrupat, s-a jertfit și se roagă El neîncetat. Dumnezeu ne mîntuește cerînd și colaborarea noastră, cinstindu-ne ca pe niște subiecte, după chipul Lui. Și ce cinste ne dă nouă cînd face dependentă mîntuirea noastră și a altora și de noi înșine ? Dar și cită răspundere a pus prin aceasta pe umerii noștri?

Sfinții Varsanufie și Ioan

Cît despre necazurile și ispitele ce le ai de suportat, nu e nevoie să-mi scrii, căci cunoști ce zice Apostolul despre aceasta și care este sfîrșitul răbdării. Să nu ne descurajam frate. Căci mare este Domnul care se îngrijește de noi, ca să ne ajute. De aceea încurajîndu-ne ne-a spus. „Eu sînt nu vă temeți" (Mt. 14, 27). Și iarăși: „îndrăzniți Eu am biruit lumea" (Is. 16, 33). Să nu ne lenevim să cădem la picioarele Lui și să cerem bunătatea Lui. Căci El ne va da mai mult decît prisositor cele ce le cerem și le gîndim. Gîndește-te că unde e osteneala, acolo e și răsplata; și unde e încercarea ispitei, acolo e și cununa biruinței; și unde e dragostea de Dumnezeu, acolo e și suirea cu El pe cruce; pătimirea împreună cu el și slăvirea împreună cu El; moartea împreună cu El și viața împreună cu El. Deci Cel ce s-a suit pe cruce, s-a ușurat de ale pămîntului, a murit lumii ⁷⁵⁹. Trebuie să cugete de acum la cele de sus, unde se află Hristos de-a dreapta Tatălui.

Cît despre Ava, roagă-te să-l acopere pe el Domnul, căci multe sînt tulburările lui. Dar credem că-l va acoperi

⁷⁵⁹ Hristos s-a suit pe crucie atît pentru eliberarea firii Sale omenești de afectele ei de pe urma păcatului lui Adam și pentru ridicarea ei la starea de înviere, cît și pentru a ne-o împărtăși și nouă în această stare, deci pentru noi. Deci El s-a suit pe cruce pentru noi, pentru a ne arăta prin aceasta iubirea Lui, împreuna Lui pătimire cu noi. N-a deslegat iubirea ce ne-a arălat-o prin durerile, crucii, de suportarea acestor dureri pentru a ridica firea noastră luată de El la starea de nestricăciune pentru a ne-o da și nouă astfel. Pentru aceste două lucruri ne suim și noi pe cruce împreună cu El: să întărim firea noastră prin răbdarea durerilor și să ajutăm și altora prin iradierea acestei puteri din firea noastră ajunsă la desăvîrșire. Deci nu despărțim nici noi desăvîrșirea noastră prin cruce, de iubirea arătată altora prin ea. De aceea ne slăvim și noi în firea noastră întărită împreună cu El și ne ridicăm la viața curată și nestricăcioasă la care s-a ridicat El. Nu putem despărți desăvîrșirea noastră de iubirea de oameni, de compătîmirea cu ei. Pe amîndouă le cîștigăm pe crucea pe care ne suim împreună cu Domnul.

pe el și-i va ajuta lui Domnul. I-am spus că ai întârziat a te întări. Și te-a apărat, precum te-a încredințat și pe tine. Iar în ce privește rugăciunea, știi că nu sînt nimic. Dar nici nu pot să mă dezleg de iubirea față de tine. Roagă-te deci și tu pentru mine, în Domnul.

568. Cererea Avei mănăstirii către acelaș Bătrîn. Fiindcă timpul e greu., roagă-te Părinte ca Domnul să-l facă să treacă și ca slujitorii tăi să fie acoperiți de toată ispita păcatelor noastre.

Răspuns : Dacă facem binele, Domnul va face să treacă acest timp greu. Dar dacă adăugăm alte rele, ne vom pricinui și mai mult pieirea înainte de vreme. Iar voi de rămîneți în bine, Dumnezeu va trimite pe îngerul Său și vă va pecetlui pe voi, ca cel ce vine purtînd sabia să vă cruțe pe voi (Ez. 12, 53) prin rugăciunile Sfinților. Amin.

569. Cererea Părinților ce viețuiau liniștindu-se (în retragere) în mînăstire, către Marele Bătrîn, pentru lume. Fiindcă lumea e în primejdie, îți cerem Părinte toți, să rogi bunătatea lui Dumnezeu, ca să întoarcă brațul și să bage sabia în teacă. Stai între cei ce au căzut și între vîi cu sfînta ta tămîie și oprește pe Pierzător. Ridică sfîntul jertfelnic în sfînta curte a cerului și va înceta mînia lui Dumnezeu ⁷⁶⁰. Îți cerem și te rugăm îndură-te de lumea care se pierde. Adu-ți aminte că sîntem toți mădularele tale. Arată și în timpul de față

⁷⁶⁰ Amîndouă aceste cereri sînt inspirate de Apocalipsă. Războaiele aproape continui pornite de Perși întrețineau o atmosferă de nesiguranță. Numai rugăciunile și jertfele sfinților ridicate pe altarul ceresc lîngă jertfa lui Hristos puteau scăpa lumea. Aceste cereri au fost o prevestire pentru pustiirea adusă pe seama creștinilor în Palestina și Egipt de mohamedani.

Sfinții Varsanufie și Ioan

mila și minunile lui Dumnezeu. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

Răspuns: Fraților, plîng și mă tînguesc pentru mînia ce ne amenință. Căci toate le facem împotriva a ceea ce trebuie. Fiindcă s-a spus: „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor și Fariseilor, nu veți intra în Împărăția cerurilor" (Mt. 5, 20). Și fărădelegile noastre au întrecut pe cele ale celorlalte neamuri. Sînt mulți care roagă iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ca să oprească mînia Lui pornită spre lume și nu e nimenea mai iubitor de oameni ca Dumnezeu. Și totuși nu voește să se miluiască. Căci I se spune mulțimea păcatelor ce se fac în lume. Dar sînt trei bărbați desăvîrșiți înaintea lui Dumnezeu, care au întrecut măsura omenească și au primit puterea să dezlege și să lege, și să lase păcatele și să le țină (Mt. 18,18; Io. 20 ,23). Ei stau la mijloc ca să nu nimicească dintr-o dată lumea, ci prin rugăciunile lor să o certe cu milă. Și li s-a spus lor că pentru puțin timp va mai dura mînia. Deci rugați-vă împreună cu ei. Iar rugăciunile acestor trei se întîlnesc la intrarea în jertfelnicul de sus al Părintelui luminilor. Și se bucură împreună și se veselesc împreună în cele cerești. Dar cînd privesc la pămînt plîng și se tînguesc și jelesc împreună pentru relele ce se fac și pun în mișcare mînia lui Dumnezeu ⁷⁶¹. Aceștia sînt Ioan din Roma, Ilie din

⁷⁶¹ E un paradox în unirea bucuriei ce o au în cer și a durerii ce o simt pentru cele ce se întîmplă pe pămînt, asemănătoare cu starea de slavă și de jertfa a lui Hristos. A compătimi eu cei ce suferă e o odihnă pentru cei ce îi iubesc pe aceștia (Vasile Gondikakis, ΕΙΣΟΔΙ-ΚΟΥ ΑΤΟΣ 1974). Dimpotrivă nepăsarea, învîrtoșarea inimii față de cei ce suferă va aduce chin.

Constantinopol și un altul în eparhia Ierusalimului ⁷⁶². Și cred că vor dobîndi mai mare milă. Da, vor dobîndi. Amin. Dumnezeu să vă întărească pe voi ca să auziți și să suportați acestea. Căci celor neînțelegători le rămîn necuprinse.

570. *C e r e r e* : *Un frate a trimis să întreb pe celălalt Bătrîn, zicînd: „în numele Domnului, de ai trebuință de ceva, spune-mi ca să-ți dau”.*

R ă s p u n s : *Frate, Dumnezeu să-ți dăruiască buna răsplată pentru intenție. Dar niciodată trebuindu-mi vreun lucru, n-am spus cuiva: „Dă-mi. Ci de vede Dumnezeu că am trebuință de ceva îi samănă cuiva gîndul și-mi aduce. Iar eu primesc. Căci dacă spun eu, nu e trebuință, ci portă”* ^{762b}.

570 bis. *Ava (Serid) a spus de același Bătrîn (Ioan) că nu l-a văzut niciodată zîbind, sau tulburîndu-se: nici primind Sfînta Împărtășanie fără lacrimi după ce zicea: „Doamne nu spre judecată să-mi fie sfintele acestea”.*

S-a întîmplat o dată că Bătrînul acesta a spus ceva Avei, să facă. Dar plecînd Ava a uitat și venind iarăși la ei, cînd era sa-i dea drumul să plece, îi spuse: „Dacă-ți aduci aminte, fă ce ți-am spus”. Și plecînd, iarăși a uitat. Și după cîteva zile, a venit iarăși și la fel cînd era să plece i-a amintit Bătrînul cu blîndețe despre lucrul acela. Și s-a întristat mult Ava. Și Bătrînul i-a spus: „Nu te

⁷⁶² La nota în ed. Volos, p. 267, se spune că acesta era Varsanufie, care viețuia în mînăstirea din ținutul Gazei, ce ținea de eparhia Ierusalimului.

^{762b} Dumnezeu are grije de împlinirea trebuințelor oamenilor, nu de a poftelor. Trebuințele sînt cele ce țin de firea lor, dată de Dumnezeu. Poftele și le stîrnesc ei pentru cele peste cele de care au trebuință, sau sînt stîrnite de demoni.

Sfinții Varsanufie și Ioan

necăji, și când îți vei aduce aminte, fă-l". Și fiindcă s-a întâmplat de multe ori aceasta, Ava i-a descoperit Marelui Bătrîn cerînd să-i arate ce înseamnă aceasta ? Și Bătrîmul i-a spus: „Aceasta s-a întâmplat cu îngăduința lui Dumnezeu, ca să vezi răbdarea și îndelunga răbdare a Bătrîmului și să te faci următorul lui".

570 c. *Istorisirea despre Ava Serid.*

Despre Ava Serid pot să spun multe și minunate lucruri, vrednice de istorisit. Dar lăsînd pe cele mai multe pentru scurtimea cuvîntului, voi aminti numai puține, destule pentru a înfățișa virtutea bărbatului.

El a rămas din tinerețea sa cumpătat și foarte înfrînat mai mult decît oricare altul. El își chinuia trupul, încît și l-a rănit cumplit. Dar Sfîntul Bătrîn, rugîndu-se lui Dumnezeu, l-a vindecat după aceea poruncindu-i să-și cîrmuiască trupul în viitor cu dreaptă socoteală, ca să-i slujească liturghiei lui duhovnicești și să facă față călăuzirii fraților. El dobîndi o mare ascultare, supunîndu-se în tot lucrul acelui-aș Mare Bătrîn pînă la moarte. Căci tăindu-și voile sale, precum a mărturisit însuși Bătrîmul despre el în „Răspunsurile" scrise mai înainte, s-a făcut un desăvîrșit ascultător. Căci pătîmind multe din partea lui și fiind chiar lovit și în multe feluri încercat și prin multe lucruri ținut în foc ca aurul în cuptor, a ajuns un vas de cinste, de bun folos Stăpîmului. Căci nu răspundea împotriva în nici un lucru. Nici nu se socotea pe sine ca un Avă, ci ca un ucenic al Bătrîmului și ca umul ce-i datora desăvîrșită ascultare. Aceasta era și o dovadă a celei mai depline smerite cugetări. De aceea Bătrîmul îl avea ca pe un fiu.

Și el se ruga lui Dumnezeu să-i dăruiască darul dreptei socoteli (al discernămîntului), pe care dobîndindu-l

putea cu ajutorul harului de sus, să călăuzească sufletele la viață, să mîngîie pe cei necăjiți, să folosească ca leac tămăduitor cuvîntul de la Duhul și să încumuneze cu pace pe cei ce se luptau. Căci mai întîi umplîndu-se pe sine de pace, s-a făcut și altora pricină de pace. S-a împlinit astfel în el cuvîntul: „Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Mt. 5, 9). Și era îndelung răbdător și netulburat și binevoitor cu cei ce veneau la el. Și cuvîntul lui era plăcut și plin de cuviință și „cu sare dres” (Col. 4, 6). Avea, cum cere Scriptura, „înțelepciune și nevinovăție” (Mt. 10, 10). Și era foarte iubit de frați, veselind sufletele lor cu cuvîntul duhovnicesc al sfătuirii și îndemnîndu-i la virtute cu pilda bună a vieții și a făptuirii virtuozitate, îi învăța acelea pe care le făcea el însuși și amesteca blîndețea cu frica de Dumnezeu, „muștrînd, certînd, îndemnînd”, după cuvîntul Apostolului (II Tim. 4, 2). Și cum ne povestea spre folosul nostru cînd i-a venit o grea boală, fiind cuprins de o ferbințeală mare și neîntreruptă, nu l-a rugat pe Dumnezeu să-i dea sănătate, ci să-i dăruiască răbdare și mulțumire.

I s-a întîmplat odată unui frate evlavios și folositor să fie tulburat de lucrarea diavolească și să vrea să plece. Și pentru că sfătuindu-l mult, n-a izbutit să-l convingă să rămînă, s-a ridicat la rugăciune și i-a pus metanie. Și văzînd aceasta fratele, s-a sculat și el și i-a pus metanie. Apoi sculîndu-se Ava i-a pecetluit inima cu semnul crucii și i-a spus: „Frate, ce voiești acum să faci ?” Și a răspuns acela într-o stare de pace: „Ceea ce voiești”. Și i spuse lui: „Deci mergi și lucrează”. Și ieșind după obicei, s-a dus la lucru și a viețuit în pace, supunîndu-se în frica lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Altă dată acelaș Ava avu nevoie de un loc apropiat de mînăstire pentru a zidi o biserică și o casă de oaspeți. Și a rugat pe stăpînul lui să-i vîndă parte din el și acela nu voia. Și hărțuit de frați și de mirenii iubitori de Hristos care veneau pe la el, să stăruie pentru cumpărarea locului și nemaiputînd răbda hărțuiala lor, și neștiind ce să facă, i-a vestit lucrul acesta celuiilalt Bătrîn. Și Bătrînul i-a spus: „Locul trebuie să vie la noi în orice caz. Dar încă nu e timpul. Dar dacă gîndul te necăjește spune-i: cugetă că locul e rînduit pentru oastea împărătească și nu-l putem cumpăra. Și astfel va înceta”. Deci de cîte ori era tulburat de acest gînd, îi răspundea aceasta și se liniștea. După o vreme, s-a convins stăpînul locului să i-l dea. Dar în acel loc era un mic schit și în el locuia un frate. Și luînd Ava pe acest frate de o parte l-a întrebat dacă se supără de cumpărarea locului, că dacă se supără nu-l cumpără. Iar acela învoindu-se cu bucurie, lucrul s-a săvîrșit. Aflînd de aceasta un mirean iubitor de Hristos, iubitor al mînăstirii, i-a spus că nu s-a prea bucurat de ceea ce a făcut Ava mai înainte gîndind că a lucrat fără dreaptă socoteală, voind la început să mulțumească mai bine pe un om, decît pe atîția frați, care aveau nevoie de o biserică și erau foarte necăjiți că nu o aveau și decît pe oaspeții ce veneau și nu puteau să se bucure de o mîngîiere, neavînd unde să fie primiți. Și cerînd iertare, l-a întrebat pe Avă în ce scop a făcut aceasta, mărturisindu-i și bîrfirea sa. Iar Ava zîmbind, i-a spus: „Fiule, n-am voit să necăjesc pe fratele acela, de aceea am aruncat toată grija asupra lui Dumnezeu” (I Petr. 5, 7), căuțînd să cunosc prin el voia lui Dumnezeu. Am crezut că dacă vrea Dumnezeu ca noi să luăm acel loc, El va convinge pe fratele să nu se supere. Iar de se va supăra se va arăta că Dumnezeu încă nu voește ca noi să luăm acel loc. Și iată că Dumnezeu l-a convins pe el și

s-a învoit cu bucurie și lucrul s-a împlinit, cu pace. Și mimunîndu-se acela de credința Avei și de nădejdea neclintită în Dumnezeu și de iubirea lui față de aproapele și de neîmpătămirea față de lucrurile lumii - căci nu l-a biruit sila și apăsarea unei trebuințe - i-a pus metanie, cerîndu-i iertare de greșeala lui. Și folosindu-se foarte și slăvind pe Dumnezeu pentru virtutea Părinților, a plecat.

571. *Î n t r e b a r e : Un oarecare frate iubitor de Hristos ⁷⁶³, avînd multă credință în Sfinții Bătrîni, Ava Varsamufie și Ava Ioan, și voind să fie călăuzit de ei în viață, a trimis să întrebe pe Ava Ioan zicînd: „Părinte, doresc, prin mila lui Dumnezeu, să mă retrag în viața călugărească. Dar stau la gînduri dacă trebuie să mă lapdă de acum de toate și să plec, sau să pun mai întîi în rînduială lucrurile mele și apoi să plec ca să aflu în retragere lipsa de griji. Mai ales în privința bătrînei mele și a copiilor și a vînzării locurilor din cîmp, gîndul îmi spune să o așez lîngă nepoții ei și acestora să le dau niște locuri apropiate care să le ajungă spre hrana ei și a celor din casă. Și apoi să mai rămîn ca să îngrijesc de vînzarea celorlalte locuri. Spune-mi cum e mai bine să mă hotărăsc și ce trebuie să fac, că vouă Dumnezeu vă descopere toate cele de folos.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Iartă-mă, domnule și frate. Eu sînt un om simplu, care nu deosebește dreapta de stîngă. Dar, Scriptura a spus: „Nimenea punînd mîna pe plug, să nu privească la cele dinapoi, ci să meargă drept înainte" (Lc. 9, 62). Apoi adu-ți aminte de soția lui Lot (Lc. 17, 32). Și iarăși că leul e reținut printr-un singur păr și vulturul de vîrfurile ghiarei lui. Așează deci pe bătrînica

⁷⁶³ În trad. franceză e pus în paranteză: Elian, viitorul urmaș al Avei Serid.

Sfinții Varsanufie și Ioan

lîngă nepoți⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ și cîștigă-ți negrija. Și prețuește cheltuielile ei și ale copiilor și dă-le lor locurile corespunzătoare. Iar ei îi vor da ei cele de trebuință din acele locuri, avînd temeiu să spere că vor moșteni ceva din ele după adormirea bătrînei, în schimbul odihnei ce o află ea de la ei. Roagă-l pe sfîntul Bătrîn de trebuie să mai rămîi apoi și să vinzi celelalte locuri și Bătrînul îți va

⁷⁶⁴ Ca sa întrebi pe un părinte duhovnicesc despre gîndurile tale, trebuie să știi să le expui. Dar cine le poate expune? Toți trăesc o mare împletire de gînduri contradictorii, dar pușini le pot exprima. Unii le exprimă mai corespunzător, alții mai puțin corespunzător, dar nici unul deplin corespunzător. Oamenii vreau să pună o logică mai mult sau mai puțin schematică în exprimarea gîndurilor. Dar logica cea mai nuanțată rămîne schematică, abstractă față de realitatea vie, indefinită în mișcarea și varietatea ei. Noi zicem unu și cu unu fac doi. Dar orice unu unit cu alt unu dau un alt fel de pereche. Mai mult orice unu e altfel decît alt unu. Nu sînt, în realitate doi unu la fel, nici între oameni, nici între animale, nici între pomi, nici chiar între pietre. Uniformitatea o pot construi doar oamenii, dar numai în planul tehnic. Tehnica poate tăia pietre la fel, construi case la fel, mașini la fel. Dar acestea nu sînt o realitate vie. Nu sînt o realitate fecundă nici în planul fizic, nici biologic, nici spirtual. Astfel există în realitate o raționalitate, dar nu una abstractă, uniformă, ci unită cu viața indefinit variată. Realitatea e după chipul Sfintei Treimi, în care cele trei Persoane nu sînt la fel, în care Logosul e unit cu Duhul și amîndouă au un izvor comun, pe Tatăl.

⁷⁶⁵ Omul poate fi un ocean de gînduri rele, dar și un ocean de milă, de iubire și de înțelepciune. Și nici-un om nu e uniform cu celălalt, în acest caz n-ar avea nevoie unul de altul. Fiecare e indefinit. Fiecare are o sete fără sfîrșit de celălalt și poate dărui celuilalt la nesfîrșit alte și alte gînduri și mîngîieri, dar și chinuri. Și numai persoana poate da astfel de mîngîieri și chinuri altuia, nu obiectele. Lumea întregă e folosită de fiecare om spre alte și alte gînduri, cu care întregește, mîngîie sau chinue viața sufletească a altora. În neuniformitatea persoanelor, în întregirea lor reciprocă și în varietatea indefinită a întregii realități a lumii, stă puțința lărgirii continui a orizonturilor spiritului uman, care tinde totodată spre o iubire absolut curată, pe care numai realitatea personală a lui Dumnezeu cel variat în Treimea Sa o poate avea. **[Aceste note nu sunt puse în textul aceste ediții]**

spune. Și vei fi fără de griji în Domnul. Căci nu e departe El de noi, ci privește dacă inima noastră este în bună rînduială; și ne călăuzește în cele bune, dacă voim și noi. Luînd deci porunca de la Bătrîn, pășește cu încredere și neșovăelnic spre cele spuse de el. Și Domnul te va călăuzi potrivit credinței tale.

572. Î n t r e b a r e a aceluiaș către Marele Bătrîn: Știu că am întrebat Sfințenia ta despre gînduri ce întrec măsura mea. Dar auzind glasul dumnezeiesc care spune că „nu au trebuință cei sănătoși de doctor, ci cei bolnavi” (Lc. 5, 31) și văzîndu-mă pe mine stăpînit de mulțimea faptelor și gîndurilor mele rele, m-am aruncat în oceanul milelor tale pentru Cel ce a zis: „Viu sînt Eu, zice Domnul, și nu voesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu” (Ez. 18, 23)⁷⁶⁶. Aceasta pentru ca prin tine să aud și eu: „Fiule, iartă-ți-se ție păcatele tale cele multe” (Lc. 7, 47-48)⁷⁶⁷. Știu și cred că Dumnezeu v-a dăruit să cunoașteți prin Sfîntul Lui Duh înainte de a vă cere ceace voesc și gîndurile despre care vă întreb⁷⁶⁸. Dar fiindcă am auzit pe Proorocul care zice: „Spune

⁷⁶⁶ Dumnezeu e viu, pentru că e Persoană, mai bine zis Treime de Persoane, infinit și etern iubitoare. Fiind viu, vrea ca și persoanele umane pe care le-a creat din iubire, pentru ca să le iubească și să-L iubească, să fie vii, adică neunitare, neuniformizate în repetiția unei tehnici, ci întregindu-se în varietatea lor infinită în Dumnezeu.

⁷⁶⁷ Fiul duhovnicesc se aruncă în oceanul milei lui Varsanufie căci acest ocean de milă unit dar neconfundat cu oceanul de milă al lui Dumnezeu, se face vas comunicant al iertării păcatelor sale. Numai descoperindu-se în indefinitul iubirii și milei sale omul a intrat în comunicarea cu infinitul iubirii și milei lui Dumnezeu, sau Dumnezeu a intrat în comunicare cu el. Și numai așa se face vas comunicant al iubirii și milei lui Dumnezeu.

⁷⁶⁸ Cine iubește se află într-o legătură familiară cu cel iubit, îi poate întui complexitatea gîndurilor, înainte și mai mult decît poate să și le exprime fiul lui duhovnicesc mai puțin desvoltat spiritual. E Duhul

Sfinții Varsanufie și Ioan

tu întâi păcatele tale, ca să te îndreptezi" (Is. 43,26) îți însemnez și eu în scris cererea mea, rugându-te să nu treci cu vederea ticăloșia mea, ci să primești această cerere de la mine, păcătosul. Căci vi s-a dat putere de la Dumnezeu să mă scoateți din întinăciune și din umbra morții și să mă călăuziți spre lumina cea adevărată, că sînteți bun. Ce-mi porunciți deci să fac ? să mă lapăd de toate dintr-odată fără să mă îngrijesc de nimic, sau să pun mai întâi în rînduială totul, apoi să mă retrag ca nu cumva să mă aflu necăjit de griji în retragerea mea și aceste griji să-mi pricinuiască tot felul de gînduri, care să-mi înăbușe gîndurile duhovnicești? Și dacă-mi porunciți să pun întâi rînduială în toate, arătați-mi dacă trebuie să mă îngrijesc de vînzarea micilor mele locuri. Și rugați pe Dumnezeu să-mi ajute. Căci nu vă întreb cugetînd cu îndrăzneală că pot eu însumi să păzesc cele poruncite de voi, ci avînd nădejde în rugăciunile voastre, în sfatul și ajutorul vostru. Deci rugați pe Dumnezeu pentru mine, ca Domnul să mă călăuzească spre cele bune și folositoare și să-mi dea putere să păzesc îndrumările voastre. Și nu va nesocoti cererea voastră. Căci numai aceasta îmi dă curaj în slăbiciunea mea.

Răspuns : Fiule, e vădit că timpul e rău (Ef. 5, 16). Și cel ce poate să fugă (din lume), se mîntuiește ca Lot din Sodoma. „Căci lumea zace în rău", după cum s-a scris (I Io. 5, 19) și cei din ea lucrează fără îndoială, potrivit ei. Pentru că împlețiți cu cele pămîntești, se fac pămîntești. Iar cei ce se lapădă de acestea, se ridică de la pămînt.

Sfînt din care el pătrunde mai mult decît rațiunile, sau sensurile prinse de logică. Căci Duhul pătrunde duhul omului sau viața lui spirituală din care ies gîndurile necontenite fără să se epuizeze vreodată.

Deci e vădit că se fac cerești. Și nu înțelegem, nenorociții de noi, că chiar dacă nu voim să plecăm din acestea, vom pleca fără voie în ceasul morții. Fiule, porunca lui Dumnezeu este ca omul să se rupă îndată de toate. Căci celui care a venit la El, cerîndu-I și zicînd: „îți voi urma, Doamne, unde vei merge, dar îngăduie-mi mai întîi să rînduiesc cele din casa mea”, i-a spus: „Nimenea, punînd mîna pe plug și întorcîndu-se spre cele dinapoi, nu este potrivit pentru Împărăția Cerurilor” (Lc. 9, 61 - 62). Și iarăși altuia i-a spus: „Lasă pe morți să-și îngroape pe morții lor” (Lc. 9, 60). Și iarăși: „Cel ce-și iubește pe tatăl și pe mama sa mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine”. (Mt. 10, 37). Și în ce înțeles a spus că omul trebuie să-și urască pînă și sufletul său? (Lc. 14, 26). Cum își poate urî cineva sufletul său, decît tăindu-și voia sa în toate pentru Domnul, zicînd: „Nu precum eu voiesc, ci precum Tu voiești” (Mt. 26, 39)⁷⁶⁹. Dacă zici din toată inima așa, ai ales voia Lui, care este să lăsăm toate și să urmăm Lui. Deci ce vom face? Nu le vom lăsa? Dar dacă pentru neputința noastră n-am ajuns la această treaptă, să ne plecăm grumazul, recunoscîndu-ne neputința noastră și să rămînem să rînduim ale noastre. Și în acest caz să nu ne înălțăm cu cugetul ca unii ce facem bine, cîtă vreme încă lucrăm cele ale bolnavilor. Căci cei ce se leapădă desăvîrșit de lume, se scutură dintrodată de ei înșiși⁷⁷⁰.

⁷⁶⁹ A-și urî cineva sufletul său înseamnă a-și urî voia sa, de care crede că depinde viața sa. Dar viața susținută print-o voie proprie, contrară celei a lui Dumnezeu, e o viață trecătoare, muritoare, sortită nefericirii veșnice. O viață în veci nenorocită. Viața aceasta trebuie urîtă, alegîndu-se viața adevărată, susținută printr-o voie aflată în comuniune cu voia lui Dumnezeu și deci cu viața Lui.

⁷⁷⁰ Se scutură de falsul lor eu, dar eul egoist închis în sine, monoton, sărac, rupt din comuniunea cu Dumnezeu, izvorul vieții infinite și netrecătoare; se scutură de eul bolnav, neputincios. Numai așa își regăsesc eul lor adevărat, adînc, mereu nou în izvorirea de gînduri

Sfinții Varsanufie și Ioan

Deci tu, fiule, ca un bolnav ce ești, și nu deplin sănătos, rînduește întîi nu ca să vinzi, ci ca să asiguri pe bătrîna ta femeie. Căci altfel îți vei afla o cursă în lucruri. Asigur-o pe ea potrivit răspunsului fratelui Ioan. Cît despre vînzarea locurilor din cîmp se va îngriji Domnul și va cîrmui viața ta, dacă îți arunci grija asupra Lui. Dar adu-ți aminte să-I spui ziua și noaptea: „Stăpîne, îndreptează calea mea după voia Ta, spre binele și folosul meu”. Căci El știe mai bine decît orice om, cum să ne scoată pe noi, cu ușurință, din închisoarea întunericului, adică din îngustimea lucrurilor acestei lumi deșarte ⁷⁷¹.

573. Cererea aceluiaș către acelaș Mare Bătrîn: Cuvioase Părinte, mulțumesc lui Dumnezeu, că nu ți-ai întors mila ta de la mine. Desăvîrșește mila ta față de sluga ta și roagă-te Stăpînului Dumnezeu pentru mîntuirea sufletului meu ca să mă izbăvesc de patima relei uitări și să dobîndesc iertarea prin sfințele tale mîini și în veacul acesta și în cel viitor; și ca să petrec sub acoperămîntul tău pînă voi ieși din trup; și, simplu, ca să mă fac robul tău în veac, bucurîndu-mă de harul și de adăpostul sfintei tale viețuiri ⁷⁷².

înalte, generoase, sănătos, puternic, trăit în comuniunea cu Dumnezeu și deschis vieții fără de sfîrșit care se revarsă în el din Dumnezeu; eul iubitor, comunicativ. Totuși experiem adeseori cît de tare și de bogat este eul nostru cînd iubește și se simte iubit, și cît de slab, de bolnav este cînd nu iubește și nu este iubit din pricina egoismului său.

⁷⁷¹ Lumea lucrurilor materiale ne închide orice orizont de dincolo de ele. Și cum ele sînt trecătoare, trecători sîntem și noi cînd rămînem alipiți numai la ele: trecătoare e și viața lumii și a noastră, și deșartă, deci fără sens.

⁷⁷² A fi în unire cu un părinte duhovnicesc înseamnă a trăi sub adăpostul (μονή) lui, ca într-o casă ocrotitoare și familiară. Cei ce se iubesc se afla într-o interioritate reciprocă" (Madinier); fiecare se află în celălalt ca în casa lui, ca „acasă”. Cei ce se unesc prin comunie

Răspunsul lui Varsanufie: Fiule, bine că ai scris despre uitare. Căci dacă nu uitai cele scrise ție de mine, ai fi putut ști din ele că Milostivul nostru Stăpîn și înainte știutorul Domn, mi-a cerut să te am cu adevărat fiu duhovnicesc. Ți-am încredințat taine pe care nu le-am încredințat multora, ca o dovadă că te-am înfiat. Căci cui se descoperă tatăl așa de mult, dacă nu fiului său? Dar o face aceasta treptat, pe măsura creșterii lui, ca să le poată purta și păzi. Și toată cererea mea către Dumnezeu pentru tine și rugăciunea mea e ca să te slobozească de toate patimile de necinste, între care se socotește și uitarea; și ca să-ți trimită Duhul sau care să te învețe despre toate și să nu te despartă de noi nici în veacul de acum, nici în cel viitor. Căci lui Dumnezeu îi este arătat cât de mult s-a împlîntat pomenirea ta în inima mea ⁷⁷³. Și crede că ea nu se șterge în veac. Crede-mă că Dumnezeu mi-a dăruit de pe acum sufletul tău spre viață veșnică ⁷⁷⁴. Dar ia seama cu grijă și nu uita nici tu să păstrezi neîndoielnic

„se căsătorește”, alcăluiesc o casă. Dar orice prieten sincer îți este ca o casă. Însă casa care ne unește pe toți și în care ne simțim adunați pentru totdeauna este Dumnezeu și în mod mai apropiat Hristos (Io. 11, 23). În viața viitoare, vom fi în mod desăvîrșit și veșnic fiecare în fiecare, ca într-o casă și toți împreună în casa comună, care este Hristos.

⁷⁷³ Se împlîntă pomenirea celui iubit în inima celui ce-l iubește, unindu-se cu respirația. Nu poți trăi fără să pomenești pe Iisus și pe fiii pe care-i iubește. Și pomenindu-i îi ai prezenți în tine, fără să te funzi cu ei. Pomenirea lor face parte din viața ta.

⁷⁷⁴ Varsanufie s-a legat așa de mult prin iubire de fiul său duhovnicesc, încît crede că-l va avea și în viața veșnică unit cu sine. Căci nu se va simți întreg fără el. S-ar putea spune că toată cartea aceasta se concentrează în ideea despre unirea celor ce se iubesc și cred împreună în Hristos. Acesta e duhul de comuniune al ortodoxiei. E o unire interioară după chipul Sfintei Treimi și din prezența Ei, sau în interiorul Ei.

Sfinții Varsanufie și Ioan

amintirea celor spuse și să nu le nesocotești. Căci mulți, după ce au câștigat și au pecetluit în ei aurul, s-au purtat fără grijă și au pierdut ceea ce au dorit atât de mult. Fiindcă de nu va cultiva omul pământul și nu-l va semăna înainte de venirea ploii, toate șiroaiele de apă ce vor curge nu vor fi de folos spre rodire. Ia seama să nu fii nepăsător, privind cum altul poartă povara ta, în vreme ce tu lînchezști. Căci n-a spus: „Mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5, 16), ci „multe" adică poate purta multe din cele încredințate. Folosește toată puterea ta, căci mulți au fost cu Iisus și mulți s-au înstrăinat de El. Și Apostolul zice: „Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă" (I Cor. 7, 15).

Dar să nu îngăduie Dumnezeu să se împlinească acestea cu tine, ci să rămîi fiul meu adevărat și prea iubit, născut de mine în durerile cele după Hristos ⁷⁷⁵, oaie a turmei lui Hristos, vas sfințit, moștenitor al slavei; și ca un viețuitor după poruncile lui Hristos, să dobîndești viața veșnică. Nu-mi rușina bătrînețele. Căci Dumnezeu știe cum îmi folosesc toată puterea pentru mîntuirea ta, rugîndu-l pe El, ca să te rînduiască în veac împreună moștenitor cu sfinții Lui ai bunătăților lor viitoare", pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit lor Dumnezeu" (I Cor. 2, 9). De acestea fie să ai și tu parte și să fii și tu moștenitor al lor în vecii vecilor. Amin. Fie să o spună aceasta și Puterile de sus și sfinții care sînt încă

⁷⁷⁵ Un fiu duhovnicesc e născut de părintele lui în durerile grijii de el, al compătimirilor de tot soiul, al ostenețelor de a-l sfătui și susține în greutățile lui, în silințele de împlinire a sfaturilor date, în temerile de a nu fi biruit de ispitele ce-i vin etc.

jos în trup. Amin. Amin. Amin. Fie, fie. Și să o pecetluiească aceasta Tatăl, Fiul și Sfântul Duh ⁷⁷⁶.

574. *Cererea aceluiaș către celălalt Bătrîn: După un timp avînd să iasă din trup, Ava Serid, egumemul mînăstirii, a rînduit ca moștenitori ai lui pe cei dintîi dintre frați. Nu ca să conducă toți împreună., pentru că aceasta ar fi fost pricină de neorînduială, ci pe rînd, întîi primul, apoi după moartea lui al doilea și așa ceilalți unul după altul. Ca pe cel din urmă l-a rînduit pe un frate iubitor de atunci încă mirean, pe Ava Elian, ca să fie moștenitor după toți, dacă se va face călugăr. Dar fratele acesta însuși nu o știa. Cînd deci după această hotărîre Ava s-a mutat la Domnul, întîiul dintre frați, pe care ordinea îl chema la conducere, s-a dat la o parte din multă smerenie și modestie. Cei ce urmau la rînd au făcut la fel, urmînd pilda aceluia. Între timp veni peste acest iubitor de Hristos, din partea diavolului, întristare mare gîndiud la sfîrșitul lumii și la necazurile ce vor avea să-l cuprindă din pricina aceasta și la chimurile veșnice. Și apăsarea acestor gînduri și în primejdie să cadă în deznădejde trimise întrebare despre acestea la Ava. Ioan, cerîndu-i să se roage pentru el și să-i dea un cuvînt de mîngîiere. Iar acela îi trimise acest răspuns care îi grăia mai mult despre ascultare. Căci avea de gînd să-i poruncească să ia conducerea mînăstirii, cum s-a văzut după aceea.*

⁷⁷⁶ Toți îngerii și toți sfinții în cor se roagă pentru a-l avea părtaș la fericirea lor veșnică pe fiecare suflet. Și Dumnezeu pecetluiește rugăciunea lor cu împlinirea ei, dacă și acel suflet se silește, să înainteze spre acea fericire în comuniunea universală. Căci Dumnezeu nu lucrează în izolare cu fiecare suflet. Ci toți lucrează împreună cu El, pentru că așa îi place Lui.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: Iubite frate, credința în Dumnezeu cere ca dacă cineva se predă pe sine lui Dumnezeu, să nu se mai aibă pe sine în stăpînirea sa, ci să se supună Lui pînă la ultima răsufflare. Deci orice vine peste el, să primească cu mulțumire de la Dumnezeu și aceasta înseamnă „a mulțumi în toate” (I Tes. 5, 18). Căci dacă omul nu primește cele ce-i vin asupra, nu ascultă de Dumnezeu, căutînd să-și impună voia sa. Așa și Iudeii căutînd să-și impună voia lor n-au putut să se supună legii lui Dumnezeu (Rom. 10, 8). Deci credința e una cu smerenia: „Căci pe care i-a chemat, pe aceia i-a și îndreptat și i-a slăvit” (Rom. 8, 29). Drept aceea aruncă tristețea, care lucrează moarte ⁷⁷⁷. Dar „tristețea după Dumnezeu lucrează viața” (II Cor. 7, 10) ⁷⁷⁸. Roagă-te deci pentru mine și nu te descuraja. Pentru că altfel mîinii pe Dumnezeu, susținîndu-ți voia ta. Domnul nostru Iisus Hristos să-ți dea putere să faci voia Lui și să afli milă înaintea Lui, că Lui se cuvine slava și stăpînirea în veci. Amin.

575. Primind fratele răspunsul acesta, a fost eliberat îndată de gîndurile ce-l necăjeau. Dar n-a priceput înțelesul celor scrise lui și s-a mirat că alte a întrebat și

⁷⁷⁷ Tristețea care vine din neîncrederea lui Dumnezeu dă proporții greutăților venite sau așteptate și pricinuește nu numai o paralizie a puterilor sufletești, ci chiar o neputință de a mai suporta viața. În ea e moarte. Cine crede în Dumnezeu relativizează greutățile vieții. Știe că ele sînt trecătoare, că Dumnezeu va interveni la cererea lui și le va înlătura.

⁷⁷⁸ Dimpotrivă, tristețea care se naște din conștiința de a nu fi împlinit voia lui Dumnezeu, deci din credința că El intervine cînd omul Îl roagă, lucrează mîntuirea de moarte. Ea e o nemulțumire pentru viața ce nu place lui Dumnezeu, pentru o viață în care nu s-a făcut voia Lui. E o tristețe care omoară tristețea, ducînd pe om la viața adevărată, la viața în Dumnezeu.

alte i-a răspuns Bătrîmul. Bătrîmul i-a lămurit apoi lucrul acesta în chip limpede, porunicindu-i să primească grija mînăstirii. Dar fratele s-a mirat că Bătrîmul a gîndit aceasta despre el, căci se socotea pe sine nevrednic. Însă neîndrăznind să se împotrivescă poruncii lui, i-a scris spunînd acestea: „Ava, nu mă cunosc mai bine ca Duhul lui Dumnezeu ce locuiește în voi. Dar sînt înfricat și tremur pentru primejdia sarcinii. De știi că pot să aflu în aceasta milă, avînd acoperămîntul vostru în Hristos ⁷⁷⁹, nu mă împotrivesc. Căci aveți stăpînire asupra mea și sînt în mîinile lui Dumnezeu și ale voastre”.

Deci Bătrîmul îi scrie răspunsul următor: Domnule și frate, Dumnezeu îmi este martor că iubesc cu adevărat pe fratele meu. Și rugăciunea mea e ca să nu se vateme sufletul tău în vreo privință. Deci încrezîndu-mă în ascultarea ta și îngrijindu-mă de mîntuirea ta, am conlucrat cu tine în ceea ce e bun ⁷⁸⁰. Cele ascunse oamenilor, sînt arătate lui Dumnezeu. Tu vezi, fratele meu, că sînt lucruri multe și peste măsură de grele. Dar crede că tot ce este în mînăstire pînă și pămîntul e al lui Dumnezeu. Și cel ce a unit cele pămîntești cu cele cerești pe toate le-a sfințit cu prezența Lui ⁷⁸¹. Deci atîrnă de tine

⁷⁷⁹ Acoperămîntul sfîntului e întărit înăuntrul lui de acoperămîntul lui Hristos. Ajutorul ce-l dă sfîntul își soarbe puterea din ajutorul lui Hristos. Sfîntul e unit cu Hristos în tot binele ce-l face altora. De aceea îl poate face. Hristos nu rămîne despărțit de cei ce cred puternic în el. E prezent în ei și în puterile ce iradiază din ei.

⁷⁸⁰ Împletirea activă între cei ce cred în Hristos își găsește felurite forme și exprimări: „mă încred în ascultarea ta” e una din aceste forme. Nu mă încred pur și simplu în tine, ci mă încred în tine, care te încrezi în mine. Mă încred în tine ca ucenic, că mă vei asculta ca părinte duhovnicesc. Îți dau mîna, dar lasă-ți mîna în mîna mea ; nu o retrage cu forța.

⁷⁸¹ Tatăl le dă ființă tuturor. Fiul le dă sensurile. Duhul Sfînt le sfințește, le dă pornirea spre sfințire. Dar unde e Fiul e și Tatăl și

Sfinții Varsanufie și Ioan

împreună lucrarea și împreună pătimirea ta, ca să te afli părtaș al sufletelor ce se mântuiesc ⁷⁸². Căci a spus Apostolul: „Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos” (Gal. 6, 2). Și iarăși a spus: „Lăsați-vă coboriți la cei smeriți” (Rom. 12, 16). Iar Domnul a spus: „Cel ce va ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cel ce vă nesocotește pe voi, pe Mine Mă nesocotește” (Lc. 10, 16) ⁷⁸³. Fiindcă orice lucru (bun, ce trebuie făcut) este al lui Dumnezeu, nu poți să te retragi de la a-l face. De aceea dacă e vreun lucru omenesc ⁷⁸⁴ să știi că te însărcinăm cu grija lui pentru Dumnezeu, care nu are altă grijă decât mântuirea sufletului. Căci zice Scriptura: „Cel ce întoarce pe un păcătos de la calea

unde e Duhul e și Tatăl și Fiul. Numai dela Dumnezeu le vine existența, sensul și mișcarea spre desăvârșire tuturor, mișcarea spre o armonie unitară și sfințenia iubirii și dăruirii reciproce. Această mișcare spre sfințenie e semnul prezenței active a lui Dumnezeu în continuare în cele create, semnul nedespărțirii Lui de ele.

⁷⁸² Părtășia sau comuniunea nu stă într-o întrepătrundere pasivă, ci într-o împreună lucrare a binelui și într-o împreună pătimire a greutăților. Ajut pe semenul meu, sufăr cu el, particip la viața lui, îndemnându-ne unul pe altul în înaintarea în cele bune. Pentru că așa face Hristos. Și de aceea ni se dă mereu în stare de jertfă, pentru că compătimizește cu noi și vrea să ne facem împreună pătimitori cu El la pătimirile altora. Hristos e inima centrală care bate pentru noi, comunicând inimilor noastre bătaia unora pentru altele. Aceasta e în același timp deplina noastră tămăduire de patimile egoismului nostru. Așa ne mântuim împreună, scăpând de tristul egoism, întrucât intrăm și înaintăm în lărgimea infinită a lui Dumnezeu și unii în alții.

⁷⁸³ „Dacă voi sînteți uniți cu Mine cînd vorbiți, cine vă ascultă pe voi, pe Mine mă ascultă” etc. Dar trebuie să vorbim ca unii care prin credință sîntem uniți cu Hristos, simțind noi înșine că vorbim, din porunca Lui și din puterea Lui, care este în noi.

⁷⁸⁴ Dacă e un lucru spre folosul omului, care ajută pe om să devină mai om și chiar pe tine te ajută la aceasta, adică vă ajută să vă mîntuiți, el e o sarcina pentru fiecare. Căci mîntuirea este și unica grije a lui Dumnezeu pentru noi.

rătăcită a lui, va mîntui un suflet de la moarte și va acoperi mulțime de păcate" (Iac. 4, 20). Îmbărbătează-te în Domnul și crede lui Iisus și El te va păzi de cel rău. Aceasta a cerut-o și El de la Tatăl pentru Apostolii Săi. Nu șovăi, deci, ci varsă-ți inima ta în Dumnezeu și în Domnul Iisus Hristos și în Duhul adevărului ⁷⁸⁵. Și prin aceasta cred că vei afla milă de la scaunul lui Dumnezeu ⁷⁸⁶. „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi" (II Cor. 13, 13). Amin.

575 bis. *Auzind acestea fratele a făcut cunoscut Bătrînului: „Iată robul tău, fie mie după cuvîntul tău" (Lc. 1. 38). Și din porunca Părinților s-a învrednicit de*

⁷⁸⁵ Îți poți vărsa inima în Dumnezeu, pentru că ea e făcută pentru a trăi în nesfîrșirea iubirii și a vieții Lui, deși aceasta nu înseamnă pierderea conștiinței tale unită cu conștiința de Dumnezeu. Dar și Dumnezeu se poate revărsa în ea, căci e făcută spre a se lărgi mereu pentru a cuprinde tot mai mult din infinitatea iubirii și vieții lui Dumnezeu, avîndu-L pe Dumnezeu în ea ca pe un alt subiect al ei împreună cu tine. Căci cei ce se varsă unul în altul știu că sînt două persoane, care vreau să se dăruiască una alteia împreună cu tot ce au, dar rămîn totodată ipostasuri distincte bucurîndu-se unul de altul, dar putîndu-și oricînd unul să-și retragă viața sa din a celuiilalt. Inima omului iubitor de Dumnezeu se varsă în Dumnezeul iubirii, care se varsă și El în ea. Căci El trăește în Sine însuși iubirea ca o veșnică revărsare a fiecărei persoane în celelalte două. Mai mult îți reverși inima în Dumnezeu în stare de rugăciune. În această stare ți-o primește Dumnezeu, căci numai așa se înmoae ea, făcîndu-se capabilă să se verse în Dumnezeu. Dacă se învîrtoșează în mîndrie, nu poate ieși din sine și nu poate intra în altul, în ultima instanță în Dumnezeu.

⁷⁸⁶ Cine-și ascunde gîndul, ocrotește și clocește răul și minciuna în sine. El se închide în sine, uneltește mai departe împotriva altora. El pierde comuniunea cu alții, care dă bucurie, care îi aduce încurajarea și viața. Închizîndu-te față de alții, nu te poți deschide nici lui Dumnezeu, precum nici invers. Spunînd gîndul tău rău duhovnicului tău, îl spui lui Dumnezeu și te deslipești de el. Căci lapezi egoismul și intri în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii.

Sfinții Varsanufie și Ioan

schima călugărească. Și s-a făcut cerere din partea tuturor către episcop și a fost hirotonit presbiter și apoi a fost rînduit egumen al mînăstirii. Și întîi de toate s-a învrednicit să vină la Ava Ioan și l-a primit pe el Bătrîmul, ca pe preacinstitul său Avă. Căci mare era smerenia Bătrîmului. Și-i spuse lui: „Binecuvintează Avă”. Și acela a înmărmurit, neîndrăznind să binecuvînteze el. Și cerîndu-i aceasta a doua oară, ca să nu se împotrivescă, a binecuvîntat. Și fiind poftit, a șezut. Și i-a spus Bătrîmul:

„Frate mult timp înainte a prezis Sfîntul Bătrîn despre tine că vei fi călugăr și egumen al mînăstirii. Și iată s-a împlinit aceasta cu bunăvoința lui Dumnezeu. Ia seama la tine și să se întărească inima ta în Domnul, care te împuternicește pe tine. Amin.

570. Apoi acesta l-a întrebat pe Bătrîn zicînd: Iartă-mi Părinte îndrăzneala, căci te rog să mă lămurești despre ce voiesc să te întreb: pentru ce întîii frați rînduiți să fie urmași an respins conducerea mînăstirii ? Și pentru ce le-ați îngăduit aceasta, cunoscînd virtutea și ascultarea lor și știind că ordinea rîndului le dădea întîietate; iar mie nevrednicului, care nu aveam nici o lucrare împlinită în viața călugărească, mi-ați poruncit să iau această conducere, care li se cuvenea mai degrabă acelor.

Răspuns : Frații au respins din multa lor smerenie. Căci avînd cu voia lui Dumnezeu împuternicirea să ia conducerea, potrivit rînduirii prin testament, nu s-au înghesuit la ea, ci au iubit mai mult ascultarea. Și te-au ales din toată inima pe tine, spre muștrarea celor ce umblă după moșteniri și daruri, celor ce au cugetul lumesc al iubirii de arginți și prețuiesc cele pămîntești, mai mult decît împărăția cerurilor. Bucurîndu-ne de

smerenia lor, le-am iertat retragerea lor. Dar ție ți-am poruncit să primești din pricina chemării lui Dumnezeu, căci toate le chivernisește spre folosul fiecăruia, după cea de înaintea cunoștință a lui. Să nu socotești deci că aceasta s-a făcut pentru neascultarea lor. Căci și Moise primind porunca de la Dumnezeu să conducă poporul, a spus: „Sînt slab la glas și zăbavnic la limbă” (Ies. 4, 10). Și l-a iertat Dumnezeu pentru că n-a spus-o aceasta împotrividu-se, ci din multă smerenie. Aceasta a făcut-o și Iereinia Proorocul, zicînd: „Stăpîne Doamne, iată nu știu să vorbesc, că sînt tînăr” (Ier. 1,6). Și nu i s-a socotit aceasta ca împotrivire. Așa a făcut și sutașul, zicînd Mîntuitorului: „Nu sînt vrednic să intri sub acoperișul meu” (Mt. 8, 8). Și de credința lui unită cu smerenia s-a minunat Domnul. Dar ca să nu spună de ce Iisus al lui Navi nu a respins conducerea (A doua lege 31, 7 - 8) și Apostolii propăvăduirea? Oare eu n-am avut smerenie? Dar unde se află o smerenie mai mare ca a lor? Dar și cei de au refuzat au avut ascultare, precum și cei ce au primit au avut smerenie. Căci nu se poate despărți una de alta. Dar toate se fac, ca să se îplinească judecățile lui Dumnezeu eu privire la noi și ca să se arate în multe feluri virtuțile sfinților. Crede deci că toate cele de la Dumnezeu se împlinesc cum se cuvine și nu iscodi mai departe. Domnul să te înțeleptească și să-ți lumineze ochii înțelegerii prin rugăciunile sfinților. Amin.

577. Î n t r e b a r e : Auzindu-le acestea a lăudat pe Dumnezeu și a spus Bătrîmului: „Păruite, fiindcă sînt începător și nu știu nimic ce poruncești să spun fraților ?”

R ă s p u n s : Spune-le acestea: „Domnul Iisus Hristos se îngrijește de noi”. Căci a spus: „Nu vă voi lăsa orfani,

Sfinții Varsanufie și Ioan

voi veni la voi" (Io. 14, 18). De aceea luați aminte la voi cu toată smerita cugetare și iubire față de Dumnezeu. Și El vă va binecuvînta și va fi vouă acoperămînt și călăuză". Mai spune-le și aceasta: „Să nu-și ascundă cineva gîndul, căci bucuria duhurilor aceasta este, să-și ascundă cineva gîndurile, ca să le piardă sufletele". Și dacă cineva își spune gîndul lui, spune înlăuntrul tău: „Doamne, dă-mi să-i spun tot ce socotești că e spre mîntuirea sufletului lui; să-i spun cuvîntul tău și nu al meu. Căci s-a scris: „De greșește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu". (I Petru 4, 11)⁷⁸⁷.

578. Î n t r e b a r e : Cînd frații sînt binecuvîntați de mine, să le dau mîna sau nu ? Gîndul îmi spune să le mîngîi și capetele. E bine oare ?

R ă s p u n s : Cînd îi binecuvîntezi, dă-le mîna și spune-le: „Socotiți că Dumnezeu va face cu voi după credința voastră și nu după ceea ce place omului. Căci însuși Domnul a zis: „Cel ce primește proroc în nume de proroc, plată de proroc va lua; și cel ce primește drept în nume de drept, plată de drept va lua" (Mt. 10, 41). Dacă deci este cineva proroc și drept, cel ce nu-i primește ca proroc sau ca drept, nu are plată. Dar dacă nu e proroc sau drept și-i primește ca proroc sau ca drept, plată de proroc sau de drept va lua⁷⁸⁸. Dar capetele nu trebuie să

⁷⁸⁷ Să vorbești cu conștiința că împlinești o poruncă a lui Dumnezeu. Căci aceasta te va face să simți o răspundere în ceea ce spui. Vei vorbi în frica lui Dumnezeu, ca din partea Lui. Și Dumnezeu nu te va lăsa să spui decît ceace îi place Lui și e spre folosul celor cărora le grăiești.

⁷⁸⁸ După cîntea cu care primești pe cineva, în numele lui Dumnezeu, vei fi cîstit. Numai în numele lui Dumnezeu poți primi pe altul cu cînstire sinceră.

le săruți căci fapta are în sine o fățarnicie ce caută să placă oamenilor.

579. Întrebare : Cum trebuie să mă port cu frații?

Socotește-te mai prejos de toți. Dar și ca cîrmuitorul tuturor, păzind orînduirea pe care ai primit-o de a fi cu milă față de toți cum a zis Apostolul: „Purtați-vă poverile unii altora" (Gal 6, 2) sau: „Dojeniți pe cei fără rînduială, îmbărbătați pe cei slabi (I Tes. 5, 14). Iar dacă cineva nu se supune, atrage-i luarea aminte. Același Apostol te va învăța din puținele cuvinte ce ți le-am spus.

580. Întrebare : Cum trebuie să se poarte păzitorul rînduiei (canonarul) și iconomul față de frați?

Răspuns : Cu îndelungă răbdare, ca să poarte slăbiciunile lor.

581. Întrebare : Dacă un frate greșește, cum să-l mustru ? îndeosebi, sau în fața fraților ?

Răspuns : Dacă greșeala e grea, muștră-l în fata fraților. Dar trebuie să i se spună de mai înainte: „Dacă nu te vei îndrepta, voi spune și în fața fraților că așa a poruncit Domnul: „Muștră-l numai între line și el și de se va întoarce, ai cîștigat pe fratele tău. Iar de nu, ia cu tine încă pe unul sau doi". (Mt. 18, 14-16). Iar dacă greșeala e mică, muștră-l și pedepsește-l îndeosebi."

582. Întrebare : Dacă rabdă cineva în mănăstire, în ce chip se mîntuiește ? Și ce are mai mult ce-l ce viețuiește într-un loc unde sînt sfinții Părinți ?

Răspuns : Cel ce moare în mănăstire într-o smerenie și ascultare, se mîntuiește prin Hristos. Căci Domnul Iisus dă cuvînt pentru el. Iar cel ce-și face voia lui, dîndu-și înfățișarea ascultării și smereniei, stă sub judecata lui Dumnezeu. Iar cel ce se poartă după voia lui pentru odihna trupului și nu pentru folosul sufletului, trebuie muștrat din cînd în cînd, pentru „Cel ce voiește ca tot omul să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Tim. 2, 4). Iar de stăruie în aceasta răbdați-l pînă ce se va schimba, sau pînă va pleca din voia proprie. Dar dacă pricinuieste vătămare fraților, spune-i că dacă stăruie în purtarea aceasta, nu mai poate sta aici cu frații. Căci nu poate fi suportat unul să-și facă plăcerea Lui, vătămînd pe alții.

Iar cel ce stăruie; în credința cea bună și după Dumnezeu, în mănăstire primește acoperămîntul lui Dumnezeu și se zidește. Și murind în această viațuire, află odihna.

Iar mai multul pe care-l are cel ce locuiește în locul în care sunt Sfinții Părinți este că are credința unită cu făptuirea cea bună și crede în puterea Părinților. Căci, mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului” (Iac. 5, 16). E ceea ce nu află cineva oriunde. Căci a zis Domnul despre Apostoli: „Cînd eram cu ei, Eu îi păzeam pe ei. Dar acum vin la Tine. Păzește-i pe ei în numele Tău” (Io. 17, 11 - 13). Că a Ta este slava în veci. Amin.

583. *Cerere către același Bătrîn: Binevoiește de le spune fraților cîteva cuvinte despre răbdare și ascultare. Căci cuvîntul tău îl vor primi. Și le-a spus Bătrînul acestea.*

Răspuns: Fraților, n-ați venit la odihnă, ci la necaz. Că așa a poruncit Domnul Apostolilor: „Pe pămînt

necazuri și întristare; veți avea, iar lumea se va bucura" (Io. 16, 33). De veți urma Domnului Iisus, și El va fi cu voi. Iar de vă veți lepăda de El, și El se va lepăda de voi. Deci cel ce voiește să afle binecuvântare de la Dumnezeu, să-L asculte pe El, care a zis: „Cel ce păzește cuvântul Meu, nu va muri în veac" (Io. 8, 51). Deci cel ce caută viață veșnică, caută să păzească cuvântul. Lui pînă la vărsarea sîngelui în tăierea voii sale⁷⁸⁹. Iar cel ce caută voia sa, care nu place lui Dumnezeu, nu are parte cu Hristos. Luați aminte deci la voi înșivă întru frica lui Dumnezeu și vă va acoperi pe voi Domnul prin rugăciunile sfinților. Amin.

584. *Î n t r e b a r e : Spune-mi, Părinte, cum trebuie să întâmpin pe vizitatori, mireni, Părinți, sau frați ?*

R ă s p u n s : Umblînd întru înțelepciune, primește-i pe toți fără a-i sminti, după cuvîntul Apostolului care se făcea plăcut Iudeilor și Elinilor și Bisericii lui Dumnezeu (I Cor, 10, 32). Pentru dragostea lui Hristos, pomenește-l pe Domnul. Căci timpul s-a aplecat spre plăcerile trupului și spre săturarea pîntecului, care nasc toate patimile. Să te păzești de cei ce vin din aceste motive, fie mireni, fie frați, fie Părinți. Dacă vin, nici nu-i linguși, nici nu-i respinge. De va fi vreun om care vine ca să piardă vremea, taie-i obiceiul. Doar cunoști purtarea Avei (Serid) cu vizitatorii, îți e mai de folos să-ți auzi că ești zgîrcit, fără să fii, decît să auzi că ești risipitor. Primește-i cu cuviință, căutînd motive ca să ramîi nesăturat. Iar de te silește cineva, spune-i ceea ce zice Apostolul: „Nu vă îmbătați de vin, care este desfrînare" (Ef. 5, 18). Părinții

⁷⁸⁹ Rînduiala se ține nu numai dîndu-se porunci, ci și împlinindu-se de călre cel ce le da. Egumenul cerînd fraților să-și poarte sarcinile linii altora, trebuie să le poarte întîi el însuși în chip pilduitor.

Sfinții Varsanufie și Ioan

spun: „Îndeamnă pe tot omul care voiește să se mîntuiască, să dea pocăință lui Dumnezeu, să se păzească pe sine de vinul mult care naște toate patimile" (Ava Isaia, Recueil, 16, 116, p. 137). Păzește-te de cei ce zic: „De nu beai, nu beau și de nu mănînci, nu mănînc" și îndeamnă-i cu smerită cugetare, spunîndu-le ceea ce a spus Apostolul: „Cel ce mănîncă să nu disprețuiască pe cel ce nu mănîncă și cel ce nu mănîncă, să nu-l judece pe cel ce mănîncă. Căci pentru Domnul mănîncă și slăvește pe Dumnezeu". (Rom. 14, 3-6) ^{789b}. Deci amîndoi sînt cinstiți la Dumnezeu. Pentru că amîndoi fac aceste lucruri slăvind pe Dumnezeu ⁷⁹⁰. Dar din dragostea lui

^{789b} Cel ce păzește cuvîntul Domnului, se unește cu El prin voință. Iar unit cu El, va avea împreună cu El viața nemuritoare. Iar cuvîntul Domnului este ceea ce ține toate cele create în armonia unității. De aceea cere Domnul să păzim cuvîntul Lui, nu dintr-o simplă poftă a Lui de a-L asculta. Prin păzirea cuvîntului Lui se promovează unirea între toate și a noastră cu toate. Căci nimenea nu are viață adevărată în izolare. Nicăeri nu este un unu singur. Iar cînd vrea să fie singur aduce neregulă între ceilalți și celelalte și suferința în sine. Aceasta se împlinște cînd omul își afirmă voia sa. El luptă atunci să iasă din realitate, care e o unitate a celor multe, desăvîrșită în Cel Unul din Treime. Orice poruncă a lui Dumnezeu e dată spre unirea noastră cu toți și cu toate.

Dar unirea noastră în voință cu Hristos nu înseamnă confundarea noastră cu El. Sf. Maxim Mărturisitorul și Sinodul VI ecumenic au apărut voința omenească în Hristos în armonia ei cu voința dumnezeiască. A nu afirma voia ta înseamnă a voi ceea ce voește și Dumnezeu, a voi împreună cu El. Întîlnim peste tot misterul varietății în unitate. Ce bucurie ar avea Hristos să se facă cu noi voia Lui fără să voim și noi aceasta? Cum L-am mai iubi? Cum L-am mai asculta în acest caz? Iar voind noi cu Dumnezeu, ne însușim tot ce afirmă de voia Lui. Colaborăm cu El la cîrmuirea tuturor. Ne bucurăm de toate cîte depind de El. Primim în noi toate cele ce le face El, pentru că le face spre binele nostru, al tuturor.

⁷⁹⁰ Pe Domnul îl slăvește nu numai cel ce nu mănîncă, înfrînîndu-se pentru El, ci și cel ce mănîncă dacă o face mulțumind lui Dumnezeu

Dumnezeu, fiecare își împlinește trebuința lui. Unul va spune: „Eu sînt slab și nu pot, arătați-mi dragostea voastră. Căci Apostolul a spus: „Împărăția cerurilor nu este mîncare și băutură" (Rom. 14, 17), ci iubire și inimă curată și cele ce urmează."

Deci fii cu pătrundere față de vizitatori, ca să ai priceperea și înțelepciunea să vezi pentru ce a venit: pentru Dumnezeu, sau pentru mîncări. Și pe cît poți nu te coborî la cuvinte ale înțelepciunii trupești cu cei ce vin, dacă nu sînt de trebuință să asculte cuvîntul lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu îți dă înțelepciune, ca să vorbești cu ei despre cele din „Viața Părinților", din Evanghelie, din Apostoli din Proroci. Și nu le da prilej să spună vreun lucru lumesc, pentru că astfel și mîncarea și toate vor deveni trupești. Iar cele ce le-am spus, nu aparțin înțelepciunii trupești. Cele ce se grăiesc despre lucruri lumești nu le grăi, căci sînt înțelepciune trupească. Ci spune: „Domnul a zis: Dați cele ale Cezarului, Cezarului și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu" (Mt. 22, 21). Iar dacă ai venit pentru Dumnezeu, putem să vorbim despre cele ale lui Dumnezeu. „Lumea iubește ce e al său (Io. 15, 19). Dar lumea nu conglăsuiește cu armonia lui Dumnezeu. Să luăm seama să nu fim pedepsiți vorbind împreună contrar voii lui Dumnezeu. Căci Apostolul a zis: „Cugetul trupului este vrăjmaș lui Dumnezeu căci nu se supune voii lui Dumnezeu, fiindcă nici nu poate" (Rom. 8, 7)⁷⁹¹.

pentru cele ce i-a dat de mîncare. Desigur că aceasta va aduce și o anumită înfrînare.

⁷⁹¹ Nici mîncarea nu trebuie să rămînă o faptă pur trupească. Fă-o prilej de mulțumire lui Dumnezeu și de alte gînduri și convorbiri ziditoare. Mîncarea e, și un dar al lui Dumnezeu, și componentele ei sînt rațiuni plasticizate, ca să nu mai vorbim de trup, care e susținut în viața lui de suflet și e și el o rațiune plasticizată împletită cu multe rațiuni plasticizate și unită cu rațiunea sufletului. Trupul nu e

585. *Întrebare* : Spune-mi, Părinte, în ce constă o întrebare trupească și cum trebuie să i se răspundă ?

Răspuns : Presupune că au venit la noi unii întrebând despre purtarea unui război și le-am răspuns că lucrul acesta este o nedreptate, iar Dumnezeu nu ajută nedreptății. Deci dacă întreabă cineva despre lucruri trupești, dă-i un răspuns adevărat și nu unul ocolit, adică pe cel după Dumnezeu și nu unul trupesc.

586. *Cerere* : Stăpîne cer milei tale să te rogi cu sfântul Bătrîn (Varsanufie) ca să mă izbăvesc de cugetarea semeață și să dau fiecăruia răspunsul cu inima smerită și cu frică de Dumnezeu cum v-ați rugat și pentru cel întru sfinți Părintele meu (Serid^{791b}).

Răspuns: Binecuvîntat este Dumnezeu. Fie ție după voia ta. Și Dumnezeu Cel ce dăruiește toate cu îmbelșugare să-ți dăruiască prin rugăciunile Sfântului Bătrîn, să grăiești întru Duhul Sfînt, cu frică lui; și să dăruiești fiecăruia cu smerită cugetare și cu nevrednicie răspunsul precum cere trebuința. Oriunde ajungi cere în cugetul tău Sfîntului Bătrîn: „Ava, ce să grăiesc?” Și să nu te îngrijești ce vei grăi⁷⁹², după cuvîntul Domnului:

despărțit de suflet, mîncările nu sînt pregătite, fără rațiunea omenească și nepotrivite cu rațiunea plasticizată în trup. De aceea ele au rostul să întrețină trupul și prin el omul întreg.

^{791b} „Cugetul trupului” pe de o parte nu vrea să se supună voii lui Dumnezeu, pe de alta nu poate, pentru că reprezintă o slăbiciune a omului, e o slăbiciune care lui i se pare o putere. E „cugetul unui trup” care se vrea despărțit de suflet.

⁷⁹² La notă în ed. Volos se emite părerea că prin părintele cel întru sfinție numit de Elian, predecesorul său Serid, iar prin sfîntul Bătrîn, Varsanufie (p. 278).

„Nu vă îngrijiți ce veți grăi, căci nu voi sînteți cei ce grăiți, ci Duhul Tatălui vostru care este în ceruri este Cel ce grăiește în voi" (Mt. 10, 20).

587. *Î n t r e b a r e* : *Cum trebuie să practicăm iubirea de oaspeți și iubirea față de săraci ? Și oare trebuie primiți toți vizitatorii îndată. Și cînd ne îngreunează cerîndu-ne haine, chiar dacă avem de prisos, trebuie să le dăm? Și cum?*

R ă s p u n s : Practicați iubirea de oaspeți și de săraci, pe măsura puterii voastre de răbdare. Chiar dacă aveți mai multe în urma voastră faceți-o cu măsură ca să nu vă ia în stăpînire obișnuința nici să nu vă ceară la fel cînd nu mai aveți ce da. Cercetați de ce vine vizitatorul? De va fi un fur, dați-i un mic ajutor și-l sloboziți. Și întrucît sînt unii care vin aici ca să îngreuneze nu-i încurajați. Căci vin din zgîrcenie, neavînd trebuință. Iar haine nu dați nimănui la întîmplare, numai celui tare temător de Dumnezeu și se rușinează să ceară. Căutați de aflați adevărul și dacă e cineva cu totul sărac și lipsit din voia lui Dumnezeu și nu din pricina risipei, arătați-i compătimire.

588. *Î n t r e b a r e* : *Pentru ce nu trebuie primiți călugării vagabonzi în mănăstire?*

R ă s p u n s : Fiindcă intrînd în ea pricinuiesc ne-cazuri. De aceea dați-le un mic ajutor și-i sloboziți.

589. *Î n t r e b a r e* : *Dar dacă stăruie să intre? Să-i primim sau nu?*

R ă s p u n s : Pe cel ce nu trebuie primit, nu-l primi chiar dacă stăruie, cum au spus Bătrîinii. Dar dacă e de

Sfinții Varsanufie și Ioan

trebuință, dă-i ceva mai mult și-l slobozește. Căci aceasta se cuvine.

590. *Întrebare* : *De nu cunoaștem pe cineva deloc și nu știm cine este, să-l primim sau nu?*

Răspuns : Pe cel necunoscut primește-l prima dată și vezi cum este omul. Dar nu primi pe cineva dintr-o dată să doarmă, ca să nu se ivească din aceasta o încercare și să-ți faci necaz, neputându-l suporta.

591. *Întrebare* : *Un oarecare monah preot care vine câteodată în mănăstire vatămă pe frați, grăind și făcând lucruri de sminteală. Și voiește să locuiască în apropiere ca de două mile de calea pe unde trec frații. Ce poruncești ? Să-i îngăduim să intre în mănăstire și să locuiască în apropiere, în locul amintit, sau nu?*

Răspuns : Împiedică-l să intre în mănăstire, spunându-i: „Domnule Avă, ai smintit pe frați și nu trebuie să mai intri aici, ca să nu le pricinuiști iarăși sminteală. Să nu crezi că te respingem din ură: „Căci cel ce urăște pe fratele său este ucigaș de oameni" (I Io. 3, 15). Ci pentru sminteală. Dar nu poți nici să locuiești aproape din pricina vătămării fraților." Spune-i-le acestea tu însuși îndată, ca să nu-l rușinezi prin altul. Căci este cleric.

592. *Întrebare* : *Un altul oarecare venind în mănăstire a făcut un lucru viclean și necuvenit. Căci a luat niște lucruri în numele fericitului Avă (Serid) fără știrea lui. Și aflînd Ava aceasta, ia poruncit să nu mai intre în mănăstire. Auzind acestea, acela a intrat pe de lături. Și văzîndu-l portarul, l-a vestit pe Avă. Iar acesta*

i-a spus: „Scoate-l afară și alungă-l cu desăvîrșire de aici.” De va mai veni, iarăși, să-i îngăduim să intre, sau nu?

R ă s p u n s : Nu trebuie să-l primești, căci nu te folosește. Ci spune-i prin altul cînd vine: „Nu poți intra aici”. Căci nu e spre folosul sufletului.

593. Î n t r e b a r e : *Alt frate locuind odinioară în mănăstire și nefolosind pe frați, a ieșit. Și după o vreme a voit să revină. Dar Ava nu l-a primit, spunîndu-i: „Chiar dacă eu aș vrea, nu pot să smintesc conștiința fraților. Căci se necăjesc dacă te primesc și aceasta nu o pot face”. Fiindcă deci a venit și voiește să fie primit, ce poruncești să fac ?*

R ă s p u n s : Spune-i: „I-ai vorbit despre aceasta și odinioară lui Ava (Serid) și ți-a spus că nu e cu puțință. Deci nu te aștepta nici acum, nici după o vreme să te așezi aici”. Și slobozește-l. Iar de mai vine, primește-l cu simplitate ca pe un frate încă o dată. Iar dacă vine continuu, spune-i: „Nu te mustră conștiința?”

594. Î n t r e b a r e : *De ne aduce cineva un lucru, cu nădejdea să dobîndească de la noi mai mult, ce să fac? Să-l primesc, sau nu? Căci se întîmplă uneori să am nevoie de acel lucru.*

R ă s p u n s : De nu ai nevoie, nu-l lua. Dar de ai nevoie de el, spune-i: „Dacă-l iau, îți dau prețul lui.” Și silește-te să-i dai ceva egal.

595. Î n t r e b a r e : *Se întîmplă uneori de vin la noi femei credincioase și mame ale unor frați de la noi. Și le*

Sfinții Varsanufie și Ioan

primim în chilia din afară, care are ferestre spre mănăstire. Trebuie să vorbesc cu ele prin ferestre sau nu? Și fiindcă soția mea n-a voit să rămână la nepoți și mi-a dăruit toate ale ei, poruncești ca atunci când vine o dată, să-i vorbesc și să-i dau cele de trebuință? Sau ce să fac? Cum trebuie să se petreacă lucrurile?

Răspuns: Dacă se ivește prilejul să vină femeii la voi pentru Dumnezeu, nu pentru a vedea locul, nici pentru a-și face voia lor, ci în chip deosebit pentru a auzi cuvântul lui Dumnezeu, sau pentru a aduce ceva mănăstirii, și trebuie să vorbești cu ele, vorbește. Dar silește-te să-ți păzești ochii, pentru că „cel ce privește la femeie spre a o pofti pe ea, a și curvit în inima lui” (Mt. 4, 28). Și tot lucrul făcut pentru Dumnezeu e acoperit de Dumnezeu. Deci îndreaptă-ți gândul spre Dumnezeu, ca să nu lucrezi pentru a plăcea oamenilor, nici căutând laudă, ci din inimă curată. Și de e mama vreunui frate și vine pentru vreo nevoie, vorbește cu ea, după porunca ce o ai. Iar dacă nu e nevoie, nu trebuie să vorbești. Căci poate să o încredințeze fiul ei că o ajutați cu cele de trebuință, nu cu risipă, ci cu cele de nevoie. Iar soției tale îi ești dator tot timpul vieții ei, să-i vorbești din timp în timp și să-i dai cele de trebuință, fie că vrea să trăiască în oraș, fie în satul ei. Iar copiilor să nu le îngădui să-și facă voile lor pînă ce îi vei fi pus pe drumul cel bun al vieții, îndrumază-i în frica lui Dumnezeu, hrănindu-i și îmbrăcîndu-i, ferindu-i atît de risipă cît și de disprețuirea din partea altora, ca și de căutarea a ceea ce e de prisos, ci cercetînd cele de trebuință ale lor, mustîrîndu-i și spunîndu-le: „Luați seama la voi că nu sunteți robi, ci liberi. Nu sînteți voi fără griji și nu aveți odihnă mai multă decît cei ce au bogății?” Iar de va muri soția, eliberează-i și dă-le cele spre întreținere cu măsură, fie în

satul lor, fie unde voiești. Căci nu e o lege în privința aceasta. De-i depărtezi, se vor înstrăina și nu se vor socoti printre ai tăi.

596. *Întrebare* : De mi se va părea că trebuie să sar peste unele din poruncile ce mi le-ați dat, să o fac aceasta ? Sau nu ? Iar de nu trebuie, dar sunt biruit ca un om, ce să fac?

Răspuns : De va cere împrejurarea cu adevărat să sari peste vreunele porunci, să nu te împiedici. Iar de nu trebuie dar ești biruit ca un om, însă vezi că era și puțină trebuință și gândul nu a putut-o înlătura cu totul, fii cu oarecare îngăduință față de el, și cere-i lui Dumnezeu iertare și va trece. Dar nu numai în aceasta, ci în tot lucrul, trebuie să suporti nemulțumirea cu tine. „Căci chiar de vei face, cum s-a zis, un cer nou și un pământ nou, nu poți fi fără grijă" (Pateric, Ava Pimen p. 48).

597. *Întrebare* : Dacă îmi vine în gând să schimb ceva din rânduiala hotărâtă de fericitul Avă (Serid), sau să îndreptez ceva în mănăstire, poruncești să o fac, sau nu?

Răspuns : De ți se pare că e de trebuință să schimbi ceva în frica lui Dumnezeu, nu șovăi. Și cele ce au nevoie de îndreptare, îndreptează-le. Dar fără să te întinzi prea mult, ci cât cere trebuința. Și chiar cu puțină îngustime, ca într-o casă străină. Căci cele ale veacului acesta sunt ca un cort⁷⁹³. Când îți vezi gândul căutînd să schimbe un

792b (nu este pusă în text) Bătrînul Ioan avea atîta respect de Marele Bătrîn Varsanufie, că recomanda starețului Elian să-l întrebe și în gînd: „Părinte, ce sa grăesc?" Vedeă stabilindu-se o legătură între Elian și Varsanufie chiar și prin gîndirea lui la Varsanufie. Îi dădea

Sfinții Varsanufie și Ioan

lucru, spune-i: „Pentru ce vrei aceasta?” Și de e numai decît de trebuință acel lucru, să se facă. Iar de nu e nevoie, spune-i gîndului: „La ce folosește aceasta?” Iar de e un gînd trupesc, disprețuiește-l. Și dacă te hărțuiește mult, nu-i răspunde, ci aleargă la Dumnezeu.

598. C e r e r e : Fiindcă ne-ați vestit, Stăpîne, de mai înainte s'fîrșitul vostru și de aceea sunt stăpînit de frică și întristare, ca nu cumva pentru nevrednicia mea să fim părăsiți de Dumnezeu, dă-mi te rog o asigurare, că precum sîntem ajutați în timpul vieții voastre așa vom fi ajutați și după plecarea voastră la Dumnezeu; și ca să ne ajute Dumnezeu în toate cu mila Lui.

R ă s p u n s : Dumnezeu a spus o dată pentru totdeauna: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi” (Ios. Navi 1, 5). Și credem în Dumnezeu că El o va face aceasta mai mult decît cînd eram cu voi. Fie că o ceri, fie că nu o ceri, El vă va ajuta mai mult decît ceri, precum a spus Apostolul: „Că nu știm să ne rugăm cum trebuie” (Rom. 8, 26)^{793b}. Domnul nostru Iisus Hristos care s-a coborît pentru mîntuirea noastră de pe tronul părintesc⁷⁹⁴, El însuși să vă mîntuiască și să vă restabilească și să vă

acest sprijin lui Elian, pentru că știa că Varsanufie nu va mai comunica cu nimeni după moartea sa.

⁷⁹³ Ca un cort înfipt într-un loc pentru puțină vreme.

^{793b} Nu știm să ne exprimăm tot ce simțim nici în convorbirile dintre noi. Cu atît mai puțin cînd avem de exprimat gînduri și cereri cu mult mai adînci și mai subțiri în fața lui Dumnezeu. Rugăciunea ar trebui să fie o supremă poezie, căci numai așa se apropie de realitatea atît de complexă pe care s-ar cuveni mai ales în acele clipe să o trăim.

⁷⁹⁴ Iisus care s-a coborît la noi, făcîndu-se om, rămîne mereu coborît prin umanitatea Sa, dar după răsîgnire ea e o umanitate care a trecut prin pătîmirea cea mai grea a noastră, prin moarte, iar după înviere, o umanitate care are și suprema tărie adunată în ea prin biruirea slăbiciunilor și a morții noastre suportate de El.

păzească de cel rău, împreună lucrînd și noi ⁷⁹⁵ prin rugăciunile Sfinților ⁷⁹⁶. Amin.

599. Î n t r e b a r e : Unii batrîni din mănăstire au întrebat pe același Bătrîn: Te rugăm să ne spui, Stăpîne, pentru ce după ce ne-ai făgăduit că vei îndupleca pe Stăpînul Dumnezeu să lase pe fericitul Ava (Serid) să plece după voi, l-a luat înainte de vreme, El care miluiește totdeauna voia celor ce se tem de El? Și mai învață-ne. Părinte, de ce uneori Dumnezeu ascunde unele lucruri Sfinților, ca în cazul proorocului Eliseiu ? Și pentru ce s-a îmbolnăvit Ava de umflături roșii, cînd să se sfîrșească?

R ă s p u n s : Cum s-a spus Avei Antonie: „Acestea sunt judecățile lui Dumnezeu și nu poți să le cunoști (Pateric, Antonie 2). Cît privește umflăturile roșii și despre boală, ele i-au venit Avei pentru că a luat odată slavă de la oameni peste măsură; deci pentru ca nu-l îndumnezeiască oamenii. De fapt, el s-a făcut părtaș cu adevărat de Sfîntul Duh și de desăvîrșire. De aceea a acoperit Dumnezeu, prin aparența aceasta, slava omului, ca să prisosească și mai mult în el slava lui Dumnezeu. Căci ajuns la o astfel de măsură, nu mai putea să se îngrijească de cele pămîntești. Și aflîndu-se între oameni,

⁷⁹⁵ Ne restabilește din răul cu voia, sau din păcatul în care am căzut. Se vede că nu e vorba de apocatastaza origenistă.

⁷⁹⁶ E o împreună lucrare a noastră cu El, dar ajutată și de rugăciunile sfinților, care-și iradiază simțirea de dragoste pentru noi nu numai către Domnul Iisus, ci și către noi, unită cu dragostea lui Hristos. Această putere a dragostei lui Hristos care e prezentă în și stimulează rugăciunea sfinților, pune în mișcare, încadrînd în ea și lucrarea noastră. Realitatea spirituală ca viață e complexă, e împletită din componente indefinite, ceeace rațiunea, care separă ca să înțeleagă, nu poate înțelege.

Sfinții Varsanufie și Ioan

nu putea să se bucure de o desăvârșită libertate și de aceea l-a luat Dumnezeu ^{796b}. Cît despre noi, așteptasem să se întîmple după cum socoteam și s-a petrecut după voia lui Dumnezeu care e mai presus de noi în grija de mîntuirea noastră. Căci nu este al omului să cerceteze cele necuprinse, ci trebuie să pună toată înțelegerea și toată fapta cea bună pe seama Celui ce are putere, ca să se facă după voia Lui. Domnul Iisus Hristos să vă dea încrederea și să depărteze de la voi toată îndoiala și răutatea vicleniei. Mă rog să fiți întăriți în Domnul. Amin. Rugați-vă pentru mine, ca și eu să aflu milă și să mă mîntuiesc de cunoștința mincinoasă și de nebunie, în Hristos Iisus Domnul, căruia se cuvine slava în veci, Amin.

599. bis. (V. 224). *Același Avă Ioan locuia în chilia dintîi a Marelui Bătrîn, care fusese clădită pentru acela în afara mănăstirii. Și a trăit 18 ani în retragere, pînă la moartea sa ce o prezisese în acest fel: „Voi muri la 7 zile după Ara Serid”. Și pentru că noi îl rugasem să nu ne lase orfani, el a zis: „Dacă Ava Serid ar fi rămas încă cinci ani, aș fi rămas și eu încă cinci ani, dar pentru că Dumnezeu l-a luat împotriva dorinței mele, nu mai rămîn nici eu”. Atunci Ava Elian tuns de curînd și, la recomandarea lui, ajuns egumen al mănăstirii, l-a tulburat încă o dată pe Ava Varsanufie cu multe rugăminți și lacrimi ca să ni-l dăruiască pe Ioan, întrucît el, Ava Varsanufie, nu mai trimitea scrisori. Cunoșcînd aceasta în duh Ava Ioan. a doua zi cînd am venit să-l*

^{796b} Cel ajuns la desăvîrșire, a ajuns la capacitatea unei libertăți, pe care nu o poate practica pînă mai este strîmtorat de trup. De aceea îi vine sfîrșitul, ca să iasă la desăvîrșită libertate (de afecte) și ca slava lui Dumnezeu să se arate copleșind slava omului. Chiar boala omului ajuns la sfințenie arată că slava arată în trupul muritor e nimic față de slava lui Dumnezeu care i s-a făgăduit prin slava ce i s-a arătat pe pămînt.

rugăm din nou, ne-a luat-o înainte, spunând Avei Elian: „De ce tulburi pe Bătrîn pentru mine ? Nu te mai frământa că eu nu mai rămân”. Atunci în vreme ce noi plini de lacrimi am căzut la picioarele lui, Ava Elian a luat cuvîntul și a zis: „Mai dăruiește-mi măcar două săptămîni, ca să te întreb despre mănăstire și conducerea ei”. Iar Bătrînul milostivindu-se și mișcat de Sfîntul Duh care locuia în el zise: „Iată-mă vei avea acele două săptămîni”. Ava Elian nu înceta în acest timp să-l întrebe despre tot ce privea conducerea mănăstirii. Și împlinindu-se cele două săptămîni ne-a poruncit să nu descoperim adormirea lui pînă la venirea acelei zile. Și chemînd pe toți frații și pe toți cei ce se aflau în mănăstire, îmbrățișă pe fiecare și-i slobozi pe ei. Apoi și-a predat în pace duhul lui Dumnezeu.

600. *Î n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, pe Ava Varsamufie, zicînd: „Nu știi cum am dat peste cărțile lui Origen și Didim și peste „Capetele Gnostice” ale lui Evagrie și ale ucenicilor lui. Și spun ei că sufletele oamenilor nu au apărut împreună cu trupurile, ci au existat înaintea lor, ca minți curate, adică neîntrupate. La fel și îngerii au fost minți curate și dracii la fel. Și oamenii greșind, au fost osîndiți să viețuiască în trupul acesta. Iar îngerii, păstrîndu-se pe ei, au ajuns îngeri. Și mai spun cîte altele de felul acesta. Mai spun că pedeapsa viitoare va lua un sfîrșit și oamenii și îngerii și dracii vor reveni la starea de minți curate, cum au fost. Aceasta o numesc „restabilire” (apocatastasă).*

Fiindcă sufletul căzut în îndoială se chinuește, te rog Stăpîne, învață-mă de sunt acestea adevărate, sau nu; învață-mă adevărul, ca să-l țin pe acesta și să nu mă pierd. De fapt nimic din acestea nu se spune în dumnezeiasca Scriptură. Dar și Origen însuși spune în „Explicarea Epistolei către Tit”, că nu e o predanie a

Sfinții Varsanufie și Ioan

Apostolilor, nici a Bisericii, că sufletul e mai bătrîn ca alcătuirea trupului, numind eretic pe cel ce spune aceasta. Ba și Evagrie mărturisește în „Capetele Gnostice” ale lui, că nimenea n-a vestit aceasta și nici Duhul nu le-a expus. Iată ce zice în cap. 64 al celei de a doua sute a „Capetelor Gnostice”: „Iar despre cele dintii nici unul n-a vestit. Despre cele de-al doilea a explicat cel din Horeb (Moise)”⁷⁹⁷. Iar în cap. 69 a aceleiași sute, el spuse că „Duhul Sfînt” nu ne-a expus deosebirea primă a ființelor spirituale, nici prima esență a trupurilor.” Că nu e apocatastază și că pedeapsă va fi fără sfârșit, a spus-o Domnul Iisus însuși în Evanghelie, zicînd: „Vor merge la osîndă veșnică” (Matei 27, 46); și: „Viermele lor nu moare, nici focul lor nu se stinge” (Mt. 9, 48). Cum deci au scos acestea, Stăpîne, cînd nici Apostolii nu le-au predat, nici Sfîntul Duh nu le-a explicat? Cum le-au mărturisit ei, protivnic Evangheliilor? Fă deci milă cu slăbiciunea mea, Părinte, și-mi arată ce sînt învățăturile acestea.

R ă s p u n s : Frate, vai în ce nenorocire a căzut neamul nostru. Unde am ajuns și cu ce ne ocupăm? Cu ce ne străduim și ce nesocotim? Am părăsit căile drepte și voim să pășim pe cele întortocheate. Se împlinește cu noi cuvîntul Scripturii: „Vai celor ce părăsesc căile drepte și umblă pe cele întortocheate” (Sir. 2, 16). Cu adevărat, frate, am lăsat plînsul pentru mine și te plîng pe tine unde

⁷⁹⁷ Opera, aceasta a lui Evagrie a publicat-o în limba siriacă cu o traducere a sa în limba greacă W. Frankenberg, Evagrius Politicus, Berlin, 1912. El spune în „Prefața”: „În gîndirea sa cu totul dependent de Origen și de școala lui, Evagrie dă reflexiunilor dogmatice ale lui Origen o notă de asceză practică și de mistică monachală, care pentru timpul următor a fost foarte importantă chiar și pentru Biserica greacă, care a șters numele, dar nu și influența lui Evagrie” (pg. 1). Textul

ai căzut. Am părăsit plînsul pentru păcatele mele și te plîng pe tine, copilul meu. Tremură cerul văzînd iscodirile oamenilor. Se clatină pămîntul, văzînd cum voiesc oamenii să cerceteze cele de necuprins. Acestea sînt dogme ale Elinilor⁷⁹⁸. Acestea sînt flecăreli deșarte ale oamenilor, care își închipuie că e ceva în ele. Acestea sunt cuvinte ale oamenilor leneși. Sînt născociri ale rătăcirii, căci zice: „Spunînd că sînt înțelepți au înnebunit” (Rom. 1, 22). Și dacă vrei să înveți ia aminte la ceea ce spune Domnul nostru Iisus Hristos, Lumina noastră, Împăratul nostru⁷⁹⁹; „Din roadele lor îi veți

lui Evagrie este însoțit de comentarul lui Toma de Marga (Batai) din sec. IX, publicat de Frankenberg în siriacă și în traducere germană.

De fapt Evagrie spune în cap. 64 că în revelația Duhului „nu se spune nimic despre modul venirii la existență a ființelor raționale”, deci se afirmă existența lor din eternitate. Iar în cap. 62 Evagrie spune: „Cînd mințile sfinților vor primi vederea (theoria) lor, atunci se va înlătura grosimea trupului” (după Regnault, primul text e redat după Patr. Orient, 28, p. 87, al doilea după P.O. 28, p. 89). La Frankenberg e puțin deosebit atît cap. 64 cît și cap. 69.

⁷⁹⁸ Teoriile origeniste și evagriene sînt de fapt panteismul filosofiei eline îmbrăcat, în cuvinte creștine: Dumnezeu din care cad mințile (spiritele) pure nu-i un Dumnezeu infinit, odată ce se pot plictisi de contemplarea Lui; nu e personal, odată ce nu-l cred capabil de a fi un partener al unei iubiri nesfîrșite. El e o esență care nu e decît un obiect al unei contemplări finite, deci el însuși finit ca atare. E o natură eternă dar finită, emanînd din eternitate minți finite, avînd din eternitate în posibilitățile ei finite minți finite, care se plictisesc de contemplația lor finită datorită obiectului contemplat și subiectelor care îl contemplă. Deaceia el poate cuprinde contemplația ca să ajungă la marginile ei este finit. Și un spirit Care nu e capabil decît de o contemplare finită, nu e subiect propriu zis. Esența finită și spiritul care o contemplă se află amînduă supuse unei legi înguste a repetiției. În acest, caz nici ceeace se numește Dumnezeu nu e subiect personal și liber, nici mintea care contemplă. Ele sînt de aceeași esență închise în niște legi ale repetiției. Acele minți cad ca urmare în trupuri în care nu mai contemplă esența, dornice de ceva contrar contemplației, dar pe urmă le vine iarăși dorința contem-

Sfinții Varsanufie și Ioan

cunoaște pe ei" (Mt. 7, 16). Deci ce roade au ei? Îngîmfarea, disprețul, găunoșenia, nepăsarea, sminteala, înstrăinarea de lege, mai bine de Dătătorul legii, Dumnezeu⁸⁰⁰; sunt sălaș al dracilor și al stăpînitorului lor, diavolul. Acestea nu duc spre lumină pe cel ce crede în ele, ci la întuneric. Acestea nu îndeamnă la frica de Dumnezeu⁸⁰¹, ci mai degrabă la sporirea cea potrivită diavolului. Acestea nu scot din mocirlă, ci scufundă în mocirlă. Acestea sînt neghina pe care a semănat-o vrăjmașul în țărîna Stăpînului. Acestea sînt spini răsăriți în pămîntul blestemat de Stăpînul Dumnezeu (după căderea oamenilor). Toate sînt minciuni, toate întunec, toate rătăcire, toate înstrăinare de Dumnezeu. Fugi de ele, frate, ca să nu se întărească cuvîntul lor în inima ta. Ele uscă lacrimile, orbesc inima, și, simplu, pierd pe oamenii ce le bagă în seamă⁸⁰². Nu rămînea în ele, nu cugeta la ele, căci sunt pline de amărăciune și fructul lor cel mai de pe urmă este moartea. Iar în privința cunoașterii celor

plașiei și repetiția aceasta în relativ continuă etern. Este eterna repetiție monotonă a naturii.

⁷⁹⁹ Iisus e lumina personală prin excelență, e izvorul etern al luminii. Ca atare nu poate fi epuizat de nici-o contemplație. La fel ca împărat prin excelență, e superior oricărei legi, nu e din acelaș plan cu noi, nu e o natură neliberă.

⁸⁰⁰ Cei îngîmfați, găunoși, neputincioși, leneși, socotind că pot ajunge și cunoaște tot ce se poate cunoaște, dar fără fapte de iubire, rămîn de fapt într-o fatală și veșnică sărăcie spirituală, nesilindu-se să se desăvîrșească pe toate planurile, inclusiv al trupului.

⁸⁰¹ Aceasta pentru că rămîn în finit, în lumea aceasta, ca ultima esență, pentru că nu se află în legătură cu Dumnezeu cel mai presus de orice lege, cu Dătătorul legilor.

⁸⁰² Îngîmfarea, socotița că știi prin contemplarea comodă tot ce se poate ști, pentru că ești de o esență cu totul, uscă lacrimile pentru vre-o greșală recunoscută față de Stăpînul infinit în putere și iubire. N-ai cui plînge, n-ai față de cine te simți vinovat cînd ești una cu toate.

viitoare, nu rătați. Ceea ce sameni aici, vei secera acolo. După sfârșitul celor de aici nu mai poate înainta cineva⁸⁰³ și nu obosește Dumnezeu ca să creeze deodată pe om și sufletul lui⁸⁰⁴. Cît despre cetele cerești dumnezeiasca Scriptură închide gura oricărui om, spunînd că: „A zis și s-au făcut, a poruncit și s-au zidit, le-a statornicit în veac și în veacul veacului" (Ps. 148, 5 - 6). Și cele statornicite

⁸⁰³ Teoria origenistă afirmă că aici în trup nu poți realiza un adevărat progres în cunoașterea lui Dumnezeu. Acesta îl vei realiza numai cînd nu vei mai fi în trup. Învățătura creștină afirmă însă că ce nu sameni aici nu poți avea în stare de seceriș dincolo. Dacă n-ai luptat pentru bine și pentru cunoașterea lui Dumnezeu, aici în trup, nu vei avea desăvîrșirea acolo. Viața de aici nu e zadarnică, nu e o simplă pedeapsă. Prin trup putem să ne ostenim pentru bine și pentru cunoașterea relației noastre cu Dumnezeu. Prin el ne cunoaștem smerenia, valoarea răbdării greutăților, a crucii.

Dar în teoria origenistă mintea nu poate progresa la nesfîrșit nici după ce s-a despărțit de trup, căci ajunge iarăși la o plictiseală de ceeace cunoaște și se dorește iarăși plecată de acolo, coborînd într-o nouă cădere.

⁸⁰⁴ Pentru Dumnezeu nu e prea obositor să creeze deodată pe omul întreg cu trup și suflet. Origenismul nu vedea o unitate necesară între suflet și trup. Înstrăina prea mult pe unul de altul. Omul nu era considerat ca un întreg. Sufletul lui n-avea destinația de transfigurare a materiei prin trup. Sufletul neputînd transfigura trupul, îl lăsa în mocirla patimilor, sau considera că-l poate scăpa din această mocirlă nu prin transfigurare pozitivă, ci prin eliberarea violentă de ceeace ce e propriu trupului (castrarea lui Origen). Iar un progres real al sufletului în curăție, prin transfigurarea trupului, nu există. Contemplarea origenistă e o simplă teorie, cum e subtilitatea dracilor, pricepută în exprimarea nuanțată a complexității perverse, care nu străbate la orizonturile noi ale vieții înduhovnicite, pentru că nu transfigurează nimic. Despărțirea dualistă a trupului de suflet s-a manifestat în tabloul apusean, sau în iconoclasmul origenist. Numai icoana ortodoxă dă mărturie despre, „schimbarea la față" a trupului. Asceza ortodoxă e altceva decît asceza distrugătoare de trup a origenismului, fiind o asceză transfiguratoare a trupului.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de Dumnezeu, nu se schimbă ⁸⁰⁵. Căci după Scriptură nu e la El schimbare (Mat. 3, 6) ⁸⁰⁶. Unde ai aflat că străduința acestui înger, l-a dus pe el la un progres? ⁸⁰⁷. Frate, de voiești să te mîntuiești, nu te arunca în acestea. Altfel, îți mărturisesc înaintea lui Dumnezeu că vei cădea în prăpastia diavolului ⁸⁰⁸ și în moartea cea mai din urmă. Desparte-te de acestea și pășește pe urmele Părinților. Cîștigă-ți smerenia și ascultarea, plînsul, nevoința, sărăcia, nebăgarea în seamă de către alții și toate cîte sunt și vei afla în „*Cuvintele*” și „*Viețile Părinților*”. Fă roade vrednice de pocăință și nu te uita la mine care vorbesc și nu fac. Ci roagă-te ca să vin și eu cîndva la cunoștința adevărului, la slava Sfintei Treimi, acum și în veci. Amin.

601. Același frate a pus aceeași întrebare celuiilalt Bătrîn. Avei Ioan.

⁸⁰⁵ Origenismul afirmă că toate spiritele au fost egale și pe măsura căderii au coborît pe diferite trepte: unele pe treaptă îngerească, altele pe cea omenească și iarăși altele pe cea diavolească. Dar Scriptura spune că îngerii au fost creați ca îngeri și așa au rămas. Dumnezeu a creat ființe statornice, care nu se schimbă.

⁸⁰⁶ Dacă cele ce le-a făcut Dumnezeu se prefac. El însuși se prefac. Totul se prefac însă numai în natură. Ea e supusă unei legi a evoluției. De aceea formele apărute în ea se schimbă și ele. Dar la Dumnezeu nu este schimbare. Pentru că El nu poate înainta la o desăvîrșire mai înaltă, nici nu poate scădea din desăvîrșirea Lui. Persoana, în general, poate progresa la infinit, fără să se prefacă.

⁸⁰⁷ Se neagă aci o schimbare, sau un progres, care ar schimba oarecum gradul esenței îngerilor, nu un progres în cunoașterea lui Dumnezeu de către îngeri. Progresul acesta are loc și în om care se reflectă în „schimbarea la față” a trupului, nu în topirea, sau în prefacerea lui.

⁸⁰⁸ Prăpastia diavolului e golul fără fund, nu adîncimea bogăției spirituale nesfirșite, prin înaintarea în Dumnezeu, viața fără de sfîrșit.

Răspuns : „Această înțelepciune nu e de sus, ci e trupească drăcească (Iac. 3, 16). Această învățătură e de la diavol. Ea duce pe cei ce țin seama de ea, la chinurile veșnice. Cel ce zăbovește în ea se face eretic. Cel ce crede ei, s-a abătut de la adevăr. Cel ce se alipește de ea, este străin de Dumnezeu. Lucrătorii lui Hristos nu au învățat acestea. Cei ce primesc cuvântul adevărului nu primesc acestea. Depărtează-te în grabă de acestea, frate. Nu-ți arde inima în focul diavolului. Nu semăna în pământ în loc de grâu, măracini, ca să nu iei în loc de viață, moarte. Și ce să mai lungesc vorba? Nu primi în locul lui Hristos pe diavol. Nu zăbovi în ele și te vei mîntui ca Lot de Sodoma, prin rugăciunile Sfinților. Amin.

602. *Întrebarea aceluiași* : *Deci nu trebuie să citim Scrierile lui Evagrie?*

Răspunsul lui Ioan: Nu primi învățăturile de felul acesta. Citește din ale lui, dacă voiești, cele spre folosul sufletului după parabole din Evanghelie despre mreaja în care e scris că „cele bune le-a pus în vase, iar cele rele le-a aruncat afară" (Mt. 13, 48). Fă și tu așa.

603. *Acelaș frate după ce le-a întrebat acestea, se frămîntă în sine însuși gîndind și zicînd*: „*Și cum unii din Părinți le primesc acestea să-i privim ca pe niște călugări buni, care iau aminte la ei înșiși ?*" și după mai multe zile s-a nimerit ca același frate să ceară Marelui Bătrîn să se roage pentru el. Și atunci i-a vorbit lui Bătrînul despre gîndul din inima lui, încît s-a mirat și s-a uimit fratele. Iar răspunsul a fost acesta:

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Pentru că-mi spui și ai gândit: „Pentru ce unii din Părinți primesc capetele gnostice ale lui Evagrie? Ei bine, le primesc acestea socotindu-se gnostici (cunoscători) prin ei înșiși și nu s-au rugat lui Dumnezeu să afle dacă sînt adevărate. Și Dumnezeu i-a părăsit pe ei întru cunoștința lor în privința acestora. Dar oricum ar fi, nu ne e îngăduit nici nouă, nici ție, să cercetăm acestea. Ci timpul ce ni s-a dat nouă e pentru a ne cerceta patimile noastre și a plînge și a ne tînguî.

604. *Într-o bară a aceluiași și a altor frați către același Mare Bătrîn: Părinte, cei ce cugetă acestea despre preexistența sufletelor nu se feresc să spună despre Sfîntul Grigorie Teologul, că și el vorbește despre preexistentă în scrierile lui, de pildă în cele „Despre nașterea Domnului” și în cea „Despre Ziua Paștilor”. Ei tichuiesc unele spuse ale aceluia după inima lor și trec peste cele spuse acolo în chip limpede despre facerea întîiului om, despre sufletul și trupul lui, potrivit tradiției Bisericii. Căci iată ce zice el: „Aceasta voind Meșterul, Cuvîntul să arate, crescînd pe om ca o vietate din două părți: din firea nevăzută și văzută. Și luînd trupul din materie întemeiată înainte a sădit în el suflarea de la sine, ceea ce Scriptura cunoaște ca suflet înțelegător și ca chip al lui Dumnezeu” (Fac. 1, 27; P. G. 37, 632 B). Și în cele următoare va afla cineva multe spuse limpede și neîndoielnic de el despre om, alcătuit din materia mai înainte întemeiată și din sufletul dat de Dumnezeu. În acestea laudă mult firea omului și numește un dar vrednic de Dumnezeu mîntuirea sufletului și a trupului. El nu spune, cum zic aceștia, că sufletul a fost îmbrăcat în trup prin osîndire, fiind pedepsit pentru păcatele săvîrșite mai înainte. Dar și în alte diferite*

scrieri ale lui, ne arată acest scop al lui de a ține curată dogma.

Ei se fălesc și cu Sfântul Grigorie, fratele marelui Vasile, că și el a vorbit despre preexistentă, răstălmăcind și unele spuse ale lui. Dar acela luptă limpede și cu tărie, în capitolul 300 al scrierii „Despre creația omului” împotriva acestei teorii a preexistenței și o răstoarnă, ca și fericitul David și cei din jurul Sfântului Ioan și Atanasie și toți ceilalți luminători și dascăli ai Bisericii (P. G 44, 229 B).

Cît despre apocatastasă e drept că despre aceasta vorbește limpede același Sfânt Grigorie de Nisa, dar nu cum zic aceștia că încetînd chinurile omul va fi restabilit în ceea ce era la început ca minte pură. Ci el zice numai simplu că chinurile vor înceta și vor avea un sfîrșit⁸⁰⁹.

Spune-mi deci, Părinte, pentru ce un astfel de om nu grăiește drept, cum se cuvine unui bărbat sfînt, învrednicit să grăiască din puterea Duhului Sfînt ? De fapt și despre noi nu conglăsuiesc unii dintre Părinți și dascăli, nemumindu-l pe acesta sensibil, ci gîndit (spiritual). Și asupra altor lucruri din Scriptură se pot

⁸⁰⁹ L. Regnault pune în traducerea franceză în paranteză: P.G. 64, 110 E. Dar Sf. Grigorie de Nisa vorbește de apocatastază numai ca de o eventualitate. Și numai în scrierile mai timpurii ale lui (Vezi trad. rom. a unor scrieri ale lui în colecția „Părinți și scriitori bisericești” nr. 29. Scrierile din acel volum au fost traduse de Pr. D. Stăniloae, afară de „Viața lui Moise”, revăzută după o traducere de Pr. I. Buga). Termenul apocatastază la Sf. Grigorie de Nisa poate să însemne însă și restabilirea firii omului în starea eliberată de urmările păcatului strămoșesc: mortalitatea, foamea, setea, boala etc., cum a fost înainte de căderea lui Adam. Această stare e readusă prin învierea cu trupul, deși învierea ridică pe om la o stare și mai înaltă. În orice caz apocatastaza la Sf. Grigorie nu e readucerea omului ca suflet întrupat la starea unei minți pure, fără trup, cum spune Origen, după care omul cu trup s-a constituit numai printr-o cădere a minții pure de mai înainte.

Sfinții Varsanufie și Ioan

afla uneori că nu conglăsuiesc între ei. Te rugăm Stăpîne, lămurește aceasta, ca luminați de voi să slăvim pe Dumnezeu și să nu ne îndoim în sfinții noștri Părinți.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: „Binecuvântat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, care ne-a binecuvântat pe noi cu toată binecuvântarea noastră duhovnicească întru cele cerești în Hristos. Amin". (Ef. 1,3).

Fraților, e timpul potrivit de a spune ca Apostolul: „M-am făcut nebun, dar voi m-ați silit" (II Cor. 12,11). De fapt mă silesc pentru voi să cercetez și să grăiesc cele peste măsura mea, care nu prea folosesc sufletului, ba chiar îl vătăma. Am părăsit pe Pavel Apostolul care zice: „Să se depărteze de la voi toată mînia și iuțimea și hula, împreună cu toată răutatea" (Ef. 4,31). Iar eu adaug: „Împreună cu lăcomia pîntecelui, cu desfrînarea, iubirea de arginți și celelalte patimi, pentru care trebuie să ne tînguim și să plîngem neîncetat, ca prin mulțimea lacrimilor să se spele toată întinăciunea lor; și să ne putem face din întinați, curați, din păcătoși, drepti, din morți, vii; și să ne gîndim că chiar și pentru un singur cuvînt vom avea să dăm socoteală (Mt. 12,36). Căci s-a spus: „Vei răsplăti fiecăruia după faptele lui" (Ps. 61,13). Și iarăși: „Va trebui să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, aducînd fiecare cele făcute prin trup, fie bune, fie rele" (II, Cor 2, 10). Cu acestea trebuie să ne străduim, cu care s-au străduit și Părinții noștri, cei din jurul Avei Pimen și a celor de după aceea. Să ne străduim pentru a nu fi băgați în seamă, a nu ne lăuda pe noi înșine, a ne socoti pămînt și cenușă. Opusă acesteia este străduința de a ne socoti cunoscători (gnostici ⁸¹⁰), a

⁸¹⁰ Toată scrierea amintită a lui Evagrie vede mîntuirea numai în „cunoaștere" (gnoză), deoarece spiritul căzut în trup prin pedeapsă,

spori în mândrie, a ne prețui pe noi înșine și a ne lăuda în orice lucru, a ne depărta de smerita cugetare. Iertați-mă. Oare nu pentru că sînteți nelucrători ați ajuns la acestea ? De e așa, coboriți în piață unde va veni Stăpînul și vă va lua la via lui. Dacă ar fi fost în inima voastră ghimpele cu privire la acel răspuns înfricoșat nu v-ați fi gîndit la acestea ⁸¹¹. „A uitat prorocul să mănînce pîinea lui" (Ps. 101, 5), și noi trăim fără grijă și cu nepăsare și din acestea cădem în altele. Nu ne va cere Dumnezeu acestea de la noi, ci sfințenia, curăția, tăcerea și smerenia ⁸¹².

Deci fiindcă n-am voit să vă las pe voi în asemenea gînduri iar pe de altă parte mi-era un chin să mă rog să mă lumineze în privința aceasta ^{812b}, prins între acestea două trebuințe am ales mai bine acest chin ca să vă scap pe voi de chin, amintindu-mi de cel ce a zis: „Purtați sarcinile unii altora" (Gal. 6, 2). Deci ascultați înștiințarea care mi s-a dat de la Dumnezeu înainte cu trei zile de a-mi fi scris voi întrebarea. Toți Părinții, sfinții și dreptii și robii adevărați ai lui Dumnezeu, care au bineplacut lui

nu are misiunea transfigurării trupului, sau a materiei. Chiar cînd vorbește de curățirea de patimi și de iubire, le socotește pe acestea numai mijloace pentru a ajunge la cunoașterea directă a lui Dumnezeu, fără o mijlocire a trupului.

⁸¹¹ Cînd se liniștește cu gîndul că chinurile pentru relele făcute de el pe pămînt nu sînt eterne, nu va lupta împotriva acelor rele și a nepăsării sale.

⁸¹² Acestea sînt căile spre desăvîrșirea fără sfîrșit în Dumnezeu, căi oare nu pot fi practicate fără trup. Cele opuse acestora ne închid în monotonia finită, concepînd mîntirea ca o simplă iertare exterioară. Totul devine în concepția origenist-evagriană o eternă superficialitate.

^{812b} Varsanufie socotește că nu trebuie să se ocupe cu asemenea întrebări teoretice, ci să-și vadă de curăția lui de patimi. Chiar a cere lui Dumnezeu să-l lumineze în asemenea întrebări, socotește ca e un chin pentru el, căci prin ele îl supără oarecum pe Dumnezeu, arătîndu-se preocupat mai mult de teorie decît de curățirea sa.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu, să se roage pentru mine ! Dar nu socotiți că, sfinți fiind, au putut cuprinde cu adevărat toate adâncurile lui Dumnezeu. Căci zice Apostolul: „Din parte cunoaștem și din parte proorocim" (I Cor. 13, 9), și iarăși: „Unuia se dă prin Duhul una, altuia alta și nu toate unui singur om, ci unuia acestea, altuia acelea, dar toate le lucrează unul și același Duh" (I Cor. 12,4-11). Și cunoscînd Apostolul că cele ale lui Dumnezeu sînt necuprinse, a strigat zicînd: „O, adîncul bogăției și înțelepciunii și cunoștinței lui Dumnezeu! Cît de necercetate sînt judecățile Lui și de neurmăte căile Lui ! Căci cine a cunoscut mintea Domnului? Sau cine s-a făcut sfetnicul Lui? "(Rom. 11,33-34). Străduindu-se deci el însuși să fie învățători sau siliți de oameni să ajungă la aceasta stare, au înaintat foarte mult, ridicîndu-se și peste învățătorii lor și au alcătuit prin înștiințarea de sus noi învățături. Dar au rămas în același timp păstrînd predaniile învățătorilor lor, deci și învățături care nu erau drepte. Și după aceea înaintînd și ajungînd învățători duhovnicești, nu L-au rugat pe Dumnezeu în privința învățătorilor lor, să le arate dacă cele spuse de ei au fost grăite prin Duhul Sfînt. Ci socotindu-i pe aceia înțelepți și cunoscători, n-au făcut deosebirea între cele susținute de ei. Și așa s-au amestecat învățăturile învățătorilor lor între învățăturile proprii. Și au grăit uneori din învățătura pe care au aflat-o de la aceia, iar alții din înțelegerea minții lor. Și așa s-au scris acele cuvinte în numele lor. Căci luînd unele de la alții și înaintînd și îmbunătățind cele luate, ei au grăit de la Duhul Sfînt ceea ce au fost învățați prin El. Dar au grăit și din învățăturile primite de la învățătorii lor dinainte de ei, nedeosebind cuvintele acelor de ale lor, sau negîndind ca trebuie să ia înștiințare de la Dumnezeu prin cerere și rugăciune, de sunt acelea adevărate sau nu, Așa s-au amestecat

învățăturile. Și pentru că s-au grăit de către ei, s-au scris sub numele lor⁸¹³. Când deci auzi pe vreunul dintre ei ea a auzit de la Duhul Sfînt ceea ce grăiește, aeeasta e o înștiințare pe care trebuie s-o credem. Dar cînd grăiește acele cuvinte⁸¹⁴, nu-l auzi spunînd aceasta. Căci nu e din înștiințarea de la Duhul, ci din învățatura dascălilor lui de mai înainte. Și din respect pentru cunoștința și înțelepciunea lor, nu l-a întreat pe Dumnezeu despre acestea de sunt adevărate.

Iată mi-ați auzit toată prostia. Liniștiți-vă acum și ocupați-vă cu Dumnezeu și încetați grăirea deșartă. Luați aminte la patimile voastre, de care vi se va cere socoteală în ziua judecării; în vreme ce despre acestea nu vi se va cere pentru ce nu ați știut sau n-ați aflat de ele. Plîngeți deci și vă tînguți. Umblați pe urmele Părinților noștri, Pimen și cei de după el, și „alergați ca să apucați" (I Cor.

⁸¹³ Așa încearcă sa explice Varsanufie rămășița unora din teoriile lui Origen la Sf. Grigorie de Nisa și de Nazianz. Ei au respectat pe Origen ca pe un dascăl dela care au învățat multe. Datorită celor învățate dela acela, ei un putut înainta în cugetarea lor și astfel au putut îndrepta cele mai multe din acelea, fiind călăuziți în aceasta mai ales de Duhul Sfînt. Dar au rămas la ei unele mici fărîme din mulțimea greșită a învățăturilor origerniste. Aceasta pentru că nu totdeauna au rugat pe Dumnezeu să le spună dacă și acele mici fărîme sînt adevărate sau nu. În esență, Varsanufie face o distincție între învățăturile proprii ale Sf. Grigore de Naziunz și de Nisa și între unele cuvinte luate dela Origen, pe care le consideră însușite de ei dela el. Căci de cele drepte spuse de ei declară că le au dela Duhul Sfînt. Dar de cele greșite rămase dela Origen, nu spune aceasta. În orice caz Varsanufie învață lămurit veșnicia chinurilor (Răspuns 607).

Sf. Maxim Mărturisorul va arăta în „Ambigua" că și în acele fărîme care par învățaturi origeniste la Sf. Grigorie de Naziauz, sînt mai mult influențe de limbă, inconsecvent menținute dela Origen, decît rămășițe de conținut.

⁸¹⁴ Preexistența, apocatastaza.

Sfinții Varsanufie și Ioan

9, 34), în Hristos Iisus Domnul nostru Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

605. *Î n t r e b a r e* : Părinte, sînteți cu adevărat călăuză a orbilor și lumină în Hristos a celor întunecați. Și prin voi ni s-a arătat adevărul. De fapt, aflăm și în „Cărțile Bătrînilor” că era un oarecare Mare Batrîn, care, în simplitatea lui, zicea că pîinea cu care ne împărtășim nu e trupul lui Hristos ci antitipul (chipul) Lui. Și pînă nu s-au rugat întii lui Dumnezeu n-a cunoscut adevărul (Pateric, Danii 7). Iar cel Batrîn, mare și el, socotea că Hristos este Melchisedec; și cînd s-a rugat lui Dumnezeu, atunci i-a descoperit Dumnezeu adevărul (Danil 9).

Dar iartă-mă. Părinte, pentru Domnul, că îndrăznesc să te rog cele mai presus de mine. Fiindcă Dumnezeul nostru ne-a luminat, prin sfințenia ta, calea cea nerătăcită a adevărului, te rog să ne luminezi deplin în privința aceasta ca să se curățească mintea și inima noastră slabă de, iscodirea acestora. Pentru ce a lăsat Dumnezeu pe astfel de bărbați să rătăcească, chiar dacă nu s-au rugat ? Pentru ce nu li s-a dat adevărul în har, spre înlăturarea vătămării cititorilor de după aceea ? Căci chiar dacă ei nu s-au, împiedicat în dreapta credință și virtute, dar cei slabi și leneși ca mine primîndu-i cele ale lor ca vrednice de credință, ușor se vătăma prin ele, neștiind ceea ce ați spus, că nici sfinții nu au putut înțelege toate tainele; și că nu s-au rugat lui Dumnezeu sa-i înștiințeze ca aceasta sînt adevărate, sau nu. Lămurește-mi, deci, milostive Părinte, și aceasta, coborînd la slăbiciunea mea.

R ă s p u n s : Fiule, nu Dumnezeu a lăsat pe acești bărbați să rătăcească. Căci cel ce lasă pe cineva să rătă-

cească este cel care întrebă despre calea dreaptă, nu-i spune adevărul. Dar ei nu l-au întrebă pe Dumnezeu despre aceasta ca să primească de la El adevărul ⁸¹⁵. Iar de întrebă, că de ce Dumnezeu nu i-a împiedicat pe aceia prin har (de la greșală), pentru folosul celor ce le vor ceti acestea după ei, aceasta o poți întrebă și despre orice păcătos: De ce, știind Dumnezeu că de va păcătui se va face pilda multora, nu l-a împiedicat pe acela prin har, ca să nu se vatăme prin el mulți ? Dar prin aceasta viața oamenilor ar fi supusă unei sile. Și ce l-ar împiedica pe Dumnezeu ca să mîntuie în acest fel pe tot omul ? Oare nu sînt și în Scriptură cuvinte care sînt sminteală pentru cei neînvațați și necunoscători ai înțeleșului lor duhovnicesc ? Ne obligă aceasta să întrebăm: Pentru ce n-a arătat Dumnezeu în chip limpede înțeleșul duhovnicesc al Scripturii, ca să nu se vatăme oamenii, ci le-a lăsat sfinților din diferite timpuri osteneala să țîlcuiască întrebările ce se pun? De aceea există dascăli și țîlcuitori (exegeți), cum spune Apostolul (I Cor. 13, 28)

⁸¹⁵ Observăm cît de mult face Varsanufie dependentă aflarea adevărului în lucruri nesigure, de rugăciunea către Dumnezeu. Numai în responsabilitatea trăită în fața lui Dumnezeu prin rugăciune, înțeleș ca Persoană infinită, omul e ferit de îngîmfarea care-l face să afirme, sau să preia afirmații greșite. Chiar în rugăciune se manifestă credința în Dumnezeu creștin și personal, iubitor de oameni. Chiar ea te ferește să cazi în greșeli cu implicații panteiste, cum au fost și cele origeniste, rezultate mai mult din preocupări filozofic-teoretice, decît din grija mîntuirii. Filosofii paneiste sînt sisteme greșite pentru că autorii lor nu le construiesc din responsabilitate în fața lui Dumnezeu trăită în rugăciune. Și de fapt, realitatea supremă, deci adevărată nu poate fi esență impersonală, manipulată de gîndirea omului, ci Dumnezeu cel personal, care în deplinătatea Lui personală trebuie să fie treimic și iubitor.

Sfinții Varsanufie și Ioan

⁸¹⁶. Nu rătăci deci în privința bărbaților despre care ai întrebat. Căci dacă le-ar fi cerut lui Dumnezeu, le-ar fi primit. Căci zice: „Tot cel ce cere, primește, și cel ce caută, află (Mt. 7, 8) ⁸¹⁷. Dumnezeu a descoperit calea vieții prin proroci și apostoli, dar în așa fel că fiecare a grăit despre ea în parte. De aceea nu s-a grăit despre ea numai printr-unul. Și ceea ce a lăsat unul (nespus), a grăit altul prin voia lui Dumnezeu.

Așa a făcut Dumnezeu și cu sfinții de după aceea. Și ceea ce spun unii fără destulă limpezime, o spun cei de după ei altfel, ca totdeauna să se slăvească Dumnezeu prin sfinții Lui. Căci același este și Dumnezeu cel dintâi și-al celor de după ei. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

606. În t r e b a r e a aceluiași către același: Iartă-mă. Părinte, iubitorule de oameni, pentru Domnul, că tare sînt chinuit. Căci am citit unele lucruri într-o carte

⁸¹⁶ Rugăciunea ca mijloc de aflare a adevărului nu exclude osteneala cercetării. Iar osteneala aceasta aduce și o sporire a înțelegerii duhovnicești a omului, care îl îndeamnă și ea pe om la rugăciune și îl deschide luminii iubitoare ce-i vine dela Dumnezeu prin ea. Deci descoperirea înțelesurilor adevărate și mai adînci ale Scripturii depinde și de creșterea omului prin osteneala sa în timp, dar și de înșiruirea de generații de cercetători care au descoperit urmașilor întrebări noi și puțința de a găsi sensuri noi și mai adevărate ale Scripturii, prin răspunsurile la ele. De aceea unele greșeli pe care le găsim la învățătorii vechi, s-au datorat și faptului că s-au grăbit să dea răspunsuri la întrebări într-un timp necopt pentru răspunsurile adevărate.

⁸¹⁷ Aci cererea dela Dumnezeu și căutarea minții sînt împreunate. Căutarea este și ea, s-ar putea spune, o rugăciune, cînd e făcută din răspunderea în fața lui Dumnezeu, și rugăciunea, o căutare. Căci prin amîndouă omul se adîncește în taina izvorului tuturor, care este Dumnezeu. Dar e de trebuință ca omul să-și înțeleagă căutarea ca rugăciune și rugăciunea ca efort de apropiere prin înțelegere de izvorul dumnezeesc și tainic al tuturor.

de Dogmatică și îmi văd inima tulburată. Și mă feresc să vorbesc despre acestea. Dar nici a tăcea nu pot din pricina gândurilor. Ce-mi poruncești să fac, Sfinte Părinte?

Răspuns : Fiindcă diavolul vrea să te arunce într-o ocupație nefolositoare, spune-mi ce voiești. Și Dumnezeu să nu-i dea loc.

607. Într-o bară a aceluiși către același: Spune-mi despre învierea trupurilor sfinților de se scoală în acest timp în care sîntem acum care are vase și nervi, sau într-unul aerian și rotund ⁸¹⁸. Căci spun unii că și trupul Dommului va fi așa la viitoarea înviere, negîndind că El a înviat din morți în trupul nostru, pe care l-a luat din Sfînta Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioara Măria pentru a noastră mîntuire. Ei spun că susțin ceea ce zice și Apostolul: „Care va preface trupul smereniei noastre ca sa fie asemenea trupului slavei Lui” (Filip 3, 21). Și iarăși se întemeiază pe Apostolul care a spus că „trup și sînge nu pot moșteni Împărăția lui Dumnezeu” (I

⁸¹⁸ Era și aceasta o învățătură influențată de Origen. Un trup aerian și rotund nu mai e un trup alcătuit din organe în care se prelungesc simțirile care-și au rădăcina în suflet. E oarecum închis în el însuși. E aceeaș concepție despre lipsa unei legături intime între suflet și trup, ca între două părți ale unei unități. Origenismul se referă la starea de după înviere, în care trupul nu își păstrează organele lui pline de simțiri spirituale, care încep la unii să fie așa încă pe pămînt. El nu afirmă lipsa trupului fără organe numai în starea provizorie dinainte de înviere, cînd de fapt sufletul nu mai are un trup, dar simțirile manifestate prin organele lui au rămas înrădăcinate în suflet. Pentru origenism nu există propriu zis o înviere a trupurilor ca o deplină reactivare în mod spiritualizat a simțirilor în trupul înviat. Subțierea lor pînă a deveni o formă aeriană e concepută ca o transformare fizică, nu ca o copleșire a trupului prin simțiri spiritualizate care se arată în „schimbarea luminoasă la față”.

Sfinții Varsanufie și Ioan

*Cor. 15, 50). Deci, zic ei, trupul acesta nu va intra în vecinicie, căci el se susține prin hrană și în veacul viitor nu poate mânca și bea. Și iarăși spun că Apostolul zice de Domnul nostru Iisus Hristos că „după ce i se vor fi supus Lui toate, atunci și Fiul însuși se va supune celui ce l-a supus Lui toate, ca să fie Dumnezeu toate în toate” (I Cor. 15,28). Și iarăși aduc ceea ce se spune în Ecclesiast „că a fost în veacurile care au fost înaintea noastră” (Ecl. 1, 10), ca să susțină pe temeiul acesta „preexistentă”. La fel aducînd ceea ce se spune în Evanghelie, că „nu voi ieși de acolo pînă ce nu vei întoarce și ultimul bănuț (Mt. 5, 26) susțin că vom avea un sfîrșit al chimurilor. Lămurește-mi deci acestea, Stăpîne, pentru Domnul, ca să nu mă rătăcescă vrăjmașul și să cad din neștiință în cursele lui cele rele. Căci mă clatin din toate părțile, din pricina prostiei mele pentru că n-am păzit sfințele tale cuvinte ca să mă rețin de la început de la iscodirea acestor lucruri care cuprind o mare primejdie pentru suflet. Și roagă-te pentru mine, bunule Părinte, ca să veghez de aici înainte și să mă îngrijesc de plînsul pentru păcatele mele. Și iartă-mă că am îndrăznit să te întreb despre acestea. Dar ca unii ce știți toate, mi-ați îngăduit să le spun*⁸¹⁹.

⁸¹⁹ Sînt expuse aci erorile origeniste principale. Logica origenista deducea din faptul că trupurile n-au fost unite dela început cu sufletele că nici nu vor rămînea unite în veci cu ele. Sufletele au fost din veci și vor dura în veci, după această teorie. Deci participă la eternitatea divină. Și ele nu vor suporta o pedeapsă veșnică, deoarece pedeapsa e legată de trup. Sufletul ca minte pură nu simte durere, (grosolană înțelegere a durerii!) Misiunea sufletului nu constă în a crește întru desăvîrșire, care să se arate și în transfigurarea trupului, ci în a contempla în mod nemișcat pe Dumnezeu. Dar o contemplare nemișcată e ceva aproape lipsit de viață, e un fel de confundare în esența fundamentală. Dar atunci cum începe mișcarea din acea stare de unitate eu esența contemplată? Aci trebuie să se recurgă la o lege interioară a esenței, care se adună în sine și se desfășoară la nesfîrșit.

R ă s p u n s : Frate, ți-am scris înainte că diavolul a semănat în tine o îndeletnicire necerută de trup. Căci trupul ce-l ai îți cere sa plîngi și să te tînguiești pentru păcate. Totuși, ca să nu te las în aceste gînduri, de voiești să afli despre înviere și dacă crezi proorocilor, Dumnezeu ne-a arătat cum va fi învierea, prin Iezechiel Proorocul. S-a adunat os cu os, legătură cu legătură, vine cu piele și nervi și așa au înviat morții (Iez. 37, 7 - 8). Iar Apostolul, știind că ne vom scula în trupuri, ne-a învățat zicînd: „Căci trebuie ca stricăciosul acesta să se îmbrace întru nesticăciune și muritorul acesta să se îmbrace întru nemurire" (I Cor. 15, 53). Nu te rătăci ! Trupurile vor învia cu oase și cu nervi și cu pori. Și așa vor fi în veac. Dar mai luminoase și mai slăvite, după cuvîntul Domnului care zice: „Atunci (Mt. 13, 43) ⁸²⁰. El va adăuga trupurilor slavă. De pildă, cînd ostașul de rînd ⁸²¹ ajunge lîngă împărat și acesta îl face general și îl umple de slavă, oare nu e același? Oare s-a prefăcut trupul? Sau așa cum un diacon hirotonit deodată episcop se află îndată plin de slava, așa e și aci. Sau care nu sînt și acum oameni în trup, care ajung purtători de Dumnezeu? Căci cum a văzut Moise pe Domnul? Sau înainte de el Avraam

Aceasta înseamnă un panteism evoluționist și involuționist. Origen e un precursor al lui Hegel.

⁸²⁰ E lumina spirituală a sufletului plin de bunătatea lui Dumnezeu, reflectată în trupuri. E inundarea trupului de spiritualitatea vie și iubitoare dumnezească, a cărei lumină nu e, de caracter fizic, ci moral. Nu o materie redusă fizic la aer ca forma cea mai puțin condensată a materiei (ca în origenisim), ci o materie devenita străvezie prin prezența sufletului curățit de patimi și unit cu Dumnezeu cel iubitor. Raționalitatea materiei face posibilă această transparență a ei pentru sufletul desăvîrșit de a cărei rațiune înălțată în Dumnezeu ține și bunătatea.

⁸²¹ παγάγος, ostaș de rînd, cum e omul din sat. Sau poate e vorba de mercenarii recrutați în oastea bizantină din păgîni.

Sfinții Varsanufie și Ioan

și Iacob, iar apoi Ștefan în Faptele Apostolilor? Au fost ei fără trupuri? Așa vor fi și la înviere aceleași trupuri, dar nesticăcioase și nemuritoare și mai slăvite. De aceea zice Apostolul despre trupul omenesc: „Seamănă-se întru necinste, se scoală întru slavă; se seamănă trup sufletesc, se scoală trup duhovnicesc" (I Cor. 15, 43). Le spune acestea, pentru că mulți dintre sfinți nu sînt arătați oamenilor, ci mai degrabă sînt lipsiți de cinste în ochii lor. Și cînd vor primi acolo slava, ca pe o hirotonie, se arată tuturor că sînt duhovnicești ⁸²². Pentru aceasta zice: „Se seamănă trup sufletesc, se scoală trup duhovnicesc", slăvit și se vor minuna toți. Și cînd Apostolul zice: „Care va preface trupul smereniei noastre ca să fie asemenea trupului slavei Lui", înțelege că le face luminoase ca trupul Lui, cum a spus Apostolul Ioan : „Cînd se va arăta, asemenea Lui vom fi" (I Io. 3, 2). Căci Fiul lui Dumnezeu fiind lumina, aceștia fiind și ei „fiii lui Dumnezeu", după dreptii vor străluci ca soarele în Împărăția cerurilor" Apostol vor fi și ei fii ai luminii (E. 5, 8; I. Ieș. 5, 5) ⁸²³. În acest înțeles zice; „îi va preface".

Cît privește spusa: „Cînd se vor fi supus Lui toate, atunci și însuși Fiul se va supune Celui ce l-a supus lui toate", află mai întîi cui i-a scris acestea? Corintenilor. Și la ei înflorea încă elenismul. Iar la unii dintre Elini, era obiceiul acesta: Cînd fiul unui rege al lor ajungea la

⁸²² Lumina feței, slava trupului, e starea duhovnicească reflectată pe față, pătrunsă în trup și arătată ca printr-un ecran.

⁸²³ Dumnezeu l-a făcut pe Fiul Său om, ca să ne facă și pe noi fii ai lui Lui. Dar dacă Dumnezeu este lumină, devenind noi fii ai lui Dumnezeu, devenim prin aceasta și fii ai luminii. Dar aceasta se arată nu numai în sufletul, ci și în trupul nostru. Căci Fiul lui Dumnezeu întrupîndu-se, s-a făcut Fratele nostru nu numai după suflet, ci și după trup. Lumina dumnezeiască este spirituală, este înțelegere și bunătate supremă. Aceasta se arată și în noi cînd devenim frații lui Hristos. Și se reflecta și în trup.

vîrsta de majorat, se scula și omora pe tatăl său. Și pentru ea nu cumva, primind predica Apostolului, să cugete același lucru și despre Fiul lui Dumnezeu, a alungat de la ei această împărtășire de acest obicei, spunîndu-le: „Cum i se vor fi supus Lui toate, atunci și El se va supune celui ce I-a spus Lui toate”⁸²⁴. Deci, cînd vrăjmașii Lui vor veni legați la picioarele lui. Prin aceasta înțelege pe diavolul și puterile lui și pe cei ce urmează voilor lui. De aceea a spus Apostolul: „încă nu le vedem pe toate supuse Lui” (Evr. 2,8). Pînă cînd? Pînă cînd îi vor aduce pe cei nesupuși încă îngerii lui Dumnezeu și Tatăl care I-a spus Lui: „Șezi de-a dreapta Mea pînă ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale”. Pe acești vrăjmași îi va aduce Tatăl prin îngeri la judecata Fiului⁸²⁵. Căci Domnul a spus: „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului” (Io. 5, 22).

⁸²⁴ Varsanufie arată și prin aceasta dragostea care domnește între Persoanele Sf. Treimi, cum nu domnește totdeauna între oameni, chiar în familie. Dar prin această explicație, Varsanufie înlătură o concluzie implicată în origenism: că nu numai persoanele umane, ci și cele dumnezeiești se vor contopi, cum dumnezeu însuși se va contopi cu toate, punîndu-se capăt formelor individuale apărute din esență, în realitate e vorba de o prezență a voii Tatălui în toate prin lucrarea Fiului, care a scos din oameni voia ce se opunea Tatălui. Căci Fiul s-a supus primul ca om în mod deplin Tatălui pe cruce. Dar după aceea El va lucra ca să-i supună pe toți ca pe Sine însuși Tatălui, însă lucrarea aceasta pornește dela Tatăl. De aceea nu numai Fiul supune, pe vrăjmași Talului, ci și Tatăl îi supune Fiului. Fiecare din ei îi umple pe cei ce cred de iubirea față de celălalt. Dar diavolul și cei ce îi urmează lui vor fi supuși altfel: prin faptul că nu vor mai avea nici o putere asupra celor cîștigați de Hristos pe seama Tatălui și de Tatăl pe seama Fiului.

⁸²⁵ Textul grec despre această chestiune e foarte nelămurit; probabil a fost mult alterat.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Iar ca să înțelegi cum predă (Fiul) Împărăția lui Dumnezeu și Tatăl, ascultă: Fiul lui Dumnezeu cel întrupat a venit ca să cheme și să sfințească prin sfântul Său Sînge „un neam sfînt, un popor ales, rîvnitor de fapte bune, o preoție împărătească" (I. Petru, 2, 9; Tit. 2, 14). Deci înțelege: „După ce se vor supune Lui vrăjmașii Lui și-i va judeca pe ei, va supune la rîndul Său, ca pilda de supunere, Împărăția pe eare a cîștigat-o poporul cel sfînt, lui Dumnezeu și Tatăl, zicînd: „Iată Eu și copiii pe care Mi I-ai dat" (Is. 8, 18; Evr. 2, 12). Observă egalitatea: Tatăl a dat toată judecata Fiului și Fiul I-a dat pe care I-a chemat, Tatălui. Și așa se împlinește cuvîntul: „Cînd se vor fi supus Lui toate, atunci și Fiul se va supune Celui ce I-a dat Lui toate".

Cît despre veacurile de care vorbește Ecclesiastul, cunoaște că timpul unui om este veacul lui. De aceea, n-a zis „că a fost în veacurile dinainte de lumea aceasta", ci „în veacurile dinainte de noi": (ale lumii acesteia). Și dacă vrei să vezi că cei neînvățați și neîntemeiați strică Scripturile și le răstălmăcesc după învățăturile diavolului, Apostolul zice: „Bucatele sînt pentru pîntece și pîntecele pentru bucate; dar Dumnezeu le va desființa și pe acesta și pe acelea" (I Cor. 6, 13). El grăiește despre lăcomia pîntecelui, despre neînfricare și îmbuibare. În acest înțeles a desființat mîncările și pîntecele pentru sfinți. Apostolul care a spus acestea știind că a spus acestea pentru patimi și că pe acestea le-a desființat Domnul de la El și de la cei ca el, a mai spus: „Nici de vom mînce, nu ne vom osîndi, nici de nu vom mînce nu ne vom îndreptăți" (I Cor. 8, 8). Acesta este înțelesul cuvîntului. Iar despre veacul viitor, Dumnezeu a spus că oamenii vor fi deopotrivă cu îngerii (Lc. 20, 36), nemîncînd nici bînd, nici poftind (Nr. 24, 30). Căci nimic nu-I este Lui cu neputință (Fac. 18, 14). El a dat dovada despre aceasta

prin Moise, care a petrecut așa patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Cel ce a făcut aceasta (cu Moise), poate face pe om să petreacă așa și în toți anii veacului său ⁸²⁶. Iar dacă aiurează cineva și zice că pe urmă a mâncat (Moise), ca dealtfel chiar și Mîntuitorul după Înviere, aceasta a făcut-o ca să ne dea din parte dovada despre învierea la viața viitoare ⁸²⁷. De aceea au mâncat și cei înviați din morți, ca dovadă că au fost înviați. El ne-a arătat și prin Apostoli că va fi înviere ⁸²⁸. Chiar dacă după aceea au murit, nu trebuie să respingem credința în înviere. Pe lîngă aceea zice: „Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu" (Mt. 4, 4). Ce-ai de spus față de aceasta, dacă nu vrei să rătălmăcești și acest cuvînt, ca și celelalte Scripturi. Cît privește cuvîntul: „trup și sînge nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nestricăciunea" (I Cor. 15, 50), prin trup și sînge numește aci necurăția și răutatea și voile proprii.

Dar voiești să afli că chiar aflîndu-se în trup, oamenii ajung duhovnicești? Ascultă pe Domnul care spune lui Nicodim: „Trebuie să vă nașteți de sus", apoi adaugă „din apă și din Duh" (Io. 3, 3-5). Iar cei născuți din Duh, sînt duhovnicești. Și iarăși zice: „Ei nu s-au născut din

⁸²⁶ Dacă Dumnezeu poate ajuta pe om să viețuiască fără mîncare în tot timpul existenței pămîntești a lui, cu atît mai mult o poate face aceasta pentru viața viitoare. Nu e vorba de o putere exercitată de Dumnezeu asupra omului din afară, ci de Dumnezeu aflat în om. În măsura desăvîrșirii acestuia nu mai are nevoie de mîncare.

⁸²⁷ În ed. Volos, pg. cit. la notă, se spune că obiecția de față se referă la Hristos care a mâncat și după înviere. Dar Hristos a făcut aceasta ca să arate că trupul Lui este văzut și nu e un chip aparent. Dar nu mînca pentru că avea nevoie de mîncare. Chiar mîncînd ne-a dat în parte o dovadă despre înviere, deci despre continuarea vieții după înviere, chiar dacă aceasta era o dovadă neadecvată.

⁸²⁸ Învierile săvîrșite prin Apostoli au fost și ele o dovadă că va avea loc o înviere a trupurilor, și că aceasta e cu putință.

Sfinții Varsanufie și Ioan

sînge, nici din voia bărbatului, nici din voia trupului, ci din Dumnezeu" (Io. 1, 13) și: „Duh este Dumnezeu" (Io. 4, 4). Dacă deci fiind încă aici s-au făcut duhovnicești, născîndu-se din Dumnezeu, cum nu va putea Dumnezeu să-i facă și acolo duhovnicești? Iar cuvîntul: „Nu va ieși de acolo, pînă ce nu va întoarce și cel din urmă bănuț" l-a spus arătînd chinurile lor veșnice. Căci de unde vor putea să întoarcă ? De va fi aruncat un datornic sărac în închisoare și judecătorul îi va spune că nu va ieși pînă ce nu va întoarce suma datorată, se mai poate spune că va ieși ? Nu se poate. Nu te rătăci ca un nebun. Nimeni nu înaintază acolo ⁸²⁹. Și orice are cineva, are de aici, fie bun, fie rău, fie plăcut. Lasă deci flecărelile acestea prostești și nu merge pe urmele dracilor și învățăturii lor. Căci dintr-odată vă prind și dintr-odată vă aruncă jos. Smerește-te înaintea lui Dumnezeu, plîngîndu-ți păcatele și tînguindu-te pentru patimi. Adu-ți aminte de Scriptura care zice: „Și acum Israele" (a doua lege, 10, 12); și iarăși: „Și acum am început" (Ps. 76, 11). Ia seama la tine. Dumnezeu să te ierte. Vezi spre ce înclină inima ta cu iscodirea.

⁸²⁹ Ar putea plăti, dacă în iad s-ar putea lucra pentru îndreptare. Dar aceasta înseamnă să faci acolo ceva pentru alții. Dar a lucra pentru cei din cer nu e de trebuință. Iar dacă cei din iad ar putea lucra unii pentru alții, iadul n-ar mai fi iad. Ba ar avea chiar pe Dumnezeu în ei, dat fiind că fără Dumnezeu nu se poate face bine. Sau dacă cei de acolo ar fi într-o stăruitoare pocăință, ar fi ca niște călugări într-o mînăstire. De fapt, iadul este încremenirea într-o neputință de a mai fi buni, după ce cineva s-a obișnuit toată viața de pe, pămînt cu aceasta stare. De fapt cei de acolo nu mai pot lucra unii pentru alții nici măcar în starea provizorie dinainte de înviere. Și aceasta nu pentru că nu mai au un trup, căci rădăcinile simțurilor și organelor active rămîn în rațiunile sufletului încît se pot manifesta într-un fel oarecare unii altora, ci pentru că s-au încremenit într-un egoism, într-o neputință spirituală de comunicare voită, sau mai bine zis iubitoare, căci o comunicare de dușmănie tot există fără voia lor.

608. *Întrebare* : *Un alt frate a întrebat pe același Mare Bătrîn, zicînd: Spune-mi, Părinte, iată văd pe cineva făcînd un lucru și-l povestesc cuiva. Și-mi spun că nu-l osîndesc, dar vorbim numai. Oare nu e bîrfire în gîndul meu ?"*

Răspuns : De este în vorbire o mișcare pătimașă, este bîrfire. Dar de e liberă de patimă, nu este bîrfire. Vorbește numai pentru a nu crește răul.

609. *Întrebare* : *Ce înseamnă: „Cu cel îndărătnic, te vei întoarce" (Ps. 17, 29)?*

Răspuns : Domnul a zis: „De te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce și pe celălalt" (Mt. 5,39). Așa trebuie să te întorci cu cel îndărătnic.

610. *Întrebare* : *Ce înseamnă: „Fiți înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii" ? (Mt. 10, 16).*

Răspuns : Cel ce are o înțelepciune ca a șarpelui în privința răului și o nevinovăție ca a porumbelului în privința binelui, nu va lăsa nici înțelepciunea să se facă vicleană, nici nevinovăția (simplitatea) să se facă fără minte.

611. *Întrebare* : *Cine sînt cei ce fac răul cu voia și cine, fără voie ?*

Răspuns : Cei ce fac răul cu voia sînt aceia ce își predau voia lor răutății și se îndulcesc; și se împrietinesc cu ea. Aceștia au pace cu satana și nu se războiesc cu el în gînduri. Iar cei ce fac răul fără voie, sînt cei ce au în mădularele lor o putere ce luptă, după Apostol, împotriva

Sfinții Varsanufie și Ioan

minții (Rom. 7, 23), ca o putere cețoasă ca un val, dar în gândurile lor nu conglăsuiesc, nici nu se îndulcesc cu ea, nici nu ascultă de ea, ci se împotrivesc, lucrează împotrivă, îi răspund, contraatacă, se mînie pe ei înșiși. Aceștia sînt cu mult mai buni la Dumnezeu decît aceia care își predau din liberă alegere voia lor răutății și se îndulcesc de ea.

612. *Î n t r e b a r e* : *Ce înseamnă ceea ce a spus Domnul Samaritencii: „Cinci bărbați ai avut și cel pe care-l ai acum nu-ți este bărbat”? (Io. 4,18).*

R ă s p u n s : Cuvîntul e limpede. După o lege veche, toate femeile care rămîn despărțite prin moarte de bărbații lor, fără copii, puteau sa se mărite încă cu alți cinci bărbați. Dar dacă vreuna se mărita după al cincilea, și cu al șaselea, acela nu-i era bărbat, ci trăia cu el în curvie, unirea cu el fiind nelegitimă. E ceea ce s-a întîmplat și cu femeia aceasta.

Iar de voiește cineva să dea o tîlcuire mai tainică, cei cinci bărbați legitimi, sînt simțurile naturale: vederea, mirosul, auzul, gustul, pipăitul, prin care cunoaștem tot ce ne este aproape. Iar al șaselea și nelegitim este necredința, cu care s-a unit femeia din neștiință și contrar firii. Deci i-a zis Hristos: „Adevărat ai spus, că cinci bărbați ai avut". Căci ai avut ca bărbați cele cinci simțuri, care te-au stăpînit și te-au dus după voia lor. Adică ți-ai împlinit cu îndestulare poftele care intră prin cele cinci simțuri naturale. Pe acestea le-ai pierdut pentru neputința trupului ce ți-a venit din bătrînețe. Iar pe cel care-l ai acum, adică necredința, nu ție este bărbat, adică nu te stăpînește în chip natural, ci din afară.

613. *Un îndemn al sfântului și Marelui Bătrîn Varsamufie către un începător care se îmbolnăvise și nu putea suporta supărarea pricinuită de boală.*

R ă s p u n s : Frate, când lucrătorii au cerut de la stăpînul viei plată, nu s-au lăudat decît cu un singur lucru, zicînd: „Am răbdat arșița zilei și greutatea ei” (Mt. 20, 12). Să răbdăm deci, fiule, cu mulțumire necazul ca să ne împărtășim cu îmbelșugare de mila lui Dumnezeu și să nu ne descurajăm și să cădem în robia trîndăviei. Căci din aceasta vine începutul pierzaniei. Adu-ți aminte, fiule, că „cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui” (Mt. 10, 22). Fiule, există și o boală spre ispită și ispita este spre cercare; căci „bărbatul neispitit este necercat” (Reseh. Agrapha, nr. 90, p. 130-132). Iar cel ispitit în primejdii, este probat, ca și aurul în foc. Și probarea duce pe om la nădejde, iar „nădejdea nu rușinează” (Rom. 5, 4-5). Să nu slăbească deci vrăjmașul hotărîrea ta cea după Dumnezeu și să nu-ți clatine credința în Sfînta Treime. Spune-mi ce-ai pățit, de te-ai moleșit așa? Adu-ți aminte ce zice Apostolul: „Încă nu v-ați împotrivit pînă la sînge luptînd cu păcatul și ați uitat îndemnul care va grăiește ca unor fii: Fiule, nu te descuraja sub certarea Domnului, nici nu slăbi mustreat de El. Căci pe care-l iubește Domnul îl ceartă și bate pe tot omul pe care-l primește. De răbdați certarea, Dumnezeu va este aproape ca unor fii. Căci care e fiul pe care nu-l ceartă tatăl ? Iar de sînteți fără certarea de care s-au făcut părtași toți, sînteți mașteri și nu fii” (Evr. 12, 4-8).

De rabzi necazul cu mulțumire, ajungi fiu. Iar de arăți moleșit, te faci mașter ⁸³⁰. Mă rog ție, fiule, eu Bătrînul;

⁸³⁰ Dumnezeu nu vrea să albă decît fii puternici, care se arată mai presus de greutatea ce le suportă, mai tari decît ispitele. Dumnezeu

Sfinții Varsanufie și Ioan

mă rog ție celui tânăr; eu cel vechi în haină călugărească, chiar dacă nu m-am folosit cu nimic, ție celui de curînd tuns ⁸³¹. Și să nu fie aceasta în deșert, Doamne Iisuse Hristoase ! Nici degeaba. Veghează, trezește-te din beția somnului prea greu ⁸³². Ridică-te ca Petru și cu ceilalți Apostoli, strigînd către Hristos Mîntuitorul tuturor, cu glas răsunător: „Stăpîne, miluiește-ne, pierim” (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Și cu siguranță va veni și la tine și va certa vîntul și marea și va depărta furtuna de la corabia ta; adică viforul din sufletul tău și te va smulge de la leul sîngeros; și porumbelul tău din pîntecele balaurului. Va apăra semănătura ta de grindină și untdelemnul tău de viermi și toți pomii tăi de gheață, ca să-și dea roadele lor la vreme. Și sămînța pămîntului tău va da rod copt după cuvîntul Domnului, una o sută, alta șasezeci și alta treizeci (Mc. 8, 8). Gîndește-te frate, că rabzi pentru numele lui Dumnezeu. Apostolul a înșirat aceste necazuri după ce a spus că „nimic nu ne va despărți de dragostea lui Hristos: nici necazul, nici strîmtorarea, nici foamea,

cel tare nu vrea să aibă drept fii niște cîrpe plîngărețe. Dar ei sînt tari în răbdarea și în bunătatea lor.

830 b [Nu exista în textul traducerii această notă. Poate în ediția ulterioară vom vedea unde este amplasată în text această notă.]

Dorința de a-l vedea mîntuit, mila pentru pieirea ce-l așteaptă pe tânărul său fiu duhovnicesc, îl face pe Bătrîn să se folosească chiar de rugăciune ca să-i dea tărie și curaj. Așa se roagă cel tare de cel slab. Așa se coboară la noi, plîngînd pentru noi, Fiul lui Dumnezeu. E o coborîre continuă prin jertfa ce o aduce pentru noi, prin starea de jertfa în care ni se dăruiește. Aceasta-i tăria celui cu adevărat tare: tăria smerenici.

⁸³¹ E propriu spiritului să fie treaz, să nu fie adormit, cu conștiința aproape pierdută, asemănîndu-se animalului.

⁸³² Așa cum împăratul pămîntesc încununează pe ostașul viteaz care rabdă și luptă pentru el, așa încununează și Împăratul ceresc pe cel ce face aceasta pentru El. Căci în această răbdare se arată credințioșia lui, iubirea lui față de Împăratul ceresc.

nici prigoana, nici lipsa de îmbrăcăminte, nici primejdia, nici sabia" (Rom, 8, 35). Iar o mică boală să ne clatine mintea de la Dumnezeu ? Să nu fie ! Ci întărește-te, fiule, și gîndește-te la ajutorul ce vine de la Dumnezeu. Căci aceasta este înția ispită. De o biruiește pe aceasta cu Dumnezeu, ea nu te mai stăpînește. Dar dacă te biruiești acum, te va duce la robie. Stai deci tare și rabdă. Căci de vei sta tare, vei vedea care va fi mila Domnului. Și să fie încredințată iubirea ta că nu încetez noaptea și ziua să mă rog lui Dumnezeu, ca să te mîntuiască pe tine și să ne păzească pe noi toți de cel viclean. Și străduința mea este ca să moșteniți împreună cu sfinții, ca niște copii ai lor, „cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe care Dumnezeu le-a gătit celor ce-L iubesc pe El" (I. Cor. 2. 9). Primește-le acestea și vei fi fericit în Hristos.

614. *Un frate a greșit și auzind de la Ava de multe ori: „Zi numai Iartă-mă” învîrtoșîndu-se n-a zis. Și numai după ce Ava i s-a rugat, făcîndu-i trei îngenunchieri, l-a convins cu greu să zică „Iartă-mă”. Și plecînd fratele spre chilia lui, Ava i-a spus „Frate, cercetează-ți inima de umul singur în chilia ta și vei afla de unde ți-a venit învîrtoșarea inimii”. Făcînd aceasta, fratele, s-a întors și căzînd la pămînt s-a mărturisit Avei și l-a rugat să spună acest lucru Marelui Bătrîn Varsamufie și să-i ceară să se roage pentru el. Iar Sfîntul i-a răspuns acestea*⁸³³:

R ă s p u n s u l l u i V a r s a m u f i e: Frate, ia aminte la tine. Tu ai cerut să sameni ogorul tău. Nimenea nu te-a silit. Vezi să nu-l lași să se samene în grîul tău neghina diavolului, adică mîncarea focului, îți spun: Tu m-ai întreat despre gîndurile tale. Părinții zic: De întrebă

⁸³³ Ava e aci Părintele slujit de frate. Dar fiecare își avea chilia sa.

Sfinții Varsanufie și Ioan

cineva, trebuie să păzească pînă la moarte (ceea ce i s-a spus). Și dacă nu păzește, aceasta îi va fi spre pieire. Ai lăsat să se cuibărească în inima ta gînduri rele și cumplite. De ce socotești drept gînduri aducătoare de moarte pe cele ce nu sînt, cînd cel ce îți face ție lumina întunec și întunerecul luminează și-ți arată cele amare ca dulci și cele dulci ca amare; în cel ce te face să vezi viața ca moarte și moartea ca viața e diavolul ^{833b}? Căci vrăjmașul se învîrte răcnind în jurul tău, căutînd să te înghită de viu (I Petru, 5, 8) ⁸³⁴ și nu înțelege că dacă nu te-ar fi acoperit mîna lui Dumnezeu și rugăciunea sfinților ⁸³⁵, ai fi căzut în pierirea și rătăcirea lui. Tu respingi cuvintele dumnezeiești, grăite ție de Ava tău, spre folosul și mîntuirea sufletului tău, ca să nu vii niciodată la cunoștința vieții. Cîte osteneți nu depune el pentru tine ca pentru sufletul său propriu, cerînd sfinților să se roage la fel pentru tine ca să scapi din cursele diavolului și ale morții și să te mîntuiești în cuibul Domnului. Așa se ostenește el pentru tine. Iar tu nu te simți dator să păzești cuvintele lui ca lumina ochilor și să-l socotești pe el mai presus de sufletul tău? Te-ai făcut

^{833b} Răul constă într-o răsturnare de valori, acoperită de minciună. Binele e prezentat ca rău, răul e îmbrăcat în mantaua strălucitoare a binelui, patimile care descompun viața, ca pricinuitoare de viață, virtuțile care îmbogățesc pe om ca sărăcindu-l, tăria stăpînirii de sine ca slăbiciune, lăsarea în seama mîniei, ca tărie. Răul nu poate cîștiga pe om decît mascîndu-se în bine. El trăiește din minciună. De aceea viața ce o dă e mincinoasă, e un șir de spasme ale plăcerii continuitatea unui chin.

⁸³⁴ Deși mort, sau într-un mare gol, te lasă viu în veci, ca să te chinuiești. Aceasta e plăcerea satanei. Dealtfel el nu poate nimici total viața, pe care a dat-o Dumnezeu. De aceea se folosește de aparența ei, ca ultimul rest de bine, pentru a te amăgi.

⁸³⁵ În rugăciunea sfinților iradiază puterea iubirii lor, întărită de puterea iubirii lui Dumnezeu. Adevărata putere e iubirea. Dumnezeu nu poate fi decît iubire.

obraznic săturându-te de împreună viețuire cu el, de care n-ar trebui să te sature niciodată și ar trebui să te rogi ca să fii vrednic de ea și ca să nu-ți fie spre judecată viețuirea neîncetată cu el și să împlinești ceea ce-ți poruncește cu sîrguință și cu mare frică și cutremur, ca să vie asupra ta binecuvîntarea lui Dumnezeu și sa te izbăvești de înșelăciunea vrăjmașului. Ca să nu se împlinească și cu tine cuvîntul: „A mâncat Iacob și s-a săturat și s-a săturat cel iubit" (a doua lege 32, 14); nici cuvîntul: „Vai ție Horazim, vai ție Betsaida, că dacă s-ar fi făcut în Tir și Sidon puterile ce s-au făcut în tine, de mult timp s-ar fi pocăit în sac și cenușă" (Mt. 11, 31). Și să nu auzi și tu: „Ai urît certarea și ai pus la spate cuvintele Mele" (Ps. 49, 17). Pentru ce te ispitești de multe ori pe tine însuși, îndreptînd cuvinte rele către alții și tu nu suporti ceea ce zic ei? Inima ta se orbește de pizmă și bîrfire și-ți pricinuiesti ție tulburare⁸³⁶. Adeseori ți-ai tăiat și ți-ai frînt vederea și mintea ta de aramă nu se rușinează și grumazul tău de fier nu se încovoiaie, precum ți s-a spus și de fratele Ioan^{836b}. Dar cine le-a primit acestea și s-a mîntuit? Cain le-a primit de la început și a primit blestemul din mîna Domnului (Fac. 4). Și după el uriașii, și au fost înecați în apa potopului (Fac. 6-7); Ham și Esau, și au fost lipsiți de sfintele binecuvîntări (Fac. 9 și 27). Faraon s-a învîrtoșat și l-a acoperit apa Mării Roșii împreună cu ai lui (Ieș. 14, 16-28). Cei din jurul lui Datan s-au răscolat împotriva lui Moise și i-a înghițit pămîntul pe ei și casele lor (Num. 16). Și dacă pe preotul ce s-a împotrivit îl înghite pămîntul, după Scriptură, cum ai îndrăznit să te împotrivești celui ce ți-a spus să zici: „Iartă-ma" și n-ai zis? Prin aceasta te-ai înstrăinat de

⁸³⁶ Pisma te face orb la părțile și faptele bune ale altora ba chiar le urăști. Ea produce întunec și tulburare în tine.

^{836b} Bătrînul Ioan Proorocul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

smerenia cea de la Dumnezeu și de „Cuvintele Părinților”, care spun că „în tot lucrul avem nevoie de smerenie, ca să zicem în tot lucrul cuvîntul: Iartă-mă” (Abbe Isaie, Recueil 3,1; p. 49). Și ai auzit de atîtea ori și n-ai zis. Ba și cînd ai zis la sfîrșit, n-ai zis cu adevărat. Căci a spus silit și nu cu pocăință și cu străpungerea inimii. Pînă cînd rămîi cu grumazul învîrtoșat și netăiat împrejur la inimă ? Privește, că nimenea nu e învîrtoșat. De ce-i dai diavolului mîna și puterea spre pieirea sufletului tău ?

Fii treaz, fratele meu, veghează, deșteaptă-te din somnul adînc și din beția fără vin ce te stăpînește ⁸³⁷. Unde e smerenia ? Unde ascultarea ? Unde tăierea vocii în toate? Căci dacă îți tai voia în una și în alta nu ți-o tai, e vădit că și în ceea ce ai taiat-o, ai arătat o altă voie ⁸³⁸. Cel ce se supune, se supune în toate. Și unul ca acesta nu mai are grijă de mîntuirea lui, pentru că altul va răspunde pentru el: cel căruia s-a supus și s-a încredințat pe sine ⁸³⁹. De voiești deci să te mîntuiești și să viețuiești în cer și

⁸³⁷ Beția inconștienței. Credința accentuează tot mai mult conștiința, însușirea care distinge pe om de animale și-l umple de tot mai multă lumină, făcîndu-l să se gîndească la sine însuși și la relația lui cu Dumnezeu și cu semenii. Deabia conștiința acestei relații este adevărată conștiință, sau conștiința creată.

⁸³⁸ Cînd odată îți tai voia, iar altă dată nu, arăți că tu însuți hotărăști cînd să ți-o tai, cînd să nu ți-o tai. Nu te lași condus cu adevărat de hotărîrea părintelui duhovnicesc sau de voia lui. Arăți și cînd îți tai voia, că o faci pentru că tu vrei, pentru că îți afirmi astfel voia ta. Iar dacă nu tai voia ta, nu realizezi comuniunea deplină cu altul, ci ții voia ta ca pe un zid între tine și aceia. Și obișnuit să te ții închis prin acest zid față de cel ce cere ascultarea în numele lui Dumnezeu, te ții închis și față de Dumnezeu.

⁸³⁹ Te deslegi de răspunderea pentru tine și pentru alții în toată viața ta pămîntească, ceea ce înseamnă că te deslegi și de actul supremului răspuns dela ultima judecată, pentru care te pregătești răspunzînd pe pămînt pentru tine și pentru alții. Dar eroismul acestei renunțări la

pe pământ, păzește acestea. Și voi răspunde, frate, pentru tine. Iar de le vei nesocoti, tu vei vedea⁸⁴⁰. Dar nu-ți tăia nădejdea. Căci aceasta e bucuria diavolului.^{840b} L-am făcut pe Ava să te primească la sînul lui așa cum ești. Căci s-a depărtat de tine din pricina neascultării și nesupunerii tale. L-am convins să te primească în frica lui Dumnezeu, ca pe un fiu adevărat și nu nelegitim. Dar încrede-te și tu în el, cu frica lui Dumnezeu, în toate. Și martor îmi este Tatăl și Fiul și Sfîntul Duh că port toată grija de tine înaintea lui Dumnezeu. Și El îmi va cere sîngele tău, de nu vei nesocoti cuvintele mele⁸⁴¹. Pune deci deci de azi început, ajutat de mîna lui Dumnezeu^{841b}. Iată te-ai înnoit, păzește-te și nu mai rămînea alipit

răspunderea de tine e compesat de eroismul predării sorții tale nu numai celui pe care-l consideri ca mai capabil să răspundă pentru tine decît tu însuși. Ți-ai ales și în această încredere totală a ta în atul tu însuși calea ta, printr-un act de o totală răspundere. Ai legat răspunderea pentru tine de răspunderea altuia pentru tine. Pui continuu răspunderea pentru tine în răspunderea lui.

⁸⁴⁰ A lăsa mîntuirea ta în grija altuia prin tăerea voii tale, nu înseamnă a te odihni în nepăsare. Ci a face totdeauna cu răspundere cele ce ți se spun de părintele duhovnicesc, care nu sînt ușoare. A purta grija acestora. Nu ești mîntuit ea un buștean, ci ți se cere pentru aceasta și ție cea mai mare silință. Ți se cere: răspunderea împlinirii celor poruncite, ca și cînd tu ți le-ai ales.

^{840b} Desnădejdea ta e bucuria diavolului, care te oprește dela orice silință de a mai face ceva pentru a te mîntui. Te paralizează. În această stare a fost Iuda. Nu mai crezi nici în tine, nici în ajutorul lui Dumnezeu.

⁸⁴¹ Pentru cel ce se dezlipește de părintele duhovnicesc, neîmplinind poruncile lui, acesta nu va mai răspunde nici acesta pentru el. Căci nu se va înfățișa unit cu el la poarta vieții veșnice. Acela și-a luat asupra sa răspunderea pentru sine. Sîngele aceluia de care nu va mai răspunde părintele duhovnicesc e viața lui. Căci în acel sînge întipărite și prin el au luat putere de împlinire toate gîndurile și simțite bune sau rele ale omului.

^{841b} Adevărata viață a omului începe din momentul pornirii lui ia viața îndreptată, pornire în care e prezent Dumnezeu Însuși.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de flecăreli nefolositoare. Domnul să-ți dea înțelegere și putere să ascuți și să împlinești. Și orice voiești să întrebi din vreme în vreme, nu mă voi îngreuna în a-ți răspunde ceea ce va da Dumnezeu gurii mele, înștiințînd inima ta ce ai de grăit spre mîntuirea sufletului tău, în Hristos Iisus. Amin.

615. Același frate, neascultînd pe Ava, l-a întrebat pe Marele Bătrîn dacă e de folos să păzească unele lucruri spuse cu jurămînt într-o clipă de minie a lui; sau dacă trebuie să se pocăiască și să nu împlinească cele spuse cu jurămînt.

Bătrînul i-a răspuns aeeastea:

Răspuns : Zis-a Domnul lui Moise: „Coboară repede. Căci a săvîrșit fărădelege poporul pe care l-ai scos din pămîntul Egiptului. S-au abătut de la calea ce le-am poruncit-o lor. Și iată și-au făurit un vițel și se închină idolului" (Ieș. 32, 7-8).

Cum te-ai rătăcit, nenorocitul, atît de repede de la ascultare? Diavolul care vrea să te înstrăineze a pornit cu furie asupra ta ? Nu e aceasta ceea ce ți-am spus, că ești fără de minte și netăiat împrejur la inimă ? Unde ai aruncat cuvintele mele ? De ce te grăbești să cazi în groapa diavolului? Pentru ce te orbește vrăjmașul, de care ai auzit ? Nu ți s-a poruncit să te predai în mîinile lui Dumnezeu și în mîinile lui Ava al tău ? N-ai auzit că el voiește mîntuire a sufletului tău, întocmai ca mîntuirea sufletului său? Nu trebuia să calci ascultarea față de el orice ți-ar fi cerut pentru folosul fraților, pe care Satana te face să-l pierzi prin îndreptățirea de sine, ca să nu te folosești nici tu, nici altul prin tine. Căci făcînd așa, arăți că vrei să te ajungă „Vai" al Fariseilor și sabia vestită de

Iezechil (Iez. 33, 1-6). Bine ! Tu nu poți folosi pe cineva. De ce spui celui celui ce poate ? De ce te-ai făcut „ca un câine care se întoarce la vărsătura sa" (Ps. 26, 11; II Petr. 2, 22) și „ca un porc care se tăvăleşte în mocirlă, rămânând neînduplecat în învîrtoșarea inimii lui"? (II Petr. 2, 22) Ți-a poruncit să spui toate cele ce ți se întîmplă, chiar dacă ar fi din greșeala lui, și-l mîinii ca poporul pe Moise. Rușinează-te de acum, leapădă obișnuința ta de pînă acum și te întoarce. Și Domnul te va primi. Căci e milostiv. Nu căuta cele ce plac oamenilor. Căci altfel te vei pierde și nu vei fi robul lui Dumnezeu. Ia seama la tine, nenorocitul, și teme-te de Dumnezeu.

Iar cele spuse cu jurămînt în iuțimea mîniei tale nu ți-este de folos să le păzești și să calci porunca lui Dumnezeu care zice: „Să nu ucizi !" (Ieș. 20, 13). Căci mai bun lucru este să te pocăiești înaintea lui Dumnezeu pentru ceea ce ai spus cu jurămînt să faci, și să nu faci, decît ca sa nu cazi în osînda lui Irod, care pentru a-și ține jurămîntul lui necredincios a tăiat capul lui Ioan Înainte-Mergătorul (Mt. 14, 7-10) și a căzut dela viața veșnică și a fost predat chinurilor amarnice și fără sfîrșit. Mai de folos îți este să te pocăiești și să ceri iertare de la Dumnezeu care poate să o dea. Căci fericit ar fi fost și Irod, dacă ar fi făcut aceasta. Dar nefăcînd-o, s-a făcut de trei ori nenorocit și blestemat în veac. Iar Petru, corifeul Apostolilor, dimpotrivă, după ce s-a jurat de trei ori și s-a dat anatemei că nu cunoaște pe Mîntuitorul, căindu-se cu plînsul amar și cu pocăință adevărată, și-a șters păcatul și a fost primit de iubitorul de oameni și Stăpînul și Mîntuitorul Hristos. Și nu numai că s-a învrednicit de bucuria de a auzi de cuvîntul spus de îngerii femeilor: „Spuneți ucenicilor Lui și lui Petru" (Mc. 16, 7), ci și însuși Domnul în schimbul celor trei lepădări, l-a întrebat de trei ori, zicînd: „Mă iubești, Petre" (Io. 21, 15 - 17),

Sfinții Varsanufie și Ioan

arătându-i că prin buna pocăința s-a vindecat de păcatul întreitiei tăgăduiri. Deci să nu te mai juri și să calci porunca lui Dumnezeu. Iar de faci păcatul acesta, nu-ți fie greu să te pocăiești. Căci și Petru de și-ar fi ținut jurământul că nu cunoaște pe Stăpînul, ar fi rămas străin de El și de slava Lui.

616. Î n t r e b a r e : Un frate, înștiințat despre acestea, a întrebat pe același Mare Bătrîn: Iubirea ta a spus că păcătoasa poate să se elibereze de păcatele sale prin pocăință. Dar nu are oare păcatul trebuință și de rugăciunea sfinților, ci îi este destul ce face el ? Mai ales dacă nu arată o pocăință adevărată, iar sfinții se roagă pentru el, nu i se șterg pentru ei păcatele lui ?

R ă s p u n s : Dacă nu face omul tot ce poate și nu unește aceasta cu rugăciune sfinților, nu are nici un folos de rugăciunile sfinților pentru el. Căci dacă ei se înfrînează și se roagă pentru el, iar el se dedă plăcerilor și leneviei, ce-i folosește rugăciunea lor pentru el ? Atunci se împlinește ceea ce s-a spus: „Unul zidește și altul strică. Ce au mai mult decît ostenelele?” (Sir. 34,28) Căci dacă s-ar putea ca cel pentru care se roagă sfinții, să se mîntuiască fără să dea și ea puțină luare aminte, n-ar fi nici o piedică pentru Dumnezeu ca ei să facă aceasta și pentru toți păcătoșii lumii. Dar chiar dacă se ostenește puțin și păcătosul, el are nevoie și de rugăciunea dreptului. Căci spune Apostolul: „Mult poate face rugăciunea lucrătoare a dreptului” (Iac. 5, 16). Așadar cînd se roagă sfinții și dreptul, trebuie să conlucreze și păcătosul, după puterea lui, prin pocăința lui, cu rugăciunea sfinților, nefiind în stare să-și plătească singur datoriile. El aduce din partea sa puțin, iar rugăciunea sfinților mult. Căci precum avînd cineva de cărat zece

măsuri de grâu, nu poate căra nici două, dar află pe un om temător de Dumnezeu care poate căra nouă, lăsându-i lui una și astfel se mîntuiește și nu e jefuit pe drum de tâlhari, la fel e și aici ⁸⁴². Se mai aseamănă păcătosul cu omul ce datorează o sută de monezi (de aur), care, înștiințată de creditori că trebuie să-și plătească datoria, a plecat la alt om credincios și bogat și l-a rugat sa-i dea din iubire cât poate, iar acela avînd iubire de oameni și văzînd necazul acestuia, milostivindu-se de el, îi spune: „Frate, tot ce am în mîinile mele dau pentru tine. Elibereaza-te de contract". Datornicul trebuie deci să se silească și să dea puținul ce-l poate da, ca să se elibereze de multe. Căci dacă acel om milostiv nu vede pe datornic că a adus cele zece monezi ce le are, va vedea că e zadarnic să dea și el cele nouăzeci de monezi ale lui, știind că astfel nu se vor completa cele o sută datorate.

617. Î n t r e b a r e : Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe celălalt Bătrîn Ioan: Te rog, Părinte, să mă lămurești în lucrul acesta, ca să plec plin de bucurie. Fiindcă îmi stăruie gîndul să fac bine din avuția mea, cum e mai de folos: Să dau cîte puțin, sau dintr-odată mult?

R ă s p u n s : Frate, măcar că nu sînt în stare să-ți răspund cum trebuie, dar ai îndemnul Scripturii care zice: „Nu zice: Du-te și să te-ntorci și mîine îți voi da, putînd face bine, căci nu știm ce va aduce ziua de mîine" (Prov, 3, 28). Din altă parte, sînt măsuri și fiecare face după mă-

⁸⁴² Rugăciunea celui ce se clatină din pricina păcatelor sale nu străbate cu putere la Dumnezeu, ci rămîne în șovăieli, contrar rugăciunii celui întărit întru curăție și iubire de Dumnezeu și de oameni. Acela se gîndește încă și mai mult la plăcerile păcatelor sale, la egoismul său. Nu comunică în întregime lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

sura sa. Este unul care poate da puțin din veniturile lui. Și este altul ce dă a zecea parte din produsele lui, altul a patra parte și altul jumătate. Fiecare după măsura lui. Iar cel ce voiește să ajungă la măsura desăvârșită, să nu măntrube pe mine, cel de pe urmă dintre oameni, ci pe Învățătorul și Doctorul sufletelor, pe Iisus Domnul, care a spus acelui bogat „De voiești să fii desăvârșit, vinde-ți averile și le dă săracilor și vei avea comoară în ceruri, și venind, urmează-Mi Mie” (Mt. 19, 21). Prezența morții lângă noi să sprijinească gândul tău. Căci e ascunsă de tot omul. Să ne sîrguim deci să facem bine înainte de a fi luați de aici. Căci nu știm în ce zi ni se va face chemarea. Să nu cumva să ne aflăm nepregătiți și să ne găsim împreună cu cele cinci fecioare nebune, care nu și-au luat ulei în candelile lor (Mt. 25, 1- 12). Să facem tot ce putem după slăbiciunea noastră și bun este Stăpînul tuturor să ne ia cu cele cinci fecioare înțelepte în cămara Lui de nuntă la Bucuria cea negrăită împreună cu Hristos. Amin.

618. Î n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe același Bătrîn de trebuie să primească de la unii și să dea săracilor, căci sînt unii care-l roagă.

R ă s p u n s : Pentru că e vorba de milostenie, nu toți pot purta cele spuse, ci cei ce au ajuns la liniștire și-și pot plînge păcatele. Căci sînt unii care s-au predat pe ei acestei slujiri și Dumnezeu știe ce să facă cu ei în privința aceasta. Iar cei ce plîng nu se opresc din aceasta. Căci cum vor căuta să chivernisească cele străine, odată ce s-au lepădat de ale lor? Aceasta a făcut-o și cuviosul întru sfinți Ilarion. Căci rugat de unul să primească nu puțini bani, a spus celui ce l-a rugat: „Ție ți se cuvine să dai ale tale, pentru că străbați cetățile și cunoști satele. Iar eu

care am lăsat ale mele, cum voi lua să dau cele străine"? (Fer. Ieronim, Viața sf. Ilarie, 18; P.L. 21,36).

619. *Î n t r e b a r e* : *Dar dacă unul stăruie, zicînd: „Dacă nu primești ca să împărți, nu dau nimic” oare trebuie să las pe sărac chinuit de foame?*

R ă s p u n s : Cum ți-am spus iubirii tale, sunt unii care s-au predat pe ei acestei slujiri. Dar dacă voiești să plîngi păcatele tale, nu lua aminte la lucrul acesta, chiar dacă ai vedea pe cineva murind în fața chiliei tale. Nu te apuca de împărțirea bunurilor străine și să te oprești din plînsul tău. Iar stăpînul bunurilor dacă nu află pe cineva care să-i facă slujba aceasta, o va face el însuși, pentru a nu zădărnici voia lui.

620. *Î n t r e b a r e* : *Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe același Bătrîn: Dacă cineva cere cuiva să-i dăruiască ceva și acela nu are, oare trebuie să se împrumute ca să-i poată da ?*

R ă s p u n s : Dacă se cere cuiva să dea ceea ce nu are, osîndă nu are. Căci Apostolul Petru, rugat de unul să-i dea ceva de pomană, a zis: „Argint și aur nu am” (Fapte. 3, 6). Și nu s-a împrumutat ca să-i dea. Iar dacă cineva nu are decît ceea ce-i este de trebuință, nici atunci nu trebuie să cheltuiască ceea ce are, la împlinire, ca să nu-i lipsească lui și să se necăjească nesuportînd lipsa aceluia lucru. Iar dacă cel căruia i se cere, îi spune celui ce-i cere: „Iartă-mă, nu am ce să-ți dau”, aceasta nu e o minciună, căci cel ce nu are decît ceea ce-i este de trebuință, nu are ce să dea altuia. Dar să spună celui ce cere: „Iartă-mă, că nu am decît ceea ce îmi este de trebuință”. Gîndește-te la cele cinci fecioare, care rugate

Sfinții Varsanufie și Ioan

de celelalte sa le dea untdelemn pentru candelile lor, le-au spus: „Nu cumva sa nu ne ajungă nouă și vouă" (Mt. 25, 9). Din partea sa, Apostolul Pavel spune Corintenilor: „Să fie prisosul vostru spre împlinirea lipsei altora" (II, Cor. 8, 14), dar și: „Nu însă ca să fie altora ușurare, iar vouă necaz" (Ibid. 13).

621. *Î n t r e b a r e* : Lămurește-mi, Părinte, ceea ce ai spus: „Dacă are cineva numai ceea ce-i este de trebuință, nu trebuie să le dea la nimereală, ca să nu ajungă la necaz". Cum poate ajunge să se necăjească pentru ceea ce a făcut el însuși de bunăvoie ?

R ă s p u n s : Toate trebuie făcute cu dreapta socoteală. Iar dreapta socoteală sta în a lucra cineva după măsura sa. Aceasta dă și asigurarea din partea gândului că nu-l va tulbura după aceea. Dar a lucra peste puterea proprie înseamnă lipsă de dreapta socoteala, fie în facerea de bine, fie în altceva. Iar aceasta aduce după aceea pe cel ce a lucrat astfel, la tulburare și la supărare. E bine și foarte bine a da ca văduva aceea celui ce are nevoie (III, Împ. 17, 10-12). Acest lucru nu e rău. Dar când omul face ceva peste puterea lui, nu poate suporta. Iar Dumnezeu nu cere cele ce sînt peste putere.

622. *Î n t r e b a r e* : Deci de e cineva bogat și are peste ceea ce-i trebuie, nu are nevoie de dreaptă socoteală ? Căci și el lucrează după puterea lui.

R ă s p u n s : Are și el nevoie de dreapta socoteală, ca să nu se afle făcînd ceva peste puterea gândului și să-i pară rău pentru ceea ce a făcut. De aceea și Pavel a zis: „Nu cu întristare sau din silă, căci Dumnezeu îl iubește pe cel ce dăruiește cu bucurie" (II Cor. 9,7). Cele

desăvârșite sînt ale celor desăvârșiți, iar cele mici ale celor mici. Cel desăvârșit suportă și sărăcia cu bărbăție și disprețuiește bogăția și toate le suportă fără tulburare, după Apostolul care zice: „Toate le pot în Cel ce mă întărește, Hristos" (Filip. 4, 13); și: „Lumea s-a răstignit mie" (Gal. 6, 14).

623. Î n t r e b a r e : Cel ce la început mi dă cu plăcere, ce trebuie să facă, pentru a se obișnui să dea ?

R ă s p u n s : Trebuie să-și aducă aminte de răsplata de la Dumnezeu a celor ce dau și să înceapă de la lucrurile cele mai mici și să se gîndească mereu că cel ce dă puține, puține va lua, iar cel ce dă multe și el va lua multe, după scrisă: „Cel ce samănă cu zgîreenie, cu zgîrcenie va secera și cel ce samănă cu îmbelșugare, cu îmbelșugare va secera" (II Cor. 9, 6). Și încetul cu încetul gîndul va dori răsplătirea multora și va înainta mereu spre desăvârșire. Și așa poate ajunge la măsuri desăvârșite și se poate lipsi de lucrurile pămîntești și poate trăi în duh, cu cele cerești.

624. Î n t r e b a r e : Dacă cineva răpit de pornirea facerii de bine cheltuiește fără judecată cele de trebuință ale lui și pe urmă îi pare rău, cum trebuie să se mîngîie, ca să nu fie copleșit de întristarea diavolească ?

R ă s p u n s : Se va dispretui pe sine mai întîi pentru lipsă de dreapta socoteală și apoi își va ridica gîndul din întristare zîcînd: „Acum după ce le-am cheltuit pentru o faptă, puternic este Dumnezeu cel de oameni iubitor ca să aibă milă și grijă de mine".

Sfinții Varsanufie și Ioan

625. *Întrebare* : De sînt doi săraci și nu am ce să le dau la amîndoi, pe care dintre doi îl voi alege ?

Răspuns : Trebuie ales cel mai neputincios.

626. *Întrebare* : De voiesc să dau, dar gîndul mă face să șovăi, ce să fac ?

Răspuns : Cercetează și dacă afli că o face aceasta din zgîrcenie, mai dă și ceva peste ceea ce ești dator să-i dai. De pildă, o mică sumă în plus, și vei avea milă ⁸⁴³.

627. *Întrebare* : Mai lămurește-mi și aceasta, Stăpîne Avă. Cel ce nu are de unde să dea, cum se va face părtaș de binecuvîntarea vestită de Mîntuitorul celor de-a dreapta: „Veniți, binecuvîntații Părintelui meu, de moșteniți Împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămînzit și Mi-ați dat să mănînc” s.a.m.d. (Mt. 25.34).

Răspuns : Frate, oare Apostolii, fiindcă n-au avut bani nu sînt părtașii acestei binecuvîntări? Sînt cete (trepte) și cete. Și Dumnezeu a grăit către fiecare potrivit cetei lui. Căci a arătat prin „Fericiri” deosebirea celor ce se mîntuiesc. De la cele spuse simțurilor se pot înțelege și cele duhovnicești. Presupune că este un om care avînd legume proaspete le vinde pentru un dinar și un alt om care are alte lucruri și le vinde tot pentru un dinar. Iar între meșteșuguri la fel. Unul e lemnar și ia cinci dinari pe zi. Altul zidar și ia aceeași plată. Altul avînd alt meșteșug, ia aceeași plată. Meșteșugurile sînt diferite și

⁸⁴³ În toate aceste răspunsuri se descriu modurile în care omul se poate elibera de lanțurile egoismului și în care poate intra în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii.

produsele la fel. Dar cinstea și piața e aceeași. Aplică-le acestea la mîntuirea sufletului celor ce au bani și împart săracilor fără a cauta slava deșartă. Tuturor li se va spune: „Veniți, binecuvîntații Părintelui meu, de moșteniți Împărăția cerurilor cea gătită vouă de la întemeierea lumii” ș.a.m.d. Ia aminte însă și la celelalte „Fericiri” și vei afla în ele multa deosebire. Dar mîntuirea sufletului și Împărăția este una. Căci a zis: „Fericiti cei săraci cu duhul, că acelora este Împărăția cerurilor” (Mt. 5, 3). Și iarăși: „Fericiti cei prizoniți pentru dreptate, că a acelora este Împărăția cerurilor” (Mt. 5, 10). Și ceilalți fericiti, măcar că sînt deosebiți în fericire, nu sînt străini de Împărăția cerurilor. Dacă deci nu ai din ce să faci milostenie, fă-te sărac cu duhul, ca să moștenești împreună cu sfinții Împărăția cerurilor⁸⁴⁴; plînge păcatele tale din această lume ca să fii mîngîiat de cele spuse în Evanghelie; flămînzește și însetează după dreptate, ca să te sature de ea; fii curat cu inima, ca să vezi pe Dumnezeu întru slava Lui; fă-te făcător de pace în inima ta, ca să te numești fiu al lui Dumnezeu; pregătește-te prin fapte bune să fii alungat pentru dreptate din cetate în cetate, adică, din gîndul rău al diavolului în gîndul bun al lui Dumnezeu, ca să te veselești de moștenirea Împărăției cerurilor. Rabdă osînda prigonitorilor și defăimarea mincinoasă pentru Domnul, ca să te bucuri întru veselie, descoperind înaintea ta multa răsplată în ceruri.

628. Î n t r e b a r e a aceluiași către același : Fiindcă fiecare „Fericire” cere o virtute, ajunge? Părinte, o singură virtute celui ce o are, pentru mîntuire ?

R ă s p u n s : Așa cum trupul este unul, dar are multe mădulare, și de-i lipsește unul din mădulare nu este cu

⁸⁴⁴ Ca să intri în Împărăția comuniunii desăvîrșite.

Sfinții Varsanufie și Ioan

trup deplin, așa înțelege că este și cu omul dinăuntru. El are virtuțile ca multe mădulare și dacă una-i lipsește, nu e un ajuns la desăvârșire. Și precum meșteșugarul cunoscându-și bine meșteșugul lui, e deprins și în alte meșteșuguri prin talentul lui, dar nu se numește decît după meșteșugul lui, la fel și aci omul avînd toate virtuțile nu se cunoaște și nu se numește decît după acela în care strălucește mai mult harul Duhului în el ^{844b}.

629. Î n t r e b a r e : Un alt mirean iubitor de Hristos a dat cuiva niște bumuri să le împartă săracilor, avînd încredere în el. Și i-a spus: „Ia și vei da socoteală lui Dumnezeu”. Dar acela n-a înțeles că a pus asupra lui o mare povară. Și a socotit că chiar dacă nu i-ar fi spus aceasta, odată ce a primit, va avea să dea socoteală lui Dumnezeu, întrebare fiind același Bătrîn despre aceasta, a răspuns:

R ă s p u n s : Cel ce a primit s-a înșelat, pentru că a îndrăznit să creadă că poate să dea socoteală lui Dumnezeu despre orice lucru. Dar cine va îndrăzni să spună că are inima curată ? Aceasta e proprie Părinților desăvârșiți. El trebuia să spună celui ce i-a dat: „Nu sînt vrednic să primesc aceasta pentru a da socoteală lui Dumnezeu. Căci sînt om păcătos. Mă voi sîrgui să conlucru cu toată puterea mea la această faptă, dar e propriu lui Dumnezeu să mă ajute să conlucrez după voia Lui”. Și dacă ar fi spus așa, i s-ar fi socotit ca smerenie și nu l-ar fi osîndit Dumnezeu pentru că s-a încrezut în puterea lui. Dar fiindcă a primit cu încredere în sine acest cuvînt, i se va cere de la Dumnezeu să dea socoteală

^{844b} Din fiecare strălucește cu deosebire o anumită virtute. Dar, legată de ea sînt și toate celelalte. Un om blînd nu poate fi zgîrcit, deși el se caracterizează în mod doșebit prin blîndețe.

întocmai ^{844c}. Dar nu trebuia nici cel ce a dat, să ceară fratelui o astfel de socoteală. Căci prin aceasta, măcar că părea că are încredere în el, îl socotea, fără să-și dea seama, nevrednic de încredere. El trebuia ca odată ce se încredea în el, să lase lucrul în seama lui Dumnezeu și să nu se îndoiască în om. Căci cel ce se îndoiește de cineva nu trebuie nici să se încreadă în el.

630. *Î n t r e b a r e : Sînt unii care primesc sa se împărtășească în public de cele ce se împart. Dar alții se rușinează să primească în public pentru rangul lor. Apoi alții fiind bolnavi zac în casele lor. Oare trebuie să li se dea unora mila în chip deosebit, sau tuturor la fel ?*

R ă s p u n s : Pune-i pe toți cei ce primesc în chip deschis în aceeași ceată, afară de cel ce are vreo slăbiciune sau boală. Acestuia trebuie să-i dai un mic adaos. Iar pe cel ce se rușinează să primească pe față și în public și pe cei ce zac de boală, pune-i în altă ceată, dîndu-le un prisos după trebuințele lor și după cum ai și-ți place.

631. *Î n t r e b a r e : Dacă cel ce dînd cuiva bani să-i împartă fie Părinților, fie săracilor, îi spune aceuia să-i împartă în loc deschis, iar pe aproape se află și alții foarte lipsiți, nu e necuvenit a se da și lor ceva ?*

R ă s p u n s : Nu e necuvenit, dacă au mare nevoie să li se dea și lor ceva. Căci se întîmplă ca neștiind acela că și

^{844c} De nu s-ar fi încrezut în sine că va putea da el însuși socoteală lui Dumnezeu, n-ar fi socotit cu smerenie că numai Dumnezeu îl va putea ajuta să dea o astfel de socoteală, în acest caz Dumnezeu nu i-ar fi cerut să dea o socoteală exactă, ci ar fi pus în cumpăna favorabilă omului și smerenia lui.

Sfinții Varsanufie și Ioan

alții au nevoie, nu a spus să li se dea și aceluia. Dar dacă i-a poruncit anume să nu dea și în alt loc, decât în acela singur, să nu calce porunca lui. Deci trebuie să întrebe de mai înainte și să facă precum zice. Și se va afla fără grijă.

632. *Întrebare* : Dacă lucrul acesta are nevoie și de împreună lucrători, de iau pe unii pe care-i socotesc de încredere, le pot încredința lucrul acesta fără șovăire?

Răspuns : De ai ajuns să-i socotești de încredere, nu șovăi să le încredințezi un asemenea lucru. Căci lui Dumnezeu toate îi sunt descoperite. Și El cunoaște cele dinăuntru ale noastre, și dă fiecăruia după fapta lui (Ps. 16, 31). Iar de țin ceva pentru ei, ei vor vedea.

633. *Întrebare* : De află că vreunul dintre ei și-a ținut ceva pentru el, ce trebuie să fac ? Îl voi muștra și voi lua ceea ce de la el ?

Răspuns : De află sigur că s-a atins de ceva, cercetează de primește gândul lui să fie muștrat. Și dacă da, spune-i lui lucrul acesta cu blîndețe și cu sfătuire, după Dumnezeu. Și ia-le de la el. Iar de nu primește muștrarea, să nu-i vatemi conștiința, ca nu cumva din ruine să ajungă la o stare și mai rea. Și lasă-l să aibă ceea ce a luat. Căci a luat lucrurile lui Dumnezeu. Și Dumnezeu cunoaște mai bine dacă a luat din nevoie și știe cum să judece fapta lui.

634. *Întrebare* : Mai trebuie să încredințez în viitor unuia ca acesta ceva ?

Răspuns : Dacă afli ce a făcut aceasta și altă dată și că e un obicei al lui să se poarte așa, nu-i mai încredința. Dar dacă fiind totdeauna bun a fost răpit acum de diavolul, sau a luat ceva avînd nevoie, nu e necuvenit să-i arăți iarăși încredere. Căci el se va îndrepta în chip sigur. Numai să nu-l smintești.

635. *Întrebare* : *Ce trebuie să dau săracilor ce vin prin case ?*

Răspuns : Ceea ce ai la îndemîină, fie puțină mîncare sau băutură, fie doi bănuți, fie unul. Dar dă numai fără supărare, cu frica lui Dumnezeu, căci prin aceasta se slujește Dumnezeu⁸⁴⁵.

636. *Întrebare* : *Se întîmplă să am un lucru de care am numaidecît nevoie și altul de mai puțină nevoie și mai de jos, fie vin, fie pîine. Și-mi zice gîndul să dau săracilor din ceea ce am neapărată nevoie. Dar îmi e greu sa fac așa, ca să le dau lor din cele, mai bune și să țin pe cele de rîndul al doilea. Dar cînd vin la mine Părinți, socotesc să-i cinstesc pe ei mai mult ca pe săraci și să-i ospătez pe cît pot mai bine. Oare judec bine sau nu ?*

Răspuns : Cît privește pe săraci, întrucît n-am ajuns sa-i socotim deopotrivă, nici să iubim pe aproapele ca pe noi înșine, fã după puterea ta, cunoscîndu-ți slăbiciunea. Dă-le lor cele de al doilea rînd. Cît privește

⁸⁴⁵ Orice faptă de milostenie treime socotită îndreptîndu-se spre Dumnezeu. Prin aceasta se pune în evidență valoarea omului căruia îi faci milă, oricît de sărman ar fi el. Mila nu disprețuește, ci pune în valoare pe sărac, vazîndu-l legat de Dumnezeu ca un transparent al lui Dumnezeu, prin care Dumnezeu pune la probă pe om.

Sfinții Varsanufie și Ioan

pe Părinți, pe ei trebuie să-i cinstești mai mult, căci sînt slujitorii lui Dumnezeu. Căci s-a scris: „Celui cu cinstea, cinste” (Rom. 13, 7). Pentru că și Dumnezeu i-a cinstit mai mult.

637. *Î n t r e b a r e : Un alt mirean, iubitor de Hristos, a întreat pe același Bătrin Ioan dacă va mai trăi sau va muri? Și i-a răspuns așa:*

R ă s p u n s : Dacă-ți spun ca vei muri, îți vei lucra mîntuirea în chip silit. Căci văzîndu-te în gura morții, îți vei arunca lucrurile ca silit. Dar dacă aștepți să mai trăiești mult timp și-ți vine dorința să te mîntuiești, vei îndrepta gîndul tău spre bine nesilit. Și atunci, chiar de vei muri curînd, îți vei lucra mîntuirea în chip liber și nu silit.

638. *Î n t r e b a r e : Dar cum ? Dacă face cineva un bine de frica morții, aceasta nu se socotește spre mîntuire ?*

R ă s p u n s : Nu e la fel mîntuirea lucrată de silă și rea lucrată din libertate. Dar și aceea e mai bună decît a nu face nimic. Căci e spre pierzanie sufletului a nu face nimic, cît timp sîntem stăpîni pe noi înșine⁸⁴⁶. Cunoscînd

⁸⁴⁶ Chiar cînd lucrăm de frica morții apropiate, ne arătăm capabili să ne, eliberăm de stăpînirea patimilor din obișnuință.

În toate aceste întrebări și răspunsuri se arată cum dezlipirea egoista de sine înseamnă deslipirea de bunurile materiale, relativizarea lor, în comparație cu valoarea neasemănat mai înaltă ce se dă sufletului. Egoistul nu se desparte de bunuri, ci le acaparează. Dar prin aceasta uită de sine, deși pare că e interesat de sine. Dar nu e interesat de sinea sa adevărată, ci de cea legată de bunurile exterioare, trecătoare. Numai cel ce se desparte bucuros de aceste bunuri intră în

deci că sînt cu putință amîndouă, folosește-te de fapte ca un om cuminte și nu ca fecioarele nebune cărora li s-a închis cămara de nuntă, pentru ca n-au avut rodul milosteniei și al facerii de bine.

639. *Întrebare* : *Dacă cineva ține în sufletul său gîndul la moarte și din aceasta pricină face binele, nu-și pregătește o răsplata de bună voie ?*

Răspuns : A păstra amintirea morții e bine. Căci prin aceasta se gîndește că e muritor și cel muritor nu e veșnic. Iar cel ce știe că nu e veșnic, părăsește de bună voie cele ale veacului acesta. Din gîndirea neîncetată la moarte, învață deci să facă binele în chip liber. Dar cel ce vede moartea în fața ochilor și face binele din pricina aceasta, nu e la fel în fapta lui. Binele aceluia s-a făcut pentru frica morții și deci de sila.

640. *Întrebare* : *Spune-mi, Părinte, ce folos are sufletul din binele făcut de bună voie și ce folos din cel fără de voie ?*

Răspuns : Cel de bună voie izbăvește sufletul în chip desăvîrșit de moarte, iar cel fără de voie aduce o micșorare a acestui har și se află mai jos.

641. *Întrebare* : *Dacă cineva a trăit în nepăsare, dar văzîndu-se pe cale de a muri, făgăduiește lui Dumnezeu că de va mai trăi se va strădui să-I placă Lui, oare i se va dărui o prelungire a vieții ?*

comuniune cu Dumnezeu și cu semenii și prin aceasta își descoperă sinea sa adevărată.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Dumnezeu este Cel care cunoaște inima și privește la dreptatea inimii. De vede deci pe acela ca se va pocăi cu adevărat și din tot sufletul, îi dă un adaos de viață. Căci zice: „Să-ți dea ție Domnul după inima ta" (Ps. 19, 5) ⁸⁴⁷. Iar voia lui Dumnezeu este mîntuirea. Căci El însuși a zis: „Viu sînt eu și nu voesc moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă și să fie viu" (Iez. 18, 23). „Să ne îndreptăm deci inima spre El și să aruncăm toată grija noastră asupra Lui" (I Ptr. 5, 7). Și el va conduce viața noastră spre cele de folos mîntuirii noastre.

642. *Întrebare* : Spune-mi, Părinte, de s-a stabilit un termen pentru sfîrșitul lumii ?

Răspuns : Este fără îndoială un sfîrșit al lumii. Dar Dumnezeu văzîndu-ne pe noi făcînd cele plăcute Lui, prelungește timpul. Căci s-a zis: „Dreptatea adaugă zile, iar anii celor necredincioși se vor împușina" (Prov. 10, 27). Fiindcă porunca lui Dumnezeu e cea care stabilește hotarul vieții omenești. Căci și la întrebarea Apostolilor, Domnul a răspuns: „Nu este vouă să cunoașteți timpurile pe care le-a stabilit Dumnezeu cu puterea Sa" (Fapte 1, 7).

643. *Un alt mirean iubitor de Hristos, îmbolnăvindu-se și fiind prins de fierbințeală, ceru Marelui Bătrîn să se roage pentru el ca să i se ușureze durerea. Ba i-a trimis și apă ca să o binecuvînteze și apoi să bea din ea. Căci nu putea răbda fierbințeala. Și rugîndu-se Bătrînul, acela, a băut și îndată s-a potolit fierbințeala și a încetat*

⁸⁴⁷ Dumnezeu vede dincolo de ceea ce făgăduim la suprafață, dintr-un sentiment trecător de frică. Și pe baza a ceea ce vede, știe de vom împlini ceea ce făgăduim, sau nu. Pe această cunoaștere a sinei noastre adînci, se bazează preștiința Lui și hotărîrea de a împlini ceea ce Îi cerem sau nu.

durerea. Și minunându-se fratele și slăvind pe Dumnezeu pentru acest lucru, a istorisit unora lucrarea săvârșită prin Sfântul Bătrîn. Dar pe urmă i-a venit iarăși cu putere fierbințeala. Și a trimis la Bătrîn, rugînd să se miluiască iarăși de el. Și i-a răspuns Bătrînul:

Răspuns : Ai pățit aceasta, ca să nu mai flecarești. Și s-a ușurat deplin acela prin rugăciunea Bătrînului. Dar de atunci el se temea să mai vestească cuiva nu numai despre acest lucru, ci și despre alte binefaceri pe care le-a primit de la Sfîntul.

644. Întrebare : Același frate, văzînd pe Ava istorisind fraților ce veneau minunile Sfîntului Bătrîn, l-a întrebat despre aceasta pe celălalt Bătrîn Ioan. Și învățat de acesta care era scopul Avei, n-a mai spus nimic. Dar același frate a întrebat iarăși pe același Bătrîn: Cum se face, Părinte Ioan că ceasuri întregi văd pe Ava vorbind despre virtuțile Bătrînului și mă veselesc de cuvintele lui, ca fiind spre zidire. Altădată însă mi se pare că acestea nu zidesc, ci smintesc, pentru că își laudă Părinții lui și aceasta mă supără. Pătinesc aceasta și în legătură cu alți Părinți din lume care mi se pare că vorbesc fără rost. Te rog, deci. Părinte spune-mi ce este aceasta și roagă-te ca să mă izbăvesc de, acestea și de gîndul cel rău.

Răspunsul lui Ioan: Frate, deie-ți Dumnezeu să auzi și să înțelegi și să treci în fapte cele grăite ție. Ceea ce-mi spui este îndreptățire de sine și osîndire. E îndreptățire de sine, pentru ca te socotești pe tine vrednic să istorisești. Iar osîndire, pentru ca se zice: „Și pentru ce istorisești acestea?” Oare nu-ți amintești că „Duhul suflă unde voiește” (Io. 3, 8)? Poți să-mi spui pentru ce Domnul vindecînd pe unii le-a poruncit să nu spună

Sfinții Varsanufie și Ioan

nimănuî ceea ce s-a întîmplat (Mc. 7, 6)? Iar altul i-a spus: „Mergi și te arată preotului și adu cele cuvenite pentru curățirea ta”, adăugînd: „spre mărturie lor” (Mt. 8,4; Lc. 5, 14); și: „Istorisește toate cite ți le-a făcut ție Dumnezeu” (Lc. 8, 39). Cele grăite de Ava sînt deci spre folosul celor ce le ascultă cu frică și spre osîndire celor ce nu le primesc cu credință. Și pînă acum acestea nu sînt înțelese de tine, pentru că pînă acum inima ta e în schimbare. Căci zice Apostolul: „Sîntem bună mireasmă a lui Hristos la Dumnezeu celor ce se mîntuesc și pentru cei ce se pierd; pentru unii miros de moarte spre moarte, altora miros de viață spre viață. Dar cine e în stare de aceasta? Căci nu sîntem ca cei mulți care vînd cuvîntul lui Dumnezeu” (II Cor. 2, 15-17). Dacă deci te îndoiești de Bătrîn pentru că pe tine te-a certat pentru că ai grăit și pe Ava nu l-a certat, nu trebuie sa judeci, pentru că e ceva la mijloc. Ci smereste-te în inima ta, zicînd: Pe mine Bătrînul m-a certat ca pe un nevrednic, iar lui, ca unuia ce e vrednic, i-a îngăduit să grăiască pentru folosul ascultătorilor. Să înțelegem cum Bătrînul ne duce în toate felurile spre smerenie pentru a ne micșora pe noi înșine și a ne socoti ca nevrednici. Iar noi nu voim să plecăm grumazul în jos. Să venim deci la smernie și Dumnezeu ne va descoperi tainele Sale, ca atunci cînd trebuie să grăim și cînd nu trebuie să tăcem, ca amîadouă să fie spre folosul nostru și al ascultătorilor. Să nu judecăm deci și să nu disprețuim pe ascultători, ca să nu fim noi înșine osîndiți, în loc să fim zidiți. Căci dacă vom întreba gîndul nostru zicînd: „Știm cum grăiește cel ce grăiește? Oare o face prin lucrarea Duhului?”, vom afla desigur, că nu știm. Deci să gîndim cele bune și nu cele rele. Căci cel rău gîndește cele rele, iar cel bun cele bune în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i se cuvine slava în veci. Amin.

645. *Î n t r e b a r e : Un alt mirean, iubitor de Hristos, avînd boală în trupul lui, a trimis să ceară aceluiași Bătrîn Ioan să se roage pentru el, ca să dobîndească vindecarea. Și Bătrînul i-a spus: Domnul te va vindeca în grabă. Dar acela a întarziat să se vindece. Avînd însă încredere în Bătrîn, s-a mirat, zicînd: „Oare ce e la mijloc ? Căci Bătrînul nu minte. Pentru că Dumnezeu vorbește în el și totuși eu nu m-am vindecat”. Și venind a întrebat despre aceasta pe Marele Bătrîn.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dacă credem că Dumnezeu nu minte (Tit. 1, 2) și că „celui ce crede, toate îi sînt cu putință” (Mt. 9, 23), cum de n-ai dobîndit ceea ce ai dorit? Nu cumva pentru că sălășluiește în tine, fără sa bagi de seamă, necredința? Eu cred cu adevărat, că tot ce ți-a spus ție Dumnezeu prin fratele Ioan, vei avea. Dar rog iubirea ta de Hristos să nu mă mai atragă la cursele de cai, căci am îmbatrînit. Iar acestea ți le spun arătînd unitatea de suflet pe care ai spus că o ai cu noi. Căci nimenea nu-și împarte sufletul lui în două, ca să lase o parte a lui într-o lucrare, iar altă parte în alta. Află totuși că nu încetez să mă rog lui Dumnezeu pînă ce nu te va aduce împreună la porțile lui întru mărturisire și în curțile lui în cîntări de laudă (Ps. 99,3-4) ⁸⁴⁸.

⁸⁴⁸ Ca jumătate a sufletului celuilalt părintele sufletesc e neliniștit pentru el, dar pe de altă parte se roagă să fie adus și acela împreună cu sine la porțile Domnului unde să-și mărturiească păcatele, la „ușile pocăinței” și apoi, în urma mărturisirii sa fie deschise aceste porți ca să intre amîndoi în curțile Domnului, cîntînd împreună cu bucurie cîntări de laudă lui Dumnezeu. Bătrînul vrea să-și însușească mărturisirea aceluia, ca și cînd ar fi păcătuit împreună, ca să producă și el în acela pornirea de mărturisire. Între sufletele ce se iubesc nu mai e o despărțire totală, așa cum nu mai e între Hristos și noi. De aceea Hristos rămîne pînă la sfîrșitul lumii în stare de jertfă, de

Sfinții Varsanufie și Ioan

Auzind aceste cuvinte, fratele s-a miminat cum i-a descoperit lui cursele de cai și a slăvit pe Dumnezeu. Și de atunci s-a păzit de la acest joc rău.

646. *Î n t r e b a r e a aceluiași către același Mare Bătrîn: Am avut un frate unit în suflet cu mine și am dus-o astfel ca frații, avînd toate în comun. Dar acum am ajuns să-mi iau soție, însă am rămas mai departe la fel. Și mă războiește gîndul, nu cumva căsătoria a pricinuit în inima lui vreo îndoială față de mine și nu mai păstrează aceeași simțire ?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: De voiești să afli ce are în inima lui, afl-o în acest chip: Cercetează inima ta ea să vezi dacă, după ce ți-ai luat soție, păstrezi față de el aceeași simțire. Și dacă afli că nu o păstrezi tu, nu o păstrează nici el. Iar dacă simțirea ta a rămas aceeași, să știi că după inima ta se află și a lui, cu ajutorul lui Dumnezeu⁸⁴⁹.

647. *Cerere către același: Alt mirean iubitor de Hristos a trimis o cerere către același Mare Bătrîn să se roage pentru el, ca Domnul să-l pomenească întru Împărăția Sa.*

R ă s p u n s : Iată că Domnul Iisus Hristos n-a rușinat fața mea, ci mi-a dăruit mîntuirea sufletului tău și mi-a

suferință pentru noi. Și de aceea ne împărtășim de jertfa Lui și noi „în comuniune” ca să intrăm fiecare în comuniune nu numai între fiecare din noi și Hristos, ci și între noi înșine.

⁸⁴⁹ Sufletul unuia fiind ca o jumătate a sufletului celuilalt, simțirile unuia trec în celălalt. E ca un vînt care cînd suflă într-o parte a omului, suflă și în cealălaltă.

dat harul să te pomenească întru Împărăția Sa ⁸⁵⁰. Primind deci acest har (dar), să ne păstrăm plini de recunoștință și să nu ne facem ca porcii, care nu pot deosebi mărgăritarele prețioase. Să știi că dacă cineva e cinstit de către un altul, trebuie să se cinstească și el pe sine. Fiind cinstiți deci de Dumnezeu, fără să fim vrednici, să ne facem noi înșine vrednici de El. Și să-l cinstim pe El prin păzirea sfintelor lui porunci ^{850b}. Căci El însuși a zis: „Dacă Eu sînt Tată, unde este cinstirea Mea? Și dacă sînt Domnul, unde este slava Mea?” (Mal. 1,6). Dar Dumnezeu Atotțiitorul să-ți ajute, fiule, să ascuți și să păzești cele de folos.

648. În t r e b a r e : O grădină aparținînd nepoților mei care viețuiesc departe a fost cerută de unii ca loc de rugăciune. Aceia m-au însărcinat să stabilesc cu cei ce au cerut-o prețul grădinii. Acum sînt prins între două gînduri: unul îmi spune că trebuie să arăt un preț mai redus, făcînd din ea și un dar pentru casa Domnului. Odată ce e cerută pentru un loc sfînt; celălalt îmi spune să arăt credință celor ce mi-au poruncit să fac prețuirea. Și nu știu spre ce parte să mă aplec. Mă tem și de

⁸⁵⁰ Bătrînul se consideră atît de unit cu fiul său duhovnicesc încît socotește mîntuirea dată de Dumnezeu aceluia și pomenirea lui de către Dumnezeu ca un dar făcut, de Dumnezeu lui însuși. Iată cu ce sentiment are să se roage preotul pe Dumnezeu la Liturghie ca să pomenească în Împărăția Lui pe credincioșii care cer aceasta: ca rugîndu-se pentru el însuși.

^{850b} Dacă Dumnezeu ne-a cinstit prin întruparea Fiului Său cu calitate de fii, trebuie să ne facem și noi vrednici de vrednicia ce ne-a dat-o, dăruindu-ne această calitate prin Botez. Iar prin aceasta să-L cinstim și să-L iubim noi înșine pe Dumnezeu care ne-a cinstit și ne-a iubit pe noi. Și-L cinstim, și-L iubim împlinind poruncile Lui cu simțirea și puterea filială ce ne-a dat-o în Botez. Și tot prin aceasta actualizăm vrednicia ce ne-a dat-o El.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu, dar socotesc că e un păcat și să-i păgubesc pe aceia. Ce să fac? Părinte ?

R ă s p u n s : Arată-le lor prețul adevărat, îndemnându-i și zicându-le: „Știți, că toți sîntem datori stăpînilor noștri, sfinților. Dacă deci Domnul vă va da de știre să le reduceți din preț, atîrnă de voi să o faceți". Scrie-le deci aceasta. Și le va aparține lor să o facă sau nu. Și tu nu vei avea nici o muștrare de pe urma acestui lucru. Nu e o povară sau o greșeală să se ceară ceea ce e drept, chiar dacă e pentru casa Domnului. Dar e de folos ca cel ce e stăpînul și proprietarul lucrului, dacă nu se află strîmtorat de lipsuri, să reducă pe cît poate pentru casa Domnului. Căci va avea un rod înmulțit din aceasta. Dar de-i va fi cu neputință, Dumnezeu nu-i cere aceasta, îi cere numai bunăvoința.

Auzind acestea, fratele a plecat bucurîndu-se și lăudînd pe Dumnezeu.

649. *Î n t r e b a r e :* Fiindcă voiesc să-mi iau niște oameni care să mă slujească, dar stau la gînduri dacă mă voi folosi cu adevărat, spune-mi de trebuie să-i iau și ce să fac ?

R ă s p u n s : Să știi că avem și noi un Stăpîn, și dacă ne vom supune și noi Stăpînului nostru, va face și pe slujitorii noștri să ni se supună ⁸⁵¹. Mergi și-i ia în numele Domnului.

650. *Î n t r e b a r e :* Dacă legea lui Dumnezeu îmi poruncește ceva și legea lumii hotărăște dimpotrivă, ce

⁸⁵¹ Cînd te vede slujitorul tău supunîndu-te Domnului, se va supune și el ție pentru Domnul, sau Domnului împreună cu tine.

trebuie să fac ? Căci viața societății se cârmuiește prin legile lumii și cel ce le calcă, lucrează nedrept.

R ă s p u n s : Legea Lui Dumnezeu e mai vrednică de ascultat. Căci vorbește despre mântuirea sufletească. Iar legea lumii fiind trupească, vorbește de cele trupești.

651. *Ce înseamnă cuvintele: „Să nu miluiești pe sărac la judecată” ? (Ieș. 23, 3).*

R ă s p u n s : Ceea ce spune este aceasta: Cel ce judecă în niscăi lucruri, să judece drept și să nu calce dreptatea, pe motiv ca miluiește pe sărac. Dar nu face o nedreptate dacă îndeamnă pe vrăjmaș să-și facă milă cu el.

652. *Î n t r e b a r e :* *Dacă vreunul din sfinții părinți, în care am multă încredere, îmi spune să fac un lucru contrar cu ceea ce mi se pare că e drept, ce să fac ? Să calc porunca spusă ?*

R ă s p u n s : Părinții duhovnicești nu spun nimic în zadar, ci toate spre mântuirea sufletului. Deci spune-i lui ce gîndești și fă cum spune după aceea. Și nu vei călca porunca. Căci cele ce plac lui Dumnezeu, sînt și drepte și folositoare.

653. *Un alt mirean iubitor de Hristos avea o slugă rea, care fugind, după o vreme a venit iarăși la el. Și l-a întrebat pe Bătrîmul Ioan dacă trebuie să-l țină. Iar Bătrîmul, spunîndu-i să-l slobozească, sluga a început să se poarte bine. Deci îi era greu să-l slobozească. Și a trimis iarăși întrebarea dacă trebuie să-l slobozească.*

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspunsul lui Ioan: Ține deocamdată pe sluga ta deprinzându-l pe el și pe tine prin el ⁸⁵². Și dacă se îndreaptă, e bine. Iar dacă stăruie în aceleași purtări și tu îl suportă pentru Domnul, tot bine este. Căci vei lua plata răbdării. Dar de vei vedea ca nu-l poți suporta, și ajungi vătămare prin el, slobozește-l să plece, aducându-ți aminte de oare care dintre sfinți, care a spus: „De vezi pe vreunul înecându-se în, rîu, nu-i da mîna ca să nu te tragă și pe tiue, ci toiagul tău. Și dacă poți să-l scapi prin toiag, e bine. Iar de nu, lasă-ți toiagul ca să nu te pierzi și tu” (Les Sentences des Peres du desert, Nouveau recueil, Solesnes, 1970, nr. 472, p. 74).

654. *După puține zile, sluga avea să-l încerce pe stăpînul lui prin furtul unui lucru. Și Domnul acoperindu-l pe stăpîn prin rugăciunile sfinților* ⁸⁵³, *acela fugi. Și venind, stăpînul lui mulțumi Bătrînului pentru acoperămîntul primit, ocărîndu-se pe sine că a șovăit să-l slobozească după întîiul răspuns. Și Bătrînul îi răspunse așa:*

Nu pentru a-l alunga pe el ți-am spus, să-l slobozești, ci pentru slăbiciunea gîndului tău, că nu puteai suporta să fii ispitit de el. Căci noi sîntem păcătoși și nu ne este îngăduit să alungăm pe cineva. Că de puteai să-i suportă lenea lui, ai fi luat plata pentru el. De fapt, unii din Părinți vorbeau lui Ava Pimen despre un bătrîn oarecare, care suporta pe ucenicul lui leneș. Și a zis Ava Pimen: „În locul lui eu i-aș fi pus sub cap o perniță”. Și i-au zis aceia: „Și ce-ai fi spus lui Dumnezeu?” El răspunse: „I-aș

⁸⁵² Deprinde-l pe el în cele bune, dar și pe tine în răbdare, prin aceasta.

⁸⁵³ L-a acoperit pe stăpîn ca să nu știe de furt înainte de fuga slugii, ca să nu-l certe cu mînie.

fi spus lui Dumnezeu: Doamne, tu ai zis: „Fățarnice, scoate întâi bîrna din ochiul tău și apoi vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău" (Mt. 7, 5) (Pateric, Pimen, 131).

655. *În t r e b a r e : A făcut deci bine bătrînul că n-a muștră pe fratele lui ?*

R ă s p u n s : Frate, nu fără rost l-a lăsat bătrînul nemuștră. Căci de multe ori l-a muștră, dar acela n-a primit muștrarea. Și văzîndu-l că nu se îndreaptă, a lăsat lucrul la judecata lui Dumnezeu, zicînd: „Dumnezeu știe ce e de folos. Căci fratele meu e mai bun decît mine". Aceasta o făceau cei desăvîrșiți, neîndrăznind să judece pe cineva. Făceau așa spre rușinarea celor ce nu sînt nimic, dar judecă pe toți.

656. *În t r e b a r e : Cînd greșește slujitorul meu și voiesc să-l muștră, în ce scop s-o fac ?*

R ă s p u n s : În scopul iubirii celei după Dumnezeu, ca îndreptîndu-se prin muștrare să înceteze să păcătuiască și aceasta să-i fie spre mîntuirea sufletului. De aceea nu trebuie făcută aceasta cu mînie. Căci nu se naște binele din rău. Ci de se tulbură gîndul tău, așteaptă pînă ce se liniștește. Și apoi muștră-l cu bunătate, întru frica lui Dumnezeu.

657. *În t r e b a r e : Dar cînd voiesc să-l muștră, îmi spune gîndul: „Mai rău păcătuiesti. Cum îl muștri pe el, neîndreptîndu-te pe tine ?" Și aceasta îmi oprește muștrarea.*

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Acest gând e de la diavolul, ca acela să rămână neîndreplat și ca să dai socoteală pentru el. Deci zi gândului: „Că mai mult greșesc, e vădit, și o recunosc. Dar nu vreau să dau socoteală și pentru mine și pentru el. Caci Dumnezeu îmi cere îndreptarea lui”⁸⁵⁴. Și după ce l-ai mustrat cu cruțare și cu frica lui Dumnezeu⁸⁵⁵ spune-ți ție cuvîntul Apostolului: „Tu cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți?” (Rom. 2, 21). Și așa te vei afla îndreptîndu-l pe acela eu smerită cugetare.

658. *Întrebare* : *Cînd văd pe cineva înjurînd religia și hulind sfînta credință, mă mîniș pe el, sub motiv de rîvnă. Ce este aceasta ?*

Răspuns : Ai auzit că nu se face îndreptarea prin rău, ci mai degrabă prin bine. Deci grăiește cu cel ce înjură, muștrîndu-l cu blîndețe și îndelungă răbdare întru frica lui Dumnezeu. Iar de te vezi pe tine tulburat, nu trebuie să spui nimic.

659. *Întrebare* : *Se întîmplă că întîlnind pe cineva, îl privesc cu patimă și sînt rănit în suflet. Și dacă se ivește trebuința să-l întîlnesc iarăși, nu pot privi la el. Și prin aceasta îl fac bîmuitor. Și mi se întîmplă, să ajung pînă acolo încît să închid ochii, neputîndu-i suporta vederea. Și mă necăjesc neștiind ce să fac. Deci*

⁸⁵⁴ De-l voi muștra, voi da socoteală numai pentru mine, dar nu și pentru el. Și mai bine să dau socoteală pentru greșala mea, decît pentru a altuia, săvîrșită din pricină că n-am făcut totul să-l îndreptez.

⁸⁵⁵ „Cu frica lui Dumnezeu” pentru păcatul propriu; și ca să vadă acela că n-o fac din mîndrie; și ca să nu-l smintesc; și ca văzînd acela că o fac „cu frica lui Dumnezeu”, să simtă muștrarea mea ca făcută din ascultarea mea de porunca lui Dumnezeu, și aceasta să aibă efect și asupra lui, simțînd și el frică de această poruncă.

roagă-te pentru mine, stăpîne, și trimite un cuvînt al vieții și leacuri ale iubirii tale de oameni.

R ă s p u n s : Iubirea ta m-a întreat despre privirea pătimășa la cineva care e de față. Aceasta vine în chip recunoscut de războaiele diavolului. Dar tot de la el este și a gîndi la aceasta cu mintea. Trebuie să-ți aduci deci aminte de stricăciunea și de împuțiciunea firii noastre, cum sîntem pe cale de-a intra în morminte. Dar pentru ce să-ți vorbesc de stricăciune? Nu e mai bine să-ți pui înaintea ochilor înfricoșătoarea judecată a lui Dumnezeu care are să vină ? Și care va fi moștenirea celor ce fac acestea ? Și cum vei putea să suporti rușinea aceea mare a vădirii faptelor noastre în fața îngerilor și arhanghelilor și a tuturor oamenilor, înaintea Dreptului Judecător? Și cum se închide gura lucrătorilor acestor fapte ? (Ps. 62, 12). Să ne temem deci de cel ce zice: „Nu vă înșelați, nici curvarii, nici preacurvarii, nici malachiții, nici sodomiții nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu". (I Cor. 6,9-10); și „cel ce se uită la femeie, ca să o poftască etc." ; și „dacă ochiul tău te smintește, sooate-l" (Mt. 5, 28-29).

Acestea trebuie să ți le aduci aminte și să nu te întîlnești des cu oamenii față de care te afli avînd război. De altă parte, mi le arăta pentru care pricină îi ocolești, ca nu cumva sa-i bagi și pe ei la gînduri. Iar dacă e nevoie să vorbești cu ei, cheamă numele lui Dumnezeu într-ajutor, zicînd: „Doamne Iisuse, acoperă-mă și ajută slăbiciunii mele". Și îndrăznește, că va sfîrîma săgeata vrăjmașilor. Căci numele Lui pricinuieste nelucrarea răului. Celor multe ce ți se spun, răspunde-le puține. Și nu le da lor auzul tău și gîndurile tale, ci strînge-te în cuviință și netulburare, ca nimenea să nu cunoască ce se petrece în tine. Și chiar de iei putere de la acestea, nu te încrede cînd e vorba de vrăjmașii tăi. Căci sînt nerușinați

Sfinții Varsanufie și Ioan

și chiar de vor fi biruiți de zeci de mii de ori, vor porni iarăși războiul. Ci purtătorul de biruință e Dumnezeu. El ajuta smereniei omului, pentru care a și voit să se întrupeze ⁸⁵⁶.

660. *În t r e b a r e* : *Ce înseamnă cuvîntul: „Ia seama să nu te răpească gîndul curviei” ?*

R ă s p u n s : Acest cuvînt se potrivește nu numai curviei, ci și altor păcate. Aceasta o pătimește mintea de la împrăștiere. Deci omul trebuie să se adune în sine, zicînd: „Doamne, iartă-mă pentru numele Tău cel sfînt, că din negrija mea mi s-a întîmplat aceasta. Și izbavește-mă de împrăștiere și de toate cursa vrăjmașului, că a Ta este slava în veci Amin”. Și răpirea se arată așa: De vorbește cineva și mintea lui este împrăștiată, el vorbește despre un lucru și mintea lui e răpită la alt lucru. Aceasta e răpirea. Iar dacă cineva lucrează ceva și mintea îl împrăștie de la acel lucru la altul, el strică, din uitare, acel lucru, sau face mai mult decît trebuie. Și aceasta este iarăși răpire.

Tot așa se întîmplă și cu gîndul curviei. Se întîmplă ca în vreme ce unul vorbește cu cineva, vrăjmașul îi atrage mintea de la gîndul la Dumnezeu. Atunci el e atras datorită împărțirii la pofta curviei. Aceasta e tot răpire. Căci nu din gîndire la curvie i s-a întîmplat aceasta, ci a fost răpit din uitare. Unul ca acesta e asemenea omului călător, care din neatenție lasă calea cea dreaptă și apucă pe alta. Dar el trebuie să-și revină prin trezire, precum s-a spus. Și să alerge la mila lui Dumnezeu. Căci El este milostiv și-l primește ca pe fiul acela risipitor. Doar știm

⁸⁵⁶ S-a întrupat în smerenia omenească, spre a fi aproape smereniei noastre. Atotputernicul Dumnezeu întărește pe cel smerit, care nu se închide puterii Lui prin pâruta putere a sa.

cu cită bunăvoință a fost primit acela (Lc. 15, 20-24). Iar cînd acest război e semănat în gînd nu prin împrăștiere, trebuie sa stăm treji și să nu ne îndulcim și să nu zăbovim în el. Ci să alergăm repede la Stăpînul Dumnezeu.

661. Î n t r e b a r e : Dacă e nevoie să vorbesc cu o femeie, ce să fac? Sau cum trebuie sa mă port în convorbire? Spune-mi dacă, sub motiv de credință sau de compătimire, mă pot amesteca în treburile lor?

R ă s p u n s : În tot felul socotim că convorbirea cu femeile vătămă pe cei ce nu înțeleg lucrurile dumnezești. Deci ocolește-o pe cît poți. Și nu te lăsa în convorbiri cu femeile. Căci nu-ți folosește aceasta, chiar dacă au purtări bune. Aceasta pentru că nu ne-am izbăvit încă de cele ale lumii. Și dacă nevoia ne mîină uneori la o astfel de convorbire pentru vreo tîrguială, sau pentru orice alt fel de lucru, să ne punem de mai înainte în minte asemănarea aceasta: Precum un om, apropiindu-se de foc, pentru a-și împlini trebuințele lui, ia aminte cu grijă să nu fie ars de foc, așa să avem și noi grijă cînd ne apropiem de ele pentru orice lucru, ca și cînd ne-am apropia de foc. Și să ne asigurăm pe noi în tot chipul întru frica lui Dumnezeu, ca nu cumva socotind noi că ne folosim prin ele, să ni se facă pagubă mare părutul folos. Iar dacă voim să viețuim cu totul pentru Dumnezeu, să facem convorbirea prin mijlocirea vreunei alte persoane. Să nu primim să le privim în față, nici să ne aruncăm privirea spre ele. Nici să nu zăbovim în convorbirea cu ele. Căci din aceasta se naște focul poftelor. Ci să ne silim să scăpăm în grabă de ele, rugînd pe Dumnezeu să ne mîntuiască în ceasul acelei nevoi de cursa diavolului întinsă înaintea noastră. Și să-L pomenim neîncetat pe El. Căci mare este puterea Lui ca să acopere slăbiciunea noastră în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia fie slava în veci. Amin.

Sfinții Varsanufie și Ioan

662. *Întrebare* : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe Marele Bătrîn de-i este de folos să se despărță de femeia lui pentru a se călugări.

Răspunsul lui Varsanufie: Fiule, nu te despărți de ea, căci prin aceasta calci porunca Apostolului, care zice: „Te-ai legat cu femeia, nu căuta dezlegare” (I Cor., 7, 27). Căci altfel dacă ea păcătuiește și se îndreaptă spre rău, păcatul cade asupra ta, afară de cazul cînd despărțirea s-a făcut cu buna învoire și prin împreuna sfătuire.

663. *Întrebare* : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe același Mare bătrîn, zicînd : Ce să fac că sînt cuprins repede de patimi ?

Răspuns : Nu te învoi eu ele și întoarce-ți ochii ca să nu vezi deșertăciune și mîinile de la lăcomie. Și te va elibera Dumnezeu de ele. Deci viețuiește cu cuviință. Și să nu iai mîncare nici băutură pe săturate. Și așa vei umili patimile și vei afla odihna⁸⁵⁷.

664. *Întrebare* : Alt mirean iubitor de Hristos, profesor în științele din afară, a întrebat pe Marele Bătrîn dacă ar face bine să treacă la o treaptă mai strălucită.

Răspuns : „Nu te semeți” (I Tim. 6,17) și vei afla har la Dumnezeu și mulțumire de la oameni, Ci-ți adună multe acolo unde ești.

⁸⁵⁷ Unde sînt patimi e odihnă: nu sînt ambiții, griji, invidie, mînie, întristare, tulburare, agitație.

665. *Întrebare* : *Același a întrebat pe celălalt Bătrîn despre același lucru.*

Răspuns *lui Ioan*: Dumnezeu a ales cele smerite ale lumii. Ține smerenia și te va ajuta Dumnezeu în grabă.

666. *Întrebare* : *Același a cerut aceleiași Bătrîn Ioan să se roage pentru un îndrăcit.*

Răspuns : Să se înfrîneze pe cît poate și vor fi auziți cei ce se roagă pentru el. Căci „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului” (Iac. 5, 16). Iar Domnul a spus: „Neamul acesta nu iese fără numai cu posturi și rugăciuni.” (Mt. 17,21; Mc. 9,29)⁸⁵⁸.

667. *Întrebare* : *Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe Marele Bătrîn, zicînd: Au intrat niște hoți în casa noastră pentru păcatele noastre, dar n-au luat nimic din ea. Să pun în mișcare urmărirea lor, sau să fac pe neștiutorul ?*

Răspuns : Dacă socotim că hoții au intrat pentru păcatele noastre, iar Dumnezeu, pentru iubirea lui de oameni, n-a îngăduit să ni se facă vreun rău, de ce să voim sa ne răzbunăm și să nu lăsăm toate în seama lui Dumnezeu, care a zis: „A mea este răzbunarea, Eu voi răsplăti.” (A doua lege, 32, 35; Rom. 12, 19) ? Dacă ne temem de Dumnezeu cînd îi vedem pe ei pătimind de ceva, trebuie să-i ajutăm după puterea noastră. Dar

⁸⁵⁸ Posturile și rugăciunile întăresc voința și potolesc tulburarea omului, care merge pînă la îndrăcire. Ele îndreaptă pe om spre o depășire a ceea ce-l tulbură, făcîndu-l conștient de relația eu Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

fiindcă n-am ajuns la treapta aceasta, ca să nu cădem cu voia în slava deșartă, să nu le facem nici bine, nici rău^{858b}. Ci să mulțumim celui ce nu ne-a făcut nouă după păcatele noastre⁸⁵⁹.

668. *Î n t r e b a r e* : Dar dacă, s-a întâmplat ca ei să fure ceva din ale noastre, ce trebuie să facem?

R ă s p u n s : Stă în puterea celor desăvârșiți să disprețuiască toate. Iar cei din a doua treaptă pot să-și ia înapoi cele ce le-au pierdut, sau să-și păgubească puțin, cugetînd la strîmtorarea acelor și la nevoia ce o au de cele pe care le cer. Aceasta îl poate face uneori pe vreunul să se folosească și de legile pe care aceia le-au nesocotit. Dar să știm, că lucrul acesta este odrasla iubirii de arginți și pricinuește vătămare sufletului nostru. Și călcăm și porunca ce zice: „De voiește cineva să se judece cu tine și să-ți ia mantaua, dă-i și haina" (Mt. 5, 40).

669. *Î n t r e b a r e* : Deci cum., Părinte? De vrea cineva să-mi ia haina, să i-o dau îndată? Dar cîți oameni răi și vicleni nu voiesc să facă aceasta cu plăcere, încît, dacă ar putea, ar lăsa pe cineva și gol?

R ă s p u n s : Nu o spune aceasta ca s-o dai celui ce voiește simplu să ți-o ia. Ci celui ce voiește să se judece cu tine, ceea ce înseamnă neîndurare și judecați care aduc

^{858b} Dacă le-am face bine hoților care au intrat în casa noastră, ne-am mîndri, deoarece n-am ajuns la treapta înaltă a compătimirii lor pentru patima de care suferă. Dar nu trebuie să le facem nici rău ca să nu adăugăm noi păcate la cele pe care le avem.

⁸⁵⁹ Să mulțumim lui Dumnezeu care n-a lăsat pe hoți să ne jefuiască după păcatele noastre.

vătămarea sufletului. În acest caz trebuie să disprețuiești cele trupești, pentru mîntuirea sufletului. Căci zice: „Ce va folosi omului, de va cîștiga lumea întregă, iar sufletul și-l va pierde?” (Mt. 10,26).

670. *Î n t r e b a r e* : *Dar sînt unii încercați în judecăți și nu se vatămă la fel cu cei neîncercați în acestea. Oare nu e bine ca cei din urmă să le încredințeze, acelor să se judece cu aceia ?*

R ă s p u n s : Chiar dacă aceia sînt cercați în ale judecăților, dar noi sîntem pricina vătămării lor sufletești. Iar comparînd relele, acesta nu e mai mic. Căci dacă ne judecăm noi înșine, aceasta ne pricinuieste nouă vătămarea sufletului. Dar dacă se vatăma și aceia la fel cu noi, ne facem noi înșine pricina vătămării lor, iar vătămarea lor se întoarce la noi și suferim aceeași vătămare. Căci s-a scris: „Trebuie să vină răul, dar, vai de cel prin care vine.” (Lc. 17, 1). Iar dacă în loc de a se mulțumi că s-a izbăvit de astfel de necazuri cineva se silește să-i facă pe dușmani să sufere, acest lucru e mai rău ca toate și mînie pe Dumnezeu care ne-a cerut, să nu răsplătim răul cu rău (Rom. 12, 17); și „Iertați și vi se va ierta” (Mt. 6, 14; Lc. 6, 37).

671. *Î n t r e b a r e* : *Cînd e nevoie să se dea mărturie despre un ucigaș adevărat, trebuie să se mintă ca să scape acela de moarte?*

R ă s p u n s : Dacă nu minți pentru nici un lucru, nu minți nici pentru acesta. Căci s-a scris: „Să nu te miluiești de sărac la judecată” (Ieș. 23, 3). Căci de nu va fi voia lui Dumnezeu, nu va muri. Iar de minte cineva pentru altele și vrea să mintă și pentru aceasta, să facă

Sfinții Varsanufie și Ioan

cum îi esle obiceiul. Căci s-a scris: „cel ce face păcatul face și fărădelege.” (I Io. 3, 4). Eu nu vreau să hotărâsc în acestea. Dar de nu e nevoie să dai mărturie, e de trebuință să nu spui nimic. Avem în aceasta privință zicala folositoare: „A spune nu știu, nu aruncă pe nimeni în închisoare”.

672. (V. 672—673) *Î n t r e b a r e* : *De are cineva datornici bogați, poate să ceară dobânzi? Iar de sînt săraci, le poate cere suma împrumutată?*

R ă s p u n s : S-a scris despre cel drept că „argintul lui nu l-a dat cu dobîndă” (Ps. 14, 5). Iar aceasta înseamnă că putem cere suma împrumutată. Dar dacă unii nu pot întoarce suma, despre aceia s-a scris: „Dacă fratele tău se află în nevoie, nu-l apăsa eu cererile tale.” (Șir. 31, 31).

673. (V. 674) *Î n t r e b a r e* : *Dar dacă datornicul meu e sărac și eu la fel, nu păcătuiesc cerînd de la el suma, pentru nevoia mea?*

R ă s p u n s : Nu păcătuiești, dar pe cît e cu putință e bine să nu necăjească cineva pe fratele său care nu e în stare să întoarcă.

674. (V. 675). *Î n t r e b a r e* : *Cînd sufăr o păgubă și inima mea nu se întristează, gîndul îmi spune: „Aceasta este împietrire; ar trebui să te întristezi întîi, apoi să mulțumești.” Îmi spune bine?*⁸⁶⁰

⁸⁶⁰ A nu te mai întrista pentru o pierdere înseamnă a nu mai trebui să faci nici-un efort în a învinge o greutate produsă de ea, a nu mai trăi slăbiciunea omenescului. Oare e bună această stare? Aceasta e întrebarea ce și-o pune ucenicul.

Răspuns : Nu trebuie să ne întristăm deloc pentru un lucru al lumii acesteia, ci numai pentru păcat ⁸⁶¹.

675. (V. 676) *Întrebare* : *Ce înseamnă: „A te bucura cu cei ce se bucură și a plînge cu cei ce plîng” (Rom. 12,14)?*

Răspuns : A te bucura cu cei ce se bucură înseamnă a te bucura împreună cu cei ce au dobîndit virtutea cea după Dumnezeu și cu cei ce se veselesc de nădejdea bunătăților viitoare. Iar a plînge cu cei ce plîng, înseamnă a suferi împreună cu cei ce au păcătuit cînd se pocăiesc pentru păcate.

676. (V. 677) *Întrebare* : *Dacă un prieten al meu pierde un copil sau niscai bunuri și se întristează, oare trebuie să mă întritez împreună cu el, ca un prieten?*

Răspuns : Trebuie să te întristezi în acestea cu el, ca nu cumva stăpînit fiind acela de multă întristare, să cugete ceva păgubitor sufletului său, neputînd suporta cu mulțumire această pierdere.

⁸⁶¹ Bătrînul răspunde arătînd că capacitatea de întristare e bine să o păstrăm, dar numai pentru păcate. Poți fi astfel și tare, dar și uman. Hristos însuși s-a întristat. S-a întristat mai ales pentru moartea ce avea s-o sufere. Dar pentru o moarte pentru păcatele noastre pe care și le însușise, pentru faptul că trebuia să moară ca să ne scape pe noi de o falsă viață. În răspunsul la întrebarea următoare, Bătrînul mai recunoaște și întristarea noastră pentru alții. Dar aceasta este o altfel de întristare decît cea pentru păcatele proprii. Iisus a avut mai mult întristarea aceasta. Sau fiindcă a luat omenescul de bună voie, toată întristarea Lui a fost pentru noi, pentru alții.

Sfinții Varsanufie și Ioan

677. (V. 678) *În t r e b a r e : Fiindcă s-a scris: „Fericiți făcătorii de pace (Mt. 5, 9), oare e bine să ne străduim pentru pacea tuturor ?*

R ă s p u n s : E mai bine să dăm pace inimii proprii ⁸⁶². Aceasta se cuvine să o facă fiecare și fericit e cel ce o face aceasta. Iar a împăca pe cei ce se luptă, nu stă în puterea fiecăruia, ci a celor ce pot să facă acestea fără să se vatăme. Dar cel slab trebuie să se bucure de pacea tuturor, însă nu trebuie să mijlocească pentru pacea tuturor, ci numai pentru a celor iubiți de el după Dumnezeu. Și aceasta numai când nu-i vine din aceasta o vătămare pentru suflet.

678. (V. 679) *În t r e b a r e : Când fac un lucru după Dumnezeu și sînt disprețuit de oameni, mă întristez la gîndul că i-am smintit.*

R ă s p u n s : De ești disprețuit pe nedrept, nu te întrista. Căci diavolul pizmuiește binele și le mișcă acestea pentru a-l împiedica. Dar pînă la urmă va fi oprit și Dumnezeu va scoate la arătare slava lucrului bun. Dar dacă, din greșeala ta, ești disprețuit pe drept, îți pricinuiеști tu însuși rușine. Însă de te vei pocăi, aceasta îți se va întoarce spre bucurie.

679. (V. 680) *În t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos, suferind rău de la cineva, i-a spus Bătrîmului despre aceasta.*

⁸⁶² Ai făcut pace în inima ta, când nu mai ești muștrat de relele săvîrșite; și când cauți să fii împăcat cu Dumnezeu și cu semenii; când nu te simți tulburat de nimeni și nu vrei să tulburi pe nimeni. Dar mai ales când nu te mai tulbură vreo patimă sau alta.

Răspuns : Fă-i lui bine.

680. (V. 681) *Întrebare* : *Făcînd aceasta, iarăși a suferit rău de la acela și a arătat iarăși Bătrîmului, zicînd: Iată îi fac bine și nu încetează sa-mi facă rău.*

Răspuns : Nu-i faci aceluia bine, ci ție. Căci a spus Domnul: „Faceți bine dușmanilor voștri și vă rugați pentru cei ce vă necăjesc.” (Lc. 6, 27 - 28) Fiecare va lua după fapta sa (Ps. 61, 13) ⁶⁸³.

681. (V. 682) *Întrebare* : *Alt mirean iubitor de Hristos, găzduind Părinți, a întrebat pe același Bătrîn: Ce să fac, că mereu mă necăjesc. Căci vine vreunul dintre Părinți și nu aflu cele de trebuință pentru a-l ospeți ?*

Răspuns : Acesta e un gînd diavolesc. Le ajunge cele ce se află, după spusa: „Mulțumindu-vă cu cele ce sînt” (Evr. 13, 15). Și Dumnezeu le va da mulțumire prin înștiințare. Căci de se plînge cineva de lipsa acestor lucruri, nu poate găzdui, ci se roagă să nu vină nimenea la el. Iar cînd avînd ceva ce-ai putea să le pui înaintea lor, nu o dai din zgîrcenie, chiar dacă i-ai ospeți de zeci de mii de ori, inima lor rămîne, prin înștiințare nemulțuniită, o poți face aceasta numai în cazul că ai nevoie de acel lucru pentru o trebuință mai mare, sau pentru a-l da poate unor bolnavi, sau unor persoane mai de cinste. Căci toate trebuie făcute cu dreaptă socoteală și cu frică de Dumnezeu. Iar de trebuie să mergi și tu undeva, nu aștepta să afli o mare odihnă (ospeteie). Și nu te tulbura de

⁶⁸³ Tu crești în binele ce-l faci cu atît mai mult cu cît nu primești mulțumiri de la cel căria i-l faci. Ești de două ori biruitor: făcînd un bine și răbdînd chiar răul pentru binele făcut.

Sfinții Varsanufie și Ioan

nu o afli. Căci de aștepti și nu afli, vei bîrfi pe primitori și bîrfirea e moartea sufletului. Ci mulțumește pentru toate. Căci aceasta este hrana și ospetea (odihna) duhovnicească și de suflet folositoare⁸⁶⁴.

682. (V. 683) *Î n t r e b a r e : Dar ce să fac dacă nu mă primesc deloc și sînt ostenit de călătorie și am nevoie de hrană?*

R ă s p u n s : Gîndește-te cine e Cel ce are grijă de toți și îi hrănește pe toți. E Dumnezeu. Dacă deci Dumnezeu, ar fi voit să te hrănească, i-ar fi îndemnat pe ei să te primească. Dar dacă nu te-au primit, e vădit că Dumnezeu nu a voit și nu sînt ei de vină. Căci toate se fac spre cercarea și mîntuirea omului, ca să rabde și ca să se osîndească pe sine însuși în toate ca nevrednic.

683. (V. 684) *Î n t r e b a r e : Un alt mirean iubitor de Hristos a întreat pe același Bătrîn Ioan: Mă umple de frică un gînd care-mi zice: Diavolul te face să păcătuiești, chiar dacă nu voiești, căci te-ai făcut datornic lui"*⁸⁶⁵.

R ă s p u n s : Nu socoti că diavolul are putere împotriva cuiva. În acest caz. cauza păcatului n-ar sta în voia noastră, ci în sila celui ce a primit această putere. Precum omul nu e dus cu sila la mîntuire, tot așa nu e dus cu sila nici la păcat. Oare a înșelat pe Eva cu puterea, nu cu

⁸⁶⁴ Spre ce delicate raporturi și nu numai exterioare, duc aceste sfaturi!

⁸⁶⁵ A socoti că de ai primit ceva dela diavol. Deci trebuie să-i plătești printr-un nou păcat, chiar dacă nu mai vrei să păcătuiești. E aci un fatalism descurajator.

sfatul? Nicăieri nu se arată puterea. În acest caz nimenea n-ar fi îndrăznit să fugă de cel ce are putere. Noi sîntem deci ca un om liber care s-a robit cuiva prin voia sa, dar la un moment dat își revine în sine și se pocăiește. Dar dacă nu aleargă la cineva mai puternic ca acela, nu se poate elibera. Iar dacă aleargă, acela știind că omul nu e cu adevărat robul lui, nu îndrăznește să-i mai facă vreun rău, pentru cel mai tare decît el. Așa dar e vădit că nu are putere asupra omului. Deci spune și tu gîndului: „Da, de dator sînt dator, dar am. alergat la Cel ce mă poate elibera și care m-a chemat și mi-a zis: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi da odihna" (Mt. 11, 28). „Și trebuie să veghez pururea, ca să nu cad iarăși în mîinile lui". Iar dacă gîndul îți spune iarăși: „Dacă nu te poate sili să păcătuiești, iată ești de acum nesupus păcatului" și te împovărează spunîndu-ți așa, tu răspunde-i: „De-mi spui că de acum nu vei mai păcătui, nu te cred, pînă ce nu voi ajunge în cetate. Căci chiar de-ar fi făcut cineva tot drumul și mai are numai o milă și acolo cade, nimic nu i-a folosit. Căci e încă în afara cetății." Să aruncăm deci înaintea lui Dumnezeu neputința noastră și El va opri uneltirile împotriva ta, prin rugăciunile tuturor sfinților Lui. Amin.

684. (V. 685) *Î n t r e b a r e : Lăcustele îmi vătămă țarina. De le gonesc, vecinii se mînie pe mine. De le las, mă păgubesc. Ce să fac?*

R ă s p u n s : Ia apă sfințită și stropește cîmpul și de poți să le alungi sau să le nimicești cu pace și fără ceartă, nu e păcat. Iar dacă naște cearta, lasă lucrul în seama lui Dumnezeu spre folosul sufletului tău. Și orice s-ar întîmpla, se întîmplă cu voia lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

685. (V. 686) *Î n t r e b a r e* : Dar, Stăpîne, dacă trebuie să alungăm peste tot mînia lui Dumnezeu, nu mîniem prin aceasta pe Dumnezeu?

R ă s p u n s : Cei desăvîrșiți nu o alungă. Căci au toată nădejdea lor în Dumnezeu. Dar noi fiindcă sîntem trupești și avem nevoie de cele pămîntești, o alungăm osîndindu-ne ca păcătoși. Și o facem de aceea cu rugăciune și cîntare de psalmi, rugîndu-ne lui Dumnezeu să ne ierte⁸⁶⁶ și străduindu-ne de aci înainte să-i mulțumim. Căci nu se pot opri relele de la noi fără pocăință și milă. Căci zice: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui” (Mt. 5,7). Și să nu spui: „Pentru ce Dumnezeu, care trimite mînia Sa spre îndreptarea noastră, îi rabdă pe cei ce o alungă fără să se pocăiască?” Căci Dumnezeu trimite mînia Sa ca amenințare, ca să ne pocăim. Dar ne rabdă cînd o alungăm, așteptînd cu îndelunga răbdare întoarcerea noastră către El. Însă dacă stăruim întru aceleași și după ce am alungat-o, cădem în rele și mai mari⁸⁶⁷. Și așa se împlinește cu noi cuvîntul proorocesc: „Am dof-

⁸⁶⁶ Dumnezeu lasă să vină asupra noastră greutățile, pentru că vrea să ne întoarcă dela rău. Dacă noi căutăm să scapăm de ele, o facem prin rugăciune și pocăință. Iar aceasta ajută pornirea noastră spre îndreptare, spre întoarcerea către Dumnezeu. Propriu zis El însuși va abate atunci greutățile de la noi, mai știind și aceea că din rodirile cîmpului nostru, ajutate de El, vom face și noi milostenii. Dacă toate sînt ale Lui, ele nu sunt numai ale noastre, ci și ale altora. Căci El le dă pentru toți. El nu se separă cu fiecare din noi. Dar în actul comunicării de la unii la alții, trebuie să se activeze dragostea și mila între noi, nu mîndria.

⁸⁶⁷ Încăpățînarea în rău cu toate greutățile ce vin sporește răul din noi, căci învîrtoșează tot mai mult ființa noastră. Și acesta e răul cel mai mare. Aceasta ne desobișnuiește de a ne pocăi, de a ne înmuia, cu toate greutățile suferite. Aceasta ne face să înțelegem iadul veșnic, cum se spune mai jos. La fel stăruința în bine înseamnă înaintarea în bine, sporirea în bunătate, într-o inimă, înmuiață, comunicativă.

torit Babilonul și nu s-a vindecat" (Ier. 28, 9). Și nu se poate aștepta altceva decât „chinurile veșnice și întunericul cel mai din afară ⁸⁶⁸ și viermele țîșnitor de venin și scrișnirea dinților. " (Mt. 8, 12; Mc. 9, 48).

686. (V. 687) *În t r e b a r e* : *Un alt mirean iubitor de Hristos a întreat: Voiesc să storc în teascul meu vinul unui iudeu. Oare nu e păcat?*

R ă s p u n s : Dacă Dumnezeu plouînd peste țarina ta, n-ar ploua și peste cea a iudeului, nici tu n-ar trebui să storci vinul lui. Dar dacă iubirea Lui de oameni se întinde peste toți, și plouă peste drepți și nedrepți, pentru ce tu voiești să fii neomenos și nu mai degrabă milostiv, precum El însuși zice: „Fiți milostivi precum Tatăl vostru cel din ceruri milostivește" (Lc. 6, 36)?

687. (V. 688) *În t r e b a r e* : *Dacă cineva îmi încre-dințează un lucru, cerîndu-mi să nu spun nimămui și altul îmi cere cu jurămînt să i-l spun, ce să fac? De spun, supăr pe cel ce mi l-a încredințat. De nu i-l spun, supăr pe cel ce mă întreată: Și mă tem de jurămîntul lui.*

R ă s p u n s : De ți-o cere aceste cu jurămînt, el va purta păcatul ⁸⁶⁹. Deci nu trebuie să descoperi taina fra-

⁸⁶⁸ „Chinul veșnic": te chinuiești în răutate, în mîndrie, fără să mai ai puterea să scapi de ele, prin pocăință. „Întunericul cel mai din afară": singularitatea extremă, în afara oricărei comunicări cu viața ce-ți vine din legătura de iubire cu alții și cu Dumnezeu, supremul izvor personal al iubirii. „Viermele care secretează venin": mîndria, care secretează veninul încăpățînării chinuitoare și te roade mereu. „Scrișnirea dinților": de scîrbă, dar și de gol, de plictiseală, de încăpăținare.

⁸⁶⁹ Se vede că era obiceiul nu numai să se jure cineva el însuși, ci să-l jure pe altul: „Te jur să-mi spui". Și cel ce a jurat se temea și de acest

Sfinții Varsanufie și Ioan

telui, sub motiv de jurământ. Spune-i aceuia: „Dacă mi-ai fi încredințat tu un lucru, ți-ar fi plăcut să-l descopăr cuiva? Dacă deci nu ți-ar fi plăcut, nu mă întreba nici tu să-ți spun cele ale fratelui. Căci s-a spus: „Ceea ce nu-ți place să ți se facă ție, nu face nici tu aproapelui" (Tes. 4, 16); și iarăși: „Ceea ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea" (Mt. 7, 12; Lc. 6, 31)".

688. (V. 689) *Î n t r e b a r e* : *Ce trebuie să gîndesc? Că tot omul e drept, sau că eu sînt mai păcătos decît toți? Căci îmi e greu gîndul să socotesc pe tot omul drept*
870

R ă s p u n s : Socotește-te cel mai păcătos, și mai neînsemnat decît toți și vei avea odihnă.

689. (V. 690) *Î n t r e b a r e* : *Cînd vorbesc cuiva despre „Viața Părinților" și despre „Răspunsurile" lor (Apoftegmele lor: Pateric.), inima mea cugetă lucruri mari. Spune-mi, cum să vorbesc cu smerită cugetare? Și cui trebuie să le spun acestea? Și în ce scop ?*

R ă s p u n s : Cînd vorbești despre „Viața Părinților" și despre „Răspunsurile" lor, trebuie să te osîndești pe tine zicînd: „Vai mie că vorbesc despre virtuțile Părinților și eu n-am cîștigat nimic din ele. N-am ajuns la vreo sporire și șed în scaun vorbind altora ca să se folosească.

jurământ. A nu-l admite înseamnă să ascundă ceva. A-l admite însemna să se lase privit cu neîncredere. Numai cel ce și-a cîștigat un nume sigur de om care nu minte, putea scăpa de această cerință din partea altora.

⁸⁷⁰ E mai greu să socotești pe fiecare om drept, decît să socotești că nu e om fără de păcat, dar tu ești cel mai păcătos. Bătrînul aprobă gîndul din urmă, cerîndu-i în același timp să nu se procupe de gîndul dacă toți oamenii sînt dreapți, ca nici să nu-i judece în nici-un fel.

Oare nu se va împlini cu mine spusă Apostolului: „Tu cel ce, înveți ție altul, pe tine nu te înveți”: (Rom. 2, 21). Și spunându-le acestea, îți arde inima și te afli vorbind cu smerenie. Dar trebuie, să iai aminte cui vorbești. Dacă știi că se va folosi, vorbește. De nu, nu e nevoie să vorbești. Căci s-a scris; „Fericit cel ce grăiește la urechile celor ce ascultă”. E bine să nu te afli dînd cele sfinte cîinilor și aruncînd mîrgăritare înaintea porcilor (Mt. 7, 6). Domnul să te înțeleptească, frate, să nu te rătăcești de la calea smereniei.

690. (V. 691) *Î n t r e b a r e* : Doi mireni iubitori de Hristos se iubesc cu adevărat unul pe altul în Domnul și erau călăuziți în viață de Părinți. Unul din ei, într-o convorbire, a spus un cuvînt despre altcineva. Celălalt, prin răpirea diavolului bănuind că a vorbit de el, s-a tulburat foarte. Cel dintîi, asigurîndu-l că n-a vorbit de el, acesta nu s-a lăsat convins. Și de aci ivindu-se între ei o mică sfadă, au venit amîndoi la Părinți și i-au spus lucrul aceluiași bătrîn care le-a răspuns.

R ă s p u n s : Vă spun tot adevărul înaintea lui Dumnezeu ca unora ce sînteți de un suflet. Amîndoi sînteți datorți să puneți metanie înaintea lui Dumnezeu⁸⁷¹. Dar nu cu nepăsare, ci din toată inima, ca să vă ierte pentru rugăciunile Părinților voștri. Tu, pentru că socotindu-te defăimat, n-ai suportat defăimare, ca să zici: „Am greșit și sînt întreg păcat, pentru că pentru mine s-a tulburat fratele meu”. Iar tu, celălalt, pentru că înainte de a vorbi n-ai precizat, că nu despre el vorbești și că nu ai nimic de

⁸⁷¹ „Metanie” înseamnă în grecește și pocăință și plecarea omului înaintea lui Dumnezeu și a semenului. Între ele este o legătură. Te pleci înaintea altuia, cerîndu-i iertare pentru vreo greșală ce i-ai făcut-o.

Sfinții Varsanufie și Ioan

spus împotriva lui, pînă la moarte. Pe de alta, nici tu n-ai avut răbdare întru tine. Totuși, nu voi sînteți vinovați. Ci noi sîntem pricina relelor, că n-am făcut rugăciuni ⁸⁷². Căci de le-am fi făcut, ați fi fost acoperiți față de cel viclean care a semănat între voi neghina, ca să vă ispitească. Pentru că aceasta o cerem de obicei; ca să fiți acoperiți. Temeți-vă de judecala lui Dumnezeu, ca să nu se smintească oamenii de voi, zicînd: „Iată că fiii Părinților nu au răbdare, ci se pornesc unii împotriva altora.” Iar dacă voi vă rușinați să vă puneți unul altuia metanie din inimă, iată că o punem noi pentru voi. Căci pe noi ne atinge această rușine. Domnul să va ierte și să vă păzească de cel rău. Și să-l zdrobească degrabă sub picioarele voastre. Să fiți de un suflet și de o gîndire și de o credință în Domnul. Domnul să vă sprijinească să rămîneți neclătinați întru frica Lui. Amin.

691. (V. 692) *Î n t r e b a r e* : *Alt mirean iubitor de Hristos găzduind pe Părinți, a trimis să întrebe prin scrisoare pe același Bătrîn, de-i este de folos să se lepede cu desăvîrșire de lume și să vină la viața călugărească. Și Bătrînul, scriindu-i că mai desăvîrșită e viața în retragere, socotind acela că aceasta este o poruncă, s-a întristat foarte și a socotit să nu mai întrebe nimic pe Părinți. Cunoscînd aceasta Bătrînul în duh, a spus să i se scrie aceasta:*

⁸⁷² Aceste adînci și subtile împletiri între oameni nu se descoperă decît într-o accentuată viață de spiritualitate. Ele ne arată că izvorul lor nu poate fi decît într-o supremă împletire de ordin interpersonal: în Sfînta Treime, în care cele trei Persoane nu se află într-o uniformitate nemișcată, ci într-o vie, delicată și extrem de subtilă și complexă comunicare. Numai aceasta poate duce omenirea pe culmile celor mai delicate relații. „Eu sînt vinovat pentru voi, că nu m-am rugat pentru voi”. Se merge pînă la o anumită substituție de euri, dar fără confundarea lor.

Răspuns : Înainte de toate îmbrățișăm iubirea ta în Domnul. Și te îndemnăm să lapezi tot gândul de întristare și să citești și să înțelegi cu bucurie întru frica lui Dumnezeu cele scrise ție în epistola de mai înainte. Căci nu v-am scris ceva ca poruncă, cunoscînd cuvîntul Apostolului care zice: „Nu înțeleg să vă întind o cursă” (I Cor, 7, 25). Ci v-am arătat ce folos deosebit are fiecare dintre lucrurile ce le facem. Așa au înțeles toți pe Domnul, căci după ce spune în Evanghelii ceea ce e scris în Lege: „Să nu desfrînezi, să nu ucizi etc.” (Mt. 19, 18), iar cel ce l-a întreat i-a răspuns: „Toate acestea le-am, păzit, ce-mi mai trebuiește”, i-a vorbit despre desăvîrșire: „De voiești să fii desavîrșit, vinde averile tale” și celelalte pe care le știi.

Dar urîtorul de bine umblă pururea să împiedice tot lucrul bun. Căci văzînd folosul celor despre care v-am scris, încă înainte de a cunoaște voi înțelesul celor scrise, a tulburat puțin gîndul vostru. E de mirat cum acoperă acela mintea omului, răpînd gîndul lui, ca să nu se folosească deloc. Și nu-l lasă să se întrebe pe sine pentru ce se tulbură și să-și spună: „Pentru ce ești întristat suflete al meu? Și pentru ce mă tulburi? Nădăjduiește în Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui” și celelalte (Ps. 43, 12). El face aceasta ca să dovedească omului, că dacă cele scrise ar fi de la oameni sfinți, i-ar fi adus ajutor și nu tulburare și ispită. Dar cel treaz cu mintea vede că și Apostolii s-au tulburat prin necredință, văzînd pe Stăpînul lor și Mîntuitorul Hristos. Căci Acesta le-a spus: „Pentru ce sînteți tulburați? Și pentru ce se urcă îndoieli în inimile voastre?” (Lc. 24, 30). Și îndată a urmat cuvintelor Lui liniștea. Așa și noi, dacă am fi citit în liniștea inimii cele scrise, am fi aflat că nu sîntem obligați să producem după cum e scris, din unul o sută, sau șasezeci, sau dacă nici

Sfinții Varsanufie și Ioan

afăta, măcar treizeci, ca al treilea (Mt. 13, 8). Dar am fi aflat că cele scrise ne sînt în toate de folos. Căci neputînd să împlinim ceea ce-i desăvîrșit, ne chinuim în timpul de față că nu împlinim decît fapta găzduirii, ca să nu ne înălțăm în cuget că facem vreun lucru mare, văzînd că n-am ajuns să facem ceea ce-i desăvîrșit. Dar nu ca să lepădăm cele făcute de voi acum, v-am scris cele cuprinse în epistola dinainte, ci ca să veniți la ceea ce-i mai mare sau, rămînînd în ceea ce sînteți, să vă fac să folosiți aceasta pentru smerirea în cuget. Nu vă mirați însă nici de ispite. Căci ni s-a poruncit: „Bucurați-vă cînd ajungeți în multe feluri de ispite" (Iac. 1, 2). Unul dintre sfinții Bătrîni a fost întreat odată de un frate oarecare: „Ce este aceasta, Ava, că de cîte ori voiesc să mă culc și mă ostenesc rugîndu-mă, și mă pecetluiesc ⁸⁷³, în acea noapte visez gînduri de desfrîinare. Iar de nu fac rugăciuni, nici nu mă pecetluiesc, nu visez". Și i-a răspuns Bătrînul zicînd: „Aceasta o fac dracii din viclenie, ca să te lași de rugăciune și de pecete. Căci știu că din acestea îi vine omului ajutor." Așa și tu, de întreb pe Părinți și pentru scurt timp te tulbură dracii pentru cuvintele lor, nu te feri niciodată să-i întreb. Ei nu poruncesc nimic păgubitor sau greu. Căci sînt ucenicii Celui ce a spus: „Jugul meu este blînd și sarcina mea ușoară" (Mt. 11, 30). Și la urmă vom afla rodul folosului lor. Și atunci vom striga împreună cu psalmistul: „Întors-ai durerea mea întru bucurie" (Ps. 29, 12).

692. (V. 693) *Întrebare*: Un alt mirean iubitor de Hristos a întreat pe același Bătrîn: *Mi se întîmplă cînd vorbesc cu cineva să mă împrăștiu dintr-o dată, încît să mi se pară că sînt afară de mine și să uit de ce se*

⁸⁷³ Diavolul a voit să samene prin întristare îndoială și în sfințenia Bătrînului care i-a răspuns la întrebare.

vorbește; mintea nu e dusă spre altceva, ci iese din ea însăși. Ce este aceasta, Părinte? Că tare sînt necăjit.

R ă s p u n s : Acesta e un război diavolesc, care vrea să facă de rușine pe un om înaintea celor de față. Dar dacă le descoperi cu libertate acest lucru, zicînd: „Iertați-mă, m-a împrăștiat diavolul”, războiul încetează și rușinea se întoarce asupra diavolului însuși. Și apoi vei vorbi cu trezvie. Și se va socoti ceea ce s-a întîmplat ca nimic. Dar celui ce nu face așa, îi pricinuieste multă rușine.^{873b} Însă pomenirea numelui lui Dumnezeu oprește toate relele și întărește neputința noastră. Amin⁸⁷⁴.

693. (V. 694) *Î n t r e b a r e :* *Un mirean iubitor de Hristos, foarte înfrînat și cu grijă la sufletul lui, a trimis să se întrebe același Bătrîn: E de folos oare cuiva să facă ceea ce i se pare lui că e bine, sau trebuie să întrebe pe Părinți ?*

R ă s p u n s : De socotește cineva de la sine că un lucru e bun și nu prin întrebarea Părinților, e în afara legii și n-a lucrat potrivit legii. Iar de face ceva prin întrebare, împlinește legea și proorcii. Căci a întreba e semnul smereniei. Și unul ca acesta e următor lui Hristos, care s-a smerit pînă a se face rob (Filip. 2, 6). Iar omul fără sfătuitor își este el însuși pricina de război. Căci se zice: „Fă-le toate cu sfat” (Ps. 24, 72). Iar Ioan Colovos zice: „De vezi pe vreunul mai tînăr suindu-se la cer, prinde-l

^{873b} **[În text nu avem poziționată această notă]** Cu semnul crucii, zice la nota ed. Volos.

⁸⁷⁴ Deci poți vorbi cu alții și să gîndești la Dumnezeu. Iar gîndul la El, te ține treaz și în cele ce le vorbești cu cineva. Aceasta se împlințe cînd vorbești de lucruri serioase, plin de răspunderea în fața lui Dumnezeu.

Sfinții Varsanufie și Ioan

de picioare și aruncă-l jos" (Apophtegmes de la serie anonyme du manuserit Coislin 126, publicate în parte în: Revue d'Orient chretien, 1907-1913, p. 165, nr. 111). Deci e mai de folos să întrebe pe cineva cu smerenie decât să umble după voia lui. Căci de fapt Dumnezeu e cel ce pune în gura celui întrebat ce să spună, pentru smerenia inimii și pentru dreptatea celui ce întreabă⁸⁷⁵.

694. (V. 695) *Î n t r e b a r e : De șed cu Părinții și aceștia vorbesc despre credință împotriva vreunui din cei ce nu cugetă drept, trebuie să mă împotrivesc și eu, sau nu? Căci gândul îmi spune: „De taci, trădezi credința”. Iar de are loc o simplă convorbire cu ei despre dogmă, să spun cele ce le știu sau să tac ? Iar de sînt chiar întrebat, ce să fac ?*

R ă s p u n s : Nu te lăsa niciodată în dispute despre credință. Căci nu-ți cere ție Dumnezeu aceasta. Ci să crezi drept, precum ai primit de la Sfînta Biserică la Botez și să împlinești poruncile Lui. Păzește-le acestea și te vei mîntui. Nu trebuie să vorbești despre dogme. Căci acestea sînt mai presus de tine. Ci roagă-te lui Dumnezeu pentru păcatele tale. Cu acestea să se ocupe mintea ta. Dar ia seama să nu osîndești în inima ta pe cei ce grăiesc despre acestea. Căci nu știi de vorbesc acestea drept, sau nu; și cum judecă Dumnezeu acest lucru. Iar de ești întrebat, spune: „Acestea întrec puterile mele. Iertați-mă, sfinți Părinți.”

⁸⁷⁵ Însăși experiența ne adevărește că atunci cînd cineva se smerește cerîndu-ne un sfat, se trezește în noi răspunderea de a ne sili să cugetăm la sfatul cel bun ce i-l putem da. Deschiderea inimii aceluia, ne face și pe noi să ne deschidem inima. Iar în această înlînire reală între cei doi prin deschiderea inimii se face simțită și transparentă prezența lui Dumnezeu. Căci ne-am depășit pe noi înșine și unul pe altul, în fața unui for superior nouă.

695. (V. 696) *Î n t r e b a r e : Dar dacă în dispută, ereticul îl încercuiește pe dreptcredincios prin cuvânt, oare nu e bine să-i sar în ajutor acestuia, pe cât pot, ca nu cumva biruit, să se clatine în dreapta credință?*

R ă s p u n s : Dacă pornești să vorbești înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, aceasta e ca o învățătură. Dar dacă învață cineva neavînd puterea, cuvîntul lui nu e convingător, ci neroditor. Deci dacă nu aduci nici un folos, ce trebuință e să vorbești ⁸⁷⁶. Dar dacă voiești cu orice preț să dai un ajutor, grăiește în inima ta lui Dumnezeu care cunoaște cele ascunse și care poate să facă mai mult decît ceea ce-i cerem și El va face voia Lui cu cei ce sînt în dispută, iar tu vei afla smerenie în acest lucru. Presupune că cineva aruncă pe un om oarecare cu puterea în închisoare pe nedrept, dar altul, văzînd ceea ce s-a petrecut și neputînd să se opună sau să schimbe ceea ce s-a făcut, se duce pe ascuns ca să spună unuia mai puternic, iar acela îl eliberează pe cel închis cu puterea; cel ce l-a aruncat pe acel om în închisoare se tulbură, dar nu știe cine l-a vestit pe acela. Așa e și aci. Să alergăm la Dumnezeu întru credință și pentru frații noștri întru rugăciunea inimii. Și Cel ce s-a jurat întru Sine însuși că „voiește ca toți oamenii sa se mîntuiască și să vină la cunoștința vieții" (I Tim. 2. 4), va face cu ei după voia Lui.

696. (V. 697) *Î n t r e b a r e : Oare nu trebuie să cercetez măcar cele stabilite ca să le cunosc cînd aud vreo împotrivire?*

⁸⁷⁶ Orice vorbire despre Dumnezeu către altul e ca o învățătură. Dar dacă n-ai putere să înveți pe alții, convingîndu-i, nu te băga în vorbă.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Nu studia nimic din cele ce nu le cere Dumnezeu de la tine. Nici nu roști cuvinte primejdioase, ci mulțumește-te cu mărturisirea dreptei credințe și nu căuta nimic mai mult.

697. (V. 698) *Întrebare* : *Dacă convorbirea se ocupă cu texte din Scriptură, să tac, sau să vorbesc? Iar dacă s-ar întâmpla ca ei să se afle în îndoială cu privire la ceva ce eu cunosc, oare e bine să vorbesc, sau nu?*

Răspuns : Tăcerea e cea mai bună. Dar dacă se află în îndoială și cunoști lucrul, ca să dezlegi îndoiala, spune cu smerenie ceea ce știi. Dar dacă nu cunoști lucrul, nu spune nimic din cugetarea ta. Căci aceasta e nebunie.

698. (V. 699) *Întrebare* : *Dacă convorbirea se ocupă cu lucruri care nu aduc, vătămare sufletului, să tac, sau să vorbesc?*

Răspuns : Nu e bine să vorbești înainte de a fi întrebat. Iar de ești întrebat, spune ce știi, cu smerenie și frică de Dumnezeu, nemîndrindu-te de se primește cuvîntul tău și neîntristîndu-te de nu se primește. Căci aceasta este calea lui Dumnezeu. Iar ca să nu pari că ești un tăcut, spune de la tine ceea ce cunoști în cuvinte puține și te vei izbăvi de vorba multă și de slava necuvenită.

699. (V. 700) *Întrebare* : *De-mi va cere cineva să dau anatemei pe Nestorie și pe ereticii care-i urmează, să o fac sau nu?*

Răspuns : E vădit că Nestorie și cei ce-l urmează sînt eretici și se afla sub anatema. Dar tu nu te grăbi să

dai pe cineva anatemei, oricine ar fi. Căci cel ce se socotește pe sine păcătos, trebuie să-și plîngă păcatele sale și nimic mai mult. Dar nici nu trebuie să judeci pe cei ce dau anatemei pe cineva. Căci fiecare trebuie să se cerceteze pe sine însuși (I Cor. 11, 28).

700. (V. 701) *Întrebare* : *Dar dacă cineva socotește că și eu cuget ca el, ce să-i spun?*

Răspuns : Spune-i: „Deși e vădit că aceia sînt, vrednici de anatemă, eu sînt mai păcătos decît orice om; și mă tem ca nu cumva judecînd pe altul, să mă osîndesc pe mine însumi. Căci chiar de voi da anatemei pe satana, întrucît fac faptele lui, mă dau anatemei pe mine însumi. Fiindcă a spus Domnul: „De mă iubiți pe Mine, veți păzi poruncile Mele" (Io. 14, 15). Iar Apostolul zice: „De nu iubește cineva pe Domnul, să fie anatema" (I Cor. 16, 22). Deci, cel ce nu împlinește, poruncile Domnului, nu-L iubește pe El. Și cel ce nu-L iubește, este sub anatemă. Cum poate deci el să anatemizeze pe altul ?"⁸⁷⁷.

Spune-i-le acestea și de va stăruii în aceleași, dă pentru conștiința lui, anatemei pe eretic.

701. (V. 702) *Întrebare* : *Dar de, nu știi că este eretic, cel pe care îmi cere, să-l dau anatemei, ce să fac?*

⁸⁷⁷ E o cugetare stînsă; cine se socotește păcătos – și cine poate să nu se socotească – trebuie să se socotească sub anatemă, sau despărțit de Dumnezeu. Dar cine socotește că e despărțit de Dumnezeu, cum va declara pe altul despărțit de Domnul și l-ar judeca pentru aceasta. Prin acestea se judecă pe sine însuși. Sau el ar pretinde, făcînd acestea, că el e unit cu Domnul și acela nu e împreună cu sine. Dar întrucît el nu e de fapt unit cu Domnul, îl socotește pe acela mai rău și decît pe sine. Și nu are acest drept. Dar episcopii în sinod pot da anatemei peeretici. Căci nu o fac ca persoane particulare, ci prin ei o face Biserica.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Spune-i: „Frate, eu nu știu ce gîndește acela de care-mi vorbești. Și a da anatemei pe unul pe care nu-l cunosc, mi se pare a mă osîndi pe mine însumi. Îți spun însă aceasta: eu nu cunosc altă credință decît aceea a celor 318 Sfinți Părinți. Și cel ce cugetă o alta decît aceasta, s-a aruncat pe sine însuși sub anatemă.”

702. (V. 703) *Întrebare* : *De se pornește o prigoană, ce să fac? Să rămîn sau să plec?*

Răspuns : *Întreabă* pe Părinții duhovnicești și fă cum îți-or spune. Nu urma judecății tale, ca să nu te primejdiești prin neștiință.

703. (V. 704) *Întrebare* : *Și de nu aflu în ceasul de trebuință Părinți în care am încredere ca să-i întreb despre aceasta, ce, să fac? Să rămîn ca să nu par că trădez credința, sau să fug temîndu-mă de înfrîngerea mea?*

Răspuns : Stai la rugăciune și roagă-te din toată inima Iubitorului de oameni Dumnezeu, zicînd: „Stapîne, miluește-mă pentru bunătatea Ta, și nu mă lăsa să mă abat de la voia Ta, nici nu mă preda încercării de față spre pieire.” Și fă-o aceasta de trei ori, asemenea Mîntuitorului, în ceasul cînd a fost predat. Și după aceea, de te vei vedea plin de hotărîrea neclintită de a rămîne și de a îndura, întărit de harul lui Dumnezeu, toate chinurile ce-ți vor veni pînă și moartea însăși, rămîi. Iar de vei vedea frica în inima ta, pleacă și să nu socotești că prin aceasta vei trăda credința. Căci nu cere Dumnezeu ceea ce întrece puterea cuiva. Și de rămîi avînd întru tine frica, se poate întîmpla ca, nesuportînd necazurile și chinurile

ce vor veni, să trădezi adevărul și să-ți atragi pedeapsa veșnică.

704. (V. 705) *Întrebare* : *Iar de voi ajunge fără voie în încercare, ce să fac?*

Răspuns : Aruncă toată grija ta asupra Iubitorului de oameni Dumnezeu (I Petru 5, 7) zicînd: „Stăpîne, nu ca unul ce are putere am primit să mă aflu în această împrejurare, ci fără voia mea. De aceea pentru bunătatea Ta, și pentru rugăciunile tuturor sfinților Tăi, nu mă lăsa să trădez sfînta credință.”

705. (V. 706) *Întrebare* : *Cum trebuie să-i rog pe Părinți pentru iertarea păcatelor mele: „Iartați-mă !”, sau: „Cereți iertare pentru mine !” ?*

Răspuns : Cînd îi rugăm pe cei ce au plecat la Domnul, trebuie sa zicem: „Iertați-mă !”. Iar cînd le cerem aceasta celor ce sînt printre noi, trebuie să zicem: „Rugați-vă ca să fim iertați !”⁸⁷⁸.

706. (V. 706 b) *Întrebare* : *Iar cînd îl rog pe Stăpînul însuși, cum trebuie să zic?*

⁸⁷⁸ Sfinții plecați dela noi sînt mai sus. Ei au trecut peste putința ispitei. Sînt întăriți definitiv în bine. Și prin aceasta fiind definitiv și în mod desăvîrșit lîngă Domnul și uniți cu El, putem să-i rugăm pe ei înșiși să ne ierte. Dar cu conștiința că Domnul însuși ne iartă prin ei. Celor ce sînt încă printre noi, le cerem numai să se roage pentru noi, ca să se bucure Domnul pentru smerenia noastră și pentru dragostea lor care întărește comuniunea între noi. Dar ne putem ruga lor și ca să ne ierte de ceace le-am greșit lor. Sfinților plecați de la noi ne rugăm însă pentru o iertare generală.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Să zici: „Miluiește-mă, Stăpîne, pentru Sfinții Tăi mucenici și pentru Sfinții Părinți și-mi iartă păcatele pentru mijlocirile lor." Căci și Proorocul zicea: „Pentru Avraam, robul Tău" (Dan. 3,35). Ba însuși Domnul a zis: „Voi apăra cetatea aceasta pentru Mine și pentru David, robul Meu" (IV Împ. 19, 34; 20, 6)⁸⁷⁹.

707. *Întrebare* : De mă aflu între oameni din lume și începe să se vorbească fără rost, să rămân, sau să plec?

Răspuns : Dacă nu e nevoie să rămâi, pleacă. Dacă o nevoie, mută-ți mintea la rugăciune, neosîndindu-i pe aceia, ci recunoscîndu-ți slăbiciunea ta.

708. *Întrebare* : Iar de sînt prieteni ai mei, poruncești să mut convorbirea aceasta la o alta mai folositoare?

Răspuns : De știi că primesc cu plăcere cuvîntul lui Dumnezeu, vorbește-le din „Viețile Părinților" și îndreaptă convorbirea spre mîntuirea sufletului.

⁸⁷⁹ Chiar cînd ne rugăm lui Dumnezeu direct, se cuvine să pomenim și de rugăciunile sfinților pentru noi, deci să-i aducem și pe ei ca susținători ai noștri, pentru crearea unei atmosfere de iubire generală, care place Domnului, arătîndu-se că iubirea izvorîtoare din El e trăită în mod real de oameni. Domnul nu stă izolat. Și nici noi nu trebuie să ne izolăm de ceilalți în relația noastră cu El. Aceasta e Biserica: comuniune permanentă a noastră, care sporește pe măsura ce sporim fiecare ca persoană, care e în fond un focar de iubire. Aceasta o vrea Domnul: să-i adune pe toți în Sine prin iubirea tuturor între ei și între ei și El să-i predea odată cu sine prin aceeași iubire a Sa și a tuturor celor adunați în El, pe toți Tatălui (Col. 1,20; Ef 1,22; I Cor. 15,28). De aceea și Sf. Ap. Pavel se roagă pentru toți (Ef. 1,16). Oare a încetat el după plecare la Domnul să se roage pentru noi ? Oare a încetat el să-și arate iubirea față de noi prin rugăciunea pentru noi ?

709. *Î n t r e b a r e : Oare e bine în vremea convorbirii să se cheme numele lui Dumnezeu?*

R ă s p u n s : Trebuie să se cheme numele lui Dumnezeu atît în vremea convorbirii, cît și înainte și după ea, în tot timpul și în tot locul. Căci s-a scris: „Neîncetat vă rugați" (I Tes. 5, 17). Așa se alungă ispita.

710. *Î n t r e b a r e : Și cum se poate ruga cineva neîncetat ?*

R ă s p u n s : Cînd e cineva singur, trebuie să psalmodieze și cu gura⁸⁸⁰ și să se roage și în inimă. Dar de e cineva în piață sau cu alții, nu e nevoie să psalmodieze cu gura, ci numai cu cugetul. Dar trebuie să-și păzească ochii, ca să nu hoinărească și să nu cadă în cursele vrăjmașului.

711. *Î n t r e b a r e : Cînd mă rog sau psalmodiez și nu simt puterea celor spuse⁸⁸¹, pentru învîrtoșarea inimii mele, cu ce mă folosesc?*

⁸⁸⁰ Psalmodierea nu înseamnă numaidecît cîntare. Dar orice rugăciune rostită capătă un ritm, o armonie interioară, care e ca un fel de cîntare. Numai rugăciunea grăbită nu are această ordine, ci e unită cu o dezordine. Aceasta ridică cuvintele rugăciunii peste înțelesul lor mărginit, produce sentimentul că Dumnezeu e un mister care le unește pe toate într-o rînduiată. Produce simțirea fericită a prezenței și ajutorul Lui. Numai adunată în Dumnezeu creațiunea scapă de dezordine.

⁸⁸¹ „Puterea" (δύναμις) cuvintelor înseamnă în grecește și înțelesul lor. Chiar sensul cucerește, are în ele o putere. Cuvintele au putere asupra celui ce le rostește sau le aude, cînd acela e conștient de sensul lor, sau pătrunde la el.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns: Dacă nu o simți tu, o simt dracii și auzindu-te, tremură. Deci nu înceta să psalmodiezi și să te rogi. Și, pe încetul, se va în muia prin Dumnezeu învîrtoșarea.

712. *Întrebare:* Când sînt aproape de o biserică și se zice cîntarea întreit sfîntă, iar eu șed cu părinții și cu mirenii, să o spun și eu, în vreme ce aceia șed, sau nu?

Răspuns: De sînt părinți, fă și tu ceea ce fac ei. Iar de sînt mireni și știi că se smintesc, bine este să cruți conștiința lor și să faci ceea ce fac și ei. Dar o poți spune aceea și șezînd împreună eu ei. Și dacă te împiedică ceva, îți ajunge să te gîndești la ea. Iar de nu sînt mai mari ca tine, ridică-te și spune-o. Și nu e rău să-i îndemni și pe ei să se ridice. Iar ei vor face cum voiesc.

713. *Întrebare:* De sînt singur și am niște lucruri în mîini care mă împiedică să mă ridic, ce să fac?

Răspuns: Dacă nu poți, nu te necăji de nu te ridici. Căci toate se fac cu judecată și cu dreaptă socoteală.

714. *Întrebare:* Dacă merg la niscai părinți și ei stăruie să mă rețină, dar am o treabă care mă silește, ce să fac?

Răspuns: De vor fi în stare să deosebească lucrurile așa cum vrea Dumnezeu, spune-le cu smerenie: „Iertați-mă, dar am o treabă care mă silește”. Și fă cum ți-or spune, fără să te îngreunezi cu sufletul, crezînd că așa îți e spre folos. Iar de nu vor fi așa și trebuința te silește, taie discuția și fă-le metanie ca să pleci. Iar de vor

continua să stăruie, spune-le: „Iertați-mă, dar nu-mi e cu putință să rămân”.

715. Î n t r e b a r e : De stau la masă cu vreunii din părinți și unul din ei binecuvîntează mîncarea, oare vrînd să încep a mîncă trebuie să-i spun: „Binecuvîntează !” și să aștept pînă binecuvîntează iarăși”? Sau să mă mulțumesc cu prima binecuvîntare? Căci se întîmplă că abia mîntea la altceva și întîrzie să răspundă, iar eu mă necăjesc din pricina aceasta. Sau e bine oare, ca atunci cînd întind mîna la mîncare, să fac peste ea semnul crucii?

R ă s p u n s : Odată ce a binecuvîntat, e de prisos să o faci iarăși. Cît despre semnul crucii, nu e nevoie nici de acesta. Căci în binecuvîntare a fost și semnul crucii. Și de ce să dai celui ce a binecuvîntat sau altuia gîndul că nu crezi în binecuvîntarea lui și prin aceasta prilej de sminteală?

716. Î n t r e b a r e : De-mi cer părinții la care merg să binecuvîntez mîncarea pusă înainte, să primesc, sau nu?

R ă s p u n s : Nu te învoi, ci spune: „Nu sînt nici preot și n-am nici schima de monach, ci sînt mirean și păcătos. Și acest lucru este peste puterea mea. Iertați-mă pentru Domnul.”

717. Î n t r e b a r e : Dacă toți cei de la masă sîntem mireni, ce să facem, odată ce nu avem pe cineva care să binecuvînteze?

Sfinții Varsanufie și Ioan

R ă s p u n s : Bine este ca și mirenii să binecuvînteze pe Dumnezeu cînd se împărtășesc de mîncare ⁸⁸². Căci mîncarea se sfințește prin pomenirea lui Dumnezeu. Dar această binecuvîntare nu este ca binecuvîntarea clericilor. Ci ea este o doxologie și o pomenire a lui Dumnezeu. Și tuturor li se cuvine să pomenească pe Dumnezeu și să-l preamărească. Deci bine e sa facă și mirenii aceasta, cînd nu au pe unul care să poată binecuvînta.

718. Î n t r e b a r e : *Dacă se îndoiesc cine e cel dintîi care să binecuvînteze, fiecare lăsînd altuia să facă aceasta, ce trebuie făcut?*

R ă s p u n s : Cel ce i-a poftit pe aceștia la masă, trebuie să roage să binecuvînteze, pe cel ce voiește. Iar dacă nu primește nici unul, ca să nu se nască dispută, trebuie să se hotărească el însuși să spună: „Pentru rugăciunile Sfinților Părinți, Domnul să fie cu noi. Amin”.

719. Î n t r e b a r e : *Ați spus că e bine ca și mirenii să pomenească pe Dumnezeu la mîncare, ca prin pomenirea Lui să se sfințească mîncarea. Oare e bine să se spună stihul amintit mai înainte, pînă ce încă n-a fost pusă pîinea pe masă?*

R ă s p u n s : Se poate spune aceasta, Dar fiindcă cineva spune în rugăciune: „Binecuvintează cele puse înainte !”, e bine și potrivit să se spună rugăciunea cînd pîinea e pusă pe masă.

⁸⁸² La notă în ed. Volos: Sau să spună „Tatăl nostru” la amiezi, „Mîncă-vor săracii”, seara, sau „Pentru rugăciunile sfinților Părinților noștri”.

720. *Întrebare* : De-mi cer părinții să judec în niscăi lucruri și nu mă prea încred în mine, ce trebuie să fac? Să resping, sau să primesc? Și să spun ceea ce mi se pare potrivit, sau să întreb pe cei ce știu mai bine și apoi să judec?

Răspuns : Pentru porunca Părinților primește și spune celor ce se judecă: „Eu am să judec potrivit cu ceea ce mi se pare drept.” Și ia seama să judeci drept și să nu-ți apleci inima către vreunul nici din patimă, nici din voința de a-i plăcea, ci spune ceea ce ți se pare ție drept. Căci Dumnezeu, care singur știe adevărul, îți judecă intenția. Iar de poți să și întrebi pe unul care știe mai bine ca tine, nu e rău să o faci.

721. *Întrebare* : Dacă lucrul cere jurământ, să li-l cer, sau nu?

Răspuns : Să nu silești niciodată pe cineva să jure. Căci Dumnezeu a oprit jurământul. Dar spune: „Lucrul cere jurământ. De voiți deci să jurați, aceasta atîrnă fie voi.” Însă de ți s-a poruncit de către o stăpînire să judeci, ești silit să ceri jurământ. Căci trebuie să stabilești mai întîi cu grijă împejurările și apoi să hotărăști, neținînd seama de nimic, altceva.

722. *Întrebare* : De mă aflu lîngă un om mai bătrîn, sau lîngă o persoană mai mare, care citește, și greșește un accent sau un cuvînt, iar eu știu cum e mai corect, să-i spun sau nu?

Răspuns : De știi că ascultă cu plăcere, spune-i. Iar de nu, nu-i zice nimic. Ia seama la tine să nu te lași furat

Sfinții Varsanufie și Ioan

în cuget de slava deșartă. Căci îți e mai de folos să taci, decît să-i spui cu slavă deșartă.

723. Î n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe același Bătrîn: De-mi cere vreun monach să-l însoțesc în vreun lucru care nu-mi pare sa fie după voia lui Dumnezeu, ce să fac?

R ă s p u n s : De nu este după Dumnezeu, nu-l însoți, ci ține-te la o parte de acel lucru, spunîndu-i adevărul: „După cît îmi pare, nu mi se cere un lucru drept”. Iar de este după Dumnezeu și nu-ți aduce vreo vătămare sufletului, însoțește-l după putere, căci vei avea plată. Dar de-ți este spre vătămare, nu te băga în acel lucru. Căci nu-ți cere Dumnezeu să faci ceea ce e vătămător sufletului tău.

724. Î n t r e b a r e : Cînd văd pe cineva înjurînd sau nedreptățind pe un călugăr, mă tulbur. Oare fac bine sau nu?

R ă s p u n s : Nimic ce se face cu tulburare, nu e bun, ci e din lucrarea diavolului, chiar de se motivează ca drept. Deci de te tulburi, să nu spui nimic, căci făcînd aceasta îl tulburi și pe acela. Căci răul nu desființează răul ⁸⁸³. Iar de nu te tulburi, spune-i aceuia cu blîndețe: „Nu te temi de păcat, înjurînd pe nedrept pe Ava (pe călugăr)? Nu știi că schima (haina) ce o poartă este a lui Dumnezeu și că se mînie Dumnezeu?” Și vorbind așa, te

⁸⁸³ Iritarea produsă de o patimă în suflet se întinde ca o flacără în sufletul altuia. Și răul și binele au în ele o putere molipsitoare. Binele are putere de a ne întări și face stăpîni pe noi, răul de a ne slăbi, de a ne, dezorganiza. Nu trebuie să mă las tulburat de rău, ca să nu-l transmit altuia. Nu-l pot ținea numai în mine.

vei afla vorbind după voia lui Dumnezeu. Și puternic este Dumnezeu ca să-l îmblânzească pe acela precum voiește.

725. Î n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe același Bătrîn: Am cu cineva o judecată pentru un lucru. Ce poruncești să fac? Trebuie să-mi cer dreptatea deplină de la el, sau să nu caut această deplinătate, ci să mă izbăvesc cât mai repede?

R ă s p u n s : Silește-te pe cât poți să te izbăvești cât mai repede. Căci e propriu bărbaților desăvârșiți să nu se tulbure când vin ispitele. Iar cel slab amînînd împăcarea, vine după aceea la părerea de rău. Și trebuind să se învinovătească pe sine, pornește mai degrabă spre hula lui Dumnezeu și-și pierde sufletul. Și se împlinește cu el cuvîntul: „Ce va folosi omului, de va dobîndi lumea toată, iar sufletul său și-l va pierde?” (Mt. 16,26).

726. Î n t r e b a r e : Cineva îmi e dator cu ceva și dacă nu arăt puțină nepăsare, nu ajungem la pace. Ce poruncești să fac ?

R ă s p u n s : Cel ce caută pacea, nu va fi lipsit de pacea de la Dumnezeu⁸⁸⁴. Pentru că „cel credincios în puțin, e credincios și în mult” (Lc. 6, 10): și „mila biruiește judecata” (Iac. 2, 13), Deci dacă nu disprețuiește omul trebuința de cele din lume, nu ajunge la pacea lui Hristos⁸⁸⁵. Iar „Cel ce a început în voi lucrul cel bun, El

⁸⁸⁴ De te silești să nu te lași tuburat în relațiile cu oamenii, voi avea și dela Dumnezeu o putere pentru a te menține în pace. De aceea în silința de a rămînea netulburat, te întărește gîndul la Dumnezeu.

⁸⁸⁵ Cine dă prea mare preț lucrurilor lumii, cine socotește nevoia de ele prea apăsătoare, se tulbură ușor cînd pierde ceva din ele, sau nu-și adaugă încă ceva la ceea ce are. Deci n-are pacea pe care o dă Hristos, care n-a căutat cele trecătoare ale lumii. Mila de oameni pe

Sfinții Varsanufie și Ioan

îl va și desăvârși, pînă în ziua Domnului nostru Iisus Hristos" (Fil. 1, 6)⁸⁸⁶. Și rugăciunea noastră aceasta este: Să ne dea Dumnezeu pacea, ca să desăvârșim lucrul lui Dumnezeu⁸⁸⁷. E ceea ce a mărturisit și ospătarul prea sfînt al întregii Biserici⁸⁸⁸.

727. Î n t r e b a r e : Oare trebuie să primesc pe orice călugăr străin care vine la mine, necercetînd cele cu privire la el? Iar dacă-l primesc, cum trebuie să-l slobozesc? Și trebuie să-i dau ceva cînd pleacă? Căci sînt unii care o cer și aceasta.

R ă s p u n s : S-a scris în Proverbe: „Nu băga pe orice om în casa ta" (Sir. 11, 13). Cînd vine deci la tine un străin, roagă-te mai întîi lui Dumnezeu și apoi cercetează cele cu privire la el; și de unde este și unde merge. Și de-

care a avut-o Hristos și pe care o putem avea de la El și noi, ne face să disprețuim judecățile cu ei pentru lucrurile lumii, căci ne Descoperă relativizarea lor în comparație cu valoarea absolută a sufletului.

⁸⁸⁶ Hristos care ne-a ajutat, să nu dăm prea mare însemnătate lucrurilor lumii, din milă pentru oameni, pentru a-i face buni prin bunătatea noastră, ne va aduce la desăvîrșire pe linia aceasta. Facem binele atrași de perspectiva desăvîrșirii noastre eshatologice. Perspectiva eshatologică întreține în noi dinamismul binelui și-l face să sporească.

⁸⁸⁷ În grecește cuvîntul εἰρή are atît înțelesul de „rugăciune” cît și de „dorință”. Rugăciunea e și dorință. Ca atare e îndreptată spre viitor și în ultima analiză spre viitorul eshatologic, spre împlinirea desăvîrșită a omului. În esență cerem dela Dumnezeu mîntuire, iar mîntuirea e fericirea veșnică după sfîrșitul timpului.

⁸⁸⁸ Ed. Volos la notă: „Poate prin ospătarul întregii Biserici, Părintele înțelege fericitul Pavel. Căci el a spus: „Însuși Domnul păcii să vă dea vouă pace totdeauna" (II Tes. 3, 16). Pavel e un mare ospătar, pentru că Hristos i-a încredințat, grija de sufletele noastre, pe care o împlinește prin Epistolele sale pînă la sfîrșitul lumii, cînd Domnul va veni a doua oară."

ți pare că trebuie să-l primești, primește-l și slobozește-l după ce l-ai hrănit, nedându-i nimic. Căci de vrei să faci peste puterile tale, nu vei putea mult timp.

728. Î n t r e b a r e : Ce mă sfătuiți? Avînd încredere într-unul, l-am ținut pentru cîteva zile. Dar voiesc să mă duc undeva și mă rușinez să-i spun să plece, ca să nu se smintească. Sau voiesc să-l slobozesc fără nici o pricină. Ce să fac ?

R ă s p u n s : Spune-i cu seninătate: „Ava, te-ai hotărît acum să pleci undeva?” Și de va zice: „Da ! ”, spune-i: „Și eu am o treabă și vreau să plec pentru ea”. Iar de va spune: „Nu!”, spune-i: „Și ce mă sfătuiesti? Ca trebuie să plec undeva. Și nu e aci cineva care să te poată sluji.” Și așa va pleca cu pace,

729. Î n t r e b a r e : Oare e bine să pui la locul lor lucrurile din chilie, ca să nu se piardă vreunul, sau să las totul în grija lui Dumnezeu?

R ă s p u n s : E bine să le pui la locul lor și nu numai pe cele trebuitoare oaspeților, ci și pe cele de care te slujești, după ce te-ai folosit de ele. Căci nu trebuie dat prilej de ispită diavolului. Dar dacă s-ar întîmpla ca din uitare sau din negrijă să se piardă vreunul, nu te necăji, ci învinovățește-te pe tine pentru negrijă și cere lui Dumnezeu iertare. Și nu nesocoti lucrul cel bun al primirii de oaspeți, ci stăruie pe cît poți, dar nu peste putere, făcînd aceasta cu dreapta socoteală. Și îngrijește-te de aci înainte să nu dai loc ispitei.

730. Î n t r e b a r e : Dommul a spus : „Fericiti cei ce plîng” (Mt. 5, 5). Iar Apostolul ne cere să fim bucueroși și

Sfinții Varsanufie și Ioan

apropiați unii de alții (Rom. 12, 8). Ce fapte săvârșind cineva, trebuie să plîngă, și ce fapte trebuie să, le facă cu bucurie ? Și cum e cu putință să le aibă cineva pe amîndouă deodată: plînsul și bucuria?

R ă s p u n s : Plînsul este întristarea cea după Dumnezeu, pe care o naște pocăința. Iar semnele pocăinței sînt: postul, psalmodierea, rugăciunea, gîndirea la cuvintele lui Dumnezeu. Iar bucuria este: veselia cea după Dumnezeu, care se arată cu cuviință în cuvînt și fapta celor cu care ne întîlnim. Să aibă deci inima plînsul, iar fața și cuvîntul veseliei vuiicioasă. Și așa se pot avea amîndouă deodată ⁸⁸⁹.

731. *Î n t r e b a r e* : *Dacă un prieten îmi cere, să mă pun chezaș pentru el, să o fac, sau nu?*

R ă s p u n s : Chezașia aduce ispită. De voiești deci să scapi de ispită, nu te pune chezaș, ci spune-i cu îndrăzneală, zicînd: „Tu cunoști iubirea ce o am pentru tine, dar am poruncă de la părinți să nu mă pun chezașie pentru cineva, cunoscînd ei slăbiciunea mea și știind de mai înainte mai bine ca mine cele ce se vor întîmpla. Deci mă tem să calc porunca și să păcătuiesc împotriva lui Dumnezeu". Spune-i-le acestea și de se va întrista, nu te îngrijești. Iar de poți să scapi prin vreun motiv oarecare, bine este. Căci se poate întîmpla ca acela să nu mai primească a te lua ca chezaș, fie din cinstire pentru tine, fie pentru alt motiv. Și în acest caz nu ești tu pricina și nu va avea motiv să se întristeze. Dar dacă te pomenești fără

⁸⁸⁹ Ioan Scărarul a vorbit de „plînsul de bucurie făcător" (Scara, cap. VII). De fapt pocăința adevărată e unită cu bucuria deslipirii de păcat. Dar această dezlipire este iubire de oameni. Și ea trebuie să se arate în bucuria de altul.

să-ți dai seama că te-ai pus chezaș, nu te lăsa într-o și mai mare nepăsare, ci spune gândului: „Ceea ce s-a făcut, s-a făcut, dar Domnul mă va izbăvi și mă va acoperi de cele ce vor urma”. Și să nu încetezi să te rogi lui Dumnezeu pentru aceasta și puternic este El să lucreze după mare mila Lui.

732. Î n t r e b a r e : Am un prieten care e în primejdie să-și piardă mîntuirea sufletului, sau lucrurile. Poruncești să-l ajut ?

R ă s p u n s : De e prietenul tău după Dumnezeu și e în primejdie să-și piardă mîntuirea sufletului, sau lucrurile lui, silește-te să-l ajuți după puterea ta, întrucît nu-ți pricinuiеști vătămarea sufletului. Dar dacă-ți vine din aceasta vreo vătămarea a sufletului, nu te băga, ci lasă lucrul în grija lui Dumnezeu și roagă-te Lui să-l ajute pe aproapele. Și puternic este El ca să facă cu acela ceea ce-i este de folos, cum ar trebui să facem și noi ⁸⁹⁰.

733. Î n t r e b a r e : Am un prieten de care s-a aflat că este eretic, Să-l îndemn să vină la dreapta credința, sau nu?

R ă s p u n s : Învață-l să cunoască dreapta credință. Dar să nu i te împotrivești, nici nu voi să afli ce gîndește, ca să nu intre în tine otrava lui. Iar de va voi peste tot să

⁸⁹⁰ A te a angaja pentru aproapele cu primejdiuirea vieții tale, va avea ca efect nu numai pierderea lui, ci și a ta. Iubirea ta nu-i va fi în acest caz spre folos nici lui și te va pierde și pe tine în așa măsură că va slăbi și iubirea ta. E drept că Sfîntul Pavel a spus că e în stare să se facă el însuși anatema pentru cei din neamul său (Rom. 9,3). Dar el n-ar fi ajuns la anatema, pentru că nu se primejduia să-și slăbească dragostea de Hristos, fiind întărit tocmai prin aceasta în ea în mod desăvîrșit.

Sfinții Varsanufie și Ioan

se folosească și să asculte adevărul credinței lui Dumnezeu, du-l la Sfinții Părinți care pot să-l folosească și așa te vei afla ajutându-l după Dumnezeu, rămânând nevătămat. Dar dacă a doua și a treia sfătuire nu primește îndreptarea, ocolește-l, după cuvîntul Apostolului (Tit. 3, 10). Căci nu voește Dumnezeu să facă cineva ceea ce-i peste puterea lui, cum zic Părinții: „De vezi pe careva înecîndu-se în rîu, să nu-i dai mîna, ca să nu te tragă și pe tine și să mori împreună cu el. Ci dă-i toiagul tău și de poți să-l tragi, e bine, iar de nu poți, lasă-i toiagul și mîntuiește-te pe tine" (Les Sentences des Peres du desert. Nouvel recueil, Solesnes, 1976, nr. 472).

734. Î n t r e b a r e : Un oarecare dintre Părinți, care avea niște prieteni în Domnul și era socotit ca drept credincios, s-a aflat ca fiind eretic în cugetare. Atunci prietenii s-au despărțit de el. După aceea, aflînd ei că acela voiește să se despartă de Biserică, s-au gîndit să meargă la el și să-i pună metanie, ca nu cumva să o facă aceasta din întristare și să li se socotească lor această greșeală a lui. Și venind l-au întrebat pe Bătrîn despre aceasta.

R ă s p u n s : Patima e patima. Nu va arătați că o încuviințați. Deci nu-i puneți metanie, ca unii ce ați fi greșit fața de el, ci ca să nu se despartă de Biserică.

735. Î n t r e b a r e : Aceiași l-au întrebat iarăși pe Bătrîn : De se, va despărți de Biserică și ne vom întîlni apoi cu el, îl vom saluta, sau nu?

R ă s p u n s : Purtați-vă cu el cum vă purtați cu toți de același fel, punîndu-l în rînd cu ei.

736. *Î n t r e b a r e : De intră cineva în biserică în timpul liturghiei și iese înainte de apolis, oare e păcat ?*

R ă s p u n s : Lucrul desăvârșit și plăcut lui Dumnezeu este ca cel ce intră în biserică, să asculte Scripturile și să răinînă la Liturghie pînă la apolisul de la sfîrșit. Nu trebuie să plece, fără un motiv binecuvîntat, înainte de apolis. Căci aceasta înseamnă disprețuirea Liturghiei. Dar cînd cineva e silit de o trebuință, are iertare. Dar nici atunci nu trebuie să se îndreptățească singur pe sine. Ci să ceară iertare de la Dumnezeu, zicînd : „Stăpîne, iartamă că n-am putut păzi porunca”.

737. *Î n t r e b a r e : Trebuie să vorbească cineva în biserică ?*

R ă s p u n s : Nu e numaidecît trebuință să vorbească cineva în casa lui Dumnezeu în timpul Sfintei Liturghii. Ci să se predea rugăciunii și să asculte cu sîrguință dumnezeieștile Scripturi. Căci ele vorbesc despre mîntuirea sufletelor noastre. Iar dacă e nevoie să se vorbească, trebuie să se vorbească scurt pentru cinstirea și frica ce o cere timpul acesta. Căci altfel se va socoti vorbirea ca o faptă de osîndit ⁸⁹¹.

738. *Î n t r e b a r e : Dacă eu nu vreau să vorbesc, dar unii din părinți încep o convorbire cu mine, ce să fac ca să nu se, smintească de tăcerea mea, socotind că disprețuiesc acest lucru ?*

⁸⁹¹ A vorbi în timpul Liturghiei înseamnă a te împrăștia în rugăciunii. Iar prin rugăciune participanții la Liturghie trebuie să fie scufundați ca o comunitate de persoane neconfundate, în Domnul cel în Treime.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : De încep aceștia, răspunde scurt, arătând și prin aceasta lucrul ca vrednic de dispreț.

739. *Întrebare* : *Gîndul îmi spune să nu ies des din casă. Dar uneori sînt multe Liturghii peste săptămîină. Oare trebuie să merg la ele, sau e mai bine să mă ocup în casă ?*

Răspuns : Dacă știi că ieșirile te vătămă prin întîlniri, e de folos să nu ieși des din casă nici pe motiv de a merge la Liturghie, ci numai din timp în timp. Căci liniștea (retragerea) izbăvește de multe rele.

740. *Întrebare* : *Dar dacă sînt silit să ies pentru vre-o trebuință a mea sau a Părinților, nu păcătuiesc greu dacă nu merg la Liturghie?*

Răspuns : De te silește o trebuință sau o poruncă a Părinților, silește-te să faci lucrul acesta cu frica lui Dumnezeu și nu te năcăji dacă lipsești dela Liturghie. Ci du-te în casă și adu-ți aminte de păcatele tale. Dar de lipsești din trîndăvie sau nepăsare, îți e mai de folos să mergi la Liturghie și să nu te împrăștii și să fii cu luare aminte.

741. *Întrebare* : *Cum e mai bine: să cobor noaptea la biserică, sau să-mi fac privegherea în casa mea?*

Răspuns : Bine este să priveghezi în casa ta. Căci în biserică se nasc de multe ori convorbiri.

742. *Întrebare* : *Dacă vreau să intru într-un martiriu sau într-o biserică, ca să mă închin la, altar, sau*

sfințelor moaște, sau ca să mă și împărtășesc, nu fac o greșeală^{892?}

Răspuns : A intra și a te închina nu e o greșeală. Dar trebuie să te împărtășești cu tot poporul^{892 b}. Însă păzește-te să nu intri fără grije ca să te împărtășești în altar. Dar dacă ești chemat de preot, lasă-te chemat odată și de două ori și dacă stăruie, fă ascultare. Căci știe el ce face și dacă ar fi o greșeală, lui i s-ar socoti. Dar ia seama la tine, ca nu cumva să-ți răsară de aci slava deșartă. Deci intră, socotindu-te nevrednic. Căci așa e de fapt.

743. *Întrebare* : *Cineva voind să se însoțească cu un altul pentru un lucru oarecare, a întrebat pe Bătrîn de e bine.*

Răspuns : Acest lucru nu e de folos nici sufletului, nici trupului, ci va aduce mai de grabă necazuri și greutate. Și fiindcă sînt fără de minte și nu știu Scriptura, spun un proverb de-al lumii: „Ai un soț, cînd îl ai pe Domnul”. Deci fă cum voești. Căci nu dăm o poruncă ca să nu necăjim pe cineva. Probează-te pe tine de rabzi cu plăcere necazul sau nu. Domnul cu voi. Amin.

⁸⁹² Nota ed. Volos: Canonul 69 al Sinodului VI ecumenic oprește pe mirean să intre în sf. altar. Se pare că sfîntul admite aci mireanului să intre în altar ca să se închine moaștelor. Dar mai apoi părți din moaște sau fost așezate în naos. Dar preotul care împărtășește pe mirean în altar păcătuiește. Numai episcopul și preotul care reprezintă pe Arhiereul Hristos, care săvîrșește jertfa în altar, se pot împărtăși în altar.

^{892 b} Se afirmă trebuința comuniunii în Hristos cu toți credincioșii. Acesta e scopul jertfei lui Hristos: scoaterea noastră din egoism și realizarea comuniunii cît mai largi. Aceasta înlătură dezordinea din creațiune.

Sfinții Varsanufie și Ioan

744. *Î n t r e b a r e* : *Gîndul îmi pune în față puținătatea celor de trebuință și că nu mă pot hrăni eu și casnicii mei cu ele. Iar de aci mi se naște o întristare. Ce înseamnă aceasta ?*

Răspuns : Întristarea aceasta este omenească. Dar dacă am avea nădejde în Dumnezeu, s-ar îngriji El de noi, precum voește. „Aruncă asupra Domnului grija ta" (Ps. 54, 23) și puternic este El să îngrijească de tine și de tăi, scăpîndu-te de întristare și de necaz. Și spune-I: „Facă-se voia Ta" (Mt. 6, 10) și nu te va lasă să te întristezi sau să te necăjești. Domnul să te miluiască și să te, acopere dreapta Lui. Amin.

745. *Î n t r e b a r e* : *Unui avocat iubitor de Hristos și prieten al mînăstirii Părinților i-a cerut Ava să se ocupe de un lucru însemnat și grabnic treburitor. Căci avea obiceiul să împlinească cererile lor cu toată rîvna, pentru Dumnezeu. Dar din lucrarea diavolului s-a întîmplat să nu se îngrijească de acest lucru. Și necăjînda-se Ava a întrebat pe acelaș Bătrîn ce trebuie să-i scrie?*

Răspuns : Scrie-i acestea: Știm că-ți pricinuim necaz și te stingherim cu acest lucru. Dar tu nu te-ai îngrijit de el și ne-ai necăjit, nefăcînd nimic. Spune-ne deci cu toată libertatea dacă te îngreunăm și nu te vom mai îngreuna. Oare fără tine nu poate îndeplini Dumnezeu prin altul această trebuință a noastră? Grabește-te și ne spune și Dumnezeu se va îngriji de noi. Și roagă-te pentru noi.

Acela auzindu-le acestea, simți în inima lui ca un foc. Și puse toată rîvna sa pentru acel lucru pentru rugăciunile lor. Și îndată purcese la treabă. Și se împlini

trebuința lor. Și venind, puse metanie și ceru iertare. Aceasta e tăria cuvîntului care pornește din puterea Sf. Duh. El le împlinește toate în scurt timp. Căci iată că lucrul s-a făcut și sufletul lui s-a trezit din trîndăvie, maica, relelor.

746. Î n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe acelaș Bătrîn: Cărei pedepse e supus cel ce disprețuind un lucru, îl strică sau îl pierde?

R ă s p u n s : Unul ca acesta e asemenea celui ce a furat sau s-a folosit rău de un lucru împotriva voii lui Dumnezeu; și e supus aceleiași osînde.

747. Î n t r e b a r e : Dar cel ce din grabă, nu din dispreț pierde un lucru fără să vrea, e osîndit și el?

R ă s p u n s : Trebuie să se ocărască pe sine și să ceară iertare dela Dumnezeu, ca unul care a fost fără de grije
893

748. Î n t r e b a r e : Cînd cineva e în dispută cu altul despre un lucru al lui Dumnezeu și nu află dezlegare, pînă cînd trebuie să stărue?

R ă s p u n s : Dacă sfada aduce vătămare sufletului, nu trebuie să stărue în ea. Dar de nu aduce vătămare, nu trebuie să se descurajeze, nici să se îngrijoreze. Căci în

⁸⁹³ În aceasta se arată că lucrurile nu sînt dela noi, ci daruri ale lui Dumnezeu și disprețuindu-le pe ele, disprețuim pe dăruitor. Dar multe din ele poartă întipărite în ele și munca semenilor noștri. Deci îi disprețuim și pe ei și munca lor cînd ne purtăm fără grije de ele. Ava Dorotei, ucenicul lui Varsanufie și Ioan, a vorbit și el de grija ce trebuie s-o avem față de lucruri (Cuv. II Despre conștiință; Filoc. Rom. IX, p. 511).

Sfinții Varsanufie și Ioan

acest caz e osîndit pentru nepăsare. Pentru că s-a zis: „Blestemat este cel ce face lucrurile Domnului fără grije” (Ier. 31, 10). Dar trebuie să roage pe Dumnezeu să-l ajute să se izbăvească de această sfadă după cum îi este de folos.

749. Întrebare : Când fac socoteala cu cineva, îmi șoptește gîndul să trag un mic prisos spre mine și să-l ciupesc pe acela. Ce să fac ?

Răspuns : Silește-te, dimpotrivă, să-i dai aceluia un mic prisos care nu te îngreunează: de pildă un obol, ca să scapi de urîta lăcomie. Căci cel ce se silește să dea celui alt un mic prisos, se depărtează de voința de a lua, cu viclenie, mai mult. Și dela cele foarte mici omul înaintează la cele mai mari, precum și din patimile mici se nasc patimile mari. Domnul să te înțeleptească întru frica Lui.

750. Întrebare : Dacă după ce am făcut socoteala, aflu că fără voie l-am ciupit puțin pe celălalt, ce să fac ?

Răspuns : Dacă i-ai luat mult, dă-i înapoi, dacă, dimpotrivă, puțin, cercetează-ți gîndul ca să vezi de ai voit să iei dela el. Și dacă aflu că-i așa, dă-i lui și aceasta. Iar dacă ni-ai voit să-i iei, nu-i da⁸⁹⁴. Nu-i da, decît dacă e foarte sărac. Căci acest puțin îl face simțitor. Și în acest caz îi înapoiezi după dreptate.

751. Întrebare : Oare e păcat a lucra Duminica ?

⁸⁹⁴ Dacă i-ai ciupit acel puțin cu sila, dă-l înapoi, ca să te vindeci de remușcarea conștiinței. Dacă ai făcut-o fără voie, poți să nu i-l înapoiezi, ca să nu trezești în el bănuiala l-ai înșelat cu voia și să-i slăbească încrederea în tine.

Răspuns : Pentru cei ce lucrează după Dumnezeu, nu e păcat. Căci Apostolul a zis: „Lucrînd zi și noapte, ca să nu împovăram pe cineva" (I Tes. 2, 9). Dar pentru cei ce o fac din dispreț și lăcomie și în dorința de cîștig urît, e păcat. Totuși bine este ca în ziua învierii, în sărbătorile domnești (împărătești), și în cele de pomenire ale Apostolilor, să ne oprim dela lucru și sa mergem la biserici. Căci aceasta e o tradiție dela Sfinții Apostoli.

752. *Întrebare* : Oare e bine să se dea un dar binecuvîntat (evloghia) al Părinților vreunui om de altă credință, sau vreunui sărac?⁸⁹⁵

Răspuns : Nu șovăi a da un dar binecuvîntat săracului. Căci e o faptă de milostenie. Nici celui de altă credință. Căci darul binecuvîntat nu se vătăma de către cel de altă credință. Ci mai degrabă îl binecuvîntează pe acela. Și se poate întîmpla ca prin binecuvîntarea ce are în sine puterea lui Dumnezeu să vină și acela la cunoștința adevărului. Căci un oarecare Filimon, cîntăreț din flaut, voind să jertfească în locul Sfîntului mucenic Apoloniu și vrînd să nu fie cunoscut de privitori, s-a îmbrăcat în haina lui și prin puterea aceluia s-a convertit și a devenit mucenic. (Historia monachorum XIX: Festuguiere, Les Moines d'Orient IV/I, pg. 106 - 108)^{895b}

⁸⁹⁵ În ed. Volos la notă: Εὐλογία Πάρισις se numea ceva primit dela vre-un Părinte spre binecuvîntare și sfințire de pildă: ceva de mîncare, sau de băut, sau vreo haină.

^{895b} Acest Filimon a voit să-l scape pe Apoloniu, dîndu-se drept Apoloniu și jertfind idolilor în locul lui. Dar dragostea lui pentru Apoloniu și puterea hainei lui pe care a îmbrăcat-o, l-a convertit la credința creștină.

Sfinții Varsanufie și Ioan

753. *Î n t r e b a r e : Vita mea este bolnavă. E oprit oare rosti niște descîntece asupra ei ?*

R ă s p u n s : Descîntecul e oprit de Dumnezeu și nu trebuie folosit cu nici-un preț. Căci călcarea poruncii lui Dumnezeu e spre pieirea sufletului. Folosește pentru vită mai de grabă celelalte mijloace de vindecare ale doctorilor. Căci aceasta nu e păcat. Dar toarnă peste ea și aghiasmă ^{895c}.

754. *Î n t r e b a r e : De merge sluga mea bolnavă, fără voia mea, la un descîntător, oare mi se socotește ca păcat ?*

R ă s p u n s : Nu ți se socotește ție, ci lui. Dar de afli, ceartă-l, îndemnîdu-l să nu mai facă iarăși acest lucru.

755. *Î n t r e b a r e : Dacă mersul la un vrăjitor e oprit de Dumnezeu, de văd pe cineva mergînd la el, sînt oare dator să-i spun să nu meargă ?*

R ă s p u n s : De este un prieten al tău în Hristos ești dator să-i spui: „Frate, îți vatămi sufletul și minii pe Dumnezeu care oprește lucrul acesta”. Și de nu va primi sfatul tău, el va vedea. Dar dacă e altcineva, nu te privește, afară de cazul că te întrebă el despre aceasta. Atunci ești dator să-i spui adevărul. Căci de nu i-l spui, te

^{895c} Descîntecul, vraja, fermecătoria constă în a vedea în puterile naturii sau ale omului puteri dumnezeiești, sau mai degrabă diavolești. Căci invocarea lor e mai degrabă poruncă și sugestie decît rugăciune. Ele sînt o idolatrie practică. Ca atare sînt contrare credinței în Dumnezeu, cel mai presus de natură. Dar a ne folosi de puterile naturii, ca puteri ale naturii, puse de Dumnezeu în ea, pe baza cunoașterii lor, cum fac medicii, nu e păcat. Dar e bine de chemat și ajutorul lui Dumnezeu, care se adaugă la puterile naturii.

osîndești. Căci Saul vrînd să meargă la un vorbitor din pîntece (ventriloc), l-a întrebat pe Ionatan, fiul său, și aresta nu i-a îngăduit să meargă și a fost osîndit de el (I Imp. 28). Dacă deci cineva e sub stăpînirea ta, ești dator să-l sfătuești și să-l cerți cînd calcă sfatul.

756. Î n t r e b a r e : De cumpără sau vinde cineva vre-un lucru, nu e păcat să se învoinscă cu un preț prea mare sau prea mic ?

R ă s p u n s : Cînd nu se întîmplă fără voie, ci cu voia, nu e păcat să se dea și să se ia un preț potrivit învoelii. Dar cînd cineva știe ca a luat mai mult, e dator să înapoeze dela sine. Prin aceasta face un lucru bun și o face spre mulțumirea celuiilalt. Dar cînd cineva se învoește cu unu care e sub stăpînirea lui, trebuie să se gîndească dacă nu cumva acela se învoește cu el pentru că se află sub puterea lui. Căci altfel săvîrșește un păcat. El trebuie să-l asigure pe acela: „Frate, nu mă supăr dacă nu faci așa cum zic eu, dar nici nu-ți dau mai mult. Deci fă cum îți place și cum voești”.

757. Î n t r e b a r e : E bine cum învățați, ca omul să se învinovătească în toate pe sine. Dar dacă sînt învinovățit de cineva ca unul ce aș fi greșit împotriva lui, iar eu nu mă știu să fi greșit ce să fac ? Căci dacă voesc să mă osîndesc pe mine însumi mă aflu întărindu-l în supărarea lui împotriva mea, ca și cînd ar fi adevărată greșala mea împotriva lui. Iar dacă, dimpotrivă, voesc să mă apăr, spunîndu-i că lucrul nu stă așa, mă aflu îndreptățindu-mă pe mine. Și atunci cum mai iau asupra mea defăimarea ? Luminează-mă, Părinte sfinte, ce trebuie să fac ?

Sfinții Varsanufie și Ioan

R ă s p u n s : Întîi ocăraște-te pe tine în inima ta și pune-i metanie aceluia, zicînd: „Iartă-mă pentru Domnul !” Apoi cu smerenie, nu ca și cînd ai voi să te îndreptățești, ci ca să-l tamăduiești pe acela și ca să depărtezi dela ci bănuiala asupra ta, spune-i: „Părinte, nu mă știu pe mine să fi voit să te supăr în ceva, sau să fi greșit împotriva ta. Deci nu mai fi supărat pe mine”. Iar dacă nu se încredințează nici a așa spune-i: „Am greșit, iartă-mă !” ⁸⁹⁶

758. Î n t r e b a r e : *Dar de greșesc împotriva lui și el, auzind, se supără, oare e bine să ascund adevărul, ca să vindec supărarea lui ? Sau să-i mărturisesc, greșala și săi cer iertare ?*

R ă s p u n s : De afli în mod sigur și știi că lucrul va veni la cercetare și se va da pe față, spune-i adevărul și cere-i iertare. Căci de minți mai departe, îl înfurii și mai tare. Dar de n-a aflat și nici nu se va cerceta acest lucru, nu e rău să taci și să nu dai loc supărării. Căci Samuil proorocul cînd a fost trimis să ungă pe David ca rege, s-a pregătit prin jertfă adusă lui Dumnezeu, temîndu-se să nu afle Saul aceasta. Și i-a spus Dumnezeu: „Ia cu tine o junincă și de te va întreba Saul: ce-ai venit să faci?, spune-i : „Am venit să jertfesc Domnului” (I Imp. 16, 2-3). Și așa ascunzînd regelui un lucru care l-ar fi dus la minie, i l-a spus numai pe celălalt. Deci ascunde și tu lucrul care supără. Și cu vremea va trece.

⁸⁹⁶ Mai ușor înmoi inima cuiva față de tine, recunoscîndu-te vinovat, chiar dacă nu ești. Iar tu vei spori făcînd aceasta fără să te știi vinovat. Apoi vei adăuga la aceasta bună conștiință și mulțumirea de a-l vedea pe acela cu inima înnuiată. Bunătatea biruiește pînă la urmă răutatea, sau comuniunea, răceala singurătății egoiste.

759. *Î n t r e b a r e* : *Dacă e vădit că n-am greșit eu cuiva, dar mi s-a greșit de către el, cum pot să mă învinovățesc pe mine însumi ? De pildă, călătorind undeva, mă întâmpină cineva pe care nu l-am cunoscut niciodată, și fără să spună nimic, mă pălește fără motiv. Cum pot să mă învinovățesc pe mine însumi de aceasta ?*

R ă s p u n s : Poți să-ți spui: „Am greșit pornind pe acest drum. Căci de n-aș fi pornit pe el nu m-aș fi întâlnit cu acest om și nu m-ar fi pălit". Vezi că poți să iei și în acest caz vina asupra ta?

760. *Î n t r e b a r e* : *Dacă nu-mi văd limpede păcatul și nu mi se pare drept să mă învinovățesc pe mine însumi, ce să fac ?*

R ă s p u n s : Spune: „Că am păcătuit e neîndoielnic. Dar păcatul meu s-a ascuns acum dela mine"⁸⁹⁷. Aceasta e încă o învinovățire de sine.

Î n t r e b a r e : *Un alt mirean iubitor de Hristos venea regulat în mînăstirea Părinților. Dar odată a întârziat să vină. Și Ava întrebîndu-l în glumă: „Ai mai cunoscut drumul ?", el a răspuns: „Avo, dacă v-ați fi rugat pentru mine, n-aș fi întârziat. Dar vă rog spuneți aceasta Bătrîmului". Și cauzind Bătrîmul, îi răspunse:*

R ă s p u n s : Ne-ai vădit pe noi dormind și neputînd face nimic. Dar nici tu nu te-ai arătat mai sîrguitor, ca să

⁸⁹⁷ Memoria nu reține toate faptele și gîndurile mele. Dar ele se întipăresc în felul meu de a fi și de a mă purta. Și cîteodată revin în amintire dintr-un inconștient" pe care-l port cu mine.

Sfinții Varsanufie și Ioan

vii și să ne trezești din somn ^{897b}, măcar că o puteai ști aceasta dela ucenicii Domnului. Căci cînd erau învăluți de furtună, au venit la El și L-au trezit, zicînd: „Învățătorule, mîntuește-ne că pierim (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Și trezit fiind, i-a mîntuit pe ei.

762. Î n t r e b a r e : Citindu-le acela acestea, i-a scris iarăși aceleași. Și Bătrîmul i-a răspuns:

R ă s p u n s : Iartă-mă, căci în dispută nu e smerenie ⁸⁹⁸. Și cauzînd acela, a fost străpuns de cuvînt și a plecat folosit.

763. Î n t r e b a r e : Un iubitor de Hristos a întreat pe acelaș Bătrîn: Dumnezeu a făcut pe om liber. Dar altă dată zice: „Fără de Mine nu puteți face nimic" (Io. 14, 6). Cum se împacă libertatea cu neputința de a face ceva fără Dumnezeu?

R ă s p u n s : Dumnezeu a făcut pe om liber, ca să poată înclina spre bine. Dar înclinînd spre bine prin voie liberă, nu e în stare să-l împlinească fără ajutorul lui Dumnezeu. Căci s-a scris: „Nu e dela cel ce voește, nici dela cel ce aleargă, ci dela Dumnezeu care miluește" (Rom. 9, 16). Dacă deci își apleacă omul inima spre bine și cheamă pe Dumnezeu în ajutor, Dumnezeu, luînd aminte la dorința lui cea bună, dăruiește putere lucrării lui. Și așa se întîlnesc amîndouă; libertatea omului și puterea lui Dumnezeu. Căci binele vine de la Dumnezeu, dar se

^{897b} N-ai venit să ne trezești prin rgăciunile tale din vremea cînd erai pe drum.

⁸⁹⁸ Cel ce răspunde la învățătura primită, dovedește că se ține mai deștept. Deci nu are, smerenie. Dar și cel ce-și repetă învățătura, dovedește că vrea să impună celuiilalt sfatul cu sila.

împlinește de către sfinții Lui. Și așa se slăvește Dumnezeu în toți și El îi slăvește pe ei ⁸⁹⁹.

764. Î n t r e b a r e : Am rudenii în plamul lumii ⁹⁰⁰: unele de rang înalt și sînt aci; altele, de stare modestă și locuiesc departe. Și se întîmplă că cele din urmă vin la noi. De mă întrebă deci cineva: cine sînt, să le spun adevărul sau să tac ? Fiindcă dacă spun adevărul aceasta supără rudeniile de aci și le face să se înroșească de rușine.

R ă s p u n s : Nu trebuie să faci public lucrul acesta, dacă nu e nevoie. Mai ales dacă aceasta stîrnește supărarea celor de aci. Chiar dacă ești deci întreat, trebuie să răspunzi cu înțelepciune, ca să nu dai lucrul pe față. Dar dacă din aceasta nu se supără și nu se necăjește nimeni și ești întreat, nu trebuie să ascunzi adevărul. Căci altfel te arăți stăpînit de slava deșartă. Doar toți sîntem făpturile lui Dumnezeu și nimeni nu e de neam mai strălucit ca altul, decît cel ce face voia lui

⁸⁹⁹ Este cu neputință a se, separa practic între contribuția omului și a lui Dumnezeu în binele ce se săvîrșește. Sinergia se arată ca un tot divino-uman. Nu se poate spune care începe mai întîi și care, dă mai mult. Întreaga faptă buna e și a omului, și a lui Dumnezeu. Se spune aci că omul dă înclinarea spre bine, iar Dumnezeu dă puterea împlinirii lui. Dar și înclinarea de fapt a omului e produsă de Dumnezeu. Însă nu fără contribuția omului. Căci libertatea omului ar putea înclina și spre rău, cu tot ajutorul lui Dumnezeu. Iar puterea cu care se face binele nu e numai a lui Dumnezeu, ci și a omului. Chiar în puterea omului e și puterea lui Dumnezeu și în folosirea puterii lui Dumnezeu e și efortul omului. Binele făcut prin om e produsul omului întipărit de Dumnezeu, sau al omului îndumnezeit și al lui Dumnezeu coborît la nivelul omului, umanizat, trăind efortul omului. Puterea lui Dumnezeu se slăvește de efortul omului, puterea omului se slăvește prin întărirea ei prin puterea lui Dumnezeu.

⁹⁰⁰ Rudenii de sînge, nu spirituale.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dumnezeu. Numai slava deșartă aduce deosebire între oameni. Dar trebuie ferită conștiința celorlalți, pentru slăbiciunea gândului lor, când nu e nici-o nevoie să faci cunoscut public un lucru.

765. Î n t r e b a r e : Am o slugă atinsă de o boală molipsitoare (lepră). Oare trebuie să o țin în casă, sau nu?

R ă s p u n s : Nu trebuie să o ții în casa ta, căci nu suportă toți să fie împreună eu el. Dacă ar suporta, ar fi un lucru binecredincios. Deci nu trebuie să necăjești pentru el pe alții. Ci predă-l în casa de săraci a celor atinși de astfel de boală și dă-i lui hrana și îmbrăcămintea trebuincioasă și așternutul, ca să nu fie împovărată acea casă de nimic.

766. Î n t r e b a r e : Dar dacă primind cele trebuitoare lui, precum ai poruncit, voește să ia și partea lui din cele ce se aduc din afara de către unii sau de către mine, îi voi îngădui să ia, sau nu ?

R ă s p u n s : Nici nu-l îndemna, căci e o împovărare pentru ceilalți, nici nu-l împiedica, ca să nu cîrtească, sau să hulească. Ci să facă el ce voește. Iar dacă darul e dela tine, când are dorința să-l ia, dă-i-l.

767. Î n t r e b a r e : Tatăl meu după trup îmi vorbește mereu despre lucruri materiale ce nu aduc nici-un folos sufletului și sînt necăjit că trebuie să-l ascult. Dar nici nu vreau să-l fac să tacă. Ce să fac ?

R ă s p u n s : Bine este, dacă poți să-ți muți mintea dela cele spuse de el, fie la rugăciune, fie la pomenirea

cuvintelor lui Dumnezeu și la învățătura Părinților. În acest caz lasă-l să vorbească ceea ce vrea. Dar de nu poți, silește-te cu blîndețe să-l oprești dela o astfel de vorbire și să-l îndemni să o mute la alta mai de folos, ca nu cumva întîrziind în ea, să se afle în ea o cursă a vrăjmașului. Căci acela poate întinde cursa lui în chip nevăzut și printr-un cuvînt, numai să afle pe cineva care-l ascultă cu plăcere.

768. Î n t r e b a r e : Cînd, în vreme ce culegem strugurii, vin unii să ajungă frunzele, nu e necuvenit să-i oprim să se atingă de struguri ? Iar dacă îi bănuiesc că au furat struguri, nu trebuie să-i pipăi ? Și de află la ei struguri, pot să-i iau ca să nu facă și alții la fel ? Căci gîndul meu are îndoeli în privința acestora.

R ă s p u n s : Nu e necuvenit, să nu le îngădui să nu se atingă de struguri. Iar de bănuiești pe vre-unul că are struguri ascunși, dar nu ești sigur, nu-l pipăi cu orice preț, ca nu cumva, negăsind la el struguri, să te faci de rușine. Deci de știi că are și-l ierți, bine este, iar de nu știi, lasă-l fără să-l cerți.

769. Î n t r e b a r e : Cînd am făcut o nedreptate și vreau să o repar, mi se trufește gîndul că fac un bine. Ce trebuie să-i spun ?

R ă s p u n s : Spune-i: „Cel ce face nedreptate, se pedepsește. Iar cel ce repară nedreptatea, scapă de pedeapsă și are laudă”. Căci altceva e a face bine și altceva a face nedreptate. Facerea de bine slujește lui Dumnezeu și pricinuieste odihna veșnică ^{900b}. Iar

^{900b} Binele făcut îți trezește mulțumire de cîte ori de gîndești la el, deci în veci a spus Sf. Grigorie de Nisa.

Sfinții Varsanufie și Ioan

nedreptatea Îl mînie și pricinuește pedeapsa veșnică. Aceasta e ceea ce a spus David: „Abate-te dela rău și fă binele” (Ps. 33, 15). Dar fără Dumnezeu nu putem face vreun bine⁹⁰¹. Căci a spus: „Fără de Mine nu puteți face nimic” (Io. 15, 5). Iar Apostolul zice: „Ce ai ce n-ai luat? Iar de-ai luat, ce te lauzi ca și cînd n-ai luat?” (I Cor. 4, 7). Dacă deci nici în lucrarea binelui nu trebuie să ne trufim cu cugetul, cu cît mai puțin cînd ne abatem dela rău ? Căci e mare nebunie a socoti drept laudă faptul de a nu păcătui. Ia deci seama la tine, frate, ca nu cumva să te amăgească viclenii draci. Pe care fie ca Domnul să-i facă fără putere, prin rugăciunile sfinților Lui. Amin.

770. Î n t r e b a r e : Sînt bolnav și doctorul mi-a cerut să fac baie. Oare nu e păcat ? Și trebuie oare să mă arăt doctorului ?

R ă s p u n s : Nu s-a interzis mirenilor cu totul să nu facă baie cînd trebuie o cere. Deci dacă cineva e bolnav și are nevoie de baie, nu e păcat să facă. Iar dacă cineva e sănătos, baia îi aduce refacere, odihnă, dar și molețeala trupului. Deci păzește cele cu care sîntem datori, adică inima și limba ca să nu judece și să nu disprețuiască pe cineva. Căci baia nu aduce osîndă mireanului.

Cît despre arătarea la doctor, celui mai desăvîrșit îi e propriu să lase totul pe seama lui Dumnezeu, chiar dacă lucrul acesta îi este cu greutate. Iar cel mai slab, să se arate doctorului. Căci nici aceasta nu-i păcat, ci e și o faptă de smerenie, că fiind mai slab, a avut nevoie să se arate pe sine doctorului. Dar trebuie să cugete că fără

⁹⁰¹ De aceea nu ne putem mîndri pentru nici-un bine făcut. Chiar dacă nu ne dăm seama că Dumnezeu ne-a dat puterea să-l facem, e bine să o știm aceasta, ca să nu ne mîndrim. Căci mîndria, oricît de mică, va crește și ne va aduce multe rele nouă și altora.

Dumnezeu nu poate face nimic nici doctorul, ci Dumnezeu e cel ce dă sănătate celui ce suferă, când voește⁹⁰².

771. În t r e b a r e : Unii sînt mînați de diavolul împotriva mea fiindcă sînt evlavios, fiindcă nu merg des la piață, nici nu mă ocup cu fel de fel de treburi. Și cînd, din vreme în vreme, trebuința îmi cere să mă duc la baie, mă rușinez, dar mă tem și să-i smintesc pe cei porniți împotriva mea, că ocolesc baia din evlavie. Oare ce înseamnă aceasta, părinte ?

R ă s p u n s : Aceasta e slavă deșartă. Doar tu ești mirean, și, precum am spus, mireanul nu e oprit dela baie, cînd trebuința o cere. Iar dacă satana îi mînă pe unii sa creadă că ești prooroc, ca să amăgească cugetul tău să se trufească, și din partea ta întărești această minciună despre tine, de aceasta trebuie să te rușinezi. Dar și de faptele care calcă porunca lui Dumnezeu, ca desfrîul, iubirea de arginți și cele asemenea. Căci acestea smintesc cu adevărat. Și de acestea va da omul socoteală nu numai pentru sine, ci și pentru vătămarea aproapelui. Căci păcat și cu adevărat pricină de sminteală este baia unită cu moleșeala, nu cea din trebuință. Cea care nu e pentru moleșeală, ci din trebuință, nu are în ea sminteală. Iar cel ce se smintește, se face vinovat prin sine însuși. Și rușinarea de aceasta e din slava deșartă ce vine dela diavolul.

⁹⁰² Părerea că bolnavul se poate arăta doctorului, dar trebuie să cugete că fără Dumnezeu nu-i poate aduce la sănătate nici doctorul, se încadrează în învățătura despre sinergie: în toate trebuie să facă omul tot ce poate, dar în toate conlucră și Dumnezeu, dacă-L rugăm, fără să știm ce dă omul și ce dă Dumnezeu. Efortul omului, priceperea lui se umplu de puterea lui Dumnezeu. Dumnezeu care a creat natura, o poate împlini printr-o putere în plus.

772. În t r e b a r e : Ai spus, Părinte, că sminteală pricinuește cu adevărat cel ce calcă porunca lui Dumnezeu; și el e supus și judecății pentru vătămarea aproapelui. De ce a spus atunci Apostolul celui ce mănîncă din cărnuri jertfite idolilor: „Poți să mănînci, căci nu e nimic în lume jertfit idolilor. Dar dacă fratele tău nu se zidește din aceasta, nu-l pierde cu mîncarea ta pe acela pentru care a murit Hristos" (I Cor. 8, 4-11). Iată că-l face vinovat pe om de vătămarea altuia printr-o mîncare neoprită de o poruncă a lui Dumnezeu, dar iartă pe celălalt pentru slăbiciunea lui.

R ă s p u n s : Mai întîi, frate, Apostolul a poruncit și a cerut ca nimenea să nu-i mai găsească pricina, ci fiecare să se supună poruncii Lui, ca legii lui Dumnezeu (I Cor. 11, 16). De altfel eu spun ce gîndesc. În acest caz sînt două lucruri deosebite: împrejurarea și fapta. Prima era slujirea adusă idolului, ca mijloc prin care se slujea dracilor; a doua era carnea adusa ca jertfă dracilor și oare celui slab i se părea cu adevărat ca era carne jertfită idolilor. Acesta văzînd pe un credincios mîncînd din aceste cărnuri, se simțea îndemnat să manînce și el din cărnurile ce păreau că sînt jertfite idolilor. Prin aceasta el își întina conștiința. Dar credinciosul nu le socotea cărnuri jertfite idolilor, ci mîncare sfîntă, creată de Dumnezeu și el mîncea cu conștiința curată și nu făcea un rău. Dar fiindcă fratele era mai slab în credință și socotea că aceasta era carne jertfita idolilor, Apostolul muștră pe credinciosul care mîncea o mîncare nefolositoare ce aducea vătămare aproapelui, fapt străin de iubirea cea după Hristos. Căci mîncînd nu împlinea o poruncă a lui Hristos, iar nemîncînd nu călca o poruncă. Și cere să aleagă mai de grabă zidirea aproapelui decît mîncarea.

Dar în privința băii, a face baie nu e prin sine ceva necuvenit. Nici oprit. Și cel ce se smintește își ia singur osînda pentru sminteala sa. Deci a se rușina un mirean de a face baie mai ales când o cere trebuința, din pricina clevetirii oamenilor, înseamnă slavă deșartă. Și aceasta aduce vătămare omului. Tu deci, cînd nevoia o cere, fă baie cu frica lui Dumnezeu și nu cu moleșeală. Căci aceasta e contrar fricii de Dumnezeu și aduce vătămare sufletului.

773. Î n t r e b a r e : În orice hrană se cuprinde o oarecare dulceață. Nu pricinuește oare prin aceasta o vătămare celui ce se împărtășește de ea ?

R ă s p u n s : Cel ce a pus în orice mîncare o astfel de dulceață este Stăpînul Dumnezeu. Deci ea nu este spre vătămare celui ce se împărtășește de ea cu mulțumire. Dar trebuie să se păzească de împătîmire^{902b}. Aceasta aduce vătămarea sufletului.

774. Î n t r e b a r e : Nu se cuvine oare să se facă orice lucru cu toată curăția ? De pildă cele ce țin de gospodărie, sau altele ?

R ă s p u n s : Nu e necuvenit să fie orice lucru curat și cu bună înfățișare în folosirea lui. Dar nu trebuie făcut din aceasta o patimă. Căci Domnul se bucură de toata curăția. Dar cînd te vezi împătîmindu-te de un lucru, adu-ți aminte de sfîrșitul lui, cum se strică, și vei lua odihna

^{902b} Vedem în toate aceste sfaturi o remarcabilă îngăduință și înțelegere din partea celor doi Bătrîni. Accentul se pune pe interior, nu pe cele din afară. Aceasta trebuie păzit curat.

Sfinții Varsanufie și Ioan

(din partea împătimirii). Căci nimic nu rămîne la aceeaș înfățișare, ci toate sînt stricăcioase și pieritoare^{902c}.

775. *Î n t r e b a r e* : *Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaș Bătrîn, zicînd: De mă cheamă vre-un iudeu sau vre-un necreștin la o sărbătoare a lui, la ospăț, sau îmi trimite niscai daruri, să primesc sau nu ?*

R ă s p u n s : Nu primi, căci e contrar canoanelor Sfintei Biserici și nu trebuie să primești⁹⁰³.

776. *Î n t r e b a r e* : *Dar dacă e un om mare și prieten al meu și se supară dacă nu primesc ? Ce să-i spun ?*

R ă s p u n s : Spune-i: Iubirea ta știe că toate cele poruncite de Dumnezeu trebuie să le păzească cei ce se tem de El. Și te poți încredința de aceasta din cele ce le faci tu însuși. Căci nu vei suferi niciodată să calci porunca tradiției tale de dragul meu. Socotesc că aceasta nu te va face să nu vezi iubirea mea. Căci avem și noi tradiția noastră dela Dumnezeu și dela învățătorii noștri, ca să nu primim ceva dela cei de alte credințe la sărbătorile lor. Dar prin aceasta nu slăbesc iubirea mea față de tine.

777. *Î n t r e b a r e* : *Sînt unii negustori necreștini care-și vînd în sărbătorile lor mărfurile lor. Oare e oprit a cumpăra dela ei cele de trebuință ?*

^{902c} Numai sufletul e nepieritor. El se înfrumusețează mereu în cei buni. Toate sînt relative, numai sufletul are o valoare veșnică.

⁹⁰³ O împiedică aceasta canonul 70 apostolic și can. 37 și 38 al Sinodului din Laodiceea.

Răspuns: Nu e oprit. Căci după Apostol se poate cumpăra fără deosebire tot ce se găsește în măcelărie (I Cor. 10, 25), când e de trebuință.

778. a. *Întrebare*: Un mirean iubitor de Hristos, profesor în științele lumii, avea un fiu greu bolnav. Și a întrebat pe acelaș Bătrîn Ioan dacă va trăi sau va muri. Și i-a răspuns că va trăi. Și a trăit precum a spus Bătrînul. Dar după o vreme, un alt fiu al lui s-a îmbolnăvit greu. Și iarăși venind, a întrebat despre el. Și Bătrînul i-a răspuns:

Noi ne rugăm, dar ține de voia lui Dumnezeu să-și facă milă cu el. Tu taie-ți voia ta și mulțumește-I Lui în toate (I Tes. 5, 18).

b. *Auzind acestea și nepricepînd înțelesul cuvîntului și al răspunsului a crezut că fiul lui va trăi. Și întorcîndu-se la fiul său, acesta deschizîndu-și ochii a văzut pe sfinții Bătrîni stînd de față și zise tatălui său: „Vezi pe sfinții stînd aproape de noi?” Iar tatăl răspunzînd că nu vede pe nimeni, fiul îi zise: „Iată cum stau și-mi zic: Pentru ce vine și pleacă tatăl tău, stingherindu-ne cu cererea ca să trăiești? Iată noi ne rugăm pentru tine și Dumnezeu a spus: „I-a sosit timpul să iasă din trup”. Apoi îi spuse iarăși tatălui său: „Iată, tată, m-au smuls dela un saracin care mă trăgea cu el și m-au dus la un foc foarte luminos și negrăit și acolo am văzut copii nevinovați care-mi spuneau: „Pentru cererea tatălui tău ne-am rugat lui Dumnezeu ca să fii adus în locul acesta”. Și ei săvîrșesc acolo Liturghia (Sinaxa) și se împărtășesc⁹⁰⁴”.*

⁹⁰⁴ Se roagă tatăl sfințului Bătrîn ca să trăiască fiul său. Sfinții Bătrîni se roagă lui Dumnezeu, dar Dumnezeu vrea altfel. Atunci Bătrînii îl smulg dela un saracin, reprezentînd pe diavol, și-l duc la niște copii nevinovați care săvîrșesc Liturghia. Aceștia spun că rugăciunea tatălui a sosit pînă la ei, prin rugăciunea sfinților Bătrîni,

Sfinții Varsanufie și Ioan

Și după ce a spus copilul aceste cuvinte, a început să zică rugăciunea cea mare: „Tatăl nostru carele ești în ceruri” și „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh”. Și așa și-a dat duhul. Și tatăl s-a mîngîiat foarte, încredințat fiind despre mîntuirea sufletului lui. Și venind a vestit acestea Bătrînului și l-a rugat să-i arate pentru ce nu i-a spus deschis despre moartea fiului său, cum i-a spus despre viata celuilalt. Si răspunzîndu-i Bătrîmul, a zis:

Ți-am spus să-ți tai voia ta pentru Dumnezeu, arătîndu-ți prin aceasta moartea lui. De ce nu ți-am spus aceasta limpede? Înțelege lucrul acesta din viața ta. Iată ești profesor în științele lumii și ai ucenici. Dacă dictezi vreunua din ei o scrisoare, nu va scrie ucenicul ce voești tu, și lăsînd acestea va scrie ce voește el ? Fără îndoială va scrie cele ce le spui tu, nu cele ce voește el. Așa și sfinții: nu ei sînt cei ce grăesc dela ei, ci Dumnezeu e cel ce grăește în ei, uneori mai umbrit, alteori mai limpede. Și ca să te încredințezi că așa este, însuși Domnul a spus ucenicilor Săi: „Nu voi sînteți cei ce grăiți, ci Duhul Tatălui vostru care grăește în voi” (Mt. 10, 20). Deci grăesc cum voește El, nu cum voesc ei.

c) *Auzindu-le acela acestea și încredințîndu-se că așa este, a zis: „Dar cum aflăm la sfinții Părinți cei vechi că*

și ei L-au rugat pe Dumnezeu să-l aducă pe copil la ei, ca pe unul ce e nevinovat ca și ei, ca să săvîrșească împreună cu ei Sf. Liturghie și să se împărtășească de Hristos. Rugăciunile tuturor, de pe pămînt și din cer, se împletesc într-o rugăciune comună, dorința unora fiind îndreptată și înălțată de dorința altora. Rugăciunea nici unuia nu rămîne ca o rază singuratică îndreptată spre Dumnezeu, ci se unește cu rugăciunile altora, pentru un suflet pe care toți îl iubesc. În nimic nu se unesc cei vii și sfinții plecați dintre noi mai mult ca în rugăciune; aceasta o vrea Dumnezeu, cînd oamenii se îndreaptă cu gîndul spre El. Prin aceasta se restabilește ordinea în creațiune.

toate cererile lor au fost împlinite ?" Și i-a răspuns Bătrînul:

N-au fost împlinite toate, dar le-au scris pe cele ce le-au fost împlinite. Să te încredințeze despre aceasta cuvântul care zice: „A venit la El un om oarecare, zicînd: Fiul meu e chinuit rău de demon. Și l-am adus pe el de multe ori la ucenicii Tăi și n-au putut să-l vindece" (Mt. 17, 14-16). Dacă Apostolii n-au primit împlinirea acestei cereri, cum putem spune că sfinții primesc împlinirea tuturor? Căci înșiși Apostolii s-au mirat și L-au întrebat, zicînd: „Stăpîne, cum de noi n-am putut să-l vindecăm?" Și le-a zis lor: „Acest neam nu iese decît numai prin post și rugăciune" (Mt. 17, 19 și 21; Mc. 9, 28-29).

d) Și l-a întrebat iarăși: „Și de ce nu primesc sfinții împlinirea tuturor cererilor ?"

Și i-a răspuns Bătrînul: Dumnezeu toate le face spre folosul oamenilor. Și El știe mai bine ce le e de folos și de trebuință. Și pentru că oamenii nu știu ce le e de folos, le-a poruncit să nu bodogănească în rugăciune, cerînd altele decît cele ce trebuie; și a zis: „Că știe Tatăl vostru cel ceresc de ce aveți nevoie înainte de a cere voi" (Mt. 6, 8). Precum te apără Dumnezeu pe tine, așa îi apără și pe Sfinții Lui. Pe tine te apară ca să nu te trufești, dobîndind în chip deschis cele ce le-ai cerut. Iar pe sfinți, ca să nu se înalțe cu închipuirea pentru descoperirile spuse prin ei. Căci nu sînt mai mari ca Apostolul Pavel, care zice: „Pentru mărimea covîrșitoare a descoperirilor, ca să nu mă înalț, datu-mi-sa o țepușe în trup, un înger al satanei, ca să mă bată peste obraz" (II Cor. 12, 7). Du-te, ia seama la tine și ne vom ruga lui Dumnezeu să-ți dea o inimă tare și o credință neclintită. Nu te sminti deci de sfinți, căci nu se înșală Duhul Sfînt al lui Dumnezeu care grăește. Cu ei se împlinește cuvîntul: „Duhul Tău cel bun mă va călăuzi la pămîntul cel drept" (Ps. 142,10).

Sfinții Varsanufie și Ioan

*Și auzind acestea s-a încredințat în Domnul și a plecat bucurându-se și binecuvîntînd pe Dumnezeu, Cel ce slăvește pe sfinții Lui*⁹⁰⁵.

779. *Întrebare* : Alt mirean iubitor de Hristos a întreat pe acelaș Bătrîn: Un cîine a mușcat pe sluga mea. Spune-mi, va muri sau nu. Căci spun unii că cel mușcat de un cîine va muri în vreme de 40 de zile.

Răspuns : Nu are nimic rău. Nu te teme. Dar cugetă la ce s-a scris: „Nu va cădea nici-o vrabie în cursă fără voia Tatălui vostru cel din ceruri” (Mt. 10, 29).

780. *Întrebare* : Auzind acela acestea, a socotit că sluga sa nu va muri. Dar peste două zile a murit. Iar stăpînul lui avînd credință mare în Bătrîn și știind că el nu minte, s-a mirat și nu era convins că a murit. Și venînd l-a întreat despre el, zicînd: „Fiindcă sînt în îndoială, dacă a murit sluga mea, sau nu, ce spui, Părinte ?”

Răspuns : A murit.

⁹⁰⁵ Nu numai oamenii Îl slăvesc pe Dumnezeu, ci și Dumnezeu slăvește pe sfinții Săi. Propriu zis toată slava vine dela Dumnezeu. Oamenii o recunosc numai. Dar I-o recunosc cînd înțeleg mărimea iubitoare a faptelor Lui pentru noi, mărime simțită în noi. Însă atunci ne-am deschis noi înșine slavei Lui și așa I-o cunoaștem. Tot cultul, în special cel ortodox este doxologic, este o laudă a slavei lui Dumnezeu trăită de noi. Toate rugăciunile le sfîrșim cu „Slavă Tatălui și Fiului și Sf. Duh”. În aceasta nu e o cunoaștere rece, rațională, analogică a lui Dumnezeu, ci vibrantă, simțită, trăită. Simțim mărirea tainică, negrăită, infinită a lui Dumnezeu pătrunsă în noi. Îl trăim ca Persoană iubitoare. Căci nu poți lăuda o natură inconștientă de procesele ei involuntare. Îl trăim în prezenta Lui voită, cu credință, cu frică, cu dragoste (Despre o cunoaștere doxologică a lui Dumnezeu, deosebită de cea rațională, rece, vorbesc azi mult teologii protestanți germani Ed. Schlinck, W. Pannenberg).

781. *Întrebare* : *Și cum a murit, odată ce ai spus că nu are nimic rău ?*

Răspuns : Fiindcă bănuiai că va muri numaidecât din mușcătura câinelui, ți-am spus că nu va fi așa. De aceea ți-am spus că nu are nimic rău. Căci moartea cea dela Dumnezeu nu are în ea nici-un rău. Iar ca să-ți vestesc că va muri de moartea cea dela Dumnezeu, am adăugat că nu poate muri cineva fără hotărîrea lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi mușcat de zeci de mii de șerpi veninoși⁹⁰⁶.

782. *Întrebare* : *Și de ce ne-ai dat un răspuns atât de neclar ?*

Răspuns : Nu te mira că nu ți-am spus limpede aceasta. Căci nu trebuie să vorbim totdeauna limpede despre acestea. Fiindcă ele vătăma pe cel ce le spune și nu-l folosesc. Nu ți-amintești că și Mîntuitorul vrînd să-și arate firea omenească, s-a folosit de cuvinte smerite, zicînd: „Unde l-ați pus?” (Io. 11, 34); și: „Cîte pîini aveți?” (Mc. 6, 38); și: „Cine s-a atins de Mine?” (Mc. 5, 38). El a învățat prin aceasta pe sfinți să nu se folosească totdeauna de cuvinte mari. De aceea au răspuns și ei după folosul lor⁹⁰⁷. Iar dacă unii se smintesc, să audă pe Pavel care zice: „Noi sîntem buna mireasmă a lui Hristos în cei ce se mîntuesc și în cei ce se pierd: pentru unii miros de viață spre viață, pentru alții miros de moarte spre moarte” (II Cor. 2, 15). Deci pentru cei credincioși se vorbește așa

⁹⁰⁶ Dar mușcătura însăși se produce prin voia lui Dumnezeu.

⁹⁰⁷ Dacă și-ar arăta totdeauna prin cuvinte limpezi cunoașterea viitorului, ar fi ispitiiți poate să se mîndrească. Nu le-ar fi deci spre folos.

Sfinții Varsanufie și Ioan

ca să înțeleagă și să se folosească, iar pentru cei necredincioși, ca să ne disprețuiască și să tragem din aceasta un folos ⁹⁰⁸.

783. Î n t r e b a r e : Se întâmpla adeseori că acest Bătrîn Ioan din smerenie trimitea întrebarea unora la marele Bătrîn, Ava Varsanufie, mai ales când avea să urmeze vre-un lucru mare și minunat. Și niciodată întrebarea trimisă aceuia nu rămânea fără răspuns.

De aceea un mirean iubitor de Hristos i-a spus odată acestui Bătrîn Ioan: „De ce îți bați joc de noi, Părinte Ioane, odată ce avînd aceeași putere a Duhului, ne trimiți la sfîntul și marele Bătrîn, părintele Varsanufie ?

R ă s p u n s : Eu nu sînt nimic. Și chiar dacă aș fi ceva, nu mi-aș bate joc de voi. Mi-aș fi bătut joc dacă v-aș fi trimis și n-ați fi avut un rezultat. Dar e de folos pentru voi, ca să se roage doi pentru voi ⁹⁰⁹. Căci doi sînt mai mult ca unul. Dar și Domnul însuși se arată făcînd aceasta. Căci zice: „Tatăl Meu este mai mare decît Mine" (Io. 14, 23). Căci putea face și singur faptele Tatălui. Dar spunînd că „tot ce vede Fiul pe Tatăl făcînd, face și El asemenea" (Io. 5, 19), nu odată ci de multe ori trimite pe ucenici la Tatăl, zicînd: „Cereți Tatălui și vă va da în numele Meu" (Lc. 16, 23). Și iarăși zice: „Eu dela Mine nu fac nimic, ci Tatăl care locuște întru Mine, El va săvîrși faptele" (Io. 14, 10) ⁹¹⁰.

⁹⁰⁸ Sfinții se vor folosi dacă cei necredincioși vor trage din spusa lor nesigură concluzii de folos neputinței lor.

⁹⁰⁹ Un răspuns dat implică în el și o rugăciune care s-a făcut pentru a se găsi răspunsul adevărat și pentru ca cel ce-l primește să-l poată împlini.

⁹¹⁰ Se afirmă importanța comuniunii în toate, după pilda Sfintei Treimi. Mai ușor și mai bine se face orice în comuniune de gîndire și de lucrare cu altul, sau cu alții.

784. *O minune săvârșită de amândoi Bătrînii: Un bărbat foarte iubitor de Hristos și de oaspeți, care săvârșea fapta lui Avraam (a primirii de oaspeți), era în primejdie să moară de o boală oarecare și era condamnat de doctori. Deci au trimis unii din prietenii lui în Domnul să întrebe pe Bătrînul Ioan despre el, ca dacă i se apropie sfârșitul, să-și facă testamentul.*

Și a răspuns lor: Sfârșitul a venit. Trebuie să-și facă testamentul. Și spunându-le el acestea, a zis slujitorului său: „Du-te la sfântul Bătrîn (Varsanufie) și cere-i să se roage pentru el, ca să-i dăruiască un adaus de viață pentru bunele lui fapte de ospetie. Căci de va cere Bătrînul, va primi acest har". Și mergînd slujitorul și cerînd aceasta, a făcut Bătrînul rugăciune. Dar n-a spus nimic. Și slujitorul a fost trimis a doua oară și a treia oară de către Bătrînul Ioan la marele Bătrîn. Și acesta făcînd rugăciune iarăși n-a spus nimic. Aflînd aceasta Ava Ioan, spuse ucenicului său: „Nu va mai muri omul de boala aceasta. Bătrînul a primit harul acesta dela Dumnezeu". Și Ava a făcut toate acestea cunoscute celor ce veniseră la el să se roage pentru acela. Și îndată omul scăpă de primejdie și se vindecă prin rugăciunile marelui și sfîntului Bătrîn Varsanufie și ale lui Ioan, cel care îi urma și-i semăna în toate. Și aflînd el pricina vindecării sale, spori tot mai mult în faptele de ospetie spre slava lui Dumnezeu.

785. *Î n t r e b a r e : Oarecari mireni iubitori de Hristos, care se așteptau la o nedreptate din partea unor persoane cu putere, l-au întrebat pe acelaș bătrîn Ioan dacă nu trebuie să ceară ajutorul altor persoane cu putere și să cumpere ocrotirea lor.*

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Acela răspunzînd a zis: Nu cumpărați ocrotirea unui om muritor și trecător. Căci astăzi este și mîine nu mai este. Și i-ați dat ale voastre și ocrotitorul a murit. Și ați pierdut ale voastre împreună cu ocrotirea lui. Voiți să cumpărați o ocrotire pieritoare? Cumpărați ocrotirea lui Dumnezeu, nemuritorul și nesticăciosul împărat, sau a săracilor. Căci El le socotește ca ale Sale cele date săracilor. Fiindcă zice: „Am flămînzit și Mi-ați dat să mănînc" (Mt. 25, 35) ⁹¹¹. Doar știți că de cumpărați ocrotirea omului, nu vă va ocroti Dumnezeu. Iar de spuneți : „Dar cum aflăm pe unii dintre Părinți avînd și ocrotitori după trup?", vă spun că nu au ocrotirea lor prin cumpărare. Cu ei i-au rugat pe aceia prin iubirea de Dumnezeu. Iar aceia s-au făcut cu bucurie ocrotitori ai lor ⁹¹². Cercetați bine lucrul și veți afla că ei nu au dat nimic pentru această ocrotire. Nici n-au cerut aceia ceva de prisos dela ei, ci numai rugăciunile lor către Dumnezeu, care sînt mai de preț decît tot aurul și argintul ⁹¹³. Într-adevăr ce le-au dat acestora ? Cînd va veni mînia Domnului, ei le vor cîștiga îndurarea. Ia seama deci și află că dela început pînă la sfîrșit ei împlinesc un lucru al lui Dumnezeu.

⁹¹¹ Cumpără prin milostenie ocrotirea săracilor, nu pe a celor puternici. Căci prin aceasta ai cumpărat ocrotirea lui Dumnezeu, care este unit cu săracii. În acest sens se poate spune că Dumnezeu e Împăratul săracilor și săracii sînt puternici în Dumnezeu. Dar ei nu abuzează de puterea lor. Nu voesc să ia locul bogățiilor și să stăpînească lumește ca și aceia.

⁹¹² Deci tot prin Dumnezeu și i-au făcut ocrotitori și pe cei puternici ai lumii. Căci au pus în ei în mișcare gîndul la Dumnezeu, sensibilitatea pentru Dumnezeu; i-au făcut să vadă caracterul trecător al vieții și puterii lor.

⁹¹³ Părinții le-au dat celor puternici în schimbul ocrotirii lor ceva mai de preț decît tot aurul și argintul lumii. Le-au dat viața veșnică prin rugăciunile lor către Dumnezeu, un un plus de comoditate într-o viață trecătoare și nesigură pe ziua de mîine.

786. *Întrebare* : Născându-se o tulburare în Sfânta lui Dumnezeu Biserică și așteptându-se a fi hirotoniți unii care nu se supuneau poruncii împăratului ⁹¹⁴ și fiind temeri de o prigoană au întrebat unii pe acelaș Bătrîn de trebue să plece și să-și ascundă cele ale lor.

Răspuns : E cineva mai puternic ca Dumnezeu? Dacă sîntem în mîinile lui Dumnezeu și cântăm împreună cu David: „Mîinilor Tale voi încredința duhul meu" (Ps. 30, 6), pentru ce să ne temem? Oare n-a spus Dumnezeu că va nimici cetatea Ninivei? Și a nimicit-o ? Nu. Ci pentru pocăința locuitorilor a iertat-o. Deci și noi să ne întoarcem cu pocăință la Dumnezeu și va aduce toate la pace. Și iarăși, era pe pămînt vre-un împărat mai puternic decît Nabucodonosor ? Și totuși Daniil și cei trei tineri L-au rugat pe Dumnezeu, Împăratul cel ceresc și Acela l-a supus pe împărat. În întrebarea voastră e ascuns vin îndoit război: al lașității și al iubirii de arginți. Noi sîntem în mîinile lui Dumnezeu și putere are El să facă cu noi voia Sa. Deci nu fugiți, nici nu ascundeți ceva din ale voastre.

787. *Întrebare* : Tot aceiași l-au întrebat pe acelaș Bătrîn: Pentru ce s-a scris atunci: „De vă vor alunga dintr-o cetate, fugiți în alta" (Mt. 10, 23) ?

Răspuns : Dar noi încă n-am fost alungați.

⁹¹⁴ Prin aceasta și-au asigurat și ocrotirea lor, dar au asigurat și fericirea altor suflete și au mulțumit și pe Dumnezeu pentru aducerea acestor suflete la El.

Sfinții Varsanufie și Ioan

788. *Întrebare* : Un preot oarecare fiind ales de locuitorii unei cetăți episcop, a trimis să fie întrebat Bătrînul dacă vrea Dumnezeu ca el să fie episcop.

Răspuns : Frate, m-ai întrebat ceva peste puterea mea. Căci sînt un om prea mic și n-am ajuns la măsura aceasta. L-ai lăsat pe Apostol și mă întrebi pe mine, care n-am pus nici măcar început vieții de călugăr? Și ce zice Apostolul? „Cel ce pofteste episcopie, bun lucru pofteste. Dar episcopul trebuie să fie nepătat” și cele următoare (I Tim. 3, 2). Dar tot Scriptura zice, ca din partea lui Dumnezeu, către fiii lui Izrail: „De veți întreba în numele Meu pe un prooroc mincinos și veți fi vrednici să auziți adevărul, voi pune cuvîntul adevărat în gura proorocului mincinos ca să-l spună vouă”⁹¹⁵. De aceea îți spun și eu ție: „Dacă ai împodobit frumos casa ta și ai pregătit inima ta spre primirea acestui mir bine mirositor” (II Cor. 2, 15), potrivit învățăturii Apostolului, de la Dumnezeu ți s-a gătit ție aceasta. Căci nemincinos este Cel ce zice: „Să-ți dea ție Domnul după inima ta” (Ps. 19, 5).

789. *Un horepiscop a întrebat pe acelaș Bătrîn de trebuie să părăsească horepiscopia și să se retragă în mînăstire.*

Răspuns : Nu te sfătuim să părăsești grija sfintelor lui Dumnezeu biserici, încredințată ție, ci să iei aminte la sufletul tău în frica lui Dumnezeu. Să nu primești daruri

⁹¹⁵ Cel ce întreabă plin de preocupare de Dumnezeu trezește răspunderea și în cel întrebat. Astfel trece vibrația conștiinței prezenței lui Dumnezeu dela cel ce întreabă la cel întrebat. Sau acesta însuși se va simți mișcat de răspunderea trezită în el, să se roage lui Dumnezeu să-i dea cuvîntul adevărat. Un interlocutor serios, face și pe celalalt interlocutor serios.

dela cineva, să nu pãrtinești în judecatã, să nu te rușinezi de persoana celui puternic și să declari nevinovat pe cel vinovat și să osîndești pe cel nevinovat. Alungã departe dela tine iubirea de argint, care e rãdãcina tuturor relelor (I Tim. 6, 16). Cãci aceasta se numește și este a doua slujire la idoli (Ef. 5, 5). Și să nu te înalți în cuget, ci să fii ucenicul Apostolului care zice: „Necugețind cele înalte, ci lãsați-vã conduși de cele smerite" (Rom. 12, 6). Nu cãuta să placi oamenilor. Cãci știi ce-l așteaptã pe unul ca acesta: se înstrãineazã de slujirea lui Hristos. Cãci zice Apostolul: „Dacã aș mai plãcea oamenilor, n-aș mai fi robul lui Hristos, (Gal. 1, 10). Supune-te Domnului care zice: „Învãțați dela Mine cã sînt blînd și smerit cu inima și veți afla odihna inimilor voastre" (Mt. 11, 29). Stinge mînia din tine, cã e cãdere dela starea de om ^{915b}. Fã-le toate dupã voia lui Dumnezeu și-L vei avea pe El ajutor. Teme-te totdeauna de moarte. Cãci ea va veni neapãrat la noi. Osîndește-te în ceasul ieșirii ^{915c} și nu vei pãcãtui împotriva lui Dumnezeu. Și de vei ajunge la liniște, vei afla odihna unitã cu harul, ori unde te vei liniști ^{915d}.

790. În t r e b a r e : Un episcop care fusese cãlugãr și care avea mare încredere în Bãtrîni, a trimis sã întrebe pe Marele Bãtrîn dacã n-ar trebui sã lase lumea și sã vinã din nou la viața cãlugãreascã. Totodatã cerea rugãciunea și binecuvîntarea lui.

^{915b} Omului îi este propriu sã se stãpîneascã pe sine. De aceea are conștiință și libertate. Animalul e lipsit de acestea.

^{915c} Aci se pare cã e vorba de orice ieșire la o lucrare a slujbei sale din casã.

^{915d} Se poate liniști omul și în împlinirea slujbei sale, dacã cheamã pe Dumnezeu în tot ce face. Se pare cã horepiscopul era atunci un episcop pentru parohiile dela țarã, spre deosebire de episcopul pentru parohiile din cetate.

Răspuns : E un moment potrivit să-ți spun cuvântul Apostolului care zice: „M-am făcut fără de minte; voi m-ați silit” (II Cor. 12, 11). Dar fiindcă e vorba de cuvinte spuse mie după Dumnezeu și nu după om, fie-mi îngăduit să-I spun lui Dumnezeu ceea ce a spus slujitorul Lui, Moise: „Sau du cu mine în viața veșnică pe cel ce mi s-a dat ca fiu duhovnicesc, sau șterge-mă și pe mine din cartea Ta” (Ieș. 32, 32); și să nu văd fața lui Iacob, tatăl lui Iosif, neavînd pe Veniamin cu mine (Fac. 44, 34)⁹¹⁶. Și cred în numele Lui cel sfînt că nu va respinge cererea mea. Căci bucuria Sfîntei Treimi și a sfinților îngeri este mîntuirea celor ce se mîntuesc. Nu încetez deci să mă rog lui Dumnezeu pînă ce nu-mi va da bucuria mîntuirii tale. Dar ia seama cu aceste cuvinte să nu moleșească cugetul tău, făcîndu-l nepăsător. Adu-ți aminte în toate că lumea trece (I Cor. 7, 3), că ea este vremelnică și plăcerea de ea, stricăcioasă. „Alegeți mai bine să pătimești cu poporul lui Dumnezeu decît să ai plăcerea vremelnică a păcatului” (Evr. 11, 25). Adu-ți aminte că vom părăsi fără voie lumea și că viața noastră nu e lungă. Căci ce este viața omului? N-avem siguranța că vom trai în lumea aceasta nici de dimineața pînă seara. Să părăsim cu voia lucrurile de aici, ca să avem răsplată pentru aceasta. Să ne alegem mai bine negrija de lucrurile pămîntești cei, ce

⁹¹⁶ Viața de unul singur, neîncălzită de dragostea unuia care ne este apropiat ca un fiu, e rece și pe pămînt. Ea nu poate fi fericită nici în cer. Căci fericirea stă în căldura comuniunii. Iar dacă n-ai făcut nimic pentru alții pe pămînt, nu le-ai putut cîștiga dragostea, lor. Dimpotrivă, pentru că n-ai făcut nimic pentru ei, sau n-ai făcut tot ce ai putut, va fi un ghimpe care te va face veșnic să suferi. Iacob e simbolul pentru Dumnezeu. Fiii lui Iacob sîntem noi toți. Nu pot vedea fața lui Dumnezeu fără să am cu mine pe Veniamin, un alt fiu al lui.

dorim să ne arătăm feței lui Dumnezeu, ca să îndrăznim să spunem: „Scoate din închisoare sufletul meu, ca să mărturisească numelui Tău" (Ps. 14, 8) ^{916b}. Grăbește-te, pășește repede, „pînă ce e ziuă" (Io. 9, 4) ^{916c}, înainte de a cădea noaptea în care vor plînge cei nepăsători și leneși, pocăindu-se atunci în zadar ⁹¹⁷. Află că timpul nu se va lungi ^{917b}. Și cînd va veni ceasul ^{917c}, slujitorul nu va afla îndurare. Dar cine s-a rugat Lui și a fost auzit ? Sluga adevărată a Stăpînului adevărat, care a împlinit cu rîvnă poruncile Lui. Să ne temem de ziua și de ora aceea prea înfricoșătoare, în care nu vom mai avea ca apărător nici frate, nici rudenie ⁹¹⁸, nici putere sau stăpînire, nici bogăție și slavă. Acolo va fi singur omul cu faptele lui. Să vindem lucrurile stricăcioase, care ne atrag în adîncul

^{916b} Se pare că împăratul ținea cu cei ce voiau o oarecare schimbare în ale credinței. Varsanufie îndeamnă pe episcopul ce se bucura de favoarea împăratului, să nu facă voia lui în aceasta.

^{916c} Scoate-te din închisoarea tristului egoism de pe pămînt, ca să fii scăpat fie el și în viața viitoare.

⁹¹⁷ Propriu zis, cel ce a tot amînat în cursul timpului pocăința, va încerca după ieșirea din timp în zadar să se pocăiască. S-a încremenit în moleșcala sufletului, în nesimțire și aceasta echivalează cu sfîrșitul timpului pentru el. Timpul ne va opri pentru el și în sensul acestei neputințe a sufletului său de a se mai mișca din inerția lui. Pocăința lui de acolo este un regret pentru viața lui greșit trăită, dar unit cu neputința de a se mișca din ea.

^{917b} În timp e schimbare, în veșnicie nu mai e.

^{917c} E ceasul prin excelență. Ceasul din urmă, ceasul în care sînt concentrate toate ceasurile ce le-am avut și după care nu vom mai avea nici-un ceas al hotărîrilor noi.

⁹¹⁸ Dacă nu te vei putea înmuia, pocăi și ruga pentru tine, cu atît mai puțin o vei putea face pentru altul, sau o va putea face pentru tine fratele aflător în aceiaș situație. N-a fost comuniune adîncă, sincera între tine și el cît, ați fost pe pămînt. Ați comunicat numai în lucruri superficiale, materiale, din interese trecătoare. Cu atît mai puțin veți putea comunica acolo.

Sfinții Varsanufie și Ioan

fără fund și cumpărându-ne haină de nuntă ⁹¹⁹ (Mt. 22, 12) să intrăm la desăvârșire. Căci de vom intra la desăvârșire, vom dobîndi desăvârșirea iubirii după Dumnezeu, care scoate afară frica ⁹²⁰. Atunci vom cînta cu bucurie împreună cu Apostolul: „Iubirea niciodată nu cade” (I Cor. 13, 8) ⁹²¹.

Fiul meu prea adevărat, să te văd în Împărăția lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Te îmbrățișez în Domnul în numele lui Dumnezeu. Te îmbrățișez în Hristos Iisus, te îmbrățișez prea cinstite, în Duhul Sfînt.

791. Un alt episcop a trimis aceleiaș Bătrîn rugămîntea să-i spună un sfat.

⁹¹⁹ E adîncul fără fund (în abisul), fără reazim în cecece este, într-o existență golită, fără subsistență, mai mult aparentă, redusă la scheme abstracte ale înțelepciunii omenești, care nu știe de Dumnezeu și de bogăția tainică a realității. Dumnezeu este și El un ocean, un abis, dur un abis al sensurilor, al iubirii, al luminii ce se comunică, contrar întunerecului care nu comunică nimic. În Dumnezeu te simți peste tot învăluit de Ființa fără sfîrșit, nu de gol, în care rămîi după coruperea chipului actual al lumii, întrucît nu l-ai găsit, prin curățirea de interesul pentru el, pe celălalt. Aceasta e haina de nuntă: haina de sărbătoare a vieții curate, care place tuturor, prin ea intrăm în cămara veseliei comunicative a nunții.

⁹²⁰ Unde e dragoste între oameni, hrănită din dragostea de Dumnezeu, nu e frica omului de om. Căci nici-un om nu poate săvîrși fapte amenințătoare pentru semenii săi. Nimenea „nu caută ale, sale”, răpindu-le dela altul, nimeni nu vrea să se asigure pe sine împotriva altuia. Fiecare știe că viața lui îi vine prin comunicare iubitoare dela altul și face tot ce poate ca să se asigure de această comunicare prin iubirea sa față de acela.

⁹²¹ Cei ce cîntă împreună nu sînt desbinați, ci sînt în armonie. Cel puțin în acele momente trăesc bucuria tainicei uniri din iubire între ei. De aceea în Liturghie, simțindu-se în fața lui Dumnezeu, oamenii cîntă împreună. E un mod de a se aduna în Dumnezeu.

Răspuns : Ce să-ți spun iubirii tale de Dumnezeu? Să-ți spun că nu e îngăduit slugii să dea un sfat domnului său? Dar pînă acum încă nu m-am izbăvit de slava mea deșartă ca să mă socotesc sluga tuturor. Deci nu știu cum să mă scuz. Nu aflu scăpare decît în a-ți spune: „Iartă-mă pentru Domnul și roagă-te pentru mine să nu fiu osîndit la venirea Lui; și ca să-L recunosc pe Dumnezeu și să mă îngrijesc de împlinirea poruncilor Lui și să fiu miluit”.

792. Întrebare : *Avînd loc o ceartă pentru credință, a fost trimis un episcop de către împăratul și acela l-a întrebat printr-o scrisoare ce să facă? Fiindcă se aștepta să afle o împotrivire de la unii puternici ai lumii, care nu gîndeau sănătos despre credință.*

Răspuns : După cele ce ne arată trimisul vostru, socotim că după înălțarea ce-a primit-o dela Dumnezeu Daniil, a primit și prietenia împăratului (Dan. 6). Dar punîndu-și nădejdea în Dumnezeu, care mîntuește pe slugile Sale (Dan. 13, 60) și care e „aproape de cei ce-L cheamă pe El cu adevărat” (Ps. 144, 18), nu s-a temut de amenințarea și de cursa poruncii împărătești și nu s-a tulburat, ci sprijinindu-se pe credința în Hristos, Dumnezeu l-a preaslăvit pe el prin credință. Și dacă într-adevăr „inima împăratului e în mîna lui Dumnezeu, Dumnezeu o apleacă” (Prov. 21, 1) încotro voim. Fiți tare în Domnul, fiți tare.

793. Întrebare : *Un episcop fiind acuzat de iubire de arginți și de alte păcate și fiind urît de popor, a fost condamnat de sinodul ținutului. Și după condamnare își dădu demisia și prin votul de obște fu scos din scaun. Iar locuitorii cetății, socotind pe trei bărbați ca vrednici de*

Sfinții Varsanufie și Ioan

episcopie, nu se puteau hotărî pe cine să aleagă. De aceea au trimis întrebare la marele Bătrîn Varsanufie.

R ă s p u n s : Voi nu alegeți pe niciunul, ci lăsați alegerea pe seama episcopului. Și acesta vi-l va da pe cel pe care I-l va face cunoscut Dumnezeu.

794. Î n t r e b a r e : *Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaș Bătrîn: Oare li-l va da neîndoielnic pe unul din aceia ?*

R ă s p u n s : De-l vor voi într-un gând și cu inimă dreaptă și potrivit credinței în Dumnezeu, le va da lor Dumnezeu nu numai pe unul din ei, ci și pe un înger din cer de vor voi. Adică pe un bărbat deopotrivă cu îngerii. Căci nu poate minți Cel ce a spus: „Cereți și vi se va da. Căci tot cel ce cere va lua" (Mt. 7, 7-8). Iar către cei ce cer în chip rău, a zis: „Cereți și nu primiți, pentru că cereți în chip rău" (Iacob 4, 3).

795. Î n t r e b a r e : *Deci dacă unul dintre ei e mai bun ca ceilalți, oare li-l va da Dumnezeu pe acesta ?*

R ă s p u n s : Dacă alegerea unuia dintre ei o vor lăsa pe seama arhiepiscopului și dacă Dumnezeu îl vede pe unul din ei că-i va folosi mai mult decât ceilalți, pe acesta li-l va da. De pildă, dacă unul din ei este aspru și ei au nevoie de mustrare, spre îndreptare, pe acela li-l va da.

796. Î n t r e b a r e : *Dacă cetatea este împărțită în așa fel că unii cer pe unii din credință, alții pe altul din patimă, dar cei propuși de cele două părți sînt la fel de buni, ce se va întîmpla ?*

R ă s p u n s : Dumnezeu va asculta pe cei ce cer prin credință, nu pe ceilalți, nu pentru că respinge pe cel propus de ei, ci cererea lor cea rea.

797. *Î n t r e b a r e* : *Dar ce se întâmplă cînd cel propus de cei ce nu cer prin credință pare a fi mai bun decît cel propus de cei ce cer prin credință ?*

R ă s p u n s : Cunoscătorul de oameni Dumnezeu, privind la voia celor ce cer în chip bun, le dă lor pe cel propus de ceilalți, nu pentru cererea acelora, făcută cu gînd rău, ci pentru cererea bună a acestora, care-l vor primi cu mulțumire pe cel mai bun, chiar dacă din neștiință nu l-au propus.

798. *Î n t r e b a r e* : *În acest caz vor primi și cei ce n-au cerut cu gînd bun, pe cel bun, contrar vredniciei lor. Cum să înțelegem aceasta ?*

R ă s p u n s : Dumnezeu miluește și pe cei nevrednici pentru cei vrednici. Căci El „plouă și peste drepti și peste nedrepti” (Mt. 5, 45). Aceasta ne-a arătat-o în Sfinta Scriptură, zicînd către Avraam: „De voi afla zece drepti în cetate, de dragul lor nu voi pierde acest loc” (Fac. 19, 32). Dacă pentru zece drepti a spus că va cruța cetatea, cu cît mai mult nu va cruța pentru aceștia pe ceilalți?

799. *Î n t r e b a r e* : *Cînd toți sînt propuși cu bună credință, dar nici unul din cei propuși nu le-ar fi de folos, oare Dumnezeu le va da pe vreunul dela Sine însuși ?*

R ă s p u n s : Fiindcă sînt vrednici de binefacere, Dumnezeu trece peste propunerea lor și la momentul potrivit le seamănă gîndul să propună pe altul, sau îl

Sfinții Varsanufie și Ioan

îndeamnă pe cel ce are puterea hirotoniei să le dea pe un altul mai folositor decît cei propuși de ei.

800. *Î n t r e b a r e : Dar cînd toți cei ce cer pe vreunul, mi-l cer cu cuget drept și totuși propun un candidat bun, oare li se dă lor acesta, sau nu ?*

R ă s p u n s : Dacă cunoscătorul de oameni Dumnezeu vede că se vor pocăi, le dă pe acela. Căci sînt găsiți vrednici de pocăința lor viitoare. Dar dacă vede că vor rămînea nepocăiți, nu li-l dă pe acela, din pricina nevredniciei lor.

801. *Î n t r e b a r e : Ai spus, Părinte, că chiar dacă se împarte cetatea, se vor bucura și cei nedrepti de episcopul bun ce li s-a dat pentru cei ce au cerut în chip bun. Dar atunci cum mai e adevărată spusa Scripturii că „toată cetatea ce se va desbina în sine, nu va rămînea” (Mt. 3, 24) ? Căci iată aci se împarte cetatea și rămîne totuși întregă prin cei buni.*

R ă s p u n s : Dezbinare se numește acolo aplecarea ambelor părți spre rău. Atunci se împlinește cuvîntul „nu va rămînea”, adică în bine. Dar binele nu produce dezbinare. Căci învățătura Apostolilor este una. Și Apostolul a zis: „Iar dacă cel necredincios vrea să se despartă, să se despartă” (I Cor. 7, 15). Deci vom zice că prin aceasta s-a dezbinat Biserica și nu va rămînea? Să nu fie ! Căci a zis Domnul: „Porțile iadului nu o vor birui pe ea” (Mt. 16, 18). Ci cel ce n-a stat de partea binelui, acela s-a despărțit de el. Iar cel ce stă, nu s-a desbinat.

802. *Î n t r e b a r e : Locuitorii cetății au făcut după răspunsul dat lor de Bătrîn și au ales pe cei trei. Și li s-a*

dat lor un episcop sfânt și bineplăcut lui Dumnezeu. Dar episcopul de mai înainte, încrezându-se în bani, a plecat la Bizanț, cerînd scaunul. Și venind zvonul că a reușit, i-a cuprins pe toți îngrijorarea. Și au trimis la Bătrîmul întrebarea ce să facă ? Căci se fereau să apeleze la împăratul, temîndu-se de nereușită și de paguba ce s-ar naște pentru Biserică. Și Bătrîmul le-a răspuns:

R ă s p u n s : Trimiteti cerere, înștiințînd pe împărat că scoaterea aceluia s-a făcut cu dreptate. Trimiteti și o copie de pe cererea lui de demisie. Și arătîndu-vă mulțumirea pentru alegerea urmașului lui, spuneți că s-a făcut dela Dumnezeu și nu dela oameni. Și așa se va încredința împăratul că trebuie să depărteze orice bănuială dela sine. Iar cei ce voesc să facă acest lucru rău, nu vor izbuti decît să-și piardă banii în chip rău și să fie făcuți de rușine. Iar cu cel ce i-a cheltuit, va fi ceea ce spune Scriptura despre Samson, că „a pierit cu cei de alt neam” (Jud. 16, 30).

803. Î n t r e b a r e : Primind aceia acest răspuns, s-au lenevit să trimită cererea. Și acela s-a dus în capitala ținutului la guvernator cu porunca împărătească pentru a primi scaunul. Și făcîndu-se mult zgomot și multă tulburare, în oraș, au trimis să întrebe pe Bătrîn despre aceasta. Iar acesta le-a trimis următoru.l⁹²²

R ă s p u n s : Rău ați făcut că v-ați lenevit să faceți cunoscute lucrurile împăratului. Căci Dumnezeu urăște

⁹²² [Nu se găsește în textul filocaliei] Notă în ed. Volos: Aci pare să fie vorba nu de episcopul condamnat, ci de mitropolitul regiunii aceleia, conform canonului 40 din Laodiceea, pe care mai jos îl numește sfîntul și arhiepiscop.

Sfinții Varsanufie și Ioan

trîndăvia ⁹²³. Totuși vă spun în numele Domnului, că chiar de va ajunge acela la poarta cetății, în cetate nu va intra.

După acest răspuns al Bătrîmului, guvernatorul veni în cetate ca să îplinească porunca împărătească. Și fiind cuprinși toți de descurajare și de frică, veni deodată vestea despre moartea împăratului și toate cele plănuite s-au oprit. Și a plecat episcopul fără rezultat, cu banii cheltuiți în zadar, precum a prezis Bătrîmul. Și s-a adevărit prin fapte prezicerea lui. „Ceeace a legat pe pămînt, s-a legat și în cer”, după cuvîntul Domnului (Mt. 18, 18).

804. *Î n t r e b a r e : Episcopul nou hirotonit, socotindu-se nevrednic de slujirea sfințitoare și neînstare de chivernisirea lucrurilor bisericesti, se gîdea să se retragă și trimise întrebare despre aceasta la Marele Bătrîn.*

R ă s p u n s : Bucură-te în Domnul, slujitorule al lui Dumnezeu și săvîrșitorule al Sfințelor Taine. Știi că Sf. Apostol Pavel a scris: „Fraților, fiecare să rămîna în ceea ce a fost chemat de Dumnezeu” (I Cor. 7, 24). Iar eu cred că tu ai fost chemat prin voia lui Dumnezeu și nu ești simbriaș, ci păstor ⁹²⁴. Deci nu căuta să pleci, ca să nu-L mîinii pe Dumnezeu. Căci El a zis: „Cerul și

⁹²³ Dumnezeu nu iubește pe omul care din lenevie nu se dezvoltă. Nu iubește pe omul inert, căci nu l-a făcut ca pe un obicei. De aceea, deși nici-un lucru bun nu se face fără ajutorul lui Dumnezeu - și de aceea trebuie cerut acest ajutor - el nu se face nici fără om.

⁹²⁴ Păstorul are răspunderea să păzească turma și să o hrănească. Simbriașul slujește pentru plată, deci pentru sine. De pleacă el, rămîne păstorul și acesta va angaja un alt simbriaș. Dar păstorul nu poate uita de oile sale.

pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (Mt. 24, 25). Nu te lăsa înfricat. Căci s-a scris că după sfîrșitul lui Moise, Iisus al lui Navi, temîndu-se să conducă poporul spre pămîntul făgăduinței, îngerul i-a spus: „îmbărbătează-te și stai tare, nu te teme, că așa cum am fost cu Moise, așa voi fi și cu tine" (Iosua 1, 9). Auzi și dela mine, nevrednicul, acelaș cuvînt: „îmbărbătează-te și stai tare".

805. Î n t r e b a r e : Acelaș a întrebat pe celălalt Bătrîn: Pe care trebuie să-i hirotonec ca clerici. Părinte? Sau ce viață trebuie să aibă ?

R ă s p u n s : Trebuie să hirotonești oameni vrednici de Dumnezeu și buni, ca să slujească la altarul lui Dumnezeu. Mai ales pe cei ce au mărturia multor altor oameni, după Scriptură. (I Tim. 3, 7). Pe aceștia trebuie să te îngrijești să-i hirotonești și să-i judeci după hirotonie. Căci de la voi va cere Dumnezeu socoteală pentru Biserică, de se vor depărta de la ea. Și făcînd așa, arătați lui Dumnezeu intenția voastră de a voi să hirotoniți oameni buni bisericilor lui Dumnezeu.

806. Î n t r e b a r e : Dacă Părinți sfinți dau mărturie despre careva că e vrednic de hirotonie, e de ajuns mărturia lor, ne mai fiind trebuință și de mărturia altora?

R ă s p u n s : Trebuie să te mulțumești cu mărturia Părinților. Căci ei grăesc după voia lui Dumnezeu. Și pe unii ca aceștia îi vrea Dumnezeu slujitorii Lui. Iar dacă după această mărturie afli în tine vreun gînd de îndoială, aceasta e neghină de la diavolul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

807. *Î n t r e b a r e* : *Dar dacă după mărturia Părinților, acela nu voește să primească hirotonia, sau după hirotonie a plecat, ce-i de făcut ?*

R ă s p u n s : Dacă nu vrea să primească, silește-l. Iar dacă și după ce-l silești, fuge de hirotonie, aceasta nu trebuie socotită ca o vină a celor ce au dat mărturie ^{924b}. Vina e a lui, că a nesocotit voia lui Dumnezeu. Căci el trebuie să facă proba și să se ostenească împlinind lucrul lui Dumnezeu. Și de te vezi fără putere, dacă e „dres cu sare” (Col. 4, 7) trebuie să întrebi iarăși pe sfinți și să faci după părerea lor. Căci mulți dintre sfinți au refuzat și au fost siliți de Dumnezeu. Doar și Moise a spus: „Vezi și alege pe un altul” (Ieș. 4, 13). Iar Irimia a zis: „Sînt tînăr și nu pot vorbi” (Ir. 1, 8). Și alți Părinți au fugit de hirotonie. Dar fiind siliți și hirotoniți, au purtat sarcina slujirii pentru numele lui Dumnezeu. Iar cel ce e silit să vină și totuși respinge, fuge de ascultare. Și Scriptura zice: „Ascultarea e mai bună decît jertfa” (I Împ. 15, 22) ⁹²⁵. Iar dacă privești la alții care se liniștesc în retragere și nu se întîlnesc niciodată cu cineva, nu trebuie să cugeți că ar trebui să vină în mijlocul oamenilor. Dar cînd vreunii se întîlnesc cu oamenii și de e trebuință nu se feresc să intre și în sate și în orașe și sînt mărturisiiți ca buni și destoinici, pe aceștia episcopii trebuie să-i silească și să-i hirotonească. Căci aceștia pot să fie de folos nu numai

^{924b} Nu trebuie cineva nici să se îmbulzească la preoție, de nu simte chemarea pentru slujire, dar nici să nesocotească cu ușurință chemarea ce o simte el însuși în sine, sau pe care o constată alții. Dumnezeu nu dă un dar în zadar. Cine nesocotește darul va da socoteală lui Dumnezeu, că nu l-a prețuit și desvoltat cum se cuvine. Unde e un dar, este o datorie (Gabe und Aufgabe).

⁹²⁵ Ascultarea e o jertfă continuă, cînd urmînd ei, primești să-ți duci viața întreagă pe calea ce ți s-a poruncit. Te dăruiești mai deplin decît prin jertfa unor bunuri, ca cea din Vechiul Testament.

sufletului lor, ci și sufletelor altora. De aceea a poruncit Apostolul lui Tit „să așeze preoți în fiecare biserică” (Tit 1, 5), fără îndoială, vrednici de această slujbă, cum era și Timotei de pildă. Dar și Sf. Grigorie și alții asemenea lui au fost hirotoniți cu sila^{925b}. Și de cercetăm, aflăm și alți mulți robi ai lui Dumnezeu în timpurile noastre, că au făcut la fel, dar fiind siliți mult au primit osteneala aceasta, temîndu-se să nesocotească voia lui Dumnezeu. Iar dacă vreunul refuză fără judecată, e nevoie ele rugăciuni, ca să nu-i primejduiască acest refuz sufletul. Căci se întîmplă ca satana să răstoarne pe un om, făcîndu-l să-și caute vreo justificare. Fie ca Dumnezeu să alunge pe acela departe de sufletele noastre și dela toți cei ce se tem de El. Amin.

808. Î n t r e b a r e : Același voia să hirotonească în frica Lui Dumnezeu diaconi pe seama Bisericii și să așeze pe unii în funcții bisericesti. Dar neștiind pe care să-i aleagă după Dumnezeu, îi trimise o listă aceluiași Bătrîn, cuprinzînd numele candidaților, ca să-i aleagă pe cei pe care-i va vrea el. Bătrîmul alegîndu-i pe unii dintre ei, care, omenește, păreau nepotrivii pentru administrație, mirîndu-se episcopul, îl întrebă despre aceasta. Iar el răspunse așa:

R ă s p u n s : N-am spus dela mine ceva, ci am făcut rugăciune și ceeace mi-a arătat Dumnezeu, aceea am spus. Dar nu pentru că am fost vrednic s-a dat acest răspuns prin mine. Ci fiind de trebuință, Dumnezeu a deschis gura măgăriței (Num. 22, 28).

809. Î n t r e b a r e : Același a trimis să întrebe pe acelaș Bătrîn Ioan, cum pot să se descurce aceștia în cele

^{925b} Nu e vorba de sila coercitivă, ci de stăruire pe lingă cineva.

Sfinții Varsanufie și Ioan

ale slujbei și să fie trimiși să aducă răspunsurile trebuitoare, fiind nepricepuți în cuvînt și disprețuiți de oameni ?

Răspuns : Spune stăpînului episcop: Dacă te faci ca Avraam, Dumnezeu poate să-ți ridice fii și din aceste pietre (Mt. 3, 9). Și dacă te silești să-ți pui toată nădejdea în Dumnezeu, de rînduești ca iconomi și judecători oameni nedestoinici la cuvînt și nepricepuți. Dumnezeu îi va face mai de temut decît pe stăpînitori. Și de-i vei trimite să aducă răspunsuri la toate cîte le vei vrea, le vei izbîndi prin ei spre slava numelui lui Dumnezeu. Iar de nu, chiar dacă ai trimite ca avocat un orator, se va întoarce cum s-a dus. Fiii lui Israel erau tari în războaie și cînd își țineau inima întru dreptate, biruiau pe vrăjmași, iar cînd nu se îngrijeau de mîntuirea lor, erau biruiți de vrăjmașii lor.

810. *Întrebare :* *Și cum pot să fiu ca Avraam ?*

Răspuns : N-am spus să fii ca Avraam în toate, ci numai în a-ți tăia voia ta ca acela, care și-a arătat-o pînă și în hotărîrea de a jertfi pe fiul lui. Virtuțile lui au fost multe. Iar dacă noi nu putem să ne facem asemenea lui în toate, să ne facem cel puțin în cele ce se văd⁹²⁶.

811. *Întrebare :* *Sînt încredințat că cele ce le spuneți sînt dela Dumnezeu și trebuie neapărat să le împlinesc. Dar socotesc că toți cei din Biserică se vor sminti de această hotărîre a mea și acest gînd îmi e greu de purtat. Ce poruncești: să le împlinesc pe toate, sau numai pe cele ce sînt de folos în lucrurile ce le fac ?*

⁹²⁶ Dacă nu ne putem face deplin ascultători în toate gîndurile dinăuntru, să ne facem măcar în faptele din afară.

Răspuns : Domnul a zis: „Tot cel ce nu urăște pe mamă, pe soție, pe copii, ba încă și sufletul lui, nu poate fi ucenicul Meu" (Lc. 14, 26). Iar a-și urî cineva sufletul înseamnă ca prin nevoiță să-și taie voile sale. Și unul ca acesta nu bagă în seamă cuvintele oamenilor și nu caută să le placă lor, ci ia aminte la întrebările lui Dumnezeu și la răspunsurile date lor prin gura sfinților ⁹²⁷. Dar cel ce întrebă trebuie să creadă că Dumnezeu pune în gura celui întrebat răspunsul după inima lui ⁹²⁸. Căci zice: „Să-ți dea ție după inima ta" (Ps. 19,5).

⁹²⁷ Dumnezeu ne întreabă, începînd dialogul cu noi. Iar noi nu trebuie să dăm, numai răspunsuri la aceste întrebări, ci înseși întrebările Lui se imprimă în noi, făcînd pe om ființă întrebătoare la nesfîrșit. Orice răspuns îl dă omul întrebării care i se impune și și-o pune, naște altă întrebare.

În faptul că omul nu află un răspuns definitiv și total nici în sine nici în lume, simte că răspunsul definitiv e dincolo de sine și de lume, într-un absolut infinit. De aceea omul va întreba la infinit, înaintînd la infinit, dar neajungînd niciodată la hotarul lui, însă nici ieșind din el. Cu caracterul întrebător al ființei umane s-a ocupat teologul german W. Pannenberg, în studiul „Die Frage nach Gott" din cartea „Grundfragen systematischer Theologie", Gottingen 3/1979. Dar la întrebările lui Dumnezeu se răspunde și cu împlinirea poruncilor Lui, care sînt și arătări ale drumului pe care putem înainta în cunoașterea și imprimarea reală a lui Dumnezeu în noi. De aceea sfinții au dat cele mai bune răspunsuri la întrebările lui Dumnezeu și prin răspunsurile lor cu fapta au înaintat în cunoașterea lui Dumnezeu, refleclat, tot mai clar în ființa lor. La Sf. Grigorie de Nisa răspunsurile la întrebările lui Dumnezeu, ca înaintări practice spre El și în El, prin împlinirea poruncilor Lui, se numesc „epectaze", întinderi dincolo de treptele atinse de ființa proprie în Dumnezeu.

⁹²⁸ Dar omul se întreabă nu numai pe sine, ci întreabă și pe alții. Iar răspunsurile cele mai bune le primește dela Dumnezeu prin gura sfinților, Însă Dumnezeu îi dă prin sfinți răspunsuri după nivelul ajuns de omul care întreabă. Prin aceasta, se arată că și cel ce întreabă ajută să i se dea răspunsul, sau face să i se dea răspunsul potrivit cu nivelul atins prin eforturile lui. Căci răspunsul echivalează

Sfinții Varsanufie și Ioan

Ne-am arătat deci că sîntem oameni, nepuțin răbda osîndirile și necazurile ce vin dela oameni. Chiar dacă ar voi cineva să-i zidească pe toți, nu poate. Căci nu voesc toți acelaș lucru.

Ai întrebat despre desăvîrșire, adică despre puterea de a arunca totul asupra lui Dumnezeu, ca să aleagă El pe cei ce voește și despre faptul că atunci cînd auzim răspunsul nu-l primim. Aceasta se întîmplă pentru că nu știm că Dumnezeu vede altfel de cum văd oamenii, Căci oamenii observă (adeseori) numai cele ce se văd. Și amestecă (în răspunsuri) și voia lor ⁹²⁹. Dar Dumnezeu vede și cele ce nu se văd și adîncurile inimii; și vede cele ce vor fi ca cele ce sînt. Dar noi ne-am folosit mult din a

cu înțelegerea ce se ivește în om. Dar sfîntul îi prilejuiește și îi confirmă această înțelegere. Aceasta arată din nou intima unire, sau interioritatea reciprocă dintre cel progresat duhovnicește și cel ce-l întrebă. Dar aceasta depinde și de cel ce întrebă, cum se vede în rîndurile de mai jos din text. Responsabilitatea trezită în cel întrebat în fața lui Dumnezeu îl face să primească și ruspunsul potrivit celui ce întrebă.

⁹²⁹ Omul trebuie să-și dea răspunsuri, pentru că trebuie să-și pună întrebări. Sau trebuie să ceară răspunsuri la întrebările lui și de la altul. Dar de multe ori nu primește răspunsurile cele adevărate ce i le dă inima lui, sau un om sfînt. Ci vrea să-și dea răspunsuri superficiale, necorespunzătoare întrebărilor. De aceea rămîne închis în întunec. Și pînă la urmă nu-și mai pune nici întrebări esențiale. Se apropie de animalul care nu mai caută decît ceace îi cere instinctul trupesc. Omul trebuie să răspundă conform întrebării lui Dumnezeu, adică voii Lui, pentru desvoltarea lui firească. În posibilitatea cuvîntului de a fi folosit în chip mincinos se arată libertatea omului. Pe de altă parte e propriu omului un progres neîncetat în aflarea de cuvinte tot mai conforme realității indefinit de complexe date de Dumnezeu. Pe măsură ce omul înaintează în descoperirea complexității creației, o vede imprimată de personalismul uman, în ultima analiză de cel divin. Dar dacă reduce realitatea numai la cea materială, îmbogățirea prin cuvinte care o exprimă, este unilaterală, rămasă în superficialitate.

cunoaște că pînă acum rămîne în noi ceea ce este omenesc. Prin aceasta aflăm măsurile noastre, sau unde sîntem încă și ne smerim, ca să luăm harul celor smeriți⁹³⁰. Ca urmare ne-am rugat lui Dumnezeu, ca precum a dat proorocului Iezeehil în loc de balegă de om, balegă de bou (Iez. 4, 12-15) și Israelitilor rege cînd a văzut că aceasta o voesc (1 Împ. 8, 5-22), așa să coboare și la voia neputinței noastre. Și iată că bunătatea Sa a coborît pînă a-și fi tăiat pentru noi voia Sa⁹³¹. Dacă deci ne vom defăima pe noi înșine, recunoscînd că pînă acum nu mîncăm încă decît legume, ne va învrednici Dumnezeu de hrana tare, care este a celor desăvîrșiți în Hristos. Amin.

812. *În t r e b a r e : Am un secretar evlavios destoinic și recunoscut ca atare. Dar stau la îndoială să-l hirotonec ca nu cumva să smintesc pe vreunii, ca unul ce mi-aș face prin aceasta plăcerea mea. Ce poruncești să fac ?*

R ă s p u n s : Despre secretar nu cugeți bine. Dacă ar fi rău, nedestoinic și nerecunoscut ca atare, aș zice bine.

⁹³⁰ Chiar dacă nu ne putem da răspunsurile pe măsura întrebărilor, cîștigăm mult cînd recunoaștem acest fapt. Căci prin aceasta ne recunoaștem marginea noastră, deci cunoaștem pe Cel ce ne depășește infinit. Prin aceasta ne smerim și astfel primim totuși harul unei anumite cunoașteri adevărate.

⁹³¹ Aceasta e suprema cheneză, sau coborîrea lui Dumnezeu la slăbiciunea noastră. Ea ne lasă în voia noastră, tăindu-și voia Sa. Căci nu voiește să ne trateze ca pe niște bușteni. Și apoi știe că unii din noi lăsați în marginile celor ce le putem face cu voia noastră, ne vom sătura curînd de această sărăcie și vom reveni în cuprinsul larg al celor voite de El. Ne-a lăsat deci să cădem din rău în mai rău, cum a lăsat pe Iezechil să cadă de la balega de bou la balega de om și Israelitilor le-a dat rege, deși știa că nu e spre folosul lor. Aceasta ne ajută și mai mult să ne smerim.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Dar dacă e recunoscut ca bun și destoinic, nu trece cu vederea, printr-o scuză mincinoasă, porunca Apostolului care zice să fie hirotoniți unii ca aceștia (1 Tim. 3, 7). Să știți că cel ce face un lucru cu frica lui Dumnezeu, neaplecându-și inima spre cele omenești, chiar de-ar urma acestei fapte o sminteală, ea nu va dura, nici nu va vătăma pe cineva. Căci o astfel de sminteală e din pisma diavolului. Și pomul rău nu face roade bune, precum nici cel bun, roade rele. Vă rog iertați-mă pentru Domnul. Și rugați-vă pentru mine.

813. În t r e b a r e : Un călugăr, fost avocat, ceru să fie hirotonit preot în biserica sfintei cetăți ^{931b}. Și episcopul influențat de intervenția unora, l-a hirotonit diacon, ținând seama de titlul de avocat. Și era rugat să-l hirotonească și întru presbiter. Dar căindu-se de fapta săvârșită, a trimis să întrebe, pe acelaș bătrîn dacă a făcut bine dînd aceluia prima hirotonie întru diacon. Și dacă trebuie să-l facă pe acela și preot.

R ă s p u n s : Odată ce s-a făcut, s-a făcut. Deci nu te întrista de aceasta. Căci puternic este Dumnezeu ca să conducă, prin voia Lui, pe acest frate la cunoștința adevărului. Cît despre preoție, nu te lăsa pentru un timp influențat să i-o dai. Căci de va arăta roade vrednice de această slujire, te va înștiința Dumnezeu despre aceasta. Căci El nu e departe de noi (Fapte, 12, 27). Deaceea nu trebuie să dai atenție titlului de avocat, sau numai înțelepciunii lumii. Căci de nu are omul înțelepciunea duhovnicească, în zadar o are pe aceasta ⁹³². Dar fericit

^{931b} În biserica din Ierusalim.

⁹³² Înțelepciunea lumii, prin faptul că definește, închide cecace cunoaște în margini despărțitoare, rămînînd departe de realitatea în

este cel ce o are și pe aceasta și pe aceea. Căci zice: „Tot cărturarul cu învățătură despre Împărăția cerurilor este asemenea unui om bogat care scoate din visteria sa noi și vechi "(Mt. 13. 52). Ia seama să nu te lași purtat de orice vînt. Căci vorbirile rele strică obiceiurile bune" (I Cor. 15, 33).

814. *Î n t r e b a r e : Iar dacă nu știu pe care să hirotonesc pentru bisericile din sate ce trebuie să fac ?*

R ă s p u n s : Vor da mărturie cei din sate. Și încrezîndu-te în mărturia lor și aruncînd asupra lor răspunderea pentru mărturia lor, hirotonește pe cei recomandați de ei. Și ei vor vedea. Iar tu vei fi nevinovat.

815. *Î n t r e b a r e : Iar dacă un sat are destui clerici, dar cei din sat dau mărturie și pentru alții, voindu-i și pe ei, trebuie oare să-i ascult și să-i hirotonesc și pe aceia, peste trebuință ?*

R ă s p u n s : Dacă biserica are destui, nu trebuie să hirotonești pe alții, ca să nu se nască tulburare. Deci unde sînt destui, nu trebuie să ascuți de poporul care dă mărturie despre alții. Căci ce? Dacă satul are alți zece vrednici, pentru care dă mărturie poporul, trebuie să fie hirotoniți și aceștia? Nu. Ci toate trebuie făcute cu rînduială. Dar dacă au cu adevărat nevoie de alt cleric și dau mărturie despre unul, trebuie să-l hirotonești chiar dacă el nu vrea să primească.

816. *Î n t r e b a r e : Un sat are nevoie de un preot și recomandă pe doi, dintre care unul este căsătorit a doua*

care toate sînt unite în chip tainic, indefinibil. Unitatea aceasta a lor o vedem cel mai deplin în Dumnezeu, dacă ne deschidem Lui.

Sfinții Varsanufie și Ioan

oară și bogat, iar altul sărac. Pe care treime să-l hirotonească ?

Răspuns : Nu trebuie să hirotonești pe cel căsătorit a doua oară, că e împotriva canoanelor ⁹³³. Ci pe cel sărac. Dar trebuie să te gîndești de unde ai să-i dai puțin ajutor, din pricina sărăciei lui.

817. *Într-o bară :* Între clericii hirotoniți de noi se, află unii slujitori. Alții, hirotoniți în altă parte, sînt adăugați, la cererea satului, la clerul lui, fiind și ei slujitori. Trebuie ca unii să fie supuși sarcinilor civile ?

Răspuns : Cei hirotoniți sau numiți la cererea satului nu trebuie supuși nici slujirilor trupești, nici sarcinilor bănești (ale statului). Dar cei rînduiți datorită silii sau rugămintii vreunora, nu trebuie supuși slujirilor trupești, ci numai sarcinilor bănești. Chiar dacă s-ar auzi că au fost hirotoniți pentru vre-un dar. Căci trebuie cinstită starea lor. Iar păcatul și-l va purta acela.

818. *Într-o bară :* Hirotonind pe unul, am pricinuit supărare altuia și sunt neliniștit, pentru că nu știu de am făcut bine sau nu.

Răspuns : Dacă întristarea ta e pricinuită de ne grija sau păcatul altuia, cugetă că bine ai făcut. Dar dacă e vre-o întristare trupească, pentru că ai făcut acel lucru din răzbunare, trebuie să te pocăiești și să-l hirotonești pe acela din propria ta hotărîre.

819. *Într-o bară :* Diferite persoane mi-au pricinuit multă tulburare, cerîndu-mi hirotonia unora, dintre

⁹³³ Can. 17 apostolic

care pînă acum am socotit că nu trebuie să hirotonec pe nici unul. Acum un bun prieten, iubitor de Hristos, care s-a ostenit mult pentru noi la cei puternici, din credința în Dumnezeu, mi-a cerut să hirotonec pe un mirean dînd mărturie pentru el că e om bun. Oare trebuie să o fac pentru el ?

Răspans : Dacă-ți puneai toată nădejdea în Dumnezeu, nu trebuia să te îngrijești de nimic. Dar fiindcă ai încă nevoie de oameni, trebuie să-i dai și tu o mulțumire pentru mulțumirea ce ți-a pricinuit-o. Căci s-a scris: „Precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea" (Lc. 6, 31). La fel, dacă e precum zici, bun cel ce te roagă, și e bun și acela pentru care dă mărturie nu treime să privești cu neîncredere mărturia lui, sau să șovăi în a-l hirotoni pe cel recomandat. Căci el va purta răspunderea. Iară de știi că cel ce urmează să fie hirotonit nu e bun, ci pătat în vre-o privință, nu trebuie să primești să faci aceasta. Căci altfel tu vei purta osînda.

820. Întrerebare : *Au fost descoperiți unii că sînt manichei și fugind de primejdie, au plecat în altă parte pentru a se boteza, de vor putea. Ce poruncești să fac ?*

Răspuns : Pentru manicheii recunoscuți ca atare, trebuie să scrii, împiedicînd intenția lor și arătînd celor ce vor să-i boteze, că sînt manichei. Și va atîrna de aceia să-i boteze, sau să nu-i boteze. Căci nu toți dau atenția ce se cuvine acestor lucruri. Și nu știu că unii ca aceștia au nevoie de multă sîrguință și de timp îndelungat și de auzirea cuvintelor dumnezeiești și de catehizarea în Sfintele Taine, ca să fie primiți; deci ca să nu fie primiți îndată ce vin. Căci acesta e un lucru înfricoșător. Și unde nu este un dor după Dumnezeu, trebuie să ne aducem

Sfinții Varsanufie și Ioan

aminte de Stăpînul nostru care zice: „Nu dați cele sfinte cîinilor" (Mt. 7, 6).

821. *Î n t r e b a r e : S-a dat o poruncă împărătească care oprește pe puțini să-și mai țină rînduelile lor. La fel și pe schismsatici. Și unii dintre ei au venit după Sf. Paști să se boteze, alții să se împărtășească. Oare trebuie să-i primim ? Și cînd trebuie să-i învrednicim de Botez și de Sf. Împărtășanie ?*

R ă s p u n s : Pe cei ce voesc să se boteze (să se lumineze), trebuie să-i primești. Și trebuie să le dai Sfîntul Botez în sfînta Patruzecime sau la înălțarea Mîntuitorului. Și așa vor avea toată săptămîna ca sărbătoare. Dar dacă vreunul ar fi bănuït că face aceasta ca o simplă formă, sau de frica poruncii, spune-i: De vii din pricina poruncii, e păcat. Iar de vii cu frica lui Dumnezeu pentru viață, îți vei cîștiga două bunuri: cel al vieții și cel trupesc". Acelaș lucru trebuie spus și celor ce voesc să primească Comuniunea (Sf. Împărtășanie) cu Biserica⁹³⁴. Și de vor spune: „Venim pentru Dumnezeu", primește-i îndată. Căci sînt creștini.

822. *Î n t r e b a r e : Unul de alt neam a fost prins în țara credincioșilor și mulți zic că trebuie omorît sau ars. Oare e bine, sau nu ?*

R ă s p u n s : Nu trebuie omorît sau ars. Aceasta nu e o faptă a creștinilor. Ci trebuie dezaprobat și supus la o amendă. Căci acestea ating pe oameni. Apoi trebuie

⁹³⁴ Se vede de aci că participarea la Hristos e una cu deplină comuniune cu Biserica. Cei ex-comunicați erau ținuți departe de Sf. Împărtășanie, dar și dela deplina comuniune cu Biserica.

încredințat unui temător de Dumnezeu ca să-l învețe calea Domnului și așa îl va lumina.

823. Î n t r e b a r e : Părinte, am mari supărări dela oameni care fac nedreptăți și cărora mă împotrivesc. Sînt socotit dușmanul lor și nu aflu ajutor la cineva. De aceea sînt necăjit și voesc să ies din Biserică.

R ă s p u n s : Spune-mi e sau nu un păcat a călca porunca Apostolului? E vădit că e neapărat un păcat. Dacă e așa. Apostolul zice: „Ești legat de o femeie ? Nu căuta să te deslegi" (I Cor. 7, 27). Dar tu ai luat ca soție Biserica. Nu căuta deci să te desparți de ea. Altfel vei avea de suferit ispite și te vei pocăi de această faptă. Suferă deci cu bărbăție cele ce vin asupra ta și la urmă vei afla mila lui Dumnezeu. Căci zice: „Cel ce va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Împotrives-te răutății și Domnul va aduce pe dușmanii tăi sub picioarele tale. Și cei protivnici ți se vor face prieteni. Luptă-te pînă la moarte; pentru adevăr și Dumnezeu va lupta pentru tine ⁹³⁵. Nu cere ajutor dela oameni. Căci cel ce-și pune nădejdea în ei cade repede. Ajutorul lui Dumnezeu întrece ajutorul a zeci de mii de oameni. Căci zice Domnul: „Domnul este ajutorul meu și nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul" (Ps. 117,6). Sprijinește-ți deci inima ta în Domnul și îmbărbătează-te și fii tare. Și Domnul va fi cu tine.

⁹³⁵ Numai luptînd din toată puterea, e prezent și Dumnezeu în tine, luptînd cu puterea Lui împreună cu puterea ta. Dacă lupt moleșit, Dumnezeu nu luptă cu tărie în mine. În tăria luptei mele e prezentă tăria luptei lui Dumnezeu. Dumnezeu vrea să fiu tare, dar nu sînt tare dacă nu simt puterea mea încordîndu-se. Însă în încordarea aceasta e lucrător și Dumnezeu pe măsura ei.

Sfinții Varsanufie și Ioan

824. *Î n t r e b a r e a a c e l u i a ș i c ă t r e a c e l a ș i m a r e B ă t r ă n : N u m ă o p u n . S t ă p ă n e , l a n i m i c d i n c e l e c e - m i p o r u n c e ș t i . D a r r o a g ă - t e p e n t r u m i n e c a s ă d o b ă n d e s c a j u t o r u l l u i D u m n e z e u ș i s ă f i u a c o p e r i t d e i s p i t e l e c e s e r i d i c ă î m p o t r i v a m e a ,*

R ă s p u n s : Ș t i u c ă n u s ă n t n i m i c : ⁹³⁶ . Ș i n u a m r u g ă - c i u n e p r e c u m v o e ș t e D u m n e z e u . D a r c e l c e c e r e c u i v a s ă s e r o a g e p e n t r u e l t r e b u e s ă a d u c ă ș i d i n p a r t e a l u i o m i c ă o s t e n e a l ă l a r u g ă c i u n e a c e l u i c e s e r o a g ă . C ă c i s - a s c r i s : „ M u l t p e n t r u r u g ă c i u n e a d r e p t u l u i s u ș t i n u t ă d e l u c r a r e ” (I a c . 5 , 1 6) , a d i c ă a j u t a t ă d e c e l c e i - a c e r u t r u g ă c i u n e a ^{936b} . Î n g e r u l t ă u t r e b u e s ă ș t i e c ă n u p u ț i n t e a c o p e r ă D u m n e z e u p r i n r u g ă c i u n i l e s f i n ț i l o r . D a r i a a m i n t e c u m s e r o a g ă ș i d i a c o n u l p e n t r u t i n e , s p u n ă n d c u v ă n t u l A p o s t o l u l u i : „ D r e p t î n d r e p t ă n d c u v ă n t u l a d e v ă r u l u i ” (I I T i m . 2 , 1 5) ^{936c} . Î n f ă ț i ș e a z ă - l ș i c u d r e p t ș i n u t e r u ș i n a d e o m , n i c i n u c ă u t a s ă p l a c i c u i v a . Ș i v e i a f l a h a r î n a i n t e a l u i D u m n e z e u ș i a o a m e n i l o r . Ș i n u c u g e t a n i m i c d u p ă o m . C ă c i d e t o t l u c r u l p r e a o m e n e s c s e s c ă r h e ș t e

⁹³⁶ E o schimbare a unui singur cuvânt din sentița lui Socrate: „Știu că nu știu nimic”. Dar numai un creștin poate face această schimbare. Pentru panteismul socratic în ea e o contradicție. Creștinul știe ca e creatură, că nu face parte din Ființa supremă. Și ființa supremă e deosebită de el. Dar el poate sorbi putere din Dumnezeu prin rugăciune. Numai dacă n-are rugăciune, nu e nimic, cum se spune în propoziția ce urmează, deși tocmai când nu are pe Dumnezeu în sine, nu-și trăește nimicul său.

^{936b} Toți sîntem slabi, toți ne descurajăm cînd sîntem singuri. Dar primim putere unul dela altul. E o experiență pe care o facem mereu. Chiar numai simplul cuvînt al altuia ne întărește. Cu atît mai mult e întărită rugăciunea noastră de rugăciunea altora. E un fluid de putere care trece dela unul la altul.

^{936c} Se vede că în acea vreme rostea această cerere diaconul și nu preotul, ca acum.

Dumnezeu ^{936d}. Și Biserica să nu nedreptățească pe cineva, ci să fie pildă tuturor prin dreptate. Și Dumnezeu va fi în tine și tu în Dumnezeu. Și te va păzi de tot răul și de toate: cursele vrăjmașilor. Domnul nostru Iisus Hristos să fie cu duhul tău. Amin.

825. *Î n t r e b a r e* : *Același, nesocotind unele drepturi ale Bisericii spre a plăcea unora și de aceea fiind predat, prin îngăduința lui Dumnezeu, ispitei și necăjindu-se, a trimis să întrebe pe același mare Bătrîn despre aceasta. Acela îi dădu următorul răspuns: Această predare nu s-a făcut fără îndăguinta lui Dumnezeu. Să ne cercetăm deci inimile și vom afla ce poruncă am călcat, pentru care am fost predați ispitei* ^{936c}.

826. *Î n t r e b a r e a* *aceluiși Părinte sfinte, știu că am vătămat și sufletul meu și sfânta Biserică a lui Dumnezeu. Și de aceea s-au înăsprit împotrivirile față de ea. Căci mulți și puternici sînt cei ce o războiesc. Și de voesc să mă împotrivesc lor, urmează pagubă pentru ea. Și pe cît atîrnă de om, nu mai e îndreptare. Dar „la Dumnezeu toate sînt cu puțință” (Mt. 19, 26). De aceea cad înaintea ta, Stăpîne, cere pentru mine iertare și ajută-mi și mie și ei. Și fă să înceteze necazul, precum voești. Căci poți.*

Ră s p u n s : Dacă la Dumnezeu toate sînt cu puțință și așa credem, să facem întru El tot ce putem și El va nimici

^{936d} Dumnezeu vrea să-L, avem pe El, sau gîndul la El în cecece facem; și noi ne gîndim numai la noi în despărțire de Dumnezeu, ca și cînd am putea fi noi sau vreun lucru despărțit de fundamentul ultim al Lui.

^{936c} Toate aceste răspunsuri sînt trimise unui episcop la cererile lui.

Sfinții Varsanufie și Ioan

pe cei ce ni se împotrivesc ⁹³⁷. Căci „El risipește planurile neamurilor și nimicește uneltirile cârmuitorilor. Iar voia Lui rămîne în veac” (Ps. 32, 10). Susține adevărul și luptă-te pentru el. Și Dumnezeu va război pentru tine pe vrăjmașii Lui ⁹³⁸. Aceia se împotrivesc trupește, tu stai tare duhovnicește, adică prin rugăciuni și cereri pentru orice lucru, cerînd dela El ajutorul. Și „mustră, ceartă, îndeamnă” (II Tim. 4,2), cum se cuvine unui învățător duhovnicesc. Și să nu te temi de ei. „Căci mai mulți sînt cei cu noi, decît cei cu ei” (IV Împ. 6, 16). Aceia sînt cu diavolul și cu oameni de aceleași patimi, iar noi cu Dumnezeu și cu sfinții Lui. Noi avem nădejdea în Dumnezeu, care a zis: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi

⁹³⁷ Aceasta e formula statornică a sfîntului: cînd punem în mișcare toată puterea noastră, Dumnezeu pune în ea puterea Lui; sau cînd punem în mișcare toată puterea noastră e semn că Dumnezeu lucrează puternic în noi. Atunci izbutim în mod sigur. Dumnezeu, ne pune toată ființa în mișcare. Sau noi punîndu-ne toată ființa în mișcare. Dumnezeu are în noi un mediu prielnic de lucrare. Dacă ar rămînea numai puterea noastră, chiar dacă am pune-o toată în mișcare n-am izbuti în cecece vrem să facem. Puterea noastră e mărginită, dar Dumnezeu o face să treacă peste marginile ei, „peste neputința” ei.

⁹³⁸ Adevărul e Hristos, pentru că El e Dumnezeu și are în Sine umanitatea în plenitudinea conținutului ei adus la normalitate și la trăirea în formă umană a infinității lui Dumnezeu, Cine luptă pentru acest adevăr, sau pentru această viață umană în infinitatea dumnezească, Dumnezeu însuși bănuiește prin el pe adversarii lui, arătînd cît de goi sînt ei față de cei ce au pe Hristos în ei. Dacă Fiul lui Dumnezeu s-a intrupat ca om, înseamnă că omul trebuie să se completeze prin Dumnezeu. Atunci trăește omul adevărul. Adevărul devine realitate pentru noi cînd contribuim și noi în a ne umplea tot mai mult de Hristos, Dumnezeu și omul adevărat. Adevărul e deci pe de o parte dat, pe de alta îl realizăm, împlinind trebuința noastră de a ne uni cu Dumnezeu. Deplin vom avea adevărul în viitorul eshatologic. El e dat și ni se dă, dar înaintăm și noi spre descoperirea lui, înaintînd spre actualizarea lui în noi. Anticipat îl trăim prin rugăciune.

părăsi" (Ios. 1, 5). Și „El va face cu mult mai mult decât cele ce cerem sau pricepem noi" (Ef. 3, 20). Și va împlini cu noi cuvântul: „Fericit cel al cărui ajutor este Domnul lui Iacob, cel ce-și pune nădejdea în Domnul Dumnezeuul lui" (Ps. 145, 5). Dar aceia, își pun nădejdea în oameni, în care nu este mîntuire" (Ps. 145, 3).

Dacă va urma deci o mică pagubă, să o disprețuim și să nu ne rușinăm de fața omului. Căci altfel mîniem pe Dumnezeu. Să stăm întru adevăr. Și nu vor întîrzia dușmanii să vină la picioarele tale. Și se va slăvi Dumnezeu cel ce pururea e slăvit prin robii Lui.

Să ai deci ca aliați pe sfinți prin rugăciunile lor către Dumnezeu pentru voi. Învață, precum ai auzit, drept cuvântul adevărului, ca un episcop al lui Dumnezeu. Și se vor pleca oamenii înaintea ta ca înaintea unui rob adevărat al lui Dumnezeu, cu frică și cu cutremur și cu iubire. Căci cei ce se tem de Dumnezeu sînt temuți de oameni ca și îngerii Lui de demoni. Deci nu te teme. Căci Dumnezeu și harul Lui sînt cu tine. Ia de sus puterea ce au luat-o Apostolii, prin harul lui Hristos, Dumnezeuul nostru. Și harul Lui va rămînea cu tine pînă la răsuflarea cea mai de pe urmă. Te îmbrățișez cu îmbrățișare sfîntă. Te îmbrățișez în Sfîntul Duh, rugîndu-te să te rogi pentru mine din dragoste.

827. Î n t r e b a r e : Părinte, mult ajutor a avut Biserica dela Dumnezeu după cuvintele voastre cele sfinte. Și unii dintre cei ce i-au făcut nedreptate și s-au pornit împotriva membrilor ei, se roagă de pace. Și ne făgăduiesc să vindece și să îndrepteze nedreptățile împotriva noastră și să potolească pe oamenii ce ne sînt împotriva. Ce poruncești? Să-i primesc, sau nu?

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Dacă se roagă, primește-i pentru Cel ce a zis să ne iertăm unii pe alții. Și dă-le lor prilejul să-i potolească pe ceilalți cu cruțare și nu fără cruțare și fără milă. Și să li se dea ca regulă să respecte drepturile fiecăruia.

828. *Întrebare* : *E bine să se facă socotelile Bisericii?*

Răspuns : Dacă le faci ca socoteli ale Bisericii, faci socotelile lui Dumnezeu. Căci ești iconomul Lui și ești dator să faci socotelile acestea, ca de va fi vre-un prisos, să hrănești săraci și orfani, al căror Tată și hrănitor este Dumnezeu. Și să întreții familiile lor. Iar de nu e vreun prisos, să te îngrijești să fie. De nu faci așa, nu faci cu adevărat socotelile Bisericii, ci te îngrijești de ale tale, precum voești. Și făcând așa, nu se mai fac socoteli pe seama lui Dumnezeu, ci a diavolului. Fă deci toate după Dumnezeu și vei avea plată dela El.

829. *Întrebare* : *Paguba aceasta s-a produs în chip felurit și sînt necăjit că nu am în mîinile mele nici-un mijloc. Ce să fac?*

Răspuns : Scriptura zice că „cel ce vă face vouă nedreptate, nu vă face vouă, ci Duhului Sfînt care locuște în voi" (II Tim. 1, 14). Nu te întrista deci pentru o pagubă omenească. Căci nu te va lipsi Domnul de cele ce ai nevoie. Fiindcă El însuși a zis: „Știe Tatăl vostru cel ceresc de ce aveți trebuință înainte de a-i cere" (Mt. 6, 8). Ci caută Împărăția lui Dumnezeu, făcînd faptele ei și toate acestea „ți se vor adăuga ție" (Mt. 6, 33). Și dacă suferi puțin de lipsa mijloacelor, vei afla cu îmbelșugare înaintea ta toate bunătățile din voia lui Dumnezeu. Adu-ți

aminte că s-a scris: „Cei ce voesc să viețuiască după Dumnezeu, vor fi prigonii” (II Tim. 3, 12). Dar iarăși zice: „Bucurați-vă în Domnul totdeauna când ajungeți în felurite încercări” (Iac. 1, 2). Aceasta este prigonirea și acestea ispitele. Dar răbdă-le cu curaj și cu credință și Dumnezeu se va slăvi prin tine ⁹³⁹. Căci răbdarea îl face pe om probat. Iar nădejdea nu rușinează. Roagă-te pentru mine.

830. *Î n t r e b a r e* : Fiindcă așa numiții „agenți de execuție” vin în cetatea aceasta și așteaptă totdeauna daruri dela Biserică, nu știu ce să fac. Să le trimit? Dar prin aceasta îl supăr pe Dumnezeu, cheltuind în chip necuvenit mijloacele săracilor. Să nu le trimit? Dar mă vor vorbi de rău la stăpînitori. Ce poruncești deci să fac?

R ă s p u n s : Agenții de execuție sînt slujba stăpînirilor omenești și a le trimite daruri este semnul fricii omenești. Dacă deci voim să nu ne temem de ei să stăm tari în adevăr și să ascultăm cuvîntul Apostolului, care zice: „Voești să nu te temi de stăpînire, fă binele și vei avea laudă dela ea” (Rom. 13, 13). Nu te teme de bîrfire. Căci s-a zis: „Tocmai în cecece sînteți clevetiți se

⁹³⁹ Se va slăvi pentru că arăți cît îl iubești, răbdînd atîtea pentru El. Dar și pentru că te va întări în răbdarea la. Iar acestea le vor vedea alții și se vor minuna de puterea ce, o arată Dumnezeu prin tine. Nu cînd ne merge bine se arată puterea noastră, prin care se slăvește Dumnezeu, ci cînd suportăm greutățile cu răbdare. De aceea îl slăvim pe Hristos nu numai pentru învierea Lui, ci și pentru crucea Lui și pentru coborîrea Lui din iubire la noi prin întrupare, luînd toate slăbiciunile, durerile, emoțiile omenești. De aceea tot, cultul Bisericii e doxologic. Prin el arătăm mărirea lui Dumnezeu în tot ce a făcut El pentru noi, coborînd la noi. Prin aceasta a dat valoare umanității noastre, care prin ea n-ar fi nimic.

Sfinții Varsanufie și Ioan

vor face de rușine cei ce grăesc de rău purtarea voastră în Hristos" (1 Petru 3,16); și iarăși: „Dacă aș plăcea oamenilor, n-aș fi robul lui Hristos" (Gal. 1. 10).

831. (V. 831 a). *Î n t r e b a r e* : Unele pământuri ale provinciei fiind tulburate de ostașii duceului și răpitate din proprietatea bisericilor, fruntașii cetății voiau să facă acest lucru cunoscut împăratului. Dar se temeau de duce ca să nu-i prigonească. Deci au trimis să întrebe pe marele Bătrîn despre acestea.

R ă s p u n s : Dacă credeți că Dumnezeu susține pe săraci, fiți cu curaj în lucrul acesta. Căci în chip sigur Cel ce susține pe săraci stă în fruntea luptătorilor pentru ei, fiindcă El însuși a spus: „Întrucât ați făcut unuia din acești piea mici, Mie ați făcut" (Mt. 25, 40).

832. (V. 831 b). *R ă s p u n s u l marelui Bătrîn către cei ce s-au lenevit să facă acest lucru.*

Vedeți să nu se împlinească cu voi cuvântul: „După ce ați început în duh, isprăviți acum în trup" (Gal. 3, 3)? Nu știți că acesta e un lucru al lui Dumnezeu? Și că nu luptați numai voi pentru acest lucru, ci și mulți alții luptă împreună cu voi prin rugăciuni? Luați seama că dacă părăsiți lucrul lui Dumnezeu, vă va părăsi și Dumnezeu pe voi. Cît despre stăpîniri, nimeni să nu vă înfricoșeze, că nimeni nu poate să se împotrivescă voii lui Dumnezeu. Gîndiți-vă totdeauna să luptați pînă la moarte pentru adevăr. Și Domnul va lupta pentru voi.

833. (V. 838) *R ă s p u n s u l celuilalt Bătrîn către episcopul care întrebuse despre acelaș amestec al ducehii și păstra tăcerea*^{939b}.

Ia seama la tine. Căci nici ducele, nici împăratul nu ne mîntuiesc în ziua judecării. Deci nu te lăsa înfricat în acest lucru, ca să afli milă înaintea lui Dumnezeu. Căci nu voi veți purta greutatea pentru acest lucru, ci Dumnezeu și Bătrînul. De veți pune deci în lucrare puterea voastră, vă veți face părtaș de răsplată. Iar de nu, voi veți primi osîndă. Roagă-te pentru mine.

834. (V. 839) *Î n t r e b a r e a aceluiaș către acelaș: Deoarece ducele a îmbrățișat de curînd creștinismul din dorința de a plăcea împăratului voești să-i scriem o scrisoare de prietenie? Căci el are puterea să repare nedreptatea ce ni s-a făcut. Și dacă o socotiți aceasta de bine, voiți să dictați scrisoarea? Căci aceasta va avea mai multă putere, dat fiind că ea va cuprinde cuvintele Sfîntului Duh care locuiește în voi.*

R ă s p u n s : Scrie-i lui aceslea: Nu mică a fost bucuria noastră și a tuturor celor ce se tem de Dumnezeu pentru venirea voastră la credința în Hristos. Dar ea va fi și mai mare cînd vom vedea roadele ei duhovnicești odrăslind din ea. Căci cu adevărat va fi o bucurie pentru noi, să se împlinească cu voi cuvîntul evanghelic: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzînd ei faptele voastre cele bune să preamărescă pe Tatăl vostru cel din ceruri” (Mt. 5, 16). Precum știe Măria voastră, plantele de curînd sădite aduc multe și frumoase

^{939b} E vorba se pare de episcopul care voia să afle despre chestiunea dela cap. 832 și părerea Bătrînului Ioan, nespunîndu-i că a primit un răspuns la ea și de la Varsanufie.

Sfinții Varsanufie și Ioan

roade. Fiindcă sînteți deci nou sădit (neofit), arătați tuturor, spre zidirea lor, multele și frumoasele voastre roade duhovnicești, spre slava Sfintei și Celei de o ființă Treimi și spre lauda voastră la iubitorii de Hristos împărați, dela care ați primit acest mare dar al Botezului (al luminării). Și care sînt aceste roade duhovnicești, dacă nu a lupta pentru credința în Hristos și a susține creștinismul? Căci deși el se susține mai ales prin Hristos, dar Dumnezeu voește să probeze și voința oamenilor spre a se arăta încotro se înclină. De fapt Biserica nu se poate desfîința. Căci făgăduința lui Dumnezeu spune: „Pe această Piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui pe ea” (Mt. 16, 18). Deci binele trebuie să vie. Dar fericit este cel prin care vine. Răpiți deci voi care sînteți iubitori de Hristos această fericire. Aceasta voesc să o știți, slăvite Domn, că dacă ar fi păgîn cel ce are puterea și potrivit credinței, n-am fi avut ce să facem, decît să închidem bisericile, pînă ce le vor deschide iubitorii de Hristos împărați⁹⁴⁰.

⁹⁴⁰ Biserica nu e o realitate închisă în prezent. Ea reprezintă o tensiune și o perspectivă eshatologică. Hristos nu e numai prezent în Biserică și în lume. El și vine și în venirea Lui e tot mai aproape. Dar la venirea Lui contribuim și noi. Iar întrucît Hristos e izvorul binelui, binele nu este numai, ci vine, luptînd cu răul care caută să înlăture prezența binelui și să împiedice venirea lui. Dar la venirea continuă a binelui, la impunerea lui asupra răului ce-l împiedică, trebuie să contribuim și noi. Pînă la sfîrșitul lumii va dura această venire, întrucît pînă la sfîrșitul ei răul i se va împotrivi. Dar pentru că venirea mai deplină a binelui depinde și de oameni, iar mulți din aceștia vor putea să rămîină tot mai atașați răului, acesta va putea spori. Dar cu cît mai mult răul va face din forma aceasta a lumii un loc mai puțin în stare să-l tolereze cu atît, va fi mai aproape venirea lui Hristos, ca binele menit să-i schimbe chipul actual. Căci binele nu se poate resemna să nu se extindă. El trebuie să vină. Pînă putea încăpea mai mult în forma aceasta a lumii, el se mulțumea să ia loc în ea, alături de răul. Dar fiindcă răul tinde să ocupe din ce în ce o

835. *Î n t r e b a r e a episcopului către celălalt Bătrîn Ioan: Persoane puternice din cetate vor să aducă obiceiuri noi în Biserica încredințată mie și să ceară o taxă pentru vinul adus în porturile ei. Și unii ne sfătuiesc să luăm noi taxa întregă, asigurându-ne că aceasta îi va aduce mare câștig Bisericii. Porunțiți s-o luăm ?*

R ă s p u n s : Nu se cuvine Bisericii să ia taxe. Acesta e un lucru al mirenilor. Deci spune-le acelor: De sîntem creștini, nu avem trebuință să ascultăm de oameni, ci să urmăm Mîntuitorul care zice: „Precum voiți să vă faceă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea" (Mt. 7,12; Lc. 6, 31). Dar luați seama că cele închinat Bisericii sînt închinat lui Dumnezeu și nu vi se cuvine să împutinați cu ceva cele ale lor. Vai celui ce o păgubește cu ceva ^{940 b} !

836. (V. 840) *Î n t r e b a r e : Biserica are canoane care opresc să se meargă seara la teatru ⁹⁴¹, sau la sărbătorile păgîne. Dar căpetenia provinciei vrea să le nesocotească. Ce poruncești să-i scriu ?*

mai mare putere din lume, chiar prin aceasta contribue la trebuința schimbării ei.

Aceasta se va arăta prin împutinarea celor ce cred în Hristos, chiar dacă credința lor se întărește. Și starea aceasta s-ar putea vedea prefigurată în ceace spune sfîntul în aceste rînduri. Cînd ducele lumii acesteia, protivnic lui Hristos, va închide bisericile, va veni împăratul Hristos care le va deschide, schimbînd chipul actual al lumii.

^{940 b} Biserica nu se cuvine să ia taxă pentru vinul adus de corăbii în porturi. Dar nu e bine nici să se ia taxe dela ea pentru vinul ce i se aduce.

⁹⁴¹ Can. 24 și 51 al Sinodului V-VI ecumenic și XVII al celui din Cartagena opresc să se meargă la teatre.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Răspuns : Scrie-i așa: Ești slujitor al lui Dumnezeu, cum spune Apostolul (Rom. 3, 6) și ți se cere să păzești poruncile Lui, cum mi se cere și mie. Deci ni se cuvine să păzim înaltelegi ale Bisericii spre lauda lui Dumnezeu și a noastră. Vă aduc aminte de aceasta, pentru că vă iubesc ca pe prietenul nostru. Căci nu se cuvine creștinilor și unor iubitori de Hristos ca voi să prețuiți mai mult plăcerile omenești, care vătăma sufletele, decît slujirea lui Dumnezeu.

837. (V. 841) *Un mare și puternic concetățean al nostru, care locuiește în Constantinopol, se luptă tare ca să se îngăduie să se meargă la teatre. Ce poruncești să-i scriu? Dacă vrea să uneltească împotriva noastră, roagă-te să nu izbutească.*

Răspuns : Scrie-i așa: „Fiule, toată rugăciunea noastră este ca Dumnezeu să sporească credința creștinilor întru frica Lui și ca să înalțe cornul Bisericii Lui. El este nădejdea mîntuirii noastre. Și să știi că nu avem alt ajutor decît dela Biserică și dela rugăciunile sfinților. Cel ce se sprijină pe ele, le află la timpul potrivit. Dar teatrele sînt atelierele diavolului. Și cel ce se sîrguește să le susțină, cade din turma lui Hristos și se dă pe partea diavolului. Dar știm că voi sînteți fii ai Bisericii lui Hristos și vă sîrguiți totdeauna să faceți cele plăcute Lui. Deci n-aveți nevoie de învățătură. Dar vă scriu ca să vă aduc aminte să nu vă faceți părtași celor ce se silesc să susțină teatrele diavolului^{941b}. Căci la vreme de nevoie ele nu pot să folosească la nimic decît să înece pe cei ce aleargă la

^{941b} Opreliștea de a merge la teatre o respectă pînă azi monachii. Interzicerea frecventării teatrelor a dat-o Biserica în acel timp probabil din cauză că creațiile teatrale erau atunci moștenite din antichitate și în ele se afirma credința în zei.

ele. Iar cel ce are inima alipită de Dumnezeu și voește să susțină cele plăcute Lui, acela îl va chema cu îndrăzneală în ziua necazului și va fi călăuzit de Cel ce dăruiește fiecăruia după faptele lui. (Ps. 61, 13). Știți că „chipul lumii acesteia trece” (I Cor. 7, 21), dar credința lui Dumnezeu rămîne în veac (Ps. 116, 2; I Petru, 1, 25)”. Scrie-le acestea și nu te teme de uneltirea oamenilor, luptîndu-te pentru credința în Dumnezeu și avîndu-L pe El ca ajutor. Și cel ce se împotrivesște lui Dumnezeu va fi înecat ca Faraon în Marea Roșie. Iar cel ce crede neîndoelnic, stă neclintit pe Piatra cea tare (Mt. 7, 24).

838. (V. 832 a) *Î n t r e b a r e : Părinte, mă silesc în fiecare zi să postesc pînă seara. Spune-mi de e bine. Și dacă trebuie să mă rog înainte de a face ceva.*

R ă s p u n s : În privința postului, cercetează-ți inima, ca să nu fie furată de slava deșartă. Și dacă nu e furată, cerceteaz-o din nou, postul nu te face mai slab în împlinirea datoriilor. Căci această slăbiciune nu e de folos. Iar dacă nu-ți strică nici în privința aceasta, postirea este bună.

Iar rugăciunea este lumină. Și fiecare creștin trebuie să se roage înainte de a face ceva, dar mai ales preotul lui Dumnezeu.

839. (Nu se află în Ms. Panteleimon, nr. 192) *Î n t r e b a r e : Stăpîne roagă-te pentru mine în numele Domnului. Căci toată nădejdea mi-o pun în Dumnezeu și în sfințele, tale rugăciuni.*

R ă s p u n s : Duhul Sfînt să te încredințeze că totdeauna ești în rugăciunea mea, noaptea și ziua . . . (sfîrșitul lipsește).

Sfinții Varsanufie și Ioan

840. (În parte în V. 832b.; nu e complet decît în Ms. Paris. gr. 873). *Un mirean iubitor de Hristos, care părăsise țara sa pentru a lupta în numele lui Dumnezeu pentru Biserica Sa împotriva unora care-i făceau necazuri, trimise să ceară aceluiaș mare Bătrîn un cuvînt de viață și de îndemn.*

R ă s p u n s : Ține cu tărie dragostea față de Dumnezeu, adevărul și libertatea. Și nu te teme să ajuți după puterea ta. Păzește totdeauna pe Dumnezeu în duhul tău, rugîndu-te pentru orice lucru și pășește cu hotărîre pe căile tale. Nu căuta să plăci oamenilor și vei primi harul lui Dumnezeu. Căci cei ce caută să placă oamenilor sînt streini de Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu nu este în ei. Să ai Duhul lui Dumnezeu și El te va învăța toate precum e drept. Căci fără El nu poți izbuti ceva cum se cuvine. Păzește-te de tulburarea mîniei. Nu te teme de nimeni, ci adu-ți aminte de cuvîntul: „Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul” (Ps. 117, 6); și: „Toate neamurile m-au înconjurat și le-am respins în numele Domnului” (Ps. 117, 10). De se întîmplă ca cineva să fie tulburat de tine, spune-i cu smerenie, cu dragoste și cu înțelegere adevărul. Și Dumnezeu îl va îmblîenzi prin rugăciunile sfinților. Ai și învățătura Părinților și cu Dumnezeu ea te va păzi de cel rău. Fii deci tare și curajos prin Dumnezeu (A doua lege 31, 6).

841. (V. 833). *Î n t r e b a r e* : *Cînd mă îndoesc de un lucru, dacă să-l fac sau nu, spune-mi ce să fac ?*

R ă s p u n s : Cînd se ivește trebuința să faci un lucru, roagă pe Dumnezeu de trei ori, cerîndu-i să nu rătăcești. Și dacă rămîi în acelaș gînd, fă ce-ți spune el, căci el vine

dela Dumnezeu și nu dela tine. Când nu dobândești siguranța, întreabă-i pe Părinți.

842. (V. 834). *Întrebare* : Când Părinții îmi spun un lucru și eu cuget contrariul, sînt războit de neîncrederea în ei. Dar zic mereu gîndului meu: „Așa trebuie să fie cum zic Părinții”. Oare aceasta e semn al încrederii sau al neîncrederii ?

Răspuns : A răspunde așa gîndului e semn de încredere. Căci dacă Părinții spun că întunerecul e lumină, silește-te să crezi lor. Căci ei nu grăesc nimic contrar lui Dumnezeu. Dar trebuie multă luare aminte. Pentru că Dumnezeu spune acum un cuvînt care treibue împlinit și după puțin timp se produce o schimbare în lucrul acela (se schimbă împrejurarea). Și dacă nu e cineva întărit în credință, se smîntește. Așa e și cu cele ce le spun sfinții. Fiindcă unii nu cunosc înțelesul celor spuse și iconomia lui Dumnezeu cu privire la ei, spun mereu: „Pentru ce n-au spus sfinții despre schimbarea ce se va ivi?” Pentru că ei vorbesc totdeauna pentru timpul de față. Dar dacă ar fi întrebați după ce s-a ivit o schimbare, ar zice altfel, potrivit învățătorului lor, care a zis că va aduce mînia asupra lui Ahab, dar schimbîndu-se acela, a trecut și Dumnezeu dela mînia Lui, zicînd : „Nu voi aduce mînia în zilele lui” (III Împ. 21, 29). Ce vor spune deci cei fără de minte despre Dumnezeu ? Că este în El neștiință ? Se înșală, neștiind că judecățile lui Dumnezeu sînt adînc fără fund și deci de necuprins. Aceste taine s-au încredințat oamenilor credincioși. Dar nu le primesc toți. Află deci, frate, că adevărații Părinți nu se supără cînd par mincinoși celor ce nu cunosc tainele lui Dumnezeu. Căci dacă aceasta nu le aduce lor nici-un folos, nici nu-i

Sfinții Varsanufie și Ioan

păgubește. Pentru că nu țin să aibă o slavă asemenea celei a Stăpîniului lor ^{941c}.

843. (Nu se află în Ms. Ivir 1307). *Întrebare*: *Mînia lui Dumnezeu se porni contra oamenilor; mulți dintre ei, stăpîniți de duhuri necurate, lătrau ca cîinii și unii făceau proorocii de așa fel, că mulți se rătăceau, crezînd că spun adevărul. Unii mireni iubitori de Hristos au trimis atunci să întrebe pe Marele Bătrîn despre aceasta.*

El a răsput: Cunoscînd de mai înainte slăbiciunea noastră, Dumnezeu ne-a spus: „Se vor ridica hristoși mincinoși și prooroci mincinoși, care vor face semne și minuni ca să amăgească, de va fi cu putință, chiar și pe cei aleși" (Mt. 24, 24).

844. (Nu se află decît în Ms. Ivir 1307). *Răspunsul aceleiaș Mare Bătrîn episcopului cetății, care-i ceruse să-i spună ce trebuie să facă; și să se roage pentru poporul căzut sub mînia amintită înainte.*

Se cuvine Prea Sfinției Voastre să suferiți cît mai mult pentru cei aflați în necaz. Aceasta e o datorie a părintelui și învățătorului duhovnicesc. Căci bunul păstor se îngrijește de oile sale și le supraveghează, învață deci poporul să-și aducă partea sa la cererea și la rugăciunea care se

^{941c} Se schimbă împrejurarea, dar se schimba și gîndul omului. Și în om e un noian virtual din care, pot ieși mereu alte și alte gînduri. Iar Dumnezeu le dă libertate. Poate chiar din legătura eu noianul dumnezeesc pot ieși alte și alte gînduri din noianul sufletului omenesc. Le prevede Dumnezeu? Dar Dumnezeu nu e liber în fiecare clipă să hotărască potrivit unei împrejurări noi? E misterul insondabil al lui Dumnezeu.

fac pentru el. Căci așa se fac cu puțință lucrurile mari, după porunca Domnului. (Mt. 17, 20; Io. 14, 20).

845. (V. 836). *Î n t r e b a r e* : *Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaș Bătrîn: E bine să spun domnului episcop tot ce socotesc că e de folos pentru el?*

R ă s p u n s : Acesta e un lucru drept și potrivit iubirii celei după Dumnezeu. Păzește numai inima ta curată înaintea lui Dumnezeu și aceasta nu te va vătăma. Iar a avea inima curată înseamnă a nu spune nimic împotriva cuiva din răzbunare, ci pentru a-i face bine. Să nu socotești deci aceasta ca bîrfire. Căci tot lucrul făcut spre îndreptare nu este bîrfire. Pentru că din bîrfire nu iese nici-un bine. Dar în acest caz trebuie ajutat binele. Și de aceea nu trebuie folosită bîrfirea.

846. (Nu se află în Ms. Paris, grec nr. 873). *Î n t r e b a r e* : *Ce este îndoiala inimii (Mt. 14, 31 și 28, 17) și ce înseamnă a fi îndoielnic (Iac. 1, 8 și 4,8)?*

R ă s p u n s : Îndoiala inimii stă în a te întreba, sau în a avea mereu în suflet întrebarea: „Are Dumnezeu milă de mine sau nu?” Dacă cugeți că nu, aceasta e necredință. Dacă nu crezi că Dumnezeu are mai multă milă de tine decît poți înțelege, pentru ce te mai rogi ⁹⁴² ? Iar a fi îndoelnic înseamnă a nu te preda cu desăvîrșire morții pentru Împărăția cerurilor, ci a te îngriji mai mult de lucruri pentru trup.

847. (Nu se află în Ms. Paris gr. nr. 873)

⁹⁴² Numai dacă n-ai îndoială în mila lui Dumnezeu te poți ruga cu toată încrederea. Dar trebuie să te rogi, pentru că numai dela El vine ajutorul.

Sfinții Varsanufie și Ioan

Î n t r e b a r e : Ce înseamnă cuvântul „Nu se poate ascunde o cetate așezată pe vârful muntelui” (Mt. 5, 14) ?

R ă s p u n s : Cetatea este sufletul, iar muntele, vârful virtuților de pe care cei ce au urcat acolo „strălucesc ca niște sfeșnice de lumină în lume, avînd un cuvînt de viață care va fi slava lor în ziua lui Hristos” (Filip. 2, 15-16).

848. (Nu se află în Ms. Paris, gr. nr. 873).

Î n t r e b a r e : Ce înseamnă cuvîntul: „Bucurați-vă totdeauna: rugați-vă neîncetat: în toate mulțumiți” (Tim. 5, 16 - 18)?

R ă s p u n s : În aceste trei lucruri se cuprinde toată mîntuirea noastră. A se bucura pururea este o cheazășie a dreptății; căci nu se poate bucura cineva dacă nu viețuește totdeauna potrivit dreptății ⁹⁴³. Rugăciunea neîncetată împiedică orice rău, căci aceasta nu dă loc diavolului în noi. În sfîrșit mulțumirea în toate este o dovadă vădită de iubire a lui Hristos. Iar dacă ținem primele două porunci, aducem mulțumire Domnului.

N-am mai tradus scrisorile 849-850 din traducerea franceză, pentru că ele nu se află decît în această traducere, negăsindu-se în manuscrisele grecești și cuprinzînd în ele unele neclarități.

⁹⁴³ Dreptatea este, în limbajul biblic, totalitatea virtuților.

Digitally signed by Apologeticum
DN: cn=Apologeticum, c=RO, o=Apologeticum, ou=Biblioteca
teologica digitala, email=apologeticum2003@yahoo.com
Reason: I attest to the accuracy and integrity of this document
Location: Romania
Date: 2005.03.21 19:38:32 +02'00'

Redactor: Protos IOANICHIE BĂLAN
Tehnoredactor: V.BOGDAN

Format 16-61x 76, legat 1/1
Coli de tipar 43, 75, comanda 1362.

TIPĂRIT LA I.P. ARTA GRAFICĂ

I.S.B.N. 973-9130-004